T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

NÂYÎ OSMAN DEDE
Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Ravzatü'l-i'câz fi'l-mu'cizâti'l-mümtâz'ı

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN

PROF. DR. TAHİR ÜZGÖR

HAZIRLAYAN

MÜJGAN ÇAKIR

İSTANBUL 1998

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Klasik Türk Edebiyatı Türkler'in İslâmî kültür dâiresine girmesiyle genişlemiş, temelinde genelde İslâmî yaşayış tarzının hâkîm olduğu zengin ve köklü bir edebiyattır. İslâmiyet'i kabulden sonra şâir ve yazarların bu dînin tesirini eserlerine taşıdıklarını görüyoruz. Tabiî olarak son peygamber, Hatemü'l-enbiyâ Hz. Muhammed'in hayatı, savaşları, icraâtları ve mu^ccizeleri de bu edebiyatın malzemeleri hâline gelmiştir. Gerek müstakil olarak, gerek eserlerin bir kısmında gerekse nazım birimi seviyesinde Hz. Muhammed'in mu^ccizelerine temas edilmiştir.

Tez konusu olarak seçtiğimiz, bir Mevlevî şeyhi olan Nâyî Osman Dede'ye âit Ravzatü'l-i^ccâz fi'l mu^ccizâti'l-mümtâz diğer peygamberlerin ve Hz. Muhammed'in mu^ccizelerini anlatan bir mesnevîdir. Eseri incelemekteki maksadımız mu^ccizât-nâme türünün bir örneğini tafsilatlı olarak incelemek, bu eserde Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-necât'ında olduğu gibi Hz. Muhammed'in diğer peygamberlere olan üstünlüğüne dikkat çekildiğini vurgulamak, halka hitâben ve Tekke Edebiyatı tesirinde kalınarak yazılmış bir mesnevîyi tafsilatlı olarak tanıtmaya çalışmak, mesnevîye kaynaklık eden âyet ve hadislere işâret etmek, bir Mevlevî şeyhi olan Nâyî Osman Dede'yi, hayatını, eserlerini, ailesini tanıtmaktı.

Konumuzu esas olarak üç bölümde inceledik. Birinci bölümde Nâyî Osman Dede hakkında yazılanlar verilip, hayatı, ailesi, şahsiyeti, eserleri konusunda bilgi verilmeye çalışıldı. İkinci bölümde mu^ccize kelimesinin lûgat ve ıstılâh mânâsı üzerinde duruldu, tespit edilebilen mu^ccizât-nâmeler tanıtıldı, diğer milletlerin edebiyat ve sanatlarında mu^ccizeyi nasıl işledikleri tespit edilmeye çalışıldı, mesnevîmizde bulunan mu^ccizelerin Kur'ân-ı Kerîm, İncil ve Tevrat kaynaklı olanları ile hadislere dayanılarak anlatılanlarına temas edildi. Ravzatü'l-i^ccâz'ın bölümleri, içinde geçen özel isimler, vezin ve kafiye özellikleri, nüsha tavsifleri verilip, Nâyî Osman Dede'nin tesirinde kaldığı eserler tespit edilerek mesnevî tahlil

edildi. Üçüncü ve son bölümdeyse mesnevînin transkripsiyonlu metnine yer verildi. Tezimizin bitiminde tezimizde kullandığımız bir nüshanın fotokopisi bulunmaktadır.

Dört nüshasını tespit edebildiğimiz mesnevîde, XVIII. yy.a ait bir eser olması dolayısıyla Klasik Devir imlâsı kullanıldı.

Mesnevînin metni transkribe edilirken XVIII. yy. a ait bir eser olması ve bu yüzyılda bir imlâ birliği olmadığı için kelimelerde eski imlâ doğrultusunda hareket edildi. Buna göre; 1. tekil şahıs iyelik ekinin aldığı yardımcı vokal (-u, -ü), 1. çoğul şahıs iyelik eki (-muz, -müz), 2. çoğul şahıs iyelik eki (-ñuz, -ñüz), bildirme eki (-dur,-dür), öğrenilen geçmiş zaman eki (-mış,-miş), görülen geçmiş zaman eki (-dı, di) şeklinde alınmış, yalnızca kelimelerde i > e değişikliği yapılmıştır.

Çalışmalarım esnasında Arapça ibârelerin okunuşunda yardımcı olan sayın Mehmet Yılmaz'a, yardımlarını esirgemeyen, manen destek olan hocam Dr. Rahşan Gürel'e, tezimin konusunu belirlememi sağlayan, bir kısım metni birlikte kontrol ettiğim muhterem hocam Prof. Dr. Metin Akar'a ve bana rehberlik eden, değerli vaktini ayırıp sabırla tezimi yöneten muhterem hocam Prof. Dr. Tahir Üzgör'e teşekkürlerimi arz ederim.

KISALTMALAR

A	:Arkeoloji Müzesi Ktp.
a.g.e.	:adı geçen eser
a.g.m.	:adı geçen makale
Ank.	:Ankara
Ans.	:Ansiklopedi
b.	:bin
bkz.	:bakınız
Bl.	:Bölüm
C.	:Cilt
Çev.	:Çeviren
DİA.	:Diyanet İslam Ansiklopedisi
Edb.	:Edebiyat
Ef.	:Efendi
Fak	:Fakülte(si)
H_1	:Halet Ef. İlavesi 14
H_2	: Halet Ef. 77
Haz.	:Hazırlayan
Hz.	:Hazreti
İst.	:İstanbul
İÜ.	:İstanbul Üniversitesi
Ktp.	:Kütüphane(si)
mad.	:maddesi
MEB.	:Milli Eğitim Bakanlığı
mzm.	:manzum
N.	:Nafiz Paşa 962
nr.	:numara
Rşd.	:Reşid

s. :sayfa
st. :satır
S. :Sayı
şry. :şer'iyye
TDK. :Türk Dil Kurumu
TTK. :Türk Tarih Kurumu
TY. :Türkçe Yazmalar
vb. :ve benzeri
vs. :vesaire
yk. :varak
Yay. :Yayınları

BİBLİYOGRAFYA

1- Abdülbâkî Nâsır Dede: **Defter-i Dervişân**, Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 1194.

2- Abdülbâkî Nâsır Dede: **Dîvân**, Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl, nr. 941.

3- Abdülbâkî Nâsır Dede: **Tahrîriyye**, Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 1242/3.

4- Abdülbâkî Nâsır Dede: **Tedkîk ü Tahkîk**, Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 1242/1; İ.Ü. Ktp., TY. Bl., nr. 9824.

5- Abdülbâkî Nâsır Dede:**Tedkîk ü Tahkîk'in Zeyli**, Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 1242/2.

6- Abdülbâkî Nâsır Dede: **Şerh-i Ta'ribü'ş-Şâhidî**, Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 1483.

7- Abdülbâkî Nâsır Dede: **Tercüme-i Menâkıb-ı Ârifîn**, Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 1126; Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Emanet Hazinesi Bl., nr. 1205.

8- Abdülbâkî Nâsır Dede, Ali Nutkî Dede: **Defter-i Dervîşân**, Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 1194.

9- Ahmed Eflâkî Dede: **Âriflerin Menkıbeleri**, Haz. Tahsin Yazıcı, MEB. Yay., İstanbul, 1989.

10- Ahmed Fakih:, **Çarh-nâme**, Yay. Mecdut Mansuroğlu, İ.Ü. Edb. Fak. Yay., İstanbul, 1956.

11- Ahmed-i Yesevî: **Dîvân-ı Hikmet'ten Seçmeler**, Haz. Prof. Dr. Kemal Eraslan, Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul, 1956.

12- Akar, Prof. Dr. Metin: **Su Kasidesi Şerhi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara, 1994.

13- Akar, Metin: **Nâyî Osman Dede ve Mi'râciyyesi**, III. Milletler Arası Türkoloji Kongresi, İstanbul, 1979.

14- Akar, Prof. Dr. Metin: **Türk Edebiyatında Manzum Mi'râcnâmeler**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1987.

15- Akıncı, Laika Karabey: **Garplı Gözüyle Türk Mûsikîsi**, İstanbul, 1963.

16- Ali Enver: **Semâhâne-i Edeb**, Âlem Matbaası, İstanbul, 1309.

17- Ali Nutkî Dede: **Dîvân**, Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 942.

18- Ali Rıza Karahisârî: **Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi**, Süleymaniye Ktp., İzmir Bl., nr. 466.

19- Amirü'n-navhî: **Risâle Fi'l-Mu^c^cizât**, Bayezid Devlet Ktp., Bayezid Bl., nr. 828/1.

20- Arat, Prof. Dr. Reşit Rahmetî: **Kutadgu Bilig I**, TDK. Yay., Ankara, 1991.

21- Âsım: **Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr**, İ.Ü. Ktp., TY. Bl., nr. 1711.

22- Ayvazoğlu, Beşir: **Aşk Estetiği**, Ötüken Yay., İstanbul, 1996

23- Bahçeci, Muhittin: **Ayet ve Hadislerde Peygamberlik ve Peygamberler**, İstanbul, 1977.

24- Bâkî: **Dîvân**, Haz. Küçük, Doç. Dr. Sabahaddin:, TDK. Yay., Ankara, 1994.

25- Baykara, Abdülbâkî: **Enfâs-ı Bâkî**, Millet Ktp., Ali Emirî Bl., manzum nr. 533/1

26- Baykara, Rüsûhi: **Birinci Harbi Umumîde Mücahidin-i Mevlevîye Alayı**, Yeni Tarih Dünyası Dergisi, Aralık 1954, S. 8

27- Baykara, Rüsûhi: **Ölümünün 680. Yılında Mevlânâ Celâleddin'i Rûmî**, Yeni Tarih Dünyası Dergisi, Aralık 1954, S. 8

28- Bilmen, Ömer Nasuhi: **Büyük İslam İlmihali**, Emel Matbaacılık, Ankara

29- Bosnavî Hilmi Baba: **Mu^c^cizâtü'n-Nebî**, Süleymaniye Ktp., İbrahim Efendi Bl., nr. 211

30- Bursalı Mehmed Tahir Efendi: **Osmanlı Müellifleri**, Meral Yayınevi, İstanbul, 1972, C. II.

31- Ceyhan, Yrd. Doç. Adem: **Bedr-i Dilşad'ın Murad-nâmesi**, MEB. Yay., İstanbul, 1997.

32- Cinânî: **Dîvân**, Haz. Dr. Cihan Okuyucu, TTK. Yay., Ankara, 1994.

Dayıoğlu, Server: **Sanatsal Mozaik Dergisi**, Dîvân Edebiyatı Müzesi, Nisan 1996.

33- **DİA.**, Abdülbâkî Nâsır Dede; Abdürrahim Künhî Dede mad., İstanbul 1988, C.1.

34- **DİA.**, Ali Nutkî Dede mad., İstanbul, 1989, C.2

35- **Dinler Tarihi Ansiklopedisi**, Gelişim Yay.

36- **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul, 1994, C.7.

37- Ebu İshak İbrahim b. Muhammed Halef: **Mu'cizâtü'l-Resûl Ve'l-Enbiya**, Süleymaniye Ktp., Aşir Ef. Bl., nr. 424/5.

38- Efganlı Ubeydullah: **Mu'cize-i Peygamberî**, Matbaa-i Hayriyye ve Şürekâsı, İstanbul, 1332.

39- ElvanÇelebi: **Menakıbu'l-Kudsiyye**, Haz.Prof.Dr.İsmail Erünsal, Prof. Dr. A. Yaşar Ocak, İstanbul, 1984.

40- Ergun, Sadeddin Nüzhet: **Türk Mûsikîsi Antolojisi**, Rıza Keskin Matbaası, İstanbul, 1942.

41- Ersoy, Mehmet Âkif: **Safahat**, Haz. Ertuğrul Düzdağ, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1989.

42- Erzurumlu Darîr: **Kıssa-i Yûsuf**, Haz. Leyla Karahan, TDK. Yay., Ankara, 1984.

43- Esrar Dede: **Tezkire-i Şuara-yı Mevlevîyye**, Süleymaniye Ktp., Halet Ef. Bl., nr. 109.

44- Fatin Davud: **Hâtimetü'l-Eş'âr**, İstanbul, 1271.

45- Fuzûlî: **Leylâ vü Mecnûn**, Haz. Doç. Dr. Hüseyin Ayan, Dergah Yay., İstanbul, 1981.

46- Gölpınarlı, Abdülbâkî: **Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik**, İstanbul, 1953.

47- Haccâr Muhammed Cemaleddin b. Hamza: **Mu'cizât**, Süleymaniye Ktp., Ayasofya Bl., nr. K. 4788.

48- Hamilton, Edith: **Mitologya**, Çev. Ülkü Tamer, Varlık Yay., İstanbul, 1996.

49- Harirî, Fares; Akdoğu, Onur: **Nâyî Osman Dede ve Rabt-ı Tâbirât-ı Mûsikî**, İzmir, 1992.

50- **Hayat Ansiklopedisi**, Hayat Yay.

51- Hüseyin Ayvansarâyî: **Tercümetü'l-Meşâyıh**, Süleymaniye Ktp., Esad Ef. Bl., nr. 1375.

52- Hüseyin Enîsî: **Menâkıb-ı Akşemseddin**, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef. Bl., nr. 4690.

53- İbn Kesîr: **Hadislerle Kur'ân-ı Kerîm Tefsîri**, Çev. Bekir Karlığa, Bedreddin Çetiner, İstanbul, 1984.

54- İbnülemin Mahmut Kemal İnal: **Hoş Sada**, Maarif Basımevi, İstanbul, 1958.

55- İpekten, Prof. Dr. Haluk; İsen, Doç.Dr. Mustafa; Toparlı, Doç.Dr. Recep; Okçu, Doç.Dr. Nâci; Karabey, Yrd.Doç.Dr. Turgut: **Tezkîrelere Göre Dîvân Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 1988.

56- **İstanbul'un Mistik Tarihinde Mevlevîhâneler**, İstanbul Dergisi, İstanbul, 1993, S. 4.

57- İzzeddinoğlu Gurbetî: **Hikâye-i Muᶜcizât-ı Resûl ᶜaleyhi's-selâm**, Bayezid Devlet Ktp., Bayezid Bl., nr. 5308/2.

58- Karadeniz, M. Ekrem: **Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., Ankara.

59- Kâtip Çelebizâde İbrahim: **Menâkıb-ı Evliyâ**, Süleymaniye Ktp., Kasıdecizade Bl., nr. 381.

60- Kemalpaşazade Şemseddin Ahmet b. Süleyman b. Kemal Paşa: **Muᶜcizenin Tahkîki Hakkında Bir Risâle**, Süleymaniye Ktp., Düğümlü Baba Bl., nr. 351/8; Bayezid Devlet Ktp., Bayezid Bl., nr. 5999/18.

61- Kemal Paşazade: **Yusuf u Züleyha**, Haz. Dr. Mustafa Demirel, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1983.

62- **Kitab u İnşikâkü'l-Kamer ᶜAn Resûlullah**, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef., Bl., nr. 4311/7.

63- Konyalı Hüseyin: **Muᶜcizatü'n-nebî**, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef. Bl., nr. 4311/7.

64- Kuşeyrî: **Tasavvufun İlkeleri**, Haz. Tahsin Yazıcı, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul, 1978.

65- Kühnel, Ernst: Çev.S. K.Yetkin; Melahat Özgü, **Doğu İslam Memleketlerinde Minyatür**, TTK. Basımevi, Ankara, 1952.

66- Latîfî: **Tezkîre**, Doç. Dr. Mustafa İsen, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1990.

67- Lokman Dede: **Menâkıbu'l-Mevlânâ**, Millet Ktp., Ali Emirî Bl., mzm nr. 1319.

68- Mahmud Abdülbâkî: **Concordance Et Incides de la Tradition Musulmane**, 1962.

69- Mansuroğlu, Mecdut: **Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri**, İ.Ü. Edb. Fak. Yay., İstanbul, 1958.

70- Mardin, Ömer Fevzi: **Hadis-i Şerifler**, Nur Basımevi, İstanbul, 1951.

71- Mazıoğlu, Prof. Dr. Hasibe: **Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şâirler**, Türkoloji Dergisi, 1974, C. IV.

72- Mehmed Süreyyâ: **Sicill-i Osmânî**, Tarih Vakfı Yay., İstanbul, 1996.

73- Memet Fuat: **Başlangıcından Bugüne Dünya ve Türk Tiyatro Tarihi**, Varlık Yay., İstanbul, 1984.

74- **Menâkıb-ı Ebu Eyyûb-î Ensârî**, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef. Bl., nr. 4694.

75- **Menâkıb-ı Ebü'l-Vefâ**, Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar Bl., nr. 226/1.

76- **Menâkıb-ı Evliyâ**, Süleymaniye Ktp., Laleli Bl., nr. 1503.

77- **Menâkıb-ı Evliyâ-yı Mısır**, Süleymaniye Ktp., Düğümlü Baba Bl., nr. 548.

78- **Menâkıb-ı Kemal Ümmî**, Millet Ktp., Ali Emirî Bl., mzm. nr. 1323.

79- Mes'ud b. Ahmed: **Süheyl ü Nevbahâr** Haz. Cem Dilçin, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara, 1991.

80- Mevlânâ: **Mesnevî**, Haz. Veled Çelebi İzbudak-Abdülbâkî Gölpınarlı, MEB. Yay., İstanbul, 1990.

81- Miskin Ahmed: **Dastan-ı Şakkü'l-kamer**, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef. Bl., nr. 4311/6.

82- Muallim Nâcî: **Lugat-ı Nâcî**, Çağrı Yay., İstanbul, 1987.

83- **Mu^ccizât-ı nebî**, Süleymaniye Ktp., Fatih Bl., nr. 4211/2.

84- **Mu[c]cizât-ı Peygamberî Hakkında**, Süleymaniye Ktp., Lala İsmail Bl., nr. 632/5.

85- **Mu[c]cizât-ı Resûlullâhi Sallallâhi [c]Aleyhi ve's-Sellem**, Süleymaniye Ktp., Esad Ef. Bl., nr. 3588/2.

86- **Mu[c]cizâtü'l-Beyân**, Süleymaniye Ktp., Lala İsmail Bl., nr. 374.

87- **Mu[c]cizâtü'l-Enbiyâ**, Bayezid Devlet Ktp., Bayezid Bl., nr. 5320.

88- **Mu[c]cizâtü'l-Mustafa**, Bayezid Devlet Ktp., Bayezid Bl., 5294/2.

89- **Mu[c]cizâtü'n-Nebî**, Süleymaniye Ktp., Hamidiye Bl., nr. 1447/57.

90- **Mu[c]cizâtü'n-Nebî**, Süleymaniye Ktp., Harput Bl., nr. 11/3.

91- **Mu[c]cize Hayrü'l-En'âm [c]Aleyhi's-salat Ve's-selâm**, Süleymaniye Ktp., Tırnovalı Bl., nr. 1846/31.

92- Mustafa b. Ahmed: **Mu[c]cizâtü'l-Enbiyâ**, Bayezid Devlet Ktp., Bayezid Bl., nr. 5294.

93- Mustafa b. Yusuf el-Bursavî: **Tezkîretü'l-Evliyâ Tercümesi**, Millet Ktp., Ali Emirî Bl., şry., nr. 1351.

94- Müstakimzade Süleyman Sadeddin: **Tuhfe-i Hattâtîn**, İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul, 1928.

95- Nâilî: **Dîvân**, Haz. Prof. Dr. Haluk İpekten, Akçağ Yay., Ankara, 1990.

96- Necati Bey :**Dîvân**, Haz. Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan, Akçağ Yay., Ankara, 1992.

97- Neşâtî: **Dîvân**, Haz. Dr. Mahmut Kaplan, Akademi Kitabevi, İzmir, 1996

98- Nezîr İbrahim: **Mu[c]cizât-ı Enbiyâ-yı İzâm**, İ.Ü. Ktp., TY. Bl., nr. 2255.

99- Nutku, Özdemir: **Dünya Tiyatrosu Tarihi I**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1985.

100- Ocak, Prof Dr. Ahmet Yaşar: **Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler (Metodolojik Bir Yaklaşım)**, TTK. Yay., Ankara, 1992.

101- Onay, Ahmet Talat: **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar**, Türkiye Diyanet Vakfi Yay., Ankara, 1992.

102- Öğütmen, Filiz: **XII-XVIII. Yüzyıllar Arasında Minyatür Sanatından Örnekler (Topkapı Sarayı Minyatür Bl. Rehberi)**, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul, 1966.

103- Ömer Ziyaüddin b. Abdullah: **Muᶜcizât-ı Nebî Aleyhi's-selâm**, Askeriye Basımevi, Edirne, 1304.

104- Ömer Ziyaüddin: **Muᶜcizâtü'l-Enbiyâ**, Evkaf Matbaası, 1339-40.

105- Özsoy, Doç. Dr. Ömer; Güler, Doç. Dr. İlhami: **Konularına Göre Kur'an**, Fecr Yay., Ankara, 1997.

106- Öztuna, Yılmaz: **Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi**, İstanbul, 1969.

107- Râmiz: **Âdâb-ı Zurefâ**, Süleymaniye Ktp., Esad Ef. Bl., nr. 3873.

108- Revnakoğlu, C. Server: **Eski Klasik Tasavvuf Edebiyatımızda "Miᶜrâciyye"ler**, Yeni Tarih Dünyası Dergisi, Nisan 1954.

109- Revnakoğlu C. Server: **Kutb-ı Nâyî Şeyh Osman Dede ve "Miᶜrâciyye"ler**, Yeni Tarih Dünyası Dergisi, 17 Nisan 1954.

110- Safâyî: **Tezkire**, Süleymaniye Ktp., Esad Ef. Bl., nr. 2549.

111- Sakıp Mustafa Dede: **Sefîne-i Nefîse**, Matbaa-i Vehbiyye, Mısır, 1283.

112- Sâlim: **Tezkire**, Süleymaniye Ktp., Esad Ef. Bl., nr. 3872.

113- Senâyî Muhammed Abdurrahman b. Hüseyn: **Muᶜcizât-ı Peygamberî**, İ.Ü. Ktp., Yazma Bağışlar Bl., nr. 1462.

114- Seyyid Sâlim Ahmed Dede: **Mecmûâtü't-Tevârihü'l-Mevleviyye**, Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar Bl., nr. 1462.

115- Sırrî Abdülbâkî Dede: **Mevlevî Âyini Mecmuası**, Süleymaniye Ktp., Zühdî Bey Bl., nr. 205.

116-Sindî Ebü'l-Hasan b. Muhammed Sadık: **Muᶜcizeler Hakkında Bir Risâle**, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef. Bl., nr. 1410/6.

117- Sofuoğlu, Mehmet: **Sahih-i Buharî ve Tercemesi**, Ötüken Yay., İstanbul, 1987.

118- Sözer, Vural: **Müzik ve Müzisyenler Ans.**, İstanbul, 1964.

119- Süleyman Çelebi: **Mevlid** (Vesiletü'n-necat), Haz. Faruk K. Timurtaş, MEB. Yay., İstanbul, 1990.

120- Şemsüddin Ahmed es-Sivasî: **Menâkıb-ı İmam-ı A^c^zam**, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef. Bl., nr. 4601.

121- Tahirü'l-Mevlevî: **Manzume-i Mi^c^râc**, Tahir Dede Ktp. Kitaplarından, İstanbul, 1317.

122- Tarlan, Prof. Dr. Ali Nihad: **Fuzûlî Dîvânı Şerhi**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1985.

123- Tatçı, Mustafa: **Yunus Emre Divanı III**, MEB. Yay., İstanbul, 1997.

124- Tevfik: **Mecmuatü't-Terâcim**, İ.Ü. Ktp., TY. Bl., nr. 192.

125- **The Encyclopedia Americana International Edition Complete in Thirty Volumes.**

126- Timurtaş, Prof. Dr. Faruk K.: **Osmanlı Türkçesine Giriş**, Edb. Fak. Matbaası, İstanbul, 1987.

127- Toparlı, Recep: **Harezmli Hafız Dîvânı'ndan Seçmeler**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1994.

128- Üzgör, Dr.Tahir: **Fehim-i Kadim Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara, 1991.

129- Yardımcı, İlhan: **Bursa Evliyaları**, Bursa.

130- Yazıcıoğlu Mehmed: **Muhammediyye**, Haz. Prof. Dr. Amil Çelebioğlu, MEB. Yay, İstanbul, 1996, C. 1-2

131- **Yeni Türk Ansiklopedisi**, Ötüken Yay., İstanbul, 1985.

132- Yetkin, Suut Kemal: **İslam Sanatı**, Güven Basımevi, Ankara, 1954.

133- Yunus Emre: Haz. Sevgi; Ayvaz Gökdemir, **Güldeste**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1993.

1. NÂYÎ OSMAN DEDE'NİN HAYATI, AİLESİ, ŞAHSİYETİ ve ESERLERİ

Bu bölümde Nâyî Osman Dede hakkında yazılanlara, hayatı ve ailesi hakkındaki bilgilere, şâirliği, mûsikîşinaslığı, hattatlığı ve nâsirliği ile eserlerine temas edilecektir.

1.1.KAYNAKLARIN DEDİKLERİ

Tezimizin bu bölümünde Nâyî Osman Dede hakkında çeşitli kaynakların ihtivâ ettiği bilgilere yer vereceğiz. Osman Dede devrinin tanınmış bir Mevlevî şeyhi, mûsikîşinâsı ve şâiri olduğundan muhtelif eserlerde kendisinden bahsolunmuştur. Biz burada bu eserlerin tümüne değil, bunlara kaynaklık ettiğini düşündüğümüz tezkirelere v.b. eserlere yer vereceğiz. Mâlûm olduğu üzere, bahsedilen eserlerde Osman Dede'nin çeşitlli şiirleri ve eserlerinden parçalar da bulunmaktadır. Tezimizin "Nâyî Osman Dede'nin Eserleri" bölümünde bunlara temas edileceğinden, eserlerden alınan parçalar bu kısma dâhil edilmemiştir.

Nâyî Osman Dede hakkında bilgi veren Safâyî, Sâlim, Sâkıp Mustafa Dede, Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Efendi, Hüseyin Ayvansarâyî, Esrâr Dede, Tevfik, Fatin Davud, Ali Enver, Seyyid Sâlim Ahmed Dede ve Bursalı Mehmet Tahir Efendi'nin verdikleri bu bilgiler, kronolojik olarak aşağıda sıralanmıştır.

SAFÂYÎ TEẔKİRESİ[1]

NÂYÎ

380a Būstān-ı fünūn-ı maᶜārifüñ serv-i ser-efrāzı gülistān-ı bezm-i leṭāʾifüñ hezār-ı naġme-perdāzı ḥālā Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesi şeyḫi ᶜOs̱mān Dede Efendi'dür. Şemᶜ-i vücūdı şebistān-ı Sitānbūl'da fürūzān olmışdur. Evā'il-i ḥālinde li-münşiihi:

Gūş-ı cānı ṭut yine diñle ṣadā-yı bişnevi
Ney imiş ḥall-i rumūz-ı müşkilāt-ı mes̱nevī

---

[1] *Safâyi Tezkîresi*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi Bl., nr. 2549, yk. 380a-381a

Dergehine ḥażret-i Rūmī'nüñ eyle intisāb
Mevlevī şev Mevlevī şev Mevlevī şev Mevlevī

nidāsıyla ṭarīḳ-ı ṣafā refīḳ-ı Mevlevîyyeye sālik olup ney ile az-māyiş-i ṭabʿ iderek kārını kemāle irişdirüp niçe zaman Ġalaṭa tekyesinde neyzenbaşılıḳ rütbesiyle dervīşān-ı ʿāşıḳāna ṣafālar baḫş iderek ḫayr duʿālarına maẓhar olduḳdan ṣoñra cevher-i ẕātı müstaʿidd-i iksīr-i irşād olmağla ġavs̱ü'l-vāṣilīn Ġavs̱ī Aḥmed Dede Efendi'nüñ naẓar-ı feyż es̱eriyle taḥṣīl-i maʿarifet ü tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat idüp maẓhar-ı kemāl olmağla Ġavs̱ī Efendi'ye dāmād olup ba'dehu yerine ol ẕāviye-i feyż-resānde mesned-nişīn-i meşīḫat olup ḥālā ders-i mes̱nevī ve naḳl-i maʿnevī ile sübḥa-gerdān ü eyyām ü leyāldür. Ḥaḳḳā ki bir şeyḫ-i bī-riyā ve bir ʿarīf-i şīrīn-edādur. ʿİlm-i edvārda te'līfe ḳudreti ve fenn-i mūsiḳīde taṣnīfe liyāḳati olup ʿale'l-ḫuṣūṣ envāʿ-ı ḫuṭūṭuñ daḳīḳa-dānı olmağla ḫaṭṭ-ı taʿlīḳde ḫāme-i āhenin nāy-ı nevāsāzı ʿimād-ı beytü'l-işraḳ-ı cihāndur. Ḥattā ḫaṭṭ-ı taʿlīḳe müteʿallıḳ zebānlarından ṣudūr iden ebyātdan bir ḳaç beyt-i laṭīf bu münāsebet ile bu muḥalle taḥrīr olundı.

Cümle-i ās̱ārından peyġamberān-ı aleyhisselām صلوات الله عليهم اجمعين ḥażarātınuñ muʿcizāt-ı bāhirü'l-berekātların cemʿ ü naẓm idüp rişte-i taḥrīre keşīde ḳılduğı Ravżatü'l-iʿcāz nām kitāb-ı müsteṭāb-ı raḳam-zede-i kilk-i ıḫtırāʿı olduğı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi rūşen ve hüveydādur. Ol es̱er-i celīlenüñ ibtidāsından bir ḳaç beyt-i şerīf bu maḥalle taḥrīr olundı.....

SĀLİM TEẔKİRESİ[2]

NĀYÎ

152a ʿOs̱mān Dede vücūd-ı bīhbūdları neyü'l-emel mertebe ve maşṭaba Şeyḫ Vefā ḳurbunda mehd-vücūda ḳadem basup mertebe-i sinn-i temyīze resīde olduḳdan soñra devlet-i ebedī merkūz-ı niʿmet-i faḳr u fenā olduğuñ mülāḥaẓa-i tamme-i

[2] Sâlim Tezkiresi, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi Bl., nr. 3872, yk. 152a-152b

hıred-i ʿākıbet-endīş ile taḥkīk-i bī-merā eylediklerinden fakr u fenā ṭarīkını iḫtiyār u terk-i ekdār germ ü serd-i rūzgār eyleyüp nice eyyām Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesi'nde Şeyḫ Ġavsī Aḥmed Dede merḥūmuñ ḫizmet-i şerīflerinde kemer-bend-i ihtimām ve şeb ü rūz āsitāne-i saʿādet-i ḫizmetlerinde ḳıyām edüp nefs-i pīr-i muḥteremleri ile mūsikī ve neyde kemāl-i mahāret ve sā'ir ʿirfān-ı kemālde kesb-i ḳuvvet eyleyüp ol tekyede zamān-ı şeyḫ-i vācibü'l-kerīmile neyzenbaşılık ḫizmetinde mukīm ve on sekiz sene ʿale'd-devām ol ḫizmete istiḫdām buyurulduktan ṣoñra naẓar-ı kimyā-eser-i şeyḫ-i merḳūmun yerlerine cā-nişīn olmak istiʿdādın iktisāb etmeleriyle Ġavsī Dede merḥūm cenābı biñ yüz toḳuz tāriḫinde tekye-gāh-ı fenādan ṣavmaʿa-ı baḳāya irtiḥāl eyledüklerinde ʿazīz merḥūmuñ yerine şeyḫ olmuşlar idi. Ḥakkā ki ol gürūh-ı pür-fütūḥ-ile şeyḫ demege lāyıḳ hem şeyḫ hem dervīş ve hem ṣādıḳ-ı ḫalūḳ ü pür-maʿārif melek-ṣıfāt bir ẕāt-ı āgāh ü ʿārif olup ʿālem-i dünyāda zīr-i sūm-i pāy-ı reftārında bir mūr-ı dil-gīr ve yed ü lisānından efrād-ı āferīneden bir ferd rencīde-ẓamīr olmayup meclis-i şerīfleriyle her müşerref olan ṣoḥbetine firifte ve remīde-dil ve ẕāt-ı ʿālīleri ile hem-ülfet olana hezār ve cümle teselli-i ḫāṭır olmak emr-i muḳarrerdür. Sā'ir-i ʿirfānından maʿadā zümre-i meşāyıḫ-ı ṭarīkat-i merḳūmeye lāzım ü elzem olan maʿārif firāvānında maʿadā ḫāṣṣeten ʿilm-i mūsikīde ʿirfān-ı vālāsı ve hem-zebān-ı esrār-ı bī-pāyān olan neyde yed-i ṭūlāsı olup bir kere gūş-zedi olan kār-ı ṣaʿbā ve nakş-ı ṣanʿat-ı māl-a-māl ü naġme-i ḫayāl-ender-ḫayāli mersūm-ı sahīfe-i maʿārifinden maʿadā fenn-i

152b mūsikīde muḥayyer-i ʿuḳūl bir maʿarifet-i vālāya dest-resīde vuṣūl olmuşdı-kim bir kār yā bir nakş bir kere istimāʿ ile kendi içün bir beste çıkarmak mümkündi. Bināen ʿaleyh ki kelimāt ü ḥurūfı kitābet eder gibi naġme vü ṣavtı kitābet ederdi. Zīr ü bem ü tīz ü pes şīve-i ḥarekātı idāre-i maḫṣūṣ üzre melce-i maḫṣūṣ ile yazup bir vechile żabṭ ederdi-kim raḳam-keşīdesi olan kāġıdı öñüne koyup ol kārı ol beste-i be-naġemāt-ḫāsın bī-ziyāde ve lā-noḳṣān oḳurdı. Bu emr-i ḫod bu fenne kemāl-i ıṭṭılaʿı olan erbāb-ı ʿirfāna ʿayandur ki be-ġāyet asīr ve bir

vechile erbāb-i kemālden bir kāmil bulunmaḳ ġāyetü'l-ʿāde nādirdir. Bu güftār mütercim-i meẕkūruñ cümle-i as̱ārlarındandur ki bu meclis-i celīleye s̱ebt ü tasaṭṭur olunmak üzre firistāde-i ʿabd-i faḳīr eylemişler idi.

SEFÎNE-İ NEFÎSE [3]

ḤAŻRET-İ ʿOS̱MĀN DEDE-İ NĀYÎ

Ebnā-yi dārü'd-devle-i İstānbūl'dan bir şāb-ı ḫoş-girdār ü pāk-reftār ü ser-dāde-i zānū-yi terbiyye-i ḥażret-i Şeyḫ Aḥmed-i Ġavs̱ī olup ḫidmet-i meydān-i çihltenān ü tekmil-i çille-i merdān edüp ser-i devletmendi mevḳiʿ sāye-i dest-i tekbīr ü sālik-i rāh-ı maḳāmāt-ı mūsīḳī ü vāṣıl-i ser-menzil-i imtiyāz-ı aḳrān olup evā'il-i meşḳ ü teʿallümünde henüz dü pīşrev ü yek semāʿīye ḳādir iken ḥażret-i Seyyid Ḫalīlü'r-Ruhāvī cenāb-ı velāyet-meābı Ġalaṭa āsitānesine teşrīf buyurup Şeyḫ Aḥmed-i Ġavs̱ī ḥażretleriyle ṣoḥbet-i ḫāṣṣ es̱nāsında neyzen tefaḳḳud olunup be-ḥikmetu'llāh-i Te'ālā neyzenān-ı ḫānkāhdan ferd-i vaḥīd ḥāżır bulunmayup Derviş ʿOs̱mān'a be-ḥasbü'l-iḳtiżā ney-nüvāzī teklīf olunduḳda mübtedī-i merḳūm daḫi hezār ʿacz ü şermile sermāye-i maʿlūmın meydāna ḳoyup beẕl-i maḳdūrla elden geleni icrā edüp ve dilden geldigi mertebe i'tiẕār-nümā ve dest-būs-i ʿazīzeyn-i mükerremeyn ile niyāz-mend-i ḫayr-nefes ü duʿā olduḳda Seyyid Halil Efendi hazretleri درویش ماسر نیزنان زمان خواهد شدم kerāmet tev'emleriyle nüvāziş-fermā olmaları muḳteżā-yı himmet-i ġavs̱āneleri üzre vādī-i neynüvāzīde pişrev ü ʿāme-i hemkārān ve her bulunduḳları mecālis-i semāʿ vü safāda ser-ḥalḳa-i dā'ire-i aṣḥāb-ı edvār ve fenn-i mūsīḳīde terākīb-i ʿacībe ve te'līfāt-i ġarībe-i ḫoş-āyende taṣnīfine muvaffaḳ ü işāret-i müvelluhetü'l-ʿuḳûl ile mü'ellefāt-ı ṣavtiyeyi ḳaleme getürüp ʿuḳūd-i eşkāl-i iḫtirāʿiyyeleri ile żabṭ-i hevā-yı pür uṣūle ve ʿıḳd-ı aṣvāt-i manẓūmeye iḳtidār-yāb olup ve inşā-yi ās̱ār-

[3] *Sefîne-i Nefîse*, Sakıp Mustafa Dede, C. II, s. 229-230

ı nazmiyyede daḫı dest-i tabīᶜat-ı ṣāfiyyeleri bālā-yı dest-i hemkārān-ı naẓm olup ve berekāt-i enẓār-i ḥasene-i mürebbī-i kāmil ü mükemmelleriyle resīde-i mertebe-i Mes̱nevīḫᵛānī ve ḥayātlarında ḳārī-i Mes̱nevī Ve baᶜde'l-vefāt cā-nişīnleri ve dāmād-i güzīnleri olmağla muntaẓam silk-i ḫulefā-yı ṭarīḳat-ı ᶜaliyye-i Mevlevîyye olmuşdur.(ve daḫı) iḫtiṣāṣ-ı vādī-i mūsīḳī ve iltizām ü iḥtirām-i ḫidmet-i mürşidle ḥarīf-i bezm-i ᶜirfān ü manend-i ney-i ḫoş-āhengān-i hemkārāndan mümtāz olup

مرید پیر اگر باشد چنین بایدکه روشنای دارین مرید وحدت باشد

fikra-i istiḥsānı ḥaḳlarında cāri-yi mecrā-yı mis̱l-i sā'ir ve dā'ire-i sülūklari yek-reng temkīn-i evvel ve āḫir oldiği beyne'l-fuḳara müsellem-i küll ve evān-i ḥayāt-ı mürşidlerinde müstesᶜid-i ḫidemāt-i şerīfeleri oldiğı gibi baᶜde vefātihi daḫı taᶜmīr ü tenvīr-i türbe-i müteberrikeleriyle muğtenem-i ez-kār-i taḥsīn medār-i ās̱ār-i cemīle-i vefādāri ve cālib-i meyāmin-i rūḥāniyye-i ḥimāyet-kāri ve cāmīᶜ-i levāzim-ı ber-ḫordāri olmuşdur. Ḥattā mühre-i üstādān-i fenn-i mūsīḳīnüñ ketm ü iḫfā eyledükleri muṣannaᶜāt-i mu'akḳdeyi ki ve rāy-i perde-i aḫfādan ibtidā-yi istimāᶜlarinda işāret-i merḳūme ile ḫarīdetü'l-ᶜacāyiblerine ḳayd idüp baᶜde ol nüsḫa-i müşerrefeyi naṣb-i ᶜayn düstūrü'l-ᶜamel edüp sā'irüñ hezār zaḥmet-i taᶜlīm ü teᶜallümle meşḳ eyledikleri terākīb-i muᶜallaḳayı dehen-i neyden istimāᶜ etmeleri kendülerüñ vādi-i edvārda mechūlleri olmamaḳ üzre iştihārlarına bāᶜis̱ ü bā īn heme nev-niyāzān ile hem-āheng olsa enfās-i ḳāṣirānelerine hem-dem ü kühen-i meşḳān mükekannine muḳāran olsa peyrevāne ḥareket buyurup miḳdār-ı yek-miżrābi ḫod-nümāyī vü pīş-āhengīden tevḳi ü iḥtiyāṭ üzre olup ḥīn-i iḳtiżāda yekerān meydān-ı ḫoş-nüvāzī olunca icrā eyledikleri daḳāyıḳ mahāret ü meşārib-i āşināyāna işrāb eyledikleri leẕā'iẕ-i leṭāfet-muᶜciz-i hem-destān kār-i nuṭḳ u ḍarb olmuşdur ve nisbet-i ney-i zamānlarında gūyā kendülere maḫṣūṣ olmağla "Nāyī" şöhretiyle med'ū vü maḳtaᶜ-i eşᶜār-i dil-pezīrlerinde maḫlaṣları olup kendülere fīᶜl-ẓāhir ve'l-bāṭin hüner-i merḳūm-i sermāye-i ᶜayş-ı ḫoş-i vesb-i küşād-kār olmuşdur fī'l-ḥaḳīḳa

ḳulūb-i münkesireye ilḳā-yı ṣafā etmeleri kendülere ᶜaks edüp medār-ı devā’ir-i zevḳ u ṣafā-yı ṣūrī vü maᶜnevīleri olmuşdur ve müddet-i ᶜömr-i nāzenīnleri merġūb-ı ḳadr-şināsān-ı ricāl-i devlet olmaġla her ḳangı maṭlaba teveccüh buyurılsa sehlü’l-ḥuṣūl iken yine nā-murād ü bī-niyāz cānib-i şāh u vezīr olup loḳma ve ḫırḳa-i dā’ire-i evliyā ile iktifā vü ḳanāᶜat edüp ḳabūl-i cihāt ü veẓā’ife iᶜmāl müfekkire etmemişlerdir. Ḥattā ṣiyt-i maḥāret-i fenn-i mūsīḳīleri resīde-i semᶜ-i hümāyūn-i Sulṭān Meḥemmedi olduḳda dārü’d-devle-i Edirne’ye iḥżār olunup meclis-i evvelde sūz-ı ḥasret ü iştiyāk-i Şeyḫ ü iḫvāni ile serzede olan āteşīn taḳsīmleri gūş-zed-i pādişāhi olunca bī- ḳarār ü eşk-bār oldıġı müşāhid-i ḫavāṣı olunca işāret-i ferāġ olunup ṭabᶜ-i pādişāhīde kemāl-i te’s̱īr-i nefḫaları ṭāḳat ü taḥammül-güdāz ü naḳş-efrāz ü ᶜaks-i ḥālet-i endāz oldıġı ḥasbile pesendīde-i meşreb-i hümāyūn u bā’is̱-i cūş-i ᶜāṭifet-i ḫusrevī olup ᶜazīmet-i müsāᶜede-i külliye sadedinde istifsār-i maṭlab olunduḳda

مطلب بنده همین است که بخدمت

مرشد خود باز روم و بدعای دوام دولت پادشاهی اشتغال نمایم این دل دیوانهٔ من غیر از این مطلب
ندارد عنوانیله نیازمند اذن و بی نیاز عطیه و کرم خاقانی

ünvāniyla niyāzmend-i izn ü bī-niyāz ‘atiyye vü kerem-i hākānī oldıġı kendülerüñ ḫulūṣ-i ᶜayār terk ü tecrīdlerine nümūne-i bī-irtiyāb olmuşdur ve baᶜde zamān daḫi her gāh ki ṣadr-i vezāret-mekīn olanlar ᶜarż-ı cihāt-ı maᶜāş eylediklerinde ḳabūlden ibā ve istiġnā-nümā olup niᶜam-i ḫoşgüvār-i dā’ire-i ḥażret-i Ḫüdāvendigārī ile iktifā edüp be-Fażlü’l-Fettāḥü’l-Laṭīfü’l-Bāsitü’l-Kerīm beyne’l-ems̱āl yine ᶜıyş-i ḫoş ü āsayiş-i dil-keş ile zamān-ı ḫüsn-i zindegānīrān ü be-ḥisbü’l-irs̱ intiḳāl eden emvāl-i vāfīreyi daḫi ḫarcırāh-i ḫidmet-i iḫvān u hallān edüp niçe ᶜaḳār iḥdās̱ ü vaḳf-i ḫānḳāh etmişlerdir ve zamān-i meşīḫatlerinde dā’ire-i ḫānḳāh-ı mirāt-ı maᶜmūriyetleri olup pertev-i ᶜumrān-i ẕātları ᶜaks-endāz der ü dīvār u bāmı vü derd-mendān-i rāh-ı Ḥaḳḳ’uñ berāziḫ-i havādis̱den dārü’s-selāmı olmuşdur ve ġalle-i vaḳf-ı ḫānḳāhdan cihet-i muᶜayyine-i ser-neyzenān olan meblaġi muḥtācīn-i iḫvāna tefrīḳ-i ᶜādet-i müstemirreleri olmaġla daḳiḳa-nāşināsāndan baᶜżıları be-ṭarīḳ-i temeyyün ü

teberrük قبول صلهٔ واقف بچه نقصان سلوك است üᶜnvānıyla es̱er-i ṣıdḳ u iẖlāsları olan infāḳlarına īrād-i su’āl-i ġayr vārid eylediklerine

(بنده را دم باید نه درم که قلب درم ردو بغیر مار واست چنانکه دینار رانیداست
پس هر دو ردی و راندیست علی الخصوص در جملهٔ قلبهای درم احتمال خطراست که مردود مدر
ورمدو ردم و دم راست اول اشارت بمحل ردو ثانی بخساست شانی که شایستهٔ قبول نیست
وثالث بدرد چشم بصیرت که زالتفات قبولش هر اینه رمدیدهٔ دل خیزد رابع بسد میان جان و جانان
(بیت) شمع محبت ز دل افروختیم * هرچه بجز حرص همه را سوختیم * خامس دلداد کانش را
مدمر سازد پس از هر جهت قبول انشاید

Nikāt-i laṭīfesiyle ḥasm-ı ᶜurūḳ-i eşḳāl etmişlerdir ve hüve’l- Ḥaḳḳu’l-ehakk-i bi’l-ḳabūl ve’l-evfaḳ li’l-ᶜuḳūl ü ve’n-neseb li’l-ᶜuṣūl ve ve ser-kār-i devletde müstaẖdem aẖaẕ ü iᶜṭā bulunan ricāl ṭarf-ı şerīflerinden nefs-i nefislerine müteᶜalliḳ kelām celb-i niẓām telaḳḳī etmeleri sebeb-i taᶜaccüb zā’idü’l-vaṣf ve bāᶜis̱-i s̱enā vü ẕikr-i cemīlleri oldıġı mesmūᶜ-i şerīfleri olunca

نفس را از میانه بدر کردیم
وبمضمون اترک نفسک فی الدرب وتعال عمل نمودیم پس ازین چه کونه بتدارک لوازم و مهام او مشغول

ḳavl-i miᶜvelleriyle te’yīd-i mācerā buyurmuşlardır

وسودازدکان وحوالت جویان سیر وسیاحت جاذب
جنابلرندن (مطلب جهان کردان تماشای دیدار باید بود که کفته اند مراد از عالم آدمست پس این استانبول
مجموعهٔ کبراست که دراو از همه اهالی روی زمین انموذجی موجود است هرکه تماشای مردم عالم
خواهد باید که سیر هر کوشهٔ این مجموعه میکند و از هر صنف متمتع باشد بی زحمت سفر و محنت غربت
وکذر)

Nefes-i ḥakīmāneleriyle tedbīr buyurup ve eks̱erīn ol daġdaġa-i beden-fersādan sāḥil-i selāmete irşād ü maḳarr-ı iᶜtibārda ḳarārlarina terġībleri müfīd olup her biri fevā’id-i ḥażariyye-i iᶜtibāriyye ile müstefīd ü sāye-i dīvār-i sarāy-i evliyāda āsūde-ser olmuşlardir. Fi’l-vāḳiᶜ ebālīse-i şer-engizüñ tesvīlāt-i ġūlānesiyle eks̱er-i sāde dilān-i sālikān-i ser-gerdān beyābān-ı ġurbet-i pür-kürbet olup ḳarār gibi firāġ-i vaḥdetde olan genc-i nihāndan bī-behre vü mübtelā-yi terāmi-i büldān olmuşlardir ve sefer der-vaṭan kelime-i ṭayyibesinüñ ḥavī oldiġı rāhat u ḥużūra hasret gitmişlerdir

(ve daẖı) ol kelāle-i zekiyye-firāşından ᶜAbdü’l-bāḳī s̱emeretü’l-fevā’idle ḳarīrü’l-ᶜayn olup anlar daẖı be-fażlu’llāh-i Te’ālā ve tevfīḳihi mücellā-yi ser-vālid-i mācidleri ve ẖalefü’l-ẖayrlari olup kendüler ᶜalā-eslemü’l-vücūh miḳdār-i sī-sāl erīke-nişīn-i ẖilāfet-i ġavs̱iyye ve ba’dehū pehlūyi merkad-i münevverlerinde āsūde-i ẖᵛāb-i rāhat-i fenā olmuşlardır.

TUḪFE-İ ḪAṬṬĀṬĪN[4]

Şeyḫ ʿOsmān Nāyī Dede ibn İbrāhīm Şehrīdür. Pederi Süleymāniye dārü'ş-şifāsınuñ reisü'l-ḫuddāmı bir pīr-i ṣāḥib-nefes ve hezār bimār-ı bī-hūşa devāris olmuş ḥaccü'l-ḥaremeyn bir ẕāt-ı şerīf idi. Kendileri ḥüsn-i ḫaṭṭ-ı sülüs ve nesiḫi Nefeszāde İsmāʿīl Efendi'den temeşşuḳ ve telemmüẕ ve ḫaṭṭ-ı taʿlīḳı daḫı şeyḫi Ġavsī Aḥmed Dede Efendi'den baʿde'l-intisāb taʿlīm ü telezzüẕ eylemişdür ki anlaruñ nefes-i enfesleriyle ʿulūm-ı riyāżiyyeden mūsīḳīde daḫı kemāl-i mahāret peydā ve ẕeylü'ẕ-ẕeyl şeyḫi taḥḳīḳı üzre ḫānḳāhlarında on sekiz sene neyzenbaşılık ḫidmetini edā ve müṣāheretleriyle daḫı kām-revā olmuşidi. Ġavsī Dede merḥūm (teslīm-i ḥaḳḳāniyet 1109) tāriḫinde rıḥlet eyledikde maḳāmına cānişīn-i meşīḫat daḫı olmuşidi. Sene-i ḥadīs-i şerīfde anlaruñ meʾḫaẕları baʿd baʿd bu faḳīre daḫı me'ḫaẕ olmuşdur. Bu ḥal üzre sübḥaşümār-ı leyl ü nehār iken terk-i nāsūt ve ʿazm-i lāhūt eyledikde ferzend-i ercümendleri eş-şeyḫ Sırrī ʿAbdü'l-bāḳī Dede Efendī menāzilegir-i maḳām-ı muḳābele oldığı Seyyid Ḥüseyn Vehbī merḥūmun bu tārīḫinden daḫı ʿayāndur:

عثمان دده کوچدی اوله سری باقی (1142)

(ʿOsmān Dede göçdi ola sırrı bāḳī)

Anlar daḫı (teveccüh-i rifʿat 1164) sāli rebīʿinde ḳırḳ iki yaşında iken rehrevān-ı vādī-i ḫāmūşān oldılar. Cümlesi bir türbede āsūde-i ḥücre-i raḥmettür. Merḥūm ʿOsmān Dede'nüñ şiʿr ü inşā ṭarafı daḫı sā'ir feżā'il ü maʿārifi gibi müsellem olmağla niçe āsār-ı bisyāra muvaffaḳ olmuşidi. Ez-cümle "Miʿrāciyye"leri güfte ve beste kendi eserleri her sāl ṣabāḥ-ı Miʿrāc'da ḳırā'at olunmağla müstemi'īn-i züvvār ferahnāk ve envār-ı ṣalavāt-ı keṣīre ile ṭarīk-diller tābnāk olurlar. Ṣafāyī tezkiresinde daḫı "Ravżatü'l-iʿcāz" nām bir eserini īrād

---

[4] *Tuhfe-i Hattâtîn,* Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Efendi, s. 297-298

eder. ʿİlm-i mūsīḳīde müstaḳillen "Risāle-i edvār"ı ve şāʾir eşʿārı daḫı olmağla teẕkire-i Sālim'de daḫı teẕkār ve ifāde olunmuşdur.

TERCÜMETÜ'L-MEŞĀYIḪ[5]

27a *EŞ-ŞEYḪ ʿOS̱MĀN DEDE EL-MEVLEVÎ*

Gelībolī'den ʿālem-i ṣabāvetde gelüp taḥṣīl-i ʿilm ü maʿrifet ve şeyḫ Ġavs̱ī Dede'den aḫẕ-ı ṭarīḳat ve dāmādı daḫı olduḳdan-ṣoñra neyzenbaşı olup bu ḥāl üzre iken Şeyḫ Aḥmed meşāirü'n-ileyhe rıḥlet eyleyüp Ḳuleḳapūsı Mevlevī-ḫānesi bunlara teveccüh eyledikden-ṣoñra

27b neşr-i ṭarīḳat üzre iken rıḥlet eyleyüp zāviye'-i mezbūrede oğlı ʿAbdü'l-bāḳī ḳuddise sırrīde cānişīn olduğı Seyyid Ḥüseyn Vehbī'nüñ bu mıṣraʿ-ı tārīḫi ile maʿlūmdur.

عثمان دده کوچدی اوله سری باقی (1142)
(ʿOs̱mān Dede göçdi ola Sırrī bāḳī)

Mezbūr Ġavs̱ī Dede'nüñ civārında defn olundı. Āsār-ı ḳaleminden muʿcizāt-ı enbiyāda "Ravżatü'l-iʿcāz" ve "Manẓūme-i Miʿrāciyye" ki evveli bu beytdür:

Evvel Allāh adını yād edelüm
Dil dil olmış dilleri şād edelüm

vesā'ire ġazeliyyātı vardur. Ez-cümle bu ġazeli Şeyḫ Aḥmed Şemsī Sivāsī'ye naẓīre dimişdür ki maṭlaʿı budur:

Āşıḳ-ı Ḥaḳ ارجعی emriyle me'mūr olmadan
Añlamışdur Ḥaḳḳ'ı Ḥaḳ nūrıyla mestūr olmadan

ve maḳṭaʿı budur:

Nāyī-i bīçāre bir sevdā ile olmış ḫarāb

[5] *Tercümetü'l-Meşâyıh* (Vefâyât-ı Ayvansarâyî), Hüseyin Ayvansarâyî, Süleymaniye Ktp, Esad Efendi Bl., nr. 1375, yk. 27a-27b

TEZKİRE-İ ŞUᶜARĀ-YI MEVLEVÎYYE[6]

NĀYÎ ᶜOSMĀN DEDE

112a Dārü's-salṭanatü'l-ᶜaliyye ḫākinden olup Ġalaṭa şeyḫi Ġavs̱ī Dede ḥażretlerine intimāl ile şeref-yāb ن ser-neyzenān-ı ḫānḳāhları olup revnaḳ-baḫş-ı encümen-i aḥbāb ؤ āḫirü'l-emr dāmādları ve baᶜde'l-vefāt ki biñ yüz ṭoḳuz tāriḫinde cānişīnleri ve biñ yüz ḳırḳ iki tāriḫinde vefāt eyleyüp Ġavs̱ī Dede'nüñ türbe-i muḳaddeslerinde cānib-i ḳademinde medfūndur ve oġulları Sırrī ᶜAbdü'l-bāḳī Dede maḳām-ı ᶜālīlerine iclās olunduḳda ḫavāṣ-ı aḥbābdan Seyyid Vehbī nām şāᶜir-i meşhūr işbu tāriḫi demişdür.

عثمان دده كوچدى اوله سرى باقى(1142)

(ᶜOs̱mān Dede göçdi ola Sırrī bāḳī)

mıṣraᶜını tāriḫ söylemişdür. Ḥaḳḳā ki şeyḫ mütercim hem ᶜālim ve ᶜārif ve zāhid olduḳlarından māᶜadā fenn-i mūsiḳīde üstād-ı esātīẕe-i zamānları olup maṣnūᶜāt-ı ḫayāliyye-i hevāiyyeleri el-ān ḫayret-fiken ḫavāṭır-ı mühre-i fenn-i mezbūr olup her ṭarafları maᶜmūr ؤ fenn-i şiᶜr ü inşāda daḫı pür-zūr olup nuᶜūt-ı nebevīden miᶜrāciyyeleri taṣannuᶜāt-ı şiᶜiriyyeden ḫāli ᶜalā sebīlü'l-ilhām ser-zede-i ṭabᶜı çālākleri olduġı gibi bestesinde daḫı mülhem olduḳları bī-şāibe-i iştibāhdur. Ve Sırrī Bāḳī Dede ḥażretleri altmış dört senesine degin ol buḳᶜa-i mübārekede şeyḫ olup vefāt etmeleriyle şuᶜarā-yı vaḳt Tāriḫ

جهاندن كتدى سرى آدى باقى قلدى دنياده(1164)

(Cihāndan gitdi Sırrī adı bāḳī ḳaldı dünyāda)

mıṣraᶜ-ı ġarrāsını tāriḫ söylemişlerdür ve kerīmeleri Saᶜīde Ḫānım ki Memiş Efendizāde Şeyḫ Aḥmed Dede Efendinüñ ḫᵛāher-zādeleridür,Yeñiḳapu şeyḫi es-seyyid Ebūbekr Dede Efendi ḥażretleri izdivāc buyurmaġla iki dāne ḫānedān-ı

[6] *Tezkîre-i Şuarâ-yı Mevlevîyye*, Esrâr Dede, Süleymaniye Ktp., Halet Efendi Bl., nr. 109, yk. 112a-113a

ḳadīmeyi iḥyā edüp onlardan evc-i güher-i nāyāb ile rūşenā-çeşm olmuşlardur ki birisi yād olınup ikisi daḫı zeyl-i menḳıbe-i şerīfeleri ḳılındı.

Ve daḫı ʿazīz mütercimüñ te'lifāt-ı celīlelerinden enbiyā-ı kirām-ı ḥażarātınuñ muʿcizāt-ı bāhirü'l-berekātların cemʿ ü naẓm edüp"Ravżatü'l-iʿcāz" nām kitāb-ı müsteṭābları vardur deyü Ṣafāyī merḥūm naḳl edüp fātiḥa-i kitābdan bu beytlerini taḥrīr etmiş. Faḳīre görmek muḳadder olmadı.

Şems-i Tebrīzī'nin Makālāt isimli kitābından baʿżı esrār-ı ledünnīyi alıp Makālāt-ı Ḥażret-i Şems nāmında Farsça bir risāle yazmış olduğu bunuñ Esrār Dede tarafından görülmediği muḳayyeddir."[7]

MECMŪʿATÜ'T-TERĀCİM[8]

NĀYÎ ʿOSMĀN DEDE

83b Envāʿ-ı fünūnuñ daḳīḳadānı ve ʿilm-i mūsiḳīde Fārābī-i s̱ānī Ḳuṭb-ı Nāyī Eş-Şeyḫ ʿOs̱mān Dede Vefā ḳurbunda serzede ve mertebesin temyīze resīde olduḳda Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesi şeyḫi Ġavs̱ī Aḥmed Dede'nüñ naẓar-ı feyż-es̱erleriyle taḥṣīl-i maʿrifet ve tekmīl-i ādāb-ı ṭarīḳat ve on sekiz sene ʿale'd-devām neyzen-başılıḳ ḫidmetinde istiḫdām üzre iken Ġavs̱ī müşārü'n-ileyh biñ ṭoḳuz tārīḫinde ʿāzim-ı dārü's-selām olduḳda andan maḳāmına ḳıyām ve icrā-yı āyīn ile güẕārende-i eyyām iken " ارتحال العاشق " (1142)tārīḫi rebīʿü'l-evvelinde vāṣıl-ı aʿlā-yı ʿilliyyīn ve Ġavs̱ī Dede'nüñ civārında medfūn-ı zīr-i zemīn ḳılındı yerlerine ferzend-i dilbendeleri Sırrī ʿAbdü'l-bāḳī Dede iclās olunduḳda Seyyid Ḥüseyn Vehbī bu mıṣraʿı tārīḫ söylemişlerdür. Mıṣraʿ

عثمان دده كوچدى اوله سرى باقى(1142)

(ʿOs̱mān Dede göçdi ola Sırrī Bāḳī)

---

[7] Bu paragraf a.g.e., Mevlana Müzesi İhtisas Ktp., nr. 1502'de kayıtlı tezkîrenin haşiyesinde mevcuttur.

[8] *Mecmuatü't-terâcim*, Tevfik, İ.Ü. Ktp., TY., nr. 192, yk. 83b

Nāyī mahlasıyla eşᶜārı ve manzūm miᶜrāciyyeleri ve muᶜcizāt-ı nebeviyyeyi ḥavī Ravżatü'l-iᶜcāz nām manzūm bir eserleri vardur.

HĀTİMETÜ'L-EŞᶜĀR[9]

Nāẓım-ı mūma ileyh Şeyh ᶜOsmān Nāyī Efendi Der-saᶜādetde tennūre-bend-i hānkāh-ı vücūd olup ṭarīkat-ı ᶜaliyye-i Mevlevîyye'ye sülūk ile fenn-i mūsīkīde der-kār olan maᶜlūmātı iktiżāsınca hayli dem Ġalaṭa Mevlevīhānesi neyzenbaşılığı hıdmetinde müstahdem oldukdan ṣoñra biñ yüz ṭokuz tārīhinde dergāh-ı mezkūr meşīhatine revnak-dih-i irşād olmuş iken biñ yüz kırk iki tārīhinde ᶜāzim-i kurb-gāh-ı cenāb-ı Mevlā olmuşdur. Neyzenlik fenninde mahāreti olmak mülāsebesiyle Nāyī mahlası kendüye muᶜcib-i şöhret olmuşdur.

SEMĀᶜHĀNE-İ EDEB[10]

NĀYÎ ᶜOSMĀN DEDE

İstanbulludur. Ġalaṭa şeyhi (Ġavsī Dede)nüñ dervīşi ve dāmādı ve cānişīnidür. Elhāk şeyh-i ṣāhibü'l-tercüme ᶜālim ü ᶜārif ᶜābid ü zāhid ve fenn-i mūsikīde üstād-ı esātize-i zamān olup maṣnūᶜāt-ı hayāliyyeleri hayret-fiken-i eᶜāli vü emāciddür. Şiᶜr ü inşāsı dahı bu derecelerde olup maṣnūᶜāt-ı mütekellifeden ᶜārī olan nuᶜūt u miᶜrāciyyelerini okuyan ᶜalā sebīlü'l-ilhām ser-zede-i tabᶜ-ı çālākleri olduğına şübhe etmez. Müşārünileyh kable'l-meşīha neyzenbaşılık makāmında bulunarak revnak-bahş-ı encümen-i ehibbā olmuşlardır. Biñ yüz kırk iki tārīhinde irtihāl-i dār-ı bakā eyleyüp makām-ı ᶜālilerine mahdūmları (Sırrī ᶜAbdü'l-bākī Dede) geldikde meşhūr Seyyid Vehbī bu:

عثمان دده کوچدی اوله سری باقی (1142)

(ᶜOsmān Dede göçdi ola Sırrī bākī)

mıṣraᶜ-ı muṣannaᶜını tārīh söylemişdür. Biñ yüz altmış dörtde (Sırrī ᶜAbdü'l-bākī

---

[9] *Hâtimetü'l-Eş'âr*, Fatin Davud, s. 296

[10] *Semâ'hâne-i Edeb*, Ali Enver, s. 234-235

Dede) daḫı mülk-i baḳāya göç edince şāᶜirüñ biri işbu:

جهاندن کتدی سری آدی باقی قلدی دنیاده (1164)

(Cihāndan gitdi Sırrī adı bāḳī ḳaldı dünyāda)

tārīḫ-i ẓarīfini inşād etmişdür. (Ravżatü'l-iᶜcāz) nāmında bir te'līf manẓūmeleri vardur ki bunda enbiyā-ı kirām ḥażerātınuñ muᶜcizelerini cemᶜ eylemişdür.

MECMÛᶜATÜ'T-TEVĀRĪḪÜ'L-MEVLEVÎYYE[11]

80a Ve سنۀ جديده (sene-i cedīde)de Ġalaṭa Mevlevīḫānesi'nde şeyḫ Ġavṣī Aḥmed Dede merḥūmuñ dāmādı Nāyī Şeyḫ ᶜOṣmān Dede otuz üç sene mesned-nişīn iken vefāt eyledi. Zevcesi meẕkūre Ḫadīce Ḫanım'dan oğlı Şeyḫ ᶜAbdü'l-bāḳī Dede Efendi kūyında Çelebi Muḥammed ᶜĀrif-i Rābiᶜ Efendi cenābından meşīḫat-nāme iḥsānıyla yerine şeyḫ oldı. Ve hicret-i nebeviyyenüñ biñ yüz ḳırḳ üç sālinde Avcı Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı Rābiᶜ merḥūmuñ küçük oğlı Sulṭān Aḥmed Ḫān-ı S̱ālis̱ cenābı yigirmi sekiz sene müddet salṭanat-ı hükümetde ber-ḳarār olup elli ṭoḳuz yaşında ḫalᶜ olundı. Büyük oğlı Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā-yı S̱ālis̱ cenābı on dört yaşında ve küçük oğlı Şeyhzāde Sulṭān ᶜAbdü'l-mecīd Ḫān cenābı otuz beş yaşında taḫt-ı hümāyūna cülūs buyurup, yigirmi dördüncü pādişāh-ı sulṭānü'r-Rūm oldı قطب الارض (Ḳuṭbü'l-arż) tārīḫidür ve cülūs-ı hümāyūnda Ġalaṭa Mevlevīḫānesi'nde Şeyḫ ᶜAbdü'l-bāḳī Dede şeyḫ oldı. Ve hicret-i nebeviyyenüñ biñ yüz ḳırḳ beş sālisinde Tavşanlı Ḳaṣabasında meẕkūr Şeyḫ Āṣaf Ṣıdḳī Muḥammed Dede cenābı altı yıl ḥayātda bāḳī kaldılar. Yerine büyük birāderi Sulṭān Muṣṭafā Ḫān-ı s̱ānī merḥūmuñ büyük oğlı Sulṭān Maḥmūd Ḫān cenābı . . . . .

80b seneden ziyāde meşīḫatde mesned-nişīn-i maᶜhir olup otuz beş yaşında sene-i ġāyesinde vefāt eyledi. Zāviyesi derūnunda semā-ḫānesi inṣālinde defn

[11] *Mecmû'atü't-Tevârihü'l-Mevlevîyye*, Seyyid Sâlim Ahmed Dede, Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar Bl., nr. 1462, yk. 80a-80b

olundı. Ḳūyına da Çelebi Ḥācı Muḥammed ᶜĀrif-i Rābiᶜ Efendi cenābından meşḫatine nāme ᶜināyet olunup yerine oğlı ᶜAbdü'l-feyż Dede on iki yaşında şeyḫ oldı. Ṣāḳıb Dede Efendi dergāha getirüp mezḳūr Seyyid Ebūbekr Dede yerine teslīm edüp babası merḥūm seni oḳutdı üstādınuñ oğlıdur sen de bunı oḳut diye tenbīh buyurdı. Mezḳūr ḳabūl buyurup oḳumaya başladı ve hicret-i nebeviyyenüñ biñ yüz ḳırḳ sekiz sālinde Yeniḳapu Mevlevī-ḫānesi'nde ḳoca mesnevī-ḫān pīr şeyḫ Muḥammed Dede on bir sene mesned-nişīn olup pīr-i kühne vefāt eyledi.

OSMANLI MÜELLİFLERİ[12]

NÂYÎ OSMAN DEDE "İSTANBULÎ"

İstanbul'da yetişen Mevlevī şāirlerinden olup Galata Mevlevīhanesinde neyzenbaşı ve şeyh oldu. 1142'de vefāt ederek mezkūr dergāha defn olundu. Her tarafda şöhret bulan ve sehl-i mümteniᶜ kabilinden olan "Miᶜrāciyye" manzumesi gerçekten ārifāne ve āşıkānedir. Peygamberlerin muᶜcizelerinden bahseden "Ravżatü'l-iᶜcāz fiᶜl-muᶜcizāti'l-mümtāz" isminde manzum bir eseri de vardır ki bir nüshası "Müze-i Osmānī" kütüphanesinde mevcuddur. "Zübde-i Makālāt-ı Şems" isminde bir eseri daha olduğu rivāyet edilmiştir. Hālen dergahlarda okunan "Miᶜrāciyye"sinin sanᶜatkārāne olan bestesi de kendisi tarafındandır. Mūsikīye dair "Risāle-i edvār"ı olduğu da [Sālim Tezkîresi]nde mezkūrdur.

---

[12] *Osmanlı Müellifleri*, Bursalı Mehmet Tahir Efendi, C. II, s. 270-271

1.2. HAYATI

Bir çok fennin sırlarına vâkıf, mûsikî ilminde Farabî'den sonra belki de ikinci büyük mûsikîşinas olan Osman Dede[1], Tevfik[2] ve Sâlim[3] tezkîrelerine göre; Şeyh Vefâ yakınlarında, İstanbul'da doğmuştur. Fatin Davud,[4] Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Efendi,[5] Safâyî[6] ve Esrâr Dede[7] ise sadece İstanbul'da doğduğunu belirtmekle iktifâ ederler. Bu tezkîre sahiplerinin dışında Hüseyin Ayvansarâyî[8] onun Gelibolu'dan daha çocukken geldiğini ifâde eder. Bu bilgilerden birincisinin doğru olabileceği kanaatindeyiz, zirâ bu konuda hemen hemen bir ittifak teşkil edilmiştir. Osman Dede'yle arasında bir asırdan biraz fazla bir zaman olan Esrâr Dede'yle aynı dergahta yetişmiş bir Mevlevî olması da ona olan inancımızı kuvvetlendirmektedir. Bu ifâdelerden yola çıkarak Osman Dede'nin 1063/1652'de İstanbul'da doğduğunu söyleyebiliriz.[9]

Osman Dede Süleymaniye Darüşşüfâsı baş hademelerinden Hacı İbrahim Efendi'nin oğludur.[10] Babasının da bilgili bir zât-ı şerîf olduğunu kaynaklardan öğrendiğimiz [11] bu şâir, hatt dersleri de almıştır. Sülüs ve nesihi Nefes-zâde İsmâil Efendi'den, tâlikı ise şeyhi Gavsî Ahmed Dede Efendi'den, ona intisâb ettikten sonra ta'lim etmiştir.[12] Kulekapısı, bilinen adıyla Galata Mevlevîhânesi şeyhi olan Gavsî Dede'ye, ebedî saadetin fakr u fenâda olduğunu mülahaza ettikten sonra intisâb eden Osman Dede, uzun seneler bu şeyhin hizmet-i şerîflerinde bulunmuştur.[13]Şâir, gerek mesnevîsi gerekse şiirlerinde Mevlevî olduğunu ifâde etmiştir.

---

[1] *Mecmatü't-Terâcim*, Tevfik, yk. 83b
[2] *a.g.e.*, Tevfik, yk. 83b
[3] , *Tezkîre*, Sâlim yk. 152a
[4]*Hâtimetü'l-Eş'ar*, Fatin Davud, s. 296
[5] *Tuhfe-i Hattâtîn*, Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Efendi, s. 297
[6] *Tezkîre*, Safâyî, yk. 380a
[7] *Tezkîre-i Şu'ara-yı Mevlevîyye*, Esrâr Dede, yk. 112a
[8] *a.g.e.*, yk. 27a
[9] *Türk Mûsikîsi Ans.*, Yılmaz Öztuna, C.II., s. 12; *Hayat Ans.*, C.V., s. 2531
[10] *a.g.e.*,Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Ef.
[11] *a.g.e.*
[12] *a.g.e.*
[13] *a.g.e.*,Sâlim, yk. 152a

Bende-i dîrîn-i Şeh-i maʿnevî
Nây-zen[14] Osmân Dede el-Mevlevî
(62.b.)

Ravzatü'l-iʿcâz'da geçen bu beyitte Mevlevî olduğunu belirten Osman Dede

Gerçi dervîş-i fakîrem ser ü sâmânum yok
Devlet-i şâh-ı cihânbâna şitâbânum yok

Künc-i külhab bana cây oldı ise ʿâlemdür
Gayrı masnû'-ı Hudâ seyre gülistânum yok[15]

şeklindeki beyitlerinde de kendini fakr u fenâ yoluna adadığını söylüyor.

Meşhûr Yazıcızâde sülâlesinden olan Gavsî Dede şâirliğiyle tanınan bir şeyhtir.[16] Şeyhi Gavsî Dede'yle oldukça yakın münasebette bulunduğu anlaşılan Osman Dede, şeyhinin kızı Hatice Hanım'la evlenerek, bu münâsebeti sağlamlaştırmıştır.[17] Gavsî Dede 1083/1672'den itibâren yirmi altı yıl Galata Mevlevîhânesi'nde şeyhlik yaparken, Osman Dede de 1091/1680'de ney üflemedeki mahareti dolayısıyla bu şeyhin yanında neyzenbaşılık hizmetine başlamıştır. On sekiz sene bu görevde kalan şâirimiz, Mevlânâ'nın kendisine neyzenbaşı tayin ettiği Hamza Dede'den sonra "Kutb-ı nâyî" ünvanı verilen ikinci şahsiyet olmuştur.[18] Mevlevîhâne'de bir yandan bu hizmeti yürüten Nâyî Osman, bir yandan da Mesnevî dersleri verir. Damadı olduğu Gavsî Dede'nin 1109/1698'de ölümünden sonra, Konya Çelebisi'nin izniyle zâviyeye şeyh olarak tayin edilir.[19] Burada otuz üç yıl irşâd vazifesini yürüttükten sonra 1142/1729'da vefat eder[20] ve aynı Mevlevîhâne'de bulunan Ankaravî türbesine defn olunur. Ankaravî türbesinde bulunan bu şeyh ve diğer Mevlevî büyüklerinin sandukaları

---

[14] Nây-zen: Nâyî
[15] Safâyî, *a.g.e.*, yk. 380b
[16] *Tezkîrelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Haluk İpekten; Mustafa İsen; Recep Toparlı; Naci Okçu; Turgut Karabey, s. 159
[17] *Mecmûâtü't-Tevârihü'l-Mevleviyye*, Seyyid Sâlim Ahmed Dede, yk. 80a
[18] *Kutb-ı Nâyî Şeyh Osman Dede ve "Miʿrâciyye"si*, Cemâleddin Server Revnakoğlu, C. II, S. 15, s. 616
[19] *a.g.e.*,Seyyid Sâlim Ahmed Dede, yk. 80a
[20] *a.g.e.*

bakımsızlıktan harap bir duruma gelmiş,1951'in Eylül ayında, başlarındaki destâr-ı şerîfler Şeyh Fahrüddin Efendi'ye (İbrahim Fahreddin Erenden) sardırılmıştır.[21] Mezar taşları tahrip edildiği anlaşılan Abdülbâkî Sırrî ile Nâyî Osman Dede'nin mezarları taşınarak, bugünkü adı Dîvân Edebiyatı Müzesi olan Galata Mevlevîhânesi'nde, girişin solunda, bahçe içinde, yeni harflerle yazılarak düzenlenmiştir. Önde, Osmanlı harfleriyle yazılmış Gavsî Dede'nin mezar taşı vardır.[22]

Tevfik, Osman Dede'nin ölümüne "irtihâl-i âşık" (ارتحال عاشق)1142/1729 tarihini düşürmüştür.[23] Mecmûatü't-Tevârihü'l-Mevlevîyye'de geçen "sene-i cedîde" (سنهٔ جدیده) ifâdesi 1141/1728 tarihine isabet eder[24] ve eksiktir. Nâyî Osman Dede'nin ölümü için Seyyîd Vehbî:

Şeyh-i Galata Nâyî tüketdi demini
Etdi müteselli veledi uşşâkı
Vehbî dedi târihini anın mülhem
(1142) عثمان دده کوچدی اوله سری باقی
(Osmân Dede göçdi ola Sırrî bâkî)[25]

Nazîr de:[26]

Hazret-i Gavsî Efendi menzilin tutmuş iken
ʿAzm-i adn edip dedi ahbâba unutman beni
Cevherî târihidir anın Nazîrâ sad dirîğ[27]
(1142)عدنه گیتدی عصری قطبی مولوی عثمان دده
(ʿAdne gitdi ʿasrı kutbî Mevlevî ʿOsmân Dede)[28]

tarihlerini düşürmüşlerdir ki ikisi de 1142/1729'a tekâbül eder. Bunların yanında Tâhirü'l-Mevlevî'nin "Manzûme-i Miʿrâc" isimli eserindeki şu şiirde;

---

[21] *a.g.e.*, Cemâleddin Server Revnakoğlu
[22] Divan Edebiyatı Müzesi, Server Dayıoğlu , *Sanatsal Mozaik Dergisi*, S. 8, s. 46-52
[23] *a.g.e.*, Tevfik, yk. 83b
[24], *a.g.e.*, Seyyid Sâlim Ahmed Dede, yk. 80a
[25] *Türk Mûsîkîsi Ant.*, Sadeddin Nüzhet Ergun, C. I, s.152
[26] Sadeddin Nüzhet Ergun, şâirin ismini "Nazîrâ" şeklinde vermiştir. İsim "Nazîr" olmalıdır.
[27] *a.g.e.*
[28] *a.g.e.*, Tahir Dede Ktp. Kitaplarından

Küçük bir tekyeden Osmân Efendi Mevlevî şeyhi
Yerine oğlu Abdülbâkî oldu pîr ü dervîşân

Eder medh-i güzînin bezm-i Mevlânâ'da çarh urup
Semâᶜ ü zevk ü şevk ile ede ukbâda ol devrân

Olup oğlu da zâtı gibi şeyh-i ârîf ü kâmil
Bu tekyegâhta pîr olup ola hem mürşîd-i devrân

Dem ü evkâtını ism-i celâl-i Hakk'a sarf edip
Nazargâh-ı safâ olup cinân eylese seyrân

Olunca cânişîni oğlu menkût ile dediler

دكشدی دور باقی ایله فانیی دده عثمان (1142)
(Değişti devr-i bâkî ile fânîyi Dede ᶜOsmân)

Nâyî Osmân'ın ölüm tarihi 1142/1729 olarak verilir.

Otuz üç sene şeyhlik yaptıktan sonra 1142/1729'da vefat eden bu Mevlevî şeyhinin yerine Çelebi Muhammed Ârif-i Râbîᶜ Efendi'den meşihât-nâme ihsânıyla Hatice Hanım'dan olan oğlu Abdülbâki Sırrî geçmiştir.[29] Kaynaklarda, Osman Dede'nin Abdülbâki Sırrî dışında Saᶜide adlı bir kızının da olduğu ifade edilmektedir.[30]

---

[29] *a.g.e.*, Seyyid Sâlim Ahmed Dede, yk. 80b; *a.g.e.*,Tevfik, yk. 83b; *a.g.e.*, Ali Enver, s. 234; *Tuhfe-i Hattatîn*, Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Ef., s. 298; *Tercümetü'l-Meşâyıh*, Hüseyin Ayvansarâyî, yk. 27b, *a.g.e.*, Esrâr Dede, yk. 112a

[30] *a.g.e.*, Esrâr Dede, yk. 112a

Mezarların toplu görünüşü.

Gavsî Ahmed Dede'nin mezarı.

Mezarların toplu görünüşü.

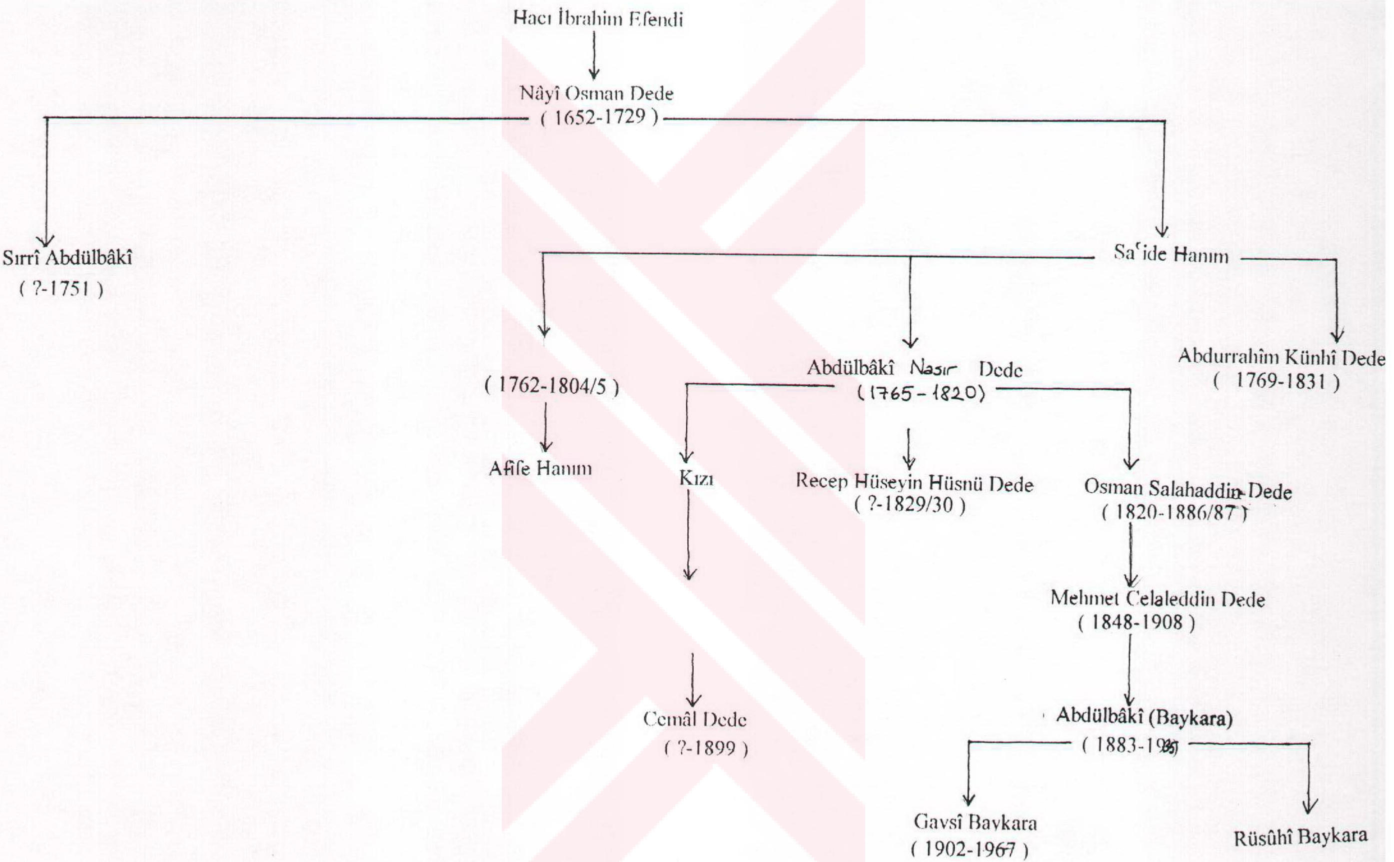
Nâyî Osman Dede'nin mezarı.

Abdülbâki Sırrî'nin mezarı.

1.3.AİLESİ

Kutbü'n-nâyî Osman Dede gibi ailesinde de iyi yetişmiş, çeşitli ilmî sahalarda kendini kanıtlamış şahıslar vardır. Bu bölümde şâir şeyhimizin etkilendiği ya da etkilediği yakınlarından babası Hacı İbrahim Efendi, karısı Hatice Hanım, kayınpederi Gavsî Ahmed Dede, oğlu Abdülbâkî Sırrî, kızı Saîde Hanım, torunları Ali Nutkî Dede, Abdülbâkî Nâsır Dede ve Abdürrahim Künhî Dede ile Abdülbâkî Nâsır Dede'nin çocukları Recep Hüseyin Hüsnî Dede, Osman Salahaddin Dede ve torunları Ahmed Hüsameddin Dede, Mehmed Celaleddin Dede yanında ailenin son kuşağına tâbî olan Abdülbâkî (Baykara), Gavsî Baykara, Rüsuhî Baykara, Cemal Dede gibi şahısları tanıtmaya çalışacağız.Bu tanıtımdan evvel Nâyî Osman Dede ve ailesinin soy ağacını veriyoruz.

Hacı İbrahim Efendi
Nâyî Osman Dede
(1652-1729)
Sırrî Abdülbâkî
(?-1751)
Sa'ide Hanım
(1762-1804/5)
Afife Hanım
Abdülbâkî Nasır Dede
(1765-1820)
Kızı
Cemâl Dede
(?-1899)
Recep Hüseyin Hüsnü Dede
(?-1829/30)
Osman Salahaddin Dede
(1820-1886/87)
Mehmet Celaleddin Dede
(1848-1908)
Abdülbâkî (Baykara)
(1883-19
Gavsî Baykara
(1902-1967)
Rüsûhî Baykara
Abdurrahîm Künhî Dede
(1769-1831)

Tuhfe-i Hattâtîn'de belirtildiği üzere Osman Dede'nin babası Hacı İbrahim Efendi Süleymaniye Darü'ş-şifâsı baş hademesidir.[1] Hastalara kuvvetli nefesiyle şifâ dağıtan ve iyiliği dokunan İbrahim Efendi'nin Nâyî Osman Dede'den başka çocuğu olduğuna dair bir bilgiye tesadüf edemedik.

Galata Mevlevîhânesi şeyhlerinden Gavsî Ahmed Dede'nin kızı olduğundan başka bir bilgiye sahip olamadığımız eşi Hatice Hanım'ın[2], Nâyî Osman Dede ile evliliğinden Abdülbâkî Sırrî adlı bir erkek ve Sa^cîde adlı bir kız çocuğu dünyaya gelmiştir.[3]

Sâlim Tezkîresi'nde "nâm-ı emcedlerinin Ahmed"[4]olduğu ifade edilen şiirlerinde Gavsî mahlasını kullanan kayınpederi Ahmed Dede, Tezkîre-i Şuarâ-yı Mevleviyye'de de belirtildiği üzere Yazıcızâde Ahmed Bicân Efendi sülalesindendir.[5] Ahmed Bican'ın torunlarından Yûhî Efendi'nin oğludur.[6] Ahmed Dede medrese öğreniminden sonra Selanik kadısı İmam-zâde Efendi'yle Selanik'e gitmiş, Mevlevîlik'e intisap ederek, Bursa'da ve uzun süre Konya'da bulunmuştur.[7]Rivayete göre, Galata Mevlevîhânesi'ne şeyh olmak isteyen Ahmed Dede, meşihatnâme almak için, Edirne'ye gider, fakat bu isteği geri çevrilir. Bu sıralarda Galata Mevlevîhânesi'ni ziyarete gelen Sultan Mustafa, oradakilere "Şeyhiniz kim?" diye sorunca "Gavsî Dede" karşılığını alır ve bu Mevlevîhâne'nin şeyhliğini Gavsî Dede'ye verir. Sultan Mustafa "Gavsî Dede'ye keremüm olmuşdur ölünceye dek kimesne taarruz eylemesün!" diye bir hatt-ı hümâyûn da ihsan

---

[1] *a.g.e.*, s. 297

[2] *Mecmuatü't-Tevârihü'l-Mevleviyye,* Seyyîd Sâlim Ahmed Dede, yk. 80a

[3] *Esrâr Dede Tezkîresi*, yk. 112a; *Mecmuatü't-Terâcim,* Tevfik, yk. 83b; *Tercümetü'l-Meşâyıh,* Hüseyin Ayvansarâyî, yk. 27b, *Semâhâne-i Edeb,* Ali Enver, s.234; *Mecmuâtü't-Tevârihü'l-Mevleviyye*, Seyyîd Sâlim Ahmed Dede, yk. 80a; *Tuhfe-i Hattâtîn,* Müstakimzâde Süleyman Sadeddin, s. 298; *Sefine-i Nefise*, Sakıb Mustafa Dede, s. 229

[4] *a.g.e.*, yk. 211a

[5] *a.g.e.*, Esrâr Dede, yk. 89a

[6] *a.g.e.*

[7] *Tezkîrelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* H.İpekten; M. İsen; R. Toparlı; N. Okçu; T.Karabey, s. 159

buyurmuştur.[8] Yine başka bir rivayete göre ihtiyarlığında hummaya tutulan Gavsî'yi tedaviye gelen Frenk doktoru durumunu umutsuz bularak "Üç dört güne kalmaz; gider." deyince Gavsî ona "Evet gidiyordum, fakat şimdilik üç yıl daha buradayım!" demiş. Nitekim bu olaydan üç sene sonra Galata Mevlevîhânesi'nde uzun süre şeyhlik vazifesini ifâ ederek 1109/1697 tarihinde "Cemaziye'l-evvel ayının çeharşenbih günü" irtihal etmiştir.[9] Râmiz tezkîresinde ölümü için söylenen "bin yüz yetmiş senesi hududu" ifadesi bir sehv neticesi söylenmiş olsa gerektir.[10] Şu tarih mısraı Gavsî Dede'nin ölümünü verir:

Be-rāyı intikāl-i hazret-i Şeyh Ahmed Gavsî Dede

Gavsî Dede ol bedreka-i rāh-ı hidāyet
Sāliklerini tekye-i gamda kodı bî-keyf

Rūhını anun zāviye-i dār-ı naʿime
Îʿzāz ile Hak daʿvet edüp eyledi hem zayf

Görünse n'ola berg-i hazān sûret-i münkir
Āyine-i pür-cevher idi sînesi çün seyf

Gūş eyleyicek rıhletin ol gavs-i enāmun
Hātif dedi tārihini fikr eyler iken tayf

kutb-ı cihān söyledi tārih

دوران قودی احمد دده سز تکیه‌مزی حیف
Devrān ḳodı Aḥmed Dedesiz tekyemizi ḥayf (1109/1697)[11]

Gavsî Ahmed özellikle tasavvufî şiirleriyle tanınmış bir şeyhtir. Aşağıdaki beyitler Gavsî'nin bir gazelinden alınmıştır:

---

[8] *a.g.e.*, Sâlim, yk.211a
[9] *Eski-Klasik Tasavvuf Edebiyatımızda "Mirâciye"ler*, C. Server Revnakoğlu, S. 16, s.659; *a.g.e.*, Sâlim, yk. 211a
[10] *Râmiz Tezkîresi*, yk. 78a
[11] Bu tarih manzumesi Gavsî Dede'nin Galata Mevlevîhânesi'ndeki mezar taşında kayıtlıdır.

Neşât u yası benden özge bir kes bilmemiş bildüm
Beyâbân-ı sürûra çok dil-i nâ-şâd ayak basmış

Nazîre kâ'îl olmaz rûh-vâr nazmında ey Gavsî
Ziyâret eyle şehr-i şi're bir üstâd ayak basmış[12]

Hoş-sohbet, şiir ve inşâya kâdir, şâir oğlu şâir bir zât-ı muhterem olan Nâyî Osman Dede'nin oğlu Abdülbâkî Sırrî[13], babasının ölümünden sonra 1142/1730'da Galata Mevlevîhânesi şeyhi olmuştur. Seyyîd Sâlim Ahmed Dede onun Çelebi Muhammed Ârif-i Râbî'den meşihat-nâme alarak babasının yerine geçtiğini söyler.[14] Şâirlik yeteneğini basından aldığı anlaşılan, ancak bu sahada onun kadar başarılı olup olmadığı münakaşa edilebilecek Abdülbâkî Dede "Sırrî" mahlasıyla şiirler yazmıştır.[15] Süleymaniye Ktp.de Abdülbâkî Dede adına kayıtlı bir Mevlevî âyîni mecmuası da vardır.[16] Ramiz tezkîresinde belirtildiği üzere Sırrî Abdülbâkî 1164/1751'de vefât etmiştir.[17] Aşağıdaki mısralar onun ölüm tarihini verir:

جهاندن كتدى سرى آدى باقى قلدى دنياده

Cihāndan gitdi Sırrī Adı bāķī ķaldı dünyāda (1164/1751)[18]

باقى دده دور ايليرك كتدى بقايه

Bāķī Dede devr eyleyecek gitdi beķāya (1164/1751)[19]

İlk tarih mısraında sadece isminin dünyada kaldığının ifade edilmesi, onun hiç evlenmediğini veya hiç çocuğunun olmadığı ihtimalini akla getiriyor. Nitekim kaynaklarda onun çocuğu olduğu ya da evlendiğine dair bir kayda rastlayamadık. Abdülbâkî Sırrî Dede'nin Galata Mevlevîhânesi'nde girişin sol tarafındaki bahçe önünde bir mezar taşı vardır. Tahirü'l-Mevlevî'nin yayınladığı mi'raciyye

---

[12] Esrâr Dede, *a.g.e.*, yk. 89b
[13] *Âdâb-ı Zurefâ*, Râmiz, yk., 8
[14] *a.g.e.*, yk. 80a
[15] Râmiz, *a.g.e.*, yk. 8
[16] Süleymaniye Ktp., Zühdî Bey Bl., nr. 205
[17] *a.g.e.*,
[18] *a.g.e.*, Ali Enver, s. 234; *a.g.e.*, Esrâr Dede, yk. 112a
[19] *Manzume-i Mirâc*, Tahirü'l-Mevlevî, s.2

Abdülbâkî Sırrî'ye ait değildir.[20] Yine Ebûbekr Dede'nin onun damadı olduğu ifadesi de yanlıştır.[21]

Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhlerinden Kütahyalı Ebûbekr Dede ile evlenen şâirimizin kızı Sa'îde Hanım'ın[22] bu evlilikten Ali Nutkî, Abdülbâkî Nâsır ve Abdurrahim Künhî[23] adlı üç erkek çocuğu olmuştur.

Nâyî Osman Dede'nin damadı Ebûbekr Dede Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhlerindendir.[24] Gençliğinde Sakıp Mustafa Dede'ye intisap eden bu şeyh 1159/1746'da Yenikapı Mevlevîhânesi post-nişînliğine atanmıştır. 1189/1775'te vefatı üzerine yerine oğlu Ali Nutkî Dede geçmiştir.[25] "Merâtib-i İnsâniye ve Menakıb-ı Kudsiyye" adlı bir eseri vardır.[26]

Osman Dede'nin torunu Ali Nutkî'nin doğum tarihi hakkında Abdülbâkî Nâsır Dede "Seyyîd Ali Dede Efendi'nin târih-i velâdeti bin yüz yetmiş altı senesi mâh-ı muharremü'l-harâmun beşinci gicesi düşenbih gicesi saat altı buçuktur." ifâdesini kullanır.[27] 1176/1762 senesinde doğan Ali Nutkî, Osman Dede'nin en büyük torunudur.Yenikapı Mevlevîhânesi civarında doğan Ali Nutkî, amcasının oğlu Sahih Ahmed Dede'den çeşitli ilimler tahsil etti,[28] babasının ölümü üzerine henüz on dört yaşındayken 1189/1175'te şeyh tayin edildi.[29] Vefatına kadar Yenikapı Mevlevîhânesi'nde şeyhlik yaptı. "1219 şeb-i penc-şenbih râbi'-i mâh-ı Cemâziye'l-evvel temmûzuñ yigirmi sekizinci gicesi saat üçi geçerek vefât eyledi. Merhûm bir hafta mikdar pek hasta olup ve hastalığında hanesinden dergâha

---

[20] *a.g.e.*,
[21] *a.g.e.*, s.2; *Dünden Bugüne İst. Ans.*, C. VII, s. 478
[22] *a.g.e.*, Esrâr Dede, yk. 112a; *Diyanet İslam Ans.*, Ali Nutkî Dede, Abdürrahim Künhî Dede ve Abdülbâkî Nâsır Dede maddeleri
[23] .DİA.,Ali Nutkî Dede, Abdürrahim Künhî Dede ve Abdülbâkî Nâsır Dede maddeleri
[24] *Sicillî Osmânî*, Mehmed Sürayyâ, Ebûbekir Dede maddesi, C. II, s. 428
[25] *Dünden Bugüne İst. Ans.*, C. VII, s. 478
[26] *a.g.e.*, Mehmed Süreyyâ.
[27] *Defter-i Dervîşân*, Abdülbâkî Nâsır Dede, yk. 24b
[28] *DİA.*, Ali Nutkî Dede mad., C. II, s.423
[29] *a.g.e.*, Abdülbakî Nâsır Dede

gelüp iki gün dergâhda oturup dergâhda hücresinde vefât eylemişdür."[30] ifadelerinden de anlaşıldığı gibi 1219/1804'te vefât eden Ali Nutkî, dergâhta Çelebi Ebûbekr Efendi, Ahmed Dede Efendi ve babası Ebûbekr Dede Efendi'nin ayak uçlarına defn olunmuştur.[31] Şeyhliğinin otuzuncu yılındayken kırk dört yaşında vefat eden Ali Nutkî'nin, yine Abdülbâkî Nâsır'ın ifadesine göre Afife adlı bir kızı vardır.[32] Sicill-i Osmânî'de geçen Abdurrahim Dede'nin onun oğlu olduğu ifadesi yanlıştır.[33]

Ali Nutkî'nin ölümü için söylenen şu tarih kıtaları 1219/1804-5 tarihini verir:

Devrin tamâm kıldı meded şeyh-i hânkâh
Kim Mevlevîlerün bu idi ekmeli dede
Târih-i fevtini diye rıdvân u ʿâm odur
كوثر صفاسی ايلدی سيد علی دده
Kevser-i safâsı eyledi Seyyîd ʿAlî Dede (1219/1804-5)[34]

Dönüp Yenikapu'da şeyh-i Mevlevîhâne
Teveccüh itdi der-i cennete bu meskenden
Ölünce kurb-ı Hudâ'ya revân didüm târih
ديدی علی دده هو چقدی تكيهٔ تندن
Didi ʿAlî Dede Hû çıkdı tekye-i tenden (1219/1804-5)[35]

[30] *a.g.e*.
[31] *a.g.e.*
[32] *a.g.e.*
[33] *a.g.e.*, C. I, s. 272
[34] *a.g.e.*, Abdülbâkî Nâsır Dede,, yk. 61 b
[35] *a.g.e.*

Semâhâne-i Edeb'de onun Ebûbekr Dede'nin oğlu ve cânişîni olduğu belirtilip, Esrâr Dede'nin muasırı olduğuna işaret edilir.[36] Memiş mahlasını da kullandığı söylenilen [37] Ali Nutkî Dede'nin Nutkî mahlasıyla yazdığı şiirler vardır. Şâirliği yanında "Defter-i Dervişân" adlı, Yenikapı Mevlevîhânesi'nden bahseden bir esere başlamışsa da vefatından dolayı, eseri kardeşi Abdülbâkî Nâsır Dede tamamlamıştır.[38] III. Selim'in saygısını kazanan bu şeyhin, "Şevk u Tarab Âyîni" vardır.[39] Şeyh Galip ve Hamâmîzâde İsmail Efendi onun zamanında yetişmiştir.[40]

Farsça şiirler de yazan Ali Nutkî'nin özellikle gazelleri dikkat çekicidir. Onun,

Âh eyle gönül âteş-i ᶜaşk ile zamândur
Bu dem işimüz firkat-i yâr ile figândur

Bilmem ne zamân dil ola vaslunla müşerref
Zîrâ ki firâkunla derûnum yanagandur

Elden koma sabrı ki cihânda neler olmaz
Elbette niyâz ehline çok nâz olagandur

Ayb eylemenüz subha degin nâle vü râzım
Yalvarmak içün yâre o bir başka zamândur

Nutkî görebilsen ne virürsen bana yârî
Zîrâ görinürse bana yâr sana nihândur[41]

veya,

Ne mevsim-i gül ü bülbül ne nevbahârı kalur
Bu geştzâr-ı hazânun kalursa hârı kalur

Çemende güllerün erbâb-ı ᶜizz ü câh gibi
Geçer o devleti bir kurı iᶜtibârı kalur[42]

---

[36] *a.g.e.*, Ali Enver, s.236
[37] *DİA.*, C. II, s.423
[38] *a.g.e.*, C. II, s. 423
[39] *a.g.e.*
[40] *a.g.e.*
[41] *Tezkire-i Şuarâ-yı Mevlevîyye*, Esrâr Dede, yk. 112b
[42] *Zeyl-i Zübdetü'l-Eşâr*, Âsım, yk. 22a

şeklindeki şiirleri, iyi bir şâir olduğunu hissettiriyor. Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 942'deki yazmanın Ali Nutkî Dede'ye ait bir divan olduğu kütüphane fişlerinde kayıtlı ise de, eser Neşâtî Divânı'dır. Yazmanın başında bulunan "İşbu dîvân-ı belâgat-ünvân mecmûᶜ-ı erbâb-ı ᶜirfân ü âsitân-ı feyz-i âşiyân Bâb-ı cedîd'de post-nişîn-i irşâd-ı kerâmet-nihad Seyyîd Şeyh ᶜAlî Nutkî Dede Efendi hazretün hatt-ı desti ve Mevlevîhâne-i mezbûra vakfıdır." ifadesi eserin sadece hattının Ali Nutkî'ye ait olduğunu belirtir.

1180/1765'de doğan Osman Dede'nin torunu Abdülbâkî Nâsır Dede, ağabeyi Ali Nutkî'nin yanında neyzenbaşılık hizmetinde bulunmuş, ağabeyi ölünce 1219/1804'te onun yerine şeyh olmuştur.[43] Abdülbâkî Nâsır 1209/1794'te evlenmiş, bu evlilikten Recep Hüseyin Hüsnü adlı bir oğlu dünyaya gelmiştir. 1236/1820'de ölen Nâsır Dede'nin kabrindeki kitabede bir eksik ta'miyeli

عالم لاهوته جان آتدی بو دم باقی دده

ᶜÂlem-i lâhûta cân atdı bu dem Bâkî Dede (1235/1819)[44]

tarih mısraı 1235/1819 tarihine tekabül eder. Esrâr Dede'ye göre, fenn-i mûsikî ve ulûm-ı riyaziyyede maharet sahibi olan Abdülbâkî Nâsır[45] öldükten sonra yerine oğlu Recep Hüseyin Hüsnü Dede geçmiştir.[46] Ağabeyinin izniyle "Bin iki yüz tokuz receb-i şerîf haftasında" evlenen Nâsır Dede bundan sonra "Menâkıb-ı Şerîf-i Dede Ahmed Eflâkî"yi tercümeyle meşgul olmuştur.[47] "Terceme-i Eflâkî"[48] adlı bu eserinden başka Ali Nutkî Dede'nin vefâtı dolayısıyla tamamlayamadığı "Defter-i

[43] *Hoş Sada*, İbnülemin Mahmut Kemal İnal, s.24
[44] *a.g.e.*, İbnülemin Mahmut Kemal İnal
[45] *Tezkîre-i Şuarâ-yı Mevlevîyye*, yk. 113a
[46] *Dünden Bugüne İstanbul Ans.*, C. VII, s. 479
[47] *a.g.e.*, Esrâr Dede, yk. 113a
[48] Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., 1126 (müellif hattı); Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Emanet Hazinesi Bl., nr. 1205

Dervîşân"[49] isimli eserini tamamlamıştır. "Şerh-i Taᶜrib-i Şâhidî"[50] adlı eseri Safiyullah Musa Dede'nin, Tuhfe-i Şâhidî'yi Arapça'ya tercüme ettiği "Taᶜrib-i Şâhidî"ye yazılmış bir zeyldir. Mûsikî nazariyâtına dair "Tedkîk u Tahkîk"[51] ile III. Selim'in buyruğuyla geliştirdiği nota sistemini açıklayan, bu nota sistemiyle yazılmış dört beste ve "hüner" redifli kasidesinin de yer aldığı "Tahririyye"[52] adlı eserleri de olan Abdülbâkî Nâsır Dede, Esrâr Dede'nin ifadesine göre Isfahan ve Acem-bûselik makamlarında iki âyîn de bestelemiştir.[53] Bütün bunların dışında bir "Dîvân"ı da olan Nâsır Dede'nin bu divanının tespit edebildiğimiz tek nüshası müellif hattıyladır.[54]

Uşşâka yanma dilbere resm ü vefâ gerek
Gûyâya nâle gonceye reng ü bahâ gerek

Âşık arar mı dagdaga-i kîl ü kâli lîk
Dilber hemîşe âşıka şefkat-nümâ gerek

Anlar mı hâl-i aşkı kelâm ile bir kişi
Bir pâre derd-i aşka hele âşinâ gerek

Nâsır humâr-ı aşka şarâbun ne nefᶜi var
Mümkünse gâhi bûs-ı leb-i dilrübâ gerek[55]

veya,

Gitmez hayâli dîdeden ol serv-kâmetün
Nakş oldı dilde sûreti şûr-ı kıyâmetün

Evvel bakışda yakdı karârum bırakmadı
Âyâ nigâhı âteş-i dildür o âfetün

Gül-goncadur mecâz ile teşbîh olunsa ger
Ruhsârıdur hakîkati reng-i tarâvetün

[49] Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 1194
[50] Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 1483
[51] Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 1242/2; Nafiz Paşa 1242/1; İ.Ü. Ktp., TY., nr. 9824
[52] Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 1242/3
[53] *a.g.e.*
[54] Süleymaniye Ktp., Nafiz Paşa Bl., nr. 941
[55] *Semâhâne-i Edeb*, Ali Enver, s. 237

Rûyında hat mı belki görünmüş nigâhdan
Âzürdelik nişânı o cism-i letâfetün

Nâsır eger tasavvur olunsa bî-aynihi
Ol-şûhdur mücessemi resm-i zarâfetün[56]

gibi güzel şiirleri söyleyebilen Abdülbakî Nâsır Dede,

Kelâm-ı فقر فخری ile ʿâmil Mevlevîler'dür
Tevekkül-pîşe dervîşân-ı kâmil Mevlevîler'dür

Cenâb-ı feyz-i Monlâ ile hergiz bahs-ı aşk itse
Hezârân nükteye bir nutkı şâmil Mevlevîler'dür

Hümâ-meşreb hamiyyet-pâ vü şâh-ı mülk-i istignâ
Kanâʿat gûşesinde merd-i hâmil Mevlevîler'dür

N'ola meclislerinde kalsa şâhân bir mekes-âsâ
Edeb taʿvîzini her bâr hâmil Mevlevîler'dür

Sipihre Nâsırâ nâz eyleyüp minnet-keşi olmaz
Tevekkül-pîşe dervîşân-ı kâmil Mevlevîler'dür[57]

gibi beyitlerde de Mevlevî olduğunu ifâde etmektedir.

Abdülbâkî Nâsır Dede, Dilâviz, Dildâr, Gülruh, Hisâr-kürdî ve Rûh-efzâ adlarında beş makam ve "Şîrîn" isimli bir usûl de îcâd etmiştir.[58]

Abdülbâkî Nâsır Dede'nin kaynaklardan tarayabildiğimiz kadarıyla bir kız, iki erkek olmak üzere üç çocuğu olmuştur. Adını tespit edemediğimiz kızının Yenikapı Mevlevîhânesi aşçıbaşısı Hacı Ârif Dede'den 1839'da Ahmed Hüsameddin adlı bir oğlu olmuştur.[59]

---

[56] *a.g.e.*, Esrâr Dede, yk. 113a
[57] *a.g.e.*
[58] *a.g.e.*, İbnülemin Mahmut Kemal İnal
[59] *DİA.*, Ahmed Hüsameddin Dede mad., C. II, s. 92

Ahmed Hüsameddin Dede Yenikapı Mevlevîhânesi'nde dayısı Osman Salâhaddin Dede'den tasavvuf, edebiyat dersleri aldı. Mevlevîhâne'nin kudümzenbaşı oldu. Bir Mevlevî âyîni ve iki "şuğul"ü zamanımıza ulaşmıştır. Mûsikî-şinaslığı yanında, Na'tî mahlasıyla şiirler yazmış, şiirlerin çoğu kaybolmuştur. Ahmed Hüsameddin Dede 1900'de İstanbul'da ölmüştür. Oğullarından Cemal Dede 1899'da vefat etmiştir.[60]

Abdülbâkî Nâsır Dede'nin oğullarından Recep Hüseyin Hüsnü Dede, babasının ölümünden sonra onun yerine Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi olmuştur. 1829/30 vefatı üzerine yerine amcası Abdürrahim-i Künhi Dede geçmiştir.[61]

Abdülbâkî Nâsır Dede'nin üçüncü çocuğu Osman Salahaddin Dede'dir. 1831/32'de amcası Abdürrahim Künhi Dede yerine on bir yaşında şeyh olan Osman Salahaddin Dede'yi Beşiktaş Mevlevîhânesi şeyhi Mehmed Kadrî Dede yetiştirmiştir. Salahaddin Dede Tanzimat'ta kurduğu iyi ilişkiler sonucu Yenikapı Mevlevîhânesi'ni bir kültür ve ilim merkezi haline getirmiştir. Tarikatların devlet denetiminde tek elden yönetilmesini amaçlayan Meclis-i Meşâyıh'ın ilk başkanı olmuştur.[62] Sicillî Osmânî'de "Fârisihân ve Arapça ilimlere hissedâr, zarif ve latîf" olduğu belirtilen Osman Dede 1886/87'de ölünce yerine oğlu Mehmed Celaleddin Dede geçmiştir.[63]

Mehmed Celâleddin Dede 1848'de Yenikapı Mevlevîhânesi'nde doğmuştur. "Tanbûrî" lakabıyla da anılan Celâleddin Dede mûsikîyi ve tanburu İsmet Ağa, Tanbûrî Büyük Osman Bey, Nikoğos Ağa'dan öğrenmiştir.[64] Tanbur çalışındaki mahareti meşhurdur. 1908'de veremden ölen Celâleddin Dede Yenikapı Mevlevîhânesi'nde babasının yanına gömülmüştür. Dügâh-cedîd makamında bestelediği bir Mevlevî âyîni vardır.[65]Vefatından sonra yerine Yenikapı

---

[60] *a.g.e.*
[61] *Dünden Bugüne İst. Ans.*, Yenikapı Mevlevîhânesi mad., C. VII, s. 479
[62] *a.g.e.*
[63] *a.g.e.*, C. IV, s. 310
[64] *Türk Ans.*, C. X, s.104
[65] *Müzik ve Müzisyenler Ans.*, Vural Sözer, s.76

Mevlevîhânesi'nin son post-nişîni olan oğlu Abdülbâkî (Baykara) geçmiştir.[66]

Abdülbâkî Dede 1883'te Yenikapı Mevlevîhâsi'nde doğdu. 24 yaşında şeyh oldu. 1925'te tekkelerin kapatılmasına kadar şeyhlik yaptı.[67] I. Dünya Savaşı sırasında oluşturulan Mücâhidîn-i Mevlevîyye Alayı'na Abdülbâkî Dede komutasında Yenikapı Mevlevîhânesi dervîşleri de katıldı.[68] Neyzen Tevfik bu olayı şu mısralarda dile getirmiştir;

Kalmadı beyninde ashâb-ı tarîkin ihtilâf
Ehl-i hakkı birbirine toplayıp berkittiler
Şeyh Bâkî rehber oldu bu seferde hepsine
İbn-i Sufyân'ı ziyâretçün tâ Şam'a gittiler[69]

1924-33 yılları arasında Edebiyat ve İlahiyat fakültelerinde Farsça öğretmenliği de yapan Abdülbâkî Baykara 1935'te ölmüştür.[70] Gavsî Baykara ve Rüsûhî Baykara adlı iki oğlu olan Abdülbâkî Dede tarih düşürmede meşhur imiş. Türkçe ve Farsça şiirlerini Enfâs-ı Bâkî adlı dîvânında toplamıştır.[71]

1902'de doğan Gavsî Baykara neyzen ve bestekârdır. 1941'de Sadeddin Arel tarafından Konservatuar İcrâ Heyeti'ne alınmıştır. 1967'de ölen Gavsî Baykara 1919'da "Dede" olmuş idi. İki çocuğunun olduğunu bildiğimiz Gavsî Dede'nin altmış kadar bestesi vardır. Bunlardan bazıları Arazbâr-bûselik, Hüseynî, Sazkâr Peşrevleri, Sûzinâk Aksak Şarkı v.b.dir.[72]

Gavsî Baykara'nın erkek kardeşi Rüsûhî Baykara'nın Esrâr Dede üzerine bir çalışması vardır.[73]

---

[66] *Dünden Bugüne İst. Ans.,* Yenikapı Mevlevîhânesi mad., C. VII, s. 480
[67] *DİA*:, C. V, s. 246
[68] *Birinci Harbi Umûmîde Mücâhidîn-i Mevlevîyye Alayı*, Rüsûhî Baykara, C. I, S. II, s.106-108
[69] *Dünden Bugüne İst. Ans.*, C. VII, s. 480; *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, Abdülbâkî Gölpınarlı, s. 178
[70] *Türk Mûsikîsi Ans.*, Yılmaz Öztuna, s. 103
[71] Millet Ktp., Ali Emîrî Bl., mzm. nr. 533/1
[72] *Türk Mûsikîsi Ans.*, Yılmaz Öztuna, s. 103
[73] XVIII. asır şâirlerinden Mehmed Esrâr Dede, Hayatı, Tasavvufî, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri, Rüsûhî Baykara, İÜ. bitirme tezi

Ayrıca Yeni Tarih Dünyası adlı dergide Mevlevîlik'le ilgili makaleleri yayınlanmıştır.[74]

1184/1769'da doğan Nâyî Osman Dede'nin küçük torunu Abdürrahim-i Künhî büyük ağabeyi Ali Nutkî Dede'nin himayesinde yetişmiştir.[75] "Hankâh-ı merkümede kudûmzenbaşı olup enfâs-ı ʿazîzesi hayât-bahş-ı kulûb-ı âşıkân u âvâz-ı latîfesi rûh-efzâ-yı sâdıkân u ârifândur." [76] ifadelerinden de anlaşılacağı gibi Yenikapı Mevlevîhanesi'nde kudümzenbaşı olan Abdurrahim-i Künhî'yi III. Selim saraya almak istemişse de Ali Nutkî Dede'nin bir nazarıyla cezbeye tutulduğu için bu teklifi kabul edememiştir.[77] Özellikle mûsikî sahasında meşhur olan Abdürrahim-i Künhî Dede'nin unutulmuş bir Nühüft âyîni, Hicaz Mevlevî âyîni icad ettiği Anber-efşân makamında bir peşrevi ve saz semâisi vardır.[78] Bunların dışında Künhî mahlasıyla yazdığı ve bir divanda toplayamadığı şiirleri de mevcuttur.[79]Abdürrahim-i Künhî Dede, küçük ağabeyi Abdülbâkî Nâsır Dede'nin oğlu Recep Hüseyin Hüsnü Dede 1245/1830'da ölünce, Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi olmuş 1247/1831-32'de ölümüne kadar bu görevde bulunmuştur.[80]

---

[74] *Ölümünün 680. Yılında Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî*, Resuhi Baykara, S.VIII, s. 319-322; *Birinci Harbi Umûmîde Mücâhidîn-i Mevlevîyye Alayı*, Rüsûhî Baykara, C. I, S. II, s.106-108

[75] *DİA*:, C. I, , s.292

[76] *Tezkîre-i Şuarâ-yı Mevlevîyye*, Esrâr Dede, yk. 102a

[77] *DİA*:, C. I, s.292

[78] *a.g.e.*

[79] *a.g.e.*

[80] *a.g.e.*

Abdülbaki efendinin bir resmi

Yenikapı Mevlevihanesi Şeyhi (sağda) arkadaşlariyle

Abdülbâki Baykara (torunu Abdülbaki Baykara'nın koleksiyonundan)

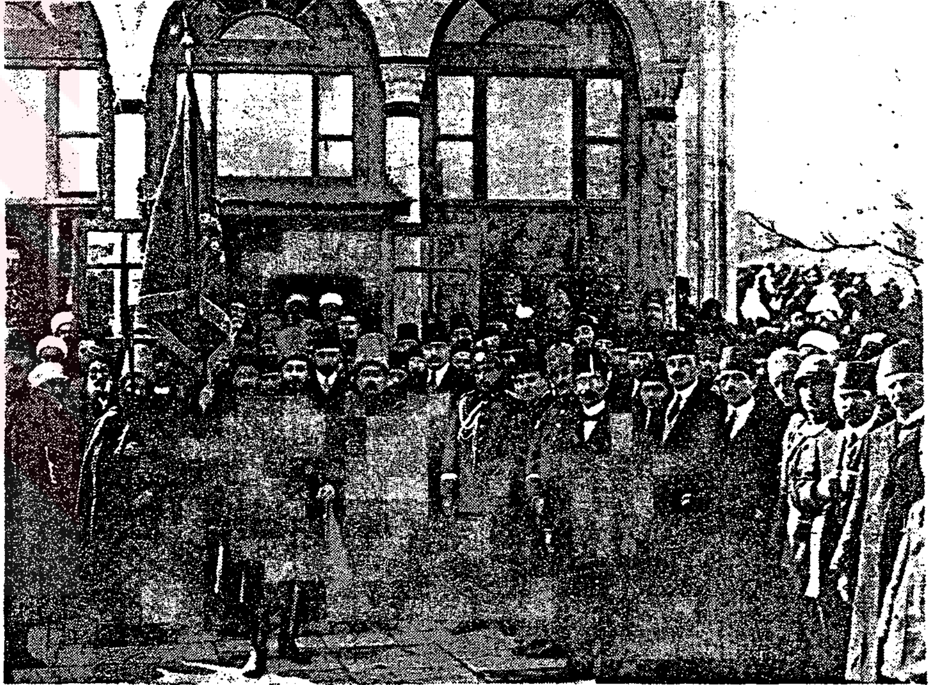

Celâleddin Dede Efendi

Şehzade Ziyaeddin ve Ömer Hilmi Efendiler Yenikapı Mevlevihanesini ziyaretlerinde Şeyh Abdülbaki Efendi ile hünkâr mahfilinde. Sağda: Veled Çelebi Abdülbaki Efendi ile Konyada Hazreti Mevlâna türbesi önünde.

Mücahidin-i Mevleviye alayı kumandan muavini Yenikapı Mevlevihanesi Şeyhi Abdülbaki

1.4.ŞAHSİYETİ

İstanbul'da yetişen Osman Dede, babası Hacı İbrahim Efendi'nin de tesiriyle olsa gerek,

Gûş-ı cân tut yine dinle sadâ-yı bişnevi
Ney imiş hall-i rumûz-ı müşkilât-ı mesnevî

Dergehine hazret-i Rûmî'nin eyle intisâb
Mevlevî şev Mevlevî şev Mevlevî şev Mevlevî[1]

beyitlerinde de ifâde edildiği gibi devrin tanınmış Mevlevî şeyhlerinden Gavsî Ahmed Dede'ye intisab etmiştir. Tabiî olarak Mevlevîlik onun şahsiyeti üzerinde etkili olmuştur. Nitekim bir Mevlevî olarak Farsça öğrenmiş, Mevlânâ'nın Mesnevî'sini aslından okumuş, diğer Mevlevî şâirlerin şiirleri ve eserlerini de idrâk etmiştir.[2] Bilindiği gibi devrin Mevlevîhâneleri ilmî ve edebî sohbetlerin yapıldığı, ünlü hocaların ders verdiği kültür mekanlarıydı.[3] Nâyî Osman Dede Galata Mevlevîhânesi'nde bu ilmî ve edebî havayı teneffüs etmiştir. Öyle ki vermiş olduğu eserler onun ne derece iyi yetişmiş olduğunu bize göstermektedir.

Şeyh Osman Dede'nin şahsiyetini şâirliği, mûsikîşinâslığı, hattatlığı, nâsirliği şeklinde bölümlemek mümkündür.

1.4.1.ŞÂİRLİĞİ

XVIII. yy.'ın tanınmış sîmâlarından olan Nâyî Osman Dede müstakil şiirleri, Mi^crâciyye'si ve Ravzatü'l-i^ccâz fî'l-mu^ccizâti'l-mümtâz isimli eserinde görüldüğü üzere iyi bir şâirdir.

Gerçi derviş-i fakîrem ser ü sâmânum yok
Devlet-i şâh-ı cihânbâna şitâbânum yok

şeklindeki beytinde, kendisini Hak yoluna adamış bir derviş olduğunu ifâde eden Osman Dede, "Nâyî" mahlasıyle şiirler yazmıştır. Bu mahlası almasının

---

[1] *a.g.e.*, Safâyî, yk. 380a
[2] Neşâtî'nin "nihânız" redifli gazeline yazdığı nazîre ve Ravzatü'l-i^ccâz'da Yazıcıoğlu Mehmed'in *Muhammediye*'sinden bulunan izler bunu kanıtlayıcı doğrultudadır.
[3] *Dünden Bugüne İstanbul Ans.*, (Galata Mevlevîhânesi md.), s. 476-484; *İstanbul'un Mistik Tarihinde Mevlevîhâneler*, S. IV, s. 119-129

sebebi iyi bir neyzen olmasının yanında mûsikî ilminde çok mahâretli ve mûsikîye can u gönülden bağlı bir şâir olmasındandır.[4]

Devrin tanınmış Mevlevî şâirlerinden biri olan kayınpederi Gavsî Ahmed Dede'den de şiir dersleri aldığını tahmin ettiğimiz Nâyî Osman Dede, elimize tezkîreler vasıtasıyla geçen birkaç gazelinden anladığımız kadarıyla "mesnevî" dışındaki nazım türlerinde de başarılı olmuştur. Sevgilisine sitemini;

Ney gibi nâle vü âh eylemede giryânam
Şehsuvarum deme Nâyî gibi nâlânum yok

şeklindeki sâde ve içten ifâdelerle dile getirir. Klasik Türk şâirlerinin neredeyse tümünün vefâsız sevgilileri gibi Osman Dede'nin sevdiği de onunla olan maceralarından habersiz ve âşığına kayıtsız kalır:

Mübtelâsı olduğum dilber bilür bilmezlenür
Sergüzeşt-i mihri ol ezber bilür bilmezlenür

Dinî-tasavvufî meselelerdeki düşüncelerini gazel tarzında terennüm ederken, her rind gibi zâhidlere takılmadan da edemez:

Anlamazsan nağme-i zevk-i meyi sen zâhidâ
Mest iken Nâyî anı anlar bilür bilmezlenür

Gazellerinde asıl "Sevgili"den bahseden Osman Dede tanınmış şâirlere de nazire yazmıştır. Neşâtî[5] ve Nâilî'nin[6] "nihânız" redifli gazellerine nazire olan şu gazel, bir Mevlevî şâire yakışacak güzelliktedir.

Biz çâh-ı gam-ı ᶜaşk-ı dilârâda nihânuz
Yûsûf-sıfatuz râz-ı Züleyhâ'da nihânuz

Yine Hüseyin Ayvansarâyî'nin [7], Şeyh Ahmed Şemsî-i Sivâsî'ye bir nazire olduğunu ifade ettiği şu şiir de dikkat çekicidir.

---

[4] *Sefine-i Nefise*, Sâkıp Mustafa Dede, s. 230
[5] Neşâtî'nin gazeli için bkz. *Neşâtî Divânı*, s.117
[6] Nâilî'nin gazeli için bkz. *Nâilî Divânı*, s. 213-214
[7] *Tercümetü'l-Meşâyıh*, yk. 27b

Âşık-ı Hak ارجعی emriyle me'mûr olmadan
Anlamışdur Hakk'ı Hak nûrıyla mestûr olmadan

Görüldüğü gibi Nâyî, kendisi gibi Mevlevî şâirlere nazireler yazmıştır.

Müstakimzâde Süleyman Sadeddin'in "Merhum Osman Dede'nin şiʿr ü inşâ tarafı dahı sâir fezâil ve maârifi gibi müsellem olmagla niçe âsâr-ı bisyâra muvaffak olmuş idi."[8] ifâdesinden de anlaşılacağı üzere nâsirlik ve şâirlik yönü kuvvetli olan Nâyî Osman Dede, iki beytini görebildiğimiz na'tinde de bu maharetini ortaya koyuyor.

Ey pâk-nijâd ü pâk-dil ü nûr-ı pâk
Hayrân seni derk etmede ʿakl ü idrâk

Hoş zâhir eder hakîkâtün rütbesini
لولاك لولاك لما خلقت الافلاك

Tespit edebildiğimiz altı müstakil şiirinden, bu ilm ü irfân sahibi, şöhretli Mevlevî şeyhinin bir divânının da bulunmasının muhtemel olduğunu düşünüyoruz. Çünki bu güzellikte şiir yazan ve bu vadide maharetli bir şâir olan kayınpederi Gavsî Ahmed Dede'den de etkilendiğini varsaydığımız, meclislerinde muhakkak ki edebiyat ve sanattan bahsedilen bir Mevlevîhâne'nin içinde yaşamış Nâyî'nin, daha bir çok şiirinin olması, hatta bu şiirlerinin bir divân içinde toplanmış bulunması gerekir. Ne yazık ki araştırmalarımız esnâsında bu Mevlevî şâirin divânına tesadüf edemedik.

Nâyî Osman Dede'nin müstakil şiirlerinden sonra göz önünde bulundurulması gereken en önemli eseri şüphesiz "Miʿrâciyye"sidir.[9] Notaları kaybolmamış olan ve hâlâ câmilerde bestesiyle okunduğu söylenen [10]tek miʿrâciyye olma özelliğine sahip bu eser, Osman Dede'nin hem şâirlik hem de bestekârlık yeteneğini birlikte ortaya koyduğu yegâne eseridir.

---

[8] *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 298

[9] *Nâyî Osman Dede ve Mirâciyyesi*, Metin Akar

[10] *Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları*, Ekrem Karadeniz, s.162-163

Evvel Allâh adını yâd ederüz
Dil dil olmış kalbi dil-şâd eylerüz

beytiyle başlayan "Mi^c^râciyye" bugün Mi^c^râc kandillerinde okunmaktadır.

Esrâr Dede,[11] Hüseyin Ayvansarâyî,[12] Safâyî,[13] Sâlim,[14] Ali Enver,[15] Tevfik,[16] Müstakimzâde Süleyman Sadeddin,[17] Fatin Davûd[18] tezkîrelerinde bu Mevlevî şâir hakkında övgü dolu ifâdeler buluyoruz. Bu tezkîreciler Osman Dede'nin diğer ilimlerde üstün mahâreti olduğu konusunda fikir birliğine varıyorlar. Hatta Ali Enver, onun şâirlik vasfını överken "Şiir ü inşâsı dahı bu derecelerde olup tasni^c^ât-ı mütekellifeden ârî olan nu^c^ût u mi^c^raciyyelerini okuyan ^c^alâ sebîlü'l-ilhâm serzede-i tab^c^-ı çâlâkleri oldugına şübhe etmez."[19] şeklindeki bir cümle kullanmaktan çekinmiyor. Dede'nin gerek müstakil şiirlerinde gerekse Mi^c^râciyye ve Ravzatü'l-i^c^câz'ında tam bir mümin hüvviyetine büründüğünü görüyoruz.Özellikle Ravzatü'l-i^c^câz'da[20] onun peygamberimiz Hz. Muhammed'in mu^c^cizelerinin, diğer peygamberlerin mu^c^cizelerinden daha üstün olduğunu göstermek maksadında olduğunu anlıyoruz.

Gelmedi bir mu^c^cize-i enbiyâ
Misli Muhammed'de anın olmaya

Kankı nebî mu^c^ciz ede dünyede
Misli anun vardı Muhammed'de de

---

[11] *a.g.e., Esrâr Dede,*
[12] *a.g.e.*
[13] *Safâyî Tezkîresi*, yk. 380a-381b
[14] *Sâlim Tezkîresi*, yk. 152a-152b
[15] *Semâhâne-i Edeb*, s.234-235
[16] *Mecmâûtü't-Terâcim*, yk. 83b
[17] *Tuhfe-i Hattâtîn*, s.297-298
[18] *Hâtimetü'l-Eş^c^âr*, s. 296
[19] *a.g.e.*
[20] Süleymaniye Ktp., Nafiz Pş. Bl., nr. 962; Halet Ef. İlâvesi, nr. 14; Halet Ef.Bl., nr. 77; İstanbul Arkeoloji Müzesi Ktp., nr. 252

Bil ki dahı eblag olur bunda râh
Nâs anun üstüne bulur intibâh
(57-59.b.)

Yine aynı eserin baş taraflarında şâir,

Bende-i dîrîn-i Şeh-i maᶜnevî
Nâyî Osmân Dede el-Mevlevî
(62.b.)

şeklindeki beytinde Mevlevî olduğunu bir kez daha zikrederek ismini belirtir. Aynı eserin sonlarında Şeyh Gavsî Dede'yi anar. Süleyman Çelebi[21] v.b. bir çok şâirin yaptığı gibi okuyanlardan rahmet ile anılmasını ister.

Şeyhüm azîzüm vü safâ-yı dilüm
Gavsî-ı Ahmed Dede-i kâmilüm
(2343.b.)

Ravza-i iᶜcâza kim etse nazar
Rahmet ile Nâyî'yi yâd etse ger
(2348.b.)

Özellikle Ravzatü'l-iᶜcâz ve Miᶜrâciyye adlı eserlerin Hz. Muhammed'in muᶜcizelerini bir kez daha hatırlatmak ve Peygamberimiz'in üstün vasıflarını zikretmek amacıyla yazıldığını görüyoruz. Osman Dede bu işi yaparken hem insanları bu muᶜcizeler konusunda bilgilendirmek hem de rahmetle anılmak istemektedir

Hem Miᶜrâciyye hem de Ravzatü'l-iᶜcâz oldukça açık ve anlaşılır bir dille, halka hitâben yazılmışlardır.

Bende-i bîçâre bu Îᶜcâz'ı hep
Yazmadum ammâ ki kılup münteheb

ᶜAyn-ı kifâyet kadar etdüm beyân
ᶜÂkıle kâfidür işâret hemân

---

[21] *Mevlîd*

Kasd kılup söylemedüm ıstılâh
Tâ ki bula her okuyan inşirâh
(2312-2314.b.)

şeklindeki beyitlerde de görülebileceği gibi Osman Dede anlaşılır ifâdeler kullanmıştır.

Sonuç olarak, Nâyî, dinî-tasavvufî ağırlıklı şiirler yazmış, gazelleri dışında daha çok halka hitap eden eserler oluşturmuş, devrin tanınmış bir Mevlevî şeyhi ve şâiridir.

1.4.2.MÛSİKÎŞİNÂSLIĞI

İlm-i mûsikînin Farâbî-i sânisî[22] olarak değerlendiren Osmân Dede, Sâlim'e[23] göre, muhterem pîrinin yardımlarıyla mûsikî nazariyâtı ve ney üflemedeki mahâretini ortaya koyup, Galata Mevlevîhânesi'nde on sekiz sene neyzenbaşılık hizmetini edâ etmiştir.

Onun mûsikîşinaslığı iki yönde gelişmiştir diyebiliriz: Ney üflemedeki yeteneği ve bestekârlığı.

Mevlânâ'nın neyzenbaşısı Hamza Dede'den sonra, ikinci olarak "kutb-ı nâyî" ünvanıyla şereflendirilen Osman Dede[24] Sakıp Mustafa Dede'nin naklettiğine göre, Seyyid Halîlü'r-Rühâvî'nin bulunduğu bir mecliste ney üfleyerek bu vadideki maharetini göstermiştir. Osman Dede'nin bir kere dinlemekle mûsikî parçalarını eksiksiz yazdığı, erbâb-ı kemâlden ona benzer bir kâmil bulmanın çok nâdir olduğunu yine Sâlim,[25] tezkîresinde ifâde eder. Elimizde bulunan pek mahdut sayıdaki gazellerinden birinde Osman Dede'nin mûsikîye olan alâkasını yine ortaya çıkardığını görürüz.

---

[22] a.g.e.,Tevfik, yk. 83b
[23] *a.g.e.*, yk. 152a
[24] *Kutb-ı Nâyî Şeyh Osman Dede ve "Mi'râciyye"si*, Cemaleddin Server Revnakoğlu, Yeni Tarih Dünyası Dergisi, Nisan 1954
[25] *a.g.m.*

Ney gibi nâle vü âh eylemede giryânam
Şehsuvârum deme Nâyî gibi nâlânum yok

Mûsikî nazariyâtına dâir "Rabt-ı Tâbirât-ı Mûsıkî"[26] ile "Risâle-i Edvâr"[27] adlı eserlerinin dışında Nâyî Osman Dede'nin bir çok bestesi vardır. Yılmaz Öztuna dört Mevlevî Âyîn-i Şerîf'ini (Çârgâh, Hicâz, Râst,Uşşâk),Mi'râ-ciyye'si dışında dinî ve dindışı peşrevlerini, saz semailerini sıralayarak yaklaşık yirmi eserinin varlığından bahsediyor.[28]

Osman Dede'nin bir ebced notası icâd ettiği, fakat bu notayla yazdığı eserlerin hiçbirinin zamanımıza gelmediği de ifâde ediliyor. Onun icâd ettiği bu notaya "Kutb-ı Nâyî" adı verilmiştir. Burada nota isimlerinin baş harfleri alınmak sûretiyle "elifbâ"ya istinad ettirilerek bir nota yazısı icâd edilmiştir.[29]

Osman Dede'nin mûsikîşinâslığından bahsederken zannederiz ki en çok üzerinde durulması gereken eseri "Mi'râciyye"sidir. Altı bahirden ibâret olan bu eser Segâh, Müsteâr, Dügâh, Sabâ, Nevâ ve Hüseynî makamlarında bestelenmiştir. Cemaleddin Server Revnakoğlu, Mi'râciyye hakkında şöyle diyor: «Şimdi, kendisi hakkında Şâfi-i Hakîkî'den şifâ niyâz ettiğimiz pek değerli dostum Hâfız Sadeddin Kaynak'ın gerçek salâhiyetle ve bir münasebetle fakire söylediği gibi: "Osman Dede; bu işde, cidden çok büyük feyz'e mertebe-i kemâle nail olmuştur. O, mûsikîmizin bir rüknüdür. Daima, zirvede kalacaktır...."»[30]

Mi'râciyye'nin, Arapça yazılmış ve şeyh Nasûhî'ye ait olan tevşihleri dışındaki güftesi, Nâyî Osman Dede'nindir.

Sefîne-i Nefise'de [31] fenn-i mûsikîdeki mahareti dolayısıyla Sultân Mahmûd'un Osmân Dede'yi Edirne'ye huzûruna çağırıp, onun ateşli taksimlerini dinlediği ve bu nağmelerin ona çok tesir ettiği ifâde olunur. Mûsikîye duyduğu

[26] *a.g.e.*, yk. 152b
[27] *a.g.e.*, Fares Harirî, Onur Akdoğu
[28] *a.g.e.*, Süleymaniye Ktp., Reşid Ef. Bl., nr. 1059/5
[29] *Türk Mûsikîsi Ans.*, Yılmaz Öztuna, s. 126
[30] *Garplı Gözüyle Türk Mûsikîsi*, Laika Karabey Akıncı
[31] *a.g.m.*

sevgi ve iyi bir neyzen olması dolayısıyla eserlerinde genelde "Nâyî" mahlasını kullanan Osman Dede, şüphesiz devrinin en tanınmış mûsikîşinâslarındandır.

1.4.3.HATTÂTLIĞI

Nayî Osman Dede bir şâir, şeyh, mûsikîşinâs olmasının yanında hattâtlık yönüyle de bazı kaynaklarda zikredilen bir şahsiyettir.

Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Efendi onun sülüs ve nesih hatlarını Nefeszâde İsmâil Efendi'den, talik hattını ise şeyhi Gavsî Ahmed Dede Efendi'den talim ve telezzüz ettiğini söyler.[32] Safâyî ise "enva-ı hutûtun dakikadânı olmagla hatt-ı talikde hâme-i âhenîn nây-ı nevâsâzı imâd-ı beytü'l-işrâk-ı cihândur." ifadelerini kullanarak onun "hatt-ı talike müteallik zebanlarından sudûr eden ebyâttan" birkaçını zikreder:[33]

Gâh gehi olsa küşâd ebrüvân
Tâ gibi her dîde tarab-bahş-ı cân

Ruhları gül gül eder ondan edeb
Bîni elif mîm dehen gonca leb

Gûş-ı latîfi hatt-ı talîkde
Sâd misâl iki taraf ber-zede

İyi bir hattât olduğu anlaşılan Osman Dede'nin hatta dair eserlerini ne yazık ki göremedik. Fakat hocamız Metin Akar [34] Osman Dede'nin hatlarının Kulekapısı ve Yenikapı Mevlevîhanelerindeki sandıklanmış levhalar arasında bulunmasının muhtemel olduğunu söylemiştir.

1.4.4. NÂSİRLİĞİ

Şiirleri, mesnevîsi Ravzatü'l-i'câz ve Mi'râciyye'sinde şâir olarak karşımıza çıkan Osman Dede'nin, şâirlik yönünün dışında bir nâsir olduğu da

---

[32] *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 297
[33] *a.g.e.*, yk. 380a
[34] *Nâyî Osman Dede ve Mi'râciyye'si*, Metin Akar

söylenebilir.

Osman Dede özellikle mûsikî nazariyâtına dâir olan "Risâle-i edvâr"da bu yönünü ortaya koyar. Gerçi eser incelendiğinde onun nesirdeki üstünlüğünü ortaya koymak için değil, yalnızca mûsikî bilgilerini aktarmak maksadıyla eseri oluşturduğunu görürüz. Osman Dede bu eserinde mûsikî makamlarının çeşitli enstrümanlarda nasıl çalınması gerektiğine dâir bilgiler verir. Yani bu eser onun bu ilimdeki mahâretini ve bilgisini ortaya koyduğu didaktik bir eserdir. "Risale-i edvâr"dan Esrar Dede,[35] Müstakimzâde Süleyman Sadeddin[36]ve Bursalı Mehmet Tahir'in[37] bahsettiğini görüyoruz. Eserin Süleymaniye Kütüphanesi'nde bir nüshası vardır.[38]

Esrâr Dede tezkîresinde, hâşiyede Osman Dede'nin Şems-i Tebrîzî'nin Makâlât isimli kitabından bazı esrâr-ı ledünnîyi alıp Makâlât-ı Hazret-i Şems nâmında Farsça bir risâle yazmış olduğu bunun Esrâr Dede tarafından görülmediği kayıtlıdır.[39] Aynı eserden Bursalı Mehmet Tahir Efendi de bahsederek, Osman Dede'nin "Zübde-i Makâlât-ı Şems" isminde bir eserinin bulunduğunun rivâyet edildiğini söyler.[40] Farsça olduğu söylenen ve araştırmalarımız esnâsında nüshasına tesâdüf edemediğimiz bu eser de Osman Dede'nin nâsirliğine dâir bilgiler veriyor olmalıdır. Elimizde bulunmayan bu eserden yola çıkarak biz sadece, Osman Dede'nin Farsça bildiğini göstermesi ve bir nâsir olduğunu belirtmesi açısından önemli olduğunu ifâde edebiliyoruz.

---

[35] *a.g.e.*
[36] *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 298
[37] *Osmanlı Müellifleri*, s.270-271
[38] *Risâle-i edvâr*, Süleymaniye Ktp., Reşid Ef. Bl., nr. 1059/5
[39] *Esrâr Dede Tezkîresi*, Mevlana İhtisas Ktp. , nr. 1502
[40] *a.g.e.*

1.5.NÂYÎ OSMAN DEDE'NİN ESERLERİ

1.5.1. Müstakil Şiirleri:

Araştırmalarımız esnâsında Osman Dede'nin altı şiirine tesadüf ettik. Bu şiirlerden bazılarının tamamına ulaşabilirken, bazılarının sadece bir kısmını elde edebildik. Safâyî[1], Esrâr Dede[2], Hüseyin Ayvansarâyî[3], Fatin Davud[4], Ali Enver[5] ve Sâlim[6] tezkîreleri vasıtasıyla bulduğumuz bu şiirleri aşağıda veriyoruz. Şiirlerin biri eksik ve vezinsiz bir naᶜt, diğer beşi ise gazeldir.

Gazel

Fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün
—.— — /—.— — /—.— — /—.—

Mübtelāsı oldıġum dilber bilür bilmezlenür
Sergüzeşt-i mihri ol ezber bilür bilmezlenür[7]

Pāy-būsıyla şeref-yāb oldıġumdan ẕevk eder
Nüktelerle şīveler eyler bilür bilmezlenür

Kendi çoḳ cevr etdügінden ġayrı o nahl-ı ṣafā[8]
Taᶜn-ı aġyārı daḫı ekṡer bilür bilmezlenür

Yalıñız çeşm [i] degül ṣahbā vü sāḳī cām-ı laᶜl
Leblerüñ rengi mey-i aḥmer bilür bilmezlenür

Añlamazsañ naġme-i ẕevḳ-ı meyi sen zāhidā
Mest iken Nāyī anı añlar bilir bilmezlenür

---

[1] *Safâyî Tezkîresi*, Süleymaniye Ktp., Esad Ef. Bl., nr. 2549
[2] *Esrâr Dede Tezkîresi*, Süleymaniye Ktp., Halet Ef. Bl., nr. 109
[3] *Tercümetü'l-Meşâyıh*, Hüseyin Ayvansarâyî, Süleymaniye Ktp., Esad Ef. Bl., nr. 1370
[4] *Hâtimetü'l-eş'âr*, Fatin Davud, s. 296
[5] *Semâhâne-i Edeb*, Ali Enver, s.235
[6] *Sâlim Tezkîresi*, Süleymaniye Ktp., Esad Ef. Bl., nr. 3872
[7] Gazel,a.g.e., Sâlim, yk. 152b; *ag.e.*, Esrâr Dede,, yk. 112b; *ag.e.*, Fatin Davud,., s. 296'da tamamen mevcut olup, *ag.e.*, Ali Enver , s. 235'de ise sadece ilk iki beyti mevcuttur.
[8] 3a nahl-i safā: külli cefā Sâlim

Gazel

Mefᶜūlü/mefāᶜīlü/mefāᶜīlü/feūlün
——. / .——. / .——. / .——

Biz çāh-ı ġam-ı ᶜaşḳ-ı dilārāda nihānuz[9]
Yūsuf-ṣıfatuz rāz-ı Züleyhā'da nihānuz[10]

Bezminde anuñ raḳṣile devrānda ḳadehler
Biz cürᶜa-keşānuz teg-i ṣahbāda nihānuz

Ol lemᶜa-ı ruhsāra ṭaleb-ger heme ᶜālem
Biz lemᶜa-ı ruhsāre-i zībāda nihānuz

Dehrī geçerüz kaᶜbe-i kūyında biz ammā
Dildārı temāşā içün ol cāda nihānuz

Şermende-i aḥkām-ı ḳażāyuz sözimüz yoḳ
Ḳa'il-be-rıżāyuz der-i Mevlā'da nihānuz

Pertev-fiken olduḳda hor-ı ᶜālem-i lāhūt
Biz لا 'yı ḳoduḳ maᶜnī-i الا 'da nihānuz

Āzürde olurmuş bizi gördükçe o meh-rū
Hākuz yine hāk içre kemīn dāda nihānuz

Āzādi-i ġam etdi bizi ġamzede-i ᶜaşḳ
Nāyī gibi biz tekye-i Munlā'da nihānuz

[9]*ag.e.*, Esrâr Dede, yk. 113a'da gazelin tamamı mevcuttur; *ag.e.*, Ali Enver, s. 235'te 1., 2. ve 8. beyitleri mevcuttur.
[10] *ag.e.*, Ali Enver , s. 235'deki "Neşâtî Dedenin bir gazeline nazîre olup şuᶜarâ-yı sâ'ire tarafından söylenen nezâ'ire tevâffuk etmişdir." ifadesi gazelin Neşâtî Dede'nin bir gazeline nazire olduğunu belirtmektedir. Nâilî'nin de aynı redifli gazele bir nazîresi vardır.

Gazel

Fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/faʿlün

—.— — / —. — — /—. — — / — —

Gerçi dervīş-i faḳīrem ser ü sāmānum yoḳ
Devlet-i şāh-ı cihānbāna şitābānum yoḳ[11]

Künc-i külḫan baña cāy oldı ise ʿālemdür
Ġayrı maṣnūʿ-ı Ḫudā seyre gülistānum yoḳ

Dehenüñle baña vaʿd etmege vaʿd etmişsün
Deme yoḳ yerlere vaʿd eyleme sulṭānum yoḳ

Cānuma cān ile ḳaṣıd eyler aġyār benüm
Cāna aḥvālümi ʿarż eylemege cānum yoḳ

Ney gibi nāle vü āh eylemede giryānum
Şehsuvārum deme Nāyī gibi nālānum yoḳ

Gazel

Mefāʿilün/feʿilātün/mefāʿilün/feʿilün

. — . — / . . — — / . — . — / . . —

Ḳaçan ki meh-revişüm pür-żiyā gelür görinür
Derūna dīdeye neşv ü nemā gelür görinür[12]

Ne cānibe naẓarum eylese mürūr ü ʿubūr[13]
Ḫayālüme o perī rū-nümā gelür görinür

Gider mi gūşe-i neẓẓāreden [sen]inṣāf et
Ki her naẓarda o meh-rū ẓiyā gelür görinür

Gelür gider görinür ṣūretā velī maʿnā
Çü mihr ü māh ṣabāḥ u mesā gelür görinür

---

[11] *ag.e.*, Bu gazel Safâyî, yk. 380b'de mevcuttur.
[12] Gazel yalnızca *ag.e.*, Safâyî, yk. 381a'da mevcuttur.
[13] 2a. Ne: Her Saf.

Taḥammül etse temāşā-yı rūy-ı yāre naẓar
Ne deñlü ẓāhir olur müddeᶜā gelür görinür

Hezār nāz ile bir kerre eylese teşrīf
Hezār nāşı hezār āşinā gelir görünür

Gel imdi Nāyī-i bī-çāre nā-ümīd olma
Bu gösterişler ile ol hümā gelür görinür

Gazel

Fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün
— . — — / — . — — / — . — — / — . —

Āşıḳ-ı Ḥaḳ ارجعي emriyle me'mūr olmadan
Añlamışdı Ḥaḳḳ'ı Ḥaḳ nūrıyla mestūr olmadan[14]

Çünki taḳdīrāt imiş ancaḳ ẓuhūr eden hemān
Pes انا الحق demedi Manṣūr maḳdūr olmadan[15]

Nāyī bī-çāre bir sevdā ile olmış ḫarāb[16]

NAᶜT

Ey pāk nijād ü pāk dil ü nūr-ı pāk
Ḥayrān seni derk etmede ᶜaḳl u idrāk[17]

Ḫoş ẓāhir eder ḥaḳīḳatüñ rütbesini
لولاك لولاك لما خلقت الافلاك [18]

---

[14] Şiirin matlası ag.e., Esrâr Dede, yk. 113a ve Hüseyin Ayvansarâyî, a.g.e., yk. 27b'de mevcuttur
[15] Şiirin ikinci beyti a.g.e., Esrâr Dede, yk. 113a'da mevcuttur.
[16] Hüseyin Ayvansarâyî, a.g.e., 27b'de "Ez-cümle bu ġazeli Şeyḫ Aḥmed Şemsī Sīvāsī'ye nazīre dimişdür." İfadesinden sonra şiirin matlaı ve maktaının ilk mısraı olan bu mısra zikredilmiştir.
[17] Naᶜtin bu iki beyti Safâyî, a.g.e., 380b'de mevcuttur.
[18] "Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım." anlamındaki bu hadis-i kudsînin sahih olmadığı söylenmektedir.

1.5.2.Makâlât-ı Hazret-i Şems

Nâyî Osman Dede'ye âit olduğu ifade edilen bu risâlenin hiçbir nüshasına tesadüf edemedik. Eserin ismi ve Osman Dede'ye âit olduğu yalnızca Esrâr Dede tezkîresinde ve Bursalı Mehmed Tahir'de[19] zikredilmektedir.

Esrâr Dede tezkîresinde, hâşiyede Osman Dede'nin Şems-i Tebrîzî'nin "Makâlât" isimli kitabından bazı esrâr-ı ledünnîyi alıp Makâlât-ı Hazret-i Şems nâmında Farsça bir risâle yazmış olduğu ve bu eseri Esrâr Dede'nin görmediği belirtiliyor.[20]

Bursalı Mehmed Tahir ise, Nâyî Osman Dede'ye âit "Zübde-i Makâlât-Şems" isimli bir kitabın bulunduğunun rivâyet edildiğini söylemekle yetinir ve eser hakkında başka bir bilgi vermez.[21]

Tafsilatlı bilgiye sahip olamadığımız ve nüshasına da tesadüf edemediğimiz bu eser, Rabt-ı Tâbirât-ı Mûsikî dışında, Osman Dede'nin Farsça bildiğini gösteren ikinci eser olması açısından önemlidir.

1.5.3.Rabt-ı Ta'bîrât-ı Mûsikî

İncelediğimiz tezkîrelerde[22] ismine tesadüf edemediğimiz, Osman Dede'nin bu eseri, perdeleri, aralıkları, makamları anlatan, mûsikî nazariyâtına dâir Farsça bir eserdir. Yılmaz Öztuna eserin "Lale Devri'nde 1718'den sonra kaleme alındığını"[23]ifade eder ve "Yenikapı Mevlevîhânesi'nde iki nüshası bulunan bu eserin 1925'te dergahlar kapanınca bir nüshasını Rauf Yekta Bey, diğerini de son şeyh Abdülbâkî Baykara almışlardır."[24]der. Veled Çelebi

[19] *Osmanlı Müellifleri*, Bursalı Mehmet Tahir, C. II, s.270-271
[20] *Esrâr Dede Tezkîresi*, Mevlânâ Müzesi İhtisas Ktp., nr. 1502
[21] *a.g.e.*, Bursalı Mehmet Tahir, s.270
[22] *ag.e.*, Safâyî, ; *ag.e.*, Sakıp Mustafa Dede; *ag.e.*, Müstakimzâde Süleyman Sadeddin, ; *ag.e.*, *ag.e.*, Hüseyin Ayvansarâyî; *ag.e.*, Esrâr Dede; *ag.e.*, Tevfik.; *ag.e.*, Fatin Davud; *ag.e.*, Ali Enver; *ag.e.*, Seyyid Sâlim Ahmed Dede; *a.g.e.*, Bursalı Mehmet Tahir Ef.
[23] *Türk Mûsikîsi Ans.*, Yılmaz Öztuna, C. II, s.126
[24] *a.g.e.*

İzbudak'ta bulunan başka bir nüshadan bahsederek, bu nüshadan Sadeddin Arel'in de el yazısıyla bir nüsha istinsah ettiğini belirtir.[25]

Yukarıda belirtildiği üzre, şahısların özel kütüphanelerinde bulunan bu eserin Veled Çelebi ile Sadeddin Arel'in ellerindeki nüshalardan Ferit Kam'ın istinsah ettiği bir nüshanın neşri yapılmıştır.[26]

Bism-i Hakk u Hayy u ᶜAllâmü'l-guyûb
Mübdî vü muhyî vü Gaffârü'z-zünûb[27]

beyitleriyle başlayan ve

Lutf kun tâ dû perem perrân şevem
Sırr-ı dil-râ mî-resem handân şevem

beytiyle biten bu eser yapılan neşre göre 276 beyit ihtivâ etmektedir. Aruzun remel bahrinin fâᶜilâtün/fâᶜilâtün/fâᶜilün kalıbıyla yazılan Rabt-ı Taᶜbîrât-ı Mûsikî'de

Şâh-ı kişver âsitân-ı sultân-ı mâ
Gâzî Ahmed bin Muhammed Hân-ı mâ[28]

şeklindeki beyitte de ifade edildiği üzere devrin padişahı Sultan III. Ahmed'e övgüler yer almaktadır. Aynı zamanda padişahın damadı da olan vezir İbrahim Paşa da zikredilmiştir.

Mükrim İbrâhîm Paşa el-emîr
Yaᶜnî hem dâmâd-ı şâhî hem vezîr[29]

Eserin 23. beyitinde Nâyî Osman Dede kendi adını da

Lîk ez ahbâb yek merd-i vefâ
Kerd Şeyh Osmân-ı Nâyî râ recâ

---

[25] *a.g.e.*
[26] *Nâyî Osman Dede ve Rabt-ı Tâbirât-ı Mûsikî*, Haz. Fares, Harirî; Onur, Akdoğu
[27] Yapılan neşirde hatalar bulunduğundan, beyitler metnin sonundaki tıpkı basımdan okunmuştur.
[28] *a.g.e.* ,s. 7
[29] *a.g.e.*, s. 8

beytinde "Şeyh Osmân-ı Nâyî" olarak belirtmiştir. Noksanlarının ilim sahipleri tarafından tamamlanabileceğini ifade eden Şeyh Osman, bu ilmi borçlu olduğu kâmillerin isteği üzerine eserinin ismini Rabt-ı Taᶜbîrât-ı Mûsikî koyduğuna 32. ve 33. beyitte işaret eder.

Her çâ dîdend ez-noksân-ı ân
Bu ki sitâri kunend ân kâmilân

Ger taleb kerdî zîmen ez ism-i ân
Rabt-ı Taᶜbîrât-ı Mûsikî bî dân

Nâyî Osman Dede eserinde müzik biliminin önce İdris Peygamber'le başladığını sonra Pisagor'la devam ettiğini söylüyor.[30] Ses ve sözün uyum içinde olması gerektiğini vurguluyor. "İlm-i mûsikî"yi ise şöyle tanımlıyor;

Çün ki mevzûᶜeş buved elhânhâ
ᶜİlm-i mûsikî bî-hândeş ismrâ[31]

Mûsikî nazariyâtına dair bu eser tevhîd, III. Ahmed'e, şehzadelere ve vezir Damat İbrahim Paşa'ya övgü, eserin yazılış sebebi, sesin öneminin belirtilmesi,makamların, şubelerin ve terkiplerin tanıtılması gibi bölümleri ihtivâ etmekte, Mevlânâ'nın Mesnevîsi'nden alınan bir öyküyle tamamlanmaktadır.

Nâyî Osman Dede, bu eserde Rast, Pençgâh, Nevâ, Çargâh, Dügâh, Hüseynî, Aşîrân, Acem Muhayyer, Irâk, Uzzâl ve Segâh makamlarını sıraladıktan sonra Rehâvî, Mâhûr, Selmek, Karcığâr, Isfahan, Nikrîz, Nihâvend, Hisâr, Mâye, Evc, Müberkâ, Hüzzâm, Kûçek, Şehnâz, Nişâbûr, Bûselik, Hûzî, Beyâtî, Sabâ, Sünbüle, Büzürg, Arazbâr, Hicâz, Nühüft şubelerinden bahsedip, Zâvil, Uşşâk, Nevrûz-ı Arab, Zirkeş, Hümâyûn, Zengûle, Necd-i hüseynî, Arabân, Zemzem, Vech-i hüseynî, Haverân, Rekb, Nevrûz-ı Acem, Bestenigâr, Zir-efgen, Bestehisâr, Sipihr, Nihâvend-i sagîr, Nihâvend-i Rûmî, Gerdâniye, Bahr-i nâzik, Sultânî nevâ, Beste ısfahân, Nigâr, Gülizâr, Sebz ender sebz, Müsteâr, Nevâ-yı

[30] *a.g.e.*, s. 12
[31] *a.g.e.*, s. 14

sünbüle, Sultânî Irâk, Sazkâr, Hüseynî kürdî, Türkî hicaz, Nevâ-yı aşîrân, Hüseynî aşîrân, Geveşt, Hicaz muhalîf, Acem aşîrân, Muhayyer bûselik, Nevâ-yı uşşâk, Nevâ-yı Acem, Bûselik aşîrân, Nevrûz-ı Rûmî, Irâk muhalîf, Rahâtü'l-ervâh adlı kırk dört terkîbi zikretmektedir.[32]

1.5.4.Risâle-i Edvâr

Nâyî Osman Dede'nin mûsikî nazariyâtına dair diğer eseri olan Risâle-i Edvâr'dan Müstakimzâde Süleyman Sadeddin,[33] Sâlim,[34]Bursalı Mehmet Tahir Efendi,[35]eserlerinde bahsetmişlerdir. Müstakimzâde Süleyman Sadeddin "İlm-i mûsiḳîde müstaḳilen "Risāle-i Edvār"ı vesā'ir eşᶜārı daẖı olmağla teẕkīre-i Sālim'de daẖı teẕkār ve ifāde olunmuşdur."[36] diyerek, eserden Sâlim vasıtasıyla haberdâr olduğunu belirtir. Aynı şekilde Bursalı Mehmet Tahir de "Mûsikî nazariyatına dâir "Risâle-i Edvâr"ı olduğu da Sâlim Tezkîresi'nde mezkûrdur."[37] ifadesiyle aynı kaynaktan faydalandığını ortaya koyar. Bazı kaynaklardaysa Risâle-i Edvâr'ın kaybolduğundan bahsolunur.[38]

Eserin Süleymaniye Kütüphanesi'nde bir nüshası bulunmaktadır.

Risâle-i Edvâr mûsikîdeki makamlardan ve usûllerden bahseden kısa mensur bir eserdir. Eser "Hamd-ı bī-ḥadd u s̱enā-yı lā-yaᶜd ol H̱āliḳ-ı enfās u Rāzıḳ-ı cedde Ve'n-nāsibe olsun kim bu ᶜālem-i kevni perde-i taḳdīrden naḳş-ı ᶜacīb-i ġarīble rāst bağladı. Şerᶜ-i Muḥammedī ve āyīn-i Aḥmedī ḥışārlarınuñ sākinlerine pencgāhı māye hidāyet eyledi."[39] ifadeleriyle başlar ve "Çārgāh āgāh

---

[32] *a.g.e.*
[33] *Tuhfe-i Hattâtîn,* Müstakimzâde Süleyman Sadeddin, s. 298
[34] Bursalı Mehmet Tahir, Sâlim'in bu eserden bahsettiğini söylemişse de taradığımız nüshalarda bu bilgiye tesadüf edemedik
[35] *a.g.e.*
[36] *Osmanlı Müellifleri,* Bursalı Mehmet Tahir, C. II, s. 270
[37] *a.g.e.*
[38] Yılmaz Öztuna, *Türk Mûsikîsi Ans.,* C. II, s.126; *Dünden Bugüne İstanbul Ans.,* C. VI, s. 161; Yeni Türk Ans., C. VII, s. 2811
[39] *a.g.e.,* yk. 81b

edüp segāh firār edersün beste-i nigār oldur ki tīz Rāst ḫānesinden āgāz edüp Çārgāh ḫānesinden ḳarār edersün."[40] ifâdeleriyle sona erer.

Osman Dede Risâle-i Edvâr'da bir çok mûsikî kitabında müzik terkiplerinden, makamlarından bahsedildiğini gördüğünü ve bunlardan yalnızca kırk sekizine temas edeceğini söylüyor. Bu makamların isimlerini sıraladıktan sonra, "Geldik şimdengerü maḳāmātuñ ve āvāzelerüñ ve şuᶜbelerüñ ve terkībātuñ āgāzeleri ve seyrleri ve ḳarārgāhları vardur bilmek gerekdür. Bes imdi bilgil ki on iki maḳām yedi āvāze dört şuᶜbe ve ḳırḳ sekiz terkīb bu cümle on altı perdenüñ içinde mevcûddur."[41] diyerek asıl konuya geçiyor.

Klasik mûsikîyi iyi bildiği anlaşılan Osman Dede, bu konuda eserler yazacak kadar kendini geliştirmiş bir mûsikîşinâstır. Nitekim "sûfilerin, mûsiḳînin Allah'ın ruhlara «Ben sizin Rabbiniz değil miyim?» hitabını hatırlattığı, dolayısıyla Kâmil İnsan'ın ezelde Allah ile bir olma zevkini şiddetle özlemesine sebep olduğu[42]yolundaki inanışları, Mevlevî bir şâir olan Nâyî Osman Dede'nin mûsikîye bîgâne kalmamasını sağlamıştır. Yüzyıllar boyunca Mevlevîliğin mûsikî, raks ve hatta resimle içiçe olması da[43] Nâyî Osman Dede'nin bu alâkasına temel teşkil etmiştir.

1.5.5. Miᶜrâc-nâme

Nâyî Osman Dede'nin kültür tarihimiz açısından değerli bir başka eseri de "Miᶜrâc-nâme"sidir. Altı bölümden oluşan Miᶜrâc-nâme'nin, bu parçalarına "bahir" adı verilmiştir. Miᶜrâc-nâme'nin birinci bahri Segâh, ikinci bahri Müsteâr, üçüncü bahri Dügâh, dördüncü bahri Nevâ, beşinci bahri Sabâ, altıncı bahri Hüseynî makamlarındandır.

Miᶜrâc-nâme'nin bestelenişe dâir Ekrem Karadeniz şu rivâyeti nakleder: "Çok zamandır böyle bir eser bestelemeyi tasarlayan Osman Dede, ömrünün son

[40] *a.g.e.*, yk. 84b
[41] *a.g.e.*, yk. 82a
[42] *Aşk Estetiği*, Beşir Ayvazoğlu, s. 23
[43] *a.g.e.*

yıllarında bir ara, Üsküdar Doğancılar'da Nasûhî dergâhında misafirmiş. Mi^crâciyye'nin güfteleri gece rüyâsında Nasûhî Efendi tarafından kendisine ilham edilmiş, kendisi de bunları ertesi sabah hemen yazmış. Eser üç gece içinde çeşitli makamlardan altı bahir olarak bestelenmiş ve Berat Kandili'ne rastlayan ertesi gece dergâhda ilk defa okunmuş.[44]

Evvel Allâh âdını yâd eylerüz
Dil dil olmış kalbi dilşâd eylerüz

beytiyle başlayan Mi^crâc-nâme,

Ahmed ü ashâb u cümle mü'minîn
Rahmetu'llāhu 'aleyhim ecma'in

beytiyle sona erer ve 107 beyit ihtivâ eder. Eser aruzun remel bahrinin Fâ^cilâtün/ fâ^cilâtün/fâ^cilün kalıbıyla yazılmıştır. Eserin bir çok yazması vardır.[45]

Tâhirü'l-Mevlevî'nin "Yenikapu Mevlevîhane-i ârifân-ı âşiyânesinün hazîne-i nevâdir-i ıtlâkına şâyân olan kütübhânesinde mevcûd kütüb-i nefîse meyânında (Fasih Dede) merhumun bir mecmuâsı vardır ki hattının letâfet ve nefâseti ve muhtevîyâtının hüsn-i intihâbiyle hakikaten âsâr-ı nâdiredendir. Bu mecmuâyı tetebbü esnâsında (Sırrî Abdülbâkî) Dede merhumun bir mi^crâciyyesi gözüme fâik olduğu anlaşıldı. Bir sûretinün istinsâhıyla nâm-ı nâzımun yâd ve ruhının fâtihâ ile şâd edilmesi içün tab u neşrine mubâderet etdüm." ifâdeleriyle bilgi verip, Sırrî Abdülbâkî Dede'ye âit olduğunu söylediği "Mi^crâciyye" Nâyî Osman Dede'ye âittir.[46]

---

[44] Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları, E. Karadeniz, s. 162-163
[45] Süleymaniye Ktp., Rşd. Bl., nr. 384, yk. 13b-16a; Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef. Bl., nr. 4479; Millet Ktp., Ali Emirî, mzm., nr. 572, yk. 43a-44a; Millet Ktp., Ali Emirî, mzm., nr. 693, yk. 2b-5b; İÜ. Ktp. TY. Bl., nr. 279, yk. 27b-30b; İÜ. Ktp. TY. Bl., nr. 549, yk.6a-8b vs.
[46] Manzûme-i Mi râc, Sırrî Abdülbâkî Dede, Haz. Tahirü'l-Mevlevî, s. 1

Notası bilinen ve yaşayan tek miᶜrâciyye Nâyî Osman Dede'ninkidir.[47] Bu eser Miᶜrâc Kandilleri'nde hâlen okunmaktadır.[48]

Bu esere dair tafsilatlı bilgiye ve Nâyî Osman Dede'nin Miᶜrâc-nâme'si ile Miᶜrâciyye'sinin karşılaştırmasına tezimizin "Miᶜrâc Muᶜcizesi ve Nâyî Osman Dede'nin Miᶜrâciyyesi" bölümünde yer verilmiştir. Miᶜrâciyye'nin notaları arkada mevcuttur.

[47] Nâyî Osman Dede ve Mi râciyyesi, Metin Akar, s. 13
[48] Mi râc-nâmeler konusunda geniş bilgi için bkz. Türk Edebiyatında Manzum Mi râc-nâmeler

Mi'raciyye

Mi'raciyyenin Segâh tevşihi

Bestekârı **Osman Dede**

Nazmı **Şeyh Nasuhi**

♩=72 (A) Ağır

ne bi de ü — bis — sa la lâ — ti ves —

se la — lam — a (A) lel Ha — di — ye

(B) sal

(C) lu — ya — huz — zar — a le —

len Ne — biy — yil — Muh — ta tar —

(B) Sey yi dil — eb — rar —

(C) sa hi — bil — en — va va —

ra len ten do ♩=60 (D)

el ka — mer — türki zarb li ec li him ta saf — ya —

son çokağır ♩=40 (E) bir kişi (giriş ezgisi)

Mev — lay — türki zarb a fal la hü am —

— ma — ma — ma — se — lef —

(E') es sa la tü ves se la mü a leyk ya —

(F) Re sul lal la — la — la — hı sey yi di kâ i

na — na na — na — na —

ti sa le vat —

Segâh hanesi

Nazım ve Bestekârı **Osman dede**

♩=40 (A) bir kişi Çokağır Türki zarp

ev vel Al lah a — ol ru ya dey ie — rü —

(m) cumhur bir kişi (B)

sal lu a leyh — dil dii ol muş

şu kal bi dil — şa dey — le — rüz —

(m) cumhur — bir kişi (A)
rüz ___ sal lu a leyh ___ zik ri hak la nut
(m) cumhur
ku in şa dey le ___ rü ___ rüz ___ sa lu a
bir kişi (B)
leyh ___ herha ra ba ba dı a ba dey ___ le ___
cumhur (m) — bir kişi
rü ___ rüz ___ sal lu a leyh ___ hazzı
(C)
re ti Ah med sı fa tın ___ söy ___ le ___
rü ___ rü ___ rüz ___
cumhur (m) — bir kişi (D)
sal lu a leyh ___ Mus ta fa ___ nın ___
mu'ci za tın söy ___ le ___ rü ___
cumhur (m) — bir kişi (E)
sal lu a leyh ___ her kim ey ler se Mu ham me ___ di
vas ___ fı ___ nı ___ nı ___
(F)
nı ___ nı ___ nı ___ nı ___ nı ___
cumhur (m) — bir kişi (I)
nı ___ sal lu a leyh ___ a ki bet
mah mu dı der ___ ha ___ kı is ___ mi

cumhur (m) — bir kişi (C)
ni ___ sal lu a leyh ___ kim a nın za
ti şe ri fin ___ a ___ şi ___ kâ ___ kâ ___
cumhur (m)
kâr ___ kâr ___ sal lu a leyh ___
bir kişi (F)
ba i si mevcud i ___ ti di di ___ di ___ di ___
cumhur (m)
___ ğir di gâr ___ sal lu a leyh ___
bir kişi (C)
a ___ nın i cün cüm le den ef ___ dal ___ dir ___ o
cumhur (m)
___ o ___ o ___ ol ___ sal lu a leyh ___
bir kişi (F)
___ a nın i çü ___ cü ___ cü ___ çün ___
cumhur
bih te rü ak mel dir ___ ol ___ sal lu a
m — bir kişi (C)
leyh ___ a nın i çün ___ ya ___ dil dı ___ şeş ___
___ ci ___ ha ___ ha ___ hat ___ hat ___
cumhur (m) — bir kişi F
___ sal lu a leyh ___ ar şü fer şü şü ___
şü ___ şü ___ haft der ya hem ne ___ bat

cumhur (m) birkişi (G)

sal lu a leyh 3 na vir di hak ha ka yık

sır rı nı nı nı

cumhur (m) birkişi (F')

sal lu a leyh a na bil dir di de ka yı

yı yı yık kı sır rı nı

cumhur (m) birkişi (C)

sal lu a leyh her ne kim ik ram

kıl dı za ti ne ne

cumhur (m)

ne ne sal lu a leyh

birkişi (F')

naz mi düp ik ram bil di di di di

cumhur (m)

za ti ne sal lu a leyh

birkişi (C)

eş kı hub bi za ti ne kıl dı sa ia

cumhur

ia ia lat sal lu a

(m) birkişi (F')

leyh eş sa ia ley mec ha ri za za

birkişi (eteline)

za za ti es sa lat son

Nazım ve Bestekârı
Osman dede

Mustear hanesi

birkişi

Ey ha ka yık a şi ki

cumhur

ğu şit be ni ni sal lu a

(m) birkişi (J)

leyh kim Mu ham me di den ha bi

(H)

ri dem se ni ni

cumhur (m)

ni ni ni sal lu a

birkişi (K)

leyh ak lı nı der ba şı na pür hu

hu şo şo şol

cumhur (m) birkişi (L)

sal lu a leyh bii ne kuo vet ver di mah

cumhur (m)

bu bu na Ha Ha kı sal lu a leyh

(L') birkişi

bil ne hik met bi den ve ril miş dir se

cumhur (m) birkişi (F)

ba bak sal lu a leyh çün Ha

bi bol du I la hı hı hı hı

(E)

na Re su su

su — su — su — su — sul —

cumhur — sal lu a leyh — bir kişi — mu' — ci za —

tı va fi re bul du — cumhur — hu su — sul — bir kişi —

sal lu a leyh — sa — na nak li —

dem bir i ki — mu' — ci — za —

za — za — zat — cumhur — sal lu a

leyh — bir kişi — dil de il le — le — le — le —

ti var — i se vir sün ha — ya —

ya — ya — yat — cumhur — sal lu a

leyh — bir kişi — li ki ir — ca' ey — le ren herem ce — de —

de — cumhur — sal lu a leyh — bir kişi — fa —

ti hay le — le — le — le — ya do la

Os mande — de — de — de — de —

cumhur — sal lu a leyh — bir kişi El fatiha

Bestekârı **Osman dede**

Dügâh tevşih

Nazımı **Şeyh Nasuhi**

♩=60 cumhur — Çokağır hafif

ya — ya ha fiy — yel — hüs — rı
e — en te şem — sül — hak — ku

bey — nen — na si ya —
yuh — fi — beyne şa —

nu red — dü ca —
şa id — du ha —

Kâ — Kâ de Rab — bil ar — şı yuh —

fi — fi — hüs sü ne hu — min —

nef si — hi — ga —

gay — re — ten — min hü — a la — za —

kel ke ma — lil

mü — mün — te ha — e —

es sa la — tü — ves se la — me —

mey — nu ri za — ti — ki —

kib — ri — ya — es —

— sa — la — tü — ves — se — la —

me — mey — hak — Mu ham — med

mu — Mus — ta fa son

Nazım ve Bestekârı
Osman dede

Dügâh hanesi

♩=40 *bir kişi* (A)

Çokagır *türkizarb* çün i ra de kıl — dı ol Rabbil e — na —

nam — *cumhur* (m) sal lu — a — leyh —

bir kişi (B) Kim Mu ham — me — di bu la ik — ra mi te —

ma — mam — *cumhur* (m) sal lu a leyh —

bir kişi (A) bi li ne Peygam — be ri a li ce — na — nab —

cumhur (m) sal lu a leyh — *bir kişi* (B) kav lü fi —

lü — ben ce dir — ay ni ki — ta — tab —

cumhur (m) sal lu a leyh — *bir kişi* (C) ya — do lun

sun — mev' ce za — li Ah — me di (c)

cumhur (m) *bir kişi* (C)

sün za ti pa ki e — mi ce — di — di — di — (c)

(D) di — di — di — di — di — di — (d)

cumhur (m) sal lu a leyh — *bir kişi* (E) mu' ci za tın

— dan bi ri — mi' — ra — cı

dır — (F) dı — dı —

— dı — dır — *cumhur* (m) sal lu —

— a leyh — *bir kişi* (C) Haz re ti Peygambe ri i' — ra —

— çi dı — dır — (F)

dır — (d) dır —

cumhur (m) sal lu — a leyh — *bir kişi* (I) bir şe

bi di kim dü şen bih di o — şe — şeb — (i)

cumhur m sal lu — a leyh — *bir kişi* (I) bir şeb i di ği — ce ler

den münte — ha — hab — *cumhur* (m) sal lu — a leyh —

bir kişi (E')
şeb de mi' rac it di ğin kıl ma

a ce ce ceb

cumhur (m) bir kişi (C')
sal lu a leyh a bı hay va nı ko du

(J)
zul met de Ra Ra Ra Rab Ra

cumhur (m)
Ra Ra Rab sal lu a

bir kişi (R) (C')
leyh üm mü ha nı ha ne sin de i di

(F)
Re su su su

(d)
su sul

cumhur (m) bir kişi (R)
sal lu a leyh kim A li nin hâ

(e) (c)
he ri di ol be tu tul

cumhur (m) bir kişi (G)
sal lu a leyh kil dı mah bu bi nı dat vet

(H) bir kişi
ti ol ce li lil li

li li li lil

cumhur (m) bir kişi (G)
sal lu a leyh da' ve ti çü

nü gel di a na ceb re il

(H)
il i i i

cumhur
i il sal lu

(m) bir kişi (K)
a leyh em ri düb ci bi

ri le ol Rab bi Ce mi mil

cumhur (m) bir kişi (L)
sal lu a leyh ey le di em ri

'ni ıs sı ga ga Ceb re

cumhur (m) (M)
il sal lu a leyh bir bu

rak al Cen ne ti a' la mi da

cumhur (m)
dan sal lu a leyh

bir kişi (N)
ey le a ğâh haz re ti i ki ra

cumhur (m) bir kişi (M)

mr dan — sal lu — a leyh — da ve

(C)

tit mah bu bi mi gel — sün — ba na

cumhur (m)

na — na — sal lu — a

bir kişi (C)

leyh — gös te rem di da rı mı ben de —

(C) (J)

a — na na — na — na — na

(C) cumhur (m)

na — na — sal lu a leyh —

bir kişi (G)

ni ce lut fu ni ce i hi san —

cumhur (m)

e — yi — le — yi — yim — sal lu —

cumhur m bir kişi (N) (G)

a leyh — ba na — va — ran — yo lu

a — san — ey — yi — le — yi —

cumhur (m) bir kişi (P)

yim — sal lu — a leyh — kal la

ri mı dan — ey le yim mü mü taz — a

(R)

ni — ni — ni — ni —

cumhur (m)

ni — sal lu — a

bir kişi (E)

leyh — bi — lü rem ben — ni ar zu ey ler

(F)

be — ni — ni — ni —

cumhur (m) bir kişi (S)

ni — sal lu — a leyh — bir ba rak

al — di ce nan dan ol me le — lek —

cumhur (m) bir kişi (S) (J)

sal lu — a leyh — geldi ol sul — ta ne tes —

bih — i — de — re — rek —

cumhur (m) bir kişi (S)

sal lu — a leyh — ha bü bi da

(s)

ri me ya nın da he — mi — mi —

cumhur (m)

min — sal lu — a leyh —

(T)

ya Mu ham med — di kumde di Cib ri — li e mi —

cumhur

mi — min — sal lu

bir kişi (S) (s)

a leyh — gu şe düb Ceb ra i li dur du —

(m) cumhur
he — ma — ma — (T) man
sal lu a leyh — bir kişi ol du Cib ri — lü mi kâ
(t)
il — a — ya — ya
(m) cumhur
yan — sal lu — a leyh
bir kişi (V)
it di — ler — mi' i ra cı te bi şir
cumhur
ol ze — man — sal lu
(m) bir kişi (Y)
a leyh — dol du nu ri le — ze minü
(k)
a — sü — ma — ma
cumhur (m)
man — sal lu — a leyh
bir kişi (Z)
di di Cib ril ya Mu ham — med — di Mus
cumhur
ta fa — fa — fa — sal lu
(m) bir kişi (Z)
a leyh — çok se lam — ey ler sa na Ra

bi bil u la — la — la
cumhur (m) bir kişi (Y)
sal lu — a leyh — da' ve teyler
(y)
za ti pa kin hazre — te — te
cumhur (m) bir kişi (T) (ş)
sal lu — a leyh — ta ki Hazre — ti i ri şe o
cumhur
dev — le — te — te — sal lu
(m) bir kişi (Y')
a leyh — ca nı le — ol — du mu tî i
(y) cumhur (m)
em ri ya — yar — sal lu — a leyh
bir kişi (Ş')
gel di ca hı zemze me ol bahtı — ya
cumhur (m) bir kişi (Ş")
ya — yar — sal lu — a leyh — an da
(ş)
da hi şak kı sad ret di zu — hu
cumhur (m)
hur — sal lu — a leyh
bir kişi (Ş')
zem zemi le hoş vu zu kıl dı o — nu

nu nur sal lu a leyh

aş ki hub bi za ti ne kıl dı sa la

la lat sal lu a

leyh es sa la tey mazha rî zat

ri es sa lat

Bestekârı
Osman dede

Saba tevşîh

Nazımı
şeyh Nasuhi

Orta — Devri kebir

E ta ke i di vi sa

lin fe la te zuk ha

ze na ye nil te hey

re ri ya zin fe ni' me ma

se ke na ve huz

zi gu gus su ne su u

din ve ku ce na şe

cer fe kar re ay nü ke

min hü fe ni' me za

ke ce na sal lu sal

lu ya huz zar li Ra

su lal lah sal lu

sal lu ya i ba

di li ha bi bil lah

Nazım ve Bestekârı
Osman dede

Saba hanesi

Çok ağır

Pes te man ol du sü var rok pa ki

zat sal lu a leyh

na' re i şa pa şi le dol dü ci ha

hat ha hat

sal lu a leyh bir ri kâ bin da yü rür

ri li e — mi — min

cumhur (m) sal lu — a leyh — *bir kişi* (C') bi ri mi kâ il i le

ol du — (c) ber — ri — rin

(D) ri — (b) ri — ri

rin — *cumhur* (m) sal lu — a leyh

bir kişi (E) ni ce ğez — yüz bin me la ik ğel — di — le

ler — *cumhur* (m) sal lu — a leyh

bir kişi (B') em ri hak — la — a na pey rev ol du — la

la — la — lar

cumhur (m) sal lu — a leyh — *bir kişi* (F) ku — se doğ ru

(c') az ni düp üç yar — lar

cumhur (m) sal lu — a leyh — *bir kişi* (F') ol du lar ağ yar

(f) dan — bi — zar — la — la

la — lar — *cumhur* (m) sal lu — a leyh

bir kişi (F'') ğü şi ne kar' el di üç ğü — ne — sa

da — da — da

cumhur (m) sal lu — a leyh — *bir kişi* (I) ya — Mu hamme

di dur de yu kıl dı — ni — da

da — da — *cumhur* (m) sal lu — a leyh

bir kişi (F'') hiç mu kay yed ol ma dı git — di — he

ma — ma — man

cumhur (m) sal lu — a leyh — *bir kişi* (F'') var di kud se iz ze ti

(f) le — şa — dü — ma — ma

ma — man — *cumhur* (m) sal lu — a leyh

bir kişi (E) ğel di ler — er ya hı hay li — en — bi — ya

ya — *cumhur* (m)

bir kişi (E') sal lu a leyh

ol du tek rar ân lar i le pûr sa fa

cumhur (m)

fa fa fa sal lu a

bir kişi (F) (c')

leyh em ri hak lâ de di Cibril ey

cumhur (m)

hi mam sal lu a leyh

bir kişi (F') (f)

i ki rik at kıl na me zi ol i

cumhur (m)

ma ma mam sal lu a leyh

bir kişi F'' (f'')

geç di mih ra be i ma mi mür se li li

cumhur (m)

lin lin sallu a

bir kişi (F''') (f')

leyh kıl dı i ki rik a ti ol dem

he mi mi mi min

cumhur (m) bir kişi (F'') (f'')

sal lu a leyh nur danmi' rac hazır kıl dı

la la

cumhur (m) bir kişi (F'')

lar sal lu a leyh iz zet i le

(f')

ol a ra ya gel di ler ler

cumhur (m)

ler sal lu a leyh

bir kişi (E') (c'')

bir ta bak la gel di üç ka se a na na

cumhur (m) bir kişi (J)

nâ sal lu a leyh bi ri hamrü bi

(c'')

ri si süt bi ri si ma ma'

(H)

ma ma ma ma

cumhur (m) bir kişi (F'')

sal lu a leyh di di

(f''')

Cib ril i le ber rin ih ti ya ya

cumhur (m)

yar yar sal lu a

bir kişi (F'') (f'')

leyh böy le dir em ri hü da ey bah

ti va ya ya

cumhur (m) — bir kişi (E') — yar
sal lu — a leyh — hik me ten ol — su

(C'') re ti ma'na — hu — ne — ne — ner — sal lu (C'')

cumhur (m) — bir kişi (E')
a leyh — nu şe düp süt kıl — ma dı ham re (H)

na — za zar — za

— za — za — za — zar

cumhur (m) — bir kişi
sal lu — a leyh — ham de

(F'') (f''')
düp Cib ril de di ey a — zi — zi

cumhur (m)
— zi — ziz — sal lu (f') a

bir kişi (F'')
leyh — ham dü lil lah ey le din kâ

rın — te — mi — mi — mi.

cumhur — birkişi (J)
— miz — sal lu — a leyh — ham ri

(C''')
nü şet şey di ey hik met gü — zi — zi

cumhur (m) — birkişi (J)
zin — sal lu (l') — a leyh — cüm le

ten fa sik o lur du mü mi — nin — ni

(H)
nin — ni — ni — ni — ni

cumhur (m)
nin — sallu — a leyh

bir kişi (J) — (C''')
aş kı hubbi za ti ne kıl di sa — la — la

cumhur (m)
lat — sal lu — a leyh

bir kişi (I) (C''')
Es sa la tey mazha ri zat es — sa — la — la — lat

(H) — El fatiha
la — la — la — la — lat — son

Bestekârı
Osman dede

Hüseynî tevşîh

Nazmı
şeyh Nasuhi

Orta — ♩=116 (A) cumhur
devrikebir — ze hi — li — va

(B)
ve a lem — la — i la

he il — lal — lah

(A)
ki — zed — e

ev — ci ka dem — la —

i — la he il — lal — lah —

ber a — ye di ezi — di lü ez —

can — e — les — ti hak —

şi — ne — ved — he — za

ri ban — ki ne

gam — la — i — la he il —

lal — lah — çenber sal — li a

la — Mu ham — me dil — Muh — hu

tar — sal li a la — A — Ah

me dil — eb — bi rar — sal lal

la hü — sal li a la es da kil — ah — yar — son

Nazım ve Bestekârı
Osman dede

Hüseynî hanesi

Çokağır — türkizarb — birkişi

Çün ki ef la ke u ru cet di Re —

su — sul — cumhur sal lu — a leyh —

bir kişi — a sü manda — bul du er va ha vu —

su — sul — sallu a leyh A de mü

I sa — vü ya hı ya —

yu sü fü — fü fü — fü — cumhur

fü — fü — fü — sal lu —

a leyh — birkişi gör dü Id ris — i le

Ha — ru — ni da hi —

hi — cumhur sal lu — a leyh — bir kişi sa di

se var di gö rubbu Mu — Mu —

sa — yi — yi — yi —

yı yı yı yı

cumhur — bir kişi

sal lu a leyh mer ha ba kıl

dı a nın la la

ru be ru ru

ru ru ru ru

cumhur — bir kişi

ru sal lu a leyh ri di cek

teş ri fi heffü tüm a sü ma

cumhur

ma man sal lu a leyh

bir kişi

pi ri I bi ra him i le tut

du me kâ kân kân

cumhur — bir kişi

sal lu a leyh ru hi I bi ra

hima düp ik bal a na

na na na na

cumhur — bir kişi

na sal lu a leyh de di

ğel sa li ho gul Mus ta fa

fa fa fa fa fa

cumhur — bir kişi

fa sal lu a leyh sid re yi sey ret

di a nı dan ol ce nan

nan na nan

bir kişi

kal dı cib ril ol du sid re a şi ya

yan yan yan

bir kişi

za hir ol du ref re fol dem Haz re

cumhur

te te sal lu a leyh

bir kişi

Kim su va ro la i rin ce haz

cumhur

re — te — te — te — sal

bir kişi

lu — a leyh — gör dü haz ret — haz re ti —

bi — key — fü — ke — kem —

cumhur — bir kişi

sal lu — a leyh — çünkü Haz ret — haz re te —

bul — du — vu — sı — sul —

cumhur — bir kişi

sal lu — a leyh — et te niy yet — o ku du —

cumhur

an — da — Re — su — sul — sal lu

bir kişi

— a leyh — er di şy ni sal dan bir — koş —

ni — da — da — dı —

cumhur — bir kişi

sal lu — a leyh — ya na bi bi — ya Mu

ham — me — di Nus —

cumhur — bir kişi

— ta — fa — sa lu — a leyh — ba — se la mü —

— rah me tü ti — bü — sa — fa —

cumhur — bir kişi

fa — sal lu — a leyh — sa na

vir dim ey i ma nı en bi ya — ya —

cumhur

ya — ya — ya — sallu

bir kişi

a leyh — haz ret ol dem — üm metim

cumhur

Kıl dı ni — yaz — yaz — sallu — a

bir kişi

leyh — a nı da bah sey le di ol bi ri ya —

yaz — yaz —

bir kişi

— Ceb — re i le — keşfo lup şol va —

cumhur

de — le — ler — ri sallu a

bir kişi

leyh ___ bes sü ru şi ___ le _ şe ha ___

de ___ ti it di _ ler ___

cumhur *bir kişi*

___ sal lu _ a leyh ___ an _ da

dok san ___ bin ke la ol _ du _ ke ___ la ___

cumhur

___ lam ___ sal lu ___ a leyh ___

bir kişi

ni ce bin es ra ri le suh bet te ma ___ ma ___

___ mam ___ mam ___

cumhur *bir kişi*

sal lu _ a leyh ___ ol du düstür ___ ol ___ ha

bî ___ bin ___ ni za

cumhur

ti _ ne ___ sa lu ___ a leyh ___

bir kişi

gel di yi ne ___ üm mü ha ___ ni ___

ni ka ti ne son

NİŞABUR MUNÂCAT HANESİ

Bestekârı: Osman Dede

(A) *bir kişi*

Ya Ra bol Sul ta ni ca nım hur me me

cumhur (m)

ti ti ik bel ya Mü cib

(A') *bir kişi*

nu ri za ti müste a nın hür me me ti

cumhur (m) (A') *bir kişi*

ti ik bel ya Mü cib ol Mu ham

med ru hu na ta'zimi i çü çün nü

cumhur (m) (A') *bir kişi*

ik bel ya Mü cib Mus ta fa nın cismi ne tekrimi

cumhur (m)

i çü nü ik bel ya Mü

(B)

cib nu ri za ti Mus ta fa nın

hak kî çün

cumhur (m) (B) *bir kişi*

nü ik bel ya Mü cib sır rı ar şi

Kib ri ya ——— nın

——— hak kî ——— çün ——— nü ik bel ya Mü
cumhur (m)

cib ——— ru yi ne muş ta ko lan ——— lar ———
bir kişi (B)

——— hak kî ——— çün ———

nü — ik bel ya Mü cib ——— aş kı na uş şa ko lar —
bir kişi (B)

——— lar ——— hak kî ———

çü ——— nü ik bel — ya Mü cib ——— va' di
cumhur (m) bir kişi

(C)
ni in san Kil a — şik la ——— ra

ra ——— ik bel — ya Mü fid ——— din yo lun da
cumhur (m) bir kişi (AC)

sa' yi den sa dık la ———

ra ——— ik bel — ya Mü fid ——— cüm le i
cumhur (m) bir kişi (C)

ma ——— ni le hat ol sun ü ——— me ———
bir kişi (AC)

men ——— ni ik bel — ya mü cib ——— cen ne ti — di
cumhur (m)

da rı le — kıl muğ te — ne ——— nem ———
bir kişi (B)

nem ——— nu ik bel — ya Mü cib ——— ya Ha kî Ah med Mu
cumhur (m)

ham ——— med ———

Mus ta ——— fa ——— fa ——— ik bel — ya Mü cib ———
cumhur (m)

der vi şos ma ne da hi ——— ey ———
bir kişi (B)

——— yi le a ——— ta ——— ta ———

ik bel — ya Mü cib ——— ey ke ma li rah me tey Pa di
cumhur (m) birkişi (C)

——— şa ——— şa ——— şah ——— hı ik bel ya Mü
(m)

fid ——— sen ka bu ley le du a mız ya İ ———
bir kişi (AC)

cumhur

la — lah — ik bel — ya Mü

bir kişi (C)

fid — yü zi su yi — hak ki çun Peygam

cumhur

be — ri — rin — (AC) — ik bel

(m) bir kişi

ya Mü fid — ser vi bu — yi hak ki — çün o ser —

ve — ri — (B) — rin —

cumhur (m) bir kişi

ik bel — ya Mü fid — fa ti hay le bed o lun —

du — bu ke —

cumhur (m) (B) bir kişi

la — lam — ik bel ya Mü fid — fa ti

hay le hat mo lun — nu sun —

cumhur (m)

— ves se — la — lam — mı ik bel ya Mü cib —

bir kişi (C')

Ah me dü es — ha bı cüm le Mü' mi —

(D) cumhur tarafından

ni — nin — ni rah me tul la —

son

— hi a ley — him — ec ma in —

Muhtelif mısra'li şiirler kümesine bağlı ezğilerden mürkkeb olan mi'raciyyenin umumî şekli, Seğâh, Müstear, Düğâh, Neva (1), Saba, Hüseyni makamlarında altı hane ile sonda Nişabur makamındaki münacat hanesi ve hanelerin başlarında mevki almış olan beş adet tevşihlerile belirmiştir.

Mi'raciyye hanelerinin dahilî bünyelerine bakılınca muhtelif kıtalara taksim edilmiş olan şiirde musta'mel şekiller Ayinişeriflerdeki şekiller gibi olmakla beraber her hangi bir kıtadaki bir ve ya iki mısra lahninin diğer kıtalarda ba'zan makam ve düzümce ve ba'zanda yalnız düzümce (motifler) tekerrür etmiş olmaları ve mısra'ların ezğilerini terkib eden unsur gruplarının mısra'larda ba'zan baş ba'zanda orta ve yahud sonunda aynen ve ya ta'dilen kullanılmış olmaları eserin kıta ve haneleri beyninde irtibat ve binaenaleyh vahdet hasıl etmiştir.

Aşağıda hanelerin şekillerini bildireceğiz.

SEĞÂH TEVŞİHİN Şİ'Rİ   Nazımı. Şeyh Nasûhî

Nebdeü bis salâti vesselam;
Alel Hâdî Şefîulenam;
Sallû ya huzzar alen Nebiyyil Muhtar;
Seyyidil ebrar, Sahibil envar;
Elkamer liecliintasaf ya Mevlay.

Seğâh Hanesine ğiriş ve salata da'vet

Af Allâhu amma selef;
Essalâtü vesselâmü aleyk ya Resul, Allah;
Seyyidi kâinat salevât.

Seğâh tevşihin şi'ri beş mısra'lı bir kıta olup lahni beş adet Çenber ve bir Turki zarpla ölçülmüştür: şeklini şöyle yazdık:

(1) A birinci mısra
(2) A ikinci „
(3) BÇ üçüncü „
(4) BÇ dördüncü „
(5) D beşinci „

Tevşihten sonra bir kişi tarafından okunan (afallahu amma selef ilah) ibaresine bağlı ezğileri şöyle gösterdik:

(1) E birinci satır
(2) D ikinci „
(3) F üçüncü „

(1) Mi'raciyyenin Neva hanesile Tevşihi ve Hüseynî hanesinin muhtelif yerlerinde on sekiz mısra lahinlerinin unudulmuş olması sebebile onların şekillerini yazamadık. Mi'raciyyede kullanılmış olan Türki zarp ölçüsünün ba'zan baş ba'zan orta ve ya sonunda lahnin icabı olarak ve onu daha ğüzelleştirmek için zarplarından birisini ya dört ve ya altı ve daha ziyade zaman uzunluğunda serbest bir lahinle uzatmak adet olmuş; bu sebeple mi'raciyyenin ba'zı mısra'larında 4/4, 6/4 lük ölçüler dahilinde fazla ğibi ğörünen müddetler yanlış olmayup onlar serbest ölçülü lahin muktazıyyatır ve lahinde bir süs teşkil ederler; ve bazı cümlelerin sonlarında bir ğüzel kuyruk ğibi bir zarbı türkî ölçülü ve bir heceye bağlı lahin cümleleride onlara katılmıştır.

SEĞÂH HANESİ Güfte Osman Dede

Evvel Allah adını yad eyleriz;
Dil dil olmuş kalbi dilşad eyleriz;
Zikri hakla nutku inşad eyleriz;
Her harab abâdı abâd eyleriz;
Hazreti Ahmed sıfatın söyleriz;
Mustafanın mu'cizatın söyleriz;
Her kim eylerse Muhammed vasfını;
Akibet Mahmud eder Hak ismini:
Kim anın zati şerifin aşikâr;
Bâisi mevcud itti Çirdıgâr;

Anın için cümleden efdal dır ol
Anın için bihteri ekmeldır ol
Anın için yaradıldı şeş cihat
Arşü fersü heft derya hem nebat
Ana virdi Hak hakâyık sırrını
Ana bildirdi dekâyık sırrını
Her ne kim ikram kıldı zatine
Hazm idüp ikramı bildi zatine
Aşk hubbi zatine kıldı salât
Essalât ey maz'hari zat essalât.

Mi'raciyyenin Seğâh hanesi güftesi yirmı mis'radan ibâret bir şiir olup dörder mısralı beş kıta halinde bestelenmiştir; her mısra'dan sonra okunan (Sallû aleyh) ezgiciği ufak bir mülazimedir; laninde ara sıra onun karib makamı Hüzzama geçğiler yapılmıştır; Mi'raciyye bir nevi temidir: temleri, on adet muhtelif unsur gruplarının cümlelerde muhtelif mevki almaları yolile husul bulmuşturlar; her mısra birer devreli lahni bir cümleye bağlanmıştır; o cümlelerde istimal edilmiş olan çiçek ve çiçek grupları eserin muhtelif cümlelerinde ya aynen ve yahud ta'dilen mevcud bulunmuş ve cümlelerin sonlarında ekseriya aynı unsur zümreleri yer tutmuştur; bir kıtada mevcud cumlelerden ba'zılarının diğer kıtalarda aynen tekerrür etmiş olmaları eserde bir vahdet husule getirmiştir; ve mi'raciyyenin muhtelif kıtalarında güfte taksiminin başka türlü yapılmış olması, aynı unsur zümrelerinin muhtelif mevkilerde istimal edilmiş olması, muhtelif makam geçkilerinin yapılması eserin lahninde yeknesaklığın husulune mani' olmuştur. Segâh hanesinin hayalı şeklini şöyle gösterdik.

(yukarda notasına bakınız)

I	(1) A	birinci mısra	(m)	mülazime	seğâh
	(2) B	ikinci ..	(m)	"	"
	(3) A	üçüncü ..	(m)	.	seğâh
	(4) B	dördüncü .	(m)	..	"
II	(1) C	beşinci mısra	(m)	mülazime	huzzam
	(2) D	altıncı .	(m)	..	"
	(3) EF	yedinci ..	(m)	..	seğâh
	(4) I	sekizinci ..	(m)	..	"
III	(1) Ç	dokuzuncu mısra	(m)	mülazime	huzzam
	(2) F	onuncu ..	(m)	"	seğâh
	(3) Ç	on birinci ..	(m)	..	hüzzam
	(4) F	on ikinci ..	(m)	..	seğâh
IV	(1) Ç	on üçüncü mısra	(m)	mülazime	hüzzam
	(2) F	on dördüncü ..	(m)	..	seğâh
	(3) G	on beşinci ..	(m)	..	revnaknüma
	(4) F	on altıncı ..	(m)	..	seğâh
V	(1) Ç	on yedinci mısra	(m)	mülazime	hüzzam
	(2) F	on sekizinci ..	(m)	"	seğâh
	(3) Ç	on dokuzuncu ..	(m)	..	hüzzam
	(4) F	yirminci ..	(m)	..	seğâh

Yukarda şekillerini yazdığımız kıtalardaki bazı mısra'lahinlerinin diğer mısra'larda ya aynen ve yahut cüzi ta'dilen mevcudiyyeti hanenin kıtaları arasında irtibat ve vahdet husule getirmiştir.

İkinci Mustear hanesinde Tevşih yapılmamıştır; Seğâh hanesi bitince [illegible] hanenin şi'ri on iki mısra'dan ibaret olup dörder mısra'lı üç kıta halinde ezgilenmiştir: şeklini şöyle gösterdik: (1)

I	(1) A	birinci mısra'	(m)	mulazime	müstear
	(2) JH	ikinci .	(m)	"	.
	(3) K	üçüncü ..	(m)	..	"
	(4) K	dordüncü .	(m)	"	"
II	(1) L	beşinci mısra'	(m)	mülazime	beyatî
	(2) L'	altıncı	(m)	..	mâye
	(3) F	yedinci	(m)	"	seğâh
	(4) L''	sekizinci .	(m)	"	"
III	(1) Ç	dokuzuncu mısra'	(m)	mülazime	hüzzam
	(2) ÉLİ́	onuncu ..	(m)	..	seğâh
	(3) ÇLM	on birinci ..	(m)	"	"
	(4) FLH	on ikinci "	(m)	..	"

MÜSTEAR HANESİ Şiir: Osman Dede

Ey hakayık aşıkı güş et beni;
Kim Muhamedten habir idem seni;
Zati pakin bilmeğe gel güş ol;
Aklini der başına pür huş ol;
Bil ne kudret virdi Mahbubına Hak;
Bil ne hikmetden virilmiştir sebak;

Çün Habib oldu İlahına Resul;
Mu'cizatı vafire buldu husul;
Sana nakledem bir iki mu'cizat;
Dilde illet var ise virsün hayat;
İlk irca eylerim her emcede;
Fatihayla yad ola Osman dede.

DÜĞÂH TEVŞİH Şiir: Şey Nasuhi

Ya Hafiyyel husni beynen nâsi ya Nureddücâ;
Ente şemsül hakki tehfa beyne şasâidduha;
Kâde Rabbülarşi yuldî husnehu min nefsihi;
Gayreten minhü alâ zakel kemalil münteha;

Essalâtü veselâmü ey nûri
zati kibriya;
Essalâtü vesselâmü ey hak
Muhammed Mustafa.

Hafifle ölçülmüş olan Düğâh tevşihinde iki mısra' Düğâhla, üçüncü Isfahanla, dördüncü yine Düğâh, beşinci Nişabur, altıncı yine Düğâhla bestelenmiştir; şeklini şu suretle yazdık:

(1) A birinci mısra düğâh
(2) A ikinci .. "
(3) B üçüncü .. ısfahan
(4) A'' dördüncü mısra düğâh
(5) B beşinci .. ısfahan
(6) A'' altıncı mısra . düğâh

DÜĞÂH HANESİNİN Şiir: Osman Dede

Cün irade kıldı ol Rabbül enâm;
Kim Muhammed bula ikram tamam
Biline Peygamberi ali cenab;
Kavlü fili bencedir ayni kitab;
Yad olunsun mu'cizatı ahmedi;
Hoş bilinsun zâti pâki emcedi;
Mu'cizatından biri Mi'racdır;
Hazreti Peygamberi Mi'racdır;
Bir şeb idi kim dü şenbih di o şeb;
Bir şeb idi kim gicelerden muntehab;
Şebde mi'rac ittiğin kılma aceb;
Abı hayvanı kodu zülmette Rab;

Ümmühani hanesinde idi Resul
Kim Alinin hâheridi ol betul
Kıldı Mahbubını da'vet ol Celil
Davet için geldi ana Cebreil
Emridüp Cibrile ol Rabbı Cemil
Eyledi emrini ırga Cebreil
Bir burak al cenneti a'lamdan
Eyle ağâh hazreti ikramdan
Da'vet et mahbubımı gelsun bana
Gösterem didarımı bende ana
Nice lutfu nice ihsan eyleyim
Bânı varan yolu asân eyleyim

(1) Seğâh ve Mütear hanelerinde istimal edilmiş olan harfler, tevşih ve giriş ezgisinden maada her iki hane lahinlerine am ve şamildir.

Kullarımdan eyledim mümtaz anı;
Bilirem ben arzu eyler beni;
Bir burak aldı cenandan ol melek;
geldi ol Sultane tesbih ederek;
hâbü bidârî meyanında hemîn;
ya Muhammed kum dedi Cibrîli emin;
güş idüp Cebrâili durdu heman;
Oldu Cibrîlü Mikâil ayân;
İttiler Mi'racı tebşir ol zeman;
Doldu nûr ile zeminü âsüman;

Didi Cebreil ey Muhammed Mustafa;
Çok selam eyler sana Rabbül ulâ;
Tâki Hazret irişe ol devlete;
Can ile oldu mutii emri yar;
Geldi Çahı zemzeme ol bahtiyar;
Anda dahi şakkı sadretti zuhur;
Zemzem ile hoş vuzû kıldı o nur;
Aşk hubbi zatine kıldı salât;
Essâlat ey mazhari zat essalât.

Düğâh hanesinin yukarda yazılı güftesi kırk dört mısralı olup dörtlü kıtalar halinde bestelenmiştir; hayalî şeklini suraya yazdık: (yukarda notasına bakınız).

I	A	birinci	mısra	düğâh
	B	ikinci	”	”
	A	üçüncü	”	”
	B	dördüncü	”	”
II	Çc	beşinci	mısra	saba
	ÇcDd	altıncı	”	saba düğâh
	EF	yedinci	”	küçek
	ĆFd	sekizinci	”	saba düğâh
III	Iı	dokuzuncu	mısra	sabalı çargâh
	Iı	onuncu	”	”
	Ée	on birinci	”	hüseynî
	ĆcJc	on ikinci	”	saba ve sabalı çargâh
IV	EĆFd	on üçüncü	mısra	saba
	Eéc	on dördüncü	”	sabalı çargâh
	GH	on beşinci	”	hicaz
	ĠH	on altıncı	”	”
V	K	on yedinci	mısra	hicaz
	L	on sekizinci	”	zirgüleli hicaz
	M	on dokuzuncu	”	hüseynî
	N	yirminci	”	”
VI	Ḿe	yirmi birinci	mısra	hüseynî
	ÇcJc	yirmi ikinci	”	saba ve çargâh
	G	yirmi üçüncü	”	hüseynî
	NĠ	yirmi dördüncü	”	”
VII	PR	yirmi beşinci	mısra	hüseynî
	ĖF	yirmi altıncı	”	”
	S	yirmi yedinci	”	”
	SG	yirmi sekizinci	”	”
VIII	Şş	yirmi dokuzuncu	”	hüseynî
	Tt	otuzuncu	”	acem puselik
	Şş	otuz birinci	”	huseynî
	Tt	otuz ikinci	”	acem puselik
IX	V	otuz üçüncü	mısra	huseynî
	Yt	otuz dördüncü	”	puselik
	Z	otuz beşinci	”	acem
	Z	otuz altıncı	”	acem
X	Ý	otuz yedinci	mısra	acem
	Tš	otuz sekizinci	”	nevada puselik
	Ýý	otuz dokuzuncu	”	acem
	Ş	kırkıncı	”	acem
XI	Ş	kırk birinci	mısra	acem
	Ş	kırk ikinci	”	”
	Ş	kırk üçüncü	”	”
	Ş	kırk dördüncü	”	”

SABA HANESİ

Şiir: Osman Dede

Pes heman oldu suvar ol pak zat;
Na'rei şa paş ile doldu cihat;
Bir rikabında yürür Cibrîli emin;
Biri Mikâil ile oldu berrin;
Nice gez yüz bin melâik geldir;
Emri hakla ana peyrev oldular;
Kudse doğru azmedup üç yarlar;
Oldular agyarlar bizarlar;
güşine kar' edüp üç güne seda;
ya Muhammed dur deyu kıldı nida;
Hiç mukayyed olmadı gitti heman;
Vardı kudse izzet ile şâdüman;
geldiler ervah hayli enbiya;
oldu tekrar anlar ile pür safa;
Emri hakla didi Cibril ey hümam;
iki rikat kıl namazı ol imam;

geçti mihrabe imamı Murselin;
kıldı iki rikati oldem hemin;
Nurdan Mi'rac hazır kıldılar;
İzzet ile ol araya geldiler;
Bir tabakla geldi üç kâse ana;
Biri hamrü biri süt birisi ma';
Didi Cibril eyle birin ihtiyar;
Böyledir emri Hudâ ey bahtiyar;
Hikmeten ol suretü ma'na humer;
Nûş idüp süt kılmadı hamre nazar;
Hamd idüp Cibril didi ey aziz;
Hamdü lillah eyledin karın temiz
Hamri nûş etseydin ey hikmet güzin;
Cümleten fâsik olurdu müminin;
Aşk hubbı zatine kıldı salat;
Essalat ey mazharı zat essalat.

SABA TEVŞİH

Şiir: Nasuhî

Etâke idi visalin felâ tezuk hezena;
Ve nilke hayre riyazin feni'me ma sekena;
Ve huzzi gusna suûdin ve kulle cena şecerin;
Fekarre aynüke minhü feni'me zâke cena;

Sallû, sallû ya huzar li Resulullah;
Sallû, sallû ya ibad li Habibillah.

Miraciyyenin saba tevşihi dört mıs'ralı bir kıta ile (sallû) iki adet güfte terennümlü olup ezğisi Devrikebir ile ölçülmüştür; hayalî şeklini şöyle gösterdik:

(1) AÁ	birinci	mısra	sabah
(2) AÁ	ikinci	”	”
(3) BÁ	üçüncü	”	hüseynî, saba
(4) AÁ	dördüncü	”	saba
(5) CĆ	sallû		”

Mi'raciyyenin saba hanesinin şi'ri otuz iki mısra'lı sekiz kümedir; şekillerini aşağıya derc ettik:

I	A	birinci	mısra	düğâh
	Bb	ikinci	”	saba
	Cc	üçüncü	”	”
	ĆcDb	dördüncü ve küyrük	”	”
II	E	beşinci	mısra	saba
	Bb	altıncı	”	”
	Fć	yedinci	”	”
	Ff	sekizinci	”	hüseynî
III	Ff	dokuzuncu	mısra	hüseynî
	I	onuncu	”	”
	Ff	on birinci	”	”
	Ff	on ikinci	”	”
IV	E	on üçüncü	mısra	saba
	Bb	on dördüncü	”	”
	Fć	on beşinci	”	küçek
	Ff	on altıncı	”	hüseynî
V	Ff	on yedinci	mısra	hüseynî
	Ff	on sekizinci	”	”
	Ff	on dokuzuncu	”	”
	Ff	yirminci	”	”
VI	Éć	yirmi birinci	mısra	sabalı çargâh
	JĆH	yirmi ikinci	”	besteniğâr
	Ff	yirmi üçüncü	”	hüseynî
	Ff	yirmi dördüncü	”	”
VII	Éć	yirmi beşinci	mısra	sabalı çargâh
	ÉćH	yirmi altıncı	”	besteniğâr
	Ff	yirmi yedinci	”	hüseynî
	Ff	yirmi sekizinci	”	”
VIII	Jć	yirmi dokuzuncu	”	düğâh
	JćH	otuzuncu	”	besteniğâr
	Jć	otuz birinci	”	düğâh
	JćH	otuz ikinci	”	besteniğâr

HÜSEYNÎ TEVŞİH

Şiir: Hazreti Mevlanâ Celaleddin i rumî

Zehi livâ ve aleme lâ illâhe ill Allah;
Ki zed ber evci kadem la ilâhe ill Allah;
Ber âyed ez dil ü ez can elest hak şineved;
Hezar banki nigam lâ ilâhe ill Allah;
Salli alâ Muhammedil Muhtar;
Salli alâ Ahmed il ebrar;
Sall Allâhu salli alâ asdakil ahyar.

Bu hüseynî tevşihin güftesi hazreti Mevlânanın olup dörtlü bir kıta ile üç adet güfte terennümünden mürekkeptir; şeklini yazdık:

(1) AB	birinci	mısra	= 2	hüseynî
(2) AáAb	ikinci	”	= 2	”
(3) CD	üçüncü	”	= 2	rast hüseynî
(4) AáAb	dördüncü	”	= 2	hüseynî
(5) E	birinci güfte terennümü			”
(6) E	ikinci	”	”	”
(7) É	üçüncü	”	”	”

MI'RACİYYENİN HÜSEYNÎ HANESİ Güfte: Osman Dede

Çünki eflâke uruc etti Resul;
Asumanda buldu ervâha vusul;
Adem ü İsâ vü Yahya Yusüfü;
Gördü İdris ile Harunu dahi;
Sadise varup gordü Musa yı o;
Merhaba kıldı anınla ruberu;
İdecek teşrifi heftüm âsuman;
Pir İbrahim ile tuttu mekân;
Rûhı İbrahim idüp ikbal ana;
Didi gel gel salih oğlum Mustafa;
Sidreyi seyir itti andan ol cenan;
Kaldı Cibril oldu sidre aşiyan;
Didi Hazret: ey refîki hoş şefik;
İtmemişsin bile tekmil i tarik;
Pes didi Cibril: sen ey şahbaz;
Olasın izzet ile rifat tarraz;
Sebkat itsem sidreden ben yek benan;
Hark ider perrim benim heybet heman;
Zahir oldu Refref ol dem Hazrete;
Kim suvar ola irince Hazrete;
Anda nice bin hicab oldu adem;
Gordü Hazret Hazreti bî keyfü kem;
Çüki Hazret Hazrete buldu vusul;
Ettahıyyat okudu anda Resul;
İrdi aynı zatten bir hoş nidâ;
ya Habibî ya Muhammed Mustafa;
ba selâm ü rahmet ü tîb ü safa;
Sana virdim ey imamı enbıya;
aynı aynıla nazar kıl aynı gör;
çünki gayri terk kıldın aynı gör;
Her ne kim maksuttur, mahsuldur;
Hazretimden Hacetin makbuldür;
Hazret ol dem ümmetin kıldı nıyaz;
anıda bahş eyledi ol bî niyaz;
Cebreîle keşf olup ol va'deler;
Pes sürüş ile şahâdet kıldılar;
Anda doksan bin kelam oldu kelam;
Nice bin esrar ile suhbet temam;
Hak teâlâ lutfu fadlîle salât;
Hediyye kıldı kıla mü'min mü'minat;
Hem buyurdu beş vakit olsa eda;
Elli vaktin idem ben ana;
Oldu dustur ol Habibın zatine;
Geldi yine ummehani katine;
Emri Hakkı Halka teblig eyledi;
Muhbiri Sadık hakikat söyledi;
Evvela îmânı Sıddik eyledi;
Cümle eshab oldular rifat şiar;
Mu'cize mi'racı oldu aşikâr;
aşk hubbi zatine kıldı salat;
Essalat ey mazhari zat essalat.

Bu Hüseynî hanesinin muhtelif on sekiz mısraının lahinleri unudulmuş olduğundan şeklini yazamadık.

NİŞABUR MUNANCAT HANESİ Şiir: Osman Dede

ya Rab ol Sultanı canın hürmeti;
Nûri zâti müsteanın hürmeti;
Ol Muhammed ruhuna tazim içün;
Mustafanın ismine tekrîm içün;
Nûri zati Mustafanın hakki içün;
Sırrı arşı Kibrıyanın hakki içün;
Rüyıne müştak olanlar hakki içün;
Aşkına uşşak olanlar Hakki içün;
Va'dini ihsan kıl aşıklara;
Din yolunda sa'yiden sadıklara;
Cümle imanile katm olsun ümem;
Cenneti dîdar ile kıl mugtenem;
ya Hak, Ahmed Muhammed Mustafa;
Derviş Osmâne dahi eyle ata;
Ey Kemâli rahmet ey Padişah;
Sen kabul eyle ricamız ya İlâh;
Yüzü suyu hakki için Peygamberin;
Servi buyi hakki için ol serverin;
Fâtihayla bed olundu bu kelam;
Fatihayla hatmolunsun vesselam;
Ahmedü eshabü cümle mü'minin;
Rahmetullahi aleyhim ecmaîn.

Yirmi iki mısra'lı son dualar hanesinin şeklini şu vechile gösterdik:

I	A	birinci	mısra	nişabur
	A'	ikinci	,,	,,
	A'	üçüncü	,,	,,
	A'	dördüncü	,,	,,
II	B	beşinci	mısra	nişabur
	B	altıncı	,,	,,
	B	yedinci	,,	,,
	B	sekizinci	,,	,,
III	C	dokuzuncu	mısra	
	A'C	onuncu	,,	
	C'	on birinci	,,	
	A'C	on ikinci	,,	

1.5.6. Besteleri

Mûsikîşinaslığı açısından da oldukça tanınmış bir zât olan bu bakımdan hemen bütün mûsikî ansiklopedilerinde kendisine övgüyle yer bulabilen Nâyî Osman Dede'nin Mi^crâciyye'si dışında bir çok bestesi de mevcuttur. Konumuz dışında olması dolayısıyla burada, bu eserlerin sadece isimlerini sıralamakla iktifâ ediyoruz.[49]

1. Mevlevî Âyinleri
   a. Râst Âyin
   b. Çârgâh Âyin
   c. Uşşâk Âyin
   d. Hicâz Âyin
2. Dinî Peşrevler
   a. Bayâtî Peşrev
   b. Çârgâh Peşrev
   c. Muhayyer-Sünbüle Peşrev
   d. Râst Peşrev
   e. Segâh Peşrev
   f. Uşşâk Peşrev
3. Dindışı Peşrevler
   a. Nevâ Devr-i Revân Peşrev
   b. Araz-bâr Ağır Düyek Peşrev
   c. Büzürg Darbeyn Peşrev
   d. Hüseynî Fâhte Küll-i Külliyât Peşrev
   e. Râst Düyek Peşrev

[49] Bu konuda bilgi için bkz. Türk Mûsikîsi Klasiklerinden Mevlevî Âyinleri, C. VI-VIII

4. Saz Semâîleri
   a. Bûselik Aşirân Saz Semâî
   b. Büzürg Saz Semâî
   c. Muhayyer-Sünbüle Saz Semâî
   d. Hüseynî Nakış Yürük Semâî[50]

Mevlevî âyinlerinin ve bir takım bestelerinin notaları arkada mevcuttur.

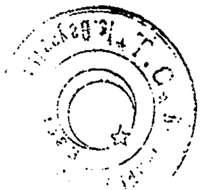

[50] Türk Mûsikîsi Ans., Yılmaz Öztuna, s. 125

Mevlevî Âyinleri

VII

Uşşak Makamında

Uşşak Makamında Peşrev

(Nayî Osman Dede) nin bu nadir ve kıymetli peşrevi, H. 1231 tarihinde Kule Kapısı Mevlevîhanesinde Neyzenbaşı olan meşhur Ali Dede'nin el yazısı ile elimize geçen nota mecmûasından tercüme edilmiştir. Son zamanda Mevlevilerin bir çok ilâvelerle başka bir tarzda çaldıkları bu peşrevin aşağıda neşrettiğimiz tarzı — notaya alındığı tarihin eskiliğine ve metin üslûbuna nazaran — şüphesiz aslına daha uygundur.

[♩=44] Muzaaf Devrikebir

N°230

[1] Sağ Kudüm
Sol "

[1] (Muzaaf devrikebir) ikaının « velveleli » şekli 6 ıncı cildin 262 ve 302 inci sahifesinde gösterilmişti; Mevlevilere mahsus olan bu ikaın kudümlerde vuruluşunun nağmelere tatbikatı lâyıkıla anlâşılmak üzere bir daha buraya yazılmasını münasip gördük.

BİR TASHİH — 6 ıncı cildin 301 inci sahifesinin 26 ıncı satır başındaki 260 rakamı 268 olacaktır.

İkinci hane

Üçüncü hane

Uşşak Makamında Mevlevî Âyini

Nayî Osman Dede'nin

N°231

[♪ = 96]

DEVRİ REVAN

A ___ h A __ te ___ şi ne ___ ze ne ___ di der di __

___ li ma ___ il __ lâ ___ hu

he __ y ya ___ r he y ra ___ na __ yi me ___ n vay | saz

A ___ h Kô __ te ___ hi ne ___ kü ne ___ di men zi __

___ li ma ___ il __ lâ ___ hu

he __ y ya ___ r hey ra ___ na __ yi me ___ n vay | saz

A ___ h Ge ri a ___ le ___ mi ya ___ nı cüm le __

___ ta bi ___ ba nı ba ___ şe ___ nd ya r | saz

hey ya ___ rı hey ra __ na ___ yi me ___ n va __ y

ya __ ri ya ___ r Ha __ l li ___ ne __ kü ne ___ di müş ki

ya — ba — re — d he y

ya — r he-y ra — na — yi me — n va — y

hey do — st e-y zi — ba — yi me — n vay saz

A — h Bi cü — n bü — şi a — şk dür ri me — k

nu — n ne şe ve — d ya — r he — y

ya — r he-y ra — na — yi me — n va — y

hey do — st ey — zi — ba — yi me — n vay saz

he yı ya — r Ez ke na ri hi — şi ya — bem her de mi men

bu — yi — yar ya — r ya — r ca — ni ca — ni

me — n Çün ni gâ rı hi — şi ra men mi ke şem en —

der ke na — r ya — r ya — ri ca — ni ca ni

me — ni Ah Ruh çü a teş mey çü a — teş aş kı a — te — ş

her se hoş ya — r ya — ri ca — ni ca ni

me — ni ah Can zi a teş ha yi de — r hem ber fe gan e — y

nel — fi rar ya — r ya — ri ca — ni ca ni

me — ni vay he — y sul ta ni me — n vay saz

he yi hey hey he yi hey hün kâ ri me — n va — y

da de yi va — y he-y ra na yi me — n vay saz

he yi hey hey he yi hey zi ba yi me — n va — y

İKİNCİ SELÂM

(Evfer ıkaının son 5 zarbından başlar)

[♩=90]

Su lu ta — nı — me ni — a — hı su lu ta —

EVFER

nı — me — ni — saz e — ni de — ri ah di — lü ca —

n i ma nı me ni

saz de ri me n bi de mi men zi n

de şe ve m ve mi ye ki ca n

çi şe ve d ve di sa di ca ni me ni

A hı E yi a şi ka ne yi a şi ka n

saz me ni ha ki ra ge vi he r kü ne mi do

st E yi mut rı ba né y mu t rı ba

n def fi şü ma pü rü

ze r kü ne m ne m e yi mu mu t rı ba

n def fi şü ma pü rü ze r kü ne m

ah h za lı m ya rı ah mi ri m

ÜÇÜNCÜ SELÂM

[♩=56]

He yi E yi şe hi di nu

Devri kebir

nu şi ni a hı le be t

He yi Pa ke e zi he me

e yi a lu lu de gi

He yi Bi ni şi şi n ki ta

ba ba zi si te d

Çe şi me me mi zi ho n

e yi pa lu [♪=140] lu de gi

[Saz]

(♪=120) Ey ki he zar a — fe ri — n

a — h bu — ni ce sul ta — no lur ya — ri ya — r Ku lı o lan

ki şi le — r ca — nı — m hus re vü ha ka — no lu — r

hus re vü ha ka — no lu — r saz Her ki bu gün ve — le de — a — h

i — ra nu ben yüz sü re ya — ri ya — r Yok su li se ba yo lu — r

ca — nı — m ba yi se sul ta no lur — r ba yi se sul

ta — no lu — r (Saz)

Ey kavm be hac ref te kü ca — yi — d kü ca — yi — d Dil dar he min

cast bi ya yi di bi ya — yi — d Ey kavm be hac ref te kü ca —

yi — d kü ca — yi — d Dil dar he min cast bi ya yi di bi ya —

yid ya ri men yar ah ya ri men ya — r ah ya ri me ni

ya ri me ra — dost ya ri men va — y Saz

A şi ka — nı hu! İm ru zi çü her ru zi ha ra bi mü ha ra — b Mek

sa de ri en di şe vü ber gi rü re ba — b Sad gû ne ne ma

zes tü rü kû as tü sü cû — d ya ri ya ri ya — r Sad

gû ne ne ma zes tü rü kû as tü sü cû — dü ya — r

ya — r An ra ki ce ma li dos tu ba şe di mi hi rab ya — r

ya — rı yar An ra ki ce ma li dos tu ba — şe di mi hi rab

ya — r ya — rı yar Hod ra — çü de mi zi ya de hur

rem ya bi ya ri ya — ri ya — r Zin öm rü na sı bi hi şi an

de_r ya_ bi_ ya_r Zin ha ri tü za yi_ ne kü ni an de mi ra

ya_ ri ya_ ri ya_r Zi ra ki çü nan de mi di ger ke mi ya_ bi

ya_ r ya_ rı yar Zi ra ki çü nan de mi di ger

ke mi ya_ bi ya_ r ya_ rı ya_r (Saz)

Der ha_ he me bes te il lâ_ de ri tü_ Ta

reh ne be re_di ga ri_ bil lâ be ri tü ya_ri ya_ri

ya_ rı yar Der ha_ he me bes te il lâ_ de ri tü Ta

reh ne be red ga ri_ bil lâ_de ri tü_ a_h Ey der ke re mü

iz ze tü nû ref şa_ni a_ h Hur şi dü me hû si ta re gân

ça ke ri tü ya_ ri ya_ ri yar yü re gi_ m yar saz

ge_ li ge_ li gör ki ne le_ ri va_r (Saz)

Der kôyi ha ra ba tı me ra a_şk ke şan ke_ rd he_ y An

dil be ri ay ya ri me ra_ di dü ni şa_ n kerd hey Mender pe yi an dil be ri ay

ya_rı bi ref te_ m he_ y O rû yi hod an lah za zi men

baz_z ni ha_ n kerd hey Sul ta nı a ref na_ ke bü deş mah re mi es

ra_ rı he_ y Ta sır rı te cel li i e zel cümle be ya_n kerd

DÖRDÜNCÜ SELÂM

(Evfer'in son 5 zarbından başlar)

(♩=90) Su lu ta_ nı_ me ni_ a_ hı su lu ta

EVFER

nı_ me_ nı_ saz e_ ni de_ ri ahdi_ lü ca

n i — ma — nı — me ni —

saz — de ri me — n bi de — mi — men zi — n

de — şe ve — m ve — miye ki ca — n çi — şe ve — d

ve — di sa di ca — nı — me ni —

Son Peşrev

Arazbar makamında

Nayî Osman Dede'nin

(♩=96)

N°232

Düyek

İkinci hane

Üçüncü hane

Dördüncü hane

Son Yürük Semai

(Muhayyer) makamında [Tekke semaisi] nin 2 inci hanesi çalınırdı.

(♪=180)

Nº 233

Yürük semai

Uşşak Makamında Mevlevî Ayininin

Farsça metni

SELÂMI EVVEL

1

(Ah) Ateş nezened der dili ma illâ Hu (Hey yar hey ranayimen vay)
(Ah) Kôteh nekûned menzili ma illâ Hu (" " " " ")
(Ah) Ger âlemiyan cümle tabiban başend "yar" (" " " " ")
(Yar yar) Halli nekûned müşkili ma illa Hu (" " " " ")
(Hey dost hey zibayimen vay dad ey vay)

2

İmrûzi çi rûzeati ki hurşidi dü tast (yar yar yar)
İmrûzi zi rûzha birûnestü cüdast (yar ah)
Ez çerhi behakiyan nisarestü sadast (yar yar yar)
Key dilşüdegân müjde ki in rûzi şümast (yar yar yar)

3

(Ah) Bi aşk neşâtu tarab efzûn neşeved (yar hey yar hey ranayimen vay)
(hey dost hey zibayimen vay)
(Ah) Bi aşk vücûd hobû mevzûn neşeved (" " " " ")
(Ah) Sad katra zi ebr eger bederya bâred (" " " " ")
(Ah) Bi cümbüşi aşk dürri meknûn neşved (" " " " ")

4

(Hey yar) Ez kenari hiş yabem herdemi men bûyi yar (yar yar cani canimen)
Çün nigâri hiş ra men mikeşem ender kenar (" " " ")
Ruh çü ateş, mey çü ateş, aşk ateş her se hoş (" " " ")
Can zi ateşhayı derhem ber fegan eynel firar (" " " ")
(vay hey sultanimen vay hey hey hey hey hünkârimen vay dad ey vay)
(hey ranayimen vay hey hey hey hey hey zibayimen vay)

SELÂMI SANİ

5

Sultanı meni, sultanı meni
Der men bidemi men zinde şevem
(Ah) Ey aşikan ey aşikan men hakira
Ey mutriban ey mutriban deffi şüma
(Ah zalım yar ah mirim)

Ender dilü can imanı meni
Yek can çi şeved sad canı meni
gevher künem (Dost)
pür zer künem

SELÂMI SALİS

6

(Hey) Ey şehdi nûşini (ah) lebet (ey) pâk ez heme âlûdegi
(Hey) Binşin ki ta bazisted çeşmem zi hon (ey) pâlûdegi

TERENNÜM

Ey ki hezar âferin (ah) bu nice sultan olur (yar yar)
Kulı olan kişiler (canım) husrevü hakan olur
Her ki bu gün Veled'e (ah) inanuben yüz süre (yar yar)
Yoksul ise bay olur (canım) bay ise sultan olur

TERENNÜM

7

Ey kavm be hac refte kücâyîd kücâyîd
Yar hem incast biyâyîd biyâyîd
[Yarimen yar ah yarimen yar ah yarimen yari mera dostyarimen vay]

TERENNÜM

8

[Aşikan Hu!] İmrûz çü her rûz harabîm harab
Mekşa deri endişe vü ber gir rebab
Sad gûne nemazestü rükûastü sücûd [yar yar yar]
Anra ki cemâli dost başed mihrab [» » »]

9

Hod ra çü demi ziyade hurrem yâbî [» » »]
Zin ömrü nasîbi hiş an dem yâbî [yar]
Zinhar tü zayi' nekünî an dem ra [» » »]
Zira ki çünan demi diger kem yâbî [» » »]

TERENNÜM

10

Derha heme beste illâ deri tü [yar yar yar]
Ta reh nebüred garip illâ beri tü [yar yar yar]
Ey der keremü izzetü nur efşânî [ah]
Hurşidü mehü sitaregân câkeri tü
[yar yar yar yüregim yar gel gel gör ki neler var]

TERENNÜM

11

Der kôyi harâbât mera aşk keşan kerd [hey]
An dilberi ayyar mera didü nişan kerd [dost]
Men der peyi an dilberi ayyar bireftem [hey]
O rûyi hod an lahza zimen bâz nihan kerd [dost]
Sultânı [Arefnâk] büdeş mahremi esrar [hey]
Ta sırrı tecellii ezel cümle beyan kerd

SELÂMI RABİ

12

Sultanı meni, sultanı meni
Ender dilü can imanı meni
Der men bidemi men zinde şevem
Yek can çi şeved sad canı meni
[Ah! imanı meni]

Uşşak Âyini Farsça Metninin

Nazmen Türkçeye tercümesi [1]

BİRİNCİ SELÂM

1

Ateş düşüren gönlümüze ancak Hu
Taksir eden esfarımızı mutlak Hu
Ger ehli cihan cümle etıbba olsa
İşkâlimizi hal edecek elhak Hu

2

Bak ki güneşin bu gün feri evferi var
Zira bu günün günler içinde feri var
Hâkîlere gökten gelir ihsanü sada
Der: müjde bu gün sizlere lutfun yeri var

3

Aşksız gönülün neşatı efzûn olamaz
Aşksız da vücût güzel ve mevzûn olamaz
Yüz katra buluttan denize yağsa eger
Aşk olmaz ise o dürri meknûn olamaz

4

Vardır âğuşumda her demde meşama bûyi yar
Gelse âğuşumda kalsa bir zaman şâyet nigâr
Yüz ateş, bade ateş, aşk da ateş hoş her üçü
Can bu mahlûtî ateşlerden eder hep ahü zar

İKİNCİ SELÂM

5

Sultanımsın sultanımsın — Cânımda benim imanımsın
Nefhanla senin zinde olurum — Bu can ne demek yüz canımsın

Ey aşikan, ey aşikan ben hâki gevher eylerim
Ey mutriban, en mutriban ben deffi pür zer eylerim

ÜÇÜNCÜ SELÂM

6

Tatlı kelâmın bal gibi manaları pek saf olur
Bu çeşmimin kanlı yaşı dinsin yanımda gel otur

TERENNÜM

Ey ki hezar âferim (ah) bu nice sultan olur (yar yar)
Kulı olan kişiler (canım) husrevü hakan olur

[1] Bu manzûm tercüme de [Mesnevii Şerif] şarihi Ahmed Avnî Beyefendinindir.

Her ki bu gün Veled'e (ah) inanuben yüze süre(yar yar)
Yoksul ise bay olur (canım) bay ise sultan olur

TERENNÜM

7

Ey hacce gidenler geliniz nerdesiniz
Yarı burada bulmuşuz aldanmayınız

TERENNÜM

8

Her gün gibi bu gün de harab oldu harab
Açma deri endişeyi al deste rebab
Yüz türlü namazdır ve rükû'dur ve sücût
O kimse ye ki cemâli dost dur mihrab

9

Ger kendini bir demde bulursan hurrem
Almış olur ömrün payını hem ol dem
Gaybetme sakın sen ol demi destinden
Artık olamazsın ol deme sen mahrem

TERENNÜM

10

Hepsi kapalı senin kapın ancak açık
Âlemde garibe melcein oldu tanık
Nur saçmada hem de keremü izzette
Kuldur sana ay, güneş ve yıldız apaçık

TERENNÜM

11

Meyhanede aşk kurdu bana haymei ra'na
Gördü beni o dilberi aşk etti müdara
O dilberi ayyarı ben ettimse de takip
O lahza hemen etti küzel rûyini ihfa
Sultânı (Arefnâk) ana dır mahremi esrar
Zira ki ezel sırrını hep eyledi ifşa

DÖRDÜNCÜ SELÂM

12

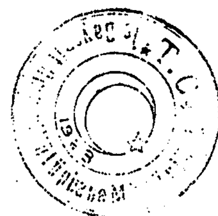
[İkinci Selâmın yalnız birinci kıt'asının aynıdır.]

Mevlevî Âyinleri

VIII

ÇARGÂH MAKAMINDA

Çargâh Makamında Peşrev

Nayî Osman Dede'nin

Devrikebir

(𝅗𝅥 = 44)

Nº 234

14/8

1 2

İkinci hane

1 2

𝄋 Üçüncü hane (Teslim)

(son)

Dördüncü hane

𝄋 (Teslim)

28

Çargâh Makamında Mevlevî Âyini

Nayî Osman Dede'nin

Nº 235

Devri revan

14/8

A te şi he ze ne di der di li ma

il lâ hu hu il lâ hu Kô te hi ne kü ne

di men zi li ma il lâ hu hu il lâ hu

Ge ri a le mi ya nı cü mü le ta bi ba nı ba şed

ca nı me ni vay he y ya r he y do st

he y ya r Hal li ne kü ne di müş ki li ma

il lâ hu hu il lâ hu a hı Ba a n ki e

zi pe yi ve s te i me ni a ş kı ke ş tem a ş kı me

ni Bi gâ ne mi ba şe m çü ni n ba a ş kı e

zi des ti fi ten he y yar he y dost İ mi ru

ruz se ma — a — s tü mü da — me — s tü se ka — yi saz

ca ni me — ni vay Ge ri da — n şü de be — r ce — m

i ka de — h ha — yi a ta — yi saz ca ni me — ni — vay

Fe — ri ma — nı se kal la — h re si — de — dest bi nu — şi — d

he yi ya — r he — yi dost İ ni te — n he me ca — n şe — v

kı zi i — h va — nı sa fa — yi saz Bi — ya — yid saz

bi — ya — yid saz her ki dil da — r re si — dest he yi he yi sul ta ni — me — ni

Bi — ya — yid saz bi — ya — yid saz he — r ki gül za — r de mi — dest

he yi heyi sul ta ni me — n he — y hün kâ ri — me — ni he — y — ra na — yi men

he yi hey hey he yi he yi mak bu li — me — ni va — y he yi ca — nı — m va — y

he yi — mi — ri — m vay saz Su re i — vel le — y li di — dem

vas fi — key — su yi — sü mast he — y he — y he yi hey — ra —

na — yi men veddu ha — han dem se ra — ser nüs ha — i — ru yi — sü mast

he — y he — y he yi hey — ra — na yi men A — yet a yet ta be su yi

ka be kav sey na me de — m he — y he — y he yi hey ra na — yi men

Çün na zar ker dem — bi di — dem ta kı — e — b ru yi — şü mast he — y hey —

— y he yi hey — ra — na — yi men Bi — ya — yid saz bi — ya — yid saz

her — ki dil da — r re si — dest he yi he yi sul ta ni me — ni Bi — ya — yid saz

bi — ya — yid saz her ki gül zar de mi dost he yi he yi sul ta ni — me — n

he — y hün kâ ri — me — ni he — y ra na — yi men he yi hey hey he yi he yi mak

bu li — me — n va — y he yi ca — nım va — y he yi — mi — rim vay saz

a hı Ba a n ki e — zi pe yi ve — s te i — me ni a — s kı ke —

İKİNCİ SELÂM

(Evfer'in son 5 zarbından başlar)

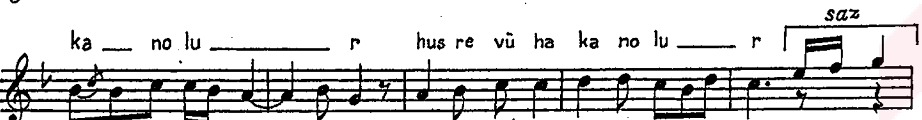
ÜÇÜNCÜ SELÂM

çe şi me mi zi ho n
e yi a lû (♪=140) lû de gi

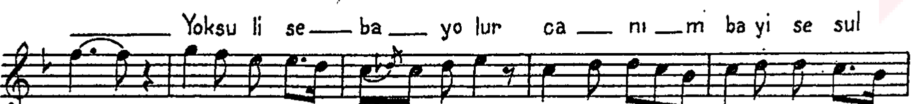

Saz
1
2

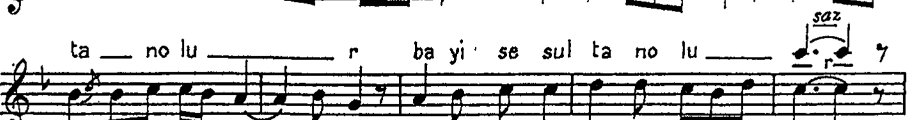

(♪=120) Ey ki he zar a fe ri n bu ni ce sul ta no lu

r Ku lu o lan ki şi ler ca nı m hus re vü ha

ka no lu r hus re vü ha ka no lu r
saz

Her ki bu gün Ve le de i na nu ben yüz sü re

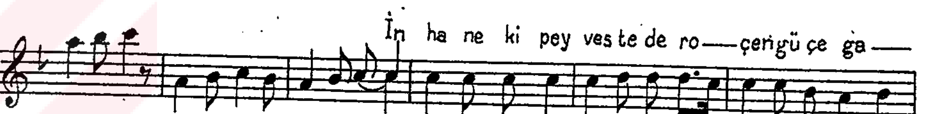

Yoksu li se ba yo lur ca nı m ba yi se sul

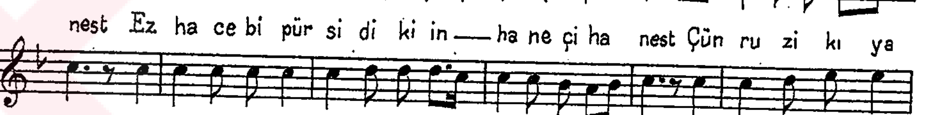

ta no lu r ba yi se sul ta no lu
saz

Saz

İn ha ne ki pey ves te de ro çengü çe ga

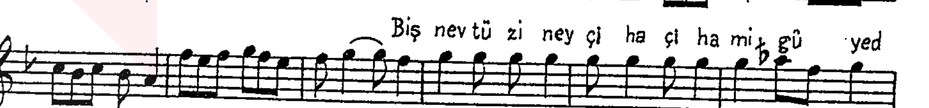

nest Ez ha ce bi pür si di ki in ha ne çi ha nest Çün ru zi kı ya

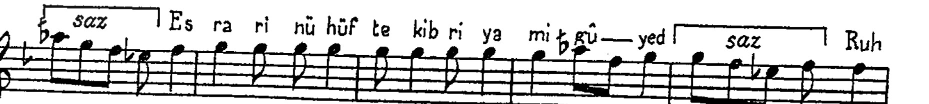

met ki ke si ra se ri kes ni st ya ri yar saz Ez zevk ne da

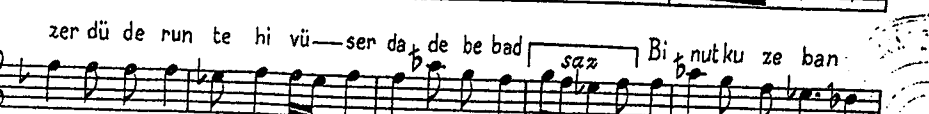

nest ki fü lâ nes tü fü lâ nestya ri me n yar saz ah ya ri men

ya ri me ra dost ya ri me n va y
Saz

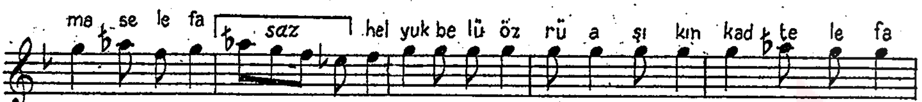

Biş nev tü zi ney çi ha çi ha mi gû yed

saz Es ra ri nü hüf te kib ri ya mi gû yed saz Ruh

zer dü de run te hi vü ser da de be bad saz Bi nut ku ze ban

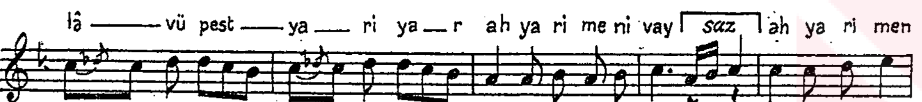

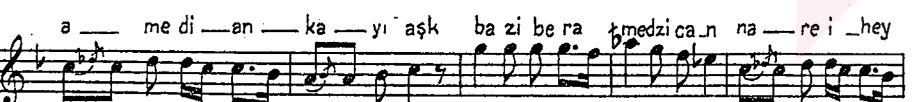

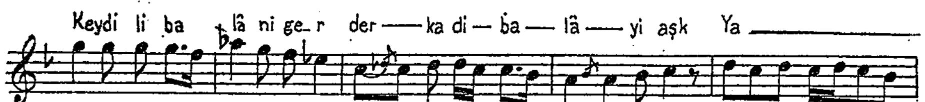

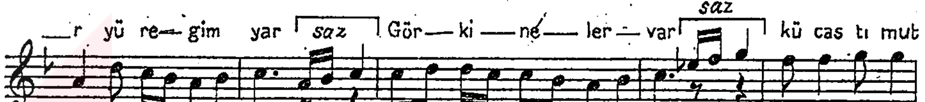

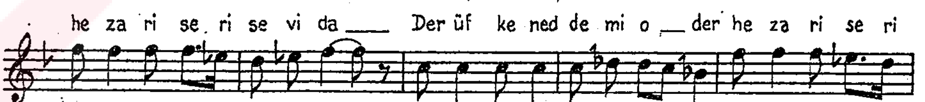

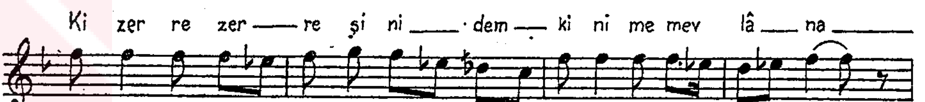

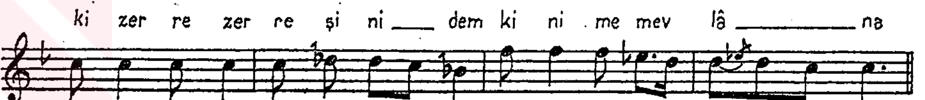

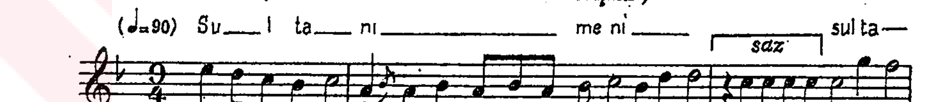

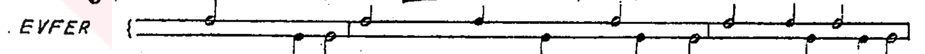

DÖRDÜNCÜ SELÂM
(Evfer'in son 5 zarbından başlar)

bi ——— de mi ——— saz menzin — de ——— şe ve ———

——— m ye — ki can — n çi ——— şe ve ——— d

ve ——— di sa d ca ——— nı ——— me ni ——— (son)

Son Peşrev

Tamburî Osman Beyin (Saba) peşrevi

DEVRİ KEBİR

[Dördüncü Selâmda bu Peşrev çalınırken kudümler (Velveleli Düyek) ikaını vururlardı.]

(♩=90)

№ 236

Teslim

1 2

İkinci hane

Teslim

1 2

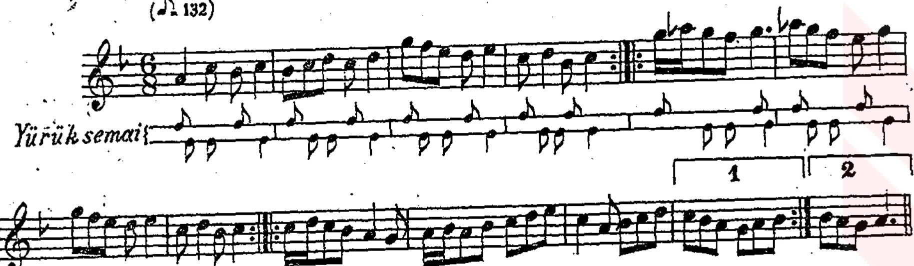
Üçüncü hane

Teslim 1 2

Dördüncü hane

Teslim 1 2

Son Yürük Semai

Çargâh Makamında Mevlevî Âyininin

Farsça metni

SELÂMI EVVEL

1

Ateş nezened der dili ma illâ Hu [Hu illâ hu]
Kôteh nekûned menzili ma illâ Hu [„ „ „]
Ger âlemiyan cümle tabiban başend [Canimen vay hey yar hey dost hey yar]
Halli nekûned müşkili ma illâ Hu [Hu illâ hu]

2

(Ah) Ba an ki ez peyvestegi men aşk keştem aşk men
Bigâne mi başem çünin ba aşk ez desti fiten [Hey yar hey dost]

3

İmrûz semaastü müdamestü şekayi [Canimen vay]
Gerdean şüde ber cem'i kadehhayi atayi [„ „]
Fermani sekallah residest binûşid [Hey yar hey dost]
İn ten heme can şevk zi ihvanı safayi

4

Biyayid biyayid her ki dildar residest [Hey hey sultanimen]
Biyayid biyayid her ki gülzar demidest [„ „ „]
[Hey hünkârimen hey ranayimen hey hey hey hey hey]
[Makbûlimen vay hey canım vay hey mirim vay]

5

Sûrei Velleyli didem vasfı kisûyi şümast [Hey hey hey hey ranayimen]
Vedduha handem seraser nüshai rûyi şümast [„ „ „ „ „]
Ayet ayet ta besûyi Kabekavseyn âmedem [„ „ „ „ „]
Çün nazar kerdem bididem tâkı ebrûyi şümast [„ „ „ „ „]

6

Biyayid biyayid her ki dildar residest [Hey hey sultanimen]
Biyayid biyayid her ki gülzar demidest [„ „ „]
[Hey hünkârimen hey ranayimen hey hey hey hey hey]
[Makbûlimen vay hey canım vay hey mirim vay]

7

(Ah) ba an ki ez peyvestegi men aşk keştem aşk men
Bigâne mi başem çünin ba aşk ez desti fiten
[Hey hey sultanimen hey hünkârimen hey ranayimen hey hey hey hey hey makbûlimen vay]

SELÂMI SANİ

8

Sultanı meni sultanı meni — Ender dilü can imanı meni
Der men bidemi men zinde şevem — Yek can çi şeved sad canı meni

Ey aşıkan ey aşıkan men hakira gevher künem
Ey mutriban ey mutriban deffi şüma pür zer kümem

SELÂMI SALİS

9

[Hey] Ey şehdi nûşin [ah] lebet [hey] pâk ez heme [hey] alûdegi
[Hey] Binişin ki ta bazisted çeşmem zi hon [ey] alûdegi

(Terennüm)

Ey ki hezar aferin bu nice sultan olur — kulı olan kişiler hüsrevü hakan olur
Her ki bu gün Veled'e imanuben yüz süre — Yoksul ise bay olur bay ise sultan olur

(Terennüm)

10

İn hane ki peyveste dero çengü çeganest
Ez hace bipürsid ki in hane çi hanest
Çün rüzi kiyamet ki kesira seri kes nist
Ez havf nedanest ki fülânestü fülânest

[Yarimen yar ah yarimen yar ah yarimen]
[yarimera dost yarimen vay]

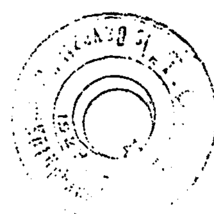
(Terennüm)

11

Bişnev tü zi ney çiha çiha migûyed
Esrarı nühüfte kibriya mi ğûyed
Ruh zerdü derûn tehi vü ser dâde bebad
Bi nutku zeban Huda Huda migûyed

12

Mevlâye enettaibü mimma selefa
Hel yukbelü özri aşıkın kad telefa
İn kâne nedameti sudûden ve cefa
Mevlâye afallahü afallahü afa

... resıdım zi meyhane mest
Baz rehidim zi bâlâ vü pest
(Yar yar ah yarimen yar ah yarimen yar ah yarimen yari mera)
(dost yarimen vay)
(Terennüm)

14

Baz ezan kûhi Kaf amedi ankayi aşk
Baz ber âmed zi can na'rei heyhayi aşk
Aşk nidayi bülend kerd beavazi pest
Key dili bâlâ niger der Kadi bâlâyi aşk
[Yar yüregim yar gör ki neler var]

15

Kücastı mutrıbı dil ta zi na'rehayı salâ
Der üfkened demi o der hezari ser sevda
Çü âfitabı cemâlet ber âmed ez meşrik
Zi zerre zerre şinîdem ki ni'me mevlâna

SELÂMI RABİ

16

Sultanı meni sultanı meni   Ender dilü can imanı meni
Der men bidemi men zinde şevem   Yek can çi şeved sad canı meni

[Ah ! imanı meni]

Çargâh Âyini Farsça Metninin

Nazmen Türkçeye tercümesi [1]

BİRİNCİ SELÂM

1

Ateş düşüren gönlümüze ancak Hû
Ger ehli cihan cümle ettiba olsa
Taksir eden esfarımızı mutlak Hû
İşkâlimizi hal edecek elhak Hû

2

Ol kimseye vuslat ile ben aşk oldum aşk ta ben
Bigâne dir bu aşk ile ermez bana desti fiten

3

Bâde günüdür var bu gün ezvaku nevalar
Cem'iyete devran ediyor câmı atâlar
Hakkın içiniz emri erişti içiniz hep
Hep tenleri can eyledi ihvânı safâlar

[1] Bu tercüme de Ahmet Avni Beyefendinindir.

4

Gelin hep gelin hep kim ki dildâra erişti
Gelin hep gelin hep kim ki gülzâra erişti

5

Vasfı kisûnızda gördüm sürei « Vel'leyli » ben
Rûyinizde « Ved'duhâ » yi okudum ben cümleten
Âyet âyet kabe kavseyne kadar geldim tamam
Tâkı ebrûnızda gördüm aşk ile nâzır iken

6

Gelin hep gelin hep kim ki dildâra erişti
Gelin hep gelin hep kim ki gülzâra erişti

7

Ol kimseye vuslat ile ben aşk oldum aşk ta ben
Bigâne dir bu aşk ile ermez bana desti fiten

İKİNCİ SELÂM

8

Sultanımsın Sultanımsın   Canımda benim imanımsın
Nefhanla senin zinde olurum   bir can ne demek yüz canımsın
Ey aşıkan ey aşıkan ben haki gevher eylerim
Ey mutriban ey mutriban ben deffi pür zer eylerim

ÜÇÜNCÜ SELÂM

9

Tatlı kelâmın bal gibi manaları pek saf olur
Bu çeşmimin kanlı yaşı dinsin yanımda gel otur

10

Bu hane ki daim bulunur çengü çegane
Sordu biri bir dostuna bu hane ne hane
Mahşer gibi bir kimse diger kimseyi bilmez
Havften deyemez ki bu filandır bu filane

11

Dinle şu Ney'i neler neler söylemede
Esrarı hakkı birer birer söylemede
Rûyi sarıdır içi tehi baş havada
Dilsizce Huda deyüp haber söylemede

12

Tevbem var ilâhi benim o geçmişten
Makbûl mü bu özrü aşıkın bu işten?
Bu tevbeden i'razu cefa eyler isem
Hak kurtarır afvile beni teşvişten

13

Biz yine geldik deri meyhaneden
Alt ile üsttür bize efsaneden

14

Geldi yine Kaf'tan iz ile ankayı aşk
Geldi yine candan na'rei heyhayı aşk
Aşk nidayı bülend etti hafif savt ile
Bak dedi âli nasıl, gör kadi balâyı aşk

15

Gel ey gönül nerede na'rei latifi salâ
Anın demi düşürür bin başa kavi sevda
Güneş misâli cemâlin çıkınca meşriktan
Diyordu hey'eti zerrat ne hoş bu mevlâna

DÖRDÜNCÜ SELÂM

16

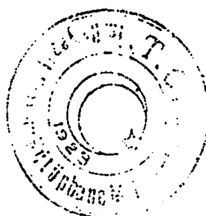
(2 inci selâmın 1 inci kıt' asının aynıdır)

Mevlevî Âyinleri

IX

HİCAZ MAKAMINDA

Hicaz Makamında Peşrev

Tamburî Musahip Seyyit Ahmet Ağanın

(𝅗𝅥 = 40)

No 237

Devri kebir

Teslim

1

2

İkinci hane

(1)

Üçüncü hane

mülazime

(1) Teslim birinci dolabı ile yalnız bir defa çalınarak üçüncü haneye girilecektir.

Teslimin tekrarında 4üncüye

Dördüncü hane

mülâzime

teslim

son karar

Hicaz Makamında Mevlevî Âyini

Nayî Osman Dede'nin

DÜYEK

No 238

(♩= 96)

Ya — me — n li va yi a — ş kı ke la — za

le a — li — ya (saz) ya — ri he — yi su — l ta — ni me — ni

va — y (saz) Ka — d ha — be menye kû —

— nü mi ne — l aş kı ha — li — ya (saz) ya — ri he — yi su —

— l ta — ni me — ni va — y (saz) Na — da —

ne si mü a — ş kı ke fi en fü si — l ve ra —

ya ri he — yi su — l tâ — ni me — ni va — y (saz)

A — h ya — kü mu ce lâ — li ye ce — l le

ce lâ — li ya ya — ri he — yi su — l ta — ni me — ni

va — y hü nü kâ — ri me — ni do — st ra

na — yi — me — ni va — y hey he yi he yi hey

he — yi su l ta — ni me — ni vay ya ri ya — r

Kur re tül a — y ni me ni — e — y ca n be li —

ya ri ya — r Ma hı be — di ri — girdi ma — ge —

— ri da — n be — li *saz* ya ri ya — r Sad he za ra —

— n a fe ri — n be — r ru — yi — tü — ya ri ya —

— r Mi fi ri — si te — d hu ri vü — ri — dı va — n be li *saz*

— ya ri ya — r Sum tü — cu — u — sü he rü — ö —

— z le tü — zi — ki rü — be — de va — m ya — rı

mu ra — dı men *saz* Na te ma — ma — nı ci ha — nı ra —

— bi kü — ne — di kâ — ri — te ma — m ya — rı

mu ra — dı men *saz* As lı i — ni cü — müleke ma — lâ —

— tı be cü — zü mü r şi di — ni — st ya — r

mu ra — dı — me — n Sad rı sa — hi — bi di li kâ — mi —

— li sı fa tı — bah ra — şa m ya — rı

mu ra — dı men he yi Şe — v kı — ha ya li do —

— s tu te ni — mi ca — nı ca — ni — der r he yi he yi he — yi hey

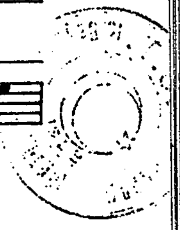
hey ca — nı me n Su — dü — zi ya nı ze —

— vi ku ga mı — bi ni şa — ni de r he — yi he — yi

hey ca nı me — n Kâ — hi — te bes sü mi —

— le se lâ — mi te ma — mı na z he — yi he — yi

hey ca nı men — n A — şk a — şi na ye se —

hey ca nı me — n Bi — r ta — bı var ki şu —

— le i ru — hu sa rı ya — rı da — Ci — bi ri —

li aş kı le — mi a sı na — di de ba — ni — de — r

he yi he yi he — yi hey hey ca — nı me — n Da de ni de — me

ze — l a — h se — ci de be — ri —

ru — ru yi sa — ne — mi ra a — h he — yi he — yi hey

makbu — li me — n Ber ba — mi — fe le — k a —

— h bü — rü de me za — n ru — ru yi a

le — mi ra a — h he — yi he — yi hey makbu — li me ni ah

Mu ciz bi — nü ma — e — zi le bi

lâ — le — ti çü Me si — ha — he — yi he — yi hey

makbu — li me — n Ta zi ni de — kü ni — a —

— h mü — rü de i — sa — d sa — sa le i —

ga — mı ra a — h he — yi he — yi hey makbu — li me ni hey

sul ta — ni men hü — n kâ ri me — n ya — rı i —

— h sa — n me de — di gu — f ran me de — di va — yi

he yi he yi he yi hey he — yi su lu ta — nı me — ni vay

İKİNCİ SELAM

(Evfer'in son 5 zarbında başlar)

(♩=90) Su — l ta — nı — me ni — a — hı sü — l ta —

Evfer

nı me — ni — *saz* E ni de — r di — lü ca — n

ca — n i — ma — nı — me ni — a — h de — r me — n

bi — de mi — a — hı me — n zi — n de şe — ve — m

saz Ye ki ca — n çi — şe ve — d ve — d sadıca —

nı — me ni — A — hı E yi a — şi — ka — n

a — hı e — yi a — şi — ka — n saz a nı ke —

— ke — s ki bi — bi — ne di ru —

ru — yı o — şu — ri — de — ke — r

ke — ri de di a — a — kı lı o — a — hı a — şü — f

te — ke — r ke — ri de di hu — hu — yi o —

— za — lı m ya — r ah mi — ri m

ÜÇÜNCÜ SELAM

(♩.96) Hüs nü ye ki — ha sen ye ki — yar ye ki —

Düyek

sü ha — n ye ki saz Ru hu ye ki — be den ye ki —

yar ye ki — sü ha — n ye ki saz Ya ri di li —

ha zi — n ye ki — ta de mi a — te şi — n ye ki saz

Mil ke ti a — ş ku din ye ki — yar ye ki —

sü ha — n ye kı saz Ay nı he me a yan ye ki —

ma ni i he — r be ya — n ye ki saz Zik ri di lü —

ze ban ye ki — yar ye ki — sü ha n ye ki saz

Aş kı me lâ — le te m ye ki — sak mı se lâ —

me te — m ye ki saz Men i me lâ — me tem ye ki —

yar ye ki — (♩.140) sü — ha — n ye — ki

Aksak semai

İHTAR

(Nayî Osman Dede) nin « Hicaz » makamında bestelediği bu âyini, Hicrî 1200 tarihlerinde Istanbul tekkelerinde bilen « Âyinhan » kalmamış ve bu kıymetli eserin büsbütün unutulduğuna hükmedilmişti. Türk musikisinin en güzel makamlarından biri olan « Hicaz » da bir « âyin » bulunmaması Mevlevî âyinkârlarını aynı makamda yeni âyinler bestelemeğe sevketmiş olmalı ki Yenikapı Mevlevihanesi «kudümzen başı» sı Abdürrahim Künhî Dede ile Üçüncü Selim'in musahiplerinden Tamburî Seyyit Ahmet ağa, o tarihlerde birbirini müteakıp « Hicaz » makamından birer âyin bestelemişlerdir.

Esrar Dede « tezkire » sinde Abdürrahim Künhî Dede'nin hayatından bahsederken Nayî Osman Dede'nin bestelediği Hicaz âyininin unutulmasınban dolayı yerine aynı makamda bestelenen bu iki âyine dair şu malûmatı vermektedir :

[Fenni musikide Farabii vaktü zemani, ve bu asırda üstadan beyninde vasılı makamı « Muallimi sani » olup mukabelâtı şerifede kıraat olunan âyinlerden, bundan akdem ihtilâfı melevan ve bikaydii ihvan ile, Nayi Osman Dede'nin « Hicaz » âyini şerifi gaibolmağla anın makamına kaim olmağa « Hicaz » da bir âyini ra'na beste etmişlerdir. Ve dahi kendilerinden teallümi fenni âyinhani eden ihvandan el'an sakin olduğumuz Galata Hanikahında « Kudümzen başı » olan (Derviş Mehmet), te'siri enfası mübarekeleriyle üstadı kül olup sıtı velvelei iştiharı beynel ihvan mevca mevci kulzüm cüşanı aşku geleyan olup, mezbur Derviş Mehmed'in ahbabından Musahibi Şehriyarî Ahmet Ağa merhum saikı takdirle dairei muhabbeti Mevleviyeye ihtida etmeğle, müşarünileyh kendinde olan kemâlâtı musikiyeyi sarfidüp (Hicaz) ve (Nihavend) ve (Saba) makamlarında üç adet âyini halâvet âkin beste etmişlerdir.]

Garibi şudur ki H. 1205 tarihlerinde Istanbul tekkelerinde yeni bestelenen Hicaz âyinleri okunmağa başlamış ve — Esrar Dede Tezkiresini H. 1211 de yazmasına nazaran — aradan beş altı sene geçmiş olduğu bir sırada Edirne Mevlevihanesinden Istanbula gelen ve evvelce Galata tekkesinde uzun müddet oturmuş olan bir dervişte Nayî Osman Dede'nin Hicaz âyini bestesinin bulunduğu duyulmuş ve bu haber Mevlevîleri çok sevindirmiştir. Ne faide ki bu sevinç de tam olarak devam edememiştir; çünkü Edirneden gelen dervişte Hicaz âyininin baş tarafından ancak (Ey ki hezar aferin...) güftesile başlayan parçasına kadar olan kısmının bestesi bulunduğu anlaşılmıştır! Maamafih bu kısmın da unutulmaması için Istanbul âyinhanları âyinin Edirneli dervişte bulunan kısmını derhal öğrenerek « mukabele »lerde okumağa başlamışlardır.

İşte külliyatımızın bu cildinde notası yazılan Hicaz âyini, bir hayli seneler unutulmuş zannedildikten sonra maal'esef ismini tahkik edemediğimiz bir dervişin himmetile büyük bir kısmı elde edilebilen çok kıymetli bir eserdir ki bunu — bir parçası yıkıldığı halde en san'atli kısımları baki kalan — tarihî abidelere benzetmekte hiç te mübalega yoktur.

Mevlevî âyinlerini bestelendikleri tarih sırasıyle dercetmekte olduğumuzdan Abdürrahim Künhî Dede ile Musahip Ahmet ağanın Hicaz âyinlerinin notalarını da sıraları gelince yazacağız. Şimdilik burada ihtar edelim ki Nayî Osman

Dede'nin Hicaz âyini okunduğu vakit, âyinin 428 inci sahifede biten parçasından ekseriya Abdürrahim Dede, bazan da Ahmet ağa âyinlerinin (Ey ki hezar aferin..) kıt'alarına geçilir ve natemam kalmış olan Hicaz âyini bu suretle ikmâl edilirdi.

Hicaz Makamında Mevlevî Âyininin

Farsça metni

SELÂMI EVVEL

1

Ya men livai aşkıke lâ zâle âliya (yar hey sultanimen vay)
Kad hâbe men yekûnü minel aşkı hâliya (» » » »)
Nada nesimü aşkıke fi enfüsil vera (» » » »)
Ahya kümü celâliye celle celâliya (» » » »)
(hünkarimen dost ranayimen vay hey hey hey hey hey sultanimen vay ah)

2

Kurretül aynı meni ey can beli (yar yar) Mahı bedri girdi ma gerden beli (yar yar)
Sad hezaran aferin ber rûyi tü (» ») Mifiristed huri vü rıdvan beli (» »)

3

Sumtü cûü süherü özletü zikri bedevam (yar muradimen)
Na temamanı cihanra biküned karı temam (» »)
Aslı in cümle kemalâtı becüz mürşidi nist (» »)
Sadrı sahib dili kâmil sıfatı bahraşam (» »)

4

Şevkı hayali dost tenim canı can ider (hey hey hey hey hey canimen)
Sudü ziyanü zevku gamı bi nişan ider (» » » » » »)
Kâhi tebessüm ile selâmı temamı naz (» » » » » »)
Aşk aşinaye secdeye ayet beyan ider (» » » » » »)
Bir tab var ki şûlei ruhsâri yarde
Cibrili aşkı lem'asına dideban ider (» » » » » »)

5

Dadendem ezel (ah) secde beri rûyi sanemra (ah hey hey hey makbulimen)
Ber bamı felek bürdem ezan rûyi alemra (» » » » »)
Mûciz binüma ez lebi la'let çü Mesiha (» » » » »)
Ta zinde küni mürdei sad salei gamra (» » » » »)
(hey sultanimen hünkârimen yar ihsan meded gufran meded vay hey hey)
(hey hey hey sultanimen vay)

SELÂMI SANİ

6

Sultanı meni, sultanı meni Ender dilü can imanı meni
Der men bidemi men zinde şevem Yek can çi şeved sad canı meni
Ey aşıkan Ey aşıkan an kes ki bined rûyi o
Şüride kerded aklı o âşüfte kerded hûyi o
(Zalim yar mirim)

SELÂMI SALİS

7

Hüsnü yeki hasen yeki yar yeki sühan yeki
Ruhu yeki beden yeki yar yeki sühan yeki
Yari dili hazin yeki ta demi ateşin yeki
Milketi aşku din yeki yar yeki suhan yeki
Aynî heme iyan yeki ma'nii her beyan yeki
Zikri dilü zeban yeki yar yeki sühan yeki
Aşkı melâletem yeki sakmı selâmetem yeki
Men'i melâmetem yeki yar yeki sühan yeki
(Terennüm)

8

Ey ki hezar aferin bu nice sultan olur
Kulı olan kişiler husrevü hakan olur
Her ki bu gün Veled'e inanuben yüz süre
Yoksul ise bay olur bay ise sultan olur
(Terennüm)

9

Güşi ki behak mest büved der heme cay
O hiç sühan neşneved illa behuday
Van dide gezo nur pezired ora (vay)
Her zerre büved ayinei dost numay
(yarimen yar ah yarimen yar ah yarimen yar ah yarimen yarimera)
(yarimen yarimera dost yarimen vay)
(Terennüm)

10

Ser riştei devlet ey birader bekef ar (hey yar)
Vin ömri kiramî behasaret megüzar („ „)
Daim heme ca ba heme kes der heme hal („ „)
Midar nühüfte çeşmi dil canibi yar („ „)

11

Olduk yine biz secde beri nari mehabbet
Olmaz dilimiz bestei efkâri mehabbet
Canü dilimi eyler idim gamzene teslim
Ger mahremi gam olsa dili zari mehabbet

12

Ey subhi seadet becebini tü hüveyda
An hüsnü çi hüsnest tekaddes ve tealâ
An cayi ki cismest biküllı heme ismest
An cayi ki canest ne ismü ne müsemma
(Terennüm)

13

Men ba tü çünanem ey nigâri Hutenî
Kender galatam ki men tüem ya tü meni
Ni men menemü ni tü tüyi ni tü meni
Hem men menemü hem tü tüyi hem tü meni

14

Men ez küca gamü şadii in cihan zi küca
Men ex küca gamı baranü navidan zi küca
Tü mürgı çarı peri ta ber asüman biperi
Tü ez küca vü rehi bamü nerdüban zi küca

15

Kad eşrakatid dünya mın nûri humeyyana
El bedrü alâ sâki vel ke'sü süreyyana
Es sabvetü imani vel halvetü bostani
Vel meşcirü nedmani vel verdü muhayyana
Men kâne lehû aynün yestabsırü an gaybin
Felye'ti alâ şevkı fi hizmeti mevlâna

SELÂMI RABİ

16

Sultanı meni Sultanı meni   Ender dilü can imanı meni
Der men bidemi men zinde şevem   Yek can çi şeved sad canı meni
Ah! imanı meni

Hicaz Âyini Farsça Metninin

Nazmen Türkçeye tercümesi [1]

BİRİNCİ ŞELÂM

1

Ey aşkının livası temevvüç eden nigâr
Aşktan beri olan kişi andan eder firar
Halkın nefislerinde nida etti bâdi aşk
Der: sizleri celâlim eder zinde ber karar

2

Kurretül aynımsın ah ey can evet   Aysın eylersin bizi devran evet
Rûyine her demde yüz bin âferin   Gönderir hep huri vü ridvan evet

3

Sus, aç ol, uykusuz özlette de et zikre devam
Natemamsan bu riyazatlar eder kârı temam
Mürşid olmaz ise bu cümle kemalât olamaz
Öyle mürşid ki ola sahibi dil, sadrı enam

4

[4 numaralı beyitler Âyinin aslında Türkçe olduğundan tekrar yazılmadı]

5

Rûyi saneme secdeler ettim ben ezelde
Diktim o cihetten feleğe sancağı elde
İsa gibi bir mûcize göster o lebinden
Yüz yıllık ölü ta ki dirilsin bu mahalde

İKİNCİ SELÂM

6

Sultanımsın Sultanımsın   Canımda benim imanımsın
Nefhanla senin zinde olurum   bir can ne demek yüz canımsın
Ey aşıkan ey aşıkan kim görse o hoş dilberi
Aklı huyu berbad olur her an olur bir serseri

[1] Bu tercüme de Ahmet Avni Beyefendinindir.

UÇUNCU SELÂM

7

Hüsn-ü de bir hasan de bir, yar-ı da bir kelâm da bir
Ruh-u da bir beden de bir, yar-ı da bir kelâm da bir
Yarı dili hazin de bir, bu demi ateşin de bir
Milketi aşku din de bir, yar da bir kelâm da bir
Sureti her iyan da bir, ma'nii her beyan da bir
Zikri dilü zeban da bir, yar da bir kelâm da bir
Aşku melâletim de bir, sakmü selâmetim de bir
Men'i melâletim de bir, yar da bir kelâm da bir

[8 numaralı beyitler Âyinin aslında Türkçe olduğu için tekrar yazılmadı]

9

Bir gûş-i ki hakla mest olur her yerde
O her sözü haktan işitir bi perde
Bir göz ki kabûli nur eder elbet ana
Dost gösterici ayna olur her zerre

10

Ser riştei devleti birader ele al
Bu ömri azizi zayi etme haka dal
Her yer de vü her kes ile her halde bütün
Kalbin gözünü gizlice hep yârına sal

[11 numaralı kıt'a aslında Türkçe oldğu için tekrar yazılmadı]

12

Ey subhi seadet senin alnında hüveyda
O hüsni latifin ne temizdir ve ne âlâ
Bir yerde cisim var ise bir ismi de vardır
Bir yerde ki hep can ola yok ismü müsemma

13

Ben seninle o haldeyim ki ey nûri beden
Ben senin ya sen benimsin ettim şek ben
Yok ben benim, o sen dahi sensin, sen ben
Hem ben benim, o sen dahi sen, hem sen ben

14

Bu âlemin gamü şadisi nerde ben nerede
Gamın o yağmuru o navidanı ten nerede
Feleklere uçan o dört kanatlı bir kuşsun
Damın yolu nerede sen ve merdiven nerede

15

Nurlandı bu dünyamız, nur verdi humeyyamız
On dördü ayın sâki, mey ke'si süreyyamız
Sabvet benim imanım, halvet dahi bostânım
Meşcir ise ihvanım, gül oldu muhayyamız
Bir kimsede göz var ise elbet gorür o gaybı
Bir şevk ile cezbeyler o kimseyi mevlâmız

DÖRDUNCU SELÂM

16

Sultânımsın sultânımsın Canımda benim imanımsın
Nefhanla senin zinde olurum Bir can ne demek yüz canımsın

Rast Makamında Mevlevî Âyini

Nayî Osman Dede'nin

(♩=96)

Nº 225

Düyek

He y ya rı İ n ha ne ki pe y ve ve si te de ro çe çen gü çe ga ne st he yi he yi su l ta nı me ni E z ha ce bi pü r si si di ki in ha ha ne çi ha ne st he yi he yi su l ta nı me ni Çü n ru zi kı ya me ti ki ke si ra ra se ri ke si ni st he yi he yi su l ta nı me n Ez ha vî ne da

ne ——— nes ti ki fü lâ ne ———

nest tü fü lâ ——— ne ——— st he yi he ——— yi su — l

ta — nı — me ——— ni hu ——— hü nü kâ ——— ri me ——— ni

hu ——— ra na — yi me ——— ni hu ——— hu ya ——— hu ———

ya ——— hu — ya hu ya ——— me ni hu a ma ——— nı

A — te şi ne ——— ze ne ——— d de ——— r di li

ma ——— i — l lâ ——— hu ——— ya hu ya ——— me ni

hu a ma ——— nı kô — te hi ne ——— kü ne ——— d

me ——— n zi li — ma ——— i — l lâ — hu ———

ya hu ya ——— me ni hu a ma — nı Ge ri a — le ——— mi

ya ——— n cü ——— cü — mü le — ta bi ——— bi ———

ba — n ba —

Ge ri a — le

bi ——— bi ———

hu ———

mü ——— m

ya hu ya ——— m

— bü be si ho

— s ni tü ho dı ç

di ha — nı ba

He — r la

hü ek be rest

ba___ n ba___ şe_d ya___ hu___ ya___ me ni hu___

Ge ri a___ le___ mi ya___ n cü___ cü___ mü te___ ta___

bi___ bi___ ba___ n ba___ şe_d ya___ ___hu___ ya___ me ni

hu___ Ha_l li___ ne___ kü ne___ d

mü___ mü___ ş ki_ li___ ma___ i_l lâ___ hu___

ya hu ya___ me ni hu___ A_h! Ca___ na ce ma___ li ho___

___ bü be si ho bü ba___ fe rest Lâ___ ki___ ni ce ma___ li hü___

___s ni tü ho dı çi zi di___ ge rest Ma___ n de___ mi

di ha___ nı ba___ z zi zi ta_ı zi mi a___ n ce mâl

He___ r la___ h za be_r ze ba___ nü dil Al la

hü ek be rest He___ m çü___ n ka mer bi ta___ f tı zi Te_b ri___

zi şemsi din Ni___çü___nü ka mer çi ba___ şe di za_n ru___

yi a___kı me rest Ta ru yi be di_n ki_b le i_can ca_na___ve_r dim

Sı dı kı di lü___i_k ra ri ze_ban ba___na___ve_r di___m

Çün ma zı ha_ri_A_de me_s ti i___n şa___hi ci han

Cün ma zı ha_ri_A de me_s ti i___n şa___hi_ci_han

Ma he mi çü me le_k se_c de e___zan za___na___ve___r dim Ah!

Ey dil bu ye ter i ki ci ha___n da sa na i___z

a___na ma na man Bir dir bir i ki ol ma ğa yo___k

bi li mi şol i___m kâ___n nı Ha___kı söy le___yi cek

se___n de se ni___n ni or ta da ne___n va_r a ma na man

A lem de he man ben de di gi___n dir şa na no___k

sa___n S

la___k i le ka_

i___bu ye te___

_n he___yi he_

kâ rı___me_n

he yi hey he___yi h

(♩=90) me___

Evfer

saz su___lu

di___lü ca

A___hi de ri me n

sa — n Sa — ye — yi le — ri za gö — zü le ko — i — t

la — k i le ka — yı dı — A le — m de — Se — ma

i — bu ye te — r sa li ke i — r ri fa —

— n he — yi he — yi su — l ta — nı me — n he yi he — yi hü — n

kâ rı — me — n ca nı — me n ca — na nı me — n

he yi hey he — yi hey he — yi he — y ya — rı be — li mi — ri

İKİNCİ SELÂM

(♩=90) me — ni su lu ta — nı — me — ni —

Evfer

saz su — lu ta — nı — me ni — ni — en de — ri

di — lü ca — n i ma — nı — nıe — ni —

A — hi de. ri me n bi de — mi — saz me — ni — zi — n

de — şe ve — m ve — m yekca — n çi — şe ve —

d sadca — nı — me — ni — A — hı i ma —

nı me — ni — A — hı E — yi a — şi — ka ne — yi

a — şi ka — n A — hı pe — yi ma — ne — ra gü — mü

ke — r de e — m [saz] Za — nı mey ki — de — ri pe — y

ma — ne ha — ha — en de — ri ne — kün ce — di

ho — r de e — m A — hı za — lı m ya — r

mi — ri — mi

(Evfer) in 4üncü zarbında kalır, (Frenk'çin) e geçer.

ÜÇÜNCÜ SELÂM

(𝅗𝅥=60)

A me — di nı — da — e — zi a — sü ma — nı

Frenk'çin

ca nı ra — ki — ba — za — e — s sa — lâ —

Can gü — f

e hi le —

Sem a — ni

Her de —

Yek ba —

ta be —

Yek ba —

(♪=140) ta be —

[Saz]

357

Can gü__f tü ki__ e_y na__ di__ i ho__ş

e hi le__n ve__ se_h le__ni mer ha__ ba__

Sem a__ni ve__ ta__ a__ni e yi ni__ da__

Her de__ mi dü__ sa_d ca__ ne ti fe__da__

Yek ba__ rı__ di ge__ri ba__ n ki ze__n

ta be__ ri pe__ re_m be__ri he_l e__ ta

Yek ba__ rı__ di__ ge__ ri ba_n ki ze__n

(♪=140) ta be__ ri pe__rem be ri hel e__ ta__

[Saz]

(♪=120) Ya__ ri yar Ey ki he zar a____ fe rin A__________ h

Yürük semai

bu ni ce su___ l ta no lu___ r Ya__ ri yar Ey ki he zar a____ fe rin

A________ h bu ni ce su___ l ta no lur A__h Ku lı o_lan ki şi ler

ca___ nı____ mı hus re vü ha ka____ no lur ya__________ rı hus re vü ha

ka no lu_____ r Ya__ ri yar Her ki bu gün ve____ le de A________ h

i na nu be___ n yüz sü re_____ Ya__ ri yar Her ki bu gün ve_____ le de

A________ h i na nu be___ n yüz sü re A__h Yok su li__se bay o lur

ca___ nı____ mı ba yi se sul ta____ no lur ya__________ rı ba yi se su___ l

ta no lu___ r [Saz]

da ni hu da__

__st saz

hi tu ri ru

a hı ya ri me

mes tü şe vü

ta ki i ba__

Çün ba de be

sa ki i ba__

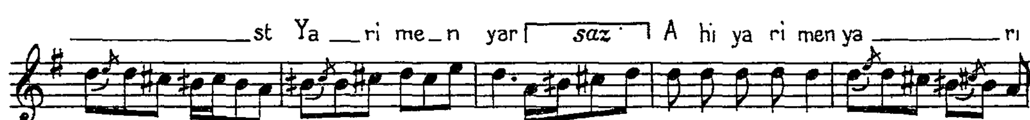
nü be__ na__

Şim şi ri e zel be des ti mer

da ni hu da Gu yi e be di der ha mi çev kâ ni hu da

st saz An ten ki çü gû hi tu ri ru şen a med An ten ki çü gû

hi tu ri ru şen a med Nak di hod e zo ta leb ki o kâ ni hu da

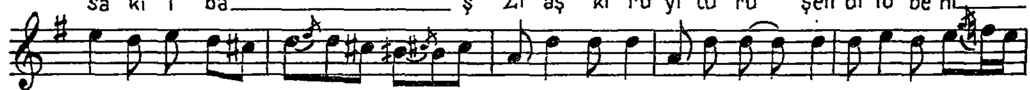

st Ya ri me n yar saz A hi ya ri men ya rı

a hı ya ri men ya ri me ra dost ya ri men vay saz Pey ves te zi hak

mes tû şe vü ba ki i ba ş saz Müs tag ra kı aş kı su zi müş

ta ki i ba ş saz Çün ba de be cu şi der hu mi ka le bi hod

Çün ba de be cu şi der hu mi ka le bi hod van gâh be hod ha ri fü hem

sa ki i ba ş Zi aş kı rû yi tü ru şen di lü be ni

nü be na t Bi ya ki ez tü şe ve d sey yi a ti hi m ha se na t

Ha ya ti tü çü de ra___ yed be si ne i___ a___ şı_k Ha ya ti tü

çü de ra___ yed be si ne i___ a___ şı_k De ru ni ha ne i te_n pür

şe ved çe ra___ gı ha_ya___ t De ru ni ha ne i te_n pür şe ved çera___

gı ha ya_t [Saz]

Hey hey ne a ca yip be ze miş hüş ni le ba ri Bu

su re ti ya___ ri bu nak şü ni gâ___ ri___ Her eh li na zar

kim gö re tah si no la kâ ri Bu çeş mü i za ri kal

ma ya ka ra___ ri [saz] Ey mut ri bi dil keş e le al çen gü re ba___

bi Ça key le hi ca___ bi ref ey te ni ka___ bi [saz]

Ey sa ki i meh veş ta şa çal şi şe i a___ ri Sun ca mı i ka___

ri def

vir ko ri

yı [saz]

şa hı şi

ha li mu a

ru hi mu sa

ri Zi

Uş şa kı k

ced ol ma

pi şi ka ta

ri [saz]

ri def ey le hu ma — ri saz Ey za hi di zer ra ku mü zev

vir ko ri ya yi — Tut ra hi fe na yi — der key le hu da

yi saz Şas tı şe he düş ma hi i aşk ol ko ke na ri — Bul

şa hı şi kâ ri — ter key le fe şa ri saz Hey hey ne dir ol

ha li mu an ber ru hi e — n ver Ol sa kı i ke — v ser ol

ru hi mu sav ve — r Sey rit ni çe cem ey le miş ol nu ri le na

ri Zi san a ti ca — ri zi kud re ti Ba — ri saz

Uş şa kı ka tar e y le di aşk iç re Mu ham med Ol şa hi mü mec

ced ol mat la bü mak sad saz Ey üş tü ri dil se n o la gör

pi şi ka ta — ri Çek aş kı la ba — ri bi ver di le ha —

ri saz Ey şa hi di ey va le vü şü ri de vü sey da — Ey

DÖRDÜNCÜ SELÂM

saz su l ta nı me ni

ni en de ri di lü ca

n i ma nı me ni

A hı de ri me_n bi de mi

saz me ni zi_n de şe ve m

ve m yek ca n çi şe ve

d sad ca nı me ni

A hı i ma nı me ni (son)

SON PEŞREV

Bülbül Uşşakı

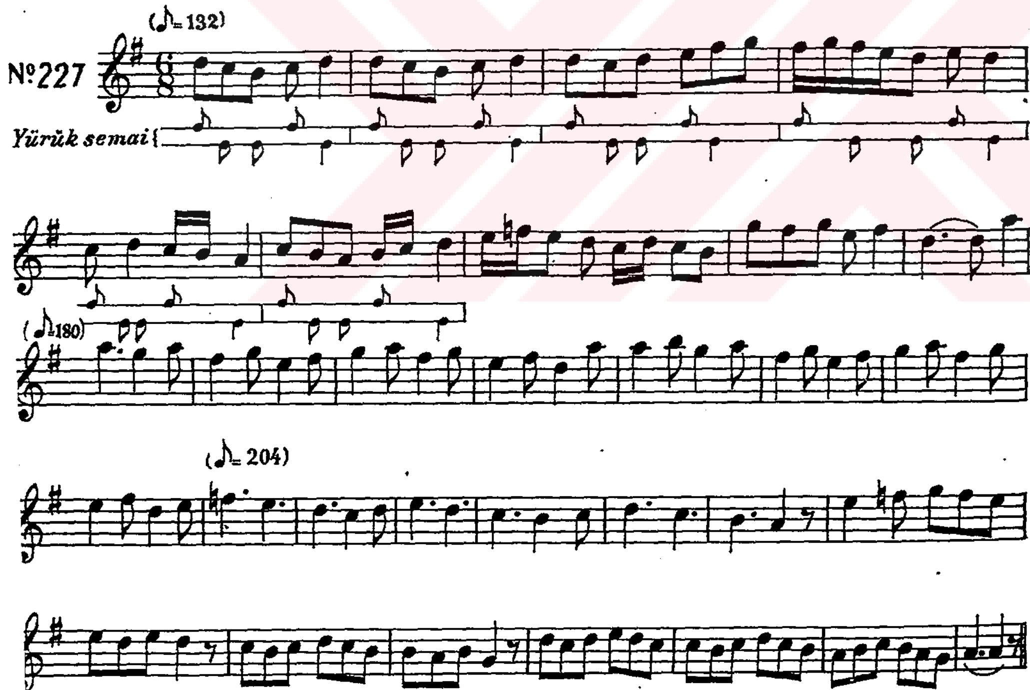
(♩=96)

Nº226

Düyek

SON YÜRÜK SEMAÎ

Rast M

(Hey yar) İn
Ez hâce bipü
Çün rûzi kıy
Ez havf neda
(Hu hünkârır

Ateş nezer
Koteh nek
Ger âlemy
Halli nekü

Ey di
Birdir
Hak s
Âlem
Sa'ye
Âlemd
(Hey hey sultanimen hey h

Sultanı men
Der men bi

Ey âşıkan,
Zan mey ki

365

Rast Makamında Mevlevî Âyininin

FARSCA METNİ

SELÂMI EVVEL

1

(Hey yar) İn hane ki perveste dero çengü çeganest (Hey hey sultanimen)
Ez hâce bipürsîd ki in hane çi hanest („ „ „)
Çün rûzi kıyamet ki kesi ra seri kes nist („ „ „)
Ez havf nedanist ki fülânestü fülânest („ „ „)
(Hu hünkârimen hu ranayimen hu hu ya hu ya hu ya hu ya men hu ah)

2

Ateş nezened der dili ma illa Hu (Ya hu ya men hu ah)
Koteh neküned menzili ma illa Hu („ „ „ „ „ „)
Ger âlemyan cümle tabiban başend („ „ „ „ „ „)
Halli neküned müşkili ma illa Hu („ „ „ „ „ „)

3

Cânâ cemâli ruh besi hobü ba ferest
Lâkin cemâli hüsni tü hod çizi digerest
Mandem dihan baz zi tâzimi an cemâl
Her lahza ber zebanü dil Allahü ekberest
Hemçün kamer bitaft zi Tebriz Şemsi din
Ny çün kamer çi başed kân rûyi akmerest

4

Ta rûyi bedin kıblei can averdim
Sıdkı dilü ikrarı zeban averdim
Çün mazharı Âdemest in Şahi cihan
Ma hemçü melek secde ezan averdim

Ey dil bu yeter iki cihanda sana iz'an (Aman aman)
Birdir bir iki olmağa yok bilmiş ol imkân
Hak söyleyicek sende senin ortada nen var (Aman aman)
Âlemde heman ben dedigindir sana noksan
Sa'yeyle riza gözle ko itlak ile kaydı
Âlemde SEMAÎ bu yeter sâlike irfan

(Hey hey sultanimen hey hey hünkarimen canimen cananimen hey hey hey hey hey hey yar beli mirimen)

SELÂMI SANİ

5

Sultanı meni sultanı meni Ender dilü can imanı meni
Der men bidemi men zinde şevem Yek can çi şeved sad canı meni
(Ah! imanı meni)
Ey âşıkan, ey âşıkan peymâne ra güm kerdeem
Zan mey ki der peymâneha ender neküneed hordeem
(Ah! zalım yar mirim)

366

SLÂMI SALİS

6

Amed nida ez âsüman can ra ki bâzâ essalâ
Can güft ki ey nadii hoş ehlen ve sehlen merhaba
Sem'an ve tav'an ey nida her dem dü sad cânet feda
Yekbar diger bank zen ta ber perem ber (Hel ' eta)

(TERENNÜM)

(Yar yar) Ey ki hezar âferin (ah) bu nice sultan olur
(Ah) kulu olan kişiler (canım) husrevü hakan olur
(Yar husrevü hakan olur)
(Yar yar) Her ki bu gün Veled'e (ah) inanuben yüz süre
(Ah) Yoksulise bayolur(canım) bay ise sultan olur
(yar bay ise sultan olur)

(TERENNÜM)

7

Şimşiri ezel bedesti merdani Hudast
Gûyi ebedî der hami çevkâni Hudast
An ten ki çü gûhi Tur rûşen amed
Nakdi hod ezo taleb ki o kâni Hudast

(Yarimen yar ah yarimen yar ah yarimen yarimera dost yarimen vay)

8

Peyveste zi Hak mest şevü bâkî baş
Müstağrakı aşku sûzi müştakî baş
Çün bade bicûş der kumi kalebi hod
Vangâh behod harifü hem saki baş

9

Zi aşkı rûyi tü rûşen dili beninü benat
Biya ki ez tü şeved seyyiatihim hasenat
Hayali tü çü derâmed besinei aşık
Derûni hanei ten pür şeved çeragı hayat

(TERENNÜM)

Hey hey ne acayip bezemiş hüsnile — Bu sûreti yari, bu nakşı nigâri
Her ehli nazar kim göre tahsin ola kâri — Bu çeşmü izari, kalmaya karari
Ey mutribi dilkeş ele al çengü rebabi — Çâk eyle hicabi, ref' eyle nikabi
Ey sakıi mehveş taşa çal şişei âri — Sun camı ikrari, def' eyle humari
Ey zahidi zerraku müzevvir ko riyayi — Tut rahi fenayi, derk' eyle Hudayi
Şastı şehe düş mâhii aşk ol ko kenâri — Bül şahı şikari, terk' eyle feşari
Hey hey nedir ol hâli muanber ruhi enver — Ol sakıi kevser, ol rûhı musavver
Syrit nice cem' eylemiş ol nûr ile nari — Zi san'ati cari, zi kudreti Bari
Uşşakı katar eyledi aşk içre Muhammed — Ol şahi mümecced, ol matlabü maksad
Ey üştüri dil sen ola gör piş katari — Çek aşkıle bari, bi verd eyle hâri
Ey ŞAHİDÎ ey vâle vü şûride vü şeyda — Ey biserü bi pa, divane vü rüsva
Derd ile belâ ile geçür leylü nehari — Kıl nâle vü zâri, nûşeyle bihari

(Yar yüregim del cigerim gör ki neler var yare haber var)

Ya rab haremi hazretine rah bağışla
Ya derd ile bir ahı sehergâh bağışla
Aldın dili gümrahımı koydun beni bidil
Bâri yerine bir dili agâh bagışla

SELÂMI RABİ

(Ah ! imanı meni) ye kadar (Selâmı sani) nin aynıdır.

Rast Âyini Farsça Metninin

Nazmen Türkçeye tercümesi [1]

(Türkçeye çevrilen kıt'alar Farsça kıtalardan hangilerinin tercümeleri olduğu kolayca anlaşılmak için)
(Farsça ve Türkçe kıt'alara aynı numaralar konulmuştur)

BİRİNCİ SELÂM

1

Bu hane ki daim bulunur çengü çegane
Sordu biri bir dostuna bu hane ne hane
Mahşer gibi bir kimse diğer kimseyi bilmez
Havften deyemez ki bu filândır bu filâne

2

Ateş düşüren gönlümüze ancak Hû
Taksir eden esfarımızı mutlak Hû
Ger ehli cihan cümle ettıba olsa
İşkâlimizi hal edecek elhak Hû

3

Rûhun cemâli gerçi güzeldir ve ferlidir
Lâkin senin güzelliğin andan değerlidir
Kaldım o hüsne hürmeten ağzım açık dedim
Allahü ekber ol yüze ki aşk eserlidir
Tebrizden bir ay gibi dogdu o Şemsi din
Bir ay nedir o gün gibi nurdan kemerlidir

4

Can kıblesine rûyimizi döndürdük
Sıtkı dili ikrarı lisana dürdük
Bu şahı cihan mazharı Adem zira
Secde ederek melek gibi dem sürdük

[1] Bu tercüme de (Mesnevii şerif) şarihi Ahmet Avni Beyefendinindir.

368

İKİNCİ SELÂM

5

Sultanımsın sultanımsın　Canımda benim imanımsın
Nefhanla senin zinde olurum　Bir can ne demek yüz canımsın

Ey âşıkan, ey âşıkan kaybeyledim peymâneyi
İçmiş idim peymâneye hiç şığmayan ben bir meyi

ÜÇÜNCÜ SELÂM

6

Gökten bu câna bir nida geldi dedi: « gel essalâ ! »
Cânım dedi: ey hoş nida, ehlen ve sehlen merhaba
Duydum kabul ettim ; sana her dem iki yüz can feda
O na'ranı vur bir daha olsun makamım (Hel'eta)

7

Hak âdeminin elinde şimşiri ezel
Gûyi ebedî oldu O çevkâna mahal
O ten ki müşabih oldu parlak Tûr'a
Andan taleb et nakdi o dur kâni emel

8

Haktan dili bir serhöş olup bâki ol
Müstağrakı aşku sûzi müştaki ol
Gel kayna bu ten küpünde bir bâde gibi
Kendin yine hem nedimü hem saki ol

9

Bu halkın ânı cemâlinden oldu dilleri rûşen
Senin yüzünden olur seyyiatı hep hasenat
Gelirse kalbine bir âşıkın hayalin eğer
Bu ten evinde yanar kâmilen çerâğı hayat

[Üçüncü Selâmın bundan sonraki güfteleri hep türkçedir]

DÖRDÜNCÜ SELÂM

[İkinci Selâmın bir Kıt'asının aynıdır]

Mevlevî dervişleri (
verilen parayı kabul
9 kuruş idi ki buna
isteyenler olursa 18
tinde bir para verirl
Mevlevîler arasın
ve çalan dervişlere
« niyaz » gönderilirdi
« Mukabele » de hazır
berru edilebilirdi. Mu
nan Âyin'in dinleye
Sema' meclisinin bira
Niyaz gönderilece
nen dervişler arasınd
Mutriphaneye çıkar,
yardı. Bunun ne dem
merasimi biter bitme
yapılırdı:
Evvelâ, (Neyzen
yapılır ve bunu m
(Dinle sözümü...) ilâh
küçük bir Ney taksim
(Niyaz âyini) nin
çen iki ilâhî okunmaz
zıla cak olan — (Şaba

Kıt'ası ile Mevlevî

Beyitleri ve aynı m
ile (Niyaz âyini) hita

SEGÂH MAKAMINDA PEŞREV

NAYÎ OSMAN DEDE'NİN

(𝅗𝅥 = 112)

Nº 222

Devri kebir

İkinci hane

İkinci hane

Üçüncü hane

Dördüncü hane

Segâh peşrevinin sonu.

Segâh

Devri revan (♪=112)

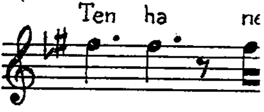
N°223

Rast Makamında Peşrev

Nayî Osman Dede'nin

(𝅗𝅥 = 40)

№ 224

Devri kebir

Teslim

1

2

İkinci hane

Üçüncü hane

Teslim
Üçüncü hane

Teslim

Dördüncü hane

Teslim

(Gül Devri)nin sonu

Rast

(♩=96) He

Nº 225

Düyek

ve

çen gü çe ga

ta — nı

si

ha ne çi ha

ta — nı

me

se ri

l ta — r

2.İNCELEME

Tezimizin bu bölümünde muᶜcize kelimesinin kökü, müştakları, mânâsı, diğer milletlern sanatlarındaki yeri, mukaddes kitaplardaki muᶜcizeler, muᶜcizât-nâmeler ve Klasik Türk Edebiyatı'nda muᶜcize konuları ile Arapça ve Farsça muᶜcizât-nâmeler üzerinde durulacaktır.

2.1. MUᶜCİZE KELİMESİNİN KÖKÜ, MÜŞTAKLARI, LÛGÂT VE ISTILÂH MÂNÂLARI

Muᶜcize معجزه kelimesi, Arapça ᶜaceze عَجَزَ fiilinin ifᶜāl vezninde bir müştakıdır. Bu vezinle ism-i fâᶜil yapılır.[1] ᶜAceze; bir şeyden aciz kalıp, güç yetirememek mânâsında kullanılır. Bu kökten türetilen ᶜacuze عَجُز ihtiyar, yaşlı kadın; aᶜceze أعجز öne geçip, tutulmak; taᶜaccez تعجّز , taᶜaccüzen تعجّزاً hayvanın ardına binmek, el-ᶜacüzü العجز bir şeyin gerisi, beytin ikinci mısraı; ᶜacâi'z, ᶜucuz عجائز kelimelerinin kocakarı, yer, içki, erkek veya dişi kurt, iğne, tavşan, arslan, bin, aç, öküz, kuyu, inek, deve, tüccar, felâket, çadır, gemi, sema, hurma ağacı, ateş, misk, güneş, yol, tencere, dünya, kalkan, misafir, kahraman, sığır, açlık, cehennem, harp, mızrak, hilâfet, gümüş, at, akrep, âfiyet, âciz, kısrak vb. yetmişe yakın anlamı vardır. Bunların dışında el-ᶜacûz العجوز Mart'ın ilk üç, Şubat'ın son dört günü; el-ᶜâcizü العاجز bir şeye kudreti olmayan, takatsiz; el-ᶜaczâ'ü العجزاء kum yığını, kuyruğu kısa tavşancıl kuşu; el-ᶜicâzu العجاز kılıç kabzasının sarıldığı sinir; iᶜcâz إعجاز âciz bırakma, acze düşürme, şaşırtma, muᶜcize sayılacak kadar düzgün söyleme, bir benzerini yapmada herkesi acze düşürme; muᶜciz معجز icâz eden, acze düşüren, kimsenin yapamayacağı yolda olan; ᶜâciz عاجز eli ermez, beceriksiz, zayıf, güçsüz, aᶜcez أعجز çok âciz ve kudretsiz; muᶜaccez معجّز taᶜciz eden, sıkıntı veren, yapışkan (kimse) anlamlarına gelir.

---

[1] *Osmanlı Türkçesine Giriş,* Faruk K. Timurtaş, s.138

Muʿcize'nin kelime mânâsı; "insanı âciz bırakan, hayrette bırakan şey"; ıstılâh mânâsı ise; "Peygamberler tarafından ortaya çıkarılan, halkı hayrette bırakan hârikulâde işler"dir. Bu kelimenin karşılığı olarak "tansık, tansuk" kelimeleri kullanılıyorsa da bular daha çok "garip, acâyip şey" mânâlarına gelir.

Muʿcize kelimesiyle oluşturulmuş bir çok sıfat vardır: muʿciz beyân (معجز بيان)anlatışı herkese benzemeyen; muʿciz-dem (معجز دم) nefesi muʿcize tesirli olan; muʿciz-edâ (معجز ادا)edâsı, tavrı başkalarının yapamayacağı kadar üstün olan; muʿciz-gû[y] (معجزه كو) muʿcize gibi söz söyleyen; muʿcize-kâr معجزه كار muʿcizeli;muʿcize-nüma (معجزه نما) muʿcize gösteren, muʿcize derecesinde iş ortaya koyan; muʿcize-vî (معجزوى) muʿcizeye âit, muʿcize ile ilgili, muʿcizeyi andıran anlamlarına gelir.

İngilizce ve Fransızca'da muʿcizenin karşılığı "miracle" dır. Miracle Latince "mirari" (şaşmak, hayret etmek) kökünden gelir ve olağanüstü şeyleri ifade eder.[2]

İngilizce'de kullanılan wonder kelimesi de hayret, taacüp; harika, tansık; muʿcize, acibe mânâsına gelir. Woder-worker ise harikalar yaratan muʿcize gösteren kimse demektir. Almanca'da bu kelimenin karşılığı "wunder"dır. "Miracle" ve "wunder" kelimeleri olağanüstü, muhteşem mânâlarında da kullanılır.

Muʿcize kelimesi Kur'an'da müfret olarak bulunmaz. Bu kelimenin yerine âyet (آية) beyyene (بيّنة) beyyenât (بيّنات) beyyenin (بيّن) âyât (آيات) âyetüke (آيتك) âyeteyin (آيتين), âyâtina (آياتنا) kelimeleri kullanılır.Zikrettiğimiz kelimeler muʿcize, delil ve ibret mânâlarına gelmektedir.

Âyet kelimesi Kur'an'ın seksen dört, beyyene on dokuz, beyyenât elli iki, beyyen bir, âyât yüz kırk sekiz, âyetüke iki, âyetin bir, âyâtinâ doksan iki yerinde geçmektedir.

Aʿcez (عجز)kökünden türetilmiş kelimelere Kur'an'da rastlanır:

[2] The Encyclopedia Americana International Edition Complete in Thirty Volumes, s. 217

Aᶜcezetü (أعجزت) 5 (Mâide)31[3] ; nuᶜciz (نعجز) 72(Cin)12[4] ; nuᶜcize (نعجز) 72(Cin)12, liᶜucize (ليعجز) 35(Fâtır) 44[5] ; yuᶜcizûn (يعجزون) (Enfâl)59[6]; iᶜcâz (إعجاز) 54(Kamer)20[7], 69(Hâkka)7[8]; muᶜâcizin (معاجزين) 22(Hac)51[9]; 34(Sebe)5[10];34/Sebe/38[11]; muᶜcizin (معجز)46/Ahkâf/32[12]; muᶜcizi (معجزي) 9 / Tevbe / 2 [13]; 9 Tevbe / 3 [14]; muᶜcizeyn (معجزين) 6/Enâm/134[15]; 10 / Yûnûs / 53 [16]; 11 / Hûd / 20 [17]; 11 / Hûd / 33 [18]; 16 / Nahl / 46[19];

---

[3] 5 (Mâide) 31: "Derken Allah, kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini ona göstermek için, yeri eşeleyen birkargayı gönderdi. (Katil kardeş) «Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar da olamadım ki, kardeşimin cesedini gömeyim.» dedi ve ettiğine yananlardan oldu." [3] 72 " Cin" 12: " (Artık) şu gerçeği şüphesiz anladık ki, biz yeryüzünde bulunsak da Allah'ı âciz bırakamayacağız, başka yere kaçmakla da elinden kurtulamayacağız."

[4] 72 (Cin) 12: " (Artık) şu gerçeği şüphesiz anladık ki, biz yeryüzünde bulunsak da Allah'ı âciz bırakamayacağız, başka yere kaçmakla da elinden kurtulamayacağız."

[5] 35 (Fatır) 44: "Bunlar yeryüzünde gezip de kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmediler mi? Halbuki onlar, bunlardan daha güçlü idiler. Ne göklerde ne de yerde Allah'ı âciz bırakacak bir güç vardır. O, bilendir, güçlüdür."

[6] 8 (Enfâl) 59: "İnkâr edenler yakayı kurtardıklarını sanmasınlar. Çünkü onlar (bizi) âciz bırakamazlar."

[7] 54 (Kamer) 20: "O rüzgâr, insanları, sökülmüş hurma kütükleri gibi yere seriyordu."

[8] 69 (Hâkka) 7: "Allah onu ardarda yedi gece, sekiz gün onların üzerine musallat etti. Öyle ki (eger orada olsaydın), o kavmi, içi boş hurma kütükleri gibi oracıkta yere serilmiş halde görürdün."

[9] 22 (Hac) 51: "Ayetlerimiz hakkında (onları tesirsiz kılmak için) birbirlerini geri bırakırcasına yarışanlara gelince, işte bunlar, cehennemliklerdir."

[10] 34 (Sebe) 5: "Ayetlerimizi hükümsüz bırakmak için yarışırcasına uğraşanlar için de, en kötüsünden, elem verici bir azap vardır."

[11] 34 (Sebe) 38: "Ayetlerimizi boşa çıkarmaya çalışanlara gelince, onlar da azapla yüz yüze bırakılacaklardır."

[12] 46 (Ahkâf) 32: "Allah'ın dâvetçisine uymayan kimse yeryüzünde Allah'ı âciz bırakacak degildir. Kendisi için Allah'tan başka dostlar da bulunmaz. İşte onlar, apaçık bir sapıklık içindedirler."

[13] 9 (Tevbe) 2: "(Ey müşrikler!) Yeryüzünde dört ay daha dolaşın. İyi bilin ki siz Allah'ı âciz bırakacak değilsiniz. Allah ise kâfirleri rezil (ve perişan) edecektir."

[14] 9 (Tevbe) 3: "Hacc-ı ekber gününde Allah ve Resûl'ü müşriklerden uzaktır. Eğer tevbe ederseniz, bu sizin için daha hayırlıdır. Ve eğer yüz çevirirseniz bilin ki, siz Allah'ı âciz bırakacak değilsiniz. (Ey Muhammed!) o kâfirlere elem verici bir azabı müjdele!"

[15] 6 (Enᶜam) 134: "Size vadedilen mutlaka gelecektir; siz bunu önleyemezsiniz."

[16] 10 (Yûnûs) 53: "«O (azap) bir gerçek midir?» diye senden haber istiyorlar. De ki: «Evet, Rabbime andolsun ki o şüphesiz gerçektir ve siz âciz bırakacak değilsiniz."

[17] 11 (Hûd) 20: "Onlar yeryüzünde (Allah'ı) âciz bırakacak değillerdir; onların Allah'tan başka (yardım isteyecekleri) dostları da yoktur. Onların azabı kat kat olacaktır. Çünkü onlar (gerçekleri) ne görebiliyorlar ne de kulak veriyorlardı."

[18] 11 (Hûd) 33: "(Nûh) dedi ki: «Onu size ancak dilerse Allah getirir. Ve siz (Allah'ı) âciz bırakacak değilsiniz.»

[19] 16 (Nahl) 45,46: "Kötülük tuzakları kuranlar, Allah'ın kendilerini yere geçirmeyeceğinden veya kendilerine bilmeyecekleri bir yerden azabın gelmeyeceğinden veya onlar dönüp dolaşırken

24/Nûr/57[20]; 29/Ankebût/22[21]; 39/Zümer/51[22]; 42/Şûrâ/31[23] ayetlerinde karşımıza çıkar.

Hadislerdeyse aynı kelimeden türetilmiş ᶜacceze (عجّز), ᶜaceze (عَجَزَ), ᶜacezet (عجزت), ᶜacezte (عَجَزْتَ), ᶜaceztü (عَجَزْتُ), ᶜaceztüm (عَجَزْتُمْ), taᶜcez (تعجز) vs. kelimelerini görüyoruz.[24]

Dinî ıstılâhlar içinde muᶜcize kelimesinin yanında irhâsât, keramet ve istidrâc kelimeleri de zikredilebilir. Bunlardan irhâsât "Bir peygamberin biᶜsetinden mukdem baᶜs olunacağına işaret olmak üzre zuhur eden hâriku'lᶜâde ahvâl[25] olarak tanımlanır. Hz. Muhammed'in doğumundan önce Save Gölü'nün sularının çekilmesi, Kisrâ Sarayı'nın yıkılması irhâsât arasında gösterilir.

Kerâmet ise; "Evliyâullâh'dan sâdır olan hârikulâde bazı emsâl ve akvâl"dir.[26] Erenlerden zuhûr eden bu olağanüstü haller bir çok sûfî için rivâyet edilir. Klasik Türk Edebiyatı'nda kerâmetleri kendisine konu edinmiş eserler vardır. Meselâ; Elvan Çelebi'nin "Menâkıbu'l-kudsiyye"si[27], Ahmet Eflâkî'nin "Menâkıbü'l-ârifin"i[28], Lokman Dede'nin "Menâkıbu'l-Mevlânâ"[29]sı, Şemsüddin Ahmed es-Sivasî'nin "Menâkıb-ı İmam-ı Aᶜzam'ı[30], Menâkıb-ı Kemal Ümmî[31], Menâkıb-ı Ebu Eyyûbî Ensârî[32], Menâkıb-ı Ebü'l-vefâ[33], Menâkıb-ı Evliyâ[34],

---

Allah'ın kendilerini yakalamayacağından emin mi oldular? Onlar (Allah'ı) âciz bırakacak değillerdir."

[20] 24(Nûr) 57: "İnkâr edenlerin, yeryüzünde (Allah'ı) âciz bırakacaklarını sanmayasın! Onların varacağı yer cehennemdir. Ne kötü varış yeri!"

[21] 29 (Ankebût) 22: "Siz ne yeryüzünde ne de gökte (Allah'ı) âciz bırakamazsınız. Allah'tan başka bir dost ve yardımcı da bulamazsınız."

[22] 39 (Zümer) 51: "Bunun için yaptıkları kötülüklerin vebali onları yakaladı. Bunlardan da zulmedenlerin işledikleri kötülükler, başlarına gelecektir. Bu hususta Allah'ı âciz bırakamazlar."

[23] 42 (Şûrâ) 31: "Yeryüzünde (O'nu) âciz bırakamazsınız. Allah'tan başka bir dostunuz ve yardımcınız da yoktur."

[24] Concordance Et Indices'de la Tradition Musulmane, Mahmud Abdülbaki, 1962

[25] *Lugat-i Nâcî*, Muallim Nâcî, s. 49

[26] *a.g.e.*, Muallim Nâcî, s. 619

[27] *Menâkıbu'l-Kudsiyye*, Elvan Çelebi, Haz. İsmail Erünsal-A. Yaşar Ocak, İst., 1984

[28] *Âriflerin Menkıbeleri*, Ahmet Eflâkî, Haz. Tahsin Yazıcı, C. II

[29] Millet Ktp., Ali Emirî mzm: 1319

[30] Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef. Bl., no. 4601

[31] Millet Ktp., Ali Emirî mzm: 1323

[32] Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef. Bl., no 4694

[33] Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar Bl., no. 226/1

[34] Süleymaniye Ktp., Laleli Bl., no. 1503

Katib Çelebizade İbrahim'in "Menâkıb-ı Evliyâ"sı[35]Hüseyin Enisî'nin "Menâkıb-ı Akşemseddin"i[36], Menâkıb-ı Evliyâ-yı Mısır[37] vb.

Bu menâkıbların yanında Ali Rıza Karahisarî'nin "Tezkiretü'l-evliyâ tercümesi"[38] veya Mustafa b. Yusuf el-Bursavî'nin "Tezkiretü'l-evliyâ tercümesi"[39] gibi kitaplarda da velîlerin kerâmetlerinden bahsedilir. Kuşeyrî Risâlesi'nde, Mevlana'nın Mesnevî'sinde de muhtelif bölümlerde evliyânın kerâmâtından bahs olunduğunu görmek mümkümdür.

Nitekim Mevlana Mesnevî'de kerâmeti "Velîlerde Tanrı'dan öyle bir kudret vardır ki atılmış oku, yoldan geri çevirirler. Tanrı velisî, pişman olursa sebeplere eserlerin kapılarını kapar. Fakat bunu, Tanrı eliyle yapar. Tanrı kudretiyle, söylenmiş bir sözü söylenmemiş hale getirir. Bir halde ki ne şiş yanar, ne kebap! Bütün kalplerdeki nükteleri işitir, gönüllerden o sözü yok eder."[40] şeklinde yorumlanır.

Kuşeyrî Risâlesi'nde bir kerâmet şöyle aktarılır: "Ben, şeyh Ebu Abdirrahman es-Sülemî'den duydum. O da el-Hüseyn b. Yahya'dan, o da Ca'fer b.Nasır'dan, o da el-Cerirî'den duymuş. El-Cerirî diyormuş ki: Arkadaşlarımız arasında bir adam vardı, çok çok Allah diyordu. Bir gün başına bir hurma kütüğü düştü, başı yarılıp kan aktı ve toprak üzerine kandan "Allâh Allâh" yazıldı."[41]

Velîlerin kerâmetleri ile peygamber mu'cizeleri arasında bir çok paralellik olduğu görülüyor. Ahmet Yaşar Ocak, ölüyü diriltme, ırmak veya denizi yarma, hayvanları konuşturma, âsâyı ejderha yapma, gaybı bilme, geleceği haber verme, halka felaket musallat etme, taştan ve yerden su çıkarma, kemiklerden diriltme, az yiyeceklerle çok kişiyi doyurma vb. gibi peygamberlerin mu'cizelerine benzer

---

[35] Süleymaniye Ktp., Kasıdecizade Bl., no. 381
[36] Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef. Bl., no. 4694
[37] Süleymaniye Ktp., Düğümlü Baba Bl., no.548
[38] Süleymaniye Ktp., İzmir Bl., no. 466
[39] Millet Ktp. Ali Emirî şry. 1351
[40] *Mesnevî*, Mevlana, Çev. Veled İzbudak, C. I, s. 134
[41] *Tasavvuf'un İlkeleri II (Risale-i Kuşeyrî)*, Kuşeyrî, Çev. Tahsin Yazıcı, s. 361

kerâmetlerin menâkıb-nâmelerde velîlere atfedildiğini belirtiyor.[42]

Kültürümüz evliyâ açısından oldukça zengindir. Nitekim İlhan Yardımcı sadece Bursa'da bulunmuş 32 evliyâdan, bu evliyânın hayatlarından ve Abdal Murad'ın tahtadan kılıcıyla düşmanları öldürmesi, Emir Sultan'ın duasıyla kuru bir bahçenin yeşermesi, Pir Emir'in mezarını çiğneyen Yunanlı askerlerin ayaklarının kuruması[43] şeklindeki kerâmetlerden bahseder.

İstidrâc, "Peygamberlik davasına kalkışmayan ve peygamberin sünneti üzerine yürümeyen bazı bayağı kimselerden meydana çıkan ve olağanüstü bir halde görülen bir takım olaylardır ki, o şahsın büyüklüğünü göstermez ve hiçbir zaman kerâmet ve muᶜcize derecesine varmaz."[44] şeklinde açıklanmaktadır.

Buna göre; muᶜcize ve irhâs Allah'ın peygamberine, keramet ise velî kullarına has olaylardır. İstidrâc ise; daha farklı olağanüstü şeylerdir.

İnsan neredeyse eskiçağlardan itibaren dinsel ve büyüsel motifler yaptığı, verimlilik tanrıçalarına inandığı görülüyor. Bu yüzden eski dinlerde muᶜcize "kerâmet" adıyla adlandırılabilecek olayların varlığını belirlemek mümkündür. Bu dinleri incelediğimizde tanrı-kral ya da tanrı olarak adlandırılan varlıkların ortaya çıkarttıkları olağanüstü olaylar mevcuttur. Özellikle çok tanrılı dinlerde, neredeyse her tabiat olayının yaratıcısı, ayrı bir tanrı ve bu tanrının ortaya çıkardığı muᶜcizeler vardır.

Mısır'da yarı-tanrı krallara inanılır. Osiris de bunlardan biridir. Onun kardeşi Seth tarafından aldatılıp, öldürülmesi ve karısı tanrıça İsis'in onu bulmak ve diriltmek amacıyla yaptıkları işler hep muᶜcize kerâmetlerle doludur. Bunlara misâl vermek gerekirse; İsis'in kocası Osiris'i öldükten sonra diriltmesi veya bir bebeği ocağın alevlerine tutarak ölümsüz yapması gibi olağanüstü olaylar sayılabilir.

---

[42] *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler (Metodolojik Bir Yaklaşım)*, Ahmet Yaşar Ocak, s. 75-82

[43] *Bursa Evliyaları*, İlhan Yardımcı, Bursa

[44] *Büyük İslam İlmihali*, Ömer Nasuhi Bilmen, s. 21

Başka bir Mısır tanrısı olan Amon da kendisine inanlara bir koç şeklinde görünür.[45]

Sümer ve Samilerde de bir çok tanrı vardır. Bunlardan Anu gökyüzüne, Enlil yeryüzüne hükmeder. Sümer ve Sami tanrıları etraflarına "Melammu" adı verilen tanrısal bir parıltı yayar, geçmiş ve gelecekten haber verir, gizli olan her şeyi gördükleri söylenir.

Germen dininde baş tanrı Odin'dir. Odin kehanetlerde bulunur, yılan kılığına girebilir. Gökgürültüsü tanrısı Thor ise yağmurları da yağdıran bir tanrıdır.

Hinduizm'in temelini oluşturan, bir nevi din kitapları olan Veda'lar, Bhakti, Ramayana, Mahabharata, Gita, Upanişadlar ve Purana'larda da mu^ccize benzeri olaylar vardır. Veda'larda gökyüzü tanrısı Dyanus, yağmur ve şimşek tanrısı Indra'dır. Bir destan olan Mahabharata'da akraba olan iki aile arasındaki savaş anlatılır. Ramayana'da ise kral Rama, Seylan'ın kötü kralı Ravana tarafından kaçırılan karısı Sita'yı geri almak isterken, ortaya birçok olağanüstü olay çıkar. Bu destanlarda rahiplerin eklediği felsefî düşünceler de yer alır.

Zerdüştlük'teyse Ahura-Mazda iyi tanrı,Ahriman (Ehrimen)da kötü tanrıdır. Ahura-Mazda evrenin, Ahriman ise kötülüklerin ortaya çıkmasına yol açar.

Budizm'de de her ne kadar Buddha, rahiplerine mu^ccize göstermemelerini, insanları akıl yoluyla ve iyilikle inandırmalarını söylemişse de, kutsal yazıtlarda onun 77 mu^ccizesine işaret edilir. Bunlardan bazılarını sıralamak gerekirse; Vaisa'da vebanın yayılmasını önlemesini, kral Prasenajit'in önünde, aynı anda kendi görüntüsünü çoğaltmasını, fırtınalar çıkarıp dindirmesini, rahipleri Ganj nehrinden uçurarak geçirmesini sıralayabiliriz.

Grek ve Romen mitolojisini incelediğimizde de mu^ccizevî olaylara rastlanabilir:[46] Baş tanrı Zeus'un karısı tanrıça Hera, İo adlı bir kızı Zeus yüzünden inek kılığına sokar, Orpheus isimli bir ölümlü, çok iyi çaldığı çalgısı

[45] *Dinler Tarihi Ans.*
[46] Mitologya, Edith Hamilton, Çev. Ülkü Tamer

sayesinde, karısını ölüler ülkesi Hades'ten geri alır, fakat sabırsızlığı yüzünden kaybeder. Kyproslu (Kıbrıs) bir heykeltraş olan Pygmalion'un yaptığı heykel canlanır. Apollon tarafından kovalanan, Daphne adlı bir dişi avcı defne ağacına dönüşür. Zeus, altından bir yağmur ve bir boğa kılığında görünür. Prometeus ile Kymeli Sibylle de geleceği görebilirler. Aineias yeraltına, ölüler ülkesine inmeyi başarabilen ölümlülerdendir:

> Ankhises'in oğlu Troialı, kolaydır Avernus
> gölünden inmek
> Gece gündüz açık durur kapıları Hades'in,
> Ama çıkmak için yeryüzüne yeniden
> Başına neler gelir, bilemezsin.

Aincies'ın yanında Odyseus, Herakles, Orpheus ve Polluk da ölüler ülkesi Hodes'e inmişlerdir.

Zeus'un oğlu Tantalos, tek oğlu Pelops'u öldürünce tanrılar onu yeniden canlandırırlar. Arion kendisini öldürmek isteyen denizcilerin elinden, çalgısını çalıp, yunusları çağırarak kurtulur.

Mitolojide böyle bir çok mu^ccizevî olayı sıralamak mümkündür.

2.2.DİĞER MİLLETLERİN SANATLARINDA MU^cCİZE VE MU^cCİZE BENZERİ OLAYLAR

İslâm âleminin dışında, Hristiyanlık ve Mûsevîlik'te de sanat ve edebiyatta mu^ccize veya mu^ccize benzeri olayların işlendiğini görüyoruz. Özellikle tiyatroda neredeyse başlangıçtan itibâren bu olayları işleyen temsiller karşımıza çıkıyor.

Mısır'da yaklaşık İ.Ö. 4000'den, İ.S. 400'e kadar varlığını sürdürmüş olan bir din, inanç ve gelenek tiyatrosu vardır. Bazı düşünürler bu tiyatroyu, Yunan tiyatrosunun kaynağı olarak gösterirler. Güney Mısır'daki Abydos şehrinde her yıl tekrarlanan "Acı Çekme Oyunu"nda karşımıza mu^ccize benzeri olaylar çıkar. Özellikle Mısır'ın tanrı-krallarından sayılan Osiris ve karısı tanrıça İsis'in başından

geçen olağan dışı olaylar bu tiyatroda anlatılır. Busiris ve Heliopolis şehirlerinde de düzenlenen bu oyunlarda, öldürülmüş ve parçaları her yana dağıtılmış olan Osiris, karısı ve oğlunun çabalarıyla yeniden dirilir.

Eski Mısır'daki oyunlardan biri de "İyileştirme Oyunu" (Medicinal Drama) adıyla bilinir. Bu oyunda da akrep tarafından sokulan ve ölmek üzere olan Osiris ve İsis'in oğlu Horus, İsis tarafından iyileştirilir.

"Tevrat"taki peygamber hikâyeleri de tiyatroya etki etmiştir. Özellikle "The Song of Solomon" (Süleyman'ın Meselleri) ve "The Book of Job" (Eyyüb'ün Kitabı) bölümleri tiyatrolaştırılmıştır. [1]

Bu tiyatroların yanında başlı başına bir bölüm teşkil eden Yunan tiyatrosu'nda da mitolojide yer alan tanrılardan ve onların olağanüstülükleriyle maceralarından bahsedilmiştir.

Katolik kilisesinde gelişen dinî tiyatronun kökü dördüncü yüzyıla dayanır. Hz. İsa'nın doğumu ve ölümünü dile getiren oyunlar Paskalya ve Noel'de oynanmıştır. Rahipler tarafından oynanan Paskalya oyunu başlangıçta dört satırlık şarkılı bir konuşmadır. Nasıl oynanacağı Winchester Psikoposu St. Ethelwold tarafından bir yönergeyle belirtilen bu oyunda, Hz.İsa'nın çarmıha gerildikten sonra göğe yükselmesi müjdelenerek, bir muᶜcize dile getirilir.

Dinî oyunlardan biri de İncil'deki hikâyeleri ve Hz. İsa'nın yaşamını canlandıran ***mysterium*** (yalvaç oyunu)lardır. Bu oyunlardan ilki XII. yy.da yazılmış olan "***Adem Oyunu***"dur.

Hz. Meryem'in ve azizlerin hayatlarını canlandıran ***miraculum*** (muᶜcize oyunları) da vardır. Bunlardan ilki "***Saint Nicholas Oyunu***" Jean Bodel tarafından XIII. yy.da yazılmıştır. Aynı yy.da Ruteboef "***Ermiş Theofil Oyunu***"nu yazmıştır.

---

[1] Başlangıcından Bugüne Dünya ve Türk Tiyatro Tarihi, Memet Fuat, s. 26-108

Bu ikinci oyunda kendisini şeytana satan Theofil'in Hz. Meryem tarafından kurtarılışı anlatılır.[2]

Corpus Christi Şenliği'nde sucuların oynadığı Nuh tufanıyla ilgili oyunlar, gemi işçilerinin Nûh'un gemisinin yapımını canlandırmaları da mucize veya benzeri olayların aktarılmasını sağlamıştır.[3]

İspanya'daki ilk dinî oyunlar "autos" olarak adlandırılmıştır. En eski dinî oyunlarda İncil'deki öyküler veya azizlerin yaşamları canlandırılır. Corpus Christi yortusunda sergilenen oyunlar zamanla değişmiş ve "***autos sacrementales***" ismini almıştır. Konular ise evrenin yaratılışı, Hz. İsa'nın doğuşu, kıyâmet günü vb. olarak belirlenmiştir. Bu oyunlardan biri de "***auto de la reyes magos***" (Hz. İsa'yı ziyarete gelen müneccimler) oyunudur.

Günümüz sanatlarını incelediğimizde 1997 senesi Eylül ayında Paris Champs Elysée Tiyatrosu'nda çağın bale ustalarından Maurice Bejart'ın hazırladığı üç bölümlük "Kudüs, Barış Şehri" isimli oyunu görüyoruz. Oyunun Voyage Nocturne adı taşıyan ilk bölümünde Hz. Muhammed'in "Miᶜrac" muᶜcizesi bale diliyle anlatılıyor. Neyzen Kudsi Erguner'in Itrî'nin "Nevâkâr"ını seslendirdiği bu eser muᶜcizeyi işlemesi açısından önemlidir.[4]

Muᶜcize ve muᶜcize benzeri olaylar görsel sanatlardan resim ve heykele de etki etmiştir. Özellikle Hristiyanlık ve Mûsevîlik'te bu olayları ifade etmeye çalışan eserler karşımıza çıkar. Bunlardan birkaçını burada sıralamak istiyoruz:

İsâ bir körün gözlerini iyileştiriyor (***Francesco Barbieri***'nin tablosu), İsâ'nın göğe çıkışı (***Andrea Mantegna***'nın tablosu), İsâ muᶜcize gösteriyor (***Girolama da Cremona***'nın minyatürü), İsrailoğulları çölden geçerken Tanrı'nın kendilerine yolladığı yiyeceklerle karınlarını doyuruyorlar (***Bachiacca***'nın tablosu), İsrailoğulları Kızıldeniz'i geçiyor (***Raffaello*** ile ***Raffaellino del Colle***'nin freski), Hz. İbrahim'in oğlu İsmail'i kurban edişi (***Donatello***'nun

---

[2] The Encyclopedia Americana International Edition Complete in Thirty Volumes First Published in 1829 Grolier Incorporated, *Miracle mad.*, 217-218
[3] *Dünya Tiyatrosu Tarihi 1*, Özdemir Nutku, s. 87-92
[4] Yeni Yüzyıl Gazetesi

heykeli), Hz. İlyas ateş arabasıyla göğe çıkıyor (***Francesco Palozzo***'nun tablosu), meleklerin Hz. İbrahim'e görünüşü (***Tiepolo***'nun tablosu)[5]

Bunların yanında Osmanlı sahası dışında İran'da da çeşitli minyatürlerde muᶜcizeler tasvir edilmiştir. Bu minyatürlerden en meşhurları şüphesiz ***Ahmed Musa***'ya ait olduğu sanılan ve Topkapı Sarayı Minyatür Bölümü H. 2154 nr.da kayıtlı minyatürlerdir. Bunlarda miᶜrâc sahneleri tasvir olunmuştur. Hz. Muhammed'in Kubbetü's-Sahra'da, göğe çıktığı kaya ve Burak'ın yer aldığı minyatür, yine Hz. Muhammed'in Cebrâil'in sırtında dağları ve denizleri aşmasının resmedildiği iki minyatür miᶜrâc muᶜcizesini anlatır. İran sahasına ait olan ve Topkapı Müzesi Minyatür Bölümü B. 282 nr.da kayıtlı "***Külliyât-ı Hâfız Ebrû***" isimli eserde; Hz. Süleyman'ın emriyle, bir meleğin Saba Melikesi Belkıs'ı, tahtıyla beraber Yemen'den getirmesi muᶜcizesinin anlatıldığı minyatür, muᶜcizeyi tasvir etmesi açısından önemlidir. Topkapı Müzesi Minyatür Bölümü H. 1127'de kayıtlı bulunan Farsça "***Kısâs-ı Enbiyâ***"da da muᶜcizeleri anlatan minyatürler bulunmaktadır. İlhanlı vezirlerinden olan Reşidüddin'in hazırlattığı "***Câmiü't-Tevârih***" adlı dünya tarihinde; Buddha tarafından nehre atıldığı halde, kendiliğinden su yüzüne çıkan kâseyle ilgili muᶜcizevî olarak vasfedilen olayın tasvir edildiği bir minyatür de vardır.[6]

Türk-İslam Eserleri Müze'sinde 1937 no. da kayıtlı ***Zübdetü't-Tevârih*** (H.991)da Hz. Adem'den itibâren bütün peygamberlerin ve III. Murad zamanına kadar bütün melik ve emirlerin yaşamları anlatırken, Hz. Lût kıssasında sulara gömülen insanlar tasvir edilir.[7]

946-49 Hicrî tarihleri arasında Şah Tahmasb için hazırlanmış olan ve zamanın muhtelif üstadlarının minyatürleriyle süslü Nizâmî'nin "***Hamse***"sinde ***Üstad Aga Mîrek*** tarafından yapılmış bir miᶜrâc tasviri vardır.[8]

---

[5] *Dinler Tarihi Ans.*
[6] *XII-XVIII. Yüzyıllar Arasında Minyatür Sanatından Örnekler*(Topkapı Sarayı Minyatür Bölümü Rehberi), Filiz Öğütmen
[7] İslam Sanatı, Suut Kemal Yetkin, s.310-311
[8] Doğu İslam Memleketlerinde Minyatür (46 no.lu minyatür), Ernst Kühnel

İran sahası dışında Hint sahasında da muᶜcize benzeri olaylar resmedilmiştir. Meselâ; ***Üstad Mihr Çand*** tarafından XVII. yy.da yapılan resimde, Hint halkının tanrı olarak akbul ettiği dört kollu ***Vişnu***, karısı ***Lakşmi*** ile birlikte, ***Garuda*** adlı efsanevî kuşun sırtında memleketinin üzerinde uçmaktadır.[9]

2.3.RAVZATÜ'L-İᶜCÂZ'DAKİ DÖRT KİTAP VE HADİS KAYNAKLI MUᶜCİZELER

Bu bölümde mesnevîmizde bulunan muᶜcizelerden Kur'ân, İncil, Tevrat'ta ve hadislerde geçenlerine temas edilecektir.

2.3.1. Kur'ân-ı Kerîm Kaynaklı Muᶜcizeler

Bir muᶜcizât-nâme olan Ravzatü'l-iᶜcâz'da Hz. Muhammed başta olmak üzere, Hz. Âdem, Hz. İdris, Hz. Zekeriyyâ, Hz. Yahya, Hz. Îsâ, Hz. Nûh, Hz. Hûd, Hz. Sâlih, Hz. İbrâhîm, Hz. İsmâil, Hz. Lût, Hz. İshak, Hz. Yâkûb, Hz. Yûsuf, Hz. Yûnus, Hz. Eyyüb, Hz. Şuayb, Hz. Mûsâ, Hz. Dâvûd ve Hz. Süleymân'ın muᶜcizelerinden bahsediliyor. Kur'ân-ı Kerîm'de adları geçen yirmi beş peygamberden Hz. Hârun, Hz. İlyas, Hz. Elyesa ve Hz. Zülkifl dışındaki bu yirmi bir peygamberin muᶜcizeleri ya mukaddes kitaplara ya hadislere ya da rivâyetlere dayanılarak ortaya konmuştur. Tezimizin bu kısmında, mesnevîmizde bahsedilen muᶜcizelerden hangilerinin mukaddes kitaplarda yer aldığını inceleyeceğiz. Öncelikle mukaddes kitabımız Kur'ân-ı Kerîm'de bulunan muᶜcizeleri tespit edeceğiz.

Muᶜcize, insanı hayrette bırakan, bir benzerini getirmekte enbiyâ ḫaricindeki sair beşeri acze düşüren olağanüstü bir hadise olduğuna göre, en

[9] *a.g.e.*, Ernst Kühnel, (100 no.lu minyatür)

büyük mu^ccize de şüphesiz Hatemü'l-enbiya olan peygamberliğin mührü Hz. Peygamberimiz'e tahsis edilen Kur'ân-ı Kerîm'dir.

Kur'ân'da "mu^ccize" kelimesi müstakil olarak bulunmamaktadır. Bunun yerine özellikle âyet şeklinde 84[10], âyât olarak 148,[11]beyyine ve beyyinât şeklinde 19[12] ve 52[13] kere bu kelimeler mu^ccizenin yerine zikredilmiştir. Meselâ 6 (Enâm) 37'de "Ona Rabbinden bir âyet indirilseydi ya! Dediler. De ki: Şüphesiz Allah âyet indirmeye kâdirdir. Fakat onların çoğu bilmezler." şeklindeki beyanlarda ***âyet*** kelimesi iki yerde "mu^ccize" manasına kullanılmıştır. Yine 2 (Bakara) 118'de "Bilmeyenler dediler ki:Allah bizimle konuşmalı ya da bize bir âyet gelmeli değil miydi? Onlardan öncekiler de işte tıpkı onların dediklerini demişlerdi. Kalpleri (akılları) nasıl da birbirine benzedi? Gerçekleri iyice bilmek isteyenlere âyât apaçık gösterdi." şeklindeki âyette "âyât" kelimesi delil, mu^ccize manasına gelir. 11 (Hûd) 53'te "Dediler ki: Ey Hûd! Sen bize açık bir beyyine getirmedin, biz de senin sözünle tanrılarımızı bırakacak değiliz ve biz sana iman edecek değiliz."

---

[10] 7 (A'râf)73, 106, 132, 146, 203; 10 (Yûnûs) 20, 92, 97; 11 (Hûd) 64, 103; 12 (Yûnûs) 105; 13 (Râd) 7, 27, 38; 15 (Hicr) 77; 16 (Nahl) 11, 13, 65, 67, 69, 101, 101; 17 (İsrâ) 12, 12; 19 (Meryem) 10, 21; 20 (Tâhâ) 22, 47, 133; 21 (Enbiyâ) 5, 91; 23 (Mü'minîn) 50; 25 (Furkân) 37; 26 (Şu'arâ) 4, 8, 67, 103, 121, 128, 139, 154, 158, 174, 190, 197; 27 (Neml) 52; 29 (Ankebût) 15, 35, 44; 30 (Rûm) 58; 34 (Seb'e) 9, 15; 36 (Yâsin) 33, 37, 41, 46; 37 (Saffât) 14; 40 (Mü'mîn) 78; 43 (Zuhruf) 48; 48 Fetih, 20; 51 (Zâriyât) 37; 54 (Kamer) 2, 15; 79 (Nâziât) 20

[11] 2 (Bakara) 61, 99, 118, 164, 219, 231, 252, 266; 3 (Âl-i İmrân) 4, 7, 19, 21, 58, 70, 97, 98, 101, 108, 112, 113, 118, 190, 199; 4 (Nîsâ) 140, 155; 5 (Mâide) 75; 6 (En'âm) 4, 27, 33, 46, 55, 65, 97, 98, 99, 105, 109, 126, 157, 158, 158; 7 (A'râf) 26, 32, 58, 126, 133, 174; 8 (Enfâl) 52, 54; 9 (Tevbe) 9, 11; 10 (Yûnûs) 1, 5, 6, 24, 67, 71, 95, 101; 11 (Hûd) 59; 12 (Yûsuf) 1, 7, 35; 13 (Râd) 1, 2, 3, 4; 14 (İbrâhim) 5; 15 (Hicr) 1, 75; 16 (Nahl) 12, 79, 104, 105; 17 (İsrâ) 59, 59, 101; 18 (Kehf) 17, 57, 105; 19 (Meryem) 58; 20 (Tâhâ) 54, 127, 128; 22 (Hac) 16; 23 (Mü'minîn) 30,58; 24 (Nûr) 1, 18, 34, 46, 58, 61; 25 (Furkân) 73; 26 (Şu'arâ) 2; 27 (Neml) 1, 12, 86; 28 (Kasas) 2, 87; 29 (Ankebût) 23, 24, 49, 50, 50; 30 (Rûm) 10, 21, 22, 23, 24, 28, 37; 31 (Lokmân) 2, 31; 32 (Secde) 22,26; 33 (Ahzâb) 34; 34 (Seb'e) 19; 36 (Yâsin) 46; 39 (Zümer) 42, 52, 63, 71; 40 (Mü'mîn) 4, 35, 56, 63, 69, 71; 42 (Şûrâ) 33; 44 (Duhân) 33; 45 (Câsiye) 3, 4, 5, 6, 8, 11, 13, 35; 46 (Ahkâf) 26, 27; 51 (Zâriyât) 20; 53 (Necm) 18; 57 (Hadîd) 9, 17; 58 (Mücâdele) 5; 62 (Cum'â) 5; 65 (Talâk) 11

[12] 2 (Bakara) 211; 6 (En'âm) 57, 157; 7 (A'râf) 73, 85, 105; 8 (Enfâl) 42, 42; 11 (Hûd) 17, 28, 53, 63, 88; 20 (Tâhâ) 133; 29 (Ankebût) 35; 35 (Fâtır) 40; 47 (Muhammed) 14; 98 (Beyyine) 1, 4

[13] 2 (Bakara) 87, 92, 99, 159, 185, 209, 213, 253, 253; 4 (Âl-i İmrân) 86, 97, 105, 183, 184; 4 (Nisâ) 153; 5 (Mâide) 32, 110; 7 (A'râf) 101; 9 (Tevbe) 70; 10 (Yûnûs) 13, 15, 74; 14 (İbrâhim) 9; 16 (Nahl) 44; 17 (İsrâ) 101; 19 (Meryem) 73; 20 (Tâhâ) 72; 22 (Hac) 16, 72; 24 (Nûr) 1; 28 (Kasas) 36; 29 (Ankebût) 39, 49; 30 (Rûm) 9, 47; 34 (Seb'e) 43; 35 (Fâtır) 25; 40 (Mü'mîn) 22, 28, 34, 50, 66, 83; 43 (Zuhruf) 63; 45 (Câsiye) 17, 25; 46 (Ahkaf) 7; 57 (Hadîd) 9, 25; 58 (Mücâdele) 5; 61 (Saf) 6; 64 (Tegâtün) 6

âyetinde beyyine kelimesi mu^ccize yerine kullanılmıştır. “Andolsun biz Mûsâ’ya Kitab’ı verdik. Ondan sonra ardarda peygamberler gönderdik. Meryemoğlu Îsâ’ya da beyyinât verdik. Ve onu, Ruhü’l-Kudüs (Cebrâil) ile destekledik. (Ne var ki) gönlünüzün arzulamadığı şeyleri söyleyen bir elçi geldikçe, ona karşı büyüklük tasladınız. (Size gelen) peygamberlerden bir kısmını yalanladınız, bir kısmını da öldürdünüz.” şeklindeki 2 (Bakara) 87. âyette beyyinât “mu^ccizeler” manasında kullanılır. Ravzatü’l-i^ccâz’daysa mu^ccizenin yanında “âyât” ve “eser” kelimelerini görüyoruz:

Cümle-i mahlûka haber verdi O
Mu^ccize âyât u eser verdi O
(26.b.)

Mesnevîmizde yer alan Hz. Âdem’in oğullarından Kâbil’in diğer oğlu Hâbil’i öldürmesi hâdisesi, Kur’ân-ı Kerîm’de de mevcuttur. (Mâide)[14], sûresinde Kâbil’in Hâbil’i öldürmek istemesinin sebebi, kardeşi Hâbil’in kurbanının kabul edilmesi, kendi kurbanının ise reddedilmesi olarak gösterilir. Halbuki mesnevîmizde,

“Hâbil ile togdı çü bir duhteri
Kâbil’e emr oldı k’ola hem-seri

Kâbil’e hem-zâd olan h^vâherin
Hâbil’e emr eyledi Hikmet-güzin

Kâbil’e güç geldi bu emr-i yesîr
Bilmedi kim bu idi hükm-i Kadîr

Urdı hemân Hâbil’i etdi şehîd
Oldı birâderle pederden ba^cîd”
(79-82.b.)

şeklindeki beyitlerde katl sebebi Kâbil’in, Hâbil’le birlikte doğan kızkardeşi yerine kendi karındaşıyla evlenmek istemesi olarak gösterilir. Fakat 5 (Mâide) 31. âyette yer alan Kâbil’in kardeşini nasıl gömeceğini kargadan görmesi meselesi mesnevîmizde bulunmamaktadır.

---

[14] 5 (Mâide) 29-31

Ravzatü'l-i^ccâz'da Hz. Dâvûd'un zırh yapması ve bütün hayvanların onunla sohbet etmesi mu^ccizesinden şöyle bahsedilmektedir.

Hazret-i Dāvûd ^caleyhi's-selām
Şem^c gibi āheni eylerdi rām

Günde birer zırh düzerdi anı
Bey^c eder idi o Kerîm ü senî
(1483-1484.b.)

beyitlerinde bahsi geçen zırh yapma mu^ccizesi, Kur'ân'dan yola çıkılarak anlatılmıştır. "Enbiyâ"[15] ve "Sebe"[16] sûrelerinde Hz. Dâvûd'a bir üstünlük verildiği ve onun için demirin yumuşatıldığı, insanları savaş sıkıntılarından koruması için zırh yapmanın öğretildiği ifâde edilmektedir.

"Hazret-i Dâvûd'a vuhûş u tuyûr
Üns edip bile ederdi ^cubûr"
(1502.b.)

beytinde bahsedilen Hz. Dâvûd'un hayvanlarla konuşması mu^ccizesi de, Kur'ân'daki "Neml"[17], "Enbiyâ"[18], "Sebe"[19], "Sa'd"[20] sûrelerinden iktibasen alınmıştır.

Âl-i İmrân[21], En'âm[22], Enbiyâ[23] ve Meryem[24] sûrelerinde bahsi geçen Zekeriyyâ Peygamber, Allah'ın ona ve kısır karısına ihtiyar yaşında bir evlat (Hz. Yahyâ) vermesi mu^ccizesi sebebiyle zikredilir. Mesnevîmizde bahsedilen "su

[15] 21 (Enbiyâ) 80
[16] 4 (Seb'e) 10-11
[17] 25 (Neml) 16
[18] 21 (Enbiyâ) 79
[19] 34 (Sebe) 10
[20] 38 (Sa'd) 18-19
[21] 3 (Âl-i İmrân) 37-41
[22] 6 (En'âm) 85
[23] 21 (Enbiyâ) 89, 90
[24] 19 (Meryem) 1-11

üstünde yürüme" kağıda mürekkepsiz yazı yazma, şeklinde "muᶜcize" olarak tavsif edilen misâller, Kur'ân'da mevcut değildir.

Pes Zekeriyyâ suya oldı revân
Batmadı aslâ suya ol cismi cân"
(1656. b.)

ve,

"Huccetini yazmagı kıldı murâd
Kağıd alıp destine ol şâh-zâd

Parmagıla etdi işâret hemân
Etdi Hudâ kağıda huccet beyân

Yaᶜnî mürekkeble yazar gibi ol
Kağıda yazıldı o hatt-ı Resûl"
(1639-1641.b.)

beyitlerinde ifâdesini bulan bu iki muᶜcize Kur'ân kaynaklı değildir. Mesnevîmizde bahsi geçen Hz. Zekeriyyâ'nın Hz. Meryem'in kefili olması hadisesi, Kur'ân'da mevcuttur.[25]

"Hazret-i Meryem ve ᶜaleyhi's-selâm
Hazretine oldı kefîl ol hümâm"
(1638.b.)

Hz. Îsâ'nın, bütün gizli işlerden haberdâr olması, külden kuş uçurması, ölülere hayat vermesi, hastalıkları iyileştirmesi şeklinde metnimizde geçen muᶜcizeleri, Kur'ân'da da ayniyle mevcuttur. Îsâ Peygamber'in mesnevîmizde bulunup, Kur'ân'da temas edilmeyen tek muᶜcizesi ise, az yiyecekle çok insanı doyurma muᶜcizesidir ki bu muᶜcize, İncil kaynaklıdır.[26] Kur'ân'ın çeşitli âyetlerinde Hz. Îsâ'nın yukarıda sıralanan muᶜcizeleri anlatmıştır.[27]Nâyî Osman Dede ise,

---

[25] 3 (Âl-i İmrân) 37
[26] Luka 9: 10-17; Matta14: 13-21; Matta 15, 16: 32-29; Markos 6: 30-44; Markos 8: 1-10
[27] 5 (Mâide) 110; 3 (Âl-i İmrân) 49

"Hazret-i İsâ küli alsa ele
Balçıgı tayr eder idi nefh ile"
(1771.b.)

beytinde Hz. Îsâ'nın külden bir kuş sûreti yapması ve üfledikten sonra bu kuşun canlanıp uçması mu^ccizesine temas eder.

"Hazret-i Sâlih dil-i mülhem hemân
Vardı tavâf etdi o câyı revân

Çün yedi kez etdi tavâfı tamâm
Feyz-i Hudâ'ya gelip ol dem hırâm"
(456.b.)

beyitlerinde anlatılan Hz. Sâlih'in kuru yerden su çıkarması ve çadırını yakmak isteyen münkirin elindeki ateşe emretmesi sonucu, ateşin diğer münkirlerin çadırlarını yakması mu[c]cizesi, Kur'ân kaynaklı değildir.

Ba'de o taştan cemel etdi tulû[c]
Eyledi Sâlih'le huzû[c] ve huşû[c]

Nutka gelip nâkatullâh hemân
Söyledi insân gibi râyegân

Etdi nidâ eyledi Hakk'ı [c]ayân
Bi[c]setini Sâlih'in etdi beyân

Nâka dahı hamlini vaz' eyledi
Togdı küçük dahı Hak'ı söyledi"
(546-549.b.)

beyitlerinde ifâdesini bulan Hz. Sâlih'in taştan deve çıkarması, bu hamile devenin ve doğurduğu yavrunun Allâh'ın birliğini ve Hz. Sâlih'in O'nun peygamberi olduğunu zikretmesi mu[c]cizesi, Kur'ân'ın muhtelif yerlerinde karşımıza çıkar.[28] Mesnevîmizde,

[28] 7 (A'râf) 73-79; 11 (Hûd) 64-68; 17 (İsrâ) 59; 54 (Kamer) 23-31; 66 (Şu'arâ) 141-155); 91 (Şems) 11-15

"Etdi du^câ Hûd ^caleyhi's-selâm
Oldı yedi bin ganemin bit-temâm

Mûları ibrîşim ol anda hemân
Buldı gınâ cümle kihân ü mihân"
(429-430.b.)

şeklinde anlatılan Hz. Hûd'un tek mu^ccize tavsifi, Kur'ân'da bulunmamaktadır.

Etdi du^câ Lût be-emr-i Cenâb
Yagdı matar oldu cihân cümle âb
(850.b.)

şeklindeki beyitte yağmur yağdırma mu^ccizesiyle karşımıza çıkan Hz. Lût, mesnevîmizde bu mu^ccize dışında taşın yatması için, ona yer hazırlaması ve kayıp olan çocuktan haber vermesi icraatıyla da zikrediliyor. Bu mu^ccizeler Kur'ân-ı Kerîm kaynaklı değildir, Kur'ân'da ondan, meleklerin onu ziyârete gelmesi ve halkının Allah'ın gazabına uğraması vesileleriyle bahsedilmektedir.[29]

Hz. İshak'ın kurumuş deve postuna can vermesi, bir koyundan yetmiş yavru doğurtması, yabânî hayvanlarla konuşması hadiseleri de Kur'ân'da bulunmamaktadır.

"Cümle-i mu^ccizden o şâhun ^casâ
Mu^ccize-i kâmilesidir şehâ

Ejder olup yine ^casâ olması
Darbı ile Nîl'de yol bulması"
(1333-1334.b.)

beyitlerinde ifade edilen mu^ccizeler Hz. Mûsâ'ya aittir. A'râf sûresinin bazı âyetlerinde[30] asânın yılan olması mu^ccizesinden bahsedilir. Yine Hz. Mûsâ'nın elinin bembeyaz olup ışık vermesi mu^ccizesine yine aynı sûrede[31] temas edilir. Mesnevîmizde ise,

---

[29] 6 (En'âm) 86; 29 (Ankebût) 25-35; 36 (Tahrîm) 10 v.s.
[30] 7 (A'râf) 106-120
[31] 7 (A'râf) 108

"Hazret-i Mûsâ yed-i beyzâsını
Der-bagal eylerdi kaçan ey senî"

Taşra çıkardukda o dest-i şerîf
Nûr gibi şuᶜle verirdi latîf
(1355-1356.b.)

şeklindeki beyitlerde "yed-i beyzâ" muᶜcizesine temas edilir.

"Hazret-i Mûsâ edicek darb-ı Nîl
Her uruşunda açılıp bir sebîl

On iki darb etdi o dem bâ-ᶜasâ
On iki yol eyledi bahrı Hudâ"
(1382-1383.b.)

şeklindeki beyitlerde Nâyî Osman Dede'nin zikrettiği denizin yarılması muᶜcizesi, Kur'ân'da da geçmektedir. Meselâ Kur'ân-ı Kerîm'in ikinci sûresinde[32] bu muᶜcize açıkça dile getirilmiştir. Mesnevîmizde temas edilen Hz. Mûsâ'nın düşmanlarının içtikleri suyun kan olması muᶜcizesi ise, yedinci sûrede[33] karşımıza çıkmaktadır.

Mesnevîmizde bahsi geçen ölünün dirilerek katilini söylemesi şeklinde gelişen gelişen Hz. Mûsâ'ya ait muᶜcize Kur'ân-ı Kerîm'de 2 (Bakara) 67-73 âyetleri arasında zikredilmektedir.

"Muᶜcize-i vâhidesi rûzgâr
Ana itâᶜatle eder iftihâr
(1525.b.)

beytinde Hz. Süleymân rüzgâra hükmetmesi muᶜcizesi dile getiriliyor. Bu muᶜcize Kur'ân'da karşımıza Enbiyâ[34], Sebe[35], Sâd[36] sûrelerinde karşımıza çıkıyor. Yine Ravzatü'l-iᶜcâz'da bulunan bütün ifritlerin, kuşların O'nun emrinde

---

[32] 2 (Bakara) 50
[33] 7 (A'râf) 133
[34] 21 (Enfâl) 81
[35] 34 (Sebe) 12
[36] 38 (Sa'd) 36-38

bulunması mu^ccizesi 34.[37], 38.[38] ve 27.[39] sûrelerde zikredilmektedir. Hz. Süleymân'ın tahtının özelliğinden ise 38 (Sâ'd) 34. âyette bahsedilmektedir. Kur'ân'da muhtelif âyetlerde[40] karşımıza çıkan Hz. Eyyûb, hastalığı ve fakir düşmesi hadiseleri sebebiyle zikredilir. Mesnevîmizde ise, Kur'ân'da zikredilmeyen sütunsuz bina yapması, altın çekirge yağdrması, çölden su çıkarması gibi fiillerine de temas edilmektedir.

"Hazret-i Eyyûb gününde serâb
Oldugıdur nutk-ı du^câ ile âb"
(1253.b.)

şeklindeki beyitle başlayan kısımda anlatılan çölden su çıkması mu^ccizesi, Kur'ân'da Sâd sûresinde[41] yer almaktadır. Hz. Şuayb'ın mesnevîmizde karşımızda çıkan kumu başka yere iletmesi, taşları bakır haline getirmesi, dağı secde ettirmesi hâdiseleri Kur'ân kaynaklı değildir.

"Fasl-ı nebî Yûnus-ı zü'l-iktidâr
Mu^ccizesi nakline verdik karâr
(1149.b.)

Dediler ana haşerât-ı zemîn
Eyleye tasdîk seni bi'l-yakîn"
(1154.b.)

gibi beyitlerde Hz. Yûnus'un mu^ccizelerinden bahsedilmektedir. Fakat bu mu^ccizeler de yine Kur'ân'da bulunmamaktadır.

---

[37] 34 (Sebe) 12
[38] 38 (Sâd) 36-38
[39] 27 (Neml) 16-44
[40] 4 (Nîsâ) 163; 6 (En'âm) 84; 21 (Enbiyâ) 83-84; 38 (Sâd) 41-44
[41] 38 (Sâd) 42

2.3.1.1.HZ. MUHAMMED VE MU'CİZE

İslam peygamberi, Allah'ın kulu ve elçisi olan Hz. Muhammed Kur'ân-ı Kerîm'in birçok yerinde belirtildiği üzere doğru yol üzere gönderilmiş,[42] kendisine insanların ayrılığa düştükleri şeyleri onlara açıklamak görevi verilmiş bir rehberdir.[43] Alemlere rahmet olan Hz. Muhammed'den bir çok kereler muᶜcize talep edilmiştir.

Kur'ân'ın birçok yerinde Hz. Muhammed'den muᶜcize isteyenlerin bu taleplerinin geri çevrildiğini görüyoruz.[44] Bu ayetlerden meselâ 20 (Tâhâ) 133'te "«Rabbinden bize bir muᶜcize getirseydi ya» dediler." şeklinde müşriklerin muᶜcize istekleri dile getirilir. 17 (İsrâ) 59'da muᶜcize taleplerinin geri çevrilmesi "Bu muᶜcizeleri göndermekten Bizi alıkoyan, öncekilerin onları yalanlamış olmasıdır. Semud kavmine, gözle görülebilen bir dişi deve vermiştik de ona zulmetmişlerdi. Oysa Biz muᶜcizeleri yalnız korkutmak için göndeririz." şeklinde bir nedene bağlanıyor.

Görüldüğü üzere Hz. Muhammed'e müteaddid defalar muᶜcize talebi gelmiş, fakat bu talepler geri çevrilmiştir. Mi'râc, şâkkü'l-kamer, inşirâh-ı sadr gibi büyük muᶜcizelerin ve bunların üstünde Kur'ân-ı Kerîm gibi bir muᶜcizenin O'na verilmesi halkı Müslümanlığa çağırmasında yardımcı olmuştur. Hiç şüphesiz Hz. Muhammed'e verilen yukarıda saydığımız muᶜcizeler ve daha niceleri O'nun sevgili kulu ve son elçisi olduğunu kanıtlayıcı niteliktedir. Hz. Muhammed gönderilmiş diğer bütün peygamberlerden daha üstündür, çünkü ilk önce O'nun nûru yaratılmış, hatta Allah O'nun yüzü suyu hürmetine felekleri ve âlemleri yaratmıştır. Böyle büyük bir peygamberin diğer peygamberlerden daha üstün muᶜcizeler yaratmış olması tabiîdir.

---

[42] 36 (Yâsin) 1
[43] 16 (Nahl) 64
[44] 74 (Müdessir) 52,25 (Furkan) 7-8, 25 (Furkan) 21, 17 (İsrâ) 59, 17(İsrâ) 90-93, 10 (Yûnus) 20, 11 (Hud) 12, 15 (Hicr) 7, 15 (Hicr) 14-15, 6 (En'am) 7, 6 (En'am) 37, 6 (En'am) 109, 6 (En'am) 124, 6 (En'am) 158, 21 (Enbiyâ) 5, 29 (Ankebût)50, 2 (Bakara) 118, 2 (Bakara) 209, 3 (Âli-İmrân) 183, 4 (Nisâ) 153, 13 (Ra'd) 7, 13 (Ra'd) 27, 13 (Ra'd) 31

Mesnevîmiz Ravzatü'l-iʿcâz'da Nâyî Osman Dede'nin amacının muʿcizeleri zikretmek vasıtasıyla Hz. Muhammed'in diğer peygamberlere üstünlüğünü ortaya koymak olduğunu anlıyoruz. Nitekim bir peygamberin muʿcizesi zikredildikten sonra, Hz. Muhammed'in bu muʿcizeye benzer, fakat daha üstün bir muʿcizesinin ortaya konması bunu kanıtlayıcı niteliktedir.

Araştırmamızın bu bölümünde mesnevîmizde Hz. Muhammed'e ait olduğu belirtilip, tafsilatlı bilgi verilen muʿcizelerin kaynakları üzerinde duracağız. Burada bize rehber tabiî olarak Kur'ân-ı Kerîm olacaktır.

2.3.1.2.Hz. Muhammed ve Şakkü'l-Kamer Muʿcizesi

Hz Muhammed'in şüphesiz en büyük muʿcizesi Kur'ân-ı Kerîm'dir. Fuzûlî sadece Kur'ân-ı Kerîm'in Hz. Muhammed'in dinini isbâta yeterl olduğunu ifâde eder,

Bâkî-i muʿciz ne hâcet dîn-i Hak isbâtına
Âlem içre muʿciz-i bâkî yeter Kur'ân sana[45]

Hâtemü'l-enbiyâ Hz. Muhammed'in Kur'ân'da zikredilen muʿcizeleri göklere yükseldiği ve sonunda namazın farz olunduğu Mi'raç, ayın ikiye bölündüğü Şakkü'l-kamer ve O'na meleklerin yardım etmesidir.[46] Bir muʿcizât-nâme yazan Nâyî Osman Dede'nin amacı da göz önünde bulundurulursa bu muʿcizeleri zikretmesi tabiîdir. Mesnevînin tamamına dağılmış olan Hz. Muhammed'in muʿcizelerinden Kur'ân-ı Kerîm kaynaklı olanların üzerinde bu bölümde tafsilatlı olarak durulacaktır. Ele alacağımız ilk muʿcize "Şakkü'l-kamer" muʿcizesi

Hazret-i Sultân-ı cihân ol zamân
Etdi işâret be-benân râyegân

---

[45] *Fuzûlî Divânı Şerhi,* Ali Nihad Tarlan, C. I, s. 34
[46] *Ayet ve Hadislerle Peygamberlik ve Peygamberler*, Muhittin Bahçeci, s. 227

Parmagını etdi dırâz ol Kerîm
Ya^cnî dü-nîm ol dedi oldu dü-nîm

Emr-i Resûlü's-sakaleyn ile mâh
Ka'be'ye yüz tutdı bulup şâh-râh

Nîme-i evvelsi sagından tavâf
Nîme-i sânîsi solundan tavâf

Eylediler heft tavâf ol dü-nîm
Eyledi ıkdâr anı Rabb-ı rahîm

Ba^cd yine mâh gelüp Hazret'e
Es^cad-ı sa^cd ile erüp devlete

Yine salât etdi Resûl'e be-nâm
Bir yere geldi yine oldı tamâm

(1987-1993.b.)

Nâyî Osman Dede Hz. Muhammed'in ayı ikiye ayırma (Şakkü'l-kamer) mu^ccizesini yukarıdaki gibi anlatıyor. 54 (Kamer) 1'de "Kıyamet yaklaştı ve ay ayrıldı." mealindeki âyette, sadece ayın yarıldığı anlatılır, hadisenin nasıl meydana geldiğine ve kim tarafından yapıldığına dair bir bilgi yoktur. "Muhammed" sûresinde de "kıyamet alâmetleri" kelimelerinde "şakkü'l-kamer" hâdisesi de kastedilmektedir.[47] Şâirimizin tafsilatlı bilgiyi nakledilen çeşitli rivayetlerden yola çıkarak verdiği anlaşılıyor.[48]

2.3.1.3. Mi^crâc Mu^ccizesi ve Nâyî Osman Dede'nin Mi^crâciyyesi

Kur'ân-ı Kerîm'de «Necm»[49] ve «İsrâ»[50] sûrelerinde bahsi geçen "mi^crâc mu^ccizesi" şüphesiz Hz. Muhammed'in en önemli mu^ccizelerinden biridir.

---

[47] 47 (Muhammed) 18
[48] Şakkü'l-kamer'le ilgili rivâyetlere tezimizin "Hadislerde Zikredilen Mu^ccizeler" kısmında yer verilmiştir.
[49] 53 (Necm) 1-8
[50] 17 (İsrâ) 1,60

Kur'ân'da mevcut olan bu muᶜcize gerek miᶜrâc-nâmelerde gerekse miᶜrâciyyelerde dile getirmiştir. Muhammediyye'de,

Ki miᶜrâc gecesi gördüm bu baş göz ile Allâh'ı
Bu sözdür sözlerin sağı edin bu söz taᶜvîlâ

Acem fâzılları gerçi gönül gözüyle gördü der
Arab kâmilleri haktır tutun bu sözü taᶜlîlâ[51]

şeklinde belirtildiği üzere, iki cihan serveri Hz. Muhammed'in kafa gözü, kalp gözü veya ruh gözüyle [52] Allâh'ı gördüğü, semânın katlarını, cenneti ve cehennemi dolaştığı miᶜrâc muᶜcizesinin manzum ya da mensur olarak anlatıldığı eserler vardır.Bazı mesnevîlerin "miᶜrâc" bölümlerinde temas edilen bu muᶜcizeyi anlatan müstakil eserler de vardır. Hocamız Prof. Dr. Metin Akar tespit ettiği on üç manzum miᶜrâc-nâmeden bahsederken, Nâyî Osman Dede'nin "Miᶜrâcü'n-Nebî" isimli müstakil eserine de temas ediyor.[53] 107 beyitlik bu miᶜrâc-nâmesinin dışında, bu Mevlevî şeyhinin Ravzatü'l-iᶜcâz fî muᶜcizâti'l-mümtâz adlı mesnevîsinde de 168 beyitlik bir "miᶜrâc" bölümü vardır.

Nâyî Osman Dede hem bir müstakil miᶜrâc-nâme yazarak hem de mesnevîsi Ravzatü'l-iᶜcâz'da bu muᶜcizeye oldukça geniş yer vererek sonunda namazın farz olunduğu bu muᶜcizeyi tafsilatlı olarak anlatmıştır. Mesnevîsini yazış amacını Allah'a ve Hz. Muhammed'e yakınlaşmak olarak nitelendiren Nâyî Osman Dede, mesnevîsinde izleği metodla, Hz. Muhammed'in muᶜcizelerinin diğer peygamberlerinkine denk veya daha üstün olduğunu ortaya .koymak istemiştir. Nitekim mesnevîde,

Gelmedi bir muᶜcize-i enbiyâ
Misli Muhammed'de anun olmaya

[51] *Muhammediyye*, Haz. Âmil Çelebioğlu, C. II, s. 140
[52] Tafsilatlı bilgi için bkz. *Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler*, Metin Akar, s. 7-62
[53] *Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler*, Akar, Metin

Kankı nebî muᶜciz ede dünyede
Misli anun vardı Muhammed'de de
(57-58.b.)

beyitleriyle bu amacını belli etmiştir. 15. yy.da Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-necât'ı[54] yazma sebebi Latîfî tezkîresinde "Rivâyete göre, bir gün Bursa'da bir vâiz vaaz kürsüsünde "Onun elçilerinden hiç birini diğerinden ayırmayız." (Bakara-285) âyetini tefsir ederken; bu âyet-i kerimeden çıkan anlama göre ben Muhammed Mustafâ'yı, İsa Peygamber'den-Allah'ın salat ve selamı ikisine olsun-üstün tutmam demiş. Bunu duyan Arap asıllı, seçkin, gayretli ve Allah'ın resûlünün dininin gerçek ve sadık âşıklarından biri, gayrete gelip kesin kanıtlar ve açık deliller ile adı geçen vâizi ele alıp kesinlikle susturmuş. Meğer yüce Kur'ân, lafız ve mânâ olarak o mükemmel kişinin hatırında, esas ve teferruatı gün gibi parlak hafızasındaymış. Elinde olmaksızın şöyle demiş: "Behey nâdan ve câhil sen tefsir ilminde çok eksiği olan bilgisiz birisin. Yüce ayetlerin nâsih ve mensuhundan, müşâbih ve müteşâbihinden haberin yok. Peygamberler arasında fark yoktur demekten maksat, resullük ve nebîlik hususundadır, yoksa fazilet mertebesinde değil. "İşte biz, o elçilerden kimini kiminden üstün kıldık."(Bakara-253) ayetinin anlamına ne diyeceksiniz" diyerek sert bir tartışmaya girmiş. Ama bu konuda şehir halkı vâize hak verip Arab'a destek olmayınca o da fetva için Arap ülkelerine, Mısır ve Haleb'e giderek ileri gelen Arap bilginlerinden fetvalar almış. Süleyman Çelebi Mevlid'ini o esnada söylemiş.[55]şeklinde ifade edilir. Nitekim

Hem vesîle olduğıy'çün ol Resûl
Âdem'in Hak tevbesin kıldı kabûl

Nûh anun'çün garkdan buldı necât
Dahı doğmadan göründi muᶜcizât

Ölmeyüp İsa göğe bulduğı yol
Ümmetinden olmağ içün idi ol

---

[54]*Mevlid*, Süleyman Çelebi
[55] *Latîfî Tezkîresi*, İsen, Mustafa, s. 62-63

gibi beyitlerde Süleyman Çelebi[56] Hz. Muhammed'in diğer peygamberlerden üstün olduğunu ortaya koyar.

Nâyî Osman Dede de Ravzatü'l-iᶜcâz'da Süleyman Çelebi'nin amacıyla aynı doğrultuda hareket etmiştir.

Mesnevîde "miᶜrâc" bölümü diğer bölümlere nazaran daha hacimlidir.

Gel yine [ey] nutk-ı cemîlü'l-edâ
Hüsn-i telaffuzla dile ver safâ
(2025.b.)

beyitiyle ve "Miᶜrâc-ı Şerîf-i Hazret-i Server-i Kâ'inât" başlığıyla başlayan bu bölüm,

Muhbir-i sâdıkdurur ol Pâdişâh
Ana selâm etdi anunçün İlâh
(2192.b.)

beyitiyle sona erer. 168 beyit ihtivâ eden bölümde "miᶜrâc" hâdisesi şöyle hikâye edilir:

Vahiy meleği Cebrâil (A.S.) Hz. Muhammed'i Allâh Teâlâ'nın huzuruna davet eder. Allâh'ın davetine riâyet eden Hz. Muhammed, O'na ulaşmak için Burak'a binerek yol alır. İlk önce sağdan, daha sonra soldan gelen seslere Cebrâil'in uyarısıyla yönelmeyen Hz. Muhammed'in karşısına bir kadın çıkar ve O'nu yolundan çevirmeye çalışır. Fakat iki cihan serveri Hz. Muhammed bu çağrılara uymaz. Cebrâil O'na çağrılara uyduğu takdirde ümmetinin perişan olacağını söyler. Yoluna çıkan kadının ise dünyayı temsil ettiğini belirtir. Daha sonra Hz. Muhammed'in önüne birinde şarap, birinde süt olan iki kâse gelir. O, içinde süt olan kâseden içer, bu sayede halkını dalalete düşmekten kurtarır. Bütün peygamberlerle buluşan ve onlara imamlık ederek iki rekat namaz kılan Hz. Muhammed yolculuğuna devam eder, bütün gökyüzü cisimleri O'nun karşısında eğilir. Muhammed-i Emin, Hz. Âdem'i görür ve ona selâm vererek konuşur. Hz. Îsâ, Hz. Yahyâ, Hz. Yûsuf, Hz. İdris, Hz. Hârûn, Hz. Mûsâ ve son olarak Hz.

[56] *Mevlid*, Süleyman Çelebi, s. 13-14

İbrâhîm'le feleğin katlarında selamlaşan Peygamberimiz Sidre'ye geldiğinde Cebrâil'den ayrılır, Refref'e binerek Allâh'ın huzuruna erişir. Allâh namazı O'na ve ümmetine farz kılar. İlk başta elli rekat farz olunan namaz, Hz. Muhammed'in ricasıyla beş rekata indirilir. Allâh'ın emriyle Hz. Muhammed geriye döner.

Ravzatü'l-iᶜcâz'da özetle böyle hikâye edilen "miᶜrâc" muᶜcizesi şâirimizin müstakil eserinde de ifadesini bulmuştur. Bu "Miᶜrâc-nâme"nin metnini aşağıda veriyoruz:[57]

13b 1 Evvel Allāh adını yād eylerüz
Dil dil olmuş ḳalbi dil-şād eylerüz

2 Ẕikr-i Ḥaḳ'la nuṭḳı irşâd eylerüz
Her ḫarāb-ābādı ābād eylerüz

3 Ḥażret-i Aḥmed ṣıfātın söylerüz
Muṣṭafā'nuñ muᶜcizātın söylerüz

4 Her kim eylerse Muḥammed vaṣfını
ᶜĀḳıbet maḥmūd eder Ḥaḳḳ ismini

5 Kim anuñ ẕāt-ı şerīfin āşikār[58]
Bā'iṡ-i mevcūd etdi Kirdigār

6 Anuñ içün cümleden efżaldür ol
Anuñ içün pertev-i ekmeldür ol

7 Anuñ içün yār oldı şeş cihāt[59]
ᶜArş u ferş ü heft deryā hem nihād

8 Aña verdi Ḥaḳ ḥaḳāyıḳ sırrını
Aña bildürdi daḳāyıḳ sırrını

9 Her ne kim ikrām ḳıldı ẕātına
Hażm edüp ikrām buldı ẕātına

---

[57] Süleymaniye Ktp., Reşid Ef. Bl., nr. 384, v. 13b-16a

[58] 5a şerîfin: şerîfüñ R

[59] 7a cihât: cihâd R

10 ʿAşḳ-ı ḥubbı ẕātına ḳıldı ṣalāt
Eṣ-ṣalāt ey maẓhar-ı nūrü'ṣ-ṣalāt

11 Ey ḥaḳāyıḳ ʿāşıḳı gūş et beni
Kim Muḥammed'den ḫabīr edem seni

12 Ḫāḳ-ı pāyın bilmege gel gūş ol[60]
Aḳlını der bāşına ber-hūş ol

13 Bil ne ḳuvvet verdi maḥbūbına Ḥaḳ
Bil ne ḥükmünden verülmişdi sebaḳ

14 Çün ḥabīb oldu(ydu) ehline Resūl
Muʿcizātı vāfire buldı vuṣūl

15 Saña naḳl edem bir iki muʿcizāt
Dilde ʿillet var ise bulsun ḥayāt

16 Līk ircā eylerem her emcede
Fātiḥā'yla yād ola ʿOs̱mān Dede

14a 17 Çün irāde ḳıldı ol Rabbü'l-enām
Kim Muḥammed bula ikrām-ı tamām

18 Biline Peyġamber-i ʿālī-cenāb[61]
Ḳavl ü fiʿl nicedür ʿayn-ı kitāb

19 Yād olunsun muʿcizāt-ı Aḥmedī
Ḫoş bilünsün ẕāt-ı pāk-i emcedi

20 Muʿcizātından biri miʿrācdur
Ḥażret-i Peyġamber'i iʿrācdur

21 Bir şeb idi ki düşenbihdi o şeb
Birşeb idi gicelerden münteḫab

---

[60] 12a pâyın: pâyuñ R
[61] 18a ʿalî: âl-i R

22 Şebde miʿrāc etdigin ḳılma ʿaceb[62]
Āb-ı ḥayvānı ḳodı ẓulmünde Rab

23 Ümmühānī h̲ānesindeydi Resūl
Kim ʿAli'nüñ h̲āheridür ol betūl

24 Ḳıldı maḥbūbını daʿvet ol Celīl
Eyledi emrini ih̲fā Cebre'īl

25 Emr edüp Cibrīl'e ol Rabb-ı cemīl
Daʿvet içün geldi aña Cebre'īl

26 Bir Burāḳ ol cennet- aʿlāmdan
Eyle āgāh Ḥażret-i ikrāmdan

27 Daʿvet et maḥbūbumı gelsin baña
Gösterem dīdārumı ben de aña

28 Niçe luṭf u niçe iḥsān eyleyem
Baña varan yolı āsān eyleyem

29 Ḳullarumdan eyledüm mümtāz anı
Bilürem ben ārzū eyler beni

30 Bir Burāḳ aldı cināndan ol melek
Geldi ol Sulṭān'a tesbīh ederek

31 H̲ᵛāb-ı bī-dār [ı] miyānında hemīn
Yā Muḥammed dedi Cibrīl Emīn[63]

32 Gūş edüp Cebre'īl ṭurdı hemān
Oldı Cebrā'īl ü Mikā'īl ʿayān

14b 33 Etdiler miʿrāc[ı] tebşīr ol zamān
Ṭoldı nūr ile zemīn ü āsumān

34 Dedi Cibrīl ey Muḥammed Muṣṭafā
Çoḳ salā eyler saña Rabbe'l-ʿulā

---

[62] 22a etdigin: eydigin R
[63] 36 (Yâsin) 8

35 Daʿvet eyler ẕāt-ı pākün̄ ḥażrete
Tāki ḥażret erişe ol devlete

36 Cān-ile oldı muṭīʿ-i emr-i yār
Geldi çāh-ı Zemzem'e ol baḫtiyār

37 Anda daḫı şaḳḳ-ı ṣadr etdi ẓuhūr
Zemzem ile ḫoş vużū ḳıldı o Nūr

38 ʿAşḳ-ı ḥubbī ẕātına ḳıldı ṣalāt
Eṣ-ṣalāt ey maẓhar-ı Ẕātü'ṣ-ṣalāt

39 Dedi Cibrīl ey Ḥabīb ey yüzi aḳ
Verdi Ḥaḳ san̄a cināndan bir Burāḳ

40 Gel süvār ol edelüm ʿazm-i Ḫudā
Hep melā'īk muntaẓırlardur san̄a

41 Çün Burāḳ'ı çekdi vü ṭutdı rikāb
Kim süvār ola Burāḳ'a ol Cenāb

42 Ḥikmet-ile etdi ser-keşlik Burāḳ
Ḳoymadı binsin o şāh-ı iştiyāḳ

43 Niçe serkeşlik ḳılursın Aḥmed'e
Kim erisersin ḥayāt-ı sermede

44 Binmeyiser bundan efżal san̄a nūr
Rāżı ol olsun süvār etsün ʿubūr

45 Çün Burāḳ'un̄ gūşına erdi kelām
Oldı bin̄ cān ile ol Sulṭān'a rām

47 Dedi kim olsun saʿādetle süvār
Līk ben bī-çārenün̄ ümmīd [i]vār

48 Çün sabāḥ-ı maḥşer olunca o Nūr
Gün gibi maşrıḳdan edince ẓuhūr[64]

[64] 47b maşrıḳdan: şerefden R.

49 Bir Burāḳ'a bindürürler ᶜizz ile
Yine Cebrā'īl ü Mikā'īl bile

50 Ol zamān daḫı baña olsun süvār
Böyle vaᶜd etsün o şāh-ı kāmgār

15a 51 Böyle deyüp oldı ḫāmūş ol Burāḳ
Yaᶜnī kim ol demde olmaya firāḳ

52 Ḥażret-i sulṭān çü gūş etdi anı
Kim lisān verdi Burāḳ'a ol Ġanī

53 Vaᶜd eder ol dem aña ol Nūr-ı ᶜayn
Oldı Mikā'īl ü Cibrīl şāhideyn

54 ᶜAşḳ-ı ḥubbī ẕātına ḳıldı ṣalāt
Eṣ-ṣalāt ey maẓhar-ı ẕātü's-ṣalāt

55 Pes hemān oldı süvār ol pāk-ẕāt
Naᶜra-i şābāş ile ṭoldı cihāt

56 Bir rikābında yürür Cibrīl Emīn
Biri Mikā'il ile oldı yerin

57 Nice kez yüz biñ melā'īk geldiler
Emr-i Ḥaḳ'la aña peyrev oldılar

58 Ḳuds'e ṭoğdı ᶜazm edüp üç yārlar
Oldılar aġyārda bīzārlar

59 Gūşına ḳarᶜ etdi evc-gūne ṣadā
Yā Muḥammed ṭur deyü ḳıldı nidā

60 Hīç muḳayyed olmadı gitdi hemān
Vardı Ḳuds'e ᶜizzet-ile şādmān

61 Geldiler ervāḥ-ı ḫayl-i enbiyā
Oldı tekrār anlar ile pür-ṣafā

62 Emr-i Ḥaḳ'la dedi Cibrīl ey hümām
İki rekᶜat ḳıl namazı ol imām

63	Geçdi miḥrāba İmām-ı mürselīn Ḳıldı iki rekᶜatı ol dem hemīn
64	Nūrdan miᶜrācı ḥāżır ḳıldılar ᶜİzzet-ile ol araya geldiler
65	Bir ṭabaḳla geldi üç kāse hemān Biri ḫamr ü biri süd birisi mā
66	Dedi Cibrīl eyle birin iḫtiyār Böyledür emr-i Ḫudā ey baḫtiyār
67	Ḥikmet evvel ṣūret ü maᶜnā hüner Nūş edüp süd ḳılmadı ḫamra naẓar
68	Ḥamd edüp Cibrīl dedi ey ᶜazīz Ḥamdü-lillāh eyledüñ kārūn temīz
69	Ḫamr nūş etseydüñ ey ḥikmet-güzīn Cümle fāsıḳ olur-idi mü'minīn
70	ᶜAşḳ-ı ḥubbī ẕātına ḳıldı ṣalāt Eṣ-ṣalāt ey maẓhar-ı ẕātü'ṣ-ṣalāt
71	Çünki eflāke ᶜurūc etdi Resūl Āsumānda buldı ervāḥa vuṣūl
72	Ādem ü Īᶜsī vü Yaḥyā Yūsuf'ı Gördi İdrīs ile Hārūn [ı] daḫı
73	Sādise vardı görüp Mūsā evi Merḥabā ḳıldı anuñla rū-be-rū
74	Edicek teşrīf-i heft-āsumān Biri İbrāhīm ile ṭutdı mekān
75	Rūḥ-ı İbrāhīm edüp ikbāl aña Dedi gelgil ṣāliḥ oğlı Muṣṭafā
76	Sidre'yi seyr etdi andan ol cenān Ḳıldı Cibrīl oldı Sidre āşiyān

77 Dedi Ḥażret ey refīḳ-i ḫoş şefīḳ
Etmemisin bile tekmīl-i tarīḳ

78 Bes dedi Cibrīlsin ey şāhbāz
Olasın ᶜizzet ile rıfᶜat-tırāz

79 Sebḳat etsem Sidre'den ben pek beyān
Ḥurḳ ederdi beni heybet ol zamān[65]

80 Ẓāhir oldı Refref ol-dem Ḥażret'e
Kim süvār ola erince Ḥażret'e

81 Anda nice [biñ] ḥicāb oldı ᶜadem
Gördi Ḥażret Ḥażret'i bī-keyf ü kem

82 Çünki Ḥażret Ḥażret'e buldı vuṣūl
Etteḥiyyāt oḳudı anda Resūl

83 Erdi ᶜayn-ı Ẕāt'dan bir ḫoş nidā
Yā ḥabībī yā Muḥammed Muṣṭafā

84 Yā selām ü raḥmet ü ṭīb ü ṣafā
Saña verdüm ey İmām-ı enbiyā

85 ᶜAynı ᶜaynīle naẓar ḳıl ᶜaynı gör
Çünki ġayrı terk ḳıldın ᶜaynı gör

86 Her ne kim maḳṣūddur maḥṣūldur
Ḥażretümde ḥācetüñ maḳbūldur

87 Ḥażret oldem ümmetin ḳıldı niyāz[66]
Anı da baḫş eyledi ol Bī-niyāz

16a 88 Cebre'il'e keşf olup ol va'deler
Bes sürūş-ile şehādet ḳıldılar

89 Anda ṭoḳsān biñ kelām oldı kelām
Nice bîn esrār ile ṣoḥbet tamām

---

[65] 78b. Ḥurḳ ederdi beni heybet ol zamān: Ḥurḳ ederidüm benüm heybet hemān R.

[66] 86a. ümmetin: ümmetüñ R.

90 Ḥaḳ Te'ālā luṭf-ı fażl-ile salāt
Hedye ḳıldı mü'minīn ü mü'mināt

91 Hem buyurdı beş vaḳit olsa edā
Elli vaḳtüñ ecrin edem ben aña

92 Oldı destūr ol Ḥabīb'üñ ẕātına
Geldi yine Ümmühānī ḳatına

93 Emr-i Ḥaḳḳ'ı ḫalḳa teblīğ eyledi
Muḫbir-i ṣādıḳ ḥaḳīḳat söyledi

94 Ol ki mü'mīn idi taṣdīḳ eyledi
Evvelā īmānı Ṣıddīḳ eyledi

95 Cümle aṣḥāb oldılar rifʿat-şikār
Muʿcize-i miʿrāc oldı āşikār

96 ʿAşḳ-ı ḥubbī ẕātına ḳıldı ṣalāt
Eṣ-ṣalāt ey maẓhar-ı ẕātü'ṣ-ṣalāt

97 Yā Rab ol Sulṭān-ı cānuñ ḥürmeti
Nūr-ı ẕāt-ı Müsteʿān'uñ ḥürmeti

98 Ol Muḥammed rūḥına taʿẓīm içün
Muṣṭafā'nuñ cismine tekrīm içün

99 Nūr-ı ẕāt-ı Muṣṭafā'nuñ ḥaḳḳı-çün
Sırr-ı ʿayn-ı Kibriyānuñ ḥaḳḳı-çün

100 Rūyına müştāḳ olanlar ḥaḳḳı-çün
ʿAşḳına ʿuşşāḳ olanlar ḥaḳḳı-çün

101 Va'düñi iḥsān ḳıl ʿāşıḳlara
Dīn yolında sa'y eden ṣādıḳlara

102 Cümle īmān ile ḫatm olsun ümem
Cennet ü dīdār ile ḳıl muğtenem

103 Bā ḥaḳ-ı Aḥmed Muḥammed Muṣṭafā
Dervīş ʿOsmān'a daḫı eyle ʿaṭā

104 Ey kemāl-i raḥmet ıssı Pādişāh
Sen ḳabūl eyle ricāmuz yā İlāh

105 Yüzi ṣuyı ḥaḳḳı-çün Peyġamberüñ
Sırr-ı būyı ḥaḳḳı-çün ol serverüñ

106 Fātiḥayla bed' olundı bu kelām
Fātiḥayla ḫatm olunsun ve's-selām

107 Aḥmed ü aṣḥāb ü cümle mü'minīn
Raḥmetu'llāhu 'aleyhim ecma'īn

Bilinen bestelenmiş tek mi^c^râciyye olan bu eser, Türk Mûsikî Tarihi açısından da önemlidir. Bir rivâyete göre, böyle bir eser bestelemek isteyen Osman Dede, Üsküdar Doğancılar'da Nasuhî dergahında misafirken Mi^c^râciyye'nin güftelerini rüyasında Nasuhî Efendi tarafından kendine ilham edilmiş, ertesi sabah Osman Dede bu güfteleri hemen yazıya geçirmiş. Eser üç gece içinde tamamlanmış ve Berat Kandili'nde dergahta okunmuş.[67]

Osman Dede'nin Ravzatü'l-i^c^câz'daki Mi^c^râciyyesi ile müstakil Mi^c^râc-nâmesi arasındaki farklardan biri, Mi^c^râciyyesi'nin daha hacimli olmasıdır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi Mi^c^râciyye 168, Mi^c^râc-nâme ise 107 beyit ihtivâ etmektedir. Ravzatü'l-i^c^câz'da beyit aralarında ilk önce "Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım." meâlindeki hadis-i kudsî, daha sonra da dört kısımda "Ettehiyyât" duasını iktibas eden Osman Dede, Mi^c^râc-nâme'de böyle bir yönteme başvurmamıştır. Mi^c^râcın anlatıldığı bu her iki eserde de "inşirâh-ı sadr" hadisesine temas ediliyor. Ravzatü'l-i^c^câz'da hadiseyi,

Hazret-i sadrına erer inşirâh
Kalb-i latîfine hezâr infitâh
(2047.b.)

beytiyle ifade eden Osman Dede, Mi^c^râc-nâme'de bunu

[67] Karadeniz M. Ekrem, Türk Musikîsinin Nazariye ve Esasları, s. 162

Anda dahı şakk-ı sadr etdi zuhûr
Zemzem ile hoş vuzû kıldı o Nûr

beytiyle anlatmaktadır.

Mi^crâc-nâme'de ayrıntıyla anlatılan Hz. Muhammed'in Burak'a binmesi ve Burak'ın ilk başta O'nu kabul etmeyip, serkeşlik yapması olayına Mi^crâciyye'de yer verilmemiştir. Mi^crâciyye'de

Pes yine bir ^cavrat olup âşikâr
Zînetini ^carz kılar çün bahâr

Gör beni kim zînet ile ahsenem
Gel bana gel hüsn ile müstahsenem

Gitmenüz ol yola ki dûr ü dırâz
Gel ki benimle olasın cilve-sâz

Hazret-i Sultân ana hîç bakmadı
Su gibi ol zînete hîç akmadı
(2056-2059.b.)

beyitleriyle anlatılan dünyanın Hz. Muhammed'e kadın sûretinde görünmesi hâdisesine Mi^crâ-nâme'de yer verilmemiştir. Mi^crâc esnasında Hz. Muhammed'in önüne getirilen kâselerden bahsedilirken, kâse adedi Mi^crâc-nâme'de,

Bir tabakla geldi üç kâse hemân
Biri hamr u biri süd birisi mâ

şeklindeki beyitte üç olarak belirtilirken, Mi^crâciyye'de bu adet,

İki ^caded kâse gelipdi bana
Birisi sûd birisi hamr-ı safâ
(2076.b.)

beytinde iki olarak gösterilmektedir.

Mi^craciyye'de feleğin katlarında Hz. Muhammed'in diğer peygamberlerle karşılaşması ayrıntılı anlatılırken, Mi^crâc-nâme'de bu ayrıntılara girilmemiştir. Allâh'ın ilk başta namazı elli vakit farz kılmasını daha sonra Hz.

Muhammed'in ricalarıyla bunu beşe düşürmesi Miʿrâciyye'de anlatılırken, Miʿrâc-nâme'de bu hususa yer verilmemiştir. Yalnızca,

Hem buyurdı beş vakit olsa edâ
Elli vaktün ecrin edem ben ana

beytinde bu hâdiseye kısaca temas edilmiştir. Miʿrâ'ın Hz. Muhammed'in amca kızı Ümmehânî'nin evinde gerçekleştiği ise sadece Miʿrâc-nâme'de belirtilmiştir.

Ümmühânî hânesindeydi Resûl
Kim ʿAlî'nün h̬âheridür ol tebûl

Miʿrâc-nâme'de beş yerde tekrar edilen,

Aşk-ı hubbî ẕâtına ḳıldı salât
Es-salât ey mazhar-ı nûrü's-salât

beyti gibi Ravzatü'l-iʿcâz'da da

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

beyti tekrar edilmiştir.

Aruzun remel bahrinin Müfteʿilün/müfteʿilün/fâʿilün kalıbıyla yazılan Ravzatü'l-iʿcâz ve Fâʿilâtün/fâʿilâtün/fâʿilün kalıbıyla yazılan Miʿrâc-nâme'de göze çarpan bir husus da miʿrâc muʿcizesine temas eden her iki eserde de Nâyî Osman Dede'nin Süleyman Çelebi[68], Yazıcıoğlu Mehmed[69] v.b. gibi okurlarından dua talep etmesidir.

Sonuç olarak, Ravzatü'l-iʿcâz'da Süleyman Çelebi'yle aynı maksatla hareket eden Nâyî Osman Dede, Miʿrâc-nâmesinde daha çok Türk Mûsikî Tarihi'ne hizmet etmiş, bu eseri bestelemekle bilinen tek bestelenmiş miʿrâciyyeyi kültür tarihine kazandırmıştır. Dinî eserler içinde her iki miʿrâciyye de önemli yer

[68] *a.g.e.*, Süleyman Çelebi, s. 9-10
[69] *Muhammediyye*, Haz. Âmil Çelebioğlu, C. II, s. 140

tutmaktadır. Osman Dede, bir Mevlevî şeyhi ve mûsikîşinâs olarak, her iki yönünü de ortaya koyan iki ayrı eser yazmıştır.

2.3.2.RAVZATÜ'L-İ CÂZ'DAKİ İNCİL KAYNAKLI MU^cCİZELER

Hz. Îsâ'ya inen İncil tabiî olarak onun insanlara dinini yayma çabasından ve mu^ccizelerinden bahseder. Klasik Türk Edebiyatı'nda Hritisyanlığı yayan peygamber Hz. Îsâ'dan bahsolunurken özellikle onun can bağışlayıcılığı ile ölüleri diriltme mu^ccizesine temas edilir. Sevgilinin dudağı ve nefesi can verici olarak tahayyül edilip, ona Mesih özelliği verilir ve Hz. Îsâ'nın bu mu^ccizesine telmihte bulunulur. Nitekim Cinânî,

Mesihâ-yı leb-i la^clün durur ihyâ iden yoksa
Beni bir günde bin kez öldürürdi çeşm-i kattâlün[70]

derken, dudağın can bağışlayıcı, gözün ise öldürücü vasıflarından bahseder. Ve dudağın bu özelliğini Mesih'le ilgi kurarak verir. Bâkî ise,

Rûh-bahş oldu Mesihâ-sıfat enfâs-ı bahâr
Açtılar dîdelerden hâb-ı ademden ezhâr[71]

şeklindeki beytinde bir tasvir yaparken, tabiatın baharda yeniden canlanmasını Hz. Îsâ'nın ölüleri diriltme mu^ccizesini hatırlatarak zikrediyor. Harezmli Hafız ise mu^ccizeye şöyle telmihte bulunuyor,

Ölüni köz köre Hâfiz biki tirgüzdi revân
Lebidin her kişi kim mu^ccize-i İsâ tiledi[72]

İncil'in muhtelif yerlerinde anlatılan ve Kur'ân-ı Kerîm'de de temâs edilen Hz. Îsâ'nın dört kişiye hayat vermesi Ravzatü'l-i^ccâz'da da zikredilmektedir.

---

[70] *Cinânî Divânı*, Cihan Okuyucu, s.517
[71] *Bâkî Divânı*, Sabahattin Küçük, s.39
[72] *Harezmli Hafız Divanı'ndan Seçmeler*, Recep Toparlı, s.236

Dört aded kimseye geldi hayat
Nefh edicek hazret-i Îsâ bî-zât
(1695.b.)

beytinde ifade edilen bu muᶜcize hakkında bilgi verilirken Hz. Îsâ'nın Âzer, İbnü'l-Acûz, Âşer'in oğlu ve Sam'ı diriltti̇ği ifade ediliyor.

Birisi Âzer biri İbnü'l-Acûz
Âşer'ün oğlu biri kıldı berûz

Biri dahı Sâmdurur ibni Nûh
Nefha-i Îsâ ile buldı fütûh
(1696-97.b.)

Oysa ki İncil'de diriltilenler "bir dulun oğlu"[73], "sinagog başkanı Yairos'un ölen kızı"[74], "Hz. İsa'nın ölümünde kutsal yaşamlılardan bir çoğu"[75] şeklinde belirtilir.

Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Îsâ'nın bir kuş sûreti yaptığı, buna nefesini üfledikten sonra sûretin uçtuğu anlatılır.[76] İncil'de tesadüf edemediğimiz bu muᶜcizede bahsedilen bu kuş yarasa sûretinde imiş. "Murg-ı Îsâ" adıyla da anılan bu kuştan [77] Neş'et bahsederken Hz. Îsâ'nın muᶜcizesine de telmihte bulunur,

Dedim değilim ki murg-ı Îsâ
Şeb-revlik ile olam şeb-ârâ [78]

Mesnevîmizde ise bu muᶜcize,

Hazret-i Îsâ küli alsa ele
Balçığı tayr ider idi nefh-ile

Nefh edicek ana hemân bir nefes
Lâzım olurdı ana ol dem kafes
(1771-72.b.)

---

[73] Luka 7: 11-17
[74] Luka 8: 40-56; Markos 5: 21-43; Matta 9: 18-26
[75] Matta 27: 27: 45-56; Yuhanna 19: 28-30
[76] 3 (Âl-i İmrân) 49, 5 (Mâide) 110
[77] *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, Ahmet Talat Onay, s.208
[78] *a.g.e*

şeklindeki beyitlerde karşımıza çıkıyor.

Mâide sûresinde[79] bahsi geçen Hz. Îsâ'ya gökten sofra inmesi muᶜcizesi,

Gûyiyâ mâ'ide-i dehr oldı semâdan nâzil
Buldı iᶜcâz-ı Mesihâ ile şöhret sofra

şeklindeki beyitle Cinânî'de[80] de ifade edilmiştir. Ravzaü'l-iᶜcâz'da,

Dedi müfessir رحم الله له 'la
Geldi semâdan bulara mâ'ide

Vardı derûnunda yedi gîrde
Hem yedi matbûh balık gördiler

Cümle huzûrunda [dır] ol cânlar
Hep yediler mâ'ideden nânlar
(1799-1801.b.)

şeklinde anlatılan bu muᶜcizeye göre, Hz. Îsâ az yiyecekle çok insan doyurma muᶜcizesinin sahibidir. İncil'de Îsâ peygamber beş ekmek, iki balık veya yedi ekmek birkaç küçük balıkla dört veya beş bin arasında değişen toplulukları doyurur. Hatta bunlardan geriye küfelerce yiyecek kalır.[81] Mesnevîmizdeki farklılık, Ravzatü'l-iᶜcâz'da sofranın tıpkı Kur'ân-ı Kerîm'de[82] söylendiği üzere gökyüzünden inmiş olmasına temas edilmesidir.

Hz. Îsâ'nın hastalıkları iyileştirme muᶜcizesi Matta, Markos, Luka, ve Yuhanna İncillerinin bir çok yerinde karşımıza çıkmaktadır.[83]

---

[79] 5 (Mâide) 112-115
[80] *a.g.e.*, s. 584
[81] Luka 9:10-17; Matta 14:13-21; Matta15, 16:22-29; Markos 6:30-44; Markos 8:1-10
[82] 5 (Mâide) 112-115
[83] Luka 22:47-53; Luka 18: 35-43; Luka 17: 11-19; Luka 13, 14: 1-6; Luka 13: 10-17; Luka 11: 14-23; Luka 9: 37-43; Luka 8: 26-39: Luka 7: 18-35; 6, 7: 1-10; Luka 5, 6: 6-11; Luka 5:40-42; Luka 5:12-16; Luka 4, 5:38-41; Luka 4, 5:31-37; Markos 10:46-52; Markos 9:14-29; Markos 8:22-26; Markos 7:31-37; Markos 7:24-30; Markos 6, 7:53-56; Markos 5, 6:1-6; Markos 4, 5:1-20; Markos 3:7-12; Markos 2, 3:1-6; Markos 1, 2:1-12; Markos 1, 2:40-45; Markos1, 2:35-39; Markos 1:29-34; Markos 1:21-28; Matta 21:12-17; Matta 20, 21:29-34; Matta 17:14-21; Matta 15:29-31; Matta 15:29-31; Matta 15:24-30; Matta 14, 15:34-36; Matta 12:22-32; Matta 11, 12:9-14; Matta 9: 32-34; Matta 9:27-31; Matta 8, 9:1-8; Matta 8, 9:28-34; Matta 8:14-17; Matta 7, 8: 5-13; Matta 7, 8:1-4; Matta 4:23-24

Îsî-yi Yezdân o sultân-ı cân
Halka du'â eyler idi her zamân

Abras, üker', inme olanlar gelür
Cümle du^câsı ile sıhhat bulur
(1738-39.b.)

beyitleriyle mesnevîmizde anlatılan bu mu^ccizeye Klasik Türk Edebiyatı'nda sevgilinin hastalıkları iyileştirmesi ve tabip olması dolayısıyla temas edilir.

Gizlileri âşikâr eden Hz. Îsâ, bütün saklı işlerden de haberdardır. Kur'ân'da geçen[84] bu mu^ccizeye İncil'de de tesadüf ediyoruz. Mesih'in Yeruşalem'in ordular tarafından kuşatılacağını ve yıkılacağını önceden bildirmesi de bu mu^ccize doğrultusundadır.[85] Ravzatü'l-i^ccâz'da ise Hz. Îsâ'nın halkın yaptığı bütün işleri bildiği belirtiliyor:

Hazret-i Îsâ'ya Hudâ-yı nihân
Eyler idi gizlileri hep ayân

Halk hafî işleseler işlerin
Keşf ider idi anı hep birbirin

Her kişi kim evde ta^câm eyleye
Nev^cî vü ta^cmını nedir bil diye

Cümlesini keşf ider idi hemân
Kalmaz idi kimsede aslâ gümân
(1758-61.b.)

İncil'de bulunan Petros, Yakup ve Yuhanna'yla dağa çıkan Hz. Îsâ'nın gözünün ve giysilerinin güneş gibi parlaması ve yanına Hz. Musa ile Hz. İlyas'ın gelmesi[86] Hz. Îsâ'nın deniz üzerinde yürümesi, [87] fırtınayı dindirmesi,[88] üzerinde meyve olmayan incir ağacının Hz. Îsâ'nın emriyle kuruması, [89] uzun

---

[84] 3 (Âl-i İmrân) 49
[85] Luka 21:20-24
[86] Matta 16, 17:1-13; Luka 9:28-36
[87] Matta 14: 23-33; Markos 6, 7:45-52; Yuhanna 6:16-21
[88] Markos 4:35-41; Luka 8:22-25; Matta 8, 9:23-27
[89] Markos 11:12-14; Matta 21:18-22

zamandır balık tutamayan Simon'un Hz. Îsâ'nın mu^ccizesiyle çok balık tutması,[90] vergi için gerekli paranın avlanan balığın ağzından çıkması,[91]Hz.Îsâ'nın çarmıha gerildikten sonra dirilmesi[92] ve göğe yükselmesi,[93] mu^ccizelerine mesnevîmizde temas edilmemiştir.

Ya meger kim leşker-i Fir'avnı ederler helâk
Nil şakk olmuşdurur Mûsâ elinde bî-gümân

Yukarıdaki beyitte olduğu gibi Necâtî'nin[94] ve bir çok şâirimizin mu^ccizelerine telmihte bulunduğu Hz. Mûsâ İncil'de "Bu adam Mısır'da ve Kızıl Deniz'de ve kırk yıl çölde hârikalar ve alâmetler yaparak onları çıkardı." şeklindeki âyette hatırlatılmaktadır.[95]

2.3.2.RAVZATÜ'L-İ^cCÂZ'DAKİ TEVRAT KAYNAKLI MU^cCİZELER

Mesnevîmizde bahsi geçen mu^ccize ve hâdiselere mukaddes kitaplarda ve çeşitli hadislerde tesadüf ediyoruz. Nitekim Tevrat'ta da bu mu^ccize ve hâdiselerden bir kısmı zikredilmiştir. Bu bölümde mesnevîmizde bahsi geçen ve Tevrat'ta tesadüf ettiğimiz mu^ccizelere temas edeceğiz.

Öncelikle mesnevîmizde yer alan Hâbil ve Kâbil kıssasının Kur'ân-ı Kerîm[96] yanında Tevrat'ta[97] da bulunduğunu belirtmek istiyoruz. Tevrat'ta Kâbil'in adı Kâin şeklinde telaffuz edilmiştir. Kâin kardeşi Hâbil'i kıskandığı için öldürür. Çünkü kardeşinin Allâh'a adadığı kurban kabul edilmiş, kendisininki edilmemiştir.

Yunus Emre bir ilâhisinin;

---

[90]Luka 4,5:1-11
[91]Matta 17,18:24-27
[92] Matta 27, 28:1-10, Markos 15, 16:1-8; Markos 15,16:9-11; Markos 15,16:12-13; Markos 16:14-18; Luka 24:1-12; Luka 24:13-35; Luka 24:34-49
[93] Luka 24:50-53; Markos 16:19-20; Habercilerin İşleri 1:9-11
[94] *Necâtî Bey Divânı,* Ali Nihad Tarlan, s.343
[95] Resullerin İşleri 7:36
[96]5 (Mâide) 27-31
[97] Tekvîn 4:1-9

Gökyüzünde Îsâ ile
Tûr dağında Mûsâ ile
Elindeki asâ ile
Çağırayım Mevlâ'm seni[98]

şeklindeki dörtlüğünde, Hz. Mûsâ'nın "asâ"sının yılan olmasına dair muᶜcizeye telmihte bulunur. Fuzûlî'nin tevhidî bir gazelinde,

Sensen kılan mezâhir-i ümmîd ü bîm edüp
Mûsâ'nı ilm genci asâsını ejdehâ[99]

beytiyle temas ettiği bu muᶜcizeye Klasik Edebiyat'ın bir çok şâiri[100] beyitlerinde yer vermişlerdir. Mevlevî bir şâir olan Nâyî Osman Dede'nin mutlaka etkilenmiş olduğu Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde "asâ"nın ejderhâ olma muᶜcizesi şöyle nakledilir: "Melûn Firavun'un zamanında sihirbazlar Mûsâ ile kin güderek mücadeleye giriştiler. Fakat onu büyük tuttular, öne geçirdiler, ağırladılar. Zîrâ ona "Ferman senin. İstiyorsan önce sen asânı at." dediler.

Mûsâ "Hayır, ey sihirbazlar, önce siz büyülerinizi meydana koyun." dedi.

Mûsâya karşı gösterdikleri o kadarcık hürmet din sahibi olmalarına sebeb oldu; inat yüzünden de elleri, ayakları kesildi.

Sihirbazlar Mûsâ'nın hakkını anladıklarından evvelce işledikleri suça karşılık olarak ellerini, ayaklarını fedâ eylediler."[101] Bir başka yerdeyse, "Mûsâ ve

---

[98] *Yunus Emre Güldeste*, Sevgi Gökdemir-Ayvaz Gökdemir, s. 43
[99] *Fuzûlî Divanı Şerhi*, Ali Nihad Tarlan, C. I, s.18
[100] Misal vermek gerekirse sırasıyla Harezmli Hafiz, Aşkî, Sâmî vb. şâirler

Tâ ejdehâ-yı Mûsî boldı kalem ilinde
Fir'avn teg hasûdî irür çü mâr-ı Erkam

Yoğ etdi ceyş-i Fir'avn-ı asâ-yı muᶜciz-i Mûsâ
Bu ejderlerle kahr et sen şehâ kavm-i Mesîhâ'yı

Be-şuᶜle-i yed-i beyzâ vü muᶜcizât-ı asâ
Be-nûr-ı eymen-i Tûr-ı tecelliyât nümud

gibi beyitlerle bu mu`cizeyi hatırlatmışlardır.

[101] *Mesnevî*, Mevlânâ, s. 130

Muhammed'in muᶜcizelerine dikkat et. Sopa nasıl yılan şekline girdi, direk nasıl irfan sahibi oldu."[102] şeklinde bu muᶜcize hatırlatılır.

Tevrat'ta "Ve Rab ona dedi: Bu senin elindeki nedir? Ve dedi: Değnek. Ve dedi: Onu yere at. Ve onu yere attı ve yılan oldu ve Mûsâ onun önünden kaçtı."[103] ifâdeleriyle işaret edilen bu muᶜcize, mesnevîmizde de şöyle anlatılıyor:

Cümle mu`cizden o Şâh'un ᶜasâ
Muᶜ cize-i kâmilesidir şehâ

Ejder olup yineᶜasâ olması
Darbı ile Nil'de yol bulması
(1333-34.b.)

Kur'ân-ı Kerîm'de [104] temas edilen "Yed-i beyzâ" muᶜcizesi Tevrat'ta "Çıkış" bölümünde karşımıza çıkıyor.[105] Burada Klasik Türk Edebiyatı'nda "Yed-i beyzâ" muᶜcizesine yapılan sıkça karşılaştığımız telmihlerden birkaçını sıralamak istiyoruz:

Olsa iᶜcâz-ı yed-i beyzâ n'ola bî-iᶜtibâr
Tâb-ı mihr etdi cihânı ol kadar pür-tef ü tâb[106]

Bâga gel kim eyledi peydâ yed-i beyzâ semen
Gözün aç kim gösterir ahdar şecerde nâr gül[107]

Gösterdi yine sâki-i meclis yed-i beyzâ
Zerrîn kadehi etdi elinde gül-i hemrâ[108]

Nâyî Osman Dede ise bu muᶜcizeden şöyle bahsediyor:

Muᶜciz-i Mûsâ yed-i beyzâ ᶜayân
Ekser-i maᶜlûm ya pîr ü civân

---

[102] *a.g.e.*, s. 171
[103] Çıkış 4:2-6
[104] 7 (A'râf) 108; 20 (Taha) 22; 26 (Şuarâ) 33; 27 (Neml) 12; 28 (Kasas) 32
[105] Çıkış 4: 6-8
[106] *Fehim-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, Tahir Üzgör, s. 114
[107] *Necâti Bey Divânı*, Ali Nihad Tarlan, s. 82

[108] *a.g.e.*, s. 25

Hazret-i Mûsâ yed-i beyzâsını
Der-bagal eylerdi kaçan ey senî

Taşra çıkardukda o dest-i şerîf
Nûr gibi şuᶜle verirdi latîf
(1354-56.b.)

Kur'ân-ı Kerîm'de[109] anlatılan Hz. Mûsâ'nın asasıyla Nil Nehri'ni yarma muᶜcizesi Tevrat'ta da bulunmaktadır.[110] Necâtî'nin

Yâ meger kim leşker-i Fir'avnı ederler helâk
Nil şakk olmuş durur Mûsâ elinde bî-gümân[111]

beytinde anlattığı Nil'in ikiye ayrılma muᶜcizesi, mesnevîmizde,

Hazret-i Mûsâ edicek darb-ı Nîl
Her uruşunda açılıp bir sebîl

On iki darb etti o dem bâᶜasâ
On iki yol eyledi bahrı Hudâ

Tag gibi turdı sular fevc fevc
Etmedi aslâ hareket bahr ü mevc
(1382-84.b.)

beyitleri ve bunları takip eden beyitlerde hikâye ediliyor.

Yine Kur'ân-ı Kerîm'de, A'râf Sûresi'nde[112] anlatılan Hz. Mûsâ'nın düşmanlarının içtikleri suyun kan olması muᶜcizesi; Tevrat'ın "Çıkış Bölüm"ünde de yer almaktadır.[113]

Düşmen-i Mûsâ'ya be-ᶜavn-ı Hudâ
Kan olur Nîl-i mübârek şehâ

Hazret-i Mûsâ o Kelîm-i Hudâ
Etdi duᶜâ kan olup cümle mâ
(1454-55.b.)

---

[109] 2 (Bakara) 50; 7 (A'râf) 138; 10 (Yûnus) 90; 20 (Tâhâ) 77-78; 26 (Şuarâ) 63
[110] Çıkış 15: 21-31; Tesniye 11: 3-5

[111] *a.g.e.*, s.431
[112] 7 (A'râf)
[113] Çıkış 4:9; Çıkış 7: 17-22; Çıkış 8: 14-25

Mesnevîmizde, yukarıdaki beyitlerle başlayan bölüm bu muᶜcizeyi ihtivâ etmektedir.

Hz. Mûsâ'nın Tûr Dağı'ndan indikten sonra, halkının tapmaya başladığı altın buzağıyı yakmasına dair muᶜcize ise Tevrat'ta "Ve suçunuzu, yapmış olduğunuz buzağıyı aldım ve onu ateşte yaktım ve parçaladım ve toz haline getirinceye kadar onu iyice ezdim ve onun tozunu dağdan inen dereye attım." şeklindeki ayette[114] anlatılır.

2.3.4.RAVZATÜ'L-İᶜCÂZ'DAKİ HADİS KAYNAKLI MUᶜCİZELER

Tezimizin bu bölümünde Hz. Muhammed'in tespit edebildiğimiz çeşitli hadisleriyle temas ettiği ve Ravzatü'l-iᶜcâz'a da konu olan muhtelif muᶜcizelerden bahsedeceğiz.

Mâide Sûresi'nde[115] Hz. Îsâ'ya gökten sofra indirilmesi muᶜcizesi anlatılır. Mesnevîmizde de zikredilen bu muᶜcizeyle ilgili çeşitli rivâyetler vardır. İbn Cerîr Taberî'nin, Kasım Aklî'den naklettiğine göre; Abdullah ibn Abbâs, Hz. İsâ'ya sofra indirilmesini anlatırken meleklerin gökten sofra indirdiğini, bu sofrada yedi balık ve yedi ekmek dilimi olduğunu, bütün halkın bundan faydalandığını belirtiyor. Aynı şekilde İbn Ebu Hâtim ve İbn Şihâb da bu muᶜcizeyi naklediyorlar. Yine İbn Ebu Hâtim, Saᶜd ibn Abdullah'ın İbn Şihâb'dan naklettiği bu muᶜcizeyi İbn Ebu Hâtim babası Ammâr ibn Yâsir'den nakletmiştir. İbn Cerîr Taberî'nin Kasım İshâk ibn Abdullah'tan naklettiğine göre, bu sofra bazıları, üzerinden bazı şeyleri çalınca ortadan kaldırılmıştır. Avfî'nin İbn Abbas'tan naklettiğine göre de bu sofra Hz. Îsâ nereye giderse oraya gelirmiş. Aynı keyfiyyeti Hasîf, İkrime, Miksem ve Mücâhid de belirtirler. Vehb ibn Mürebbih bu sofrada cennet meyveleri olduğunu aktarır.[116]

---

[114] Tesniye 10:21
[115] 5 (Mâide) 112-115
[116] *Hadislerle Kur'ân-ı Kerîm Tefsiri,* İbn Kesir, s. 2524-2531

Hz. Îsâ'nın ölüleri diriltme mu^ccizesi İbn Ebu Hâtim babasının Ebu Hüzeyl'den naklettiğine göre şöyle gerçekleşiyor; Hz. Îsâ bu mu^ccizeyi gerçekleştirmek istediğinde iki rekat namaz kılarmış ve ilk rekatta Tebâreke, ikinci rekatta Secde Sûresi'ni okurmuş, Allah'a medh ü senâda bulunduktan sonra yedi isim sıralarmış.[117]

Hz. Sâlih'in Semud kavminin isteği üzerine taştan dişi deve çıkarmasına dair İmam Ahmed'in Abdürrezzâk'tan ve Câbir'den rivâyetine göre, Hz. Muhammed Hicr'e geldiğinde Hz. Sâlih'in mu^ccizesi dişi deveyi onun kavminin boğazladığını, Ebu Rigal dışında bütün kavmin helâk olduğunu bildirmiştir. Katâde'nin bildirdiğine göre, deveyi öldüren bütün kavmi dolaşıp onların rızasını almıştır.[118] Bahsedilen bu mu^ccize A'râf[119], Hûd[120], İsrâ[121], Kamer[122], Şuarâ[123], Şems[124] sûrelerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu mu^ccizeye dair hadisler Abdürrezzâk , İsmâil İbn Ümeyye, Muhammed îbn İshâk, Câbir İbn Abdullah tarafından da nakledilmiştir.[125]

Hz.Mûsâ'nın asâ ve yed-i beyzâ mu^ccizeleri şüphesiz en meşhur mu^ccizeleridir. Ali İbn Ebu Talha Hz. Mûsâ'nın asasının erkek yılana dönüştüğünü söyler. Katâde ise ejderhanın şehir kadar büyük olduğunu nakleder. Süddî, İkrime ve İbn Abbas'tan rivâyet edildiğine göre; Firavun ejderhayı görünce korkmuş, Hz. Mûsâ'ya iman edeceğini söylemişti. Vehb ibn Münebbih, İbn Cerîr, İbn Ebu Hâtim'in rivâyetlerine göre ejderhayı gören Firavun evine kaçmıştı.

Sihirbazların Hz. Mûsâ'nın mu^ccizesine benzer bir sihir yaratmak istediklerine dair Süfyan İbn Uyeyne'nin Ebu Sa^cd ve İbn Abbâs'tan rivâyet ettiği hadisler vardır. Buna göre; sihirbazlar kalın ipler ve uzun tahtalar atarak, bunların

---

[117] *a.g.e.*, s. 2520-2521
[118] *a.g.e.*, s. 3014-3019
[119] 7 (A'râf) 73-79
[120] 11 (Hûd) 64-68
[121] 17 (İsrâ) 59
[122] 54 (Kamer) 23-31
[123] 66 (Şuarâ) 141-155
[124] 91 (Şems) 11-15
[125] *a.g.e.*, İbn Kesir.

yürür gibi görünmesini sağlamaya kalkıştılar. Muhammed İbn İshâk on beş bin sihirbazın bulunduğunu ifâde ediyor. Süddî bu sayıyı otuz bin, İbn Cerîr ise yetmiş bin olarak naklediyor.

Kasım İbn Ebu Bezze, «Allah'ın Hz. Mûsâ'ya "Asanı bırak" demesiyle asâ ağzını açmış bir ejderha olur ve diğer ipleri, değnekleri yutar.» diye rivâyet ediyor.[126]

Hz. Muhammed'in muᶜcizelerinin en büyüklerinden biri göklere yükseldiği ve sonucunda namazın farz olduğu "Miᶜrâc" muᶜcizesidir.[127] Kur'ân'ın muhtelif yerlerinde [128] zikredilen bu muᶜcize çeşitli hadislerde de karşımıza çıkıyor. Nitekim Üns bin Mâlik'in Ebû Zer'den naklettiğine göre; peygamberimiz Mekke'de meydana gelen "Miᶜrâc" ve "İnşirâh-ı Sadr" muᶜcizelerini anlatmış ve göğün katlarında kendisine görünenlere temas etmiştir.[129] Mâlik bin Sa'sa'a da "Mi'râc" muᶜcizesine dair bir hadis rivayetinde bulunmuştur.[130] Buna göre "İnşirâh-ı sadr" muᶜcizesi şöyle gerçekleşmiştir: "Bir kere ben yatmış bulunuyordum, bu sırada bana her zaman gelen Cebrâil geldi, göğsümü yardı ve kalbimi çıkardı. Sonra içi iman dolu bir tas getirdi. Kalbimi

---

[126] *a.g.e.*, s. 3042-3051

[127] Ömer Özsoy ve İlhamî Güler'in Fecr Yay. Ank. 1997'de yayınladıkları "Konularına Göre Kur'ân" isimli kitapta geçen "Kur'ân'ın ilgili ifadelerinden anlaşıldığına göre, bu olay nasıl cereyan etmiş olursa olsun, kâfirleri iknaya değil, yalnızca Hz. Prygamber'in ruhî terbiyesine yönelik bir olaydır ve dolayısıyla bir muᶜcize niteliği taşımamaktadır." ifadesi yanlıştır. Sonuçta muᶜcize peygamberlerin eliyle gerçekleşen hariku'l-âde vaka olduğuna göre "Miᶜrâc" da bir muᶜcizedir. Gerek halk içinde gerekse aydınlar arasındaki anlayış da bu doğrultudadır. Nitekim Fuzûlî'nin;

> Ey olub miᶜrâc bürhân-ı ulüvv-i şân sana
> Yere inmiş gökden istikbâl edüb Furkân sana

beytinde de ifade ettiği üzere bu muᶜcize Hz. Muhammed'in şânının yüceliğini kanıtlayıcı bir delildir.

[128] 17 (İsrâ) 1,60; 53 (Necm) 1-18

[129] *Sahih-i Buharî ve Tercemesi*, C.I, s. 445-451; *Hadis-i Şerîfler*, Ömer Fevzi Mardin, s. 329-342

[130] Bu konuda geniş bilgi için bkz. *Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler*, Metin Akar, s.13-29

yıkadıktan sonra içine iman doldurdu. Sonra eski haline iade etti."[131]

Mesnevîmizin muhtelif yerlerinde Hz. Muhammed'in hastalıkları iyileştirmesiyle ilgili muᶜcizelerinden bahsolunuyor. Bunlardan biri Hz. Muhammed'in, Hz. Ali'nin ağrıyan gözlerini iyileştirmesiyle ilgili olanıdır. Bu hadise şöyle gerçekleşmiştir: "Hayber'in fethi günü Peygamber Efendimiz "Ali neredNedir?" diye sordu. Ashab "Gözleri ağrıyor." dediler. Resûlullâh'ın emriyle Ali huzura çağırıldı. Resûlullâh Ali'nin gözlerine ağzı suyundan damlattı, hemen orada gözleri hiç ağrımamış gibi oldu."[132] Sıhhat verme yolundaki diğer bir hadis de baldırından ağırca yaralanmış bir mücâhide Resûlullâh'ın üç kez üflemesiyle ağrı ve ızdırabın tamamen yok olmasını anlatır.[133]

Hz. Muhammed'in muᶜcizelerinden biri de az yiyecekle çok insan doyurmasıdır. Bir hadis-i şerîfde bir seferde Peygamberimiz'in muᶜcizesiyle bir koyun eti ile yüz otuz insanın doyduğu ve etin arttığı ifade edilmektedir.[134]

Hz. Muhammed bütün sırları ve gizlileri görme muᶜcizesinin de sahibidir. Nitekim O'nun İstanbul'un fetholunacağını haber veren hadis-i şerîfi ve "Kâbe'yi Habeş'ten iki ince bacaklı birinin tahrip edeceğine" dair hadis-i şerîfi vukûundan evvel bazı hadiselere temas ettiğine dair hadislerdir.[135]

Mesnevîmizde bahsi geçen eşyanın Hz. Muhammed'e selâm vermesi, hastalıkları iyileştirmesi, az yiyeceği çoğaltması, parmağından su akması, nesneleri bir yerden başka bir yere iletmesi gibi muᶜcizeler de hadislerde kayıtlıdır.[136] Görüldüğü gibi, Nâyî Osman Dede muᶜcizeleri kutsal kitaplardan, hadislerden, rivâyetlerden yola çıkarak aktarmıştır.

Tezimizin bu kısmında mesnevîmizde yer alan ve mukaddes kitaplarda geçen muᶜcizeler şematik olarak verilmiştir.

---

[131] *a.g.e.*, Ömer Fevzi Mardin, s. 335-336
[132] *a.g.e.*, s. 96
[133] *a.g.e.*, s.97
[134] *a.g.e.*, s.96
[135] *a.g.e.*, s.95
[136] Bu konuda geniş bilgi için bkz. *Ayet ve Hadislerde Peygamberlik ve Peygamberler*, Muhittin Bahçeci, s. 268-278

RAVZATÜ'L-İ'CAZ'DA KUTSAL KİTAP KAYNAKLI MU'CİZELER				
	Kur'an-ı Kerim	İncil	Tevrat	Zebur
Kâbil ile Hâbil kıssası	X		X	
Hz. Âdem'in taştan su çıkarması				
Hz.Âdem'in bir ağacı bir yerden bir yere nakletmesi				
Hz. Âdem'in taşları tesbih ettirmesi				
Hz. Âdem'in ektiği buğdayın hemen yeşermesi				
Hz. Âdem'in elini ateşin yakmaması				
Hz. Âdem'le taşların birlikte yürümesi				
Hz. İdris'in melekleri görmesi				
Hz. İdris'in bulutlara hükmetmesi				
Hz. Zekeriyyâ'nın mürekkepsiz yazı yazması				
Hz. Zekeriyyâ'nın su üstünde yürümesi				
Hz. Yahyâ'nın gündüz yıldızları göstermesi				
Hz. Îsâ'nın dört kişiye hayat vermesi	X	X		
Hz. Îsâ'nın hastalıkları iyileştirmesi	X	X		
Hz. Îsâ'nın bütün gizlilerden haberdar olması	X	X		
Hz. Îsâ'nın külü kuşa döndürmesi	X			
Hz. Îsâ'nın az yiyecekle çok kişi doyurması		X		
Hz. Nûh'un kuru ağacı canlandırması				
Hz. Nûh'un ince kumu yiyecek haline getirmesi				
Hz. Nûh'un kısır kızının doğurması				
Hz. Nûh'un kuru dallardan meyva çıkartması				
Hz. Nûh'un dağı yerinden oynatması				
Hz. Hûd'un koyunların yapağısını ibrişim yapması				
Hz. Sâlih'in kuru yerden su çıkartması				
Hz. Sâlih'in ateşe hükmetmesi				
Hz. Sâlih'in taştan hamile deve çıkartması	X			
Hz. İbrâhîm'in taşları tutuşturması				
Hz İbrâhim'in hayvanların dilinden anlaması				
Hz. İbrâhîm'in evinin güzel kokması				

RAVZATÜ'L-İCAZ'DA KUTSAL KİTAP KAYNAKLI MU'CİZELER

	Kur'an-ı Kerim	İncil	Tevrat	Zebur
Hz. İbrâhîm'in firavunun elini kurutması				
Hz. İbrâhîm'in taştan zeytin ağacı çıkartması				
Hz. İbrâhîm'in çok uzaktan Hz. İsmail'i duyması				
Hz. İsmaîl'in ayağını vurduğu yerden su çıkarması				
Hz. İsmaîl'in dikenden meyve çıkarması				
Hz. İsmaîl'in süt vermeyen koyundan süt sağması				
Hz. Lût'un yağmur yağdırması				
Hz. Lût'a taşın yatak olması				
Hz. Lût'un kayıp olan çocuktan haber vermesi				
Hz. İshak'ın kurumuş deve postuna can vermesi				
Hz. İshak'ın bir koyundan yetmiş yavru doğurtması				
Hz. İshak'ın yabani hayvanlarla konuşması				
Hz. Yâkûb'un taşlık yerde ziraat yapılmasını sağlaması				
Hz. Yâkûb'un iki dağı birbirinden uzaklaştırması				
Hz. Yâkûb'un oğlunun sesini uzaktan duyması				
Hz. Yûsuf'un isteğiyle yaprakların ipek olması				
Hz. Yûsuf'un körü iyileştirmesi				
Hz. Yûsuf'un Züleyha'yı gençleştirmesi				
Hz. Yûnus'a bütün hayvanların secde etmesi				
Hz. Yûnus'un demiri altın yapması				
Hz. Eyyûb'ün altından çekirge yağdırması				
Hz. Eyyûb'ün sütunsuz bina yapması				
Hz. Eyyûb'ün çölden su çıkarması				
Hz. Şuayb'ın kumu başka yere iletmesi				
Hz. Şuayb'ın taşları bakır haline getirmesi				
Hz. Şuayb'ın dağı secde ettirmesi				
Hz. Mûsâ'nın asasının ejderha olması ve asasıyla denizi yarması	X		X	
Hz. Mûsâ'nın elinin ışık vermesi	X		X	
Hz. Mûsâ'nın denizi yarması	X		X	

RAVZATÜ'L-İCAZ'DA KUTSAL KİTAP KAYNAKLI MUCİZELER				
	Kur'an-ı Kerim	İncil	Tevrat	Zebur
Hz. Mûsâ'nın emriyle ölünün katilini söylemesi	X			
Hz. Mûsâ'nın altın buzağıyı yakması			X	
Hz. Mûsâ'nın düşmanlarına suyun kan olması	X		X	
Hz. Dâvûd'un zırh yapması	X			
Hz. Dâvûd'un hayvanlarla konuşması	X			
Hz. Süleymân'ın emrine bütün varlıkların amade olması	X			
Hz. Süleymân'ın yüzüğünün mucizeleri				
Hz. Süleymân'ın gizli hazineleri görmesi				
Hz. Süleymân'ın cine ve insan hükmetmesi				
Hz. Muhammed'in taştan su çıkarması ve parmağından su akması				
Hz. Muhammed'in hurma ağacını yürütmesi				
Hz. Muhammed'in taşları tesbih ettirmesi				
Hz. Muhammed'in ektiği arpanın hemen bitmesi				
Hz. Muhammed'in elini ateşin yakmaması				
Hz. Muhammed'in savaş sırasında taşlarla yürümesi				
Hz. Muhammed'in melekleri görmesi	X			
Hz. Muhammed'in mürekkepsiz yazı yazması				
Hz. Muhammed'in gündüz yıldızları göstermesi				
Hz. Muhammed'in ölen iki çocuğu diriltmesi				
Hz. Muhammed'in hastalıkları iyileştirmesi				
Hz. Muhammed'in kalplerin sırlarını bilmesi				
Hz. Muhammed'in balçığı kuşa dönüştürmesi				
Hz. Muhammed'in Hasan ve Hüseyin'in açlığını gidermesi				
Hz. Muhammed'in Malik Habib'in kızını iyileştirmesi				
Şakk-ı kamer	X			
Mi'rac	X			
Hz. Ali'nin namazını kılması için güneşi geri döndürmesi				
Hz. Muhammed'e bulutların cevap vermesi				
Hz. Muhammed'in kuru ağacı canlandırması				

RAVZATÜ'L-İCAZ'DA KUTSAL KİTAP KAYNAKLI MUCİZELER

	Kur'an-ı Kerim	İncil	Tevrat	Zebur
Hz. Muhammed'in kumu yiyecek haline getirmesi				
Hz. Muhammed'in kısır kadına çocuk nasip etmesi				
Hz. Muhammed'in kuru ağaçtan meyva alması				
Hz. Muhammed'in dağı oynatması				
Hz. Muhammed'in koyunların yapağısını ibrişim yapması				
Hz. Muhammed'in su mu'cizesi				
Hz. Muhammed'in ateşe hükmetmesi				
Hz. Muhammed'in dağda deve çıkarması				
Hz. Muhammed'in taşları tutuşturması				
Hz. Muhammed'in hayvanlarla sohbet etmesi				
Hz. Muhammed'in Mekke'deki evinin güzel kokması				
Hz. Muhammed'in ölü Habeş imparatorunu sahabilere göstermesi				
Hz. Muhammed'in taştan ağaç bitirmesi				
Hz. Muhammed'in Hz. Hasan'ın sesini uzaktan duyması				
Hz. Muhammed'in süt vermeyen koyundan süt sağması				
Hz. Muhammed'in yağmur yağdırması				
Hz. Muhammed'in yatması için taşın çukurlanması				
Hz. Muhammed'in kayıp çocuktan haber vermesi				
Hz. Muhammed'in deve postunu canlandırması				
Hz. Muhammed'in bir koyundan sayısız yavru doğurtması				
Hz. Muhammed'in taşlık yeri toprak haline getirmesi				
Hz. Muhammed'in Hz. Ali'nin sesini duyması ve ona yardım etmesi				
Hz. Muhammed'in iki deriyi ipek yapması (Hz. Hasan ve Hüseyin için)				
Hz. Muhammed'in körü iyileştirmesi				
Hz. Muhammed'in yaşlı kadını gençleştirmesi				
Kertenkelenin Hz. Muhammed'e secde etmesi				
Hz. Muhammed'in demiri altın yapması				
Hz. Muammed'in altın çekirge yağdırması				

RAVZATÜ'L-İCAZ'DA KUTSAL KİTAP KAYNAKLI MUCİZELER

	Kur'an-ı Kerim	İncil	Tevrat	Zebur
Hz. Muhammed'in şarabı su yapması				
Hz. Muhammed'in Beni Sehil kavminin isteğiyle bir kumu başka bir yere nakletmesi				
Hz. Muhammed'in taşları altın ve bakır yapması				
Hz. Muhammed'in dağı secde ettirmesi				
Hz. Muhammed'in kılıcının ejderha olması				
Hendek Savaşı'nda Hz. Muhammed'in elinin ışık saçması				
Hz Muhammed'in önünde denizde yol açılması				
Hz. Muhammed'e ölüün katilini söylemesi				
Hz. Muhammed'in altını yakması				
Hz Muhammed'e karşı gelen bir kavmin ırmaklarının kan olması				
Hz. Muhammed'in kırık kılıcı eski haline getirmesi				
Hz. Muhammed'in sırtında bulunan mührün hikmetleri				
Hz. Muhammed'in katır üzerinde havaya yükselmesi				
Hz. Muhammed'in bütün sırları ve gizlileri görmesi				
Hz. Muhammed'in hanımlarına melekler vasıtasıyla ev yapması				
Hz. Muhammed'in bir binayı direksiz havada bırakması				

2.4. MUᶜCİZÂT-NÂMELER ve KLASİK TÜRK EDEBİYATI'NDA MUᶜCİZE

Neredeyse ilk insanlardan beri varlığını sürdüren muᶜcize benzeri olağanüstü olaylar meydana getirme inanışının tabiî olarak edebî eserleri de etkilediğini görüyoruz. Mitoloji bir yana bırakılırsa, Türk Edebiyatı'nda da özellikle İslamiyet'in tesirinde kalan Klasik Türk Edebiyatı'nda muᶜcizelerden bahseden gerek müstakil eserler, gerek bazı eserlerin muhtelif kısımları; gerekse beyitler vardır. Burada İstanbul Ünv. Ktp., Millet Ktp., Süleymaniye Ktp. ve Bayezid Devlet Kütüphanesi'nde tespit ettiğimiz bazı muᶜcizât-nâmeler hakkında bilgi vermek istiyoruz:

İzzeddinoğlu Gurbeti: Hikâyet-i muᶜcizât-ı Resûl ᶜaleyhi's-selâm

Bayezid Devlet Ktp. Bayezid 5308/2, yk. 72ᵇ-75ᵃ

Baş: Bir ḥikāyet edeyim işit saña
Ger göñül virür iseñ bir dem baña

Cān ḳulağın açuban diñler iseñ
ᶜAḳluñı cemᶜ eyleyüp añlar iseñ

Son: Bunı yazdum yādigār olmağ içün
Oḳıyanlar bir duᶜā ḳılmağ içün

Ey cemāᶜat bī-nevā [137]Ġurbetī'nüñ
Bir duᶜādur umduğı sizden anuñ

Şâirin, metnin 72. beytinde, seksen beyit olarak yazdığını söylediği fakat karşımıza 74 beyit olarak çıkan bu manzum muᶜcizât-nâme, mesnevî nazım şekliyle ve aruzun remel bahrinin Fâilâtün/fâilâtün/fâilün kalıbıyla yazılmıştır.

Şâir bu muᶜcizât-nâmeye Allah'ın ve Hz. Muhammed'in adını yâd etmekle başlamış, sadece bir muᶜcizeyi anlatmıştır. Nakledilen muᶜcize şöyledir:

Hz. Muhammed bir Cuma günü namazını kılıp oturduktan sonra Ebu Cehl yanına gelir ve kendisinin imana gelmesi için Peygamber'den bir muᶜcize

---

[137] bî-nevâ:bî-çâre B

talep eder. Buna göre Şeybe'nin kapısında bulunan taştan, burnu yakuttan ayağı zümrütten bir tavus çıkacak ve Hz. Muhammed'in peygamberliğini tasdik edecektir. Hz. Muhammed bu istek üzerine Cebrâîl'i yanına çağırır ve Allah'tan bu muᶜcizeyi gerçekleştirmesini diler. Sonunda Hz. Muhammed'in dileği kabul olunur ve tavus taştan çıkarak, O'nun peygamberliğini tasdik eder. Fakat Ebu Cehl yine inanmayıp, Hz. Muhammed'i büyücülükle suçlar.

Bu küçük muᶜcizât-nâmeyi incelediğimizde şâirin 68. beyitte İzzettinoğlu adını 74. beyitte Gurbetî mahlasını zikrettiğini görüyoruz.

70. beyitte:

Ger dilerseñ ḥācetüñ ola ḳabūl
Evliyādan şāh Celāeddīn'i bul

şeklindeki ifadeleri onun Mevlevî olabileceği fikrini uyandırıyor.

1- Muᶜcizât-ı nebevî

Süleymaniye Ktp. Fatih Bl., nr: 4211/2 103-138 yk., 35 yk., Yz. Ta'lik.
Her sayfada 21 satır var. 205x135, 187x88 mm. ebatlarında.

Baş: Ẕikr olunmasa evvel ism-i İlāh
Her ne başlansa āḫir ola tebāh

Sözüñ olmaya anda ḥamd-ı Ḫudā
İrmez andan ṣımāḫ-ı cāna nidā

Her ki yād itdi nām-ı Raḥmān'ı
Ṭoyladı raḥmet-i Raḥīm anı

Mümkine vācib oldı gerçi s̱enā
Mümteniᶜdür i vay sezā-yı Ḫudā

Emr-ile ᶜabd mübtelā eyler
Ẕātına lāyıḳ ol s̱enā eyler

Baᶜżı muᶜciz-i güzīde mevcudāt
Rāvī Cābir raḍıyallāhü ᶜanh

Son: Hemān-dem şāh-ı ᶜAskalān daḫı yoldaşını çıḳup kārbānuñ öñini aldılar iderler ol-zamān şāh-ı ᶜAskalān baḳdı taḫt üstünde Ḥażret- Yūsuf'ı gördi ammā nice ki evvel naẓarda ol cemāl.........

İlk başta aruzun cedid bahrinin Feᶜilâtün/mefâᶜilün/feᶜilün kalıbıyla yazılmış olan altı beyitlik manzum bir parçayla başlayan bu muᶜcizât-nâme manzûm-mensûr karışıktır.

Şiir parçasından sonra Hz. Muhammed'den bahsediliyor. Fakat eserin tamamında Hz. Yûsuf ve Hz. Yâkûb kıssaları var. Hz. Yûsuf kıssasıyla bitiyor. Ancak son varaklar eksiktir. Arada manzum parçalar var.

2- S̱enāyī Muḥammed ᶜAbdu'r-raḥmān bin Ḥüseyn Muᶜcizāt-ı Peyġamberī

İstanbul Ünv. Ktp. TY., no: 2447

271 sayfalık bu eser manzum-mensur karışık bir muᶜcizāt-nāmedir. Taᶜlik, her sayfada 17 satır var.

Arapça mensur bir girişten ve "Medh-i İlah" başlığından sonra;

Baş: Etmek ister bu göñül medḥ-i İlāh'ı inşā
Aña lāyıḳ ola mı līk kitāb-ı imlā

Son: Ẕikr idüp dā'im Ḫudā'yı ey göñül sen ẕākir ol
Gice gündüz Ḥaḳ Teᶜalā ḫiẕmetine ḳādir ol

Bezm-i zīnetdür cihān sāḳīsidür añun ecel
Şerbet-i mevti içürür saña daḫı āḫir ol

Gûyiyā oldı müsāfir mevt itmez iḥtirām
Bir görür şāh u gedāyı her zamānda ẓāhir ol

Ṣaᶜbdur her şaḫsa gerçi kim ölüm rûḥ-ı cesed
Ölmede anı melek oldı i inde māhir ol

Zümre-i nīkāta gir cānuñ ḥuzûrın isteseñ
Saña bīgāne dimiş Ḥaḳ ḫiẕmetinde ḳāṣır ol

Ey S̲enāyī her nefes şükrini eyle H̲ālıḳ'uñ
Ḥaḳ Teʿālā virdigi her niʿmetine şākir ol

Eserin içinde 16 beyitlik Medḥ-i İlâh, 81 beyitlik Der beyân-ı münâcât, 9 beyitlik Medḥ-i Ḥażret-i Bārī, 14 beyitlik Na't-ı Muḥammedü'l-Muṣṭafā sallallāhü ʿaleyhi vesellem, 28 beyitlik Medḥ-i evliyā bölümlerden sonra Der beyān-ı vaṣf-ı pādişāh-ı ʿālim-penāh başlıklı mensur kısımda Sultan Bayezid Han övülüyor. Bunu takiben "Bāʿis̲i taḥrīr-i küttāb" ve "Der beyān-ı muʿcizāt-ı Resūlullāh sallallāhu ʿaleyhi ve sellem" başlıklı mensur kısımlar var. "Muʿcize" " menḳabe" arabaşlıklarıyla muʿcizeler anlatılırken, araya şiir parçaları ilave edilmiş. Başlıklar ve Arapça ibareler surhla yazılmıştır.

3- Konyalı Hüseyin, Muʿcizât al-Nabî

Süleymaniye Ktp.Hacı Mahmud Ef. no: 4311/7 248-249 y. 17 st. 208x100 145x100 mm. nesih kırması. Manzum

47 beyitlik manzum bir muʿcizat-nâme olan bu eser aruzun remel bahrinin Fâʿilâtün/fâʿilâtün/fâʿilün kalıbıyla yazılmıştır.

Baş: Velehu Muʿcizātü'n-nebī (S.A.V.)
248a Her ki bī-ḥad Tañrı adın oḳıya
Kim ne zehre كلن اوكا يوقيا

Tañrı adın ḥaḳ getürgil dilüñe
Āḫiretde ḳarşu gele yoluña

Son: Ṭoğru gel Ḳonyālu Ḥüseyn ḫiẕmete
Kim eresin şeyḫüñe Mevlānā'ya

قلركا مولانا hürmetine
Sen degür ḥāẓırları murādına

Bu şiirde münafıkların Hz. Muhammed'i öldürmek için ona zehirli bir kuzu yedirmek istemeleri, fakat pişmiş kuzunun dile gelerek kendisinin zehirli olduğunu Hz. Muhammed'e söylemesi ile ilgili olan mucize anlatılmaktadır.

Münafıklar müslüman olmak için Hz. Muhammed'den bir mucize daha istiyorlar. Hz. Muhammed zehirli kuzudan yemesine rağmen O'na hiçbir şey olmayınca, imana gelen münafıklar kiliselerini yıkıp, yerine mescid yapıyorlar.

Bir mucizenin anlatıldığı eserde çok acemice zihaf ve imaleler görülmekte; Resūl'üñ kelimesinin (_._) ve Mustafā'nuñ kelimesinin (_ _._) ses değerleriyle okunması gibi.

*4- **Miskin Ahmed, Dāstān-ı şaḳḳ al-ḳamer***

Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Ef. No: 4311/6 243-248 y. 17st. 208x151, 145x105 mm. Nesih kırması

171 beyitlik bu manzum eser, sadece "şakkü'l-kamer" mucizesinden bahsetmektedir.

Baş: 243a Allāh Allāh ey Kerīm ü ey İlāh
Her bir işde saña ḳıluram penāh

Her kim ilk aduñ ile başlar ise
İşi aña her ne kim işler ise

Son: 248a Dün ü gün duᶜā ḳılur ol Sulṭān'a
Merdūd olsañ kim aña yavuz ṣana

Diler iseñ sendaḫı andan s̱evāb
Ḳıl duᶜā والله اعلم بالصواب

Eserin başında Allâh'a hamd ve Hz. Muhammed'e övgü var. Daha sonra "şakkü'l-kamer" mucizesi anlatılıyor. 169. beyitte şâirin adını görüyoruz:

Miskin Aḥmed kim duᶜācı ḳul-durur
Devletüñ bağında [bir] bülbül-durur

Eser aruzun remel bahrinin Fâᶜilâtün/fâᶜilâtün/fâᶜilün kalıbıyla yazılmıştır.

5- Nazīr İbrāhīm: Muᶜcizāt-ı Enbiyā-yı ᶜİẓām

İstanbul Üniversitesi Ktp. TY. 2255, 77 y., 17 st.

Baş: Āferīn ey bāsıt-ı envār-ı ᶜaşḳ
Etdi zātuñdan ẓuhūr āsār-ı ᶜaşḳ

Verdi nūruñ cevher-i ᶜaşḳa cilā
Ḳalb-i Ādem buldı andan incilā

Cām-ı ᶜaşḳuñdan olanlar curᶜa-nuş
Oldılar āfet-i resān ᶜaḳl-ı hūş

Son: Bu söze Cibrīl-i ᶜaḳl olmaz Emīn
Vaḥy-ı Ḥaḳdur bu suḫan ᶜilme'l-yaḳīn

Bu sözüñ olmaz ᶜUṭārid ḳātibi
Kim demiş zīrā bu ḳuluñ ṣāḥibi

Mesnevî nazım şekliyle yazılan bu mesnevîde vezin aruzun remel bahrinin Fâ ilâtün/fâ ilâtün/fâ ilün kalıbıdır. Başta fihrist var. Aradaki Farsça beyitler ve başlıklar surhla yazılmış. Başlıkların hepsi Farsça'dır.

7- Ömer Ziyaüddin b. Abdullah: Muᶜcizāt-ı Nebī ᶜaleyhi's-selām

Askeriye Basımevi, Edirne 1304

16 sayfalık bu eser manzum bir muᶜcizât-nâmedir. Her sayfada 15 satır vardır.

Baş: Allāh ādıyla söze bed' edelüm
Muᶜcizāt-ı Aḥmed'i ẕikr edelüm

Ḥaḳ ezelde ẕikrini medḥ eyledi
İsm-i ẕātla ādını yād eyledi

Son: Hem ᶜÖmer Żiyā ḳulına et naẓar
Pür-cemālüñle yüzi olsun naẓar

Ümmetinden rāżı olsun ol muᶜīn
Raḥmetu'llāhu ᶜaleyhim ecmaᶜīn

Aruzun remel bahrinin Fâᶜilâtün/fâᶜilâtün/fâᶜilün kalıbıyla yazılmış 195 beyitten sonra, Arapça bir hâtimeyle sona eriyor.

Şâirin kafiyeye ve vezne pek sadık kalmadığı ve manzum kısmı acemice yazdığını görüyoruz. 194. beyitte ismini zikrediyor.

8- Efganlı Ubeydullah: Muᶜcize-i Peygamberî

Matbaa-i Hayriye ve Şürekâsı, İst. 1332, 136 s.

Mensur bir muᶜcizât-nâmedir.

"İcmâl" başlığından sonra;

Baş: ᶜAḳl u ḥikmet, tedbīr ü siyāset dīn ü şerīᶜatüñ rükn-i aᶜẓamıdur. Bu 6295 āyāt-ı kerīme ile müeyyeddür.

Son: "İngilizler Fransızlar Rūslar Āvusturyālılar ḳuvā-yı maddiyye sāyesinde Hindlileri ᶜArabları ᶜAcemleri Tātarları Buḫārālıları Arnāvudları kendi ülkeleri ḥavzasına ıdḫāl etmediler mi?

Ve'l-ḥāṣıl diḳḳat edelim ḫāricdeki Ḫristiyānlar biz müttḥed oldukça hīç bir şey yapamaz.

Her şey ḳuvvete mādī ḳuvvete mutavvaḳafdur ve's-selām."

Eserin içinde "Muᶜcize-i Peyġamberī", "Eski ḥükümdārān", "Bāṭıl iᶜtiḳādāt" vb. bölümler var.

9- ᶜÖmer Żiyāü'd-dīn: Muᶜcizātü'l-Enbiyā

Evkaf Matbaası 1339-1340

Eser Arapça bir girişle başlıyor.

"Tercüme" başlığından sonra;

Baş: Ḥamd u s̱enā ol Allāh-ı ᶜaẓīmü'ş-şāna ki ẕātü'l-vahitinde Maḥmūd ve ṣıfāt-ı rebübiyyetiyle Maᶜbūd'dur. Nice aᶜlāmāt ve iᶜānāt ile irşād edicidir. Tevḥīd ile bizleri ikrām buyurdu.

Son: "Ḥażret-i ᶜİsā ᶜaleyhi's-selāmuñ ṭoḳuncu muᶜcize-i ᶜaliyyeleri daḫı Benī İsrā'il maḥall-i baᶜīdde iken Ḥażret-i ᶜİsā ᶜaleyhi's-selām anlaruñ kelāmlarını ve esrārını işidür ve bilür idi.

Kezā Resūl-i ekrem sallallāhu ᶜaleyhi ve's-sellem efendimiz ḥażretleri daḫı Bedr ġazāsında maḥall-i baᶜīdden düşmānuñ kelāmlarını ve esrār ve aḥvālini işidir ve bilür idi ve anlaruñ aḳvāl ve efkārından be-iẕnullāh-ı Teᶜālā ḫavāṣṣ-ı ṣaḥābe-i güzīne ḫaber verirlerdi."

Bu bölümden sonra kitabın basılışıyla ilgili izahlar var. Mensur bir eser olan "Muᶜcizātü'l-Enbiyā"yı ᶜÖmer Ziyāüddin, ᶜAlī Sebīlü'l-İḫtiṣār'dan tercüme etmiş.

Eserin içinde Hz. Âdem'e yedi, Hz. İdris'e iki, Hz. Nûh'a beş, Hz. Hûd'a üç, Hz. Sâlih'e üç, Hz. İbrâhim'e yedi, Hz. İsmâil'e üç, Hz. Lût'a üç, Hz. İshak'a üç, Hz. Yâkûb'a üç, Hz. Yûsuf'a üç, Hz. Yûnus'a üç, Hz. Eyyüb'e üç, Hz. Şuayb'a üç, Hz. Mûsâ'ya yirmi, Hz. Dâvûd'a beş, Hz. Süleymân'a sekiz, Hz. Zekeriyyâ'ya üç, Hz. Yahyâ'ya bir, Hz. Îsâ'ya dokuz muᶜcize verildiği belirtiliyor.

Mensur olan eser "Tercüme" başlıklarıyla ayrılmış.

Görüldüğü üzere muᶜcizât-nâmeler Klasik edebiyatımızda müstakil bir bölüm oluşturabilecek sayıya ve niteliğe sahiptir. Kütüphanelerimiz araştırıldığında daha pek çok muᶜcizât-nâmenin tespit edilebileceğini söyleyebiliriz.

Muᶜcizât-nâmeler müstakil eserlerdir. Burada tanıttığımız eserlerin bazılarının sadece Hz. Muhammed'in muᶜcizelerine yer verdiğini, bazılarının

diğer peygamberlerin muᶜcizelerini de içerdiğini, bazılarınınsa sadece bir muᶜcizeden bahsettiğini görüyoruz.

Miᶜraciyyeler de Hz. Muhammed'in sadece miᶜrâc muᶜcizesinden bahseden eserlerdir. Bu açıdan miᶜrâciyyeleri bir çeşit muᶜcizât-nâme olarak görebiliriz.[138]

Yukarıda bahsedilen müstakil eserlerin yanında bir çok eserin muhtelif kısımlarında peygamberlerin muᶜcizeleri işlenmiştir. Özellikle peygamberlerin hayatlarından bahseden «kısâs-ı enbiyâ»larda muᶜcizelere değinildiğini görüyoruz. Meselâ; Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi Bl. nr: 4364'te kayıtlı olan "Ḳıṣāṣ-ı enbiyā"da "Muᶜcize-i ᶜaṣā ve yed-i beyżā" ile "Muᶜcizāt" başlıklı bölümlerde muᶜcizeler anlatılmıştır. "Kısas-ı enbiya" türünün en şöhretlilerinden biri olan Ahmed Cevdet Paşa'nın eserinde de muᶜcizelere değinilir. Yine Süleymaniye Ktp. H. Reşid Bey Bl. nr: 61'de kayıtlı "Ḳıṣaṣü'l-Enbiyā"da peygamber muᶜcizelerine kısaca şöyle yer verilir:

"Ve kendüyi bilür ki Ḥaḳ Teᶜālā ḳatında mertebesi var, der ki aña göre ᶜamel ḳılur ve daḫı ᶜĪsā peyġamber ölüyi diri ḳılur ve Mūsā'nuñ ᶜaṣāsı ejdehā olduġı ve bizüm Peyġamberümüze büryān olmış ḳuzı"

Hz. Muhammed'in hayatını anlatan siyerlerde de muᶜcizeler konu edilir. Misâl vermek gerekirse, Fatih Millet Ktp. Trh. 313 no:da kayıtlı "Siyer-i Nebī"de "miᶜrāc muᶜcizesi"ni anlatan bölüm şöyle başlar:

"Hem ᶜulemā-yı dīnüñ ekseri bu ḳavl üzre müttefiklerdür kim Peyġamber ᶜaleyhi's-selāmuñ miᶜrācı Receb ayında olmışdur. Resūl ᶜaleyhi's-selām şöyle ḫaber verdi ki emīrü'l-mūminīn ᶜAli'nüñ ḳız ḳarındaşı Ümmühān Ḫātūn kim müslümān olmışdı. Peyġamber ᶜaleyhi's-selām Ebū Ṭālib evinde iken ol aḫiret ḫātūnı Peyġamber ᶜaleyhi's-selām'a çoḳ ḫizmet etmiş idi.

---

[138], *Türk Edebiyatında Manzum Miᶜrāc-nāmeler,* Metin Akar

Hz. Muhammed'in doğumundan ve hayatından bahseden "Mevlid"ler de muᶜcizeleri içeren edebî türlerdir.[139] Bu türün en çok bilineni olan Süleyman Çelebi'nin "Vesiletü'n-necat"[140] isimli mevlidinde Hz. Muhammed'in yaklaşık yirmi muᶜcizesi aktarılır:

Hem mübârek başı üzre her zaman
Bir bölük bulut olurdu sâyebân

Sadrı nûrından karanu giceler
Yolda yürürdi yiğitler kocalar

Bu iki muᶜcizenin yanında kör ve dilsizleri iyileştirmesi, diktiği hurmanın hemen yemiş vermesi, parmağından su akması, ayı parmağıyla ikiye ayırması (şakkü'l-kamer) v.s. mucizeler sıralanır.

Hevâyî'nin "Mevlid-i Hayr-ı Enbiyâ" isimli ve Süleymaniye Ktp. Lala İsmail Bl. nr: 376'da kayıtlı mevlidinde de "Der beyân-ı miᶜrâc" , "Der beyân-ı muᶜcizât" başlıklı bölümlerde muᶜcizelere değinilir.[141]

Bu eserlerin yanında bazı peygamberlerin hayatlarının, maceralarının anlatıldığı Süleyman-nâme, Yûsuf u Züleyhâ, Muhammediyye gibi eserlerde de konu edinilen peygamberin muᶜcizelerine yer verilir. Bunlardan Yazıcıoğlu Mehmed'in "Muhammediyye"[142] adıyla bilinen meşhur eserinde "Faslü'n fiᶜl-muᶜcizât" ve "Faslü'n fiᶜl-miᶜrâc" başlıklı bölümlerde Hz. Muhammed'in muᶜcizeleri işlenir. 164 beyitlik Muᶜcizât ve 286 beytlik Miᶜrac bölümlerinde muᶜcizeler anlatılır. Hz. Muhammed'in yaklaşık on muᶜcizesinin nazma döküldüğü Muhammediyye'de "güneşi tekrar doğdurma" muᶜcizesi şöyle anlatılır:

Nakl eder Kaadî İyâz ender-Şifâ
Ümmü Seleme evinde Mustafâ

---

[139] *Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şâirler*, Hasibe Mazıoğlu, Türkoloji Dergisi, C. VI, s. 31-61
[140] *Mevlid*, Süleyman Çelebi, s. 105-119
[141] *a.g.m.*, Hasibe Mazıoğlu.
[142] *Muhammediye*, Amil Çelebioğlu, C. II, s. 133-151, 181-192

Kim Ali'nin dizine yatmış idi
Gün dahi varmış inip batmış idi

Çün güneş dolandı açtı gözünü
Pes Ali'den yana tuttu yüzünü

Dedi kıldın mı namâzı yâ Alî
Dedi kılmadım edeb kıldım velî

Gördü gün batmış cihân olmuş habeş
Doğ dedi doğdu gerü derhâl güneş

Tâ Alî kıldı namâzını tamâm
Vardı dolandı geri gün ey hümâm

Klasik Türk Edebiyatı'nda çok sık karşılaştığımız "Yûsuf ü Züleyhâ" mesnevîlerinde de Hz. Yûsuf'un muᶜcizeleri yer alır. Kemal Paşazade'nin Yusuf ü Züleyhâ'sında[143] "Hz. Yûsuf'un duasıyla Züleyhâ'nın gençleşmesi şöyle anlatılır:

Çü Yusuf matlubını bildi anun
Açup ser-çeşmesin âb-ı bekânun

Elini kaldurdı dergâh-ı Hudâ'ya
Dilin depretdi sıdk ıla duâya

Kabul itdi duâsın Hâk
Gül-i ter gibi açıldı Züleyhâ

Boyı servi yine oldı ser-efrâz
Yine girdi gözine süme-i nâz

Yigitlik gülistânı taze oldı
Cemâl-i hüsni bî-endâze oldı

Şimdiye kadar verilen misallerde görüldüğü üzere hem müstakil eser hem de muhtelif eserlerin bazı kısımlarında muᶜcizeler karşımıza çıkıyor. İslamiyetin tesirinin edebiyatımıza aksetmesinden sonra, bir çok şâirimizin şiirlerinde çeşitli

[143] *Yusuf ü Züleyha*, Kemal Paşazade, s., 195-196

yer verdiğini görüyoruz. Nitekim Ahmed-i Yesevî'nin "Divan-ı Hikmet"inde "mi râc" muᶜcizesinden şöyle bahsolunuyor:

«Ğarîb fakîr yetimlerni Resûl sordı
Uşol tüni Miᶜrâc çıkıp dîdâr kördi
Kaytıp tüşüp ğarîb yetîm izlep yördi
Ğarîblemi izin izlep tüştim muna»[144]

XIII. yüzyıl şâirlerinden Ahmed Fakih ise 83 beyitlik Çarhnâme'sinde[145];

Elinde ejdehā olan ᶜasası
Yed-i beyżā dahı Mūsī bni ᶜİmrān

şeklindeki beyitte Hz. Mûsâ'nın asasının ejderha olması muᶜcizesine temas ediyor.

Ahmed Fakih'ten bir yüzyıl sonra Mevlana'nın oğlu Sultan Veled Rebabnâme'nin Türkçe beyitlerinde peygamberlerin Allâh yardımıyla gösterdikleri muᶜcizelerini şöyle sıralamıştır:

Sordılar binde halāyık bu sırrı
Ölüyi ᶜİsī nete kıldı diri?

Mustafā gökte nete yardı ayı,
Neçe ayırdı yavuzlardan geyi?

Mūsī elinden nete oldı ᶜasā
Düşmeninüñ gürligine ejdehā?

Nete oldı gark Firᶜavn-ı laᶜīn
Eyle kim işitdüñ ol itüñ çavın?

Kan olurdı arı su kāfirlere,
Cānları olur idi andan kara.

Teñriden her gün bunuñ gibi belā
Dürlü dürlü gelür idi anlara

[144] *Divân-ı Hikmet Seçmeler*, Ahmed-i Yesevî, s. 48
[145] *Çarh-nâme*, Ahmed Fakih, s. 8

Od Halīl içün nete oldı gülef?
Oda düşicek odı buldı gülef.

Bir üyezle Nemrūd'ı kahr eyledi
Aña dünyā niᶜmetin zehr eyledi

Kayır un olur idi İbrahime
Muᶜcize bunuñ gibi bin dāᶜimā!

Sālih içün toğdı tağdan bir deve,
Ümmeti iltürdi süd andan eve.

Hūd içün yel kırdı ol münkirleri
Tağa, taşa urdı ol kāfirleri. [146]

Türk Edebiyatı'nda Ali, Şeyyad Hamza, Süle Fakih, Rabguzî, Hamzavî gibi şâirlerin yazdıları Kıssa-i Yûsufların en meşhurlarından biri Kadı Darîr adıyla da tanınan Erzurumlu Darîr'e ait olanıdır. 15. yüzyıl şâirlerinden Kadı Darîr'in bu eserinde Hz. Yûsuf'un duasıyla Züleyhâ'nın güzelliğine yeniden kavuşması muᶜcizesi anlatılır:

Didi kim budur dilegüm yā emīr
Olam evvel (ki) gibi bedr-i münīr

Nev-cüvān olam yine hūb-ı zamān
Senüñle çift olam iy mihribān

El götürdi duᶜā kıldı (ol) emīr
Hāceti kıldı revā Rabbü'l-muᶜīn

Tañrı anuñ hācetin kıldı revā
Hem Züleyhā buldı hüsn-i bā-safā[147]

Aşk sanatında kendini Mecnûn'dan da üstün gören, "âşık-ı sâdık" Fuzûlî, gerek Divân'ında gerekse şöhretli mesnevîsi Leylâ vü Mecnûn'da,

---

[146] *Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri*, Mecdut Mansuroğlu, s. 19-20

[147] *Kıssa-i Yusuf (Erzurumlu Darîr)*, Leyla Karahan, s. 309

peygamberlerin Allah eliyle gösterdikleri olağanüstü hallere sık sık telmihte bulunur. Hatta, Leylâ vü Mecnûn'un 204-244. beyitleri arasında bir "miᶜrâciyye"ye de yer verir.[148] Bunun yanında meşhur "Su Kasidesi"nde onun;

Hayret ile barmağın dişler kim itse istimâᶜ
Barmağından virdügin şiddet güni Ensâr'a su[149]

Ve benzeri beyitlerde "hâtemü'l-enbiyâ" Hz. Muhammed'in muᶜcizelerine temas ettiği görülüyor.

Batı tesirinde gelişen Türk Edebiyatı devirlerine gelindiğinde de muᶜcizelere telmihte bulunan şiirleri görmek mümkündür. "İstiklâl Marşı"mızın şâiri Mehmet Akif Ersoy "Ressam Hakkı" adlı şiirinde,

"—Bu resim, askeri basmakta iken Fir'avn'ın
Bahr-i Ahmer yarılıp geçmesidir Mûsâ'nın[150]

dizelerinde Hz. Mûsâ'nın Kızıldeniz'i âsâsıyla yarması muᶜcizesinden bahsediyor.

Görülüyor ki İslâmî bir kültürün havasını teneffüs eden Türk Edebiyatı şâirleri bu kültürün güzelliklerini eserlerine yansıtmışlardır. Hangi sanatçı vardır ki içinde doğup büyüdüğü çevreden ve kültürden etkilenmemiş olsun. Nitekim Türk şâiri de İslamî kültür dairesine girdiğinden itibaren şiirlerinde peygamberleri ve onların ortaya koydukları olağanüstü halleri konu edinmiştir.

2.4.1.ARAPÇA VE FARSÇA MUᶜCİZÂT-NÂMELER

Kütüphanelerdeki incelemelerimiz esnasında tesadüf ettiğimiz Arapça ve Farsça muᶜcize ile ilgili eserler bu bölümde sıralanmıştır.

---

[148] *Fuzûlî Leylâ vü Mecnûn*, Hüseyin Ayan, s. 45-50
[149] *Su Kasidesi Şerhi*, Metin Akar, s.64

[150] *Safahat*, Mehmet Âkif Ersoy, s.117

A- ARAPÇA MUᶜCİZÂT-NÂMELER

Arapça'yla yazılmış muᶜcize konusundaki eserler aşağıda belirtilmiştir:

Muᶜcize Hayrü'l-Enâm ᶜAleyhi's-Salât ve's-Selâm[151], (Haccâr, Muhammed Cemâleddin b. Hamza), Muᶜcizât[152], (Bosnavî Hüseyin Hilmi Baba), Muᶜcizâtü'n-Nebi[153], Muᶜcizâtü'n-Nebi[154], (Ebu İshak İbrahim b. Muhammed Halef), Muᶜcizâtü'l-Resûl Ve'l-Enbiyâ[155] (Sindî Ebu'l-Hasan b. Muhammed Sadık), Muᶜcizeler Hakkında Bir Risâle[156], (Kemal Paşazade, Şemseddin Ahmed b. Süleyman b. Kemal Paşa), Muᶜcizenin Tahkîki Hakkında Bir Risâle[157], Kitab İnşikâkü'l-Kamer ᶜAn Resûlullâh[158], Muᶜcizâtü'l-Mustafa[159]Muᶜcizâtü'l-Enbiyâ[160], (Mustafa b. Ahmed), Muᶜcizâtü'l-Enbiyâ[161], (ᶜAmirü'n-Nahvi), Risâle Fi'l- Muᶜcizât[162]

B-FARSÇA MUᶜCİZÂT-NÂMELER

Farsça'yla yazılmış muᶜcize konusundaki eserler aşağıda sıralanmıştır: Muᶜcizâtü'l-Beyân[163], Muᶜcizâtü'n-Nebî[164], Muᶜcizât-ı Peygamberî Hakkında[165], Muᶜcizât-ı Resûlullâhi Sallallâhi ᶜAleyhi Ve's-Sellem[166]

---

[151] Süleymaniye Ktp., Tırnovalı Bl., nr. 1846/31
[152] Süleymaniye Ktp., Ayasofya Bl., nr. K. 4788
[153] Süleymaniye Ktp., İbrahim Ef. Bl., nr. 211
[154] Süleymaniye Ktp., Harput Bl., nr., 11/3
[155] Süleymaniye Ktp., Aşir Ef. Bl., nr. 424/5
[156] Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Ef. Bl., nr. 1410/6
[157] Süleymaniye Ktp., Düğümlü Baba Bl., nr. 351/8; Bayezid Devlet Ktp., Bayezid Bl., nr. 5999/18
[158] Süleymaniye Ktp., Laleli Bl., nr. 410
[159] Bayezid Devlet Ktp., Bayezid Bl., nr. 5294/2
[160] Bayezid Devlet Ktp., Bayezid Bl., nr. 5320
[161] Bayezid Devlet Ktp., Bayezid Bl., nr. 5294
[162] Bayezid Devlet Ktp., Bayezid Bl., nr. 828/1
[163] Süleymaniye Ktp., Lala İsmail Bl., nr. 374
[164] Süleymaniye Ktp., Hamidiye Bl., nr. 1447/57
[165] Süleymaniye Ktp., Lala İsmail Bl., nr. 692/5
[166] Süleymaniye Ktp., Esad Ef. Bl., nr. 3588/2

3. NÂYÎ OSMAN DEDE'NİN MU^cCİZÂT-NÂME'Sİ

Tezimizin bu bölümünde eserdeki muhtevâ ve şekil husûsiyetleri ile nüsha tavsifleri üzerinde durulacaktır.

3.1. MUHTEVÂ HUSÛSİYETLERİ

3.1.1. RAVZATÜ'L-İ^cCÂZ Fİ'L-MU^cCİZÂTİ'L-MÜMTÂZ'IN TAHLİLİ

3.1.1.1. Ravzatü'l-i^ccâz'ın Bölümleri

Ravzatü'l-i^ccâz sistematik olarak yazılmış bir mesnevîdir. Bu mesnevîyi 3 ana bölümde toplamak mümkündür:

1. Allah'a, Hz. Muhammed'e, dört halifeye yapılan övgüler ve Hz. Muhammed'in mu^ccize göstermedeki üstünlüğünün belirtildiği beyitler ile esere başlangıç yapılan beyitlerin bulunduğu bölüm,

2. Muhtelif peygamberlerin mu^ccizeleri ve Hz. Muhammed'in bu mu^ccizelere benzer fakat daha üstün olan mu^ccizeleri

3. Hâtime

Bu bölümlerin ihtivâ ettikleri ise aşağıda beyit numaraları da verilerek ayrıntılarıyla sıralanmıştır:

1.1. Tevhid (1-6)

1.2. Na't (7-14)

1.3. Medh-i Çehâr-yâr-ı Güzîn (15-22)

1.4. Hz. Muhammed'in mu^ccize göstermedeki üstünlüğü (23-33)

1.5. Sebeb-i te'lif (34-60)

1.6. Şâirin kendi adını ve mesnevînin adını zikredip, mesnevîye başlandığına dair söylediği beyitler (61-72)

2.1. Hz. Âdem'in oğullarından Hâbil ile Kâbil'in kıssaları (73-85)

2.2. Hz. Âdem'in taştan su çıkarması mu^ccizesi (86-97)

2.3. Hz. Muhammed'in Uhud'da taştan su çıkarması ve parmağından su akıtması mu^ccizeleri (98-112)

3.1.1.2. ESERDE ADI GEÇEN ŞAHSİYETLER

Ravzatü'l-iᶜcâz zikredilen şahıs isimleri bakımından oldukça zengin bir muhtevâya sahiptir. Peygamber muᶜcizelerinden bahseden bir eser olması dolayısıyla Hz. Âdem, Hz. İdris, Hz. Nûh, Hz. Hûd, Hz. Sâlih, Hz. İbrâhîm, Hz. İsmaîl, Hz. Lût, Hz. İshak, Hz. Yâkûb, Hz. Yûsuf, Hz. Yûnûs, Hz. Eyyûb, Hz. Şuayb, Hz. Mûsâ, Hz. Dâvûd, Hz. Süleymân, Hz. Zekeriyyâ, Hz. Yahyâ, Hz. Îsâ, Hz. Muhammed'in sıkça isimleri geçen Ravzatü'l-iᶜcâz'da bu özel isimlerin dışında birtakım dinî ve tarihî şahsiyetlerin isimlerine de rastlamak mümkündür.

3.1.1.2.1. ***Dinî Şahsiyetler***

Mesnevîmizde dört halife Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'nin yanında Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, Hz. Zehra, Hz. Âyişe, Hz. Fatıma ile Hz. Esmâ , Hz. Hafza, Hz. Mâriye'nin isimleri zikredilirken, Hz. Meryem'e, Hz. İbrahim'in hanımları Hz. Sâre ve Hz. Hacer'e, Hz. Yakub'un oğlu Yehudâ'ya, Hz. Nûh'un oğlu Sâm'a, Yûsuf ile Züleyhâ kıssasının kahramanı Züleyhâ'ya da yer verilmiştir. Bu şahsiyetlerin isimlerinin zikredildiği beyitlerden bazılarını misâl olmak üzere sıralıyoruz.

Hz. Ebû Bekir,

Hazret-i Sıddîk-i sadâkat-nişân
Rûh-ı revânına revân ola cân
(16.b.)

Hz. Ömer,

Aᶜdel-i insân Ömer hazreti
Rûhına ifrât ede Hak rahmeti
(17.b.)

Hz. Osman,

Câmiᶜ-i Kur'ân ki Osmân idi
Cânına rahmet edebe kân idi
(18.b.)

Hz. Ali,

Haydar-ı Kerrâr ki dâmâddur
Rıfᶜat-ı dâreyn ile muᶜtâddur
(19.b.)

Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin,

Ol iki mahdûm Hüseyn ü Hasan
Merhamet-i Hak'da tutupdur vatan
(20.b.)

Hz. Zehrâ,

Hazret-i Zehrâ'yı Alî zâtına
Eyledi tezvîc anı mir'âtına
(195.b.)

Hz. Âyişe,

Bâᶜis-i cemiyyet içün bir taᶜâm
Tabhına Âyişe-i Sıddîka nâm
(196.b.)

Hz. Fâtıma,

Fâtımâ'yı gördi Resûl-ı Hudâ
Hüzn ile âlûdedür ol hoş-likâ
(1071.b.)

Hz. Esmâ,[333]

Hazret-i Esmâ dedi gördüm anı
Şems gurûb etmiş iken ol Ganî
(2209.b.)

Hz. Mâriye,

Câriyesi Mâriye ol Hazret'e
Ümm-i veledlükle erüp devlete
(1618.b.)

Hz. Hafza,

Lîk bu hâli o ᶜazîmü'l-vefâ
Âyişe vü Hafza'dan etdi cefâ
(1620.b.)

---

[333] Esmâ binti Gumeys

Hz. Meryem,

Hazret-i Meryem ve aleyhi's-selâm
Hazretine oldı kefil ol hümâm
(1638.b.)

Hz. Sâre,

Sâre'yi etmişdi Hudâ pek cemîl
Hem-seri sandûka komışdı Halîl
(652.b.)

Hz. Hacer,

Hazret-i İsmâîl ile Hâcer'i
Mekke'ye terk eyleyüp olsun beri
(722.b.)

Yehûdâ,

Biri Yehûdâ idi eşca^{c}-ı mizâc
Düşman ile etmez idi imtizâc
(1030.b.)

Sâm,

Biri dahı Sâm durur İbni Nûh
Nefha-i Îsâ ile buldı fütûh
(1697.b.)

Züleyhâ,

Yûsuf-ı Sıddîk aleyhi's-selâm
Emr-i Züleyhâ'da edüp ihtimâm
(1107.b.)

3.1.1.2.2. Tarihî Şahsiyetler

Bu tasnif içinde Ebu Leheb'in oğlu Utbe, Hâlid, Dıhye, Süheyb, İbni Sahar, Selman, Ebû Leheb, Selim oğlu Zeyd, Azer, Nemrûd, Necâşi, Esed oğlu Halif, Âmir, Abdullah Ümm-i Ma^{c}bed, Felâtun, Ömerü'l-Faruk'un oğlu, Amlâm, Huzeyme, Ebu Süfyan, Firavn, Kelîm ibn Zeyd, Hâris ibni Hişâm, İbnü'l-Acûz, Âşer, Câbir, Habib Mâlik, Ebu Cehl, Tahâvî, Hallâc-ı Mansûr, Nâsır gibi bazı

sahabelerin, filozofların, müneccimlerin, din düşmanlarının isimlerine yer verilmiştir. Bu şahsiyetlerin isimlerinin geçtiği bazı beyitleri sıralıyoruz.

Utbe,

Utbe gelüp kavm ile kıldı taleb
Muᶜcize-i Hazret-i mahbûb-ı Rab
(150.b.)

Hâlid,

Yesrib'e izzetle güzâr etdiler
Hâne-i Hâlid'de karâr etdiler
(175.b.)

Dıhye,[334]

Sûret-i Dıhye'yle gelüp ekseri
Hazret anı görür idi bî-merî
(250.b.)

Süheyb, İbni Sahar,

Hazret-i Bû Bekr ü Süheyb ü Alî
İbni Sahar dahı bular hem-demi
(324.b.)

Selman,

Hazret-i Selmân'ı edüp iştirâ
Her ne diler sâhibi verdi ana
(374.b.)

Ebu Leheb,

Hazret-i Peygamber'e düşman tamâm
Bû Leheb'in oglı idi Utbe nâm
(493.b.)

Selim oğlu Zeyd,

Geldi biri Hazret'e gösterdi kayd
Derler idi ana Selim oglı Zeyd
(564.b.)

[334] Dıhye b. Halife; bir hadise göre, Cebrail en çok bu sahabeye benziyormuş.

Azer,

Zâde-i Âzer bulara tutdı sem'
Sengleri eyledi bir yerde cem'
(592.b.)

Nemrûd,

Yanî ki Nemrûd-ı laîn idi ol
Kaçdı elinden güc-ile buldı yol
(650.b.)

Necâşî,

Mevt-i Necâşî'de de sırr-ı İlâh
Oldı güşâyende reh-i câr-ı mâh
(682.b.)

Esed oğlu Halîf,

Bir gün idi kim Esed oglı Halîf
Hazret-i Peygamber'e oldı elîf
(781.b.)

Âmir, Abdullah,

Hazret-i Bû Bekr ile Âmir maan
Râhber Abdullâh idi mâşiyen
(814.b.)

Ümm-i Mabed,[335]

Uğradılar yolda Ümm-i Mabed'e
Konmış idi râhda o âyide
(815.b.)

Felâtun,

Ehl-i sahâ sâliha hatub idi
Akl u kiyâsetle Felâtun idi
(816.b.)

Ömerü'l-Fâruk'un oğlu,

Zâde-i Fârûk-ı Ömer hazreti
Var idi bir nâkası ahsen katı
(894.b.)

---

[335] Ümmü Ma'bed Atike, Huzâa kabilesinden Hâlid'in kızı

Amlâm,

Var idi Amlâm denür bir kişi
Ceng ü cidâl idi cihânda işi
(1031.b.)

Huzeyme,

Geldi Huzeyme o keremkânına
Râgıb olup lutfına ihsânına
(1130.b.)

Ebu Sufyan,

Dâhil olup beyt-i Ebû Sufyen'e
Gitdiler ashâb çep ü eymene
(1244.b.)

Firavn,

Asker-i Firavn çün etdi gulû
Yanî dedi askerine ظاقتلو
(1377.b.)

Kelîb ibni Zeyd,

Sâhib-i dîn rehber-i hayl-i abîd
Hazretine geldi Kelîb ibni Zeyd
(1490.b.)

Hâris ibni Hişâm,

Geldi müneccim idi Hâris Hişâm
Necm ile iᶜcâz diler subh şâm
(1682.b.)

Âzer, İbnü'l-Acûz, Âşer,

Birisi Âzer biri İbnü'l-Acûz
Âşer'ün oglı biri kıldı berûz
(1696.b.)

Câbir,

Davetine vardı bir ashâbının
Câbir idi ismi o kalb-âlînün
(1703.b.)

Habîb Mâlik,

Var idi bir şâh-ı Arab bir necîb
İsmi Habîb Mâlik idi hoş edîb
(1821.b.)

Ebu Cehl,

Kalktı Ebû Cehl-i laîn ol zamân
Dedi ki ey kavm bilün râyegân
(1900.b.)

Tahâvî,

Dedi Tahâvî bu hadîsi sikât
Yazdılar isbât ile dedi ruvât
(2212.b.)

Hallâc-ı Mansûr,

Hazret-i Mansûr ki Hallâc idi
Çeşm ü basar tîrine âmâc idi
(2224.b.)

Nâsır,

Nusret-i Nâsır ile Mansûr olam
Sırr-ı Muhammed ile mesrûr olam
(2268.b.)

3.1.1.1.3.Eserde Geçen Yer İsimleri

Müellifimiz mesnevîde 44 yer ismini zikretmiştir. Uhud, Kureyş, Yesrib, Beni Kureyze, Arafat, Tâif, Kûfe, Cûdî, Bedir, Acem, Fars, Irak, Akîk, Medine, Dımışk, Mekke, Hicaz, Bennü'n-nazîr, Semûd, Tebük, Şam, Gâr-ı Sevr, Mısır, Habeş, Tûr, Hudeybiyye, Beni Amr, Minâ, Medâyîn, Hirâ, Beni Künde, Beni Temîm, Ken'ân, Fedek kalesi, Beni Gulle, Beni Sehil, Nil, Hendek, Huneyn, Kavm-i Âk, Beni Kilâb, Menzil-i Ays, Beni Sehmi'i, Ukâz kullandığı yer isimleridir. Bunlardan bazıları hem kabile ismi hem de bu kabilenin yaşadığı yere verilen isimdir. Burada zikrettiğimiz yer isimlerinin geçtiği beyitlerden bazılarını sıralıyoruz.

Uhud,

Yevm-i Uhud'da bile ashâb-ile
Çıkdılar ol kûha saâdet ile
(99.b.)

Kureyş,

Esfelini kaplamış idi Kureyş
Vardılar âlâsına Hazret'le ceyş
(100.b.)

Yesrib,

Yesrib'e izzetle güzâr etdiler
Hâne-i Hâlid'de kar<r etdiler
(175.b.)

Beni Kureyze,

Beni Kureyze'de gazâya gidüp
Kondı cebel üzre saâdetle hûb
(215.b.)

Arafat,

Hâssa kim hacc-ı şerîf etseler
Hayl-i melâ'ik Arafât'a iner
(240.b.)

Tâif,

Devlet ile nâzil olup Tâif'e
Mu`cize izhâr eder ârife
(263.b.)

Kûfe,

Kûfe'de teblîg-i risâlet eder
Davet eder halkı himâyet eder
(273.b.)

Cûdi,

K'anda cebel var-idi Cûdî-lakab
Vardı kavim hazret-i Nûh ile hep
(307.b.)

Bedir,

Bir gün edüp Bedr-i kebîre nüzûl
Var idi yanında sahâbi Resûl
(323.b.)

Acem,

Da`vet edüp Nûh Acem halkını
Etdi edâ bi'setinün hakkını
(386.b.)

Fars,

Fârs cibâlinden öyle bir cebel
Hikmet-ile eyleye nakl-i mahal
(389.b.)

Irak,

Menzil-i mâbeyn-i Irâk u Acem
Vardı selâsûn dahı ezdi ne kem
(399.b.)

Akîk,

Var idi bir mevzi-i ferrûh tamâm
Şöhret-ile ana Akîk idi nâm
(406.b.)

Medîne,

Çünki Medine'yle civârı ola
Lâyıkı ol nâm ana cârî ola
(407.b.)

Dımışk,

Eyle du'â nakl ede işbu cebel
Kurb-ı Dımışk'a vara bula mahal
(410.b.)

Mekke,

Mekke'denem ben sana geldüm Şehâ
Merd-i fakîrem bana eyle atâ
(436.b.)

Hicaz,

Cûş kılup Şefkat-i nûr-ı Hicâz
Eyledi dergâh-ı Hudâ'dan niyâz
(441.b.)

Bennü'n-nazîr,

Var idi bir tâ'ife Bennü'n-nazîr
Bâgları bagçeleri hep kasîr
(463.b.)

Semûd,

Sâlih'e dedi yine kavm-i Semûd
Pes bula bir mu`cize dahı Vedûd
(512.b.)

Tebük,

Kavm-i Tebük'e gidüp etdi gazâ
Eyledi ashâb ana ittikâ
(560.b.)

Şam,

Ehli ile Şâm'a giderdi meger
Ugradı bir vâdiye seng-i meder
(587.b.)

Gâr-ı Sevr,

Gâr-ı Sevrdür ana şöhret tamâm
Ekser-i malûm havâss u avâm
(620.b.)

Mısır,

Halk-ı Mısır Sâre'yi çün gördiler
Pâdişeh-i Mısr'a k'irüp geldiler
(654.b.)

Habeş,

Mîr-i Necâşî Habeş'ün mâliki
Sıdk ile olmışdı Hak'un sâliki
(683.b.)

Tûr,

Hazret-i İbrâhîm edüp azm-i Tûr
Bir ulu seng üzre ederler ubûr
(703.b.)

Hudeybiye,

Câh-ı Hudeybiyye'de idi Resûl
Gitmiş idi gazve-i meşhûra ol
(732.b.)

Benî Amr,

İzzet ile hazret-i Fahr-ı cihân
Erdi Benî Amr idi dûdmân
(756.b.)

Minâ,

Hazret-i İsmâîl'i baᶜs etdi Hak
Geldi Minâ halkına verdi sebak
(768.b.)

Medâyin,

Daᶜvete cây oldı Medâyin ana
Daᶜvet eder halkı Hudâ'dan yana
(848.b.)

Hirâ,

Kûh-ı Hirâ'ya varup ol pâk-zât
Eyledi bir sengi firâş-sıfât
(879.b.)

Beni Künde,

Var idi bir şahs Beni Künde'den
Server-i kavm idi kamu bendeden
(918.b.)

Beni Temîm,[1]

Hazretine bir kişi etdi recâ
Beni Temîm idi kabîle ana
(947.b.)

Ken'ân,

Hazret-i Yakûb aleyhi's-selâm
Eyledi Ken'ân iline ihtimâm
(983.b.)

---

[1] Bu kabile Beni Ka'b kabilesine komşu imiş.

Fedek kalesi,

Geldi Fedek kal'asınun askeri
İstediler hazret-i Peygamber'i
(1200.b.)

Beni Gulle,

Niyyet edüp düşmenine hamleye
Râh-güzâr oldı Benî Gulle'ye
(1263.b.)

Beni Sehil,

Benü Sehil tâ'ifesi geldiler
Hazret-i Sultân'a ricâ kıldılar
(1286.b.)

Nil,

Ejder olup yine asâ olması
Darbı ile Nîl'de yol bulması
(1334.b.)

Handek,

Gazve-i Handek'de Habîb be-nâm
Dest-i şerîfini ede nûr-fâm
(1366.b.)

Huneyn,

Ceng-i Huneyn içre o dest-i şerîf
Yine verüp nûr u ziyâ-yı latîf
(1371.b.)

Kavm-i Âk,

Böyle zuhûr eyledi hikmet siyâk
Yollarını kesdi biraz kavm-i Âk
(1401.b.)

Beni Kilâb,[2]

Beni Kilâb künyeli bir dûdmân
Var idi râh üzre sulı bir mekân
(1467.b.)

---

[2] Beni Kilâb Hicret'in dokuzuncu senesinde 13 kişiyle müslüman olmuş.

Menzil-i Ays,

Dahı gelüp menzil-i Ays'e Nebî
Meyyit iken hayy eder üç yigidi
(1735.b.)

Beni Sehmi'i,

Dahı Benî Sehmi'i ol hoş-havâs
Eyledi özri cederîden halâs
(1747.b.)

Ukâz,

Geldi çü Mâlik tarafindan Resûl
Davet eder Hazret'i Ukâz'a ol
(1857.b.)

3.1.1.1.4. Kozmik Unsurlar

Bu bölümde mesnevîde müellifimizin kullandığı kozmik unsurların geçtiği bazı beyitlere temas edeceğiz.

Ravzatü'l-i^ccâz'da özellikle "Mi^crâc" hadisesinden bahsolunurken[3] feleğin katları sıralanır ve Hz. Muhammed'in burada gördükleri tafsilatlı olarak anlatılır. Hz. Muhammed bu esnâdaki "İnşirâh-ı sadr" vakasından sonra Burak'a biner ve ilk feleğe gelir,

Tarfe-i ayn içre erişdi Resûl
Bu felek-i evvele kıldı udûl
(2093.b.)

Birinci felekte güneş Hz. Muhammed'in önünde secde eder ve O'nun nûrundan nûr alır. Hz. Muhammed bu felekte Hz. Âdem'i görür.

Âdem'i gördüm dedi anda Resûl
Atamı bildüm ana kıldum duhûl
(2100.b.)

İkinci felekte Hz. Îsâ ve Hz. Yahya'yla görüşür.

---

[3] Ravzatü'l-i^ccâz, 1993-2161.b.

Çün felek-i sâniye kıldum urûc
Îsâ vü Yahyâ'ya kılındı vülûc
(2103.b.)

Üçüncü felekte Hz. Yûsuf'la sohbet eden Hz. Muhammed dördüncü felekte Hz. İdris'i görür.

Vardı üçünciye ʿerişdi Resûl
Hazret-i Yûsuf'la bulındı vusûl
(2106.b.)

Çârüme erdi reh-i maʿşûk-ı cân
Hazret-i İdrîs ana oldı ayân
(2110.b.)

Beşinci felekte Hz. Hârûn bulunmaktadır.

Erdi beşinci feleke rifʿati
Anda da Hârûn'u görür Hazret'i
(2113.b.)

Hz. Muhammed altıncı felekte Hz. Mûsâ ve yedinci felekte de Hz. İbrâhîm ile sohbet eder ve sonunda Sidre'ye ulaşır.

Pes felek-i sâdise erdi yolı
Anda idi hazret-i Mûsâ beli
(2116.b.)

Sebʿ-i semâvâta erince makâm
Oldılar İbrâhîm ile şâd-kâm
(2119.b.)

Ravzatü'l-iʿcâz'da gök cisimlerinden olan yıldızlardan genel olarak bahsedilmesinin yanında, bazı yıldızların adları da verilir. Hz. Yahyâ'nın ve Hz. Muhammed'in gündüz yıldızları gösterme muʿcizelerinin anlatıldığı bölümlerde necm, nücûm, yıldız, ahterân kelimeleriyle bu unsurlara temas edilir. Hz. Yahyâ'dan muʿcize isteyen kavim,

Pes dediler muᶜcize göster bize
Şeb amelin işledebil gündüze
(1671.b.)

beytinde de ifade olunduğu gibi gündüzü geceye çevirmesini ve

Necm-i Süreyyâ vü nücûm-ı hafî
Olmaya şems-ile bile muhtefî
(1672.b.)

Zû'-i mihir yıldızı setr etmeye
Hep görevüz manzaradan gitmeye
(1673.b.)

beyitlerinde belirtildiği gibi güneşin ışınlarının yıldızları gizlememesini isterler. Nitekim, Hz. Yahyâ'nın gösterdiği muᶜcizeyle gündüz vakti yıldızlar ortaya çıkar.

Şems ziyâsıyla turur-iken tamâm
Yıldızı gösterdi Hudâ-yı enâm
(1676.b.)

Yıldızı setr etmedi şems-i ziyâ
Hazret-i Yahyâ'dan ederdi hayâ
(1678.b.)

Münnecim Hâris ibni Hişâm'ın Hz. Muhammed'den istediği muᶜcize de Hz. Yahyâ'nın göstermiş olduğu muᶜcizeyle aynı doğrultudadır. Hâris ibni Hişâm Hz. Muhammed'den gündüzü geceye çevirmesini ve yıldızları göstermesini ister. Allah'ın inâyetiyle Hz. Muhammed müneccimin istediği bu hârıku'l-âde vak'ayı gerçekleştirir.

Gündüz ayân oldı nücûm-ı semâ
Şems ziyâ-güster iken ey keyâ
(1686.b.)

Klasik Türk Edebiyatı'nda gezegenlerden Utarid umûmî olarak feleğin kâtibi olarak tasavvur edilir. Nâyî Osman Dede de,

Gördi Utarid dahı ol izzeti
Yazdı kalem birle o keyfiyyeti
(2105.b.)

beyitinde de bu geleneğe uymuştur. Aynı şekilde Zühre'nin çalgıcı, Mirrîh'in kan dökücü olarak tasavvur edilmesi, Müşterî'nin de felek bezmine dahil olması, Ravzatü'l-i'câz'da "Mi'râc" bölümünde dile getirilmiştir.

Gördi bu cemiyyeti Zühre hemân
Dest-be-çeng oldı tarab-bahş-ı cân
(2109.b.)

Hançeri Mirrîh nihân eyledi
Lutf-ile ikrâm ayân eyledi
(2115.b.)

Müşterî ol bezme getürdi seri
Varını arz etdi olup müşteri
(2118.b.)

Ravzatü'l-i'câz'da bir başka gök cismi olan güneş başına altın tac giymiş olarak tahayyül edilir.

Şems ziyâsına gelüp ibtihâc
Başına gûyâ kodı zerrîn tâc
(2112.b.)

Güneşin yanında ayın da mâh, bedr, kamer kelimeleriyle, özellikle "Şakkü'l-kamer" mu'cizesinin anlatımı esnasında[4] karşımıza çıktığını görüyoruz.

Bir dahı senden dilerüz yâ Resûl
Mâhı dü nîme kılasın hemçü yol
(1885.b.)

---

[4] Ravzatü'l-i'câz, 1884-1992.b.

Sonra togup mâh zulemden hemân
Bedr olup etsin hareket râyegân
(1888.b.)

Görüldüğü üzere Nâyî Osman Dede'nin kullandığı kelimeler, yer ve şahıs isimleri onun kültürünün derecesini isbat etmektedir. Çeşitli muᶜcizeleri aktarırken bunları yer ve şahıs isimleri de belirterek hikâye etmesi, bu konuda bir çok kitap okuduğunu, rivâyet ve hadislerden haberdâr olduğunu, semâvî kitapları ve bunlardan özellikle Kur'ân-ı Kerîm'i kendine kaynak edindiğini gösterir. Kozmik unsurlarda temas ettiğimiz Utarid'in katip olarak tahayyül edilmesi, Zühre'nin çalgıcı, Mirrîh'in kan dökücü olması, güneşin başına altın tac giydiğine dair tasavvurlar, felek katlarının muhtevâsı dışında, Klasik Türk Edebiyatı'na aittir. Nâyî Osman Dede'nin bu tasavvurlar doğrultusunda hareket etmesi ise onun bu edebiyatı eserinde tatbik edecek kadar iyi bildiğini gösterir. Nitekim müstakil şiirlerinde de bu keyfiyyeti görmek mümkündür.

3.1.1.1.5.RAVZATÜ'L-İʿCÂZ'IN KAYNAKLARI

Nâyî Osman Dede'nin Faydalandığı veya Tesirinde Kaldığı Eserler

Nâyî Osman Dede Ravzatü'l-iʿcâz'ı yazarken birtakım eserlerden faydalanmıştır. Bu eserlerden bazılarının isimlerini mesnevî içinde zikretmiş, bazılarından faydalandığını da düşünmemize sebep olmuştur. Bir muʿcizât-nâme olması dolayısıyla bu eserde ilk başta semâvî kitaplardan faydalanıldığı muhakkaktır. Peygamber muʿcizelerini aktarırken şâirimizin faydalandığı kaynakların en önemlisi tabiî olarak Kur'ân-ı Kerîm'dir. Tezimizde muʿcizelerin mukaddes kitaplarda bulunanlarına işaret ederken, sanırız Osman Dede'nin bu kitaplardan faydalandığını da bir nebze olsun ortaya koyduk.

Nâyî Osman Dede,

Bende-i dîrîn-i Şeh-i maʿnevî
Nâyî Osmân Dede el-Mevlevî

Hârık-ı âdâtdan aldı haber
Verdi anun nakline hoş zîb ü fer
(62-63.b.)

şeklindeki beyitlerinde de ifâde ettiği gibi olağanüstü olaylara yani muʿcizelere ilgi duyarak bunları güzel bir şekilde anlatmaya koyulmuştur. Bu yolda kitaplardan faydalanmak dışında hadislere de başvurulması kaçınılmazdır. Buradan da anlaşılacağı üzere Osman Dede'nin diğer kaynağı hadis kitaplarıdır.

Ravzatü'l-iʿcâz'da

Dedi Şifâ sâhibi Kadı İyâz
أَسْكَنَهُ اللّٰهُ جِنانًا رِياض
(55.b.)

gibi beyitlerde bu keyfiyyeti mülâhaza etmek mümkündür.

Nâyî Osman Dede kafiye kullanırken gramer özelliklerine değil, halka hitap etmesi dolayısıyla ve Tekke Edebiyatı'na yaklaştığı için vermiştir. Bir mûsikîşinâs olmasının onun beyitlerde akıcılığı ve âhengi hâkim kılmasında etkili olduğunu düşünüyoruz.

Yazdı Şifâ sâhibi Kâdı ᶜİyâz
Hak ᶜıvaz ede ana yevmü'r-rıyâz
(2269.b.)

beyitlerinde Osman Dede Kadı Iyaz'ın, Hz. Muhammed'den bahseden Şifâ[1] adlı kitabından yararlandığına iki kez işaret eder. Bunun dışında eser ismi geçmiyor.

Bir Mevlevî olan ve Galata Mevlevîhânesi'nde "Mesnevî" dersleri veren Osman Dede'nin[2] Mevlânâ'nın Mesnevî'sini[3] çok iyi bildiği muhakkaktır. Mesnevî'den etkilenmesi de tabiîdir. Eserinde Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde bir çok kere yaptığı gibi muᶜcizeleri aktardıktan sonra ders vermekten ve halkı uyarmaktan geri durmaz.

Nâyî Osman Dede'nin son olarak Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediyye'sinden [4] de etkilenmiş olabileceğini düşünüyoruz. Çünkü Nâyî Osman Dede'nin şeyhi ve daha sonra kayınpederi olan, mesnevîsinde de

Şeyhüm ᶜazîzüm ü safâ-yı dilüm
Gavsî Ahmed Dede-i kâmilüm
(2343.b.)

beyitinde de zikrettiği Gavsî Ahmed Dede, Yazıcıoğlu sülâlesindendir. Nâyî Osman Dede ondan ders alırken bu eseri okumuş olmalıdır. Çünkü Osman Dede Yazıcıoğlu gibi halka hitap etmek istemiş, tekrar beyitleri kullanmış, Hz. Muhammed'in muᶜçizelerinden bahsetmiştir. Yazıcıoğlu Mehmed de eserinin bir çok yerinde muᶜçizeleri aktarmış, peygamberlerden ve onların muᶜcizelerinden bahsetmiştir. Nâyî Osman Dede bu eserden de etkilenmiş olmalıdır.

---

[1] Şifâ, Kadı Iyaz
[2] Safâyî Tezkîresi, Süleymaniye Ktp., Esad Ef. Bl., nr. 2529, yk. 380a
[3] Mevlid, Haz. Veled Çelebi İzbudak, Abdülbâkî Gölpınarlı
[4] Muhammediyye, Haz. Âmil Çelebioğlu

3.2.ŞEKİL HUSÛSİYETLERİ

Bu bölümde vezin ve kafiye özellikleri verilmiştir.

3.2.1.VEZİN ÖZELLİKLERİ

Ravzatü'l-i'câz aruzun serî' bahrinin Müftei'lün/müfte'ilün/fâ'ilün kalıbıyla yazılmış bir mesnevîdir.

Mes'ûd b. Ahmed[1], Bedr-i Dilşâd, Yusuf Has Hacîb, Yunus Emre gibi şâirler, mesnevîlerinde farklı vezin ve tür kullanmışlar, fakat Nâyî Osman Dede mesnevîsinin içinde başka bir vezin ve tür kullanmamıştır. Nâyî Osman Dede bu eserde aruz veznini başarıyla kullanmıştır denilemez. Eserdeki vezin özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür.

1. Metnin bir çok yerinde bir aruz kusuru olarak imâle ve zihafa sıkça rastlamak mümkündür.

Mefhar-ı cân cân-ı cihân Mustafâ
Eyledi ashâbına yine vefâ
(102.b.)

Nebîlerün şâhlarun serveri
Ya'nî Hudâ'nun ulu peygamberi
(214.b.)

Beni Kureyze'de gazâya gidüp
Kondı cebel üzre sa'âdetle hûb
(215.b.)

Nûr-ı münevver Ahmed-i şu'le-ver
Rûh-ı mutahher dahı kıldı sefer
(637.b.)

Ravza-i i'câz'a kim etse nazar
Rahmet ile Nâyî'yi yâd etse ger
(2348.b.)

[1] Süheyl ü Nevbahâr, Mes'ûd b. Ahmed, Haz. Cem Dilçin

2. Bazı Türkçe kelimelerde hecelerde medd kullanılması da Nâyî Osman Dede'nin sıkça başvurduğu yollardan biridir. Taş, dağ, kan gibi Türkçe kelimeler meddli olarak kullanılmıştır.

Taşları hurde idi dediler
Eyledi tesbîh-ile tehlîller
(147.b.)

Ditredi ol tag fezâ eyledi
Hâmileler gibi biraz inledi
(573.b.)

Kan dahı etmiş isen ey Kerîm
Âb-ı terahhümle buşû ey Rahîm
(1477.b.)

3. Nâyî Osman Dede'nin Ravzatü'l-iᶜcâz'da ekl, tıfl, mihr, ilm, fazl, fevc v.b. kelimeleri vezne uydurmak amacıyla vokalli yazdığını görüyoruz.

Gördiler ol kadri sagîr ü kebîr
Etdi ekil mîveyi mîr ü fakîr
(295.b.)

Dahı tıfil iken o merd-i Hudâ
Muᶜcize inᶜâm kılındı ana
(749.b.)

Zû'-i mihir yıldızı setr etmeye
Hep görevüz manzaradan gitmeye
(1673.b.)

Hârık-ı ᶜadât ᶜilimler kılur
Der ki Hudâ'dan size verdüm haber
(1827.b.)

İlm ü fazıl bilmedi bu hâleti
Kalbe tulûᶜ eyledi keyfiyyeti
(1999.b.)

Birbirine müjde ederler idi
Fevc fevic ana giderler idi
(2099.b.)

4. Ravzatü'l-i^c^âz'daki bir vezin husûsiyeti de kelimelerin sonunda bulunan vokallerin diğer kelimeyle birleşme sonucu düşmesidir. Bu durum özellikle ki bağlacından sonra vokalle başlayan bir kelime gelmesi neticesi ortaya çıkmaktadır.

K'anda cebel var-idi Cûdî-lakab
Vardı kavim hazret-i Nûh ile hep
(307.b.)

Nûh-ı nebînün var idi bir ^c^akîm
Duhteri k'ana veled oldı na^c^îm
(338.b.)

Bi'setini dahı ana kıld'atâ
Ahmed'inün hürmetine ol Hudâ
(1741.b.)

5. Mesnevîmizde "yirmi" sayısının vezin gereği "yigrimi" şeklinde kullanıldığı da görülmektedir.

Yüz bin ile yigrimi dört bin tamâm
Mu^c^cize zabt etdiler ehl-i kirâm
(2311.b.)

Aynı şekilde "ey" hitap kelimesi vezne uydurularak "i" şeklinde telaffuz edilmiştir.

Nûr-ı Hudâ nûrını ol Kirdigâr
Anda emânet komış idi i yâr
(752.b.)

3.2.2.KAFİYE ÖZELLİKLERİ

Vezin konusunda pek titiz olmayan Nâyî Osman Dede, kafiye konusunda da aynı doğrultuda davranmıştır. Mesnevînin bütünü incelendiğinde kafiyenin olmadığı bir çok beyite rastlamak mümkündür. Osman Dede redifleri bazen kafiye gibi kullanmaktan çekinmemiştir.

Rûyını tutdı ulu dergâha o
Destini vaz^c eyledi bir taşa o
(89.b.)

Yevm-i Uhud'da bile ashâb ile
Çıkdılar ol kûha sa^câdet ile
(99.b.)

Gayrı zamanda gelür idi belî
Hazret anı çok görür idi belî
(249.b.)

Kimisi sürh oldı kimi sebz reng
Nutk ede idi olur idi se reng
(443.b.)

Genelde isim soylu kelimelerle yine isim soylu kelimelerin kafiye yaptğı Ravzatü'l-i^ccâz'da,

Câmi^c-i Kur'ân ki Osmân idi
Cânına rahmet edebe kân idi
(18.b.)

Mazhar olur hizmetine ol şehün
Mahrem olur sohbetüne l mehün
(41.b.)

Sâhib-i Selmân'a verüp anı Pâk
Çâker olur Hazret'e Selmân-ı pâk
(383.b.)

gibi beyitlerde bu keyfiyyeti mülâhaza etmek mümkündür.

Nâyî Osman Dede kafiye kullanırken gramer özelliklerine değil, halka hitabı dolayısıyla ve Tekke Edebiyatı'na yaklaştığı için ahenge önem vermiştir. Bir mûsikîşinâs olmasının, onun beyitlerde akıcılığı ve ahengi hâkim kılmasında etkili olduğunu düşünüyoruz.

4.NÜSHA TAVSİFİ

1. A

Müellif: Nâyî Osman Dede

Eser adı: Ravzatü'l-iᶜcâz fi'l-muᶜcizâti'l-mümtâz

Kütüphane adı: Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi

Bölümü ve numarası: 252 nr.

1. Müstakil: X

2. Cilt : Meşin

3. Varak : 86 yk.

4. Ebᶜad : 202x140, 132x82

5. Kâğıd : Aharlı Avrupa

6. Cedvel : Tek cedvel

7. Sütun : Çift

8. Satır : 15

9. Yazı : Nesih

10. Hâşiyede, satır arasında notlar ve izahlar: –

11. Tezhîb: –

12. Minyatür: –

13. Vakıf, Temellük kaydı:

14. İstinsah kaydı ve müstensih:

Baş: بسم الله الرحمن الرحيم
Küngüre-i tâc-ı kelâm-ı kadîm

Son: Salli ᶜalâ hazret-i Sultân-ı dîn
Ahmed ü Mahmûd u Muhammed Emîn

2. H_1

Müellif: Nâyî Osman Dede

Eser adı: Ravzatü'l-iᶜcâz fi'l-muᶜcizâti'l-mümtâz

Kütüphane adı: Süleymaniye Kütüphanesi

Bölümü ve numarası: Halet Efendi ilavesi 14

1. Müstakil: X

2. Cilt : Meşin

3. Varak : 86 yk.

4. Ebᶜad : 201x139, 130x80

5. Kâğıd : Aharlı Avrupa

6. Cedvel : cedvelsiz

7. Sütun : Çift

8. Satır : 15

9. Yazı : Nesih

10. Hâşiyede, satır arasında notlar ve izahlar: —

11. Tezhîb: –

12. Minyatür: –

13. Vakıf, Temellük kaydı: –

14. İstinsah kaydı ve müstensih: Derviş Ali Konevî istinsah etmiş. H.1223 tarihi var.

Baş: بسم الله الرحمن الرحيم
Küngüre-i tâc-ı kelâm-ı kadîm

Son: Salli ᶜalâ hazret-i Sultân-ı dîn
Ahmed ü Mahmûd u Muhammed Emîn

3.H$_2$

Müellif: Nâyî Osman Dede

Eser adı: Ravzatü'l-iᶜcâz fi'l-muᶜcizâti'l-mümtâz

Kütüphane adı: Süleymaniye Kütüphanesi

Bölümü ve numarası: Halet Efendi Bl. 77

1. Müstakil: X

2. Cilt : Meşin

3. Varak : 90 yk.

4. Ebᶜad : 182x115, 130x67

5. Kâğıd : Aharlı Avrupa

6. Cedvel : Cedvel arası yaldızlı

7. Sütun : Çift

8. Satır : 15

9. Yazı : Nesih

10. Hâşiyede, satır arasında notlar ve izahlar: —

11. Tezhîb: –

12. Minyatür: –

13. Vakıf, Temellük kaydı: –

14. İstinsah kaydı ve müstensih: Ali Vehbi H.1231 de istinsah etmiş.

Baş: بسم الله الرحمن الرحيم
Küngüre-i tâc-ı kelâm-ı kadîm

Son: Salli ᶜalâ hazret-i Sultân-ı dîn
Ahmed ü Mahmûd u Muhammed Emîn

4. N

Müellif: Nâyî Osman Dede

Eser adı: Ravzatü'l-iʿcâz fi'l-muʿcizâti'l-mümtâz

Kütüphane adı: Süleymaniye Kütüphanesi

Bölümü ve numarası: Nafiz Paşa Bl. 962

1. Müstakil: X

2. Cilt : Meşin

3. Varak : 59 yk.

4. Ebʿad : 205x105, 150x53

5. Kâğıd : Aharlı Avrupa

6. Cedvel : Çift cedvelli

7. Sütun : Çift

8. Satır : 29

9. Yazı : Nesih

10. Hâşiyede, satır arasında notlar ve izahlar: –

11. Tezhîb: –

12. Minyatür: —

13. Vakıf, Temellük kaydı: —

14. İstinsah kaydı ve müstensih: –

Baş: بسم الله الرحمن الرحيم
Küngüre-i tâc-ı kelâm-ı kadîm

Son: Salli ʿalâ hazret-i Sultân-ı dîn
Ahmed ü Mahmûd u Muhammed Emîn

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

NÂYÎ OSMAN DEDE
Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Ravzatü'l-i'câz fi'l-mu'cizâti'l-mümtâz'ı

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN

PROF. DR. TAHİR ÜZGÖR

HAZIRLAYAN

MÜJGAN ÇAKIR

İSTANBUL 1998

METİN

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Harf	Karşılık
ء	ʾ
آ,ا	A, a, Ā, ā, E, e
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	S̱, s̱
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	Ḥ, ḥ
خ	Ḫ, ḫ
د	D, d
ذ	Ẕ, ẕ
ر	R, r
ز	Z, z
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ṣ ṣ
ض	Ḍ, ḍ, Ż, ż
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Ẓ, ẓ
ع	ʿ
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Ḳ, ḳ
ك	G, g, K, k, ñ
گ	G, g
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, O, o, ō, ū
ه	H, h, e
ى	Y, y, ı, i, ī

Hā̱ẕā Ravżatü'l-iᶜcāz fi'l-muᶜcizāti'l-mümtāz

Müfteᶜilün/müfteᶜilün/fāᶜilün

— . . — / — . . — /— . —

A, H_1, H_2, N 1b 1 بسم الله الرحمن الرحيم
Küngüre-i tāc-ı Kelām-ı Ḳadīm

2 Besmele vü ḥamdele vü ṣalvele
Mūcib-i te'līf olur ehl-i dile

3 Ḥamd-i hezārān ü s̱enā bī-ḳıyās
Ol Eḥad ü Vāḥid'e bī-ḥad sipās

4 Ol ki Ṣamed'dür aña ḳaṣd etdi cān
Cümleye maḳṣūdurur ol Müsteᶜān

5 لَمْ يَلِدْ 'i dinle وَلَمْ يُولَدْ 'i
Ṭoġmadı hīç kimseyi ṭoġurmadı

6 Kimse aña beñzemedi hīç ebed
Diñle ne der yoḳ aña كُفُوًا أَحَد

7 Çünki Eḥad Vāḥid'e verdi nüşūr
Nūr-ı Muḥammed o dem etdi ẓuhūr

8 Nur-ı Muḥammed sebeb-i mümkināt
Nūr-ıMuḥammed es̱er-i kā'ināt

9 Nūr-ı Muḥammed iledür kürs ü ᶜarş
Nūr-ı Muḥammed iledür naḳş-ı ferş

10 Nūr-ı Muḥammed'le melek ins ü cān
Nūr-ı Muḥammed'le zemīn āsümān

1a "Bismilāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm" (Esirgeyen ve bağışlayan Allāh'ın adıyla)
5a "Lem yelīd" (Doğurmadı) 112 (İhlās) 1-4
5a "Ve lem yūled" (Doğurulmadı) 112 (İhlās) 1-4
5b kimseyi: kimsesi A,N
6b "küfüven eḥad" (Bir denk) 112 (İhlās)

11 Nūr-ı Muḥammed ile ḫurşīd ü māh
Nūr-ı Muḥammed'le kevākib be-rāh

12 Nūr-ı Muḥammed'le ʿuḳūl-ı ʿaşer
Nūr-ı Muḥammed'le ẓuhūr-ı beşer

13 Nūr-ı Muḥammed'le naʿīm-i cinān
Ḥūrī vü ġılmānda olan ḥüsn ü ān

14 Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammed Emīn
Vādīd ü mevdūda ol oldı yaḳīn

A, H_1, H_2 2a

صل الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه *

15 Baʿde Nebī çār ṣaḥāb-ı kirām
Rūḥları meskeni dārü's-selām

16 Ḥażret-i Ṣıddīḳ-ı ṣadāḳat-nişān
Rūḥ-ı revānına revān ola cān

17 Aʿdel-i insān ʿÖmer ḥażreti
Rūḥına ifrāṭ ede Ḥaḳ raḥmeti

18 Cāmiʿ-i Ḳur'ān ki ʿOs̱mān idi
Cānına raḥmet edebe kān idi

19 Ḥaydar-ı Kerrār ki dāmāddur
Rifʿat-i dāreyn ile muʿtāddur

20 Ol iki maḫdūm Hüseyn ü Ḥasan
Merḥamet-i Ḥaḳ'da ṭutupdur vaṭan

---

* "Ṣalli İlāhī ve tüsellim ʿaleyh
Arżı ʿan aṣḥāb ve tarżı ileyh" (Allah'ım öv ve ona selam ver, ashabdan razı ol ve ona rızanı göster.) Bu beyit tekrar beyiti olduğundan geçtiği diğer yerlerde mānāsı verilmeyecektir

16b Rūḥ-ı revānına : Rūḥ-ı revānıyla A.

21 Sā'ir-i aṣḥāb ü imāmān-ı dīn
Ḳavlen ü fi^clen aña oldı yaḳın

22 Cümlesinüñ rūḥları şād ola
Nāmları tā-be-ḳıyām yād ola

N 2a

23 Ba^cde ṣalāt-ile selām-ı tamām
Menḳabe-i Aḥmed'e erdi kelām

24 Aḥmed'e çünkim Eḥad etdi ^caṭā
Aḥmed'e bildürdi nedür müdde^cā

25 Ba^cde bu ^cālemde ẓuhūr eyledi
Hejde hezār ^cālemi nūr eyledi

26 Cümle-i maḫlūḳa ḫaber verdi o
Mu^ccize āyāt u es̱er verdi o

27 Cinne vü insāna açup şāh-rāh
Eyledi teblīġ-i umūr-ı İlāh

H_2 2b

28 Ehl-i sa^cādet aña oldı muṭī^c
Her ki muṭī^c oldı Ḥaḳ etdi refī^c

H_1 2b

29 Añlamayan dïñlemeyen bilmeyen
Ya^cnī ḫulūṣ ile muṭī^c olmayan

30 Bilmek içün istedi burhānını
Gūşı yoḳ işitmedi Ḳur'ān'ını

31 Yine ḳılup Ḥażret'e luṭf ol Celīl
Muᶜcizesin bīᶜs̱ete ḳıldı delīl

32 Ṣıdḳını bir mertebe etdi ᶜayān
Kör görüp ṣağır işitdi beyān

33 Muᶜcize-i Aḥmed-i Muḫtār çoḳ
Cümlesinüñ naḳline imkān yoḳ

34 Līk bu āvāre vü pā-gil-zede
ᶜĀşıḳ-ı āşüftedür ol Aḥmed'e

35 Naḳl-i ṣaḥīḥ ile niçe muᶜcizāt
Naḳline ᶜazm etdi Ḫudā'dan s̱ebāt

36 Gerçi kemālin yazabilmek muḥāl
Ḳāl ola mı ḥāle ḥuliy bā-maḳāl

37 Ḳaṭre yemi eyleye mi āşikār
Ẕerre niçe mihre vere ḫoş-şiᶜār

38 Ancaḳ o Sulṭān-ı saᶜādet-nis̱ār
Ḥāline ḳāl olsa nümūne ne var

39 Ḳaṣdum o Ṣulṭān'a taḳarrüb hemān
Cān ile cānāna ḳarīn ola cān

40 Luṭf ile fażl ile bu bir ḳabża ḫāk
Pertev-i mihr ile ola tāb-nāk

31b biᶜsete: baᶜs̱ine H_2, N

41 Mażhar olur ḫiẕmetine ol Şeh'üñ
Maḥrem olur ṣoḥbetine ol Meh'üñ

42 Eyle İlāhī beni maẓhar aña
Kim baña şāfiᶜ ola nūrü'l-hüdā

H_2 3a

43 Ede şefāᶜat Nebī sen şāhdan
İsterem ol günleri Allāh'dan

H_1 3a

44 Nūrına rūḥına anuñ ṣubḥ u şām
صَلِّ وَسَلِّمْ وَعَلَيْهِ السَّلَامْ

N 2b

45 Efżal-i ḫalḳ-ı dü cihān ᶜayn-ı ān
Fażlını yazsun ḳalem etsün beyān

46 Gelgil eyā çeşm-i baṣīret-hüner
Bāġçe-i muᶜcizeye ḳıl naẓar

47 Ḳanda ki yād olsa Muḥammed Emīn
Rūḥına ver niçe ṣalātı hemīn

48 Muᶜcize'-i sābıḳa'-i mürselīn
Ṣıḥḥat-i aḫbār ile buldı yaḳīn

49 Her rüsülüñ niçe niçe muᶜcizi
Oldı ḫalāṣ etdi niçe ᶜācizi

50 Cemᶜ edüp erbāb-ı feżā'il anı
Tāze vü ter etdiler ol gülşeni

44b "Salli ve sellim ve ᶜaleyhi's-selām" (Öv selām et, selām O'nun üzerine olsun)

51 Cümle nebī vü rüsül-i muʿteber
Her niçe kim muʿcize gösterdiler

52 Aña muʿādillerini Muṣṭafā
Eyledi ıẓhār be-emr-i H̬udā

53 Bil ki dah̬ı fażla niçe muʿcize
Rūy-ı Muḥammed'de görindi bize

54 Çünki ʿaded ḥaddine mümkin degil
Eşherini dediler erbāb-ı dil

55 Dedi Şifā ṣaḥibi Ḳaḍı ʿİyāż
أَسْكَنَهُ اللّٰهُ جِنَانًا رِيَاضْ

* وانه لم يوت نبي الا وعند نبينا مثلها او ما هو ابلغ منها وقد نبه الناس على ذلك

H₂ 3b — 56 Yaʿnī Şifā'sında buyurdı o cān
Anda bula bunda gümān-dar olan

H₁ 3b — 57 Gelmedi bir muʿcize-i enbiyā
Mis̱li Muḥammed'de anuñ olmaya

58 Ḳanḳı nebī muʿciz ede dünyede
Mis̱li anuñ vardı Muḥammed'de de

59 Bil ki dah̬ı eblaġ olur bunda rāh
Nās anuñ üstine bulur intibāh

60 Yaʿnī niçe fażla edüp Muṣṭafā
Muʿcizesi ʿāleme verdi ṣafā

55b "Eskenehu'llāhu cinānen riyāż" (Allah O'nu cennet bahçelerinde iskān etsin.)

* "ve innehu lem yu'te nebiyyūn illā ve ʿinde nebiyyinā mis̱lehā ev māhuve eblaġu minhā ve ḳad nübbihe'n-nās ʿalā ẕālik" (Çünki bizim Peygamberimize verilen kadar veya daha fazla hiçbir peygambere verilmedi. İnsanlar bunun üzerine uyarıldı.

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

61 Nāmi-i nām-ı eser-i ber-güzīn
Nāḳil-i tertīb-i kitāb-ı mübīn

62 Bende-i dīrīn-i Şeh-i maʿnevī
Nāyī ʿOsmān Dede el-Mevlevī

N 3a

63 Ḫārıḳ-ı ʿādātdan aldı ḫaber
Verdi anuñ naḳline ḫoş zīb ü fer

64 Yaʿnī selef muʿcizesinden birin
Naḳl edem anda bula ḫāṭır yerin

65 Baʿde Muḥammed ve ʿaleyhi's-selām
Muʿcizesi naḳline edem ḫırām

66 Muʿcize-i sābıḳa-i enbiyā
Muʿcize-i sālifüñ ʿaynı ola

67 Hem yine fażlında şeker-ḫā olam
Gül-şeker-i luṭfına ruḫṣat bulam

H_2 4a

68 ʿAvn-ı ʿināyetle muvaffaḳ olup
Şöylece tertībini evfaḳ bulup

69 Verdüm anuñ biñde birinden nişān
Tā ki ḳalīl ede keṡīri ʿayān

70 Cemʿ olıcaḳ muʿcizehā-yı kirām
Ravża-i İʿcāz dedüm aña nām

A, H_1 4a

71 Ravża-i iʿcāz-ı Resūl-i mübīn
Ḥurmetine ola ḳabūle ḳarīn

72 Luṭf-ı Muḥammed aña vere nemā
Ravża-i iʿcāz ḫazān olmaya

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

73 Faṣl-ı nebī bü'l-beşer Ādem ṣafī
Muʿcizesin naḳl edelüm ey vefī

74 Tā ki Muḥammed es̱erin ṭālibūn
Añlayalar kim odur es-sābiḳūn

75 Naḳl-i ṣaḥīḥ ile rüvāt-ı s̱iḳāt
Verdiler efvāh-ı ḫavāṣa nebāt

76 Ḥażret-i Ādem ve ʿaleyhi's-selām
Buldı vücūd ʿālemine inżımām

77 Luṭfını tekrār edüp ol Ḫudā
Verdi tevārüdle tenāsül aña

78 Çift ẓuhūr eyledi her mevlidi
Yaʿnī biri merd ola biri dişi

79 Hābil ile ṭoġdı çü bir duḫteri
Ḳābil'e emr oldı k'ola hem-seri

80 Ḳābil'e hem-zād olan ḫvāherin
Ḥābil'e emr eyledi ḥikmet-güzīn

78b merd: er H_1

81 Ḳābil'e güç geldi bu emr-i yesīr
Bilmedi kim bu idi ḥükm-i Ḳadīr

H_2 4b

82 Urdı hemān Hābil'i etdi şehīd
Oldı birāderle pederden baᶜīd

83 Hābil'e ẓulm eyledi Ḳābil ḳaçan
Bir cebeli kendüye ḳıldı vaṭan

84 Ẕātına ṭābiᶜ olan ādemleri
ᶜĀḳḳ edüp oldı pederden berī

A, H_1 4b, N 3b

85 Ḥażret-i Ḥaḳḳ Ādem'i baᶜs̱ eyledi
Ḳabil'e evlādına ḥaḳ söyledi

86 Dilediler muᶜcize-i biᶜs̱eti
Tā ki ḳabūl eyleyeler daᶜveti

87 Ḥażret-i Ādem dedi aᶜlām edüñ
Ḫ'āhişüñüz her ne ise nām edüñ

88 Yaᶜnī ne gūne edelüm biz duᶜā
Tā ki ẓuhūr eyleye ol Müddeᶜā

89 Pes dediler mā çıḳa düz ṣaḫradan
Cümle muṭīᶜ ola size cān u ten

90 Rūyını ṭutdı ulu dergāha o
Destini vażᶜ eyledi bir ṭaşa o

91 نيه الامور
Dedi vü ruyında ʿayān oldı nūr

92 Ḥażret-i Ādem k'o dem etdi duʿā
Mā çıḳarup ṭaşdan aḳıtdı Ḫudā

93 Pes yedi fersaḫ cereyān etdi ṣu
Bāġçe vü bāġ eylediler kū-be-kū

94 Yine bu ẓālimler aña uymadı
Şāmeleri bu es̱eri ṭuymadı

95 Dīde-i ḫuffāş da görmez żiyā
Yine verür şemse żiyāyı Ḫudā

H₂ 5a

96 Gerçi kim Ādem'de ẓuhūr etdi bu
Nūr-ı Muḥammed'le idi أَنْصِتُوا

97 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Ol daḫı nūrından es̱er-dār ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

98 Kān-ı vefā ṣıdḳ-ı ṣafā Muṣṭafā
Ḳıldı bunuñ mis̱lini bi'l-iḳtiżā

A, H₁ 5a

99 Yevm-i Uḥud'da bile aṣḥāb-ile
Çıḳdılar ol kūha saʿādet ile

100 Eslefeni ḳaplamış idi Ḳureyş
Vardılar aʿlāsına Ḥażret'le ceyş

91a "Sübhāne men bānet ʿaleyhi'l-umūr" (Kendisine işler açık seçik olan "Allah" noksan sıfatlardan beridir.)
96b "anṣıtū" (Susunuz.)
99b ile: bile N.

101 Cümle-i aṣḥāb ʿaṭaşdan ʿaceb
Ḳayda düşüp etdiler ammā edeb

102 Mefḫār-ı cān cān-ı cihān Muṣṭafā
Eyledi aṣḥābına yine vefā

103 Urdı mübārek yedini senge ol
Sengden ol demde ṣular buldı yol

104 İçdiler aṣḥāb o mādan tamām
Ḳırbaların daḫı pür etdi kirām

105 Çoḳ kişiler gördi bu muʿciz işi
Rağbet-i İslām'a varup cünbişi

N 4a 106 Ceyş-i Ḳureyş'üñ niçesi ol zamān
Oldılar ol demde muḳır müslümān

107 Niçe münāfıḳ daḫı gördi ʿucāb
Muḫliṣ olup eyledi Ḥaḳ'dan hicāb

108 Her rüsülüñ muʿcizesi anda var
Etdiler ol nūr ile sırr āşikār

109 Bil ki niçe fażla verüp Ḥażret'e
Eyledi ihdā anı Ḥaḳḳ ümmete

* تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض منهم من كلّم الله ورفع بعضهم درجات

H_2 5b 110 Parmağına erdi Ḫudā'dan peyām
Āb-ı revān oldı ṣulandı ʿiẓām

---

* "Tilke'r-rüsülü feżżelnā baʿḍehüm ʿalā baʿdin minhüm men kellema'llāhu ve refeʿa baʿḍehüm derecātin" (O peygamberlerin bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık. Allah onlardan bir kısmı ile konuşmuş, bazılarını da derece derece yükseltmiştir.) 2 (Bakara) 253

111 Eyledi bir ḳırba ṣuyı bir zamān
Cümle ṣaḥābīye ġıdā-yı revān

112 Sen-daḫı peyrevlik edüp himmete
Teşne-leb ol Kevs̱er'e gir cennete

A, H1 5b

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

113 Ādem ata muʿcize eyler beyān
Kökli dıraḫtı yüridür rāyegān

114 Ḥażret-i Ādem yine ol muʿteber
Muʿcize-i āḫara buldı ẓafer

115 Ḥacc-ı şerīfe gider iken meger
Buldı nite Ḳābil'e uymuş nefer

116 Anları īmāna ḳılup daʿveti
Cümleye ʿarż eyledi ol niʿmeti

117 Pes dediler işte şu naḫl-i ṣafā
Ġayrı yere naḳl ede bī-dest ü pā

118 Biz de saña eyleyelüm ittibāʿ
Tā gele aḥvālümüze irtifāʿ

119 Ḥażret-i Ādem daḫı etdi duʿā
Baʿde işāret edüp ol naḫl tā

120 Vardı işāret yerine meşy ile
Bīḫ ü bün ü berg ü budāġı bile

115b nite: yine A.

121 Ḳanda dediler ise ol ḳavm-i saḫt
Ṭoġrı varup anda bulındı dıraḫt

122 Līk yine ḳavm aña inanmadı
Kimse hidāyet ṣuyına ḳanmadı

H_2 6a

123 Çeşme Ḫudā vermez ise rūşenā
Ṣanma bu yaġ pāresi göre żiyā

124 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Ol daḫı nūrından es̱er-dār ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

N 4b

125 Muᶜciz-i Aḥmed daḫı ey saᶜd-baḫt
Vardı yerinden yine geldi dıraḫt

A, H_1 6a

126 Faḫr-ı cihān Server-i peyġamberān
Ol daḫı bir naḫli yürütdi revān

127 Geldi Ḳureyş'üñ birazı Ḥażret'e
Bir uluları dil olup külfete

128 Dedi bizüm maṭlabumuzdur hemān
Söyle şu ḫurmāya yürisün revān

129 Tā saña gelüp erişe ol dıraḫt
Yine varup yerleşe yerinde saḫt

130 Server ü ẕevḳ-i dü cihān Muṣṭafā
Eyledi dergāha derūnī duᶜā

126b naḫli: naḫl N.

131 Baᶜde işāret edüben gel dedi
Yanına ḫurmāyı Resūl oḳıdı

132 Gelmeye mi daᶜvet-i Şāhī-dürür
Nuṭḳı anuñ nuṭḳ-ı İlāhī-dürür

133 Emr-i Ḫudā ile o ḫurmā gelüp
Taṣliye tarżiyyeye nāṭıḳ olup

134 Yine Muḥammed aña emr eyledi
Var yerüñe ṭur deyüben söyledi

135 Emr-i Ḫudā ile hemān ol dıraḫt
Gitdi ḫırāmān yerine ṭurdı saḫt

H₂ 6b 136 Bunda birer nükte olup āşikār
Fażl-ı Muḥammed'de verildi ḳarār

137 Ḥażret-i Ādem o dıraḫtı revān
Bir yere naḳl eyledi ancaḳ hemān

138 Līk bizüm ḥażretümüz Muṣṭafā
İki emir ḳıldı bir anda aña

139 Gel dedi geldi o dıraḫt ol zamān
Var dedi vardı yine ṭutdı mekān

140 Daḫı buñun niçesi bu Ḥażret'e
Vāḳıᶜ olup erdi ḥayāt ümmete

141 Hāy ne devlet verilüpdür aña
Cümle muḥālāt aña ḥāl ola

142 Ḥamd-i Ḫudā ol bize ḥażret-dürür
Ümmeti de nā'il-i devlet-dürür

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

143 Muᶜcize-i s̱ālis̱e-i Ādemī
Ḫurde ṭaşuñ söylemesidür ᶜamī

144 Ḥażret-i Ādem eline aldı seng
Nuṭḳa gelüp söylediler bī-direng

N 5a

145 Ṣıdḳ ile taṣdīḳ edüp Ādem'i
Daᶜvet-i Ḥaḳḳ eylediler ᶜālemi

146 Ḥāżır olanlar anı gūş etdiler
Ḥayret-ile cūş u ḫurūş etdiler

147 Ṭaşları ḫurde idi dediler
Eyledi tesbīḥ ile tehlīller

148 Ḥürmet içün ḥażret-i Peyġamber'e
Maẓhar eder Ādem'i Ḥaḳ sırlara

H_2 7a

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

149 Muᶜcize-i Ḥażret-i Aḥmed daḫı
Ṭaşları nuṭḳa getürdi aḫı

150 ᶜUtbe gelüp ḳavm ile ḳıldı ṭaleb
Muᶜcize-i Ḥażret-i maḥbūb-ı Rab

141a: Hāy: Vāy H_1

151 Aḥmed-i Muḫtār Ḫabīb-i Ḫudā
Aldı mübārek yedine senghā

152 Ṣaġ eli idi dediler rāviyān
Ḫurdece ṭaşlar ile memlū olan

153 Muᶜcize ıẓhār edüp dedi o
Ḳudret-i Allāh ile أَنْطِقُوا

A, H_1 6b
154 Söyledi ṭaşlar be-faṣīḥü'l-beyān
Ṭaşları söyledür ol bī-zebān

155 Pes dediler ḳulluġa lāyıḳ İlāh
Nīst velī var ol ulu Pādişāh

لا اله الا الله *

156 Daḫı Muḥammed oluban ḥaḳ Resūl
Eyledi ᶜālemlere emr-i ḳabūl

محمد رسول الله **

157 Cümle işitdi anı ḥāżır olan
Ḥażret-i Peyġamber'e nāẓır olan

158 Ḥażret-i Bū Bekr ᶜÖmer ᶜOs̱mān ᶜAlī
Ḥāżır idi cümlesi anda belī

159 Ġayrı ṣaḥābe daḫı vāfir idi
Muᶜcize-i Ḥażret'e ḥāżır idi

H_2 7a
160 Seng aña nuṭḳ eyler idi eks̱eri
Sensin İlāh'uñ ulu peyġamberi

153b "antıḳū" (konuşunuz).
* "Lā ilāhe illa'llāh" (Allah'tan başka tapacak yoktur).
** "Muḥammedün Resūlu'llāh" (Muhammed Allah'ın resūlüdür).

161 Sen de ṣalāṭına verürseñ devām
Ṣıdḳuñı taṣdīḳ eder puḫt u ḫām

162 Eşref-i Allāh'a zihī irtifāᶜ
Hey ne saᶜādetdür aña ittibāᶜ

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

N 5b

163 Ḥażret-i Ādem yere buğday eker
Ekdügi der-ḥāl o demde biter

164 Ḥażret-i Ādem yine merġūb olup
Ḳuvvet-i ḳudsiyye ile ḫūb olup

165 Verdi Ḫudā'nuñ kereminden nişān
Oldı zemīn üstine ḥınṭa-feşān

A, H_1 6b

166 Yaᶜnī eküp gendümi ᶜarż üzre ol
Eyledi der-ḥāl nemāyı ḳabūl

167 Hem yine ol anda ẓuhūr eyledi
Sünbülesin ṭutdı vüfūr eyledi

168 Pişdi tamām oldı anı biçdi nās
Nān edüp ekl etdi ẕükūr ü ināṣ

169 Gendümi gör kendini teslīm eder
Kendüñi gör kendüñi kendüñ nider

170 Kendülügüñ kendüñi etmiş ḫazān
Kendüñi teslīm-i şerıᶜ ḳıl hemān

161a salātına: salāt ile H_1, H_2, N.
168a Pişdi: Yaşdı H_2.
168b edüp: olup H_1, H_2, N.
169b kendüñ nider: kendük eder H_1, H_2, N.

171 Şerʿ-i Muḥammed vere neşv ü nemā
Mīve-ber ol ber vere bergüñ saña

172 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Ol daḫı nūrından eser-dār ola

H₂ 8a

صلی الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

173 Ḥażret-i Aḥmed'de daḫı oldı bu
Arpa eküp bitdi o demde ḳamu

174 Ḥażret-i Sulṭān u Şeh-i enbiyā
صَلِّ عَلی rūḥ-ı nebī Muṣṭafā

175 Yesrib'e ʿizzetle güẕār etdiler
Ḫāne-i Ḫālid'de ḳarār etdiler

176 Mālik idi ḥażret-i Ḫālid meger
Bir yere k'anda yoġ idi berg ü ber

177 Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammed hemān
Muʿcize ıẓhār edüp rāyegān

178 Aldı biraz arpayı zerʿ eyledi
Arpa hemān aṣlını ferʿ eyledi

179 Emr-i Ḫudā ile o cev ol zamān
Geldi nemā buldı yetişdi hemān

A, H₁ 8a

180 Oldı kemākān anı edüp ḥaṣād
Eylediler anı ne ise murād

174b "Ṣalli ʿalā" (O'na duā et).

181 Baʿde o mezraʿda olup batlıcān
Aldılar andan niçe maḥṣūl bedān

182 Sen daḫı ḥāṣıl ḳılagör sünneti
Tā saña maḥṣūl edeler cenneti

N 6a

صل الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

183 Ḥażret-i Ādem yed-i yümnāsını
Āteşe važʿ etdi o aʿżāsını

H_2 8b

184 Ḥażret-i Ādem yine etdi ḫurūş
Ḳudret-i Ḥaḳḳ eyledi ẕātında cūş

185 Cümle żiyāfet edüp evlādına
Cemʿ eder anları Ḥaḳ'uñ yādına

186 Ṭabḫ-ı ṭaʿām etmek içün yandı nār
Nār eder ol ṣoḥbet ile iftiḫār

187 Važʿ eder Ādem yedin ol nāra tā
Seyr edüp evlād olalar pūr-ṣafā

188 Yaḳmadı nār ol yed-i tābiş-geri
Oldı rıżā-yı Ḥaḳ'a ḫᵛāhiş-geri

189 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Nār aña nūr-ı żiyā-dār ola

190 Her ki ṣalāt ile selāmet bula
Nūr-ı Muḥammed'le kerāmet bula

181a batlıcān: bādincān

191 Sen de ṣalāt ile gel ol pür-naᶜīm
Dest-i dırāz olmaya nār-ı caḥīm

192 Nūr-ı Muḫammed'le pür ol meh-cebīn
Yā yaḳa mı nār anı yaḳmaz yaḳīn

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A, H_1 8b

193 Faḫr-ı cihān'ı daḫı yaḳmadı nār
Ḳıldı ḥicāb etdi ṭabᶜıdan güzār

194 Nūr-ı rüsül tāb-dih-i kā'ināt
Aña muᶜādil edüben muᶜcizāt

195 Ḥażret-i Zehrā'yı ᶜAlī ẕātına
Eyledi tezvīc anı mir'ātına

196 Bāᶜiṡ-i cemᶜiyyet içün bir ṭaᶜām
Ṭabḫına ᶜĀyşe-i Ṣıddīḳa nām

H_2 9a

197 Yaḳdı bir āteş ki tamām iltihāb
Geldi saᶜadetle o ᶜālī-cenāb

198 Ol yed-i beyżā-yı şerīfin hemān
Vażᶜ edüp āteşde ṭurup bir zamān

199 Yaḳmağı ḳo nāra düşüp pīç ü tāb
Kendüsi sūzende-i nār-ı ḥicāb

200 Etdi ṣalāt ile selāmı tamām
Oldı o nār anlara dārü's-selām

197b o: ol A, H_1.

201 Ḫayl-i eḳārib daḫı ezvācihā
Cümlesi ḥāżır idi bā-Muṣṭafā

202 Ṣıyt-i ṣalāt eylediler ḥāżirūn
Ṭoldı sürūr ile ḳamu ʿārifūn

203 Bizde de ḥāl ola ṣalāt u selām
Edineyüz meskeni dārü's-selām

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

204 Ḥażret-i Ādem yürür iken revān
Bile yürür ṭaşlar ey cān-ı cān

205 Hābil'i Ḳābil çü şehīd eyledi
Kendüyi īmāna baʿīd eyledi

206 Etdi firār oldı pederden ıraḳ
Kendüyi taḫlīṣ içün etdi yaraḳ

A, H_1 9a

207 Ḫavf gelüp Ādem'e Allāh'dan
Etdi ḥicāb ol ulu dergāhdan

208 Sūziş-i dil ile ḳoyup Hābil'i
Ḥażret-i Ādem aradı Ḳābil'i

209 Şiddet ü ḥiddetle giderdi ḳaçan
Rāhda her ne var ise ṣuḫreden

H_2 9b

210 Bile giderler idi Ādem ile
Dīde-i Ādem pür idi nem ile

N 7a, H_1 9b

221 Ol ulu ṭaşlar ki ᶜurūc etdi Nūr
Ṣuẖre-yi ṣaḥrāya olurdı faẖūr

222 Çünki Nebī ẖuṭbesin etdi tamām
Benī Ḳureyże ḥareket ḳıldı gām

H_2 10a

223 Ceyş-i ṣaḥābe aña ṣādıḳ refīḳ
Çünki hemān ᶜāzim olınca şefīḳ

224 Cümle o minber ḳılınan senghā
Gitdi Resūl ile ġazādan yaña

225 ᶜĀşıḳ-ı maḥbūb-ı H̱udā sengler
Meşyen aña etdiler āhengler

226 Seng ü şecer cümle ẖaber-dār-ı Yār
Gör ki nider Aḥmedī ey dīde-dār

227 Dahı niçe böyle ᶜacāyib fiᶜāl
Eyledi ıẓhār o Mālik be-ḥāl

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

Faṣl-ı muᶜcizāt-ı ḥażret-i İdrīs ᶜaleyhi's-selām

228 Faṣl-ı şerīf-i şeref-efzā-yı kām
Ḥażret-i İdrīs ᶜaleyhi's-selam

229 Muᶜcize enmūzeci olsun beyān
Hem şeref-i Aḥmed'i ḳılsun ᶜayān

230 Ḥażret-i İdrīs ᶜaleyhi's-selām
Luṭf-ı İlāh ile muẓaffer be-kām

231 Muᶜcizesin yazsak̤ olur bir kitāb
A̍ᶜcebini eyleyelüm intiḫāb

232 Etmiş idi çeşmini Ḥak̤ bī-ḥicāb
Gökde melek görür idi bī-nik̤āb

233 Ekrem edüp ḥażret-i İdrīs'i Ḥak̤
Vermiş idi ders-i ezelden sebak̤

A, H_1 10a

234 Dīdesine çend melek her zamān
Kendi cemāliyle olurdı ᶜayān

235 Ḥikmet ile pür idi ol ᶜayn-ı cān
Gelmez idi ᶜaynına illā ki ān

H_2 10b

236 Nūr-ı Muḥammed aña mihmān idi
Anuñ-içün ān aña ān idi

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

237 Dīde-i cān ᶜayn-ı cihān Muṣṭafā
Çend melek görür idi ey keyā

238 ᶜAyn-ı cihān Nūr-ı cinān faḫr-ı cān
Ḥażret-i peyġamber-i āḫır zamān

239 Naẓra-i Vāḥid'le görürdü ᶜayān
Kendi cemāliyle melek rāyegān

N 7b

240 Ḫāṣṣa kim ḥacc-ı şerīf etseler
Ḫayl-i melā'ik ᶜArafāt'a iner

232b Gökde..........idi: Görür idi gökde melek N.

41 Ṣaf ṣaf olup geldügini ol baṣīr
ᶜAynı ile görür idi bī-naẓīr

242 Ḥażret-i Bū-Bekr'ine bir defᶜada
Anları gösterdi ᶜayān ṣaf-zede

243 Gerçi taḥammül edemez her velī
Kendi cemāliyle melek görmegi

244 Līk Ebū Bekr'e Ḫudā luṭf edüp
Nūr-ı Muḥammed'le o ḥālet gidüp

245 Etdi temāşā-yı cemāl-i melek
Ḥażret-i Ṣulṭān'a ṣalāt ederek

246 Ḥāl bu kim ḥażret-i Ṣulṭān-ı dīn
Ḥażret-i Cebrā'il'i gördi yaḳīn

247 İki cihān faḫrı cinān serveri
Dergeh-i Ḥaḳ maḥremi ḫalḳ mihteri

A,H_1 10b

248 Ḥażret-i Cibrīl-'i iki defᶜa ol
Heykeline ḳıldı naẓar buldı yol

H_2 11a

249 Ġayrı zamānda gelür idi belī
Ḥażret anı çoḳ görür idi belī

250 Ṣūret-i Dıḥye'yle gelüp ekṡerī
Ḥażret anı görür idi bī-merī

251 Dıḥye'der aṣḥāb-ı kirāmuñ biri
Aña temessülle görürdi sırı

252 Sırrı ᶜayānen görür idi Resūl
ᶜAynı ḫaberler verir idi Resūl

253 ᶜĀyin-i aᶜyān u ᶜıyān-ı ᶜuyūn
Mālik-i emlāk-i melāk ü şu'ūn

254 Eyle anuñ şerᶜine iḳdām-ı tām
Saña daḫı ola ᶜayān ḫāṣ u ᶜām

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

255 Ḥażret-i İdrīs be ebr-i havā
Ṣoḥbet-i cān etdügidür bī-merā

256 Ḥażret-i İdrīs yine ol cemīl
Luṭfinu Allāh aña ḳıldı cemīl

257 Ebr-i havā ile tekellümlerin
Gūş eder idi kih ü mih yir yirin

258 Ḥażret-i İdrīs edüp ebre ḫiṭāb
Aña cevāb eyler idi her seḥāb

259 Nūr-ı Muḥammed'le bulup intibāh
Ṭāliᶜ idi māh-cebīninde māh

260 Eyledi İdrīs'de ḥikmet ẓuhūr
Aña emānet ḳılınupdı o nūr

N 8a

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

A 11a H1 30a H2 11b 261 Ḥażret-i Sulṭān'a daḫı her seḥāb
Verür idi nuṭḳ ile ṣāfī cevāb

262 Hem yine gencīne-i ṣıdḳ u ṣafā
Āyīne-i cevher-i cān Muṣṭafā

263 Devlet ile nāzil olup Ṭā'if'e
Muᶜcize ıẓhār eder ᶜārife

264 Ebr-i semāya buyurırdı nidā
Nuṭḳa gelüp söyleridi ebr aña

265 Yine nidā eyleyicek ol cenāb
Verür idi ebr cevāb-ı ṣavāb

266 Emr-i İlāh ile Cenāb u seḥāb
Eylediler ṣoḥbet-i ᶜālī-cenāb

267 Cümle ḳavim eyler idi istimāᶜ
Ḳalbleri bulur idi irtifāᶜ

268 Ẕāt-ı Muḥammed'de Ḫudā neyledi
Aña cemād ebr-i havā söyledi

صلى الله وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

Faṣl-ı muᶜcizāt-ı Nūḥ ᶜaleyhi's-selām

269 Faṣl-ı nemā ḥażret-i Nūḥ-ı nebī
Muᶜcizesi naḳlin edem ey ebī

270 Tā ki ola tavṭi'e-i Muṣṭafā
Gūş edenüñ ḳalbine vere ṣafā

270b vere: verür N.

271 Eyledi aḫbār-ı ṣaḥīḥü'l-beyān
Muʿcize-i ḥażret-i Nūḥ'ı ʿayān

272 Geldi ḳaçan Nūḥ ʿaleyhi's-selām
Emr-i Ḫudā ile edüp ihtimām

H_2 12a — 273 Kūfe'de teblīġ-i risālet eder
Daʿvet eder ḫalḳı ḥimāyet eder

H_1 30b — 274 Muʿcizesin ṭālib olup ḫalḳ anuñ
Ṣoḥbetini rāġıb olup ḫalḳ anuñ

A 11b — 275 Muʿcize maṭlūb edinüp ol zamān
Dediler aña ola ḳadrüñ ʿayān

276 Ḳurı diraḫt ede ḳabūl-i nemā
Mīvesin ıẓhār edüp aʿlā ola

277 Biz daḫı ekl eyleyelüm mīveyi
Añlayalum eyledigüñ şīveyi

278 Ḥażret-i Nūḥ eyledi Ḥaḳ'dan ricā
Biʿs̱etine beyyine ẓāhir ola

279 Eyledi Ḥaḳ ehline ıẓhār-ı feyż
Nūḥ'da ẓāhir ola ās̱ār-ı feyż

N 8b — 280 Geldi nemā Kūfe'nüñ eşcārına
Mīve verüp ṭuʿm gelüp bārına

274b ṣoḥbetini: ṣıḥḥatini A.

281 Ḫalḳ anı ekl eylediler bī-direng
Ḳaldılar ol ḥālde ḥayrān ü deng

282 Nūr-ı Ḥabīb anda emānet idi
Maḫzen-i esrār-ı ʿināyet idi

283 Daḫı niçe muʿciz edüp rāyegān
Sırr-ı Ḫudā andan olundı ʿayān

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

284 Ḥażret-i Sulṭān'a daḫı iş bu ḥāl
Ẓāhir olur gūş ḳıl ey ḫoş-ḫıṣāl

285 Pes yine ol maẓhar-ı feyż-i Aḥād
Yaʿnī Muḥammed be-Ḫudā muʿtemed

H2 12b 286 Ḥażret'ine eyledi Ḥaḳḳ iltifāt
Verdi aña niçe niçe muʿcizāt

287 Ehl-i Ḳureyże dediler Ḥażret'e
Muʿcize ḳıl tā gelelüm ḥayrete

H1 31a 288 Cümle şu yābis bulınan naḫlhā
Ḳudret ile ede ḳabūl-i nemā

289 Mīve vere cümle şecerler bu ān
Berg ü beri ola müzeyyen hemān

A 12a 290 Biz anı ekl eyleyelüm ẕevḳ ile
Saña ʿiṭāʿat edelüm şevḳ ile

288a şu: bu H1.

291 Etdi du'ā Mefḫar-ı her dü-cihān
Cümle şecerler ola mīve-resān

292 Verdi Ḫudā ḳurı dıraḫta nemā
Berg ü ber ile pür olup naḫlhā

293 Cennete döndürdi Ḫudā 'ālemi
Ḫalḳ-ı cihān oldı ḳadir maḥremi

294 Naẓra-i Ḳudret'de göründi eser
Oldı ḳamu naḫl-i cihān mīve-ber

295 Gördiler ol ḳadri ṣaġīr ü kebīr
Etdi ekil mīveyi mīr ü faḳīr

296 Bād-ı hidāyet esicek niçeler
Āb-ı hüdā ile verüp mīveler

297 Ravża-i dīn içre ser-efrāz olup
Mīve-i İslām'a dehen-bāz olup

298 Ekl edüp eşcār-ı Ḫudā'dan s̱emer
Oldılar ol Ḥażret'e maḥbūb-ter

299 Nuṭḳ-ı Muḥammed ne imiş bil anı
Mīve-ḫvār-ı luṭf eder Allāh seni

300 Mīve-i efḍāl şeb u rūzhā
Pīş–keş–i raḥmet-i Raḥmān aña

H$_2$ 13a N 9a

301 Ḥūbb-ı Muḥammed bize olsun dütā
Tā ki ẓuhūr eyleye ḳalbe nemā

صلی الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

H$_1$ 31b

302 Nūḥ-ı nebī remli ʿaselden daḫı
Etdi leẕīẕ oldı ġıdā ey aḫı

303 Etdi duʿā Nūḥ-ı nebiyyü'l-ʿibād
Vaʿd olınup cümle ḥuṣūl-ı murād

A 12b

304 Ḳahr edüp Allāh o ẓālimleri
Baḥr-ı ʿaẕāb eyledi ġarḳ anları

305 Çünki temām eyledi ḳahrını Ḥaḳ
Ḥażret-i Nūḥ ile o nācī fıraḳ

306 Sālimen ü ġānimen ʿazm etdiler
Keştī ile ol ṭarafa gitdiler

307 K'anda cebel var-idi Cūdī-laḳab
Vardı ḳavim ḥażret-i Nūḥ ile hep

308 Ṭaşra çıḳup rāḥat-ı cān buldılar
Ḳahr-ı İlāhī'den emān buldılar

309 Yüzlerini yerlere vażʿ eyleyüp
Bāb-ı Ḥaḳ'a ḥamd ü s̱enā söyleyüp

310 Ḥażret-i Nūḥ'a edüben iʿtiẕār
Ṭutdılar anuñla cebelde ḳarār

311 Līk bular cūᶜdur edüp ittiḳā
İstediler Nūḥ'dan ol-dem ġıdā

312 Dediler ey Nūḥ bize iḥsān gerek
Ṭabḥ-ı ṭaᶜām etmege dermān gerek

313 Nūḥ dırāz eyledi destin hemān
Yerden alup destine rīk-i revān

H_2 13b — 314 Kendüsi ekl etdi ġıdā eyledi
Ümmetine daḫı ᶜaṭā eyledi

315 Eyledi tebdīl anı Müsteᶜān
Niᶜmet-i Ḥaḳḳ oldı o rīk-i revān

316 Verdi ḳuma tuᶜm-ı leẕīẕ ol Ezel
Oldı o ḳum hemçü nebāt u ᶜasel

H_1 32a — 317 Bil ki eleẕ ḳıldı ᶜaselden Ḫudā
Rīk-i revānı be-ḥaḳ-ı Muṣṭafā

318 Ḫalḳ anı ekl ile ġıdālandılar
Leẕẕet-i ṣıdḳ-ile ṣafālandılar

A 13a — 319 Baᶜde ṭaᶜām ṭabḫına oldı şürūᶜ
Aṣl olur evvel daḫı andan fürūᶜ

320 Gerçi ki Nūḥ ile ẓuhūr etdi bu
Nūr-ı Muḥammed'le idi أَنْصِتُوا

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

320b "anṣıtū" (susunuz).

N 9b

321 Ḥażret-i Aḥmed'de de rīk-i revān
Ḫūb ġıdā oldıġudur ey civān

322 Hem yine ol Nuṭḳ-ı ḥayāt-ı ebed
Aḥmed-i Muḫtār o sırr-ı Aḥad

323 Bir gün edüp Bedr-i kebīre nüzūl
Var idi yanında ṣaḥābī Resūl

324 Ḥażret-i Bū Bekr ü Ṣuheyb ü ᶜAlī
İbni Ṣaḫar daḫı bular hem-demī

325 Geldi ḳarār etdi o Sulṭān-ı cān
Ḳadr-i kifāyet yoġ-ıdı āb ü nān

326 Ḥażret-i Ṣıddīḳ ile cüz'ī daḳīḳ
Var idi ekl etdiler anı ṣadīḳ

H2 14a

327 İbni Ṣaḫar etdi Nebī'den ricā
Dedi eyā Ḥażret-i ḫayrü'l-verā

328 Cuᶜumuzı etmedi menᶜ ol daḳīḳ
Luṭfuñ-ile bizlere sensin şefīḳ

329 Ḥażret-i Peyġamber-i ᶜālī-nijād
Ḳabża-i iḥsānını etdi küşād

330 Rīk-i revān oldı zemīnden revān
Verdi ṣaḥābīye Peyamber hemān

H_1 32b 331 Her birine bir avuc ol rīkden
Eyledi iḥsān o ḫulḳı ḥasen

332 Etdi tenāvülle işāret hemīn
Cümlesi ekl eyledi ḳumdan yaḳīn

A 13b 333 Cümlesine verdi yeñiden ḥayāt
Rīk degül belki ġubār-ı nebāt

334 Şöyle eleẕẕ idi o muʿciz-nümā
Aṭʿime-i cennet idi gūyiyā

335 Ẕevḳ-ile aṣḥāb ṣafā etdiler
Yes̱rib'e dek anı ġıdā etdiler

336 Ṣoḥbet-i Aḥmed'de olan ḥāller
Naḳline ḳādir olamaz ḳāller

337 Eyle hemān şerʿi ile ittiṣāl
Tā ki saña daḫı ʿayān ola ḥāl

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

338 Nūḥ-ı nebī'nüñ var idi bir ʿaḳīm
Duḫteri k'aña veled oldı naʿīm

339 Ḥażret-i Nūḥ'uñ ve ʿaleyhi's-selām
Var idi dört duḫteri ṣāḥib-kirām

H_2 14b 340 Muʿcizesin ġūş edüñ ol Server'üñ
Ḥikmet-i Bārī biri duḫterlerüñ

N 10a 341 Dā'-i ʿakīmiyyet ile bī-ḥużūr
Yaʿnī getürmezdi veledden sürūr

342 Pes pederi Nūḥ'a bükā eyledi
Derde devāsını ricā eyledi

343 Nūḥ ricā eyledi dergāhdan
Vaḥy ẓuhūr eyledi Allāh'dan

344 Destini vażʿ eyledi baṭn üzre Nūḥ
Verdi Ḫudā duḫtere fetḥ ü fütūḥ

H1 33a 345 Zevci ile ḫayra muʿāmil olup
Bir veled-i kāmile ḥāmil olup

346 Etdi duʿā gitdi devā ile dā'
Her ki duʿā eyledi buldı devā'

347 Sen de bükā ḥālini ḥāl eyle tā
Cümle murāduñı Ḥaḳ ede ʿaṭā

A 14a
صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

348 Nuṭḳ-ı Muḥammed daḫı ḳıldı anı
Yaʿnī ʿaḳīm oldı veledden ġanī

349 Maḥrem-i sırr-ı ḥarem-i kibriyā
Vāḳıf-ı aḥkām-ı ḳażā Muṣṭafā

350 Ḥażretine bir kişi enṣārdan
Geldi temennā ḳılup ol Yār'dan

351 Dedi eyā maẓhar-ı ḫayr-ı kes̱īr
Merḥametüñ isteyü geldüm faḳīr

352 Ben de bu ʿālemde çoḳ etdim nigāḥ
Bulamadu[m] bir velede infitāḥ

H₂ 15a
353 Şimdiki ḫātūn daḫı berdü'l-ʿacūz
Ḳalbümi vīrān ḳılupdur bu sūz

354 Merḥamet etdi aña Faḫr-ı güzīn
Dedi var ehlüñ getür olma ḥazīn

355 Verdi Ḫudā derdlere hep devā
Ḫāṣṣa ḥekīmi ki Muḥammed ola

356 Ehline ol şaḫs verüp ibtihāc
Geldi o ḫātūn-ı ʿacūzü'l-mizāc

357 Zevci maʿān ḥażret-i Peyġamber'e
Ḥāżır olup geldiler ol Server'e

358 Ḥażret-i Aḥmed o ḥakīm-i İlāh
Ẓāhir ü bāṭında melek-Pādişāh

H₁ 33b
359 Ḫālıḳ'ı dergāhına dutdurdu rū
Destini vażʿ eyledi baṭn üzre o

360 Ḥāceti ʿarż etdi Ḫudā'ya Resūl
Ḥażret-i Ḥaḳḳ etdi o anda ḳabūl

361 Ol geceden ol iki āşüfte-ḥāl
Eylediler ḥāl be-ecl-i ʿayāl

A 14b , N 10b — 362 Verdi Ḫudā anlara maḳṣūdını
Gör ki Ḫudā vü Rüsül'üñ cūdını

363 Sen de şefāʿat dile andan hemān
Derdüñe dermān eder Allāh o ān

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

364 Nūḥ-ı nebī şāḫ-ı dıraḫtı diger
Hem yine ol anda verür mīveler

365 Keşti-i Nūḥ erdi be-emr-i Ḫudā
Eyledi Cūdī cebele ittikā

H_2 15b — 366 Ṭaşra çıḳup ḳavm ile Nūḥ nebī
Oldılar ol kūhda erler gibi

367 Yābis olan naḫllerüñ şāḫını
Kendi mübārek yedi ile Nebī

368 Ḥāline terk eyledi aṣl-ı büni
Kūhda zerʿ etdi hemān şāḫını

369 Der-ʿaḳab ol şāḫlar oldı bahār
Aldı nemā verdi hemān berg ü bār

370 Pīç ü bün ü şāḫ u ber ü rīk ü seng
Eyler itāʿat rüsüle bī-direng

371 Cümle bu ḥālāt-ı ʿacību'l-maḳāl
Faḫr-ı cihān ḥürmetine oldı ḥāl

صل الهى وسلم عليه

ارض عن اصحاب و نرضى اليه

H₁ 34a — 372 Ḥażret-i Sulṭān daḫı ḫurmāları
Dikdügi sāʿatde verüpdür beri

373 Ḥażret-i Sulṭān-ı serīr-i serā
Muʿcize-baḫş-ı dü cihān Muṣṭafā

374 Ḥażret-i Selmān'ı edüp iştirā
Her ne diler ṣāḥibi verdi aña

A 15a — 375 Ṣāḥibi yüz ḳıyye gümüş istedi
Üç yüz ʿaded naḫl yetişdür dedi

376 Gūş edicek Ḥażret-i Sulṭān-ı dīn
Ẓāhir olup ġayret-i Faḫr-ı güzīn

377 Cüz'ī gümüş pāresin aldı ele
Beyża-ı beyżā ḳadar ancaḳ ola

378 Etdi aña şöyle rezānet eser
Vezn olınup geldi tamām ol ḳadar

H₂ 16a — 379 Baʿde Ḥabīb-i ḥarem-i Kibriyā
ʿArż edüp aṣḥābına emr-i Ḫudā

380 Cemʿ olınup üç yüz ʿaded şāḫ-ı naḫl
Dā'ire-i muʿcizeye düşdi daḫl

375b yetişdür: yetişsin H_2, N.

N 11a 381 Şāḫları ġars eyledi naḫl-i ṣafā
Buldı hemān ḥāl-i nemā ṣāḫhā

382 Cümlesi ʿarż eylediler berg ü bār
Ḥikmet-i Ḥaḳḳ-ile olup pür-s̱emār

383 Ṣāḥib-i Selmān'a verüp anı Pāk
Çāker olup Ḥażret'e Selmān-ı pāk

384 Kim ola kim ṣūreti insān ola
Ḥażret-i Sulṭān'a esīr olmaya

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

385 Nūḥ-ı nebī kūh-ı bülendi yaḳīn
Ġayrı yere naḳlini gūş et hemīn

H₁ 34b 386 Daʿvet edüp Nūḥ ʿAcem ḫalḳını
Etdi edā biʿs̱etinüñ ḥaḳḳını

387 Muʿcize teklīf eder ḫalḳ aña
Yaʿnī kim iʿcāzda ʿāciz ola

388 Dediler ey Nūḥ nebī-yi pür-fütūḥ
Ḳıl kütüb-i daʿvete naḳl-i şürūḥ

A 15b 389 Fārs cibālinden ola bir cebel
Ḥikmet-ile eyleye naḳl-i maḥal

390 Mesken ola kūha ʿAcem'den ʿIrāḳ
Edesin ʿādātı bu dem iḥtirāḳ

391 Muʿcize siḥr-ile muḳābil degül
Siḥr gibi muʿcize bāṭıl degül

H₂ 16b 392 Siḥr hemān ẓıll-ı ḫayāl-ı muḥāl
Muʿcize ammā ki s̱übūtü'l-me'āl

393 Gūş edicek Nūḥ ʿaleyhi's-selām
Böyle maḳālāt-ı muḥāli tamām

394 Dedi eyā aʿlem-i her bir maḳāl
Eyle bu ḥālāt-ı muḥālātı ḥāl

395 Fārs cibālinden o kūh-ı ʿaẓīm
Naḳl ede emrüñle senüñ ey Kerīm

396 Pīç ü bün ü sengi ile bī-kesel
Varup ʿIrāḳ'a ola sākin cebel

397 Redd ola mı hīç duʿā-yı resūl
Eyledi Allāh duʿāsın ḳabūl

398 Ḳalḳdı hemān ol cebel-i pür-şükūh
Vardı ʿIrāḳ'a vü ḳarār etdi kūh

399 Menzil-i mābeyn-i ʿIrāḳ u ʿAcem
Vardı s̱elās̱ūn daḫı azdı ne kem

400 Var idi mābeyni otuz merḥale
Daḫı ziyād olsa da gelmez veleh

H1 35a 401 Gör ki Ḫudā neyler edince murād
Ṭağları taḥrīk eder hemçü bād

N 11b 402 Pes ne vücūduñ ola ey merd-i gūl
Ḳudret-i Ḥaḳ'la olasın bü'l-fuḍūl

403 Etmemek emrine Ḥaḳ'uñ imtis̱āl
Aña muṭīʿ olmamadur bī-cidāl

A 16a 404 ʿAczüñi ıẓhār edüp Ḥażret'e
Saʿy et irādeñle dürüş ṭāʿate

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

H2 17a 405 Kūh-ı ʿAḳīḳ'i nefes-i Muṣṭafā
Āḫıra naḳl etdügidür diñle hā

406 Var idi bir mevżiʿ-i ferruḫ tamām
Şöhret-ile aña ʿAḳīḳ idi nām

407 Çünki Medīne'yle civārı ola
Lāyıḳı ol nām aña cārī ola

408 Hem yine var idi ʿAḳīḳ'e yaḳın
Bir cebel-i ḫūb u mübārek zemīn

409 Ḥażret'e ʿarż etdiler ehl-i ʿAḳīḳ
Dediler ey maẓhar-ı sırr-ı daḳīḳ

410 Eyle duʿā naḳl ede işbu cebel
Ḳurb-ı Dımışḳ'a vara bula maḥal

411 İstemezüz ḳaryemüzi żīḳ eder
Āmed ü reftümüzi tażyīḳ eder

412 Ḥażret-i Sulṭān-ı serīr-i cinān
Etdi ricā dergeh-i Ḥaḳḳ'a hemān

413 Baᶜde işāretle cebel naḳl eder
Şām ḥavālisine ṭurmaz gider

414 Ḫalḳ-ı cihān gördi anı rāyegān
Her kişi engüştin edüp ber-dehān

N 12a, H_1 36b 415 Dāḫil olup niçesi bu ümmete
Ḥamd u s̱enā eylediler Ḥażret'e

416 Dāᶜiye-i ḥażret-i Peyġāmberī
Erse bu mevcūda olur serserī

417 Her niçe nuṭḳ eyler ise ol Resūl
Her birisi anı ederler ḳabūl

A 16b 418 Ḳalb-i ṣadīḳ ile küşād et baṣar
Gör ki Muḥammed neler eyler n'ider

419 Sen de ricā ḳıl ola kim Muṣṭafā
Kūh-ı vücūdı ḳıla senden cüdā

420 Sen beni ḳov ḳıl seni benden ḫalāṣ
Aḥmed'e etdi bu niyāzı ḫavāṣ

H_2 17b صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

Faṣl-ı muᶜcizāt-ı Hūd ᶜaleyhi's-selām

N 12b

421 Faṣl-ı şeref Hūd ᶜaleyhi's-selām
Muᶜcize-i bāhiresinden peyām

422 Eyleyelüm gūşuñı iḥżār ḳıl
H̬āṭıruñı mecmūᶜa-yı ah̬bār ḳıl

423 Nūr-ı hüdā nūrını Hūd'a H̬udā
Verdi emānet aña erdi ᶜaṭā

424 Baᶜs̱ olınup Hūd ᶜaleyhi's-selām
Eyledi daᶜvetde tamām ihtimām

425 Geldi biraz ḳavm ricā eyleye
Hūd bu mah̬lūḳa duᶜā eyleye

426 Dediler ey cümlemüzüñ rehberi
Rabb'ümüzüñ sırrı vü peyġamberi

H1 37a

427 Luṭfuñ-ile eyle duᶜā bizlere
H̬ālıḳ'umuz ede ᶜaṭā bizlere

428 Yaᶜnī ḳoyunlar yapaġısı ḳamu
Cümlesi ibrīşim ola h̬ūb-rū

429 Etdi duᶜā Hūd ᶜaleyhi's-selām
Oldı yedi biñ ġanemüñ bit-tamām

430 Mūları ibrīşim ol anda hemān
Buldı ġınā cümle kihān ü mihān

431 Nūr-ı muᶜayyenle ᶜayān oldı reng
Nūr-ı Muḥammed iledür bī-direng

A 17a,H_2 18a

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

432 Peşm-i ġanem ḥażret-i Aḥmed'de de
Cümlesi ibrīşim olur ey dede

433 Ḥażret-i Sulṭān-ı peyāmber-serīr
Ḥażretine cümle-i bernā vü pīr

434 Ḥācetin ᶜarż edüp ederler ricā
Dā'im ederlerdi aña iltica

435 Yine ḥużūrına gelüp bir ᶜArab
Dedi eyā ḥażret-i Maḥbūb-ı Rab

436 Mekke'denem ben saña geldüm Şehā
Merd-i faḳīrem baña eyle ᶜaṭā

437 Faḳr beni eyledi ġāyet ḥaḳīr
Ḳaldı bu girdābda bī-çāre pīr

438 Żu'-ı żiyā rūz libāsum benüm
Nūr-ı ḳamer şebde liḥāfum benüm

439 Gel kerem et eyle baña bir duᶜā
Eyleye aġnāmuma Allāh ᶜaṭā

440 Peşmleri cümle ola ibrīşim
Kimi laᶜal-reng ü kimisi yeşim

H₁ 37b 441 Cūş kılup şefkat-i nūr-ı Hicāz
Eyledi dergāh-ı Hudā'dan niyāz

N 13a 442 Ol kişinüñ cümle koyuncukları
Yüñleri ibrīşim olup her biri

443 Kimisi sürh oldı kimi sebz-reng
Nutk ede idi olur idi se reng

444 Nazra-i vāhidde Muhammed hemīn
Eyledi ol şahsı fakırdan emīn

H₂ 18b 445 Nazrasına sen dahı tālib olup
Nutkına ihsānına rāğıb olup

A 17b 446 Peşm-i vücūduñ ola tā kim harīr
Kalmaya çeşmüñde de dā'-yı darīr

447 Nūr-ı Muhammed'le olup dīde nāk
Cisme müşeffi' ola ol cān-ı pāk

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

Mu'cizāt-ı hażret-i Şālih 'aleyhi's-selāmdan ba'd

448 Fasl-ı nebī Şālih olunsın beyān
Mu'cize-i eşrefi olsun 'ayān

449 Kim şeref-i hażret-i Ahmed dahı
Böylece de zāhir olur ey ahı

450 Nevbet-i Şālih gelicek bi'sete
Ümmet-i Şālih gelüp ol Hażret'e

446b çeşmüñde: cismiñde H₁

451 Dediler ey maẓhar-ı ṣulḥ u ṣalāḥ
Bize duʿā ḳıl bulalum inşirāḥ

452 Şehrümüze mā cereyān eylese
Neşv ü nemāsını ʿayān eylese

453 Mezraʿamuz bāġumuz olsa mubāḥ
Bulsa bu ḳavm āb ġamından felāḥ

H_1 38a
454 Sengli yerler daḫı verse nebāt
Feyż-pezīr olsa ḳamu nāmiyāt

455 Ḥażret-i Ṣāliḥ dil-i mülhem hemān
Vardı ṭavāf etdi o cāyı revān

456 Çün yedi kez etdi ṭavāfı tamām
Feyż-ı Ḫudā'ya gelüp oldem ḫırām

457 Çıḳdı revān anda bir āb-ı şerīf
Cārī olup etdi o cāyı laṭīf

H_2 19a
458 Cümle o mevżiʿleri sīrāb edüp
Seng ile ḫāki nümāyān edüp

459 Vefret ile mīve vü bāġ u ġılāl
Etdi o maḫlūḳı ḳamu bī-melāl

A 18a
460 Gerçi ki Ṣāliḥ'de ẓuhūr etdi bu
Nūr-ı Muḥammed'le idi أَنْصِتُوا

صل الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

460b "anṣıtū" (susun).

N 13b 461 Vaḳt-i Muḥammed'de de etdi ẓuhūr
Şūre yere āb gelür ey vaḳūr

462 Hem yine ʿaynı ile nevʿi fürūʿ
Aṣl-ı Peyamber'de de buldı vuḳūʿ

463 Var idi bir ṭā'ife Bennū'n-nażīr
Bāğları bāġçeleri hep ḳaṣīr

464 Ābları olmamaġ-ıla bu ḳavm
ʿAynına tārīk idi gūyā ki yevm

465 Şūre vü seng idi mezāriʿ yeri
Olmaz idi bāġçe vü bāğları

466 Bunlara vermişdi tamām ıżṭırāb
Şūre zemīn seng-i defīn nist-i āb

467 Pīş edinüp ḥażret-i Peyġamber'i
Yerlere ruẖ-sūde olup her biri

H₁ 38b 468 Dediler ey taẖt-nişīn-i hüdā
Luṭfuñ-ile derdümüze ḳıl devā

469 Merḥamet-i ḥażret-i Sulṭān-ı dīn
Cūş ḳılup etdi duʿā-yı mübīn

470 Vaḥy-i İlāhi'yle bulup ītilāf
Ol yeri ḳıldı yedi kerre ṭavāf

H2 19b

471 Āb-ı revān gördi o Şāh-ı revān
ʿAynın açup mā dahı akdı hemān

472 Şūre iken seng iken ol dā'ire
Etdi iṭāʿat nefes-i zā'ire

473 Emr-i İlāh ile olup ḫāk pāk
Şūrelügi gitdi zemīn oldı ḫāk

A 18b

474 Mā cereyān etdi nemā buldı ḫāk
Pertev-i şems ile olup tāb-nāk

475 Gülleri güldi güzel oldı çemen
Geydi ṣafāyile yeşil pīrehen

476 Ṭāʿat ile tāze vü ter ol şehā
ʿAyn-ı şerʿi ẕātuña versün nemā

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

477 Ḥażret-i Ṣāliḥ odı āḫır yere
Ṣarf ḳılup yaḳduġıdur ey sere

478 Ümmet-i Ṣāliḥ ʿaceb aḳvām idi
Baʿżısı Ṣāliḥ nebīye rām idi

479 Etmiş-idi anlara Ḥaḳ çoḳ kerem
Bī-ḥad ü ʿadd idi bahāyim ġanem

480 Vāsiʿ idi cāları ṣaḥrāları
Ḫayme idi mesken ü me'vāları

481 Anuñ-içün ḥażret-i Ṣāliḥ nebī
Anlar ileydi heme rūz u şebī

H1 39a, N 14a 482 Münkirinüñ biri yaḳar āteşi
Münkirüñ āteşledür ekṡer işi

483 Pes āteşi getürüp ol ḥīlekār
H̬ayme-i Ṣāliḥ'de eder pür-şerār

H2 20a 484 Yaʿnī ḫabīṡ eyleye iḥrāḳ-ı nār
H̬ayme-i Peyġamber'i bī-iḫtiyār

485 Defʿine ḳādir olamaz ẓann eder
Bilmedi kim kendi için fenn eder

486 Çünki anı añladı Ṣāliḥ ʿayān
Eyledi ol nāra işāret hemān

487 Nār rücūʿ etdi be-emr-i H̬udā
Yaḳdı o ḳavm içre niçe ḫaymehā

A 19a 488 Ol kişi kim nāra verüp iltihāb
Eylememişdi o Nebī'den ḥicāb

489 Vardı anuñ ḫaymesini ḥarḳ eder
Nārı görüñ düşmenini farḳ eder

490 H̬ayme-i Ṣāliḥ'de o nār-ı ʿaẓīm
Hīç żarar etmedi oldı naʿīm

481b Anlar ileydi heme rūz u şebī: Anlar ileydi heme rūz şebī

491 Gerçi ki Ṣāliḥ'de ẓuhūr etdi bu
Nūr-ı Muḥammed'le idi | أَنْصِتُوا

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

492 Yaḳmadı nār Aḥmed'i daḫı şehā
Bil ki varup yaḳdı ʿadūdan serā

493 Ḥażret-i Peyġamber'e düşmān tamām
Bū Leheb'üñ oġlı idi ʿUtbe nām

494 Etdi bu küstāḫ u bed ü bī-ḥicāb
Meslek-i peyġambere nār iltihāb

495 Ketm eder etrāfını hep ḫāk-ile
Setr eder üstin ḫas ü ḫāşāk ile

H1 39b

496 Ḳalb-i münāfıḳ gibi ol āteşi
Gizledi ḥażretden o ġāfil kişi

H2 20b

497 Bilmedi kim nār-ı caḥīmüñ bile
Mü'mine cüz' iṭfā'-ı nārı diye

498 Kendi içün yaḳdı bu nārı sefīh
Añlamadı kim n'ola mā naḥnu fīh

499 Yaʿnī Ḥabīb-i dü-cihān Muṣṭafā
Vaḳt-i güẕerde aña vażʿ ede pā

500 Nūra żarar eyleye ḥāşā o nār
Bilmedi kim niçe ese rūzgār

491 b "anṣıtū" (susun).

501 Çünki edüp Ḥażret o rehden ʿubūr
Uġradı ol nāra velī oldı nūr

A 19b, N 14b 502 Emr-i İlāhi'yle odı rūzgār
Menzil-i ʿUtbe'yle eder pür-şerār

503 H̱āne-i ʿUtbe ṭutuşup ḥarḳ olur
Kendi ġażab āteşine ġarḳ olur

504 H̱āneyi ẖākister ü ẖāk eyledi
Yaḳdı bir oġlını helāk eyledi

505 Nār tamām eyledi ẖizmet aña
Aṣlına vaṣl eyledi nārı H̱udā

506 Āteş ü mā vü havā bī-riyā
Cümlesi fermān-ber-i Muṣṭafā

507 ʿUnṣuruñuñ aṣlı muṭīʿ Aḥmed'e
Ferʿ olasın saña düşer mi dede

508 Ḳavl ü fiʿil cümle ḳabāḥat ola
Nefse iṭāʿat ile ʿādet ola

509 Lāyıḳ olan saña iṭāʿat-durur
Meşreb-i Aḥmed ile ʿādet-durur

H1 40a 510 Her ki ʿiṭāʿat ede ol Aḥmed'e
ʿUnṣur aña ola muṭīʿ ey dede

H2 21a
صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

511 Seng-i mederden yine Ṣāliḥ n'ider
[Gör ki]cemel ḳudreti ıẓhār ider

512 Ṣāliḥ'e dedi yine ḳavm-i S̱emūd
Pes bula bir muᶜcize daḫı Vedūd

513 Nāḳa ẓuhūr ede siyeh sengden
Naḳş ile müstaġnī ola rengden

514 Yaᶜnī niçe rengi ola nāḳanuñ
Būḳalemūn ola ṣıfātı anuñ

515 Mūlarınuñ ḳarası ġāyet siyāh
Ola beyāżı daḫı çün nūr-ı māh

A 20a

516 Niçe ṣıfatla anı vaṣf etdiler
Cümle ᶜaciz yollarına gitdiler

517 Yaᶜnī bu ḳavm istediler çoḳ nişān
Nāḳanuñ üstinde görülsün ᶜayān

518 Cümlesinüñ naḳli olunsa beyān
Ṣığmaya bu münteḫaba bī-gümān

519 Maḳṣad-ı aṣlī bize Aḥmed-durur
Muᶜcize-i pāk-ı Muḥammed-durur

520 Baᶜżı müfessir raḥimallāhü leh
Eyledi tafṣīl ki verür veleh

521 Ṭālib olan anlara ḳılsun naẓar
Anı maᶜālim niçe tenzīl eder

522 Biz yine naḳl eyleyelüm nāḳayı
Ṣāliḥ ile muᶜcize-i şāḳayı

N 15a 523 Ḳavm-i S̱emūd'uñ da o hengāmda
Cündiᶜ idi şāhları nāmda

524 Şāh o dem Ṣāliḥ'e etdi ḫiṭāb
Dedi eyā maṭlaᶜ-ı sırr-ı ᶜücāb

525 Gerçi bu ḳavm eyledi teklīf yār
Līk ben ol vaṣfa verem bir ḳarar

H1 40b, H2 21b 526 Sengden ol nāḳa ẓuhūr eylesün
Sā'ir-i il gibi ᶜubūr eylesün

527 Līk ṣadāsı ola ol nāḳanuñ
Eyleye ıḳrār Ḫudā'ña senüñ

528 Biᶜs̱etüñe daḫı şehādet ede
Saña ᶜiṭāᶜat ile ᶜādet ede

529 Ḥāmileten sengden etsün ᶜudūl
Çıḳduġı dem ḥamlini vażᶜ etsün ol

530 Küçügi daḫı saña ıḳrār ede
Ḳudretini Rabb'üñüñ ıẓhār ede

A 20b 531 Çünki dedi şeh bu sözi Ṣāliḥ'e
Geldi ʿaceb Ṣāliḥ'e vü ṭāliḥe

532 Ġayret-i Ḥaḳḳ etdi o demde ẓuhūr
Vaḥy ḳılup Ṣāliḥ'e dedi o Nūr

533 Her niçe teklīf ḳılarsa S̱emūd
Eyle ḳabūl anları olma redūd

534 Ḳavm saña eyle duʿā dediler
Ẓāhir ola mı bu ricā dediler

535 Yoḫsa anı şöyle edeydüm ʿayān
Ṭarfe-i ʿayn içre olaydı hemān

536 Pertev alup Nūr'dan ol āfitāb
Döndi S̱emūd ehline ḳıldı ḫiṭāb

537 Dedi bu ṭaşdan cemel etse ʿubūr
H̬'āhişüñüz cümleten etse ẓuhūr

538 Pes baña īmān getürüp ol zamān
Ola mısız Ḥaḳḳ'a muḳır müslümān

H_1 41a, H_2 22a 539 Dediler ancaḳ ola bu muʿcize
Cümlemüz īmān getürürdük size

540 Ḥażret-i Ṣāliḥ iki rekʿat namāz
Eyleyüp ol H̬āluḳ'a ḳıldı niyāz

541 Dedi İlāhī ne ki mefhūmdur
Dergehüñe cümlesi maᶜlūmdur

542 Sen ki ᶜināyet ḳılasın bir ḳula
Cümle muḥālāt aña ḥāl ola

543 Senge hemān ḥāl gelüp lerzehā
Mużṭarib oldı ḳatı etdi fezā

544 Ḥāmile ᶜavratla edüp ittiṣāf
Ẓāhir olur seng-i mederde şikāf

545 Mā cereyān eyledi şikāfdan
Ṭutdı o ṣaḥrāları eṭrāfdan

A 21a , N 15b 546 Baᶜde o ṭaşdan cemel etdi ṭulūᶜ
Eyledi Ṣāliḥ'e ḫużūᶜ vü ḫuşūᶜ

547 Nuṭḳa gelüp nāḳatu'llāh hemān
Söyledi insān gibi rāyegān

548 Etdi nidā eyledi Ḥaḳḳ'ı ᶜayān
Biᶜs̱etini Ṣāliḥ'üñ etdi beyān

549 Nāḳa daḫı ḥamlini vażᶜ eyledi
Ṭoğdı küçük daḫı Ḥaḳ'ı söyledi

550 Yaᶜnī dedi birdür o Perverdigār
Ḫālıḳ-ı ḫalḳ-ı dü cihān Kirdigār

551 Ṣāliḥ'i ḫalḳından edüp intiḫāb
Eyledi Peyġāmber-i ʿālī-cenāb

552 Çünki küçük dedi kelām-ı Ḥaḳ'ı
Gūş ḳılur cümle saʿīd ü şaḳī

553 Ḫalḳa taʿaccüb gelüp ol Pādişāh
Buldı bu ḥāletler-ile intibāh

H_1 41b, H_2 22b

554 Bir niçe ḳavm ile edüp irtifāʿ
Eyledi Ṣāliḥ nebīye ittibāʿ

555 Şāh u tevābīʿ aña inṣāf eder
Mü'min olup sīnesini ṣāf eder

556 Ḳudret-i Ḥaḳḳ'ile olan sīne-ṣāf
Meşreb-i Aḥmed'le eder ittiṣāf

557 Ḳādir ü Ḳayyūm Ḳadīmü'l-ḳıyām
Ḫalıḳ-ı maḫlūḳ u Bedīʿül-peyām

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

558 Ḥażret-i Allāh'a eʿazz ü ecel
Vaḳt-i şerīfinde de çıḳdı cemel

A 21b

559 Şems-i ḍuḥā māh-ı mesā Müctebā
Maʿden-i esrār-ı Ḫudā Muṣṭafā

560 Ḳavm-i Tebük'e gidüp etdi ġazā
Eyledi aṣḥāb aña ittikā

561 Merḥalenüñ birine etdi nüzūl
Geldi ṣaḥābī daḫı hep mūl mūl

562 Cümle ᶜibādetle civān iḫtiyār
Eylediler ol gece anda ḳarār

563 Çünki ṣabāḥ oldı ᶜudūl etdiler
ᶜAzm-i reh-i rāh-ı Resūl etdiler

564 Geldi biri Ḥażret'e gösterdi ḳayd
Derler idi aña Selīm oğlı Zeyd

565 Dedi eyā kāşif-i her müşkilāt
ᶜĀrife ḥallāl-ı rümūz ü nikāt

566 Nāḳacuğum żāyiᶜ olupdur benüm
Ḳaldı zemīn üzre piyāde tenüm

H2 23a, N 16a
567 Baña ᶜilāc eyle ġarīb olmayam
Sehv ile maḥrūm-ı ġazā ḳalmayam

H1 42a
568 Gerçi tecessüsde edüp ihtimām
Eyledük ol nāḳaya iḳdām-ı tām

569 Līk bulınmadı mübārek ᶜaceb
Ḥayrete düşdük rüfeḳā ile hep

570 Seyyid-i kevneyn aña etdi duᶜā
Eyledi dergāh-ı Ḫudā'dan ricā

571 Bir cebel ol cāyda ḥāṣıl idi
Ḥażret-i Sulṭān'a muḳābil idi

572 Emr-i İlāhī'yle Ḥabīb-i Ḫudā
Etdi işāret cebele Muṣṭafā

573 Ditredi ol ṭaġ fezā eyledi
Ḥāmileler gibi biraz ìñledi

A 22a 574 Baᶜde cebelden görilüp bir şikāf
Ṭūlına şaḳḳ oldı cebel hemçü kāf

576 Baṭn-ı cebelden cemel etdi ṭulūᶜ
Nāḳa-i Ṣāliḥ gibi ḳıldı ḫużūᶜ

577 Nuṭḳa gelüp etdi ṣalāt u selām
ᶜĀdet-i tarżiyyeyi ḳıldı tamām

578 Geldi cemel cümle-i ādāb ile
Gördiler ol ḥāleti aṣḥāb ile

579 Zeyd alup ol nāḳayı oldı revān
Muᶜcize-i Aḥmed'i ḳıldı beyān

580 Cümle-i aṣḥāb ṣalāt etdiler
Ḥażret ile yollarına gitdiler

581 Eyle dilā ᶜayn-ı baṣīret ᶜayān
Gör ki Muḥammed neler etdi beyān

582 Muᶜcizesi ṭaşları şaḳḳ eder
Bāṭılı ᶜāṭıl u ḥaḳı ḥaḳḳ eder

H_2 23b

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

H_1 42b **Muᶜcizāt-ı ḥażret-i İbrāhīm ᶜaleyhi's-selāmdan baᶜiṣdür**

583 Faṣl-ı nebī ḥażret-i İbrāhīm'i
Naḳl edelüm gūş ede gör ey ᶜamī

584 Her ne kim anlarda ẓuhūr eyledi
Ḥażret-i Aḥmed'de vüfūr eyledi

585 Naẓra-i ḥikmetle gözet rāhumı
Muᶜcize-i ḥażret-i İbrāhīm'i

586 Ḥażret-i İbrāhīm ᶜaleyhi's-selām
Münḳaṭıᶜ olmışdı ᶜAcem'den tamām

587 Ehli ile Şām'a giderdi meger
Uġradı bir vādiye seng-i meder

588 Cümlesi emrini ḳabūl etdiler
Gerçi ki ḳavmiyle nüzūl etdiler

A 22b ,N 16b
589 Bulmadılar ṭabḫ-ı ṭaᶜāma mecāl
Hīme vü hīzem de bulınmaḳ muḥāl

590 ᶜArż edüp aḥvāllerin ḫalḳ aña
Dediler eyle bize Ḥaḳ'dan ricā

591 Çāre bulup ṭabḫ-ı ṭaʿām edelüm
Baʿde ṭurup rāhumuza gidelüm

592 Zāde-i Āzer bulara ṭutdı semʿ
Sengleri eyledi bir yerde cemʿ

593 Üf dedi ol-dem ṭutuşup yandı ṭaş
Eyledi ol ḳavm anuñla maʿāş

594 ʿAḳluñı dir başuña olma mühīn
Üf demesün saña Resūl-i mübīn

595 Cedd-i Muḥammed olıcaḳ ol Kerīm
Aña vefā eyler ʿaliyyü'l-ʿaẓīm

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب و نرضى اليه

H_1 43a, H_2 24a

596 Sengleri ḥażret-i Aḥmed daḫı
Hīme gibi yaḳduġıdur ey aḫı

597 Ḥażret-i Sulṭān-ı Ḥabīb-i cihān
Ḳavm-i Tebük'e olur iken revān

598 Mecmaʿ-ı aṣḥāb ile ḫayl-ı Resūl
Bir ulu vādīye ḳılındı nüzūl

599 Ṭabḫ-ı ṭaʿām eylemege mü'minüñ
Hīme bulınmadı olındı ḫazīn

600 ʿArż ḳılup ḥażret-i Peyġamber'e
Söyledi aṣḥāb gelüp bir yere

601 Bir niçe sengi getürüp Muṣṭafā
Bir yere cemʿ eyledi ol bā-vefā

602 Üf dedi ol sengleri yaḳdı nār
Cümlesi seyr eyledi aġyār u yār

A 23a
603 Lāzım olanlar anı iʿmāl edüp
Ḫᵛāhişine her kişi işʿāl edüp

604 Ḥamd u s̱enā eylediler Ḫālıḳ'a
Şükr ü sipās eylediler Rāzıḳ'a

605 Mü'mini şādān ḳılup bu ḫuṣūṣ
Niçe münāfıḳ daḫı buldı ḫulūṣ

606 Nūr-ı Muḥammed'de ne ḫalḳ etdi Ḥaḳ
Eyledi mümtāz anı Rabbü'l-felāḳ

607 Ol nefes-i pāk olur nāra nūr
Ḫāṣṣa-i insāna ḥayāt u sürūr

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

H_2 24b, N 17a
608 Ḥażret-i İbrāhīm'e ḥayvānlar
Nuṭḳa gelüp söyledi burhānlar

609 Ḥażret-i İbrāhīm ʿaleyhi's-selām
Vaḥy ile etdükleri dem ʿazm-i Şām

H_1 43b
610 Ḥīn-i merāḥilde peleng ü sibāʿ
Eyler idi ḥażretine ittibāʿ

611 Anlar ile ṣoḥbet ederler idi
Cümlesi İbrāhīm'e söyler idi

612 Anlara Ḥaḳḳ'a müteʿallıḳ kelām
Nuṭḳ edüp İbrāhīm ʿaleyhi's-selām

613 Nuṭḳını taṣdīḳ ederdi sibāʿ
Ḫayl ü hevāmm aña olurdı muṭāʿ

614 Sen de iṭāʿatde bulun Ḥażret'e
ʿİzzet iṭāʿatde durur ümmete

615 Ḥaḳḳ'a Ḫalīl idi ʿaleyhi's-selām
ʿİzzetine maẓhar idi bi't-tamām

616 Zübde-i ecdād-ı Muḥammed idi
Nūr-ı Muḥammed'le mümecced idi

A 23b

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

617 Gāhī bunuñ gibi bahāyim gelür
Ḥażret-i Aḥmed'le muṣāḥib olur

618 Yine bizüm ḥażret-i Sulṭān'umuz
Biʿs̱etini ṣıdḳ ile īmānımuz

619 Ḥażret-i Ṣıddīḳ ile ġāra varur
Şeb olıcaḳ ġārdan eyler ʿubūr

H_2 25a

620 Ġār-ı S̱evir'dür aña şöhret tamām
Eks̱er-i maʿlūm-ı ḫavāṣṣ u ʿavām

621 Hicrete himmetde buyurdı o Şāh
Etdiler ol ġārda Ḥaḳḳ'ı penāh

622 Yolda ẓuhūr eyleyen aʿceb fiʿāl
Naḳl olınur vaḳti ile her maḳāl

623 Devlet ile ʿazm eder iken Resūl
Bile giderlerdi vuḥūş saġ u ṣol

H₁ 44a

624 Cümlesi taṣdīḳde Peyġāmber'i
Nuṭḳ iledür cümle şehādetleri

625 Ṣoḥbet ederlerdi anuñla sibāʿ
Meşyen ederlerdi aña ittibāʿ

626 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Vaḥş ise de pīşesi güftār ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

N 17b

627 Rıḥlet-i İbrāhīm ile ḫanesi
Rāyiḥa-i misk verürdi besī

628 Muʿcizesin ḥażret-i İbrāhīm'üñ
Böyle de gūş eyleyüñ ol Rāḥim'üñ

629 Mülk-i ʿAcem'den olıcaḳ munḳaṭıʿ
Oldılar andan ʿUrebā münteflʿ

A 24a

630 Fars'daki beyt-i mükerremleri
Rāyiḥa-i misk verür eẕferi

631 Āmed ü reftinde o mülk ādemī
Şemm edüp ol rāyiḥa-i ḥurremi

632 Derler idi eks̱eri ṣubḥ u mesā
Ḥayf kim ol māhdan olduḳ cüdā

H_2 25b
633 Ḳırḳ sene gitmedi ol rāyiḥa
Şemm erine olur idi lāyiḥa

634 Rāyiḥa ol beyt-i mükerremde tā
Rıḥlet-i İbrāhīm'e erdi şehā

635 Ṣubḥ u mesā cümleden etsün vürūd
Rūḫ-ı şerīfine hezārān dürūd

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

636 Ḥażret-i Aḥmed'de de oldı bu dem
Ḫalḳ ʿabīr rāyiḥasın ḳıldı şem

H_1 44b
637 Nūr-ı münevver ümeme şuʿle-ver
Rūḥ-ı muṭahher daḫı ḳıldı sefer

638 Çün şeref-i tām ile oldı revān
Hicret ile Yes̱rib'e erdi cenān

639 Mekke'deki ḫāneleri ber-devām
Rāyiḥa-i misk verürdi tamām

640 Ḫalḳ dimāğını muʿaṭṭar ḳılup
Ermiş idi devlete niçe ḳalup

641 Niçesi Yes̱rib'de gelüp Ḥażret'e
Mü'min olup etdi duḫūl ümmete

642 Gitmedi ol rāyiḥa-i ḫoş-meşām
Rıḥlet-i Peyġamber'e dek ber-devām

643 Sen ᶜacabā rāyiḥa-i Ḥażret'i
Almaġa etdüñ mi ola diḳḳati

A 26b 644 Rāyiḥa-i maᶜnī-i Ḥażret laṭīf
Hīç meşāmuña erer mi ẓarīf

645 Rāyiḥa-i misk anuñ şemmesi
Lāyiḥa-i ᶜanber anuñ lemmesi

H_2 26a 646 Himmet ile maḥrem olup rāyiḥa
Ḳalb-i laṭīfüñe ola lāyiḥa

647 Sırr-ı Muḥammed saña ola beyān
Sırr u nikāt eyleye ḳalbüñ ᶜayān

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

N 18a 648 Dīde-i İbrāhīm'e nūr-ı ziyād
Geldi vü keşf oldı umūr-ı ᶜibād

649 Ḥażret-i İbrāhīm-i devlet ḳarār
Ol şeh-i cebbārdan etdi firār

650 Yaᶜnī ki Nemrūd-ı laᶜīn idi ol *
Ḳaçdı elinden güç-ile buldı yol

* H_1, H_2, A'da 650 ve 651. beyitler yer değiştirmiştir.

651 Hem-ser idi Sāre'si hem-sır idi
Ḥażret-i İbrāhīm ile bir idi

H1 45a 652 Sāre'yi etmişdi Ḫudā pek cemīl
Hem-seri ṣandūḳa ḳomışdı Ḫalīl

653 Mıṣr'a gelüp Sāre'ye verdi küşād
Yaʿnī emīn oldı o ṣıddīḳ-i rād

654 Ḫalḳ-ı Mıṣır Sāre'yi çün gördiler
Pādişeh-i Mıṣr'a girüp geldiler

655 Müjde ḳılup Sāre'yi ol ebtere
Medḥ ü s̱enā eyledi ḫarlar ḫara

656 Geldi tamaʿ ol ḫar-ı lā-yefheme
Ede cesāret ʿamel-i mübheme

657 Ḥażret-i İbrāhīm'e bir ḳaç ḫarı
Eyledi irsāl o ḥayādan berī

A 27a 658 Geldiler İbrāhīm'e zūr etdiler
Sāre-i ḫatūnı alup gitdiler

H2 26b 659 Şāh görür Sāre'yi taʿẓīm eder
Sāre-i sulṭāna āl olmaḳ diler

660 Emr-i İlāh ile büzildi yedi
Ḫavf bu melʿūnı ʿaceb büridi

661 Tevbe edüp Sāre'ye etdi ricā
Sāre daḫı destine ḳıldı duʿā

662 Destini ṣıḥḥatde görince hemīn
Etdi o küstāḫ edāyı laʿīn

663 Destini tekrār ḳurutdı Ḫudā
ʿĀciz olup eyledi yine ricā

664 Etdi cesāret aña üç kerre o
Yine görüp ellerini ḳubḳuru

665 ʿĀciz olup Sāre'ye verdi küşād
Sāre dönüp geldi Ḫalīl'ine şād

H1 45b

666 Verdi Ḫudā ḥażret-i İbrāhīm'e
Çeşm-i güşāyende ile hāżime

667 Refʿ olup andan hücüb ẓāhire
Gördi o ḫātūnını hep ṭāhire

668 Vażʿ-ı Şeh ü Sāre'yi seyr eyledi
ʿĀḳıbet emrini ḫayır eyledi

669 Dest-i dırāz olamadı ol laʿīn
Sāre-i ḫātūna Ḫudā'sı muʿīn

N 18b

670 Muʿcize-i Ḥażret-i ʿālī-cenāb
Olmadı hīç anlara bir şey ḥicāb

671 Olsa eger anlara eşyā ḥicāb
Niçe ederlerdi Ḥaḳ'a intisāb

672 Vermiş o sulṭānlara Ḥaḳ nūr-ı ẕāt
Anlara ḥā'il olamaz bir ṣıfāt

A 27b

673 Ḫāṣṣa kim nūr-ı Muḥammed Emīn
Ḥaḳ'dan emānet olıcaḳ bir cebīn

H_2 27a

674 Āyīne-veş ʿaks alur eşyādan ol
Cümle ḥicābāt ederler ufūl

675 Sen de daḫı pertev-i şerʿ-i şerīf
Ḥaḳ'dan emānetdür anı ṭut laṭīf

676 Nūr-ı Muḥammed'den es̱er görmegi
İste Ḫudā'dan o mehe ermegi

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

677 Ḥażret-i Peyġamber'e de ol ʿiṭāf
Nūrına nisbetle verür inkişāf

678 Ḫālıḳ'ınuñ emcedi be'gzīdesi
Mefḫar-ı mürsel dü cihān dīdesi

679 Āyīne-i ʿālem-i maʿnā idi
Ser-be-ḳadem dīde-i bīnā idi

H_1 46a

680 Menzil-i s̱ālis̱de o yevm-i Tebūk
Görür idi gelmede ḳavm-i ḫuşūk

681 Yaᶜnī gelürdi süfehā-yı zemīn
Görür idi ḥażret-i Sulṭān-ı dīn

682 Mevt-i Necāşī'de de sırr-ı İlāh
Oldı güşāyende reh-i cār-ı māh

683 Mīr-i Necāşī Ḥabeş'üñ māliki
Ṣıdḳ ile olmışdı Ḥaḳ'uñ sāliki

684 Ḥażret-i Peyġamber'e īmān edüp
Ṭāᶜat-ı Ḥaḳ'la tenini cān edüp

685 Āḫırete naḳl eder ol pehlevān
Ḥażret'e Cebrā'il iner ol zamān

686 Der ki selām eyledi Rabb'üñ saña
Cümle ṣaḥābīye olup reh-nümā

A 28a ,H_2 27b 687 Naᶜş-ı Necāşī'ye ḳılasuz namāz
Böyle buyurdı size ol bī-niyāz

688 Cümle ṣaḥābīyle Resūl-i Ḫudā
Yes̱rib'üñ eṭrāfına debretdi pā

689 Vādi-i Yes̱rib'de ṭurup ṣāf ṣāf
Emr-i İlāhī'yle ḳılup ittiṣāf

690 Er kişiye eylediler niyyeti
Ḳıldı namāz Aḥmed ile ümmeti

N 19a

691 Eyledi Allāh Resūl'e kerem
Gördi Necāşī'yi o Mīr-i ḥarem

692 Ḥażret'e taᶜẓīm içün ol pādişāh
Eyledi bi'l-cümle ḥicābı tebāh

693 Cümle ṣaḥābī gözine ol-zamān
Cism-i Necāşī görinürdi ᶜayān

694 Cism-i Necāṣī o maḥalle tamām
Var idi dörd ay ṭarīḳ ile tām

H1 46b

695 Gör ki Muḥammed neye maẓhar-durur
Muᶜcizesi niçesi ez̲her-durur

696 Aña yaḳın olana daḫı Ḫudā
Gösterür esrārı ᶜayānen şehā

697 Sünnetine her kim eder ihtimām
Aña yaḳın ol kişidür ey hümām

صل الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

698 Ḥaḳḳuña terḥīm eder ol rāḥīme
Sengde zeytūn biter İbrāhīm'e

699 Etdi Ḫalīl ᶜazm-ı be-emr-i Ġanī
Şām'a varup daᶜvet eder ḫalḳını

H2 28a

700 Ḫalḳ aña iᶜcāz ile teklīf eder
Seng-i mederden şecer-i muᶜteber

A 28b

701 Sengde bir ḫoş şecer etsün ẓuhūr
Mīve verüp ʿāleme versün sürūr

702 Biz de saña eyleyelüm iʿtiḳād
Dīnüñe girüp olalum ber-murād

703 Ḥażret-i İbrāhīm edüp ʿazm-ı Ṭūr
Bir ulu seng üzre ederler ʿubūr

704 Darb edüp ol ṣuḫreye bir pest pā
Etdi ẓuhūr ol şecer-i müntehā

705 Mīve verüp mīvesi zeytūn olur
Ḫalḳ-ı cihān hep aña meftūn olur

706 Ehl-i tevārīḫ taṣīḥ etdiler
Ol şecer emrini ṣaḥīḥ etdiler

707 Ḥażret-i Mūsā şeceridür bu kim
Ḳurbına varduḳda Ḥaḳ etdi kelīm

708 سبحان من بانت عليه الامور
حكمتكم محى منّا الغرور

H_1 47a

709 Şerʿ-i Muḥammed'le şeref-yāb olan
Mīve-i ḥikmetle pür olmaḳ ʿayān

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

N 19b

710 Vaḳt-i Muḥammed'de de oldı bu baḫt
Seng-i mederde biter ʿālī dıraḫt

708a, b "Sübḥāne men bānet ʿaleyhi'l-umūr
Ḥikmetiküm māḥī minne'l-ġurūr"
(Kendisine işler açık seçik olan(Allah) noksan sıfatlardan beridir. Hikmetiniz bizden gururu silmektedir).

711 Ṭā’if’e vardukda Resūl-i mübīn
Muʿcizesin ṭālib olur her ḳarīn

712 Ḥażret’ine dediler eyle duʿā
Sengde bitsün şecer-i müntehā

H_2 28b
713 Eyleye bir naḫl-i mübārek ẓuhūr
Mīvesi ḫurmā ola ey Maḥż-ı nūr

714 Ḥażret-i Sulṭān-ı bedīʿül-beyān
Vardı o ṭaş üstine ṭurdı hemān

A 29a
715 Ḥikmet-ile yayını ḍarb eyledi
Gör ki ḥabībine Ḫudā n’eyledi

716 Ẓāhir olup sengde bir naḫl-i pāk
Şāḫı ile bergi ile mīve-nāk

717 Ḫalḳa müşāhed olıcaḳ bu ʿaceb
Çoḳ kişiler dīnini etdi ṭaleb

718 Ḥażret-i Aḥmed’de daḫı çoḳ es̱er
Gördiler ol ṭā’ife-i muʿteber

719 Şerʿ-i Muḥammed’de olan mīveler
Lez̲z̲et-i cennetde olur ey beşer

صلی الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

720 Ḥażret-i İbrāhīm’e oldı nidā
Menzil-i pencümden işitdi ṣadā

721 Ḥażret-i İbrāhīm'e taʿyīn-i Ḥaḳ
Şöylece emr eyledi Rabbü'l-felaḳ

H_1 47b
722 Ḥażret-i İsmāʿīl ile Hācer'i
Mekke'ye terk eyleyüp olsun berī

723 Emr-i İlāhī'ye iṭāʿat ḳılup
Ḥasret-i evlāda cesāret ḳılup

724 Mekke zemīnine ḳoyup anları
Ḥaḳḳ'a sipāriş eder ol cānları

725 Kendüleri Sāre'ye geldi Ḫalīl
Muntaẓır oldı ne ḳılur ol Celīl

H_2 29a
726 Ḥażret-i İsmaʿīl ʿaleyhi's-selām
Mużṭarib oldı o maḥalde tamām

727 Çağırup üç kerre dedi yā baba
Ḳayd verüpdür bize emr-i Ḫudā

728 Ḥażret-i İbrāhīm ü İsmāʿīl'üñ
Beynleri beş ḳonaḳ idi bilüñ

A 29b
729 Semʿ ile nuṭḳunı o dem istimāʿ
Eyledi aḥvāllerine iṭṭılāʿ

730 Geldi icābet ḳıluban daʿvete
Gūş ṭut ey ehl-i semiʿ ḳudrete

N 20a
صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

731 Gūş-ı Muḥammed daḫı gūş etdi ṣavṭ
Maʿnīsini añladı olmadı fevt

732 Cāh-ı Ḥudeybiyye'de idi Resūl
Gitmiş idi ġazve-i meşhūra ol

733 Yeṣrib-i enverde rebībi Ḥasan
Dedesine eyledi ṣavt-ı ḥasen

734 Ceddine çaġırdı dedi yā Ḥabīb
Derdümüze eyle devā yā ṭabīb

735 Mefḫar-ı maḫlūḳa bu ṣavt-ı ḥasen
Erdi sekiz gün ḳadarı rāhdan

H₁ 48a 736 Gūş edüp ṣavtı ṣımāh-ı Cenāb
ʿİzzet ile verdi cevāb-ı ṣavāb

737 Gūş eder ol aḥsen-i ṣavtı Ḥasan
Ḥażret-i Zehrā da işitdi maʿan

738 Geldi sürūr anlara bi'l-irtifāʿ
Ṣavt-ı Resūl'i edicek istimāʿ

H₂ 29b 739 Nuṭḳ-ı Muḥammed'le Ḥasan sīr olur
Nuṭḳ-ı Muḥammed işiden pīr olur

740 Nuṭḳ-ı Muḥammed'de olan neşveyi
Añla ḥadīṣinde olan şīveyi

741 Sīr ede maʿnī seni ey Bū'l-Ḥasan
Olmaya rehzen saña cūʿı beden

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 30a **Muʿcizāt-ı ḥażret-i İsmāʿīl ʿaleyhi's-selām**

742 Faṣlımuz İsmāʿīl'i ḳılsun beyān
Muʿcizinüñ baʿżısı olsun ʿayān

743 ʿAynı ile ḥażretimüzden daḫı
Ẓāhir olur cümlesi bil ey aḫı

744 Muʿcize-i ḥażret-i İsmāʿīl'i
Yazdı tevarih mufaṣṣal beli

745 Ḥażret-i İbrāhīm anı Hācer'i
Mekke zemīnine ḳoyup anları

746 Kendi gidüp Sāre'yi taʿẓīm eder
Emr-i Ḫudā'yı niçe tekrīm eder

747 Ḥażret-i İsmāʿīl ü Hācer maʿan
Ḳaldılar o cāyda merd ile zen

748 Ḥażret-i İsmāʿīl'i ġurbet tamām
Eyledi maḳbūl-ı Ḫudā-yı enām

749 Daḫı ṭıfıl iken o merd-i Ḫudā
Muʿcize inʿām ḳılındı aña

H1 48b, N 20b 750 Cümle-i muʿcizden o maḫdūm-ı pāk
Pāyını ḍarb eyledügidür be-ḫāk

751 Çıḳdı ẓuhūr eyledi Zemzem hemān
Aḳdı ile'l-ān aḳar rāyegān

H₂ 30a 752 Nūr-ı Ḫudā nūrını ol Kirdigār
Anda emānet ḳomış idi i yār

753 Her niçe taʿẓīm ola lāyıḳī
Nūr-ı Ḫudā'nuñ ola çoḳ ʿāşıḳı

754 Nūr-ı Muḥammed erişe bir ḳula
Vāḳıf olur ol kişi sırr-ı dile

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 30b 755 Pāy-ı Resūl'e daḫı ḫāk oldı cā
Ḫāk şeref buldı ʿayān mā

756 ʿİzzet ile ḥażret-i Faḫr-ı cihān
Erdi Benī ʿAmr idi dūdmān

757 Ḳavm ü ḳabīle ṣuya muḥtāc idi
Māları hep ṭuzlu idi acıdı

758 Ḳavm gelüp Ḥażret'e ḳıldı ricā
Ẓāhir ola anlara bir ṭatlı mā

759 Ṭurdı ayaġ üzre o Māh-ı münīr
Nāẓır idi Ḥażret'e cemm-i ġafīr

760 Urdı mübārek ḳademin ḫāke o
İẕn-i Ḫudā ile ẓuhūr etdi ṣu

761 Ḳaynadı bir mā ki leẕīẕ ü laṭīf
Cārī olup aḳdı o mā'-ı şerīf

762 Oldı çün Aḥmed'de bu ḥālet ᶜayān
Ḥamd ü s̱enā ile pür oldı cihān

763 Ẕāt-ı şerīfi bize niᶜmet tamām
Bil ki ḳamu ᶜāleme inᶜām-ı tām

H1 49a

764 H̬āk-i tenüñ aña edüp zīr-i pā
H̬āk-i ḳadem olmaġa saᶜy eyle tā

H2 30b

765 ᶜAyn-ı saᶜādet ola sende ᶜayān
ᶜAynuña cārī ola nūrü'l-emān

766 Sırr-ı Muḥammed cereyānında sen
Cūy gibi olasın ey Bü'l-Ḥasan

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

767 Ḥażret-i İsmāᶜīl'e Ḥāḳḳ āşikār
H̬ārı dıraẖt etdi verüp berg ü bār

768 Ḥażret-i İsmāᶜīl'i baᶜs̱ etdi Ḥaḳ
Geldi Minā h̬alḳına verdi sebāḳ

A 31a, N 21a

769 Çünki bu h̬alḳ añladılar daᶜveti
H̬'āhiş edüp muᶜcize-i biᶜs̱eti

770 Dediler ey zübde-i h̬alḳ-ı cihān
Şol dikeni ḳıl bize mīve-resān

771 Yaʿnī muḥāl işbu dikenden s̱imār
Eyle duʿā daʿvūñi ḳıl āşikār

772 Ḥażret-i İsmāʿīl ʿaleyhi's-selām
Etdi duʿā ẓāhir ola müddeʿām

773 Etdi duʿāsını revā Kibriyā
H̱ār-ı dıraḫtına gül etdi ʿaṭā

774 Ẓāhir olup mīve laṭīf ü ġarīb
Mīvesini sīb dediler edīb

775 Gördi ḳamu ḫalḳ anı ekl eyledi
Ḳudret-i H̱allāḳ görüñ n'eyledi

776 H̱ār-ı vücūduñda senüñ mīveler
Ede ẓuhūr ey gül-i nāzük-s̱emer

777 Bāġ-ı şeriʿatda Muḥammed Emīn
Etse duʿā bāġ ola rūy-ı zemīn

H1 49b, H2 31a
778 H̱āṣṣa sen ümmet olup Ḥażret'e
Ṣıdḳ ile bel baġlayasın ḫiẕmete

779 H̱ār iseñ de saña Mevlā tamām
Naḫl gibi berg ü beri vere tamām

صلى الهي وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

780 Nuṭḳ-ı Muḥammed'de de ḫārı H̱udā
Eyledi ḫurmā-ber-i ʿibret-nümā

781 Bir gün idi kim Esed oğlı Ḥalīf
Ḥażret-i Peyġamber'e oldı elīf

782 Etdi ricā dedi eyā ḫayr-ı ḫalḳ
Çün saña çoḳ ḳuvvet ʿaṭā etdi Ḥaḳ

A 31b 783 Luṭfuñ ile eyle bize rāyegān
Naḫl-ı dikenden ola bir gülsitān

784 Nuṭḳuñ ile mīve vere naḫl-ı ḫār
Muʿcize-i luṭfuñ ola āşikār

785 Var idi bir ḫār-ı dıraḫtı o dem
Nuṭḳ eder ol ḫār-ı büne Ẕü'l-kerem

786 İẕn-i Ḥaḳ'ile diken elmā verür
Aṣl-ı dıraḫtdan daḫı aʿlā verür

787 Daḫı niçe dürlü s̱imār-ı laṭīf
Etdi o dem ẓāhir o naḫl-ı şerīf

788 Kes̱ret ile oldı bu maʿnāyı bil
Līk delīl oldı kes̱īre ḳalīl

789 Ḫār-ı büne Ḥaḳ vericek mīveler
Saña neler vere Ḫudā gör neler

N 21b 790 Ḫār-ı tenüñ şerʿine teslīm ḳıl
Şerʿinüñ esrārını taʿlīm ḳıl

782b ḳuvvet: ḳut

H_2 31b 791 Bāġ-ı şerīʿatde bulursañ nemā
Mīve-i ʿilmi Ḥaḳ eder ihtidā

H_1 50a 792 Nuṭḳ-ı Muḥammed'le niçe şāhlar
Mīvesini gördiler āgāhlar

793 ʿİbret edüp dediler ey ṭālibūn
Ġayret-i insān bu mıdur ʿāşıḳūn

794 Kim ere ḫār iken aña neşveler
Naḫl-ı diken vere güzel mīveler

795 Almaya insān o nemādan nemā
Vermeye mi saña nemāyı Ḫudā

796 Eyle hemān şerʿ-i Muḥammed'de cā
Tā ki ere ḳalbe nemā-yı hüdā

صلی الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 32a 797 Ḳaṣr ġanem ḥażret-i İsmāʿīl'e
Verdi leben geldi selāmet dile

798 Mekke'de çün Zemzem olup āşikār
Cümlesi nūş etdi ṣıġār u kibār

799 Niçe zamān ḫalḳ edüp intifāʿ
Oldılar ol mā ile bā-irtifāʿ

800 Pes yine bir ḳavm gelüp nūş eder
Ḳalbleri hemçü baḥir cūş eder

793a ʿİbret: Ġayret H_1, H_2, A.

801 Anları İsmāʿīl ʿaleyhi's-selām
Daʿvet eder Ḥaḳḳ'a edüp ihtimām

802 Ḳavm aña bir ḳaṣr ġanem ʿarż eder
Ol ġanemüñ ṣaġlamasın farż eder

803 İşbu ġanemden leben almaḳ muḥāl
Ṣaġ görelüm ẓāhir olur mı bu ḥāl

H₂ 32a

804 Andan icābet edelüm daʿvete
Müslimen ilḥāḳ olalum ümmete

805 Ḥażret-i İsmāʿīl o mīşi hemān
Ṣaġdı revān oldı südi rāyegān

H₁ 50b

806 Ḥażret-i İsmāʿīl olup muḳtedā
Geldiler İslām'a o ḳavm-i hüdā

807 Ol ġanemüñ ġayrı südin her zamān
Ṣaġsalar olurdı çü āb-ı revān

808 ʿİlm ü ʿamel olmasa cārī çü ḳand
Sen de ḳısır gibisin ey derd-mend

809 ʿİlm-i şerīʿatle ʿamel ḳıl müdām
Sende de cārī ola nūr-ı kirām

810 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

N 22a

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 32b 811 Ḥażret-i Faḫr-ı dü cihān'dan daḫı
Ḳaṣr ġanem verdi leben ey aḫı

812 Faḫr-ı mehān Nūr-ı cihān Maḥż-ı cān
Ḥażret-i Peyġamber-i āḫır zamān

813 Mekke'den olduḳda şerefle revān
Yes̱rib'e ʿazm etdi o Cān-ı cihān

814 Ḥażret-i Bū Bekr ile ʿĀmir maʿan
Rāh-ber ʿAbdullāh idi māşiyen

815 Uġradılar yolda Üm-i Ma'bed'e
Ḳonmış idi rāhda o ʿāyide

816 Ehl-i saḫā Ṣāliḥa ḫātūn idi
ʿAḳl u ḳiyāsetle Felāṭūn idi

H_2 32b 817 Erdiler anda rüfeḳā vü Resūl
Buldılar ol ḫaymede vaḳtā vuṣūl

H_1 51a 818 Uġrayıcaḳ ḫaymeye bi'l-ittifāḳ
Laḥm u leben ṭālibi oldı rifāḳ

819 Bulmadılar laḥm ü lebenden nişān
Ḳaldı ḥicāb içre o ḫatun cān

820 Gördi Ḥabīb-i ḥarem-i muḥterem
Ḫayme kenārında ṭurur bir ġanem

821 Ḫasta likenden teni ġāyet żaʿīf
Cismi daḫı mūları gibi naḫīf

822 Ṣağmağa ol şāt-ı żaʿīfi Resūl
İstedi destūr Ūm-i Maʿbed'den ol

823 Dedi eyā şaʿşaʿa-yı Kibriyā
Ümm ü ebüm yoluña olsun fedā

824 Ol ġanemüñ ḫastaluġı āşikār
Ṭabʿı daḫı ḳıṣrdur ey ḫoş-şiʿār

825 Dedi Resūl aña edem ben devā
Sen baña destūruñı eyle revā

A 33a 826 Dedi o ḫatun-ı seḫāvet-ricāl
Çünki size ḥāl olıcaḳ bu maḥāl

827 Her niçe isterseñüz eyleñ hemān
Şāt degül sizlere ḳurbān cān

828 Ol ġanemi ṣağdı Resūl-i Ḫudā
Aḳdı revān oldı leben hemçü pā

829 Ṭabʿı lemen ṭuʿmı şekerden leẕīẕ
Mā ṣıfatı neşvesi hemçün nebīẕ

830 Ḥāżır olan cümlesi nūş etdiler
Ḥamd ile deryā gibi cūş etdiler

831 Etdi vedāᶜ ḥażret-i Faḫr-ı cihān
Yes̱rib'e yārān ile oldı revān

H₂ 33a, N 22b 832 Baᶜde gelüp zevci Üm-i Maᶜbed'üñ
Geldügini bildi Ḥabīb Aḥmed'üñ

833 Gördi leben var anı etdi su'āl
Bunda ṣağılur ġanem olmaḳ muḥāl

834 Pes dediler bir yüzi şems-i münīr
Cebhesi bedr ü dili Ḥaḳ'dan ḫabīr

H₁ 51b 835 Geldi bu aḥvāli o ḥāl eyledi
İẕn ile taḥṣīl-i māl eyledi

836 Çünki Ebū Müᶜbid işitdi ḫaber
Añladı bu ḥāleti muᶜciz-es̱er

837 Bildi gelen ḥażret-i Sulṭān'dur
Cümle vücūd ehline ol cāndur

838 Yes̱rib'e Peyġamber'e geldi hemān
Niᶜmet-i īmān-ile ṭoydı o cān

839 Her ki hevā ḥastasıdur ey civān
Anda ᶜibādet lebenin umma hān

840 Şerᶜ-i Muḥammed saña iḥsān edüp
Ṭāᶜat-ı Ḥaḳ ile tenüñ cān edüp

A 33b 841 Eyler-iseñ Ḥaḳḳ'a iṭāᶜat tamām
ᶜİlm-i şerīᶜat saña inᶜām-ı tām

842 Pes bulasın ṭāᶜatüñüñ lezzetin
Añlayasın şırr ile keyfiyyetin

843 Şerᶜ-i Muḥammed saña dest ura tā
ᶜİlm-i ḥaḳīḳatle bulasın rehā

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

Muᶜcizāt-ı Ḥażret-i Lūṭ ᶜAleyhi's-selām

844 Faṣl-ı naġam Lūṭ ᶜaleyhi's-selām
Muᶜcizesinden verelüm ḫoş peyām

H_2 33b 845 Nūr-ı Muḥammed'le çün oldı benām
Muᶜcizesin gördi ḳamu ḫās u ᶜām

846 Çünki gelüp Lūṭ ᶜaleyhi's-selām
Nūr-ı Muḥammed etdi aña ḫırām

847 Eyledi pes ḥażret-i Lūṭ'ı Aḥad
Ḫiẕmetine biᶜşetine muᶜtemed

H_1 52a 848 Daᶜvete cāy oldı Medāyin aña
Daᶜvet eder ḫalḳı Ḫudā'dan yaña

849 Dediler ol Şāh'a bu gün bī-seḥāb
ᶜĀleme bārān yaġa bī-irtiyāb

850 Etdi duᶜā Lūṭ be-emr-i Cenāb
Yaġdı maṭar oldı cihān cümle āb

851 Her ki iṭāʿat ede Peyġamber'e
Maẓhar eder Ḥażret anı sırlara

852 Ḳalmaya ol ẕātda ġaym u seḥāb
Sırr ola aña ola bī-ḥicāb

N 23a
853 Raḥmet-i Ḥaḳ anlara bārīdedür
Kim ser ü pā cümle hemān dīdedür

854 Nūr-ı Muḥammed'le münevver derūn
Ẓāhir olur anda derūn u birūn

A 34a
855 Buña muʿādil yine Aḥmed'de āb
Yaġduġıdur olmadın aṣlā seḥāb

856 Geldi Ḳureyş'üñ yine cāhilleri
Ḥażret'e teklīf ile mā'illeri

857 Eylediler Ḥażret'e teklīf yār
Yaʿnī ki bārān ola āşikār

858 Līk şu şarṭ ile seḥāb olmaya
Hīç seḥāb olmaya āb olmaya

H_2 34a
859 Etdi duʿā ḥażret-i Faḫr-ı kibār
Ebr-i semāsuzca o Perverdigār

860 Yaġdırup ʿālemde maṭar rāyegān
Gördiler ol ḥāleti pīr ü civān

861 Mā-i maṭar her biri bir tār idi
Çeng-i felek zemzeme-reftār idi

862 Gördi cihān muᶜcize-i Aḥmed'i
Raḥmet-i Raḥmān bilüp ol emcedi

H₁ 52b
863 Vāṣıl olup ḥażret-i Sulṭān'a hep
Oldılar īmān-ile bā-edeb

864 Raḥmet-i Ḥaḳ cümleye bārāndur
Maẓhar olan Raḥmet'e yārāndur

865 Cümle-i yārān-ı Resūl-i mübīn
Oldılar ol raḥmete Ḥaḳḳ'a ḳarīn

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

866 Ḥażret-i Lūṭ'uñ cesed-i elṭafı
Sengde yer ḳılduġıdur ey ṣofi

867 Bir gün idi Lūt ᶜaleyhi's-selām
Daᶜvet edüp ḫalḳı eder ihtimām

868 Ḫalḳ anı ḳatl etmege ᶜazm eyledi
Lūṭ dahı ġaybde cürm eyledi

A 34b
869 Öylece ilhām eder Ḥaḳ aña
Gitdi saᶜādetle cebelden yaña

870 Ḥikmet-i Ḥaḳ ᶜaḳl-ile olmaz ᶜayān
Ḥikmete teslīm gerekdür hemān

871 Kūhda bir senge çıḳup yatdı Lūṭ
Cism-i şerīfin ṭaşa ḳıldı menūṭ

H_2 34b, N 23b

872 Seng yer etdi aña bā-intiḳāş
Hemçü ḫamīr oldı muʿakkır firāş

873 Cisme münāsib çuḳur oldı hemān
Yaʿnī ede rāḥat o cān-ı cihān

874 Nūr-ı Muḥammed'le refīḳ idi Lūṭ
Çoḳ mı aña eylese eşyā rubūṭ

875 Şerʿi Muḥammed'le her ol kim refīḳ
Seng ü şecer cümlesi aña şefīḳ

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

H_1 53a

876 Ḥażret-i Sulṭān'a da oldı bu ḥāl
Gūş ḳıl aḫbārını ey ḫoş-ḫıṣāl

877 Pes yine ol cevher-i ṣafvet-eser
Yaʿnī Muḥammed o Şeh-i muʿteber

878 Daʿvet eder ümmetini Ḥażret'e
Ġaym muḳābil olur ol ṣafvete

879 Kūh-ı Ḥirā'ya varup ol pāk-ẕāt
Eyledi bir sengi firāş-ı ṣıfāt

880 Heybet-i Peyġāmber-i aḫır zamān
Etdi eser seng-i kebīre hemān

881 Na'ş-ı şerīfine çukurlandı ṭaş
Yaʿnī Muḥammed ola rāḥat-maʿāş

882 Sen de iṭāʿat edüp er rāḥata
Maẓhar olup meşrebe keyfiyyete

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 35a
H_2 35a
883 Lūṭ'a ʿayān olduġıdur sırr-ı ġayb
Verdi ḫaber ṣıḥḥati bī-şekk ü reyb

884 Bir kişi Lūṭ'a gelüp etdi niyāz
Dedi eyā maẓhar-ı her sırr u rāz

885 Bir veledüm var idi ġāyibdedür
Ḫayli zamān ḳalbüm aña münkedür

886 Luṭf edüp andan baña ver bir ḫaber
Ṣıḥḥati yā ḳandaluġından eṡer

887 Ḥażret-i Lūṭ etdi teveccüh aña
Eyledi ıẓhār anı aña Ḫudā

888 Gördi ki yüz fersaḫ o merd-i veled
Dūr olup olmış bir işe müstered

889 Rāst ḫaber söyledi ol nūr-ı ʿayn
Geldiler īmāna hemān vālideyn

H_1 53b
890 Saña baña olsa bir iş münḥasif
Nūr-ı Muḥammed'le olur münkeşif

N 24a

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

891 Ḥażret'e daḫı niçe böyle es̱er
Vāḳı^c olur ey es̱er-i mu^cteber

892 Nūr-ı ^cuyūn-ı saḳaleyn-i güzīn
Nūrına ta^cẓīm iledür ḥūr-ı ^cīn

893 Ḥażret'ine niçe niçe böyle ḥāl
Vaḳı^c olup ḥāl olurdı muḥāl

894 Zāde-i Fārūḳ ^cÖmer ḥażreti
Var idi bir nāḳası aḥsen ḳatı

895 Żāyi^c olup eylediler cüst ü cū
Bulmadılar hīç es̱erin çār sū

H₂ 35b — 896 Oldı münāfıḳlara ser-rişte bu
Birbirine eylediler güft ü gū

A 35b — 897 Ya^cnī Muḥammed köre etmez naẓar
Bize verür fevḳ-i semādan ḫaber

898 Gökde ne var cümle görür hem bilür
Şimdi ^cÖmer oğlı cemel yav ḳılur

899 Aña ḫaber vermege ḳādir degül
Yārına yār olmaġa ḥāżır degül

900 Ḥażret-i Aḥmed bunu etdi semā^c
Himmet-ile aña edüp ıṭṭıla^c

901 Dedi fülān ṭağdadur bu cemel
Bend-i ferişteyle ṭurur ber-cebel

902 Buldılar ol nāḳayı ol kūhda
Oldı münāfıḳ cigeri sūḫte

903 Nūr-ı Ḥaḳ ile naẓar eyler Resūl
Hīç aña ḥā'il mi ola ey bü'l-fużūl

H1 54a — 904 Eyle hemān Ḥażret'ine intisāb
Ḳalmaya senden daḫı tenden ḥicāb

905 Naẓra-i evlā-i Muḥammed Emīn
Nūr eder ʿālemlerüñ ādemlerin

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

Muʿcizāt-ı Ḥażret-i İsḥāḳ ʿaleyhi's-selām

906 Faṣl yine ḥażret-i İsḥāḳ'dan
Muʿcize ıẓhārına açsun suḫān

907 Kim es̱er-i nūr-ı Resūl-i Ḫudā
Ḳanda bulundıysa muʿayyen ola

908 Ḥażret-i İsḥāḳ nebī nevbeti
Nūr-ı Muḥammed'le bulup biʿs̱eti

H2 36a — 909 Şām'da ḫalḳı Ḥaḳ'a daʿvet ḳılur
Ḫalḳ aña muʿcize-ḫvāhiş olur

N 24b — 910 Bir deve pastını getürdi biri
Kim ḳurımış ḳıḳrıdaḳ olmış deri

A 36a 911 Dedi buña eyle duʿā ḥayy ola
Pes yine evvelki ḥayātın bula

912 Ḥażret-i İsḥāḳ anı redd etmedi
Luṭf edüp ʿāciz yolına gitmedi

913 Rīk ḳoyup ol ḳurı posta hemān
Etdi duʿā ḥayy olup oldı revān

914 Niçe dem ol nāḳayı merd-i fużūl
Bār-keş etdi aña buldı vüṣūl

915 Sen-daḫı memlū olagör şerʿ-ile
Ere şifā cism-ile cāna bile

916 Nuṭḳ-ı Muḥammed'den ere biñ ḥayāt
Görmeye ten cān o demle memāt

H₁ 54b
صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

917 Can-ı cihāndan daḫı etdi ẓuhūr
Verdi ḥayāt bir ḳurımış posta Nūr

918 Var idi bir şaḫs Benī Künde'den
Server-i ḳavm idi ḳamu bendeden

919 Geldi ḥużūrına Resūl'üñ o merd
Dedi eyā cümleye dermān-ı derd

920 Muʿcize göster bize gelsün yaḳīn
Cümle ḳabīle olalum müʾminīn

921 Dedi aña mefḫar-ı cān Muṣṭafā
Söyle ne gūnā edelüm biz duʿā

H_2 36b 922 Bir deve postını getürdi hemān
Dedi ki bu cilde gele cism ü cān

923 Vaḳt-i mürūr ile olup cismi ḫāk
Bir ḳurımış post idi ol cild-i pāk

924 Cān-ı cihān bāʿiṣ-i ḥayy u ḥayāt
Rīk ile pür eyledi cildi o ẕāt

925 Pāyına ṭurġurdı o cild-i püri
Etdi duʿā ol cemel oldı diri

A 36b 926 Geldi ḥayāt etdi Resūl'e ṣalāt
Gūş ḳılup pīr ü civān-ı kā'ināt

927 Cūşa gelüp cümle-i ḫalḳ-ı cihān
Aḥmed'e verdi ṣalavāt ol zamān

928 Niçe zamān ol cemel-i nuṭḳ-ı pāk
Feyż-ı ḥayāt ile olup tāb-nāk

929 Bārını taḥmīl eder her ḳişi
Her kişi itmām eder ḫʷāhişi

930 Nūr-ı şerīʿatle pür ol ḳalma post
Tā ki senüñ cānuña cān vere Dost

H_1 55a, N 25a

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

931 Ḥażret-i İsḥāḳ bereket vefretin
Etdi ġanemle baḳaruñ kes̱retin

932 Ḥażret-i İsḥāḳ ᶜaleyhi's-selām
Şām civārında edüp ihtimām

933 Ḳarye-be-ḳarye eder idi ḫırām
Daᶜvet ile ḫalḳa verürdi peyām

934 Ḳavm ü ḳabā'il aña ḳıldı taᶜab
Defᶜi içün muᶜcize ḳıldı ṭaleb

H₂ 37a 935 Dediler ey pāk-nihād-ı beşer
Ḳıllet iledür bize şāt u baḳar

936 Eyle duᶜā bizlere versün Ḫudā
Kes̱ret ile şāh u baḳar çār-pā

937 Ḥażret-i İsḥāḳ nebī emr eder
Bir ġanemi aña getürdi nefer

938 Ol ulu dergāha niyāz eyledi
Destini vażᶜ eyledi şāta Nebī

939 Ẓahrını mess eyledi üç defᶜa ol
Emr-i Ḥaḳ ile ġanem oldı ḥamūl

A 37a 940 Hem yine vażᶜ eyledi ḥamlin ġanem
Yetmiş ᶜaded beççe ṭoġurdı o dem

941 Bir baḳarı daḫı edüp böylece
Yetmiş ᶜaded ol-daḫı verdi beçe

942 Ḥaḳ bereḳātın verüp ol ḳaryenüñ
Bī-ḥad ü ᶜadd oldı ṭavārı anuñ

943 Kes̱reti bir mertebe etdi vüfūr
Bildi ḥesābını hemān ol Ġafūr

944 Nūr-ı Muḥammed aña hem-dost idi
Nūr-ı Muḥammed'le peyamber idi

H_1 55b

صلى الهي وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

945 Ḥażret-i Sulṭān daḫı etdi duᶜā
Şāt baḳar vefreti verdi Ḫudā

946 Ḥażret-i Aḥmed bereḳāt-ı zemīn
Faḫr-ı güzīn maẓhar-ı sırr-ı yaḳīn

947 Ḥażretine bir kişi etdi recā
Benī Temīm idi ḳabīle aña

$Ḥ_2$ 37b

948 Faḳr u żarūrī beni ḳıldı żaᶜīf
Ḳavm ü ḳabīle beni bilmez şerīf

949 Yā Şerefü' n-nās baña ḳıl duᶜā
Şāt u baḳar çoḳ vere Mevlā baña

N 25b

950 Emr ḳılup ḥażret-i Faḫr-ı cihān
Vardı getürdi o kişi ol zamān

951 Bir ġanem ammā ki mū'niṣ-ṣıfāt
Etdi duʿā aña o Nuṭḳ-ı ḥayāt

952 Ẓahrını mess eyledi şātuñ Ḥabīb
Ḥāmileten ol ġanem oldı ʿacīb

953 Ḥamlini vażʿ eyledi ol dem ġanem
Yetmişe bāliġ beçe ṭoġdı o dem

A 37b 954 Eyledi Ḥaḳ ol kişiyi muġtenem
Bī-ḥad ü ʿadd oldı baḳarla ġanem

955 Sen daḫı ʿarż eyle niyāzuñ aña
Vere Ḫudā vefret-i s̱ervet saña

956 Saʿy ḳılup şerʿ-ile ḳıl ittiṣāf
Tā olasın Ḥażret ile sīne-ṣāf

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

957 Ḥażret-i İsḥāḳ ederdi kelām
Yırtıcı ḥayvānlar ile lā-kelām

H_1 56a 958 Ḥażret-i İsḥāḳ'a dedi ḳavm-i gūl
Ḥażretüñi biz bilelüm ḥaḳ Resūl

959 Līk tekellüm edüp enʿām ile
Ol da tekellüm ḳıla ikrām ile

960 Ḥāżır o mevżiʿde var idi biri
Gürg idi dediler aña eks̱eri

H_2 38a

961 Eyledi taṣrīḥ tevārīh-yāb
Ḥażret-i İsḥāḳ aña ḳıldı ḫiṭāb

960 Her ne ḫiṭāb etdi ise gürge o
Gürk aña verdi cevāb-ı nīgū

963 Eyledi taṣdīḳ Nebī-yi Ḥaḳ'ı
Gūş ḳılup cümle saʿīd u şaḳī

964 Eylediler ḫalḳ taʿaccüb aña
Ḳurd faṣīḥ ola tekellüm-nümā

965 Nūr-ı Muḥammed'le olur cümle bu
Eyler anuñ ḥürmetine Ḥayy ü Hū

966 Nūr-ı Muḥammed saña şerʿ-i mübīn
Fiʿle getür şerʿini sen ol emīn

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 38a

967 Ḥażret-i Sulṭān'da daḫı böyle ḥāl
Kes̱ret ile vāḳıʿ olurdı mis̱āl

968 Bir gün idi ḥażret-i Nūr-ı ʿazīm
Zümre-i aṣḥāb ile olmış nedīm

N 26a

969 Seyr ile bir vādiye ḳılmış ʿubūr
Aña ṣalāt eyler idi mār ü mūr

970 Ḳarşularından görinüp bir ġubār
Anları düşmānı ola dedi yār

971 Ḳıldı tebessüm aña Faḫr-ı cihān
Pes naẓar etdiler aña yār ü cān

Ḫ1 56b 972 Gördiler ol dem niçe enᶜām ü ded
Müttehiden ḳarşu gelür gürg esed

973 Cümlesi ādāb ile verdi selām
Eylediler Ḥażret'e ikrām-ı tām

H2 38b 974 Cümle ṣalāt eylediler bi'l-lisān
Mecmaᶜ-ı aṣḥāb işitdi ᶜayān

975 Ḥażret ile niçe su'āl ü cevāb
Söyleşüben añladılar ḫoş ḫıṭāb

976 Eylediler niçe ḥużūᶜ ü ḫuşūᶜ
Mavṭın-ı aṣla yine cümle rücuᶜ

977 Bu ḫaber ᶜālemlere buldı şüyūᶜ
Aṣlına döndi niçe niçe fürūᶜ

978 Sen daḫı aṣluñ bilüp eyle rücūᶜ
Maḥv ola bi'l-cümle bu fānī fürūᶜ

979 Ḥubb-ı vaṭan olıcaḳ īmāndan
Ḥubbuñı dūr eyleme sen āndan

980 Ḥubb-ı Ḥabīb-i ḥarem-i Kirdigār
Aṣluña iltür seni ey ḫoş-şiᶜār

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 38b **Muᶜcizāt-ı Ḥażret-i Yaᶜḳūb ᶜAleyhi's-selām**

981 Faṣl yine ḥażret-i Yaᶜḳūb'dan
Verdi ḫaber muᶜcize-i ḫūbdan

982 Aña emānet idi nūr-ı Resūl
Maṭlabını Rabb eder-idi ḳabūl

983 Ḥażret-i Yaᶜḳūb ᶜaleyhi's-selām
Eyledi Ken'ān iline ihtimām

984 Daᶜvet eder ḫalḳı yemīn ü yesār
Muᶜcize-ṭālib olur andan şerār

H1 57a

985 Var idi bir bādiye seng-i meder
Ġars u zirāᶜat aña etmez es̱er

986 Pes dediler bādiye-i seng-sār
Ḫāk ola ġars u zirāᶜat-s̱emār

H2 39a

987 Yaᶜnī anı mezraᶜa ḳābil ola
Ġars olınup mīvesi ḥāṣıl ola

988 Ḥażret-i Yaᶜḳūb ᶜaleyhi's-selām
ᶜArż edüp ol ḥāleti Ḥaḳḳ'a temām

989 Etdi temennā ki ḥacer ḫāk ola
Mezraᶜa-i pāk u şecer-nāk ola

990 Ḥażret-i Ḥaḳḳ etdi duᶜāsın ḳabūl
Hīç ḫilāf ola mı nuṭḳ-ı Resūl

N 26b 991 Cümleten ol vādī olup ḫāk-i pāk
Mezraᶜa vü naḫli ᶜaceb mīve-nāk

992 Ḫalḳ zirāᶜatle olup kāmrān
Oldı zirāᶜatle o tih gülsitān

993 Seng ise de bir kişinüñ meşrebi
Anı nerim ede şeriᶜ mektebi

994 Ḫulḳ-ı Muḥammed'le ola kām-yāb
İki cihān ḥāli aña müsteṭāb

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

A 39a 995 Ḥażret-i Aḥmed daḫı etdi anı
Aña daḫı verdi anı ol Ġanī

996 Nūr be-būstān-ı maᶜānī Resūl
Cümle ẓuhūrātda aṣl-ı uṣūl

997 Eyler iken ᶜazm-ı sefer bir zamān
Geldi biraz ḳavm aña ḳarşu hemān

998 Dediler ey mefḫar-ı bāy u gedāy
Luṭf-ile manẓūruñuz olsun bu cāy

H_1 57b 999 Gördi ki bir bādiye seng-i siyāh
Dedi nedür maṭlabuñuz ey sipāh

H_2 39b 1000 Dediler ol vādi-i ḫāk isterüz
Seng-i mederden anı pāk isterüz

1001 Tā ḳılalum mezraᶜa ol cāları
Ġars edelüm naḫle-i ḫurmāları

1002 Faḳr ile aḥvālümüz oldı tebāh
Merḥamet eyle bize ey Pādişāh

1003 Etdi duᶜā pertev-i nūr-ı ezel
Ḫāke mübeddel ola tā ol maḥal

1004Ḥażret-i Ḥaḳḳ etdi duᶜāsın revā
Ḫāke mübeddel olup ol seng-hā

1005 Mezraᶜa ḳıldılar anı dūdmān
Cümle müselmān olur ol ḫānumān

1006 Sen de niyāz eyle duᶜā-yı Ḥabīb
Ḫulḳuñ ala ḫulḳ-ı Ḫudā'dan naṣīb

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1007 Ḥażret-i Yaᶜḳūb cebel naḳlini
Etdügidür gūş et anuñ naḳlini

1008 Mevżiᶜ-i Kenᶜān be-emr-i Ḫudā
İki cebel beynine düşmiş ḳara

A 39b 1009 Yaᶜnī maḥal teng idi gūyiyā
Ḫalḳ maᶜāşına verürdi ezā

N 27a 1010 Ḥażret-i Yaᶜḳūb'a ederler ricā
Kim bu cibāl ortası vāsiᶜ ola

1011 Eyle duʿā ola be-emr-i Ḫudā
İki cebel biri birinden cüdā

1012 Ḥażret-i Yaʿḳūb duʿā eyledi
Ol ulu dergāha ricā eyledi

H_1 58a ,H_2 40a

1013 Oldı ḥakīḳatde be-emr-i Muʿīd
İki cebel biri birinden baʿīd

1014 Vüs'at u füsḥat ile Kenʿān ili
Oldı müferriḥ çü cinān mübdeli

1015 Bizde daḫı iki cebel vardur
Nefs ü beden her biri der-kārdur

1016 Olsa Ḥabīb-i dü cihāndan eṡer
Olmaya rūḥ üzre beden muʿteber

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

1017 Ḥażret-i Sulṭān daḫı etdi duʿā
Bir cebelüñ naḳlini ḳıldı Ḫudā

1018 Mefḫar-ı cān Ṭā'if'e ʿazm eyledi
Ḫalḳını Ḥaḳ daʿvete cezm eyledi

1019 Anlara da Ṭā'if'üñ ehli ḳamu
Muʿcize teklīfin edüp rū-be-rū

1020 İki cebel ola yerinden cüdā
Beynleri vüsʿat u füsḥat bula

1021 Böyle maḥalle anı taʿlīḳ ile
ʿĀciz olup Ḥażret'i tażyīḳ ile

1022 Daʿvetine etmeyeler iltica
ʿĀciz olup bulalar andan rehā

A 40a 1023 Ḥażret-i Peyġamber-i baḥr-ı ṣafā
Ḥażret-i Allāh'dan edüp ricā

1024 Ḳudret-iḤaḳ'la iki kūh-ı ʿaẓīm
Birbirine dūr olup oldı muḳīm

1025 Anı müşāhid olup ol ṭā'ife
Pertev-i īmān pür olur Ṭā'if'e

H_2 40b 1026 Her kişide niçe cebel vardur
Rūḥını tażyīḳ ile derkārdur

H_1 58b 1027 Şerʿ-i Muḥammed'den erince eṡer
Kūh-ı beden nefs ile eyler güẕer

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1028 Ḥażret-i Yaʿḳūb atup āleti
Oğlına erişdügidür ey fetī

N 27b 1029 Ḥażret-i Yaʿḳūb'a o ḳādir Ḫudā
Vermiş idi on iki ferzend-hā

1030 Biri Yehūdā idi eşcaʿ-mizāc
Düşmen ile etmez idi imtizāc

1031 Var idi ʿAmlām denür bir kişi
Ceng ü cidāl idi cihānda işi

A 40b 1032 Etdi Yehūdā ile ceng ol ʿanūd
Aldı Yehūdā eline bir ʿamūd

1033 Ceng eder iken aña erdi ḳażā
Ḥikmet ile oldı şikest ol ʿaṣā

1034 Dest-i Yehūdā'da ḳırıldı ʿaṣā
Eyledi Yaʿḳūb'a o demde nidā

1035 Dedi Yehūdā aña yetiş (yā) ebī
Olmaya maġlūb ḳuvā-yı nebī

1036 Yetmiş (iki) fersaḫ idi arası
Ḥażret-i Yaʿḳūb'a ciger-pāresi

1037 Gūş edüp ol ṣavt u ṣadāyı hemān
Şıçradı saḳf üstine çıḳdı revān

1038 Ġayrı ʿaṣā eyledi endāḫte
Ceng içün olmış idi perdāḫte

H_2 41a 1039 Vardı Yehūdā yedine ol ʿaṣā
Verdi anuñ ile o şaḫṣa fenā

1040 Her ki meded isteye Allāh'dan
Erişe feryād-res ol Şāh'dan

H₁ 59a 1041 ʿAşḳına Peyġamber'inüñ ol Aḥad
Düşmüşe bī-çāreye eder meded

صل الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

1042 Ḥażret-i Sulṭān daḫı seyfin atar
Ḥaydar-ı Kerrār'a o demde yeter

1043 Ḥaydar-ı Ḳerrār'a sefer emr eder
Emre iṭāʿat ile Ḥaydar gider

1044 Vardı ġazā ḳaṣdına kāfirlere
Tīġ ü teber urdı o münkirlere

1045 Ceng içinde gider iken ʿAlī
Tīġ ḳażā ile ḳırıldı velī

A 41a 1046 Ḳavm ʿAlī'yi göricek bī-silāḥ
Geldi bu melʿūnlara inşirāḥ

1047 Zāġ gibi üşdiler ol servere
Yaʿnī ki furṣatdur ol ebterlere

1048 Çünki bunı gördi ʿAlī ol zamān
Ḥażret-i Sulṭān'ı çaġırdı hemān

1049 Ḥażret-i Sulṭān'a yetişdi ṣadā
Gūş ḳılup anı Resūl-i Ḫudā

N 28a 1050 Devlet ile saḳfe ʿurūc eyledi
Bildi ki küffār ḫurūc eyledi

1051 Muʿcize destiyle o Şāh-ı cihān
Seyfini endāḫte ḳıldı hemān

H₂ 41b 1052 Ḳuvvet ile gitdi o seyf-i şerīf
Dest-i ᶜAlī'ye varup oldı redīf

1053 Çün Esadullāh'a erişdi ḥısām
Mecmaᶜ-ı aᶜdāyı edüp ḳatl-i ᶜām

1054 Tīġ-i ḳahır sīnelerin çāk edüp
Serleri ṭop perlerini ḫāk edüp

H₁ 59b 1055 Ḳalᶜayı fetḥ eyledi ol dem ᶜAlī
Ol Esadullāh veliyy-i Celī

1056 دمّکدمّی anı ṣaf eylemiş
جسمکجسمی 'ye mużāf eylemiş

1057 Nūr-ı Muḥammed aña hem-dem müdām
Pertev-i Aḥmed aña maḥrem müdām

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

Muᶜcizāt-ı Ḥażret-i Yūsuf ᶜAleyhi's-selām

1058 Faṣl-ı nebī Yūsuf ᶜaleyhi's-selām
Muᶜcizesiyle ḳalem etsün ḫırām

1059 Rabṭ ola tā ḥażret-i esrārına
Gūş olalum naḳline āsārına

A 41b 1060 Ḥażret-i Yūsuf ḥasenü'l-vech ü ḳalb
Nūr-ı Ḫudā nūrını çün ḳıldı celb

1056a "Demmüke demmī" (Kanın kanım)
1056b "Cismüke cismī" (Cismin cismim)

1061 Nevbet-i biʿset aña oldı ʿaṭā
Ol daḫı maḫlūḳa olup reh-nümā

1062 ʿİzzet ile bir gün ʿudūl eyledi
Mālik-i Ṣanʿāya nüzūl eyledi

1063 Bāġ idi menzilleri būstān idi
Berg ile bār ile gülistān idi

1064 Yūsuf-ı ṣıddīḳ edüp daʿveti
Mālike ʿarż eyledi ol behceti

1065 Mālik-i Ṣanʿā veledi ʿār eder
Muʿcizeden ṣoñraya iḳrār eder

H_2 42a

1066 Yaʿnī bu bāġ içre olan berghā
Cümle ḥarīr ola buyur sen Şehā

1067 Ḥażret-iYūsuf o dem etdi duʿā
Pāk ḥarīr oldı hemān berghā

H_1 60a

1068 Ermiş idi nūr-ı Muḥammed aña
Ḥüsn aña o nūr ile oldı dütā

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1069 Ḥażretümüz etdi edīmi ḥarīr
Bu daḫı aġrebdurur olma ḍarīr

N 28b

1070 Ḥażret-i Sulṭān-ı cihān yevm-i ʿīd
Fāṭıma'ya vardı ki ʿīdüñ saʿīd

1071 Fāṭıma'yı gördi Resūl-i Ḫudā
Ḥüzn ile ālūdedür ol ḫoş-liḳā

1072 Ḥikmetini eyledi andan su'āl
Dedi eyā Maẓhar-ı sırr-ı cemāl

1073 Ḥamd ki ʿīd eyledi bu yevmi Ḥaḳ
Mekteb-i ṣādīden alındı sebaḳ

A 42a 1074 Sizde ḥüzün neşvesi olmaḳ ʿaceb
Ḥikmetini söyle ey ʿālī-neseb

1075 Ḥażreti Zehrā dedi bā-ṣad edeb
Sizlere maʿlūmdur ey ḫās-ı Rab

1076 ʿĪd deyüp oldı mülebbes bu nās
İki gözüm nūrına yoḳdur libās

1077 Yaʿnī Ḥasan ile Ḥüseyn-i saʿīd
Giymediler tāze ḳabā yevm-i ʿīd

H_2 42b 1078 Ḥażret-i maḥbūb-ı Ḫudā nūr-ı cān
Emri ile geldi iki saḫtiyān

1079 Añā duʿā etdi o Ḥaḳ'dan ḫabīr
Ṣaḫtiyānı eyledi fāḫır ḥarīr

1080 Daḫı ḥarām olmamış idi ḥarīr
Anı ḳabalandı iki bī-naẓīr

1081 Nuṭḳ-ı Muḥammed es̱erin gör ki tā
Niçe sever bilesin anı Ḫudā

H₁ 60b

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1082 Ḥażret-i Yūsuf (daḫı) gör neyledi
Dīde-i aʿmāyı baṣīr eyledi

1083 Ḥüsn ilinüñ Yūsuf-ı Kenʿān'ını
Bilmek içün getrüdiler bir ṣabī

1084 Dīdesi aʿmā idi hemçü ḍarīr
Eylediler aña ricā-yı baṣīr

1085 Bürḳaʿ ile dīdesi mestūr idi
ʿArż-ı cemāl etmege maʿẕūr idi

1086 Ḥażret-i Yūsuf aña emr eyledi
Bürḳaʿuñı al yüzüñden dedi

1087 Aldı ṣabī bürḳaʿını rūydan
Yūsuf'a ʿarż etdi cemāl-i ḥasen

A 42b

1088 Ḥażret-i Yūsuf aña etdi duʿā
Manẓarasın Ḫālıḳ'a ḳıldı recā

1089 Bür'-i tamām erdi ṣabīye hemān
Gördi baṣīretle baṣar rāyegān

N 29a

1090 Ḫalḳ görüp muʿcize-i pür-şükūh
Cümlesi īmāna gelür ol gürūh

H₂ 43a

1091 Eyle duʿā ḥażret-i Peyġamber'e
Saña Ḫudā çeşm-i baṣīret vere

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1092 İşte bunuñ ʿaynını ḳıldı ʿayān
Ḥażret-i aʿyān-ı ʿayān ʿayn-ı ān

1093 Nūr-dih-i ʿayn-ı cihān çeşm-i cān
Dīde-i şems ü ḳamere nūr olan

1094 Ḥażret'ine geldi anuñ bir beden
Gözleri aʿmā idi bir pīrezen

H₁ 61a

1095 Dedi eyā Pertev-i ṣıdḳ u ṣafā
Beni Selīm oldı ḳabīle baña

1096 Mużṭarib etdi beni ʿamyā ḳatı
Çeşmüm içün eyle ricā ṣıḥḥati

1097 Luṭf u kerem ṣāḥibi bir Şāh'sın
Maẓhar-ı gencīne-i Allāh'sın

1098 Her ki gelür Ḥażret'üñe ey Kerīm
Sen aña ikrām edersin ʿaẓīm

1099 Kim ki senüñ dergehüñe erdiler
Ḳalmadı maḥrūm kerem gördiler

1100 Çünki kerem-kārsın ey Ebṭaḥī
Olmaya maḥrūm bu bendeñ daḫı

1101 Ḥażret-i Sulṭān-ı ʿaẓīmü'l-maḳām
Eyledi ḫātūna duʿāyı tamām

A 43a 1102 Çeşmine ḳoydı yed-i beyżāsını
Açdı hemān dīde-i bīnāsını

1103 Gördi baṣīretle baṣar hem-ʿinān
ʿĀlem-i aʿyānı daḫı rāyegān

H2 43b 1104 Sen daḫı gel eyle şerīʿatde dād
Çeşm-i baṣīret saña olsun güşād

1105 Sırr-ı Muḥammed'le gören çeşm-i cān
Rāst görür ʿālem-i ʿaynı ʿayān

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1106 Pīrezeni eyledi Yūsuf nebī
Tāze bekāretli nisālar gibi

1107 Yūsuf-ı ṣıddīḳ ʿaleyhi's-selām
Emr-i Züleyḫā'da edüp ihtimām

1108 Ḳoymış-idi kendi o ʿālī-cenāb
Rūy-ı Züleyḫā'ya edebden niḳāb

H1 61b,N 29b 1109 Eylemedi nehy-i Ḥaḳ'ı irtikāb
Çekdi o yüzden niçe biñ ıżṭırāb

1110 Ekṡeri aḥvālleri maʿlūmdur
Sende bilür ki ne ki mefḥūmdur

1111 Çünki anı Rabb'isi şāh eyledi
Ḥāl-i Züleyḫā'yı tebāh eyledi

* نحن نقص عليك احسن القصص بما اوحينا اليك

1112 Geldi Züleyḫā'ya faḳar yā aʿmā
Pīrezen oldı gören eyler ibā

1113 Cümle ḥikāyetleri maʿrūfdur
Ḳıṣṣası āyāt ile mekşūfdur

1114 Yūsuf-ı Ṣıddīḳ'a Ḫudā-yı celīl
Eyledi irsāl melek Cebre'īl

1115 Eyleye tezvīc Züleyḫā'sını
Ḥāṣıl ede maṭlab-ı aʿlāsını

A 43b / H_2 44a

1116 Yūsuf-ı Ṣıddīḳ çü baḳdı aña
Gördi ḳarı gözleri daḫı aʿmā

1117 Ger sebebin naḳl eder isem saña
Aṭvel olur sen de bilürsin şehā

1118 Etdi recā ḥażret-i Allāh'dan
Derde devā istedi ol Şāh'dan

1119 Ḥażret-i faʿāl-i cemīlü'l-fiʿāl
Verdi Züleyḫā'ya ḥüsün bā-kemāl

1120 Tāze vü ter ḳıldı ten-i pākini
Nūr ḳılup çeşm-i ṭarab-nākini

---

* "Naḥnu neḳuṣṣu ʿaleyke aḥsene'l-ḳaṣaṣı bimā ev ḥaynā ileyke"
([Ey Muhammed!] Biz sana [Bu Kur'an'ı] vahyetmekle geçmiş milletlerin haberlerini sana en güzel bir şekilde anlatıyoruz). 12 (Yūsuf) 3

1121 Zülfini cādūya edüp dām-gāh
Eyledi müjgānını sehm-i siyāh

1122 Rūḫleri zeyn eyledi ḫāl-i siyāh
Etdi işāret ki budur būse-gāh

H_1 62a 1123 Geldi Züleyḫā'ya şebāb ü ṣıġār
Eyledi dūşīzelere iftiḫār

1124 Baᶜde tezevvüc aña Perverdigār
On iki ferzend verür ḫoş-ᶜiẕār

1125 Pīrezene verdi Ḫudā çoḳ veled
Sen de er ol saña da ersün reşed

1126 Yūsuf-ı ṣıddīḳ-ı ṣadāḳat-şiᶜār
Eyler idi anuñ ile iftiḫār

1127 Nūr-ı Muḥammed'le çün ol meh-cebīn
Rūy-nümā oldı Ḫudā'sı muᶜīn

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

1128 Pīrezeni ḥażret-i Sulṭān-ı cān
Daḫı bikir eyledi çün duḫterān

H_2 44b, N 30a 1129 Zübde-i maḫlūḳ-ı kerīmü'l-vefā
Ḥażret-i maḥbūb-ı Ḫudā Muṣṭafā

A 44a 1130 Geldi Ḫuzeyme o kerem-kānına
Rāġıb olup luṭfına iḥsānına

1131 Dedi eyā derdlerüñ çāresi
Saña gelür ādemüñ āvāresi

1132 Ben ḳuluñuñ zevcesi var pīrezen
Ḥüsn ile mümtāz idi ḫulḳı ḥasen

1133 Aṣl ü nesil ṣāḥibi ʿālī-neseb
ʿIrḳı ʿaẓīmü'l-kereme münteseb

1134 Rāżı vü ḫoşnūd idüm andan tamām
Baña mürāʿāt eder idi müdām

1135 Līk anuñ sinni kes̱īr olmaġın
Ṭabʿuma nefret getürür ol ḳarīn

1136 Ben ḳuluña luṭf edüp eyle duʿā
Tāze vü ter eyleye anı Ḫudā

H1 62b 1137 Niçe zamān daḫı anuñla faḳīr
Üns ḳılam tā ki olam ben de pīr

1138 Cūş ḳılup merḥamet-i Aḥmedī
Eyledi ʿālī o mübārek yedi

1139 Dedi eyā Ḫālıḳ-ı pīr ü civān
Cümle-i bīçāreye sen Müsteʿān

1140 Vefret-i cūd u keremüñden Şehā
Mihr ü meh oldı mül-i nūr u żiyā

1141 Bunca zamān oldı ki şems ü ḳamer
Nūr u żiyā ile bulur zīb ü fer

1142 Nev-be-nev anlara verürseñ es̱er
Bulmadı sinn ol iki şaḫsa ẓafer

1143 Luṭfuñ ile eyle ʿaṭā ey Laṭīf
Şād ola fażluñla şu ʿabd-ı żaʾīf

H_2 45a 1144 Luṭf et o ḫātūna ṭarāvetli ten
Hem vere feyżüñ aña ḥüsn-i ḥasen

A 44b 1145 Etdi Ḥabīb'ine kerem Kirdigār
Ḳıldı o ḫātūnı ṭarāvet-şiʿar

1146 Tāze vü ter ten eder iḥsān aña
Cān ü ten oldı serāpā dütā

1147 Bādiye ḫalḳı görüp ol ḥāleti
Cümlesi taṣdīḳ edüp Ḥażret'i

1148 Ḥüsn-i ṣadāḳat ile pīr ü civān
Tāzelenüp cümle olur müslümān

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

Muʿcizāt-ı Ḥażret-i Yūnus ʿAleyhi's-selām

N 30b 1149 Faṣl-ı nebī Yūnus-ı ẕü'l-iḳtidār
Muʿcizesi naḳline verdük ḳarār

H_1 63a 1150 Tā ki ola ḥażret-i Sulṭān'umuz
Muʿcizesi cān-ı ten ü cānumuz

1151 Ḥażret-i Yūnus ve ᶜaleyhi's-sürūr
Nūr-ı Muḥammed aña etdi ᶜubūr

1152 Biᶜs̱et ile oldı müşerref hemān
Daᶜvet eder ḳaryesin evvel o cān

1153 Ḫalḳ anı taᶜcīze cesāret eder
Herbiri bir ḥāle neẓāret eder

1154 Dediler aña ḥaşerāt-ı zemīn
Eyleye taṣdīḳ seni bi'l-yaḳīn

1155 Ḥażret-i Yūnus daḫı etdi duᶜā
Ḥażret-i Ḥaḳ'dan anı ḳıldı ricā

1156 Emr-i İlāhī'ye iṭāᶜat eder
Cānib-i kuhsāra işāret eder

H₂ 45b 1157 Dabbeler ol kūhda vāfir idi
Yaᶜnī kelerlerle o cā pür idi

1158 Çünki işāret eder ol pāk ẕāt
Cümle cebelde olan ehl-i ḥayāt

A 45a 1159 Emrine tābiᶜ oluban geldiler
Maḳṣad-ı Yūnus ne idi bildiler

1160 Dediler ey ḳavm-i felek-iᶜtiḳād
Yūnus'a peyġamber-i ᶜālī-nijād

1161 Luṭf-ı Ḫudā etdi sizi ādemī
Tā bilesüz luṭfı ile ān demi

1162 Eyleyesüz münzeline iʿtimād
İki cihānda olasuz ber-murād

1163 Sizler içündür yine bu luṭf-ı Ḥaḳ
Ḥażret-i Yūnus'dan aluñ siz sebaḳ

1164 Etdi Ḫudā Yūnus'ı peyġamberi
Tā ola maḫlūḳa cinān rehberi

H1 63b 1165 Böyle şehādet edüp ol ḍabbeler
Nuṭḳ u zebān ile olup nükte-ver

1166 Ḳudret-i Allāh'a nihāyet mi var
Sırr-ı İlāh'a ḥad ü ġāyet mi var

1167 Dabbe kelerdür yine ḥayvandur
Ḳudret-i Ḥaḳ ṭaşları gūyāndur

1168 Söyle eyā nuṭḳ-ı güher ṣāḥibi
Eyle ṣalāt ile selām-ı nebi

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

N 31a 1169 Ḥażret-i Peyġamber'e daḫı hemān
Dabbe keler nuṭḳını ḳıldı ʿayān

H2 46a 1170 Mefḫar-ı ʿālem dil-i her bā-zebān
Nuṭḳ-ı ṣafā-baḫş-ı faṣīḥü'l-lisān

1171 Ḥażretine ḳavm-i ʿArab geldiler
Daʿvi-i peyġamber īyi bildiler

1172 Var idi bir ḍabbeleri anlaruñ
Dabbe ise vaḥşisi ḥayvānlaruñ

A 45b 1173 Dediler ey mefḫar-ı insān u cān
Eyle bize āyet-i muʿciz-beyān

1174 İşbu keler nuṭḳa gelüp söyleye
Ṣıḥḥatüñi bize beyān eyleye

1175 Dedi o dem ḥażret-i Nuṭḳ-ı cihān
Ol kelere söyle kimem ben ʿayān

1176 Dabbe hemān nuṭḳa gelüp söyledi
Ḥażret-i Sulṭān'ı beyān eyledi

1177 Dedi ki sen ḥażret-i Ḥaḳ'dan yaḳīn
Cümle ʿavālimde Resūl-ı mübīn

1178 Ḥażret-i Peyġamber-i ʿālī-cenāb
Sensin eyā bāʿiṡ-i nuṭḳ u kitāb

H_1 64a 1179 Dedi daḫı söyledi bī-iştibāh
Nuṭḳ-ı şehādetle verür intibāh

اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمداً عبده ورسوله *

1180 Böyle şehadet edicek ol keler
Gūş ḳılup bī-ḫaber aldı ḫaber

---

* "Eşhedü en lāilāhe illallāh ve eşhedü enne Muḥammeden ʿabdühū ve resūlühū" (Allah'tan başka ilāh olmadığına ve Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna şahitlik ederim).

1181 Cümlesi īmāna gelüp ol gürūh
Oldılar aṣḥāb-ı ṣafā pür-şükūh

1182 Sen de şehādet ile ikṣār ḳıl
Ẕikr-i Ḥaḳ ile dilüñi yār ḳıl

1183 Eyledi Peyġamber-i āḫır-zamān
Ẕikr-i Ḥaḳ'uñ keṣretini armaġān

H₂ 46b 1184 Ümmetine ẕikr-i Ḥaḳ'uñ keṣretin
Emr ḳılup söyledi keyfiyyetin

1185 Yaʿnī dedi keṣret ile ẕākiri
Eyledi Allāh ḫaṭardan berī

1186 Niʿmetinüñ ere aña keṣreti
Şükr edenüñ zā'id ola niʿmeti

1187 Böyle ḫaber verdi Resūl-i mübīn
Keṣret-i ẕikr-i Ḥaḳ'ile ol emīn

صل الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

A 46a 1188 Yūnus-ı cān ḳıldı ḥadīdi zeheb
Ḥāżır olan gördi bu ḥālātı hep

N 31b 1189 Ḳarye-i تنوى zaʿīmi gelür
Yūnus'a bir ḫalḳa getürdi demür

1190 Dedi nebīseñ eger ey ḫoş-ṣıfāt
Eyle temennā görelüm muʿcizāt

1191 İṣbu demür ḫalḳaya eyle naẓar
Ede o kīmyā naẓar aña es̱er

H₁ 64b

1192 Şems ola ol ḫalḳa ṣaḥīḥü'l-ʿayār
Ehl olan daḫı ede iʿtibār

1193 Seng-i miḥekk etmeye anı delīl
Tā ki ola biʿs̱etüñe ḫoş delīl

1194 Ḥażret-i Yūnus o dem etdi duʿā
Eyledi maḳbūl duʿāsın Ḫudā

1195 Etdi iḥāle ẕehebe ol ḥadīd
Şems-i muṣaffā aña olmaz nedīd

1196 Eylediler anı miḥekk-imtiḥān
Anda da şemsiyyetin oldı ʿayān

H₂ 47a

1197 Şübhesi refʿ oldı ḳamu ʿālemüñ
Mertebesin añladılar ādemüñ

1198 Eylediler dīnini cāndan ḳabūl
Etdiler iḳrār-ı nebī vü resūl

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1199 Ḥażret-i Sulṭān naẓarı kīmyā
Eyledi altun demüri bī-riyā

1200 Geldi Fedek ḳalʿasınuñ ʿaskeri
İstediler ḥażret-i Peyġamber'i

1201 Dediler ey Faḫr-ı dil-i mü'minīn
Muᶜcize göster bize gelsün yaḳīn

A 46b 1202 İşbu Fedek ḳalᶜası ḳurbına gel
Ḫalḳasın altun ḳılup bī-bedel

1203 Ḫalḳaya kīmyā naẓaruñdan es̱er
Seyr ḳılup bā-baṣar u bī-baṣar

1204 Eyledi iḳbāl-i Resūl-i İlāh
Eyledi ol bāba naẓar çün o Şāh

1205 Ḫalḳa ile bābı da altun olur
Emr-i İlāhī'yle ẕeheb-gūn olur

H_1 65a 1206 Şübheliler ḳıldı miḥekk-imtiḥān
Cümle bilindi ki ẕehebdür ᶜayān

1207 Ḫāliṣ olup ḳalb-i inās̱ u ẕükūr
Buldılar ol nūr-ı baṣardan ḥużūr

1208 Sen daḫı manẓūr olagör ṭālibā
Tā ki ola cān u tenüñ kīmiyā

N 32a 1209 Şerᶜa iṭāᶜatde olan kimseler
Ol naẓar-ı ᶜāliye buldı ẓafer

H_2 47b 1210 Ḫulḳ-ı Muḥammed'le ḫalūḳ ol yüri
Ḫāliṣen altun olasın serserī

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

Muᶜcizat-ı Ḥażret-i Eyyūb ᶜAleyhi's-selām

1211 Faṣlımuz Eyyūb-ı ṣabūr-ı enām
Muᶜcizesinden de olınsın kelām

1212 Anda idi ḥażret-i nūr ol-zamān
Ṣabrını Allāh aña ḳıldı cenān

1213 Ḥażret-i Eyyūb ᶜaleyhi's-selām
Geldi marażdan aña ṣıḥḥat tamām

1214 Devlet-i māżīsi verildi aña
Etdi ᶜināyetle tecellī H̬udā

1215 Başına Allāh zer etdi nis̱ār
Şekli melāḫ rengi ferāḥ tām-ᶜayār

A 47a 1216 Yağdı çekirge serine şemsden
H̬alḳa meserret getürür lemsden

1217 Şekli ferāḥ ḳıymeti ᶜayn-ı ferāḥ
Ṣūret ü maᶜnāda müzeyyel teraḥ

1218 Şerᶜa o kim baş vere muḫlisen
Başına altun yağa ḫāliṣen

H1 65b 1219 Genc-i meᶜānīye tevaṣṣul ede
Ḥaḳḳ'a Ḥabīb'ine tevekkül ede

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1220 Ḥażret-i Sulṭān Şeh-i kevneyn
Böyle ẓuhūr eyledi fiᶜl-i ḥasen

H$_2$ 48a 1221 Geldi saʿādet ile Faḫr-ı cihān
Ḫāne-i Zehrā'yı edüp nūrdān

1222 Fāṭıma iḳbāl edüp Ḥażret'e
Erdi saʿādet ile ol devlete

1223 Dedi eyā çāre-i her cān u ten
ʿİllet-i cūʿ ile Ḥüseyn ü Ḥasan

1224 Mużṭaribü'l-ḥāl dururlar ḳatı
Luṭf ḳılup defʿ edüñ ol ḥāleti

1225 Etdi duʿā ḥażret-i Sulṭān-ı dīn
Dediler āmīn ḳamu ḥāżırīn

1226 Emr-i İlāhī'yle o laḥẓa hemān
Yaġdı semādan melaḫ-zer ʿayān

1227 Şekli çekirge ʿadedi bī-gümān
Otuz idi dediler ehl-i beyān

N 32b 1228 Her birinüñ vezni se mis̱ḳāl idi
Ṣāḥib-i re's idi per ü bāl idi

1229 Cümle görüp ḫalḳ bu ḳudretleri
Geldiler īmāna yedi serveri

A 47b 1230 Aḥmed-i Muḫtār duʿā eylese
Ḥażret-i Allāh'a ricā eylese

1231 ʿAyn-ı zer olmaḳ saña olmaz baʿīd
Her gece ḳadr ola vü her rūz ʿīd

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

H1 66a 1232 Ḥażret-i Eyyūb duʿāsında çün
Aṣl-ı binā Ṭūr dağıdur bī-sütūn

1233 Ḥażret-i Eyyūb-ı ṣabūr ol nebī
Ḫalḳını daʿvet idi çün meşrebi

H2 48b 1234 Ḫalḳ aña ʿāciz ola çoḳ işleri
Eyledi teklīf aña her biri

1235 ʿArż ḳılup aña bir ʿālī-binā
Dediler öyleyse eger müddeʿā

1236 Ḳalʿ edelüm ḳalmaya anda sütūn
Ṭura yine işbu binā büsbütün

1237 Ḥażret-i Eyyūb buyurdı duʿā
Eyledi maḳbūl duʿāsın Ḫudā

1238 Cümle sütūnın alıcaḳ ol binā
Ṭurdı kemākān yine ber-hevā

1239 Bu tenūñe çünki sütūndur ḳuvā
Olmasa ẓaʿf erse saña ṭālibā

1240 Şirʿat-i Aḥmed'le ḳavīsin yine
Ṭāʿate tevḥīde cerīsin yine

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1241 Ḥażret-i Sulṭān'a daḫı bir binā
Üstini yoḳ olmadı aṣlā fenā

1242 Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammed Ḥabīb
Ḥażret-i Ḳayyūm'a ḥabīb-i lebīb

A 48a 1243 Mekke'yi fetḫ etdi be-emr-i İlāh
ʿİzz-ile teşrīf eder ol Pādişāh

1244 Dāḫil olup beyt-i Ebū Sufyān'a
Gitdiler aṣḥāb çep ü eymene

1245 Bir ulu çārṭāḳ var idi ḫānede
Çār sütūn ile ṭururdı dede

H1 66b 1246 Ḥażret ol üstūna işāret eder
Dördi daḫı kendi yerinden gider

H2 49a N 33a 1247 Ḳaldı o çārṭāḳ yerinde tamām
Ṭutdı kemākān direksüz ḳıyām

1248 Ḳanda ise yine ezelki yiri
Oynamadı çār-rükünden biri

1249 Ḥāżır olanlar çün anı gördiler
Cümlesi īmāna gelüp girdiler

1250 Çār-rükün sende ʿanāṣır-durur
Cümleye Ḳayyūm ḳuvālar verür

1251 Tende eger żaʿf-ı ʿanāṣır ola
Şerʿ ile cān ḳulluġa ḥāżır ola

1252 Ḥaḳ verür elbetde ḳuvā-yı ḳavī
Ṭāʿat ile cān ten olur müstevī

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1253 Ḥażret-i Eyyūb gününde serāb
Olduġıdur nuṭḳ-ı duʿā ile āb

1254 Ḥażret-i Eyyūb'e ḳavim geldiler
Çünki nebī iydügüñi bildiler

1255 Ḳarye yanında var idi bir serāb
Görinür idi naẓar ehline āb

1256 Pes dediler ḥażret-i Eyyūb'a ḫalḳ
Eyle duʿā tā ki ḳabūl ede Ḥaḳ

A 48b 1257 Āb ola ṣaḥrāda görinen serāb
Eyle bu luṭf-ile bizi kām-yāb

1258 Ḥażret-i Eyyūb ḳılınca duʿā
Emr-i İlāhī'yle serāb oldı mā

1259 Sen de ʿibādetsüz olursañ eger
Hemçü serāb olmayasın māya yer

H_1 67a, H_2 49b 1260 Ḫulḳ-ı Muḥammed saña nuṭḳ u duʿā
Cūş u ḫurūş eyleye senden de mā

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1261 Ḥażret-i Peyġāmberümüz kām-yāb
Etdügidür Ġulle serābını āb

1262 Şems ü meh ʿālem-i hejdeh hezār
Yaʿnī Muḥammed o şeh-i kām-gār

1263 Niyyet edüp düşmenine ḥamleye
Rāh-güẕār oldı Benī Ġulle'ye

1264 Geldi ḳabīle re'īsi Ḥażret'e
Yüz süriyüp ol ḳadem-i ʿizzete

1265 Luṭfuñ ile şād olur ehl-i cihān
Dedi eyā maṭlab-ı her ins ü cān

1266 Gerçi ki deryā-yı mürüvvetdeyüz
Ġāyet ile māya żarūretdeyüz

1267 Ḥikmet-ile var köyümüzde serāb
Naẓra ile görinür ıraḳdan āb

N 33b 1268 Luṭfuñ ile eyle duʿā ey Şerīf
Ola serāb ümmete āb-ı laṭīf

1269 Bula ḥayāt āb ile ḥayvānumuz
Ere meserretlere hep cānumuz

1270 İşidicek ol yerüñ evṣāfını
Vardı tolandı anuñ eṭrāfını

A 49a 1271 Ḳıldı duᶜā ḥażret-i Sulṭān-ı dīn
Etdi ağız yārın o cāya ḳarīn

1272 Āb-ı laṭīf oldı serāb ol zamān
Gördi ḳamu ḫalḳ-ı cihān rāyegān

H_2 50a 1273 Maẓhar olup luṭf-ı Ḥabīb'e hemān
Mā gibi ṣāfī olıgör ey civān

H_1 67b
صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

Muᶜcizāt-ı Ḥażret-i Şuᶜayb ᶜAleyhi's-selām

1274 Faṣl-ı Şuᶜayb oldı o nūr-ı ṣafā
Erdi aña nevbet-i nūr-ı Ḫudā

1275 Nūr-ı Muḥammed'le olınca be-nām
Biᶜs̱et ile buldı ḳıvām u ḳıyām

1276 Biᶜs̱et olındı çü Şuᶜayb-ı hümām
Ḥażret-i Ḥaḳ'dan aña biñ biñ selām

1277 Ḫalḳını daᶜvet edicek ol Kerīm
Muᶜcizesin istediler ḫalḳ ᶜaẓīm

1278 Medyen idi çünki maḳarr-ı Şuᶜayb
Var idi ḳum ḳavm anı bilmişdi ᶜayb

1279 Eylediler ḳavm nebīye recā
Ol ḳumı Ḥaḳ defᶜ ḳıla bir yaña

1280 Etdi duᶜā Ḥaḳḳ'a Şuᶜayb-ı nebī
Gerçi duᶜādur heme rūz u şebī

1281 Ḳıldı işāret ḳuma Ḥażret hemān
Rūḥ dedi añladı rīk-i revān

1282 Emr-i İlāhī'yle ʿazīmet-künān
Ġayrı yere oldı revān ḳum ol ān

1283 Ḳum gibi bī-ḥadd ü ʿad ü fikrümüz
Olmayalım vāḥid ola ẕikrümüz

1284 Şerʿ ile meşġūl olalum dā'imā
Tā ki gide ṭāʿat ile her hevā

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 49b ,H_2 50b 1285 Ḥażret-i Sulṭān daḫı rīk-i revān
Etdügidür ġayrı maḥalle revān

H_1 68a 1286 Benū Sehil ṭā'ifesi geldiler
Ḥażret-i Sulṭān'a ricā ḳıldılar

1287 Dediler ey çāre-dih ü çāre-cū
Dā'iremüz rīk-i revāndır ḳamu

1288 Çayırumuz yoḳ yine ḥayvānumuz
Ḫāk degül zerʿ ede insānumuz

N 34a 1289 Luṭfuñ ile eyle duʿā bizlere
Rīk revān ola bir āḫar yere

1290 Server-i kevneyn duʿā eyledi
Etdi işāret remele söyledi

1291 Yaᶜnī var āḫar yeri eyle mekān
Tā ki ola bu kişiler şād-mān

1292 Emr-i İlāhī ile rīk-i revān
Aḳdı revān oldı ṣu gibi hemān

1293 Menzil-i āḫarda mekān eyledi
Ḥaḳḳ o yeri hemçü cinān eyledi

1294 Āb gibi himmet-i Peyġamberī
Ḳalbüñe cārī ola bul rehberi

1295 Fikr-i cihān rīk-i revāndur saña
Feyż-ı Muḥammed'le hemān nūr ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1296 Sengi Şuᶜayb eyler idi miss-i ṣāf
Ḫalḳ anuñla olur idi muᶜāf

H_2 51a
1297 Emr-i Ḫudā ile Şuᶜayb-ı nebī
ᶜAleme iḥsān idi her maṭlabı

1298 Sengleri destine alup o cān
Aña duᶜā eyler idi her zamān

A 50a
1299 Dest-i şerīfinde o seng-i meder
Ṣāf baḳır olur idi muᶜteber

H_1 68b
1300 Ümmete iḥsān eder-idi anı
Eyler idi ḫayli faḳīri ġanī

1301 Ehl-i hevā ḳalbi ḳatı sengden
Ḥaẓẓı hemān būy ile rengden

1302 Līk bize lāyıḳ olan ey civān
Şerʿe mülāzım olavuz hemçü cān

1303 Şerʿ-i Ḥabīb-i ḥarem-i Kibriyā
Sengleri eyledi çün mūmyā

1304 Ādem olup olmayavuz biz muṭīʿ
Ādeme lāyıḳ mı ola ey refīʿ

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1305 Dest-i Muḥāmmed'de de seng-i meder
Olur idi eks̱erī şems ü ḳamer

1306 Ḥażret-i Sulṭān'a gelüp gāh gāh
Ṭālib olurlardı verürdi o Şāh

1307 Yaʿnī hemān ḥażret-i Sulṭān-ı dīn
Seng-i mederden ne bulursa yaḳın

1308 Dest-i şerīfine alurdı anı
Nuṭḳ-ı duʿā ile ederdi ġanī

N 34b
1309 Her ne dilerse o Şeh-i kām-yāb
Anı eder Ḫālıḳ-ı ʿālī-cenāb

H_2 51b
1310 Şems ü ḳamer miss ü ḥadīd ol Kerīm
Niçe diler anı ederdi Raḥīm

H_2 52a 1321 Niçe cebel vaḳt-i Muḥammed'de de
Secde eder ḫūb semāᶜ et dede

1322 Yine bizüm Ḥażretümüz Muṣṭafā
Rūḥına biñ biñ ṣalavāt u ṣafā

1323 Mālik eder ol-daḫı bu devlete
Ḳanda ise erer idi ᶜizzete

1324 Yaᶜnī Şuᶜayb'a bir olaydı bu ḥāl
Biñ kez olur Ḥażret'e ḥāl-i muḥāl

1325 Ḥāl bu kim ḥażret-i Peyġamber'e
Eks̱erī olurdı bu ḥāl anlara

H_1 69b 1326 ᶜAzme teveccüh ḳıla bir kūha o
Secde-i taᶜẓīme yere ḳordı rū

A 51a 1327 Ḳaddini ḫam eyler idi rāyegān
Rāst olurdı yine kūh der-zamān

1328 Cümle görürlerdi ᶜayān ᶜayn-ı dīd
Böyle idi ḥażret-i Faḫr-ı saᶜīd

N 35a 1329 Gör kime ümmetsin edüp saᶜy-hā
Ḥāl edeyin hep sünen-i Muṣṭafā

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

Muᶜcizāt-ı Ḥażret-i Mūsā ᶜAleyhi's-selām

1330 Faṣl-ı Kelīm-i mütekellim nebī
Ḥażret-i Mūsā idi Ḥaḳ maṭlabı

1331 Nūr-ı Muḥammed aña erdi ḳaçan
N'eyledi Ḥaḳ ben diyeyim diñle sen

1332 Ḥażret-i Mūsā ve ʿaleyhi's-selām
Ol da ulü'l-ʿazm idi ṣāḥib-niẓām

H2 52b 1333 Cümle-i muʿcizden o şāhuñ ʿaṣā
Muʿcize-i kāmilesidür şehā

1334 Ejder olup yine ʿaṣā olması
Darbı ile Nīl'de yol bulması

1335 On iki rāh olduġı Nīl-i şerīf
Ḳıṣṣası meşhūrdur ey ḫoş-redīf

1336 Sünnī olan geçdiler ol rāhdan
Ḳıbṭīye ol āb olur rāh-zen

1337 Sā'ir-i aḥvāli daḫı yazdılar
Ehl-i beyān dürr-i ʿAden dizdiler

1338 Cümlesini yazmaduġum buʿalīl
Bil ki ḳalīl ola kesīre delīl

H1 70a 1339 Maṭlabumuz midḥat-ı Aḥmed'durur
Mertebe-i ḫulḳ-ı Muḥammed'durur

1340 Ḥubb-ı Nebī sende olursa ʿayān
Ḥubb-ı Ḫudā 'dur yine ol ḥub bedān

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 51b 1341 Aḥmed'e daḫı Aḥad etdi ᶜaṭā
Verdi yed-i pākine bir ḫoş ᶜaṣā

1342 Ḥażret-i Mevlā-yı ḥaḳīḳat-cenāb
Aḥmed'ini ḳılmış idi kām-yāb

1343 Cümleten Allāh aña verdi ḳaḍīb
Anı teᶜāmül eder idi Ḥabīb

1344 Lafẓ-ı ḳaḍīb oldı luġatde ᶜayān
Üç bile maᶜnā ile oldı beyān

1345 Seyf ola yā naḫle budaġ ola ol
Yāḫod ᶜaṣā eyleye anı Resūl

H₂ 53a 1346 Her ne dilerlerse Ḥabīb-i Ḫudā
Öylece eylerdi ḳaḍībi ḳażā

1347 Dürli şekiller mes̱elā ejdehā
Gāh olur seyf ü açar yarahā

1348 Gāhi anı dābbe ḳılup Resūl
Yük götürürdi yine ḥayvānca ol

N 35b 1349 Bār-keş olduḳda o naḫl-ı şerīf
Sā'ir-i ḥayvān olamazdı redīf

1350 Gāhi diler ise Ḥabīb-i kerīm
Yırtıcı nevᶜinden olurdı ᶜaẓīm

1351 Aç gözüñi gör ki Ḫudā'ya Resūl
Böylece maḳbūl idi Allāh'a ol

1352 Sen aña maḳbūl olagör ey saᶜīd
Olmayasın tā ki Ḫudā'dan baᶜīd

H_1 70b

1353 Dest-i şerīᶜatde bulun dā'imā
Şerᶜ seni eyleye insān-nümā

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1354 Muᶜciz-i Mūsā yed-i beyżā ᶜayān
Ekser-i maᶜlūm ya pīr ü civān

A 52a

1355 Ḥażret-i Mūsā yed-i beyżāsını
Der-baġal eylerdi ḳaçan ey senī

1356 Ṭaşra çıḳardukda o dest-i şerīf
Nūr gibi şuᶜle verürdi laṭīf

1357 Aᶜlem-i nās oğlı dedi pür-ḫaber
Ḥażret-i Mūsā'da yed-i muᶜteber

1358 Gėce vü gündüzde o dest-i ᶜulā
Şems ü ḳamer gibi verürdi żiyā

H_2 53b

1359 Hem dedi yāhūd o yed-i pür-żiyā
Berḳ gibi şuᶜle ederdi edā

1360 Dest-i şerīᶜat görinür mü saña
Ol yed-i beyżā gibi ey pür-żiyā

1361 Şerʿi Nebī'nüñ yed-i beyżāları
Mes'ele-i dīnde maʿnāları

1362 Ger göremezseñ gözüñüñ ġaymı var
Kendi hevā vü hevesüñ perde-dār

1363 Kendüñi ḳurtar ḥücüb-i nefsden
Ṭāʿat ile setr edüben pīrehen

1364 Şerʿ-i şerīfüñ yed-i beyżāsını
Tā göresin maṭlab-ı aʿlāsını

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب و نرضى اليه

1365 Ol yed-i beyżāyı Ḥabīb-i Ḫudā
ʿĀleme keşf etdügidür pür-żiyā

H_1 71a
1366 Ġazve-i Ḫandeḳ'de Ḥabīb-i be-nām
Dest-i şerīfini ede nūr-fām

1367 Emr-i Ḫudā ile eder āşikār
Dest-i şerīfi be-kebīr ü kibār

1368 Şuʿle verür dest-i mübārek hemān
Nūr u żiyā ʿālemi ḳıldı cinān

A 52b, N 36a
1369 Nūr-ı żiyā verdi cihāna ʿayān
Şems-i cihān etdi ḥicāb ol zamān

1370 Anı görüp ʿasker-i aʿdā ḳamu
Münhezim oldı ṭağılup sū-be-sū

1363b edüben: edin

1371 Ceng-i Ḥuneyn içre o dest-i şerīf
Yine verüp nūr u żiyā-yı laṭīf

H_2 54a

1372 Cismi ile nūr idi evvel cihān
نور على نور göründi ʿayān

1373 Nūr görüp çünki cihānda ʿadū
Ẓulmete yer ḳalmadı ḳaçdı ḳamu

1374 Nūr-ı Ḫudā şaʿşaʿa ṣalmış saña
Ḥamd-ı Ḫudā eyle şehā ṭurma hā

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

1375 Ḥażret-i Mūsā'ya şeref-cāh olur
Darb-ı ʿaṣā ile baḥir rāh olur

1376 Ḥażret-i Mūsā'yı kelīm-i Celīl
صل نبينا وعليه ey cemīl

1377 ʿAsker-i Firʿavn çün etdi ġulū
Yaʿnī dedi ʿaskerine فاقتلوا

1378 Emr eder Allāh Kelīm'e sefer
Ümmetin aldı o Şeh-i muʿteber

1379 Gitdiler ammā ki tükendi sebīl
Rehlerine sedd-i ʿaẓīm oldı Nīl

H_1 71b

1380 Geldi vaḥiy ḥażret-i Ḥaḳ'dan aña
كاضرب eyā cevher-i cān bā-ʿaṣā

1372b "Nūrun ʿalā nūr" (Fevkālāde, çok güzel)
1376b "Salli nebiyyinā ve ʿaleyhi" (Peygamberimize ve ona dua et!).
1377b fa'ḳtulū" (öldürün).

1381 Yaʿnī Ḫudā dedi aña ol zamān
Darb et ʿaṣāñ-ile bu baḥrı hemān

1382 Ḥażret-i Mūsā edicek ḍarb-ı Nīl
Her vuruşunda açılup bir sebīl

A 53a 1383 On iki ḍarb etdi o dem bā-ʿaṣā
On iki yol eyledi baḥrı Ḫudā

1384 Ṭaġ gibi ṭurdı ṣular fevc fevc
Etmedi aṣlā ḥareket baḥr u mevc

H₂ 54b 1385 Emr-i İlāhī'yle güneş rūzgār
Tīz ḳurutdı yolı hemçü bahār

1386 Ḥażret-i Mūsā maʿa ümmet hemān
Gitdiler ol yollar içinden revān

1387 On iki yol buldılar Allāh'dan
Seyl gibi aḳdılar ol rāhdan

1388 Bir yoluñ aṣḥābı birin görmeyüp
Birbirinüñ ḥāline ʿaḳl ermeyüp

1389 Vehme düşer cümle on iki ferīḳ
Rāha refīḳ evveli sümme't-ṭarīḳ

N 36b 1390 Māya emir ḳıldı Ḫudā-yı cevād
Revzeneler oldı ṣudan bī-ʿidād

1391 Ḳıldı müşebbek ṣuyı H̱ālıḳları
Yaʿnī ki rāḥat geçe ʿāşıḳları

1392 Rāḥat ile geçdiler ol rāhdan
Emn ü emān ḥażret-i Allāh'dan

1393 Birbirini görür idi mü'minīn
Ṣavt u kelām işidilürdi yaḳīn

1394 Biz de iṭāʿat edelüm Ḥażret'e
Rāḥat ile ʿazm edelüm cennete

H_1 72a

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

1395 Ḥażret-i Sulṭān'da daẖı böyle ḥāl
Olmış idi anlara da yā ḥibāl

1396 Ḥażret-i maḥbūb-ı Ḥabīb-i İlāh
Dergeh-i Ḥaḳ'dan ümeme pādişāh

A 53b

1397 Anda daẖı etdi bu muʿciz ẓuhūr
Eyledi iʿzāz aña mā-i ṭahūr

H_2 55a

1398 Mīr-i Ḥabeş yaʿnī Necāşī keyān
Daʿvet eder Ḥażret anı bi'l-cenān

1399 Elçiyi mektūb ile irsāl eder
Elçi Necāşī'ye revāna gider

1400 Elçi ʿaḳībinde Resūl-i güzīn
Kendi daẖı etdi sefer ber-zemīn

1401 Böyle ẓuhūr eyledi ḥikmet siyāḳ
Yollarını kesdi biraz ḳavm-ı ʿĀḳ

1402 Ḥikmet-i Ḥaḳ ceng ü cidāl olmadı
Ḥikmet-i Ḥaḳ'dansa su'āl olmadı

1403 Ṣarf ḳılup rāhını Ḥażret hemān
Baḥra eder rāhları bī-kerān

1404 Çünki çep ü rāst yol olmayıcaḳ
Cādde yol verdi Ḥabīb'ine Ḥaḳ

1405 Ḥażretümüz baḥre işāret eder
Şaḳḳ olur ol baḥr Ḫudā gör n'ider

1406 İki ṭaraf ṭutdı ṣular rāyegān
Cādde rāh oldı vasaṭda hemān

1407 Ṭağ gibi iki ṭaraf ṭurdı āb
Geçdi ṣaḥābiyle Şeh-i müsteṭāb

1408 Ḥażret'e ḳuvvet veren Allāh'a ḥamd
Nuṭḳına ḳudret veren Allāh'a ḥamd

H1 72b 1409 Ḳanda kim irżā-yı Muḥammed ola
Ümmeti de anda selāmet bula

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 54a,N 37a 1410 Bir baḳar ʿużviyle urur ol Kelīm
Ḳātili meyyit ḫaber eyler ʿaẓīm

H2 55b 1411 Bir kişi ḳatl eyledi bir ādemi
Kendüsi ġayb oldı gör ol sersemi

1412 Yaʿnī ki setr etdi ḥakemden özin
Setr ile göstermedi ḫalḳa yüzin

1413 Eyledi daʿvā anı vārişleri
Bilmediler ḳātilini hīç biri

1414 Ḥażret-i Mūsā'ya şenā etdiler
Ḳātili bulmaġı ricā etdiler

1415 Bir baḳaruñ zebḥini emr etdi Ḥaḳ
ʿUżvı ile ol cesedi ede daḳ

1416 Eyledi tafṣīl anı Ḳur'ān tamām
Andan işit eyler iseñ ihtimām

1417 ʿUżv-ı baḳarla cesedi urdılar
Erdi ḥayāt ol cesede gördiler

1418 Ḳātili maḳtūl ḫaber eyledi
Muḥyi-i cān emri ile söyledi

1419 Ḥükm-i ḳażā her ne ise ol zamān
Mūsī-yı ʿİmrān anı etdi ʿayān

1420 Ṣanma ki sırr olmaya ʿaynı ʿayān
Sırruñı pāk eyle ey ʿāḳil hemān

1421 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

H_1 73a

1422 Mefḫar-ı mevcūd ʿaleyhi's-selām
Muʿcizesiyle daḫı oldı tamām

A 54b

1423 Vaḳt-i Peyamber'de de oldı bu ḥāl
İki kişi beynine girdi ḳıtāl

H_2 56a

1424 Urdı biri birini etdi şehīd
Ḳātil-i maḳtūl naẓardan baʿīd

1425 ʿĀciz olur şāhide vārisleri
Diñle ne muʿciz eder ol Server'i

1426 Etdi duʿā ḥażret-i Faḫr-ı cihān
Urdı ḳaḍīb ile o cismi hemān

1427 Emr-i Ḫudā ile gelüp cisme cān
Ṭurdı yerinden o cesed der-zamān

1428 Verdi ḫaber ḳātil-i ẓālimden ol
Ḥükm-i ḳażāyı aña ḳıldı Resūl

1429 Saʿy ḳıl ey ʿāşıḳ-ı ferḫunde-cān
Ḥükm-i ḳażā ere Ḫudā'dan çünān

N 37b

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1430 Ḥażret-i Mūsā cesed-i s̱ābiti
Āteşe ḥarf etdügidür ey fetī

1431 Ḥażret-i Mūsā edicek ᶜazm-ı Ṭūr
Sāmirī dedükleri melᶜūn-ı ᶜūr

1432 Ḳavme ḍalālet içün ol bī-edeb
Bir buzaġu eyledi cism-i ẕeheb

1433 Ḥażret-i Cibrīl izinden meger
Ḫāk alup ṣaḳlamış idi baḳar

1434 Ṣaçdı buzaġuya o ḫāki hemān
ᶜİcl-i ẕeheb verdi ṣadā ol-zamān

1435 Ḳavme ᶜaceb ġulġule düşdi ᶜaceb
Niçeleri ṭondı ḍalāletle teb

H₁ 73b 1436 Düşdiler ol buzaġu sevdāsına
Yaᶜnī perestişleri ġavġāsına

A 55a / H₂ 56b 1437 Ḥażret-i Mūsā gelicek Ṭūr'dan
Gördi ḳavim ṭoldı şer ü şūrdān

1438 Ḳıṣṣası meşhūrdur ancaḳ hemān
Muᶜcizesin yād edelüm rāyegān

1439 Ḥaḳ gelicek zāhıḳ eder bāṭılı
Ḥaḳḳı bulup terk edelüm ᶜāṭılı

1440 Nār ile altun cesedi ol Kerīm
Yaḳdı türāb eyledi hemçü Kelīm

1441 Cism-i ẕeheb yanmaġa ḳābil degül
Ḫārıḳ-ı ʿādetdür ol iş şöyle bil

1442 Cismüñi vü nefsüñi ḫarḳ eyle gel
Tā yuyasın şerr ü şürūrından el

1443 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

1444 Mefḫar-ı kevneyn daḫı yaḳdı ẕeheb
Ḥāżır olan rü'yetine erdi hep

1445 Mefḫar-ı kevneyn Resūl-i güzīn
Ḥażret-i Aḥmed şeref-i ehl-i dīn

1446 Ḥażretine ḥāżır olup bir çeri
Maṭlabın iʿlām eder her biri

1447 Anlar ile vardı bir altun ṣanem
Olmış idi cümlesine muġtenem

1448 Dediler ey āyet-i Rabbü'l-ʿibād
Müslim olup etmeyelüm hīç ʿinād

N 38a

1449 Līk bu altun ṣanemi hemçü ʿāc
Eyle duʿā ile bize bir aġāc

H_1 74a ,H_2 57a

1450 Ḳalbümüzüñ şübhesini defʿ ede
Ẓannumuzuñ ẓulmetini refʿ ede

A 55b 1451 Etdi duʿā ḥażret-i Faḫr-ı cihān
Bāre-i ʿāc oldı ṣanem rāyegān

1452 Āteşe atdı o dıraḫtı Resūl
Yandı ṣanem āteşi ḳıldı ḳabūl

1453 Eyledi ḫākister ol āteş anı
Cümlesi müslim olup oldı senī

صل الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

1454 Düşmen-i Mūsā'ya be-ʿavn-ı Ḫudā
Ḳan olur Nīl-i mübārek şehā

1455 Ḥażret-i Mūsā o Kelīm-i Ḫudā
Etdi duʿā ḳan olup cümle mā

1456 ʿAsker-i Firʿavn-ı felāket-me'āb
Teşne-leb ammā ki dem olmışdı āb

1457 Mü'mine mā Ḳıbṭiye ḫūn oldı ṣu
Ḳıṣṣası meşhūr bilürler ḳamu

1458 Mā alup içerler-idi Sıbṭiyān
Cümlesi maḥrūm idi Ḳıbṭiyān

1459 Ḳıbṭīsi Sıbṭī'ye ricā eyleyüp
Bir ḳabı Sıbṭī kişi mā eyleyüp

1460 Bir ṭarafından anı Sıbṭī içer
Bir ṭarafından daḫı Ḳıbṭī içer

1461 Ḳıbṭī'nüñ içdügi yine ḳan olur
Sıbṭī'ye āb u tenine cān olur

1462 Bir ṣu Müselmān'a olur nūş-ı cān
Ol ṣu yine Ḳıbṭī'ye ḳan oldı ḳan

H₂ 57b 1463 Muʿcize-i ḥażret-i Mūsā'yı gör
Anda emānet idi ol demde nūr

A 56a ,H₁ 74b 1464 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yār-ı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

1465 Ḥażret-i Sulṭān'da da ḫūn oldı āb
ʿAfv ḳılınca o Şeh-i müsteṭāb

1466 Eyler iken ʿazm-ı sefer Faḫr-ı cān
Ḥażret-i Peyġamber-i āḫır-zamān

1467 Beni Kilāb künyeli bir dūd-mān
Var idi rāh üzre ṣulı bir mekān

1468 Cümle-i aṣḥāb-ı güzīn teşne-gān
Uġradılar isteyü āb-ı revān

1469 Gelmedi ḫoş iş bu nādānlara
Buḫl ile mā vermediler cānlara

N 38b 1470 Çünki bular ḳadr-i nebī bilmedi
Faḫr-ı cihān'a daḫı ḫoş gelmedi

1471 İncinüp ol ḳavme edüp inkisār
Çeşmeleri cümle olur ḫūn-nis̱ār

1472 Cümleten ırmaḳları ḫūn olur
Çāhları daḫı ciger-gūn olur

1473 Gördi bu ḥālātı kilāb-ı Kilāb
Cümleyi maḥv eyledi vehm-i ḥicāb

1474 Tevbe ḳılup geldiler ol Ḥażret'e
Yüz süridiler o dür-i devlete

1475 Ḳanı kerem ey Kerem-i her cihān
Siz de bilürsiz ki yumaz ḳanı ḳan

H₂ 58a 1476 Cürm-ile ʿıṣyānumuz oldı ʿayān
ʿAfvuñ-ile eyle bizi şād-mān

1477 Ḳan daḫı etmiş iseñ ey Kerīm
Āb-ı teraḥḥümle bu şū ey Raḥīm

A 56b, H₁ 75a 1478 ʿĀdet-i aṣḥāb-ı kerem dā'imā
Ḳanı daḫı yıḳamadur cān-ı mā

1479 ʿAfv edüp ol Şāh-ı kerīmü'l-ḫıṣāl
Etdi duʿā çünki bilindi me'āl

1480 Ḥamd İlāhī saña biñ biñ s̱enā
Ümmeti ḳılduñ bizi etdüñ ʿaṭā

صلى الهی وسلم علیه
اوض عن اصحاب ونرضی الیه

Muʿcizāt-ı Ḥażret-i Dāvūd ʿAleyhi's-selām

1481 Faṣl-ı melāyim dedi Dāvūd'dan
Nāḳıl-ı aḥvāl-i bu deyr-i kühen

1482 Tavṭi'adur muʿcize-i Aḥmed'e
Gūş ḳıl ey ʿāşıḳ-ı miḥnet-zede

1483 Ḥażret-i Dāvūd ʿaleyḥi's-selām
Şemʿ gibi āheni eylerdi rām

1484 Günde birer zırh düzerdi anı
Beyʿ eder idi o kerīm ü senī

1485 Ehl ü ʿayāline kifāyet ḳadar
Verür idi ġayrısın iḥsān eder

1486 Öyle kerīm idi o maʿnāya cān
Ḥāline ḥayrān olurdı cihān

1487 Nūr-ı Muḥammed'le edüp ittiṣāf
ʿİnd-i İlāhī'de olındı muʿāf

1488 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yār-ı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

H_2 58b

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

N 39a — 1489 Ḥażret-i Sulṭān'da da dā'im ḥadīd
Ḥikmete rām olur idi ey mürīd

A 57a, H_1 75b — 1490 Ṣaḥib-i dīn rehber-i ḫayl-i ʿubeyd
Ḥażret'ine geldi Kelīb ibni Zeyd

1491 Var idi destinde bir işkeste seyf
Ḫāne-i ḳalbinde biñ inkār-ı ṭayf

1492 Seyfi ḥużūrında ḳodı Ḥażret'üñ
Dedi eyā devleti her devletüñ

1493 Bu ḳılıcum baña çü maḥbūb idi
Tīzlük ile ḳatı merġūb idi

1494 Oldı şikeste buña bir çāre ḳıl
Tā saña ḳurbān ola bu cān u dil

1495 Tīġı alup ṣāḥib-i maḥv-ı ʿuyūb
Pārelerin yerlerine vażʿ edüp

1496 Dest-i şerīfin aña sürdi revān
Pāreleri büsbütün oldı hemān

1497 Oldı musaḫḫar demür ol-dem aña
Yoḳ idi evvelde kesel gūyiyā

1498 Dīne gelüp anda Kelīb ibni Zeyd
Āhū-yı īmānı hemān etdi ṣayd

1499 Eyledi ol seyf-ile çoḳ çoḳ ġazā
Ġayrı o tīġ olmadı aṣlā fenā

1500 Sen de ibādet ḳılıcın al ele
Eyle ġazā ṭurma hemān nefs ile

H_2 59a

1501 Ḥażret-i Sulṭān dedi eyle ḳabūl
Nefs içün aʿdā-yı ʿadüvvüñdür ol

صلی الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1502 Ḥażret-i Dāvūd'a vuḥūş u ṭuyūr
Üns edüp bile ederdi ʿubūr

A 57b

1503 Ḥażret-i Dāvūd edicek ʿazm-ı bāġ
Pāy-ı mübāreklerin öpeydi ṭaġ

H_1 76a

1504 Cümle ṭuyūr üns ederdi aña
Vaḥşeti refʿ eyler idi bir yaña

1505 Alur idi cümlesi pīrāmenin
Setr edinürlerdi anuñ dāmenin

1506 Ḥażret-i Dāvūd'a ṭutup inshā
Ṣoḥbet ederlerdi hemān gūyiyā

1507 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

صلی الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1508 Faḫrumuz Aḥmed'de daḫı ṭayrhā
İns ile eylerler idi seyrhā

1509 Mekke civārında be-emr-i Ḳadīr
Var idi bir ḳaç cebel ismi S̱ebīr

N 39b

1510 ʿAzm edüben şāh-ı melā'ik-sipāh
Varur idi ol cebele gāh gāh

1511 Her ne ḳadar var ise anda ṭuyūr
Cümlesi ʿazm eyler idi der-ḥużūr

H₂ 59b 1512 Pāy-ı mübāreklerini būs içün
Cemʿen ederlerdi ṣadā gūne gūn

1513 Pāy-ı şerīfine ḳoyarlardı ser
Anları oḫşardı ol ʿālī-güher

1514 Vaḥşını terk etmiş idi vaḥş ü ṭayr
Bilmiş idi cümlesi ẕātını ḫayr

1515 Sen de ʿaceb vaḫşeti terk etmedüñ
Ḥażretinüñ sünnetine gitmedüñ

1516 Ḥażret-i Peyġamber'e olmaḳ yaḳīn
Sünnetin icrā iledür bil hemīn

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

A 58a, H₁ 76b Faṣl-ı Muʿcizat-ı Süleymān ʿaleyhi's-selām

1517 Faṣl-ı Süleymāndır ey sālimūn
Gūş ḳılup sırra oluñ ʿālimūn

1518 Nūr-ı Muḥammed'le emīn idi o
Devlet aña gelmiş idi أَنْصِتُوا

1519 Ḳıṣṣa-ı meşhūr-ı Süleymān nebī
Bād idi ṣāf idi meşrebi

1520 Cümle-i maḫlūḳa nebī vü emīn
Aña musaḫḫar idiler bil yaḳīn

1518b "anṣıtū" (susun).

1521 Cins ile nev^{c} ile ḳamu ḫalḳ-ı Ḥaḳ
Aña iṭā^{c}atde idi ḫoşca baḳ

1522 Ḫāṣṣa bād āteş ü ā-bile ḫāk
Emrine rām olmada hep çāk çāk

1523 Mālik idi bāda o şāh-ı sirār
Her niçe isterse eser rūzgār

1524 Ḳanda ki ḫ^{v}āhiş ede ol bī-bahā
Taḫt-ı şerīfini sürerdi hevā

1525 Mu^{c}cize-i vāḥidesi rūzgār
Aña iṭā^{c}atle eder iftiḫār

H_2 60a

1526 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

1527 Nūr-ı Muḥammed saña yār olmaġı
İste Ḫudā'dan bulasın uçmaġı

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1528 Ḥażret-i Sulṭān'a daḫı rūzgār
Tābi^{c} olup eyler idi iftiḫār

1529 Ġazve-i Ḫandeḳ'da Resūl-i güzīn
Kes̱ret-i küffārı çü gördi yaḳīn

A 58b,H_1 77a,N 40a

1530 Ḥikmet-i Allāh ile erdi sürūr
Oldı muṭī^{c} Ḥażret'e bād u būr

1531 Şiddet ile etdi hemān rūzgār
Ḫāk-i zemīni götürüp tārūmār

1532 Cümle ʿadüv gözlerine ṭoldurur
Ḳaçmayanuñ gözlerini öldürür

1533 Māliş ü yedile ġırīv etdiler
Ṣındı ʿadüvcümle ḳaçup gitdiler

1534 Rāvi-yi āḫar dedi bir ḫoş ḫaber
Destini açdı o Şeh-i muʿteber

1535 Beyn-i benānından o Şāh'uñ hemān
Bād ẓuhūr eyledi şiddet-künān

1536 Bād varup ḳavm-i ʿadüvvi ṣıdı
Nāṣır eder ḳudret-i Ḥaḳ Aḥmed'i

1537 Ġazve-i āḫarda o Sulṭān-ı dīn
Etmiş idi muʿcize-i ber-güzīn

1538 Yerden alup dest-i şerīfine ḫāk
Ṣaçdı anı k'ola ʿadüvvi helāk

H_2 60b

1539 Bād alup ḫāki varur kāfire
Ẓāhir olup muʿcize-i bāhire

1540 Gözlerine ṣoḳdı o ḫāki hevā
Başlara derd oldı o gözler şehā

1541 Bāṭını kör idi ḳamusı ezel
Ẓāhiri daḫı kör edüp bu ʿamel

1542 Ṣındı hemān ḳaçdı ḳamu müşrikīn
Ḥażret'e her demde Ḫudā'sı muʿīn

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

1543Pādişeh-i mülk-i Süleymān nebī
Ḫātem idi muʿcizesinden biri

H1 77b 1544 Ḥaḳḳ'a emīn ins ü cinüñ serveri
Ḫātem idi muʿcizesinden biri

A 59a 1545 Pes dediler mühr-i Süleymān nebī
Çār rükün idiʿanāṣır gibi

1546 Yazmış-idi ḳudret aña bī- ḳalem
Çār ṭarafdan kelimāt-ı ehem

1547 Bir ṭarafı yazdı bu nuṭḳı temām
K'anuñ ile ʿafv olısar ḫāṣ u ʿām

لا اله الا الله محمد رسول الله *

1548 Cānib-i s̱ānīde bu āyāt-ı mih
Hālik olur cümle şey الا وجهه

N 40b 1549 Ḥükm anuñ ḥükmidür ey ṭālibūn
Yine olısar siz aña rāciʿūn

** كل شيء هالك الا وجهه له الحكم واليه ترجعون

* "Lā ilāhe illallāh Muḥammedün Resūlullāh" (Allah'tan başka tapacak yoktur, Muhammed O'nun elçisidir).
1548b "illā vechehū" (O'nun zatından başka) 28 (Kasas) 88
* * "Külli şey'in hāliku illā vechehū'l-ḥükmü ve ileyhi turceʿūn" (O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve siz ancak O'na döndürüleceksiniz) 28 (Kasas) 88

H₂ 61a 1550 Cānib-i s̠ālis̠de bu mektūbdur
Mülk ü kiber ẕātına mensūbdur

1551 ʿİzzet-ile saltanāt-ı ol Ḫudā
Ẕāt-ı şerīfine ḳılupdur ʿaṭā

له الملك وله الكبرياء والعزّة والسّلطان *

1552 Cānib-i rābiʿde o mühr üzre Ḥaḳ
Yazdı bu taḥsīni oḳı dinle baḳ

تبارك الله أحسن الخالقين **

1553 İşte bu ḫātemle Süleymān yaḳīn
Ḫālıḳ'uñ esrārına oldı emīn

1554 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

H₁ 78a

صل الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

A 59b 1555 Ḥażret-i Aḥmed'de de mühr-i nebī
Ḥikmet ile ẓahrına memhūr idi

1556 Ḫatm-i nebī ḫātem-i her-mürselīn
Ḫatm ile maḫtūm Şeh-i vāṣılīn

1557 Cümle bunuñ nūrı ile enbiyā
Oldılar ʿālemlere muʿciz-nümā

1558 Mühr-i Ḫudā Ḥażret'e ḳıldı kerem
Var idi Ḥażret'de de mühr-i niʿam

---

* "lehū'l-mülk ve lehū'l-kibriyā ve'l-ʿizzetü ve's-sulṭān" (mülk, büyüklük, izzet ve sultanlık O'nundur).

** "Tebāreka'llāhu aḥsenü'l-Ḫālıḳīn" (Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir) 23 (Mü'minīn) 14.

1559 Ẓahrını memhūr ḳılup ol Kerīm
Ḥāṣıl idi anuñ ile her naʿīm

1560 Yazmış idi Ḳudret aña bir kelām
Kim aña maḥṣūrdurur ḫāṣ u ʿām

H_2 61b — 1561 Cümle anuñla bulınur her umūr
İş bu kelām idi o mektūb-ı nūr

لا اله الا الله محمد رسول الله *

1562 Anı mufaṣṣal yazar ehl-i siyer
Cümle muḥaddis̱ anı verdi ḫaber

1563 Ḫāṣṣa-i ḫātem-i ḳudret kes̱īr
Mühr-i Süleymān aña olmaz naẓīr

1564 Cemʿ ḳılur cümle ḫavāṣı şehā
Kim ki göre dāḫil-i cennet ola

1565 Sırrına vāṣıl olan ehl-i naẓar
Sırr-ı cemāl ile olur bā-baṣar

1566 Şimdi eger bir kişi derse size
Görmek anı mümkin olur mı bize

1567 Cism-i şerīfinde idi ol es̱er
Şimdi niçe göre anı her baṣar

H_1 78b — 1568 Ol kişiye söyle cevāb-ı ṣavāb
Ölmedi ḥāşā o Şeh-i müsteṭāb

A 60a, N 41a — 1569 Ḫulḳ-ı şerīfin edinüp bir kişi
Sırrına mevṣūl ola ḫᵛāhişi

1570 Çoḳ ṣalavātına ede ittikā
Sünneti ile vere ḳalbe ṣafā

---

* "Lā ilāhe illallāh Muḥammedün resūlüllāh" (Allah'tan başka tapacak ilah yoktur, Muhammed O'nun resulüdür).

1571 ʿĀlem-i rü'yāda ere devlete
Vāṣıl ola muʿcize-i Ḥażret'e

1572 Ẕātına bir ḥāl muḥāl olmadı
Luṭfını inkāra mecāl olmadı

1573 Sırrına īṣāl anuñ ey hümām
Rūḥ-ı şerīfine ṣalāt u selām

صل الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب و نرضى اليه

H_2 62a 1574 Taḫt ile gāhīce Süleymān ʿayān
Olur idi fevḳ-ı havāya revān

1575 Mālik-i elṭāf Süleymān nebī
Ḥaḳḳ'a iṭāʿat idi hep maṭlabı

1576 Devlet-i dünyā aña vermezdi ḳayd
Eyler idi yine ʿibādātı ṣayd

1577 Aña yapılmışdı bir altun taḫt
Verür idi aña ḳarār ile baḫt

1578 Ḥażret-i Tevrāt'ı tilāvet eder
Ol ulu dergāha ʿibādet eder

1579 Rāfʿi olup taḫt semāya gehi
ʿĀleme terfīʿ eder ol āgehi

1580 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

صل الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب و نرضى اليه

H₁ 79a 1581 Ḥażret-i Sulṭān daḫı etdi ʿurūc
Pest ḳalur cümle ʿurūc ü bürūc

A 60b 1582 Ṣāḥib-i ʿizzet sebeb-i her nevāl
Ḳavm-ı Ḳureyże'yle ederdi cidāl

1583 Ḳalʿa-i rezmgāha ḳarībü'l-maḳām
Cümle Yahūdī idi ol ḳavm-ı ḫām

1584 Ḳalʿa firāzından o ḳavm-i direng
Ṭurma atarlardı bize çūb u seng

1585 Ḥażret-i Peyġamber o gün ittifāḳ
Ṭutdı bir ester üzerinde revāḳ

H₂ 62b 1586 Başladı bu āyet-i ʿuẓmāyı o
Etdi tilavet ʿalenen أَنْصِتُوا

1587 Çünki bu nuṭḳı dedi ol baḫtiyār
Ester-i ʿiffet de olup bī- ḳarār

1588 Ḥażret ile etdi havāya ʿurūc
Pesde ḳalur ḳalʿa vü ḫalḳ u bürūc

N 41b 1589 Ḳalʿa ehālīsi anı gördiler
Ḥażret-i Peyġamber'e yüz urdılar

1590 Sūre tamāmına degin rāyegān
Gördi muʿallaḳda Resūl'i cihān

1586b "anṣıtū" (susun).

1591 Niçesi inṣāf edüp ol dem hemān
Ḥażret'e īmān-ile buldı cinān

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1592 Çeşm-i Süleymān dureri cevheri
Ṭaġda vü deryāda görür serserī

1593 Çeşm-i Süleymān ʿaleyhi's-selām
Enver idi ḫurrem idi dīd-bām

H_1 79b
1594 Kaʿr-ı baḥırda dür-i deryāyı o
Cevf-i ṣadefde görür idi ḳamu

1595 Kūhda vīrānede genc-i nihān
Cümle Süleymān'a olurdı ʿayān

A 61a
1596 Dīvlere anı getürdür idi
Maʿden-i ʿālem zer ile pür idi

1597 Eyler idi ebniye-i ʿāliye
Zer ile pīrāyesi çün ġāliye

H_2 63a
1598 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1599 Ḥażret-i Sulṭān da görür sırları
Aña ʿayān sırr-ı cihān serserī

1600 Ḥażret-i Peyġamber-i ʿālī-cenāb
Anlara ḫod enseb idi fetḥ-i bāb

1601 Maḥrem-i envār-ı ezel idi ol
Maḫzen-i esrāra daḫı buldı yol

1602 Dürdi Ḫudā rūy-ı zemīni aña
Şarḳ ile ġarbı aña etdi küşā

1603 Baḥr u ber ü kūh u zemīn ü zamān
Cümle küşāde olup oldı ʿayān

1604 Maʿden ü maḫzen dür-i deryā aña
Keşf olınup ʿarż olınur her yaña

1605 Līk aña etmedi hīç iltifāt
Dīni içün istedi Ḥaḳ'dan s̱ebāt

1606 Bil ki hemān faḳr idi ḫᵛāhiş-geri
Ẕātı içün sevmiş idi Dilber'i

1607 Verdi ḫaber keşf olan esrārdan
Ḳalbini dūr etmedi hīç Yār'dan

H_1 80a 1608 Böylece luṭf eyledi Rabb'ı aña
Cümle cihān aña musaḫḫar ola

N 42a 1609 Gör ki kime ümmetüz ey müslümān
Ḥamd gerek ḥamd bize her zamān

A 61b 1610 Ümmet-i Aḥmed'de olan iʿtibār
Gör ümem-i sālifeden kimde var

H_2 63b
صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

1611 Cinne vü Şeyṭān'a Süleymān Emīn
Ḫıẕmetini etdürür idi yaḳīn

1612 Olmaz idi emrine hergiz ʿinād
Sehl idi maḥṣūl-ı cemīʿ-i murād

1613 Niçe binā etdürür idi binā
Her ne murād ise olurdı revā

1614 Etdi aña Rabb'ısı böyle kerem
Muʿteber idi o Şeh-i muḥterem

1615 Böyle iken ḥażret-i Sulṭān'a o
Ümmeti olmaġa eder ārzū

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

1616 Ḫayl-i melek geldiler ol Ḥażret'e
Emr-i İlāhī'yle ṭurup ḫiẕmete

1617 Mefḫar-ı vācib sebeb-i mümkināt
Ḥażret-i Maḥmūd-ı cemīlü'ṣ-ṣıfāt

1618 Cāriyesi Māriye ol Ḥażret'e
Ümm-i veledlükle erüp devlete

1619 Ḫāṣṣeten Māriye'ye ol Cevād
Ḫāne binā etmegi ḳıldı murād

1620 Līk bu ḥāli o ʿaẓīmü'l-vefā
ʿĀyişe vü Ḥafża'dan etdi cefā

H1 80b 1621 Ḥikmeti bu kim bilür ol ḥāleti
Meşreb-i nisvānda olan ġayreti

H2 64a 1622 Böyle maḥallerde nisā eyler ʿār
Ġayret eder anları bī-iḫtiyār

1623 Maḥkeme-i ḥükmde ḥākimdür ol
Ḥikmete Loḳmān'dan ʿālimdür ol

A 62a 1624 Ḫatır-ı nisvānı ṣıyānet eder
Ümmete ol sünneti ʿādet eder

1625 Yaʿnī anuñla bulınur ittiḥād
Uyma hemān ṣabr ḳıl etme ʿinād

1626Gece ile ṭurdı Resūl-ı cevād
Ḫāne şürūʿına eder ictihād

1627 Ḳādir ü Ḳayyūm-ı cemīlü'l-fiʿāl
Verdi Ḥabīb'ine naʿīm-i kemāl

1628 Mālik ü emlāk-i melā'ikdür ol
Mālik iken hem yine hālikdür ol

N 42b 1629 Niçe melek gönderüp ol gece Ḥaḳ
Yapdılar ol ḫāneyi gerdūn-ṭıbaḳ

1630 Cāriyesi Māriye'si bendesi
Ümmeti ʿuşşāḳ-ı ser-efgendesi

1631 Cümlesi mükremdür anuñ ʿaşḳına
Ḥubbına maḥremdür anuñ ʿaşḳına

1632 Māriye ol evde olurdı müdām
Ḥażret-i İbrāhīm edince ḫırām

1633 Nūr-ı Ḫudā Aḥmed-i Muḫtār'dur
Her işine ḥażret-i Ḥaḳ yārdur

1634 Sen de aña yār olup ey yār-ı yār
Yār-ı ḥaḳīḳīye eriş Yār-var

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب و نرضی الیه

Faṣl-ı muʿcizāt-ı Ḥażret-i Zekeriyyā ʿaleyhi's-selām

H2 64b

1635 Faṣlumuz erdi Zekeriyyā'muza
Muʿcizeden verdi ḫaberler bize

1636 Nūr-ı Muḥammed aña erdi ḳaçan
Memleket-i muʿcizi etdi vaṭan

A 62b

1637 Nūr-ı nübüvvet Zekeriyyā ile
Oldı müşerref nebeviyyet ile

1638 Ḥażret-i Meryem ve ʿaleyhi's-selām
Ḥażretine oldı kefīl ol hümām

1639 Ḥuccetini yazmaġı ḳıldı murād
Kāġıd alup destine ol şāh-zād

1640 Parmaġ-ıla etdi işāret hemān
Etdi Ḫudā kāġıda ḥuccet beyān

1641 Yaʿnī mürekkeble yazar gibi ol
Kāğıda yazıldı o ḫaṭṭ-ı Resūl

1642 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ Ḥażret-i Ġaffār ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1643 Mefḫar-ı ʿālem daḫı etdi ʿücāb
Kāğıda yazıldı ḳalemsüz kitāb

1644 Faḫr-ı cihān server-i peyġamberān
Rūḥına عَلَيْهِ السَّلَامْ

1645 Hind diyārına o Şāh-ı ʿaṭā
Nāme yazup vermegi ḳıldı revā

1646 Her nereye eylese mektūb ʿarż
Yazması dāmādına olmışdı farż

1647 Ḥaydar-ı Kerrār yazardı müdām
Lāzım olan kāğıdı bī-iḫtitām

H1 11b,H2 65a 1648 Ḫatm-ı rüsül ḫātem ederdi nişān
Ḥükm-i ḥikem böyle olurdı ʿayān

1649 Līk o gün Hind için kāğıdı
Yazmağa Ḥaydar daḫı bulınmadı

N 43a 1650 Kendi alup destine Faḫr-ı rüsül
Kāğıdı mektūb gibi bükdi ol

1644b "Ṣallū ʿaleyhi's-selām" (O'nun üzerine dua ederiz).

A 63a

1651 Yanına ḳoydı vü fikir eyledi
Yazılacaḳ neyse ẕikr eyledi

1652 Her ne ki fikr eyledi Faḫr-ı cihān
Kāğıda ʿaynıyla yazıldı hemān

1653 Açdılar ol kāğıdı yazmış Celīl
Her ne murād etdi ise ol Ḫalīl

1654 Ḫatmın edüp eyledi irsāl anı
Gör ne kerem eylemiş aña Ġanī

1655 Sen de yaḳīn olmağa saʿy et ki tā
Saña daḫı cenneti yaza Ḫudā

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1656 Pes Zekeriyyā ṣuya oldı revān
Batmadı aṣlā ṣuya ol cismi cān

1657 Ol Zekeriyyā keremüñ ṣāḥibi
Maẓhar-ı iʿcāz-ı Ḫudā'dan nebī

1658 Āb-ı revān üzre revān olsa ol
Ḳaʿrına batmaz idi çün berg-i gül

1659 Bil ki mübārek ḳademine ol āb
Hīç bulaşmaz idi hemçün türāb

1660 Rūḥ-ı laṭīfi teni ḳılmış laṭīf
Cism-i naẓīfi ise cāndan ḫafīf

H_2 65b 1661 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ Ḥażret-i Ġaffār ola

H_1 12a
صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1662 Batmaz idi Ḥażret-i Aḥmed daḫı
Āba revān olsa idi ey aḫı

1663 Faḫr-ı cihān'dan daḫı bu muʿcizāt
Oldı dedi cümle ṣaḥīḥü'r-rivāt

A 63b 1664 Yaʿnī duḫūl eylediler ol zamān
Sāḥil-i baḥre o naʿīmü'l-cinān

1665 Baḥr üzerinde yüridi Faḫr-ı cān
Batmadı aṣlā ḳademi hemçü cān

1666 Pāy-ı mübārekleri ıṣlanmadı
Āb anuñ maḳdemine ḳanmadı

1667 Pāyını būs eyledi ḥaddince āb
Ġayrı eser etmedi etdi ḥicāb

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

Faṣl-ı muʿcizāt-ı Yaḥyā ʿaleyhi's-selām

1668 Faṣl-ı ḥayā ḥażret-i Yaḥyā idi
Muʿcizesi ʿālemi iḥyā idi

N 43b 1669 Nūr-ı Muḥammed'le mükerrem idi
Anuñ-içün muʿciz-i aʿẓam idi

1670 Ḥażret-i Yaḥyā'yı ʿaleyhi's-selām
Anı resūl añladı çün ehl-i Şām

1671 Pes dediler muᶜcize göster bize
Şeb ᶜamelin işledebil gündüze

H_2 66a — 1672 Necm-i S̲üreyyā vü nücūm-ı ḫafī
Olmaya şems ile bile muḫtefī

1673 Żū'-i mihir yıldızı setr etmeye
Hep görevüz manẓaradan gitmeye

H_1 12b — 1674 Gece ne vech ile görinür nücūm
Gündüzün öyle görelüm bī-rüsūm

1675 Etdi duᶜā ḥażret-i Yaḥyā hemān
Anı ḳabūl eyledi Rabb-ı cihān

1676 Şems żiyāsıyla ṭurur-ken tamām
Yıldızı gösterdi Ḫudā-yı enām

1677 Seyr ḳılup cümle ṣaġīr ü kebīr
Munṣıf olan dediler Allāh ḳadīr

A 64a — 1678 Yıldızı setr etmedi şems-i żiyā
Ḥażret-i Yaḥyā'dan ederdi ḥayā

1679 Nūr-ı Muḥammed kime kim yar ola
Yār-ı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1680 Ḥażret-i Aḥmed de muṭābıḳ tamām
Eyledi bu muᶜcizeyi iḫtitām

1681 Ḫatm-i rüsül mefḫār-ı cümle-enām
Ḥażretine Ḥāris̱-i ibni Hişām

1682 Geldi müneccim idi Ḥāris̱ Hişām
Necm ile iʿcāz diler ṣubḥ u şām

1683 Dedi eyā enver-i her ins ü cān
Żū'-i mihir var iken olsun ʿayān

1684 Gündüz iken cümle ṣaġīr ü kebīr
Gece gibi yıldızı görsün baṣīr

ı H_2 66b

1685 Etdi duʿā Server-i peyġamberān
Oldı ḳabūl eyledi Allāh ʿayān

1686 Gündüz ʿayān oldı nücūm-ı semā
Şems żıyā-güster iken ey keyā

1687 Ẕerresi şems idi Ḥabīb'üñ ʿayān
Gāhi anuñ sırrını eyler beyān

H_1 13a

1688 Sırr-ı Muḥammed nedür añlar iseñ
Sünnetin icrā ile iñler iseñ

1689 Gūş ḳıl ey ḫᵛāce bu iʿcāzı hep
İşlemege ḫilḳat-i Aḥmed sebeb

N 44a

1690 Hey ne saʿādet bize [kim] ümmetüz
Sünnetini cān ile der-ẕimmetüz

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 64b **Muᶜcizāt-ı Ḥażret-i ᶜÎsā ᶜaleyhi's-selām**

1691 Faṣlumuz ᶜÎsā'ya ᶜaleyhi's-selām
Geldi anı gūş edelüm ey hümām

1692 Tavṭi'e olsun bu da ol Ḥażret'e
Niᶜmet-i āgāhı gele ümmete

1693 Ḥażret-i ᶜÎsā'ya gelür çünki nūr
Biᶜs̱et ile ol daḫı eyler ẓuhūr

1694 Verdi Ḥaḳ ᶜÎsā'ya niçe muᶜcizāt
Cümleden eylerdi ḥayāt ü memāt

1695 Dört ᶜaded kimseye geldi ḥayāt
Nefḫ edicek ḥażret-i ᶜÎsā'yı ẕāt

1696 Birisi ᶜĀẕer biri İbnü'l-Aᶜcūz
ᶜĀşer'üñ oġlı biri ḳıldı berūz

1697 Biri daḫı Sām-durur ibn-i Nūḥ
Nefḫa-i ᶜÎsā ile buldı fütūḥ

H_2 67a 1698 İşte bu dört kimseye etdi duᶜā
Ḥażret-i ᶜÎsā vü Ḥaḳ etdi revā

1699 Söyledi tafṣīlini tārīḫler
Şimdi Muḥammed'dedür ancaḳ naẓar

1700 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

H_1 13b
صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1701 Ḥażret-i Aḥmed'de de gör ey lebīb
Eyledi iḥya-yı memāt ol Ḥabīb

1702 Maẓhar-ı Ḥay menbaᶜ-ı ḥilm ü ḥayā
Çāre-i mevt-i dü-serā Muṣṭafā

1703 Daᶜvetine vardı bir aṣḥābınuñ
Cābir idi ismi o ḳalb-aᶜlīnüñ

1704 Ḥażret-i Cābir daḫı ikrām içün
Ḥażreti aṣḥābını iṭᶜām içün

A 65a

1705 Yaḳdı tenūr içine nār-ı ᶜaẓīm
Tā ki ede ṭabḫ-ı ṭaᶜām ol Kerīm

1706 Ḥikmet-i Ḥaḳḳ ile iki oğlı hem
Düşdi tenūr içine yandı be-hem

1707 Zevce-i Cābir göricek bunları
Tīz çıḳardı o yanuḳ tenleri

1708 Līk edeb eyledi ol ṣābire
Eylemedi hīç fezaᶜ-ı ẓāhire

1709 Cābir'e iḫbār eder ol ḥāleti
Ol daḫı yandı bu işe key ḳatı

N 44b

1710 Kendüyi cebr ile ṣabūr etdi ol
Ṣabr ile bu nārı da nūr etdi ol

H2 67b

1711 Örte-ḳodı bunları bir gūşede
Yaʿnī ḫaber etmeye hīç Aḥmed'e

1712 Gelmeye ṭabʿına anuñ hīç elem
Cümle-i aṣḥāb-ı kirām ile hem

1713 Her ne cefā ise çeküp hażm ede
Olmaya mihmānı anı fehm ede

1714 Bildi o sāʿat anı Faḫr-ı cihān
Ṣaḳladıġun Cābir'e ḳıldı ʿayān

H1 14a

1715 Dedi nedür ḳalbüñe ḳondı ġubār
Rūyuña düşdi elem ü ıżṭırār

1716 Eyle ʿayān ḳalbüñüñ esrārını
Tā göresin Rabb'üñüñ ās̱ārını

1717 Dedi eyā mefḫar-ı her ins ü cān
Sırrı Ḫudā hep saña etdi ʿayān

1718 İki ḳuluñ var idi maʿṣūmlar
Yandı tenūr içre o merḥūmlar

1719 Saña fedā oldı veledler ḳamu
Cümle fedā sizlere ḫāl ü ʿamu

A 65b

1720 Dünyede siz ṣaġ oluñ ey Resūl
Ḥamdum odur kim beni ḳılduñ ḳabūl

1721 Ḳalḳdı saʿādetle Resūl-i İlāh
Cümle-i aṣḥāb ile ḳaṭʿ etdi rāh

1722 Geldi o maḫdūmlaruñ yanına
Etdi duʿā Ḫālıḳ u Sulṭān'ına

1723 Bir kilim altında idi iki ten
Bir kilim iki tene olmış kefen

1724 Sürdi kilim üzre yedin Muṣṭafā
Tenlere cānın yine verdi Ḫudā

1725 Buldı yanuḳ yaraları ber'-i tām
Ṣıḥḥat ile tenleri oldı tamām

H_2 68a

1726 Geldi ḥayāt ol iki muḥrıḳ tene
Olmadı muḥtāc bular medfene

1727 Pāk ṭurup eylediler dest-būs
Ḥażret-i Sulṭān gelüp etdi cülūs

1728 Pişdi tamām oldı ṭaʿām ol zamān
Cümle ṭaʿām bir ḳoyun idi hemān

1729 Nānı daḫı aña göreydi hemīn
Muʿcize geldi aña oldı muʿīn

1730 Ḥażretümüz geldügi dem menzile
Var idi üç yüz ḳadar aṣḥāb bile

1731 Dest-i şerīfini Ḥabīb-i Ḫudā
Vażʿ edüp ol sofraya etdi duʿā

N 45a

1732 Ekl ḳılup cümle vażīʿ ü şerīf
Ḳıldı şibaʿ cümlesini ḫoş laṭīf

1733 Yine baḳıyye ḳalup ol sofradan
Ekl ile ṭoydı niçe cuʿ-ı beden

1734 Biri daḫı buldı keẕālik ḥayāt
Sülleme pūrı idi baʿde'l-memāt

A 66a

1735 Daḫı gelüp menzil-i ʿAys'e Nebī
Meyyit iken ḥayy eder üç yigidi

1736 Yazdı mufaṣṣal anı eks̱er kütüb
Ḳıṣṣası meşhūrdur ey ehl-i ḥub

1737 Saña da etse nefes ol muʿtemed
Saña da gelürdi ḥayat-ı ebed

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1738 ʿÎsi-i Yezdān o sulṭān-ı cān
Ḫalḳa duʿā eyler idi her zamān

H2 68b

1739 Abraṣ üker iñme olanlar gelür
Cümle duʿāsı ile ṣıḥḥat bulur

17340 Anda olan cümle ḫavāṣ-ı ʿaceb
Nūr-ı Muḥammed şerefineydi hep

1741 Biᶜṣeti daḫı aña ḳıldı ᶜaṭā
Aḥmed'inüñ ḥürmetine ol Ḫudā

1742 Bil ki heme ᶜālem ü ādem tamām
Cümlesi ᶜaşḳına anuñ lā-kelām

1743 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

H₁ 15a

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1744 Nuṭḳ-ı Muḥammed daḫı ᶜilletleri
Refᶜ ile eyler idi ḫalḳı berī

1745 Cān-ı cihān cevher-i cān Muṣṭafā
Mevte vü emrāża ḥayāt ü şifā

1746 Belli ṭoḳuz kimseyi enṣārdan
Eyledi abraṣ marażından esen

1747 Daḫı Benī Sehmī'yi ol ḫoş-ḫavās
Eyledi ᶜöẕri cederīden ḫalās

A 66b

1748 Bu cederī kim maraż-ı ᶜāmdur
İsmi çiçek tavṭi'e-i sāmdur

1749 Çünki duᶜā etdi Ḥabīb-i Ḫudā
Verdi hemān ṣıḥḥati Mevlā aña

1750 Yeri daḫı ḳalmadı bir ānda
Ḥażretümüz böyledür iḥsānda

1741a Biᶜṣeti daḫı aña ḳıldı ᶜaṭā: Biᶜṣetini daḫı aña ḳıldı ᶜaṭā

1751 Bu daḫı meşhūr-durur kim ʿAlī
Ḥażret-i dāmādını [çün] ol Velī

H₂ 69a N 45b 1752 Gözleri ağrırdı be-ġāyet şedīd
Bildi anı ḥażret-i Aḥmed saʿīd

1753 Lübb-i dehānını süricek Resūl
Eyledi bir ānda ṣıḥḥat ḳabūl

1754 Ḳalmadı ol demde hemān ʿilleti
Gitdi vecaʿ buldı ʿAlī ṣıḥḥati

1755 Āh bizüm ḳalbümüzüñ ʿilleti
Nefsümüzüñ lez̲z̲et ile z̲illeti

1756 Sünnetin icrā ile zā'il gerek
Ḫulḳ-ı Ḥabīb'e dil-i mā'il gerek

1757 Lāzım ise ʿillet-i dilden rehā
Ḫubb-ı Muḥammed'le bulınmış şehā

H₁ 15b

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

1758 Ḥażret-i ʿĪsā'ya Ḫudā'yı nihān
Eyler idi gizlüleri hep ʿayān

1759 Ḫalḳ ḫafī işleseler işlerin
Keşf eder idi anı hep birbirin

1760 Her kişi kim evde ṭaʿām eyleye
Nevʿi vü ṭuʿmını nedür bil diye

1761 Cümlesini keşf eder idi hemān
Ḳalmaz idi kimsede aṣlā gümān

A 67a

1762 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

H_2 69b

1763 Serverümüz daḫı bilürdi sirār
Bilmeye gelmezdi aña ıżṭırār

1764 Mefḫār-ı kevneyn Muḥammed Emīn
صَلِّ عَلی رُوحِ نَبِیٍّ مُبِین

1765 Ḳurb-ı Medīne'de o Faḫr-ı güzīn
Eyledi bir ḳaryeye teklīf-i dīn

1766 Ehli dedi ḳalbümüzüñ sırların
Keşf ḳılup eyle ʿayān her birin

1767 Eyleyelüm biz de iṭāʿat size
Cümle yaḳın ola o ḥālet bize

1768 Ḥażret-i Peyġamber-i kāmil-ʿayār
Sırlarını eyledi hep āşikār

1769 Cümle serā'ir aña mekşūfdur
Sırr-ı Ḫudā ile o me'lūfdur

1770 Ḥażret-i Ḥaḳ'dan aña māniʿ ḥicāb
Yoḫsa aña ẓāhir idi her ġıyāb

$\dot{H}_1$ 16a

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1764b "Ṣalli ʿalā rūḥ nebiyyin mübīn" (Nebi'nin ruhuna açıkça salavat getir).

N 46a

1771 Ḥażret-i ʿĪsā küli alsa ele
Balçığı ṭayr eder idi nefḫ ile

1772 Nefḫ edicek aña hemān bir nefes
Lāzım olurdı aña ol dem ḳafeṣ

1773 Yaʿnī ḥayāt ile bulurdı ṣıfāt
Ḳuş olup uçar idi ol pāk ẕāt

1774 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 67b ,H_2 70a

1775 Ṭayr ḳılup balçığı Aḥmed daḫı
Nefḫ edicek uçdı [o] ṭayr ey aḫı

1776 Ṣāḥib-i ʿālem ve ʿaleyhi's-selām
Ṣoḥbet ederken be-ṣaḥāb-ı kirām

1777 Geldi ḥużūrına biraz cānlar
Hep dediler saña fedā cān ü ser

1778 Ḥażret-i ʿĪsā da peyamber idi
Ṭālib olan ümmete rehber idi

1779 Balçığı alsa eline ol Ġayūr
Eylese eşkālini şekl-i ṭuyūr

1780 Nefḫ edicek aña o Sulṭān-ı cān
Ḳuş olur uçardı o balçıḳ hemān

1781 Sen daẖı bu muᶜcizeyi ḳıl bize
Biz de ḳamu tābiᶜ olalum size

1782 Aldı hemān destine Faẖr-ı cihān
Cüz'ice balçıḳ ki ḳuş ola hemān

1783 Ḳoydı muruġ şekline nefẖ eyledi
Rūḥ gelüp ḳuş gibi gil söyledi

H₁ 16b 1784 Açdı per ü bālini uçdı hemān
Ḳudret-i Ḥaḳ böyledür etme gümān

1785 Balçıġa iḥsān ola rūḥ-ı laṭīf
Olmaya mı ādeme luṭf ey şerīf

1786 Dest-i Muḥammed saña şerᶜ-i şerīf
Fiᶜle getür sen daẖı ol hoş laṭīf

1787 ᶜĀlem-i ᶜulve ṭayerān et tamām
Hemçü hümā himmetüñ ile hümām

1788 Muᶜcize-i Aḥmed-i Muẖtār çoḳ
Cümlesinüñ naḳline imkān yoḳ

H₂ 70b صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

A 68a 1789 Muᶜcize-i ḥāżret-i ᶜÎsā'yı bul
Mā'ide indürdi semādan nüzūl

1790 Ḥażret-i ᶜÎsā'ya gelüp ümmeti
Mā'ideden istediler niᶜmeti

N 46b 1791 Mā'ide ol sofraya derler şehā
Kim içi niᶜmet ile memlū ola

1792 Etdi duᶜā ḥażret-i ᶜÎsā hemān
Dedi eyā Rabb-ı zemīn ü zamān
*ربنا انزل علينا مائدة من السماء تكون لنا عيدا لاولنا
واخرنا واية منك وارزقنا وانت خير الرازقين

1793 Böyle duᶜāsını Ḫudā-yı muᶜīn
Ḥażret'e naḳl eyledi ᶜaynü'l-yaḳīn

1794 Eylediler fāżıl-ı tefsīrler
Maᶜnī-i pür-enveri taᶜbīrler

H1 17a 1795 Yaᶜnī ki ᶜÎsā dedi ey Rabb'umuz
Mā'ide eyle bize ver rızḳumuz

1796 Yanī semādan bize tā ola ᶜīd
Evvelümüz āḫırumuz hep saᶜīd

1797 Bizi azıḳlandur eyā Ḥayy u Hū
Tā ki cenābuñdan ola āyet o

1798 Sensin eyā ḫayrı her āḫirerüñ
Ḫayrlısı rızḳ vericilerüñ

1799 Dedi müfessir رحمه الله له 'la
Geldi semādan bulara mā'ide

---

* "Rabbenā enzel ᶜaleynā mā'ideden mine's-semā'i tekūnulenā ᶜıydeni'l-evvelnā ve āḫırına ve āyeten minke ve erzuḳnā ve ente ḫayru'r-rāziḳīn" (Ey Rabbimiz! Bize gökden bir sofra indir ki bizim için, geçmiş ve geleceklerimiz için bayram ve senden bir ayet [mucize] olsun. Bizi rızıklandır, zaten sen rızık verenlerin en hayırlısısın) 5 (Māide) 114.

1799a "Raḥima'llāhū lehū" (Allah O'na rahmet etsin!)

1801 Cümle ḥużūrında olan cānlar
Hep yediler mā'ideden nānlar

H_7 71a

1800 Vardı derūnunda yedi gīrdeler
Hem yedi maṭbūẖ balıḳ gördiler

1802 Cümlesine geldi şibaᶜ ṭoydılar
Luṭf-ı İlāhī'den es̱er ṭuydılar

A 68b

1803 Gelmedi noḳṣān o niᶜmetlere
Gitdi semāya yine cennetlere

1804 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yārı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

1805 Ḥażret'e de verdi H̱udā mā'ide
Cümlemüze luṭf anuñ ᶜā'ide

1806 Niᶜmet-i Ḥaḳ meşreb-i peyġamberān
Lez̠z̠et-i simmāṭ-ı cihān milḥ-i cān

1807 Bir gün o meh Fāṭımā'nuñ dārına
Nūr ṣaçup erdi gözi nūruna

1808 İki gün olmışdı Ḥasan'la Ḥüseyn
Etmemiş ifṭār o dü meh-cebīn

1809 Fāṭıma ᶜarż etdi Ḥabīb'e anı
Kim baña verdi bugün Allāh seni

H_1 17b

1810 İki gün oldı ki Ḥüseyn ü Ḥasan
İki melek gibi ṭutarlar vaṭan

N 47a 1811 İkiye bir nān [ki] kāfī-durur
Gerçi ki ṣavmı daḫı vāfī-durur

1812 Bu iki maḫdūm daḫı maᶜṣūmdur
Hep saña maᶜlūm ne ki mefhūmdur

H_2 71b 1813 Etdi duᶜā Server-i peyġamberān
Mā-ḥażar aḥżān ḳılur āsümān

1814 Nāzil olup niᶜmet ile bir ṭabaḳ
Balıḳ üzüm girde nüzūl etdi Ḥaḳ

1815 Ol iki maḫdūmuñ öñünde ḳodu
Hep yediler anda ki ḥāżır idi

1816 Gelmedi ḳaṭᶜā o ṭaᶜāma ḫalel
Anda ne ḫāṣṣa ḳodı ᶜizz ü cel

A 69a 1817 Ḥikmete maḥkūm zemīn āsümān
Ḥaḳḳ aña ḳılmış bu ᶜaṭāyı hemān

1818 Her ki diler sırr-ı Muḥammed Emīn
Kendüye maᶜlūm ola ᶜayne'l-yaḳın

1819 Şerᶜ-i şerīfine anuñ ṣubḥ u şām
Ẓāhir ü bāṭınla ede ihtimām

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

Ḥażret-i Risālet-penāh ᶜAleyh Efżalü'ṣ-ṣalāt Ḥażretleriniñ Şaḳḳ-ı Ḳamer Muᶜcizesinde Gösterdikleri Aḥvāl-i ᶜAcībedir.

1820 Silsile-cünbāni-i iᶜcāzhā
Ġulġule-endāzi-i āvāzhā

H_1 18a 1821 Var idi bir şāh-ı ʿArab bir necīb
İsmi Ḥabīb Mālik idi ḥoş edīb

1822 Şaḳḳ-ı ḳamerden niçe verdi ḫaber
Gūş ḳıl ey ḫūş ile muʿteber

H_2 72b 1823 Fāżıl idi kāmil idi ʿilm ile
ʿAdl ile mevṣūf idi ḥilm ile

H_2 72a 1824 Şām ḥavālīsi anuñ bendesi
ʿAḳlına vü ʿilmine efgendesi

1825 Bir gün aña erdi bir özge ḫaber
Şekve edüp dediler ey muʿteber

1826 Mekke'de bir cān edüpdür ẓuhūr
Der ki Nebī'yem beni baʿs̱ etdi Nūr

1827 Ḫārıḳ-ı ʿādāt ʿilimler ḳılar
Der ki Ḫudā'dan size verdüm ḫaber

1828 Ḫalḳ kimi inanup ıḳrār eder
Kimi daḫı siḥre sezā-vār eder

1829 Sen ki bizüm aʿlemümüzsün şehā
Siḥr ile iʿcāzı edersin dütā

1830 Siḥr ise ṣuʿbān ʿaṣā ol bize
Muʿciz ise rāh-nümā ol bize

A 69b

1831 Gūş edicek bunları Mālik Ḥabīb
Fikre varup ḳıldı taʿaccüb ʿacīb

1832 Baʿde dedi aña muḳābil olup
Muʿcize ıẓhārına sā'il olup

H_1 18b

1833 Görmeyicek muʿcizesin rü'yetin
Aña ḥüküm edemezem ġıybetin

1834 Ben aña bir muʿcize teklīf edem
Vaṣfını iʿcāz ile tavṣīf edem

1835 Kim aña siḥr ile bulınmaz ẓafer
Siḥrde olmaz tebeh olmaz es̱er

1836 Sūḳ-ı ʿUkāẓa var idi Ka'be'de
Yılbaşı bāzār ṭururdı dede

1837 Şimdi Minā derler o bāzāra nām
Beyʿ ü şirā etmede ḫāṣ u ʿām

1838 Sūḳ-ı ʿUkāẓa yine ṭurdı tamām
Çār cihetden derilüp Hind ü Şām

1839 Dört biñ ādemle müheyyā o şāh
ʿĀzim olup ṭutdı ʿUkāẓa'ya rāh

1840 Var idi bir duḫteri bī-dest ü pā
Çeşmi daḫı yoḳ idi ẕātı aʿmā

1841 Enf dahı vermemiş Allāh aña
Bārī meşāmm ile bulaydı safā

1842 Ġuşı dahı yok idi kim gūş ede
Aġzı dahı yok idi kim nūş ede

1843 Hikmet-i Allāh dehenden bedel
Bir delücek olmış idi ol mahal

N 47b 1844 Nazra-i ūlāda hemān gūyiyā
Bir tulum idi üfürülmüş havā

1845 Pes müteʿayyin aña bir cāriye
Hizmet eder duhtere çün Māriye

1846 Aña ġıdāsını verür subh u şām
Döker o sūrāhdan aña taʿām

1847 Hikmeti gör yine hayātı dırāz
Mevtden ol dahı eder ihtirāz

1848 Gerçi ki bīzār idi Mālik ʿacīb
Līk bulınmazdı bu derde tabīb

1849 Duhterini bile getürmişdi şāh
Tā ki ʿilāc ede Tabīb-i İlāh

1850 Çünki karār eyledi ʿUkāza'da
Eyledi irsāl resūl Ahmed'e

1851 Bu yañadan Server-i sulṭān-ı dīn
Munṭaẓır idi gele Cibrīl Emīn

H₁ 19a 1852 Emr-i Ḫudā ile gelüp Cebre'īl
Dedi selām etdi saña ol Celīl

1853 Dedi o gündür bu ki eşyāyı ben
Aña musaḫḫar ederem cümleten

H₂ 73a 1854 Her ne Muḥammed'den olursa ṭaleb
Cümle müyesser ederem bī-sebeb

1855 Çünki Muḥammed baña maḥbūbdur
Cümle murādātı baña ḫūbdur

1856 Secde-i şükr etdi Ḥabīb-i kirām
Rabb'ına ederdi tevāżuᶜ müdām

A 70a 1857 Geldi çü Mālik ṭarafından resūl
Daᶜvet eder Ḥażret'i ᶜUkāẓ'a ol

1858 Muᶜcize-i ḥażret-i Peyġamberī
Muᶜcize ıẓhār eder günleri

1859 Pertev-i ḥüsninde żiyā vefreti
Şemsden ezher olur idi ḳatı

1860 Naḫl-i saᶜādet idi Maḥbūb-ı Ḥaḳ
Yār-ı çehār aña münevver varaḳ

1861 Aldı Ebū Bekr ile bir niçe yār
ʿAzm-i ʿUkāz etdi ṣabīḥü'l-ġıdār

1862 Daʿveti çün gūş ḳılar ol Resūl
Sünnetidür daʿveti ḳıldı ḳabūl

1863 Erdi saʿādetle Ḥabīb'e Ḥabīb
Eyledi iḳbāl o Şeh-i müstecīb

1864 Eyledi Peyġamber'e ḫoş ḫoş ḫıṭāb
Dedi ṣafā geldüñüz ey Müsteṭāb

1865 Ehlen ü sehlen dedi yā merḥabā
Maḥż-ı ṣafā ḥavż-ı vefā Muṣṭafā

N 48a 1866 Hey ne saʿādet baña gördüm seni
Ḥaḳḳ'a hidāyet edesin sen beni

H_1 35b 1867 Niçe bunuñ gibi edā-yı ḫoşı
Serd edüp ikrām eder ol mehveşi

1868 Ḫaymesine aldı saʿādet ile
Kendüsi ḫiżmette riʿāyet ile

H_2 73b 1869 Çünki edā oldı riʿāyet tamām
ʿÖẕr ü temennā ile etdi ḳıyām

1870 Dedi eyā Maẓhar-ı nūr-ı Ḫudā
Şems-i żiyā-güster-i her dū serā

1871 Gerçi cemālüñ bize burhān yeter
Ḥüsn-i maḳālüñ dile ʿirfān yeter

A 70b 1872 Ẓāhir-i fiʿl ile de olsa es̱er
Semʿ ü baṣar cümle alurdı ḫaber

1873 Siz der imişsüz ki nebīyem size
Söyle ḫaberden ne getürdün bize

1874 Ḥażret-i Peyġamber-i ümmet-penāh
Eyledi taḳrīr-i umūr-i İlāh

1875 Ḥażret-i Ḳur'ān'ı ḳırā'at eder
Emrini nehyini ḥikāyet eder

1876 Şeh dedi احسنت hezār āferin
Gerçi ki bu bendeye geldi yaḳīn

1877 Līk bu maḫlūḳa cevāb olmaġa
Siḥr ile iʿcāza ḥicāb olmaġa

1878 Muʿcizeñüzden yine bir ḥāl ola
Kim seḥere anı görüp lāl ola

1879 Şöyle bize muʿcize edüñ beyān
Bulmaya münkir de siḥirden nişān

1880 Ḥażret-i Sulṭān-ı saʿādet-nis̱ār
Ḳıldı tebessüm dedi ey ḳalbī yār

1876a "aḥsentü" (övdün, güzel buldun)

1881 Sen dile ben muᶜcize ıẓhār edem
Her ne dilerseñ anı īs̱ār edem

H₁ 36a 1882 Şāh dedi duḫterinüñ ḥālini
Çeşm ü dehen enf ü yed ü pāyını

1883 Dedi eyā ḥikmet-i Ḥaḳ maẓharı
Eyle duᶜā ḫoş görelüm duḫteri

H₂ 74a 1884 İşte bunu siḥre taḥammül muḥāl
Siḥr ile mevcūd olamaz böyle ḥāl

1885 Bir daḫı senden dilerüz yā Resūl
Māhı dü nīme ḳılasın hemçü yol

1886 Yaᶜnī rebīᶜüñ başıdur māhdan
Rūşen olur geceler ey Pāk sen

A 71a 1887 Ẓulmet-i vefret dile Allāhdan
Evveli mażlūm ola dehr-i kühen

N 48b 1888 Ṣoñra ṭoġup māh ẓulemden hemān
Bedr olup etsün ḥareket rāyegān

1889 Māh başı bedr olamaz māh-tāb
Aña muḳābil gelemez āfitāb

1890 Ḥālet-i iᶜcāz aña ḳılsun es̱er
Bedr-i tamām ola meh-i muᶜteber

1891 Gelsün o ḥālet-ile iḳbālüñe
Ede şehādet senüñ aḥvālüñe

1892 Sen aña ıṣbaʿla işāret buyur
Ol daḫı emrüñle dü nīme olur

1893 Kaʿbe'yi bir nıṣfı ṣağından ṭavāf
Eyleye bir nıṣfı ṣolından ṭavāf

1894 Baʿde yine cemʿ olup olsun tamām
Ḥażretüñe ede ṣalāt u selām

1895 Yine varup menziline ḥasr ola
Ḫiẕmetini yine ke'l-evvel ḳıla

1896 İşte bu da siḥr ile ḳābil degül
Ḥażretinüñ ġayrı da ḥāṣıl degül

H1 20b
1897 Līk senüñ ẕātuña nisbet bu ḥāl
Eshel-i efʿāldür ey ḫoş-ḫıṣāl

1898 Çünki bu ḥālātı ederseñ tamām
Cümle ḳabīlem saña ol dem ġulām

H2 74b
1899 Her kişinüñ semʿine erdi bu ḳʿāl
Cümlesi dedi ki bu olmaz muḥāl

1900 Ḳalkdı Ebū Cehl-i laʿīn ol zamān
Dedi ki ey ḳavm bilüñ rāyegān

A 71b 1901 Çünki buña ḳādir ola Muṣṭafā
Kim ki inanmaya o kāfir ola

1902 Şāhid oluñ ḳādir olursa buña
Ben daḫı īmān getürürem aña

1903 Gūş edicek bunı Muḥammed Emīn
Şems gibi verdi żiyā ber-zemīn

1904 Cümle tebessümle muʿāmil idi
Meşreb-i ferḫundede kāmil idi

1905 Güldi gül açıldı ḥicāb etdi gül
Nuṭḳa gelüp dedi o Şāh-ı sübül

1906 Var hele duḫterden alup ʿibreti
Ḳudret-i Allāh'da gör ḥikmeti

1907 Baʿde gece ericek ey şāh yār
Sā'ire daḫı ḳılasın intiẓār

1908 Aḥsen-i ḫulḳ ile ḥasendür sözi
Eşref-i luṭf ile müzeyyen özi

1909 Ḫāṣdurur Ḥaḳḳ'a velī luṭfı ʿām
Ḥażret-i peyġamber-i ʿālī-maḳām

N 49a 1910 Müddet-i ʿömrinde o şāh-ı vaḳār
Etmedi hīç kimseye redd āşikār

1911 Cümle murād ehli olur kām-yāb
Her ne su'āl olsa olurdı cevāb

H1 21a

1912 Çünki dedi şāha ki gör duḫterüñ
Ḥālini bil añla o saʿd-aḫterüñ

1913 Şeb olıcaḳ sā'ir-i ḥāle daḫı
Nāẓır olup seyr edesin ey aḫı

H2 75a

1914 Emrine rām oldı hemān dem Ḥabīb
Gitdi ḥarem çadırına ol necīb

1915 Duḫterinüñ ḥucresine girdi ol
Gör ki o duḫterde neler gördi ol

A 72a

1916 Duḫterine ḥāṣıl olup ber'-i tām
Eylemiş endāmını Mevlā tamām

1917 Māh-cebīn nūrın eder intişār
Hüsni Züleyḫā'ya eder iftiḫār

1918 Zülf-i semen-sāsını ol bī-zevāl
Ḫam-be-ḫam etmiş anı sünbül-mis̱āl

1919 Nīze-i müjgānı deler sīneler
Ġamzesi ġammāzdan eyler ḫaber

1920 Dīde-i maḫmūresi āhū-nigāh
Ṣaf-zede ebrūları hemçün siyāh

1921 Gāh gehi olsa küşād ebruvān
Ṭā gibi her dīde tarab-baḫş-ı cān

1922 Ḳaşları çīn eylese gāhī çenīn
Ḫaṭṭ yazılur cebhe-i pākinde çīn

1923 Ruḫları gül gül eder andan edeb
Bīni elif mīm dehen ġonca leb

1924 Ḳıldı zeneḫdānını nūn-ı mübīn
Sūre gibi surḫ idi ruḫlar be-bīn

1925 Enfine sūrāḫlar etmiş çü hā
Hā idi ammā ki ne hā dāl fā

1926 Gūş-ı laṭīfi ḫaṭ-ı taʿlīkde
Ṣād mis̱āl iki ṭaraf ber-zede

H_1 21b

1927 Gerdeni kāfūre ede iʿtirāż
Yaʿnī ki böyle olur işte beyāż

1928 Sīne-i pür-enveri ṣahrā-yı nūr
Lemʿa-künān nūr eder andan ʿubūr

H_2 75b

1929 İki turunc etmiş o ṣaḥrāda cā
Ol iki pistān imiş anlar şehā

1930 İnce miyān mūya nezāket ṣatar
Ṣāf beden ṣuya ṭarāvet ṣatar

A 72b 1931 Sīmden iki ḳol olup bāzuvān
Ṣafvet-i tenden görinür üstüḫᵛān

N 49b 1932 İki bilek nūr ile memlū çü sīm
Alsa ele nabżı bulamaz ḥekīm

1933 Keff-i ṣafā-perverini luṭf-ı Ḥaḳ
Nūrdan etmiş idi iki ṭabaḳ

1934 Ol yed-i mevzūna münāsib benān
Yaᶜnī ki her parmaġı bir elf-i cān

1935 Pāyların daḫı tamām eylemiş
Nūr sütūn üzre ḳıyām eylemiş

1936 Gördi bu ḥālātı çü Mālik Ḥabīb
Ṣıġmadı ᶜilmine bu fenn-i ġarīb

1937 Cāriyeye dedi ḳanı duḫterim
Yā nereden geldi bu saᶜd-aḫterim

1938 Cāriye ḥayret ile bī-hūş idi
Gūş gibi nuṭḳı da ḫāmūş idi

1939 Nuṭḳa mecāl olmadı versün cevāb
Vālih ü ḥayrān çü meh ü āfitāb

1940 Redd-i cevāb eyledi duḫter hemān
Dedi Teᶜāl ey eb-i ferḫunde-cān

1941 İşte benem duḫter-i saᶜd-aḫterüñ
Gör ne saᶜādetlere erdi serüñ

H1 22a
1942 Muᶜcize verdi baña pā vü seri
Añlamaduñ mı daḫı Peyġamber'i

N 50a
1943 Maẓhar-ı keyfiyyet-i Aḥmed benem
Muᶜcize-i ḫāṣ-ı Muḥammed benem

H2 76a
1944 Muᶜcizesi benden edüpdür ẓuhūr
Verdi bu ḥālātı baña ol Ġayūr

1945 Baña naẓar ḳıl saña olsun delīl
Ḥāżret-i sulṭāna gelür Cebre'īl

A 73a
1946 Ḥażret-i Aḥmed ulu ṣulṭāndur
Cümleye peyġamber-i zī-şāndur

1947 Sende eger var-ise cüz'ī gümān
Terk edüp yaḳını eyle ᶜayān

1948 Şāh semāᶜ etdi o ṭūṭī-veşi
Ḥüsn-i edā ile bu nuṭḳ-ı ḫoşı

1949 Ḳanda anuñ evvel-i ḥāli ḳanı
Şimdi anuñ ḥüsn-i maḳāli ḳanı

1950 Ḳanda o bī-pā vü ser ü nuṭḳ u gū
Ḳanda bu ḫoş lehce ki behcet-fürūş

1951 Ḳanda o bālīn-ḳıyāfet cesed
Şimdi sürū ḳaddine eyler ḥased

1952 Ḳanda dehen cāyına sūrāḫ-ı mūr
Ḳanda leb-i laᶜl-i şeker-ḫā-yı ḥūr

1953 Ḳanda o bed-çihre-i hemçün ṭabaḳ
Burnı gözi ḳulağı yoḳ bir ḳabaḳ

1954 Ḳanda bu ḥüsn-i ṭarab-efzā-yı tām
Ḳudret-i Ḥaḳḳ eylemiş anı tamām

1955 Ḥüsn-i ḥasende ne yaratmışsa Ḥaḳ
Cümlesi duḫtere anuñ müttefiḳ

1956 Şāh çü seyr eyledi bu ḥāleti
Ḥayrete ġarḳ oldı vücūdı ḳatı

H₁ 19b 1957 Vālih ü ḥayrān ṭurup bir zamān
Edemedi farḳ-ı zemīn ü āsumān

1958 Cānı revān oldı hemān gūyiyā
Çeşmi açuḳ naᶜş idi görmez ḳażā

H₂ 76b 1959 Ḫayli zamān oldı ki nuṭḳ etmedi
Fikr ü taṣavvur yolına gitmedi

1960 Baᶜde gelüp kendüye etdi bükā
Ağlayu ᶜazm eyledi yā Muṣṭafā

A 73b

1961 Geldi ḥużūrına tecennün-künān
Pāyı şerīfine ḳoyup baş ü cān

1962 Dedi eyā Server-i efrāz-ı cān
Baña yaḳın oldı güneşden ʿayān

1963 Ḥaḳ bu ki peyġamber-i zī-şānsın
Çeşmüme cān cānuma cānānsın

1964 Kim ola ḫurşīde gil ilḳā' ede
Nār nedür nūr key iṭfa' ede

N 50b

1965 Ẕerre eger mihre ederse ibā
Kendi vücūdını eder hep hebā

1966 Sen bize gencīne-i esrārsın
Sırr-ı Ḫudā server-i ebrārsın

1967 Her ne dedüñ Ḥaḳdur eyā ḥaḳ Resūl
Cümlesini cān ile ḳıldum ḳabūl

1968 Şāh bunuñ gibi niçe ʿöẕr eder
Ḥażrete İslām ü edeb neẕr eder

1969 Böylece ikrām ile ol Server'i
Dārına irsāl eder ol dāveri

1970 Geldi çün aḫşām erişd tamām
Ḳıldı namāzını Ḥabīb-i kirām

1971 Ḥamza'yı ʿAbbās'ı Ebūbekr'i ol
Aldı ḳabīs üstine etdi duḫūl

H_1 20a

1972 Ḫalḳ daḫı muntaẓır idi aña
Şaḳḳ-ı ḳamer anlara bürhān ola

1973 Evveli ḫᵛahişleri ẓulmet idi
Baʿde ẓulüm nūr ile ülfet idi

H_2 77a

1974 Etdi duʿā Ḥażret-i faḫr-ı cihān
Pes ẓulümāt etdi cihānı nihān

1975 Ḫavf gelüp ḫalḳa etdiler
Cümlesi feryād ile rīv etdiler

A 74a

1976 Pes dediler istemezüz muʿcizāt
Ḫavf ile ḳalmadı bizde ḥayāt

1977 Böyle tereddüdde iken ḫalḳ ʿālem
Māh ẓuhūr etdi ẓulemden tamām

1978 Oldı kemāl ile zevāle karīb
Cümle nücūm ehlini etdi ġarīb

1979 Bedr olup oldı o bedre muṭīʿ
Çünki muṭīʿ idi meh oldı refīʿ

1980 Pes dediler ʿilm-i nücūm oldı lāl
Māh başı meh bedir olmaḳ muḥāl

1981 Bunda ne teṡliṡ ne tesdīs var
Līk hemān ḳudret-i taḳdīs var

1982 Şöyle taḥayyürde iken ḫāṣṣ u ʿām
Māh-ı münīr erdi refīʿa tamām

1983 Vardı zevālüñ yerine bedr-i tām
Mihr gibi anda bulındı tamām

1984 Ḳopdı yerinden yere iḳbāl edüp
Ḥażretine taṣliye irsāl edüp

1985 Erdi ḥużūrına o meh-pārenüñ
Ḥāṣıl olup maṭlabı bīçārenüñ

1986 Māha Ḫudā verdi o şebde lisān
Etdi ṣalāt-ile selāmın beyān

H1 22b, N 51a — 1987 Ḥażret-i Sulṭān-ı cihān ol zamān
Etdi işāret be-benān rāyegān

1988 Parmağını etdi dırāz ol Kerīm
Yaʿnī dü-nīm ol dedi oldı dü-nīm

H2 77b — 1989 Emr-i Resūlü's-ṡaḳaleyn ile māh
Ka'be'ye yüz ṭutdı bulup şāh-rāh

1990 Nīme-i evvelsi ṣağından ṭavāf
Nīme-i ṡānīsi ṣolından ṭavāf

A 74b 1991 Eylediler heft ṭavāf ol dü-nīm
Eyledi ıḳdār anı Rabb-ı raḥīm

1992 Baᶜde yine māh gelüp Ḥażret'e
Esᶜad-ı saᶜd ile erüp devlete

1993 Yine salāt etdi Resūl'e benām
Bir yere geldi yine oldı tamām

1994 Gitdi maḥalline be-emr-i İlāh
Gör ki neler eyledi ol Pādişāh

1995 Böyle fiᶜil gelmedi bu ᶜāleme
Geldi veleh cümle benī Ādem'e

1996 Cümlesi ḥayrān ü taᶜaccüb-künān
Baş ṣalup ḫalḳ ısırdı benān

1997 Şāh-ı ᶜArab kim adı Mālik Ḥabīb
Kendüsi fāżıl idi ḫalḳı necīb

1998 Duḫteri ḥālini görüp evvelā
Şaḳḳ-ı ḳamer gördi gözi s̱āniyā

1999 ᶜİlm ü fāżıl bilmedi bu ḥāleti
Ḳalbe ṭulūᶜ eyledi keyfiyyeti

2000 Dört biñ ādemle hemān erdiler
Ḫāk-i der-i Ḥażret'e yüz sürdiler

2001 Cümlesi īmāna gelüp bi'l-yaḳīn
Oldılar ol Ḥażret'e ḫiẕmet-güzīn

H₁ 23a
2002 Līk Ebū Cehl-i laᶜīni ḥased
Āteşe yandurdı yanar tā ebed

N 51b
2003 Eyledi taᶜcīl segirdüp gelüp
Mālik'e erişdi bu ḥāli bilüp

H₂ 78a
2004 Yaᶜnī ki nuṣḥ eyleye ol Şāh'a kelb
Muᶜcize-i Aḥmed'i hep ede selb

2005 Dedi ki sen Şāh-ı ᶜArab'sın bugün
Cümle-i ᶜurbāna üm ebsin bugün

A 75a
2006 Hey ne ᶜaceb tiz inanduḳ aña
ᶜAḳluñı dir başuña n'oldı saña

2007 Böyle Muḥammed'de ḫayāl-i ᶜacīb
Günde bir ikisi olur ey necīb

2008 Şöyle ḫayāle ne verürsüñ vücūd
Böyle dedi ᶜāmma gebr ü cühūd

2009 Çünki işitdi bunu Mālik Ḥabīb
Ḳalbe hücūm etdi şecāᶜat ᶜacīb

2010 Ḳabża-i tīġa el urup pehlevān
Dedi eyā ḫā'in ü dīn ü cinān

209b Ḳalbe hücūm: Ḳalbine hümūm

2011 Var şuradan git seni ey bed laᶜīn
İki biçer şimdi şu seyf-i mübīn

2012 Sen demedüñ mi bire zenden zelīl
Ger bu işi işler ise bu Ḫalīl

2013 Kim ki inanmaya o kāfir ola
Ben daḫı īmān getürürem aña

N 52a
2014 Cümleyi işhād edüp olduñ vaᶜūd
Kāẕib-i dāreynsin ey bed ᶜanūd

2015 Sen-ki Ebū Cehl'sin ey mürde-cān
Cāhilüñ işi heme ẓann ü gümān

2016 Vehm ü ḫayāl ile bu iᶜcāzı sen
Añlayu-bilmezsin ey ᶜabdü'l-ves̱en

H₁ 23b
2017 Ḥamd ki ben ᶜālem-i fāżıl-terem
Siḥr ile iᶜcāzı dütā eylerem

2018 Sen başuña eyle naṣīḥatlerüñ
Ṭutdı cihānı bu fażīḥatlerüñ

H₂ 78b
2019 Çünki Ebū Cehl-i laᶜīn oldı red
Cehl ile ḳaldı aña cehl oldı sed

2020 Kim ki aña tābiᶜ idi hep cuhūl
Nār-ı ḥasedden teni ḳıldı ufūl

A 75b 2021 Līk o kim mü'min ü müslim idi
Ṣādıḳ olup ṣoḥbetini bildiler

2022 Cümle ḫulūṣ ile muṭīʿ oldılar
Mertebe-i ṣoḥbetini bildiler

2023 Oldılar ol devlet ile şād-mān
K'anlara ümmet dedi Ḫayrü'l-enām

2024 Şaḳḳ-ı ḳamer böyle mufaṣṣal-durur
Ḥażretümüz cümleye efżal-durur

N 52b **Miʿrāc-ı Şerīf-i Ḥażret-i Server-i Kā'ināt**

2025 Gel yine nuṭḳ-ı cemīlü'l-edā
Ḥüsn-i telaffuẓla dile ver ṣafā

2026 Aḥsen-i taʿbīrüñi taṣrīf ḳıl
Pes yine bir muʿcize taʿrīf ḳıl

2027 Kim anı bir ferde Ḫudā vermedi
Kimseyi ol ḥālete irgürmedi

2028 Söyle o iʿcāz-ı ʿacebden ḫaber
Mādiḥ ol ol Ḥażret'i şām u seḥer

2029 Kim anuñ içün yaradupdur Ḫudā
Hejde hezār ʿālem-i ʿarż u semā

2030 Anı daḫı kendüye ḳıldı ḥabīb
Eyledi ḥubbiyle ʿacebler ʿacīb

H₁ 24a 2031 Pes dedi sen olmasa idüñ eger
Arż u semā ola mı idi meger

H₂ 79a 2032 Yaᶜnī ki ḫalḳ etmez idüm añları
Olur idi cürm ü cesedden berī

لولاك لولاك لما خلقت الافلاك *

N 53a 2033 Böyle bunuñ gibi hezār iltifāt
Eyleyü maḥbūbına söylerdi Ẕāt

2034 Mertebesin dā'im ederdi ziyād
Bir güne yetmiş kez alurdı murād

2035 Yaᶜnī be-her yevm Ḫudā-yı enām
Verür idi Ḥażret'e yetmiş maḳām

2036 Gerçi ki bi'l-cümle viṣāli idi
Birine nisbet biri ᶜālī idi

2037 Böyle iken yine Resūl-i kerīm
Hażm edüp ikrām-ı kerīmi ᶜaẓīm

2038 ᶜAcz ḳuṣūr ile edüp iᶜtiẕār
Rütbe-i ᶜarż eyler idi iftiḳār

2039 Cism-i şerīfi[ni] daḫı dā'imā
Muᶜteber eylerdi çü şems-i ḍuḥā

A 76a 2040 Yine murād etdi Ḫudā-yı muᶜīn
Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammed Emīn

* "Levlāke levlāke lemā ḫalaḳtü'l-eflāk" (Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım).

2041 Cism ile bir mertebe iḥrāz ede
Cismine vü rūḥına iᶜzāz ede

2042 ᶜİzzet ile daᶜvet ede Ḥażret'i
Ḥasretine irgüre ol ḥasreti

2043 Eyledi Cibrīl'ine emr-i şerīf
Tā ki gelüp Ḥażret'e oldı redīf

H1 24b 2044 Daᶜvet edüp Ḥażret'i ol Ḥażret'e
Važᶜ ede Cibrīl'i daḫı ḥayrete

2045 Emr-i şerīf-ile gelüp Cebre'īl
صلّ وسلّم وعليه الجميل

H2 79b 2046 Emr-i Ḫudā'yı aña teslīm edüp
Müjde-i miᶜrāc ile taᶜẓīm edüp

2047 Ḥażret-i ṣadrına erer inşirāḥ
Ḳalb-i laṭīfine hezār infitāḥ

2048 Emr-i Ḫudā erişicek yā ḳabūl
Emrine fermān-ber oldı Resūl

2049 Oldı iṭāᶜatle Burāḳ'a süvār
Eyledi teşrīf be-ᶜizz ü vaḳār

2050 Çünki süvār oldı Burāḳ'a o Şāh
Naᶜre-i şābāş ile pür oldı rāh

2045b "Ṣalli ve sellem ve ᶜaleyhi'l-cemīl" (O'na güzel dua ve selam et).

2051 Ḥażret-i Cibrīl aña oldı refīḳ
Rāh-ı Ḥaḳ'a reh-reve niᶜme'r-refīḳ

2052 Geldi ṣağından aña ṣavt u ṣadā
Gitme o rāha geri dön Aḥmedā

2053 Gūşına yol vermedi aña Resūl
Eylemedi ḳīl ile ḳāli ḳabūl

2054 Pes yine ṣoldan aña geldi ḫıṭāb
Gitme o yoldan geri gel ey Cenāb

2055 Ḳoymadı semᶜine anı daḫı ol
Dińlemedi Rabbısına ṭutdı yol

A75b, N 53b

2056 Pes yine bir ᶜavrat olup āşikār
Zīnetini ᶜarż ḳılar çün bahār

2057 Gör beni kim zīnet ile aḥsenem
Gel baña gel ḥüsn ile müstaḥsenem

2058 Gitmeñüz ol yola ki dūr ü dırāz
Gel ki benümle olasın cilve-sāz

2059 Ḥażret-i Sulṭān aña hīç baḳmadı
Ṣu gibi ol zīnete hīç aḳmadı

H_1 25a

2060 Ḥaḳ bu ki meyl etmemek iᶜcāzdur
Ḫārıḳ-ı ᶜādātda mümtāzdur

H₂ 80a 2061 Rabbısı rāhında olup üstüvār
Sür'at ederdi o yola lem'a-vār

2062 Rūḥ-ı Ḳudüs ile ḳudüs bā-ḳudüs
Da'vet-i Ḳuddūs ile ṭoldı ins

2063 Ḳuds-i şerīfe ericek yolları
Anda mekiṡ eyledi ol yol eri

2064 Yine ḫaber verdi Resūl-i güzīn
Ḥikmet-i mekṡini sen añla yaḳīn

2065 Ḥażret-i Cibrīl'e su'āl eyledi
Ṣağdan o ma'nā baña kim söyledi

2066 Ḥażret-i Cibrīl aña verdi cevāb
Rabbuña ḥamd eyle ki ey Müsteṭāb

2067 Ṭursa idüñ ümmet olurdı Yehūd
Ṣaḳladı pes ümmetüñi ol Vedūd

2068 Pes dedi-kim ṣolda da oldı ṣadā
Nehy ile emr eyledi ol da baña

2069 Ḥażret-i Cibrīl yine ḥamd edüp
Söyledi Sulṭān'a beşāretle ḫūb

A 76a 2070 Dedi eger ṭursa idüñ ey Necīb
Ḫalḳ Naṣārā olısardı ġarīb

2071 Pes dedi ʿavrat ki müzeyyen idi
Baña ḫıṭāb eyleyüben gel dedi

2072 Dedi o dünyā idi etdi nidā
Gel deyü zīnetle göründi saña

2073 Raġbet edeydüñ aña ey Nāzenīn
Dünyeye ehl ola idi mü'minīn

2074 Ḥamd u s̱enā ol Aḥad u Vāḥid'e
Verdi ġınā cümleden ol Cāhid'e

H_1 25b — 2075 Naḳl buyırdı yine Sulṭān-ı cān
صلّ وسلّم وعليه الامان

H_2 80b — 2076 İki ʿaded kāse gelüpdi baña
Birisi süd birisi ḫamr-ı ṣafā

2077 Pes dedi Cibrīl içüñ birini
Kendüñ edüp ḳanḳısı tedbīrini

2078 Süd olanı içdüm edüp iḫtiyār
Ḥamd ḳılar ḥażret-i Cibrīl yār

N 54a — 2079 Dedi eger ḫamrı edeydüñ ṭaleb
Ḫalḳ ḍalāletde olurlardı hep

2080 Muʿcizeyi añla ki süd nūş eder
Ḫamra vü keyfine eder mi naẓar

2081 Geldi ḳudūmına ḳamu enbiyā
Rūḥları eyledi i'zāz aña

2082 Sen bunı fehm edemez iseñ eger
Key saḳın inkārdan eyle ḥaẕer

2083 Geldi muḳarreb melekān-ı celīl
Ḫāṣṣa İslām be-ḥüsn-i cemīl

2084 Geldi ḳamu Ḥażret'üñ iḳbāline
Eylediler ġıbṭa anuñ ḥāline

2085 Gūş ḳılup anda iḳāmet hümām
Cümle namāza edinildi ḳıyām

2086 Ḥazret-i İbrāhīm'e dedi Ḥabīb
Eyle imāmet bize sen ey Necīb

2087 Ḥażret-i Cibrīl dedi Aḥmed'e
Ḥāmid ü Maḥmūd u Vaḥīd-i emcede

2088 Sensün imām-ı rüsül ü enbiyā
Saña yaraşur bu imāmet Şehā

2089 Uydı imāmına ḳamu enbiyā
Pes iki rek'atle olındı edā

H_1 26a

2090 Ba'de namāz ol iki nūr-ı celīl
Biri Muḥammed birisi Cebre'īl

H_2 81a

2091 Eyle naẓar ol rehe vü reh-reve
Ver ṣalavāt ḥażret-i Peyġamber'e

2092 Eylediler semt-i semāya ʿurūc
Müjde ile ṭoldı ʿurūc ü burūc

2093 Ṭarfe-i ʿayn içre erişdi Resūl
Bu felek-i evvele ḳıldı ʿudūl

2094 Ḥażret'e taʿẓīm içün gūyiyā
Cirm-i felek eyledi ḳaddini yā

2095 Baş ḳodı pāyına mihr-i münīr
Meşʿale ṭutdı serin atdı serīr

2096 Pertev alupdı ruḫ-ı Aḥmed'den ol
Pes yine ol pertev aña buldı yol

2097 Lemʿa-i dīdārı görüp aḫterān
Eylediler dīdelerin dīde-bān

2098 Ehl-i semā ṣaf ṣaf olup geldiler
Rü'yet-i Ḥażret'le şeref buldılar

2099 Birbirine müjde ederler idi
Fevc fevic aña giderler idi

2100 Ādem'i gördüm dedi anda Resūl
Atamı bildüm aña ḳıldum duḫūl

2101 Aña selām eyledüm aldı selām
Oğlına ikrām ile etdi ḳıyām

N 54b 2102 Eyledi Ādem benüm ile ṣafā
Dedi gel ey ṣāliḥ oğul merḥabā

2103 Çün felek-i s̱āniye ḳıldum ʿurūc
ʿÎsī vü Yaḥyā'ya ḳılındı vülūc

2104 ʿİzzet ile anlara verdüm selām
Aldı selāmum bular etdi kelām

H1 26b 2105 Gördi ʿUṭārid daḫı ol ʿizzeti
Yazdı ḳalem birle o keyfiyyeti

H2 81b 2106 Vardı üçünciye erişdi Resūl
Ḥażret-i Yūsuf'la bulundı vuṣūl

2107 Ḥüsn-i ẓarāfetle selām eyledi
ʿİzzete Yūsuf da ḫırām eyledi

2108 Birisi ḥüsniyle ʿadīmü'l-mis̱āl
Biri melāḥetle kerīmü'l-ḫıṣāl

A 77b 2109 Gördi bu cemʿiyyeti Zühre hemān
Dest-be-çeng oldı ṭarab-baḫş-ı cān

2110 Çārüme erdi reh-i maʿşūḳ-ı cān
Ḥażret-i İdrīs aña oldı ʿayān

2111 Aña da taʿlīm ile verdi selām
Anuñ-ile dahı görüşdi tamām

2112 Şems żiyāsına gelüp ibtihāc
Başına gūyā ḳodı zerrīn tāc

2113 Erdi beşinci feleke rifʿati
Anda da Hārūn'ı görür Ḥażret'i

2114 Verdi selām aña Ḥabīb-i kirām
Aldı selām ol da edüp iḥtirām

2115 Ḫançeri Mirrīh nihān eyledi
Luṭf-ile ikrām ʿayān eyledi

2116 Pes felek-i sādise erdi yolı
Anda idi ḥażret-i Mūsā belī

2117 Ḥażret ile eylediler merḥabā
Ehlen ü sehlen ve ʿaleyke'ṣ-ṣafā

2118 Müşterī ol bezme getürdi seri
Varını ʿarż etdi olup müşterī

2119 Sebʿ-i semāvāta erince maḳām
Oldılar İbrāhīm ile şād-kām

H1 27a

2120 Anuñ ile dahı selāmlaşdı bil
Ṣāliḥ oğul dedi aña ol Ḫalīl

H₂ 82a 2121 Hep bu menāzilde niçe muᶜcizāt
Eyledi ıẓhār o Maḥbūb-ı Ẕāt

2122 Yazdı mufaṣṣal kütüb-i sālife
Biri de biñ biñi de bir ᶜārife

2123 Bir de müşāhed olıcaḳ biñ cemāl
Biñde biri olduġın añlar kemāl

A 78a 2124 Līk cemāl-i şeref-i enbiyā
Aña naẓīr etmedi aṣlā Ḫudā

N 55a 2125 Āh yazardum o cemāli kemāl
İẕn-i Ḥaḳ olsa alem olmasa lāl

2126 Baᶜde erüp Sidre'ye Faḫr-ı cihān
Ḥażret-i Cibrīl ile ṭutdı mekān

2127 Refref erişdi aña taᶜẓīm içün
Ḥażret-i Peyġamber'i tekrīm içün

2128 Aldı Resūl'i daḫı ᶜulyāya ol
ᶜĀlem-i lāhūta degin ṭutdı yol

2129 Ḥażret-i Cibrīl ḳalup Sidre'de
Nāẓır idi kevkebe-i Aḥmed'e

2130 Ḥażret-i Sulṭān ki gördi anı
Dedi gel ey yār bıraḳma beni

2131 ᶜÖẕr ü temennā ile etdi niyāz
Sen buyur ey rifᶜat ile ser-firāz

2132 Bundan eger gider isem yek benān
Bāl ü perüm yandıra heybet hemān

2133 Refref'i daḫı ḳodı gitdi Ḥabīb
Ḥubb-ı Ḫudā şāmesine verdi ṭīb

2134 Ṭurdı ayaġ üzre o Ḥażret'de o
Eyledi taᶜẓīm ile ḫiẕmet be-Hū

H1 27b 2135 Maḥv ile ṣaḥv oldı o yerde ᶜadem
Yazmadı ol merkezi hergiz ḳalem

H2 82b 2136 ᶜĀşıḳ u maᶜşūḳ ile ᶜaşḳ oldı dār
Ḳalmadı ol demde cebir iḫtiyār

2137 Pes dedi Cibrīl be-īmā-yı tām
Rabbuña erdüñ aña eyle selām

2138 Ḥażret-i Peyġamber-i ᶜālī-maḳām
Ḫālıḳına etdi ṣalāt u selām

التحيات لله والصلوات والطيبات*

A 78b 2139 Yaᶜnī Muḥammed dedi ey Pāk-ẕāt
Saña taḥiyyāt u ṣalāt tayyibāt

2140 Ḫalḳa ḥayāt oldı senüñ-çün kerem
Raḥmetüñe daḫı s̱enā eylerem

---

* "Et-taḥıyyātu'llāhi ve'ṣ-ṣalavāt ve'ṭ-ṭayyibāt" (Her türlü salavat ve dua Allah'a mahsustur).

2141 Cümle s̱enā vü kelimāt-ı laṭīf
Luṭfuña iḥsānuña oldı redīf

2142 Böyle deyüp ṭurdı Ḥabīb-i Ḫudā
Ḫālıḳı da luṭf ile dedi aña

* السلام عليك ايها النبي ورحمة الله وبركاته

2143 Yaᶜnī neḳā'iṣdan ᶜuyūbdan seni
Cümle emīn eylemişem ey Nebī

2144 Saña emānetle selāmet ṣıfāt
Raḥmet ü ḫayr u bereket bā-ḥayāt

2145 Pes yine Aḥmed dedi bā-ṣad niyāz
Baña selām eyledüñ ey Kār-sāz

N 55b ** السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين

2146 Bu kereme dāḫil ola ṣāliḥīn
Çün keremüñ ᶜāmdurur ey Muᶜīn

H₁ 28a 2147 Böyle ricā etdi Ḥabīb ümmeti
Gör şu maḥalde erişen devleti

H₂ 83a 2148 Luṭf u kerem ancaḳ olur ol ecel
Ümmetini yād ḳıla ol meḥel

2149 Gūş edicek ḥażret-i Cibrīl Emīn
Etdi şehādet ile ḥaḳḳa'l-yaḳīn

*** اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمداً عبده ورسوله

---

* "Es-selāmu ᶜaleyke eyyühe'n-nebiyyi ve raḥmetu'llāhi ve berekāti" (Ey Nebi! Selam ve Allah'ın rahmeti ve bereketleri senin üzerne olsun).

** "Es-selāmu ᶜaleynā ve ᶜalā ᶜibādillāhi'ṣ-ṣāliḥīn" (Allah'ın selamı bizim ve salih kullarının üzerine olsun).

*** "Eşhedü en lā ilāhe illallāh ve eşhedü enne Muḥammeden ᶜabdühū ve resūlühū" (Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed O'nun kulu ve elçisidir).

2150 Ehl-i semāvāt anı gūş edüp
Cümlesi ol şevḳ ile cūş edüp

A 79a 2151 Ḥaḳḳ'a şehādetde edüp ittifāḳ
Eylediler Cebre'il-ile vifāḳ

2152 ᶜArşda vü sebᶜ-i semāvātda
Kürsīde vü ᶜālem-i ḥālātda

2153 Ḥaḳḳ'a muḳarreb melekān-ı celīl
ᶜİzzet ü ikrām içün ber-Ḫalīl

2154 Cümle ṣalāt-ile selām etdiler
Aḥmed'e taᶜẓīmi müdām etdiler

* اللهم صلّ على محمّد وعلى اله محمّد وسلم

2155 Ḥamd u s̱enā ile ṣalāt u selām
Velvele-endāz idi ber-ḫāṣ u ᶜām

2156 Anda Ḫudā Aḥmed'e taᶜẓīm içün
Çoḳ kerem etdi aña tekrīm içün

2157 Dil anı tafṣīlde ᶜāmil degül
Anı ḳalem yazmaġa ḳābil degül

2158 Ḥadd ü ᶜaded anları olmaz muḥīṭ
Olmadı ol demde devā'ir basīṭ

2159 Ḥaḳ bilür ol ḥāletüñ aḥvālini
ᶜÂşıḳ u maᶜşūḳda ᶜaşḳ ālini

H1 28b 2160 Ḥaḳ ṭoḳısan biñ kelimāt eyledi
Sırrı ile Ḥażret anı añladı

---

* "Allāhümme ṣalli ᶜalā Muḥammedin ve ᶜalā āli Muḥammedin ve sellem"-(Allahım Muhammed ve ālini mübarek kıl, selam et).

2171 Pes yine dergāha olundı niyāz
Yaʿnī ki taḳlīl ḳılınsun namāz

2172 On daḫı taḳlīl ḳılup ol Celīl
Ḳaldı otuz vaḳt namāzı Ḫalīl

2173 Pes yine Mūsā dedi cehd et hemān
Ümmete teklīf ola bī-girān

2174 Yine niyāz eyledüm onın daḫı
Ümmetüme ḳıldı ʿaṭā ol Saḫī

H_1 29a

2175 Yine dedi baña Kelīm-i Ḫudā
Ümmetüñ ażʿafdur olınmaz edā

H_2 84a

2176 Yine ricā etdüm onın daḫı Ḥaḳ
Eyledi ʿaṭā onı ḳaldı sebaḳ

2177 Yine ricā et dedi Mūsā baña
Yine beşi daḫı olundı ʿaṭā

2178 Pes yine Mūsā dedi kim ey Ḫalīl
Bu beşi daḫı idegör gel ḳalīl

2179 Ben dedüm ey Mūsi-i ṣāḥib-kitāb
Eylerüm Allāh'dan artuḳ ḥicāb

A 80a

2180 Ḳaldı bu beş vaḳt namāz ümmete
Her ki edā ede ere devlete

2181 Ḳullarına Ḥaḳ ne ḫafīf iş ḳodı
Elliyi taḫfīf edüp beş ḳodı

2182 Baᶜde yine luṭfı temevvüc edüp
Ḥażret'e taᶜẓīmi tefevvüc edüp

2183 Şöyle ᶜaṭā ḳıldı Ḥabīb'e Ḫudā
Kim dedi ey Faḫr-ı cihān Muṣṭafā

2184 Çünki bu beş vaḳte iṭāᶜat ile
Eyledük iḳbāl riᶜāyet ile

2185 Ben daḫı ḳıldum bu beşe on ᶜaṭā
Her birin on vaḳte ṭutam bī-merā

2186 Elli vaḳit ḳılsa idi ümmetüñ
Ecrin edā eyler idüm ṭāᶜatüñ

2187 Şimdi bu beş vaḳti kim etse edā
Elli vaḳit ecrin edem ben aña

2188 Şöylece ikrām olup Ḥażret'e
Eyledi iḥsān anı Ḥaḳḳ ümmete

N 56b 2189 Emr-i Ḫudā ile Ḥabīb-i kirām
Geldi yine menzile bā-iḥtirām

H1 29b 2190 Ümmetine ᶜarż eder ol şevketi
ᶜAḳlı olan añladı keyfiyyeti

H2 84b 2191 Ḥażret anuñ naḳlini taḥḳīḳ eder
Ümmet anı ṣıdḳ ile taṣdīḳ eder

2192 Muḫbir-i ṣādıḳ-durur ol Pādişāh
Aña selām etdi anuñçün İlāh

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

2193 Meh niçe oldıysa Resūl'e muṭīᶜ
Mihr daḫı oldı muṭīᶜ-i Şefīᶜ

A 80b 2194 Merd-i muḫarrec ki Taḥāvī idi
Naḳl idüp ol ḳavli buyurdı dedi

2195 Ḥażret-i Esmā [ki]o ḫayrü'n-nisā
Binti Umeys idi der ol ḫoş-edā

2196Ḥażret-i Peyġamber-i ᶜālī-nijād
Ḥażretine vaḥy gelür bī-ᶜidād

2197 Bir gün aña ermiş-idi vaḥy cān
Dīde-i Ṭāhir'den uluydı nihān

2198 Ḥażret-i Ḥaydar dizin etdi serīr
İndi ᶜAlī dizine mihr-i münīr

2199 Yaᶜnī ᶜAlī dizine vażᶜ etdi ser
Maẓhar-ı vaḥy oldı o Ḫayrü'l-beşer

2200 Ḳaldı o ḥāletde ġurūb etdi şems
Etmedi ol Ḥażret'e hīç kimse lems

2201 Çünki gelür ṣaḥve Resūl-i mübīn
Gördi ġurūb eyledi şems-i berīn

2202 Ḥażret-i dāmādına etdi su'āl
ʿAṣr ṣalātında niçe oldı ḥāl

2203 Yaʿnī ʿaṣır oldı mı idi edā
Dedi edā edememişdüm Şehā

H1 81a, H2 85a 2204 Ḥażret-i Sulṭān duʿā eyledi
Ḥażret-i Allāh'a ricā eyledi

2205 Dedi ki taḥḳīḳ-i İlāhī ʿAlī
Ḳulluġuñ etmekde ʿAlīdür velī

2206 Saña vü Peyġamber'üñe bu meḥel
Ṭaʿat ü ḫiẕmetde idi ol ecil

A 81a 2207 Luṭf-ile iḥsān-ile şemsi aña
Redd edüp işrāḳ ḳıl olsun ḍuḥā

2208 ʿAṣr ṣalātını edā eylesün
Ẕātuña ḳulluḳda vefā eylesün

2209 Ḥażret-i Esmā dedi gördüm anı
Şems ġurūb etmiş iken ol Ġanī

N 57a 2210 Emri ile yine ṭulūʿ etdi şems
ʿArż u cibāl üzre ṭurup oldı dems

2211 ᶜAṣrı ᶜAlī eyledi ol dem edā
Ẓāhir olup muᶜcize-i Muṣṭafā

2212 Dedi Ṭaḥāvī bu ḥadīs̱i s̱iḳāt
Yazdılar is̱bāt ile dedi ruvāt

2213 Böyle ẓuhūr eyledi bu muᶜcize
Müjde olur böyle ḫaberler bize

2214 Añla lüzūmını namāzuñ saña
Şems rücūᶜ etmege muḥtāc ola

2215 Meh niçe oldı-ise emrine rām
Şems daḫı Ḥażret'e rām idi tām

2216 İşte bunı daḫı selef enbiyā
Vāḳıᶜ olup etmediler ẓāhirā

2217 Şems ü ḳamer tābiᶜ-i emr-i Resūl
Anlara bildürdi Ḫudā ey fuḥūl

2218 Nuṭḳ-ı Nebī emr-i Ḫudā'dan gelür
Rabbı'nuñ emrini edādan gelür

H₁ 81b,H₂ 85b 2219 Ḫālıḳı'nuñ emrini emr eyler o
Ġayrı emir etmedi hīç ol ulu

2220 Ġayrı murādı ola ḥāşā degül
Emr-i Ḫudā'dur saña taᶜlīmi bil

A 81b 2221 Buña münāsib niçe biñ var nikāt
Söyleyüp işidene verir ḥayāt

2222 Cümlede birini ʿayān edelüm
Naḳl-ı ṣaḥīḥ ile beyān edelüm

2223 Nāḳil-i taḥḳīḳ-i Ḫudāvendigār
Ḳuddise sirrehu dedi bir gün sırār

2224 Ḥażret-i Manṣūr ki ḥallāc idi
Çeşm ü baṣar tīrine āmāc idi

2225 Ehl-i kerāmātdan olmış iken
Zübde-i ḥālātdan olmış iken

2226 Bir gün anuñ şemʿine cemʿ oldılar
Nuṭḳını gūş etmege semʿ oldılar

2227 Gördi ki maḥremdür olan cānlar
Şevḳ ile germiyyete geldi ol er

2228 Ḥażret-i Peyġamber'e edüp ṣalāt
Aña ṣalāt ile bulurdı ḥayāt

2229 Eyledi miʿrāc-ı şerīfini naḳl
Ḥayrete düşdi seme erbāb-ı ʿaḳl

2230 Rabbı'nuñ ʿindinde olan ʿizzeti
Naḳli siyāḳında bulup ḥayreti

2231 Dedi ki bir şey beni ḥayrān eder
Ḳalbi taʿaccüb ḳatı vīrān eder

N 57b

2232 Dediler ey fāżıl-ı kāmil-laḳab
Ḥayrete biz düşdük aṣıl şimdi hep

2233 Kim size ḥayret nereden yol bular
Yā ki taʿaccüb sizi vīrān eder

H_1 82a, H_2 86a

2234 Ḥażret-i Ḥaḳ size verüpdür kemāl
Keşf ü kerāmet size nisbet ḫayāl

2235 Müşkilüñüz olmaḳ ʿacebdür bize
Yā nereden geldi bu müşkil size

A 82a

2236 Germ ile Manṣūr dedi ey tebāb
Müşkilümi ḥall edemez hīç kitāb

2237 Müşkilim ol oldı ki miʿrācda
Ḥażret-i Peyġamber'e iʿrācda

2238 Anlara ikrām olundı ḳatı
Eyledi iʿṭā aña Ḥaḳ ruḫṣatı

2239 Ümmetini etdi ricā ol meḥel
Cümleyi etseydi giderdi kesel

2240 Ceng ü cedel ḳalmaz idi dünyede
Olmaz idi ḫalḳ da berhem-zede

2241 Cümle ʿibādetde olurlar idi
Rāh-ı Ḥaḳ'ı cümle bulurlar idi

2242 Çümki bunı söyledi Manṣūr-ı dār
Rūḥ-ı Resūl oldı o dem āşikār

2243 Dedi benüm başḳa murādum mı var
Ḥaḳḳ'uñ irādātına verdüm ḳarār

2244 Böylece idi baña taḳdīr-i Rab
Rabb'a ḫilāf etmege etdüm edeb

2245 Çünki bunı dedi Ḥabīb-i kirām
Kendüyi devşürdi o Manṣūr nām

2246 Pā-yı şerīfine sürüp rūyını
Etdi niyāz anda ʿafüv ḫūyını

2247 Dedi ki küstāḫluḳ etdüm amān
ʿAfvüñ ile eyle beni şādmān

2248 Ḥażret-i Sulṭān aña dedi o dem
Başuñı ver tā ki saña ṣulḥ edem

H1 82b, H2 86b

2249 Ġā'ib olup dīde-i Manṣūr'dan
Gitdi maḳāmına o Ḫulḳ-ı ḥasen

2250 Ağladı Manṣūr ḳalup zār zār
Başı fedā etmege verdi ḳarār

A 82b 2251 Niçe zamān etdi ḥicāb ağladı
Nār-ı firāḳıyla ciger dağladı

2252 ʿĀḳıbet oldı bu duʿāsı ḳabūl
Aḫẕ olup dārına buldı vuṣūl

2253 İşi temennā idi lā-yenḳaṭıʿ
Kim bu cesedden ser ola münḳaṭıʿ

N 58a 2254 Bir nefes evvel ola ammā tamām
Tā ki Resūl ede aña ʿafüvv tām

2255 اقتلونى اقتلونى يا ثقات
انّ فى قتلى حياتاً فى حيات

2256 Böylece efġān ile eylerdi āh
Verdi murādın aña luṭf-ı İlāh

2257 Oldı mübeyyin ki Resūl-i Ḫudā
Cümle Ḥaḳ emrini ederdi edā

2258 Kendi murādın Ḥaḳ'a tefvīż eder
Kimdür o kim bu işe taʿrīż eder

2259 Kim ki Resūl emrini etdi edā
Emr-i Ḫudā'dur anı bilsün şehā

2260 Anuñ-içün her ne ki ister Resūl
Eyler anı ḥażret-i Allāh ḳabūl

2255a,b "Uḳtulūnī uḳtulūnī yā s̱iḳāt
İnne fī ḳatli ḥayāten fī ḥayāt"

(Ey güvenilir kişiler! Beni öldürünüz, beni öldürünüz
Öldürülmemde hayat içerisinde hayat vardır).
2261a farż sünneti kim: farż ü sünneti.

2261 Sen dahı farż sünneti kim dā'imā
Eyle edā kim olasın müntehā

2262 Her ne ʿamel senden ederse ẓuhūr
Rāżī ola Ḥaḳḳ anı ḳıl ey vaḳūr

H2 87a 2263 Luṭf u ʿaṭā eyle baña ey İlāh
Her ʿamelüm maḥż-ı rıżā ola āh

H1 83a 2264 Ola mı rāżī olasan bendeden
ʿĀṣī vü bīçāre vü efgendeden

2265 Ḥürmetine ḥażret-i Peyġamberüñ
ʿİzzet ü ikrāmına ol Server'üñ

A 83a 2266 Bendeñe tevfīḳ ü ʿināyāt ḳıl
Cümle rıżāñ üzre hidāyāt ḳıl

2267 Raḥmetüñe eyle muvaffaḳ beni
Pür ḳıl ʿināyāt ile cān ü teni

2268 Nuṣret-i Nāṣır ile Manṣūr olam
Sırr-ı Muḥammed ile mesrūr olam

صل الهی وسلم علیه
ارض عن اصحاب ونرضی الیه

2269 Yazdı Şifā ṣāḥibi Ḳāḍı ʿİyāż
Ḥaḳḳ ʿıvāż ede aña yevmü'r-riyāż

2270 ʿAnʿaneden muʿcize āyātını
Eyledi taḥḳīḳ rivāyātını

2271 Ṣıḥḥat-ı aḫbārda saᶜyı tamām
Eyledi rāvīlerine ihtimām

2272 Muᶜcize aḥvāline edüp himem
Baᶜde buyurdı o kerīmü'ş-şiyem

2273 Her rüsülüñ muᶜcizesi ḥikmeti
Ehl-i zamān ḳadri ḳadar ḳudreti

2274 Etdi ᶜaṭā ḫārıḳ-ı ᶜādātı Ḥaḳ
Tā ki ola ehl-i zamāna sebaḳ

N 58b 2275 Ḥażret-i Mūsā ve ᶜaleyhi's-selām
Vaḳti siḥir olmış idi fenn-i tām

H_2 87b 2276 Añlaruñ ᶜādetlerini ḫarḳ eder
Şīt-ile Mūsā'da göründi es̱er

2277 Anlara ḳudretlerine müştebih
Şīt-ile Mūsā'yı verür bī-şebīh

H_1 83b 2278 Muᶜcize ol ḳavme muḳābil olur
Siḥrde ṣanᶜatları bāṭıl olur

2279 Pes dediler sāḥir olanlar ki biz
Siḥrde mümtāz olanlardanuz

A 83b 2280 Kimse bize ġālib olup siḥr ile
Siḥrümüzi eyleyemez bāṭıle

2281 Ḥaḳ bu ki Mūsā'da olan muʿcize
Muʿcizedür oldı muʿayyin bize

2282 Geldi yine ḥażret-i ʿÎsā ḳaçan
Ṭıbb idi ol vaḳtde ḫalḳ içre fen

2283 Aġleb-i fenn idi ṭabābet o dem
Ḥażret-i ʿÎsā gelüp ol zinde-dem

2284 Eyledi iḥyā-yı memāt u aṣem
Gūş saḥīḥ oldı vü gitdi ṣamem

2285 Daḫı niçe dā'ī devā ḳıldı bil
Gerçi ʿilāc eyledi ṭıbbī degül

2286 Cümle aṭibbāya bu ḥikmet tamām
Ḫārıḳ-ı ādāt olup ey hümām

2287 Münṣıf olan eyledi ıḳrār-ı tām
Oldılar ʿÎsā'ya niçe ḫalḳ rām

2288 Geldi çü Şāh-ı rüsül ü enbiyā
Yaʿnī Ḥabīb-i Aḥad'ı Muṣṭafā

2289 ʿAṣr-ı şerīfinde ʿArab'da hüner
Şiʿr ü belāġatla kehānet ḫaber

2290 Bunlar idi cümle maʿārifleri
Bunlar ile faḫr eder ʿārifleri

H_2 88a 2291 Pes niçe esrār ile Ḳur'ān'ı Ḥaḳ
Eyledi inzāl be-ḥükm-i sebaḳ

2292 Ḫarıḳ olup cümle maᶜāriflerin
Ḥayrete ḥaṣr eyledi ᶜāriflerin

H_1 84a 2293 ᶜAyn-ı feṣāḥatde vü īcāzda
Nuṭḳ-ı belāġatde vü mümtāzda

2294 Şol ki naẓar eyledi üslūbına
Naẓm-ı ġarībine vü uᶜcūbına

2295 Ḥayret edüp anları āşüfte-ḥāl
Añlamayup eylediler ḳīl ü ḳāl

2296 Ol ki hidāyetsüz idi gelmedi
Sebᶜa-i ebṭunda birin bilmedi

A 84a , N 59a 2297 Gerçi bilemezdi ᶜadüvv-i mübīn
Muᶜcize olmasını bildi yaḳīn

2298 ᶜArżına taḥmīl edüp inanmadı
Āb-ı ᶜināyāta erüp ḳanmadı

2299 ᶜArż ḳodı cehl-i ᶜinād ismini
Maḥv ü fenā etdi ᶜaceb cismini

2300 Şems gibi ẓāhir iken muᶜcizāt
Gelmedi ecsām-ı remīme ḥayāt

2301 Nūr-ı Muḥammed erişüp ʿāleme
Ḳıldı es̱er cism-i benī ādeme

2302 İns ü melek cinn ü perī nāmiyāt
Cümle ḥacerlerle şecerler nebāt

2303 Eylediler nūr-ı Resūl'i ḳabūl
Ḳaldı ʿinād içre muʿazzeb cühūl

2304 Ḥaḳḳ'a hidāyātı ricā edelüm
Luṭf u ʿināyātı ricā edelüm

2305 Cümleye Allāh hidāyet ede
ʿAyn-ı ʿināyetle ḥimāyet ede

H_2 88b 2306 Nūr-ı Muḥammed'den alup pertevi
Ere vücūda es̱er-i uḫrevī

2307 Şerʿ-i Muḥammed bizi tezyīn ede
Cenneti Ḥaḳ bizlere taʿyīn ede

H_1 84b 2308 Nūr-ı Muḥammed kime kim yār ola
Yarı anuñ ḥażret-i Ġaffār ola

صلى الهى وسلم عليه
ارض عن اصحاب ونرضى اليه

Ḫātime-i Kitāb

2309 Muʿcize-i ḥażret-i Sulṭān-ı dīn
Rü'yet ile ehline oldı yaḳīn

2310 Gerçi ki aʿdādını yazmaḳ muḥāl
Eşherini dediler ehl-i maḳāl

2311 Yüz biñ ile yigrimi dört biñ tamām
Muᶜcize żabṭ etdiler ehl-i kirām

2312 Bende-i bīçāre bu iᶜcāzı hep
Yazmadum ammā ki ḳılup münteḫeb

A 84b 2313 ᶜAyn-ı kifāyet ḳadar etdüm beyān
ᶜĀḳıle kāfīdür işāret hemān

2314 Ḳaṣd ḳılup söylemedüm ıṣṭılāḥ
Tā ki bula her oḳıyan inşirāḥ

2315 Ḥamd u s̱enā ol Aḥad ü Vāḥid'e
Kim bizi ümmet ḳılup ol Aḥmed'e

2316 Cümle ümemden bizi ḳıldı şerīf
Luṭf ile fażl ile o ferd ü laṭīf

Münācāt

2317 Ḥamd u s̱enā baᶜde duᶜā bā-Ḫudā
Ḥażret-i Allāh'a ricādur ricā

H2 89a N 59b 2318 Sünnet-i Aḥmed'le bizi Rabb-ı dīn
Eyleye taᶜyīn be-ᶜayne'l-yaḳīn

2319 Eyleye tevfīḳını dā'im refīḳ
Çeşme ᶜayān ola ḥaḳīḳat ḥaḳīḳ

H1 85a 2320 Neşve'lerüñ ḳanḳısına eresüz
Ḳanḳı emir ile es̱er göresüz

2321 Ḫulḳ-ı Muḥammed'le olup müstedām
Sünnetin icrā edelüm ber-devām

2322 Pādişeh-i vaḳti ʿayāli ile
Tābiʿ ü metbūʿ ile āli ile

2323 Ḥażret'ini ede ḫaṭādan emīn
ʿAdl u ʿaṭā zeyn ola dā'im zemīn

2324 Atvel-i ʿömr ile muʿammer ola
Düşmeni maḳhūr u müdemmer ola

2325 Şāh u gedā cümlemüzi Kirdigār
Pertev-i Peyġamber ile ede yār

2326 Devlet-i dāreyn ü saʿādet-ḳarīn
Āmin yā Rabbü'l-ʿālemīn

2327 Ravża-i iʿcāz bulup iḫtimām
Gerçi tamām oldı dedüm ey hümām

2328 Līk tamām olması melhūfdur
Ḥażret'üñ iḳbāline mevḳūfdur

2329 Ey rüsülüñ ḫātimesi Muṣṭafā
Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammed vefā

A 85a 2330 Eyle ḳabūl ey dil-i ferruḫ-maḳāl
Nuṭḳumı ḳıl luṭfuña şebnem-miṡāl

2331 Çünki kerem Ḥażret'üñüñ ḥâceti
Bendeñüñ ancaḳ bu ḳadar ṭāḳati

2332 Baña ḳabūl eyle muʿāmil olup
Himmet ile ben daḫı kāmil olup

H₂ 89b 2333 Saña kemāl ile s̲enālar ḳılam
Ḥażret'üñe bende-i muḳbil olam

2334 Bende-i bīçāreye ḳıl merḥamet
Merḥamet ey Sırr-ı Ṣamed merḥamet

H₁ 85b 2335 Her ne ḳadar çerḫ ederse ḳıyām
Rūḥuña biñ biñ ṣalavāt u selām

2336 Yerde remel gökde nücūm ü Sühā
Bilmedi aʿdādını ġayr ez-Ḫudā

2337 Ol ʿadedüñ her birine biñ ṣalāt
Saña hediyyem-durur ey ḫoş-ṣıfāt

2338 Ḳudret-i kāmil vere Allāh baña
Tā ki ṣalāt ile olam müntehā

2339 Ālüñe aṣḥābuña her ṣubḥ u şām
Ola ṣalāt ile selām-ı tamām

N 60a 2340 Baʿde efendüm şeref-i Mevlevī
Mevleviyān zümresinüñ serveri

2341 Nūr-ı dil-i ʿaşḳ-ı Ḫudāvendigār
ʿĀşıḳa burhān-dih ü maʿşūḳa yār

2342 Ḥażretinüñ rūḥ-ı revānına Hū
Ere meserretle ṣafā sū-be-sū

2343 Şeyḫüm ʿazīzüm ü ṣafā-yı dilüm
Ġavs̱-i Aḥmed Dede-i kāmilüm

2344 Ḫulḳ-ı Muḥammed ile memlū idi
Sünnet-i Aḥmed ile memlū idi

2345 Rūḥ-ı revānını ede şāh Ḥaḳ
Raḥmet ede cānına Rabbü'l-felāḳ

2346 Cümle velī vü ṣuleḥā zāhidān
Raḥmet ede cānlarına Müsteʿān

2347 Eyleye bāḳīleri bāḳī Ḫudā
Ḥażret-i Peyġamber'e ede ʿaṭā

2348 Ravża-i iʿcāz'a kim etse naẓar
Raḥmet ile Nāyī'yi yād etse ger

2349 Ravża-i esrāra da bulsun ẓafer
İki cihānda Ḥaḳ ede muʿteber

2350 Nūr-ı Muḥammed'le münevver ola
Ṭūl-ı ʿömür ile muʿammer ola

2351 Ṣalli ʿalā ḥażret-i Sulṭān-ı dīn
Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammed Emīn

5.NETİCE

Tez konumuz olan Ravzatü'l-İ 'câz fi'l mu 'cizâti'l-mümtâz isimli eseri incelediğimizde şu hükümlere varmak mümkündür.

1-Bir mu 'cizât-nâme olan bu eser , türünün tek örneği değildir.Bu bâbda yazılmış bir çok eser vardır.

2-Osman Dede eserini bir sistem dahilinde oluşturmuştur.Buna göre , bir peygamberin mu 'cizesi zikredildikten sonra,Hz.Muhammed'in o mu 'cizeye denk ve daha üstün bir mu 'cizesi zikredilmektedir.

3-Nâyî Osman Dede'nin eserini yazmaktaki maksadı Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-necât'ında olduğu gibi Hz.Muhammed'in diğer peygamberlere olan üstünlüğünü ortaya koymaktır.Bu keyfiyyet eserin muhtelif beyitlerinde ifâde olunmuştur.

4-Bir mu 'cizât-nâme olan Ravzatü'l- İ 'câz halka hitaben, Tekke Edebiyatı'nın da tesirinde kalınarak yazılmış,halkı bilinçlendirmek ve uyarmak amacında olan bir mesnevidir.Eserin dili ve uslubu bunu ortaya koymaktadır.

5-Nâyî Osman Dede eserini oluştururken mukaddes kitaplardan,hadis kitaplarından,Mevlânâ'nın Mesnevi'sinden,Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediyye'sinden,Kadı İyaz'ın Şifâ'sından yararlanmış ve bu eserlerin tesirinde kalmıştır.

6- Nâyî Osman Dede'nin mi'râc hususunda hem müstakil bir eser oluşturması hem de Ravzatü'l-İ'câz'da hacimli bir mi'râciyye yazması,bu mu 'cizenin İslam dünyası ve Türk kültüründeki önemini ortaya koymaktadır.

7-Bir mûsikîşinâs olması dolayısıyla Nâyî Osman Dede eserde âhengi ve müzikaliteyi yakalamayı bilmiştir.

8-Kullandığı yer ve şahıs isimlerinhin zenginliği Osman Dede'nin bu konudaki derin bilgisini göstermektedir.

9-Nâyî Osman Dede mu 'cizeleri aktarırken kişiler arasında geçen konuşmalara da yer vererek vak'aları hikayeleştirmesini bilmiştir.

10-Bazı kelimeleri (tokısan,yigrimi,tıfil,ekil v.b.) vezne uydurarak telaffuz etmesi ve Türkçe kelimelerde uzun vokal varmış gibi düşünerek bunlarda medd yapması Nâyî Osman Dede'nin bir özelliği sayılabilir.

11-Osman Dede'nin ailesinde de kendisi gibi şâir ve mûsikîşinâs bir çok şahsiyet vardır.Bunlardan bir kısmı (Abdülbâkî Nâsır Dede,Ali Nutkî Dede gibi) hem iyi bir şâir hem de iyi mûsikîşinâslardır.

12-Mesnevisinin dışında,mûsikî nazariyâtına dair eserleri olan,müstakil şiirler yazan,beste yapan,Kutbü'n-nâyî ünvanını alacak kadar iyi bir neyzen olan,hat ile uğraşan,Galata Mevlevihânesi'nde Mesnevi dersleri veren Nâyî Osman Dede'nin çok yönlü ve bilgili bir zât olduğu muhakkaktır.

13-Devrinde ve sonraki kaynakların bir çoğunda Nâyî Osman Dede hakkında bilgi verilmesi,ondan övgüyle bahsedilmesi şairimizin meşhur ve sevilen bir şahsiyet olduğunu ortaya koymaktadır.

هذا روضة الاعجاز في المعجزات الممتاز

1 بسم الله الرحمن الرحيم — كنكره تاج كلام قديم

بسمله وحمدله وصلوله — موجب تأليف اولور اهل اوله

حمد هزاران وثناء بی قیاس — اول احد واحده بی حد سپاس

اولکه صمد در اکا قصد ایلدی جان — جمله مقصود در اول مستعان

5 لم یلدی دیکله ولم یولدی — طوغمدی هیچ کسنه طوغورمدی

کسنه اکا بکزمدی هیچ ابد — دیکله نه دیر یوق اکا کفواً احد

جونکه احد واحده ویردی نشور — نور محمد اوده رایدی ظهور

نور محمد سبب ممکنات — نور محمد اثر کائنات

نور محمد ایله در کرسی عرش — نور محمد ایله در نقش فرش

10 نور محمد له ملائک وجان — نور محمد له زمین آسمان

نور محمد ایله خورشید وماه — نور محمد له کواکب براه

نور محمد له عقول عشر — نور محمد له ظهور بشر

نور محمد له نعیم جنان — نوری وغلاتدن اولا تحسین ان

احمد ومحمود ومحمد امین — والد ومودوده اول اولیای یقین

صل

15 صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحابه وترضی الیه

بعد نبی چار صحاب کرام — روحلری مسکنی دار السلام

حضرت صدیق صداق نشان — روح روانینه روان اوله جان

اعدل انسان عمر حضرتی — روحنه اقوات ایده حق رحمتی

جامع قرآن که عثمان ایدی — جانه رحمت ادیه کان ایدی

حیدر کرار که داماد در — رحمت دارین ایله معتاد در

اول ایکی مخدوم حسین وحسن — رحمت حقله طولسون روح وتن

سائر اصحاب وامامان دین — قولاً وفعلاً اکا اولدی یقین

جمله سنک روحنه شاد اوله — نامی لری تا بقیام یاد اوله

بعد صلاتیله سلام تام
منقبت احمده ایردی کلام

5 احمده چونکیم احد ایتدی عطا — احمده یلدزکه نه در ما عطا

یعنی بو عالمده ظهور ایلدی — هژده هزار عالمی نور ایلدی

جمله مخلوقه خبر ویردی او — معجز ایات واثر ویردی او

جنة وانسانه آچوب شاهراه — ایلدی تبلیغ امور اله

اهل سعادت كه اولدی مطیع   هركه مطیع اولدی حق ایتدی شفیع

30 اكلین دیكلین بلبیان   یعنی خلوص ایله مطیع اولمین

بلمك ایچون استكبرها غ   كوشنی یوق ایشتمدی قرآنی

ینه قلوب حضرتنا لطف اول جلال   معجزه سن بعثته قلدی دلیل

صدقنی بو مرتبه ایتدی عیان   كوركور بصاغر ایشتدی بیان

معجزهٔ احمد مختار چوق   جمله سنك نشانه امكان یوق

35 لیك بو آوازه وپاكل زده   عاشق آشفته در اول احمد

نقل صحیح ایله نیچه معجزات   نقلنه عزم ایتدی خداد ثبات

كرچه كالن یازه بلمك محال   قال اوله می حاله حلی با مقال

قطره بیمی ایلیه می آشكار   ذره نیچه مهره ویره خوش شعار

ایتدی او سلطان سعادت نثار   حالنه قال اولسه نمونه نه وار

40 قصدم او سلطانه تقرب همان   جان ایله جانانه قرین اوله جان

لطف ایله فضلیله بو بر قبضه خاك   پرتو مهر ایله اوله تابناك

مظهر اولور خدمتنه اول شهك   محرم اولور صحبتنه اول ملك

ایله الهی بنی مظهر اكا   كیم بكا شافع اوله نور الهدی

ایده

ایده شفاعت بنی سن شاهد   استر او اول كونلر الله دن

45 نور ینه روحینه انك صبح و شام   صل وسلم وعلیه السلام

افضل خلق دو جهان عین آن

فضائلی یازسون قلم یتسون بیان

كل كل ایا چشم بصیرت هنر   باغچهٔ معجزه یه قیل نظر

تقنه كه یاد اولسه محمد امین   روحینه ویر نیجه صلاة همین

معجزهٔ سابقهٔ مرسلین   صحت اخبار ایله بولدی یقین

50 هر رسلك نیجه نیجه معجزی   اولدی خلاص ایتدی نیجه عاجزی

جمع ایدوب ارباب فضائل آنی   تازه و تر ایتدیلر اول كلشنی

جمله نبی و مرسل معتبر   هر نیچه كیم معجزه كوستردیلر

آنكه معادل لری مصطفا   ایلدی اظهار با مر خدا

بلكه دخی فضله نیچه معجزه   روی محمد ده كوروندی بزه

55 چونكه عدد حدینه ممكن دكل   اشهرینی دیدیلر ارباب دل

دیدی شفا صاحبی قاضی عیاض   اسكنه الله جنانا ریاض

وانه لم یؤت نبی الا وعند نبینا مثلها او ما هو ابلغ منها

وقد نبّه الناس على ذلك

یعنی شفاسنده بیوردی	اندن بولا بوندن کماذ زار اولا
کلدی بر معجزهٔ انبیا	مثلی محمّدده انك اولیا
قنغی نبی معجزه ایدی دینده	مثلی آنك اوردی محمّدده ده
60 بلکه دخی ابلغ اولور بونده	ناس آنك اوستینه بولور انتباه
یعنی نجیه فضله ایدوب مصطفا	معجزه سی عالمه ویردی صفا
صلّ الهی وسلّم علیه	ارض عن اصحابه و ترضی الیه

نامی نام اثر برکزین

ناقل ترتیب کتاب مبین

بندهٔ دیرینشه معنوی	نای عثمان دده المولوی
65 خارق عاداتدن الدی خبر	ویردی انك نقلنه خوش زیب و فر
یعنی سلف معجزه سندن برین	نقل ایدم انده بوله خاطر
بعد محمد و علیه السلام	معجزه سی نقلنه ایدم خرام
معجزهٔ سابقهٔ انبیا	معجزهٔ سالفك عینی اولا
همینه فضلندن شکرخا اولام	کاشکر لطفنه رخصت بولم

عون

70 عون و عنایتله موفق اولور	شویلجه ترتیبنی اوفق بولور
ویردم انك بیکدن برندن نشان	تاکه قلیل ایده کثیری عیان
جمع اولیجق معجزهای کرام	روضهٔ اعجاز دیدم آکه نام
روضهٔ اعجاز رسول مبین	حرمتنه اوله قبوله قرین
لطف محمّد اکه ویره نما	روضهٔ اعجاز خزان اولمیا
75 صلّ الهی وسلّم علیه	ارض عن اصحابه و ترضی الیه
فصل نبی بو البشر آدم صفی	معجزه سن نقل ایدهلم ای شفی
تاکه محمّد ثوبن ظا ابون	اکلیه لر کیم وار سابقون
نقل صحیح ایله روات ثقات	ویردیلر افواه خواصه نبات
حضرت آدم و علیه السلام	بولدی وجود عالمنه انضمام
80 لطفنی تکرار ایدوب اول خدا	ویردی توالد له تناسل اکا
جفت ظهور ایلدی هر مولدی	یعنی بری مرد اوله بیری دیشی
هابل ایله طوغدی بر دختری	قابیله امر اولدی کا اوله همسری
قابیله همزاد اولان خواهرت	هابیله امر ایلدی حکمت گزین
قابله کوج کلدی بو امر بسیر	بلمدی کیم بو ایدی حکم قدیر

85 اوردی هم ان هابیلی ایتدیکی شهید | اولدی برادرله پدردن بعید
هابیله ظلم ایلدی قابیل قین | برجبلی کندویه قلدی وطن
ذاتنه تابع اولان آدمکر | عاق ایدوب اولدی پدردن بری
حضرت حوا آدمی بعث ایلدی | قابله اولادنه حق سویلدی
دیدیلر معجزهٔ بعثتی | تاکه قبول ایلیه لر دعوتی
90 حضرت آدم دیدی اعلام ایدرک | خواهشکر هر نه ایسه نام ایدک
یعنی نه کونه ایده لم برزه دعا | تاکه ظهور ایلیه اول مدعا
پس دیدیلر ماچیچه دوز صحن | جمله مطیع اوله سزه جان و تن
رونی طوتدی اولو درگاهه او | دستنی وضع ایلدی بر طاشه او
سبحان من بابنه علیه الامور | دیدی و رو ینده عیان اولدی نور
95 حضرت آدم کاودم ایتدی دعا | ماچیقروب طاشدن اقدی خدا
پس یدی فرسخ جریان ایتدی صو | باغچه و باغ ایلدیلر کوبکو
ینه بو ظالملر آکا اویمدی | شامه لری بو اثری طویمدی
دیدی خفاشدن کورمز ضیا | ینه ویرر شمسه ضیای خدا
کرچه کیم آدمده ظهور ایتدی بو | نور محمد له ایدی انصتوا

نور محمد

100 نور محمد کیمه کیم یار اوله | اولدخی نور ندن اثر دار اوله
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه ترضی لیه
کان وفا صدق صفا مصطفا
قلدی بونک مثلنی بالاقتضا
یوم احدده بیله اصحابله | چقدیلر اول کوهه سعادتیله
اسفلنی قپلمش ایدی قریش | وار دیلر اعلاسنه حضرتله جیش
105 جمله اصحاب عطشدن عجب | قیده دوشوب ایتدیلر اما ادب
مفخر جان جان جهان مصطفا | ایلدی اصحابنه بنه وفا
اوردی مبارک یدینی سنکه او | سنکدن اول دمده صو اولدی بول
ایچدیلر اصحاب اومادن تمام | قوبه لرین دخی پر ایتدی کرام
چوق کشیلر کوردی بو معجزاتی | رغبت اسلامه وار وب جنبشی
110 جیش قریشک نیچه سی اول زمان | اولدیلر اول دمده مقر مسلمان
نیچه منافق دخی کوردی عجاب | مخلص اولوب ایلدی حقدن حجاب
هر رسلک معجزه سی انده وار | ایتدیلر اول نور ایله سر اشکار
بلکه نیچه فضله ویروب حضرتنه | ایلدی اهدا آنی حق امتنه
تلک الرسل فضلنا بعضهم علی بعض منهم من کلم الله
و رفع بعضهم درجات

برمغنیه ایردی خدا دنیا — آب روان اولدی صولندی عظام

115 ایلدی برقربه صویی برزمان — جمله صحابی یه غدای روان

سندخی بیر والك ایدوب همتیه — تشنه لب اولکوثره کیرجنه

صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحابه ورضی الیه

آدم اتا معجزه ایلر بیان
کوکلی درختی یوریدر رایکان

حضرت آدم بنه معتبر — معجزه آخره بولدی ظفر

120 حج شریفه کیدر ایکن بیکر — بولدی قابله اویمش نفر

آنلری ایمانه قیلوب دعوتی — جمله یه عرض ایلدی اول نعمتی

پس دیدیلر اشته شو نخل صفا — غیری یره نقل ایده بی دست و پا

بزده سکا ایلیلم اتباع — تا که احوالمزه ارتفاع

حضرت آدم دخی ایتدی دعا — بعد اشارت ایدوب اول نخل تا

125 واردی اشارت یرینه شیله — بیخ و بن و برك و بداغی بیله

قنده دیدیلر ایسه اول قوم سخت — طوغری وارو انده بولندی درخت

لیك بنه قوم اکا ایناندی — کسه هدایت صوینه قاندی

چشمه

چشمه خدا ویرمز ایسه روشنا — صنمه بو باغ یاره سی کوره ضیا

نور محمد کیمه کیم یار اوله — اولدخی نور ندن اثر دار اوله

130 صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحابه ورضی الیه

معجز احمد دخی ای سعدبخت
واردی یرندن بنه کلدی درخت

فخر جهان سرور پیغمبران — اولدخی بر نخلی یورتدی روان

کلدی قریشك بوزی حضرتنه — برا ولولاری دل اولوب کلفته

دیدی بزم مطلبمز در همان — سویله شو خرمایه یوریسون روان

135 تا ساکه کلوب ایرلشه اول درخت — بنه واروب یرلشه یرنده سخت

ذوق و سرور دوچی ایتها مصطفا — ایلدی درگاهه درونی دعا

بعد اشارت ایدوب کل دیدی — یانه حرمای رسول اولدی

کلیه محی دعوت شاهیدرر — نطقی انك نطق الهیدرر

امر خدا ایله او خرما کلوب — تصلیه ترضیه یه ناطق اولوب

140 بنه محمدا کا امر ایلدی — وار یروکه طوردیغك سویلدی

امر خدا ایله همان اول درخت — کلدکی حزانه یرینه طوردی سخت

بونده بر نکته اولوب آشکار | فضل محمدده ویریلدی قرار

حضرت آدم اوددن خجی روان | بریره نقل ایلدی انجق همان

لیك بزم حضرتمز مصطفا | ایکی امر قلدی بر آنده اکا

145 کل دیدی کلدی اوددخت اولزمان | وار دیدی واردی ینه طوتدی مکان

داخی بونك نتیجه سی بو حضرته | واقع اولوب بردی حیات امته

های نه دولت ویریلیدر اکا | جمله محالات کا حال اوله

حمد خدا اولدی بزه حضرتدر | امتیده نائل دولتدر در

صل الهی و سلم علیه | ارض عن اصحاب و من رضی الیه

معجزهٔ ثالثه آدمی

150

خرده طاشك سویلسیدعمی

حضرت آدم انله آدی بسناك | نطقه کلوب سویلدیلر بی درنك

صدق ایله تصدیق ایدوب آدمی | دعوت حق ایلدیلر عالمی

حاضر اولنلر انی کوش ایتدیلر | حیرتله جوش و خروش ایتدیلر

طاشلری خرده ایدی دیدیلر | ایلدی تسبیحله تهلیللر

155 حرمت ایچون حضرت پیغمبره | مظهر ایدر آدمی حق سرلره

صل

صل الهی و سلم علیه | ارض عن اصحاب و من رضی الیه

معجزهٔ حضرت احمد دخی

طاشلری نطقه کتوردی دخی

عتبه کلوب قوم ایله قلدی طلب | معجزهٔ حضرت محبوب رب

احمد مختار حبیب خدا | الدی مبارك یدینه سنکها

160 صاغ الی ایکی دیدیلر راویان | خرده جه طاشلر ایله مملو اولان

معجزه اظهار ایلدی دیدی او | قدرت الله ایله انطقوا

سویلدی طاشلر بفصیح البیان | طاشلری سویلدی ولب زبان

پس دیدیلر قوللغه لا اله | لیس ولی واراول اولو پادشاه

لا اله الا الله

داخی محمد اولوبن حق رسول | ایلدی عالملره امر قبول

محمد رسول الله

165 جمله ایشتدی انی حاضر اولان | حضرت پیغمبره ناظر اولان

حضرت بوبکر عمر عثمان علی | حاضر ایدی جمله سی اندم بلی

غیری صحابه دخی وافر ایدی | معجزهٔ حضرته حاضر ایدی

سنك كا نطق ايلر ايتاكى كرى | سنسن آلهك اولو پيغمبرى

سنده صلاتينه ويررسك دوام | صدقكى تصديق ايدر بخت خام

170 اشرف الله زهى ارتفاع | هى نه سعادتدر اكا اتباع

صل الهى وسلم عليه | ارض عن اصحابه وترضى اليه

حضرت آدم يره بغداى اكر

اكديكى درحال اوده مده بتر

حضرت آدم يره تخم خوب اولوب | قوت قدسيه ايله خوب اولوب

ويردى خدانك كومندن نشان | اولدى زمين اوسننه حنطه فشان

175 يعنى اكوب كندمى عصر اولدرده اول | ايلدى درحال نماى قبول

همينه اول آندم ظهور ايلدى | سنبله سن طوتدى وفور ايلدى

يتشدى تمام اولدى آنى بچدى ناس | تا ناايدوب كل ايتدى ذكور واناث

كندمى كوركنديكى تسليم ايله | كنديكى كوركنديكى كندك بيلدر

كنديلكك كنديكى اتمش خزان | كنديكى تسليم شرع قيل همان

180 شرع محمد ويره نشو ونما | ميوه براولور ويره بركك سكا

نور محمد كيمه كيم يار اوله | اولدخى نوردن اثردار اوله

صل الهى

صل الهى وسلم عليه | ارض عن اصحابه وترضى اليه

حضرت احمدده دخى ولدى بو

آريه اكوب بتدى اوده مده قو

حضرت سلطان وشه انبيا | صل على روح نبى مصطفا

185 يثربه عزتله كذار ايتديلر | خانه خالدده قرار ايتديلر

مالك ايدى حضرت خالد مكر | بر يره كاندن يوغ ايدى بركز

احمد ومحمود ومحمد همان | معجزه اظهار ايدوب ديكان

الده برز آرپه يى زرع ايلدى | آرپه همان اصلنى فرع ايلدى

امر خدا ايله اوجوا اولور زمان | كلدى نما بولدى يتشدى همان

190 اولدى كما كان آنى ايدوب حصاد | ايلديلر آنى نه ايسه مراد

بعد او مزرعه اولوب بادنجان | آلديلر اندن نتيجه محصول بدان

سندخى حاصل قيله كور سنتى | تا سكه محصول ايده آخرتى

صل الهى وسلم عليه | ارض عن اصحابه وترضى اليه

حضرت آدم يديكى سنى

اتشه وضع ايتدى اواعضانى

حضرت آدم بنه ایتدی خروش	قدرت حق ایلدی ذاتن بجوش
جمله ضیافت ایدوب اولادنه	جمع ایدر انلاری حقك یادنه
طبخ طعام ایتمکیچون یاندی نار	نار ایدر اول صحبتله افتخار
وضع ایدر آدم بدیلر اول ناره تا	سیر ایدوب اولادلر اوله صفا
یقمدی نار اول بدنی شکری	اولدی رضای حقه خواهشکری
نور محمد کیمه کیم یار اوله	نار اکا نور ضیا دار اوله
هر که صلاتیله سلامت بوله	نور محمد له کرامت بوله
سنده صلاتیله کل اول پر نعیم	دست درازی اولمیه نار جحیم
نور محمد له پر اول همه حین	یا یقه می نار انی یقمز یقین
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه ونرضی الیه

195 … 200

فخر جهانی دخی یقمادی نار

قالدی حجاب ایتدی طبعه نگار

205

نور رسل تابده کائنات	اکه معادل ایدوبن معجزات
حضرت زهرایی علی ذاتنه	ایلدی تزویج آنی عمر آتنه
باعث جمعیت ایچون [illegible]	طبخنه عایشه صدیقه نام

یا قدی بر آتش که تمام التهاب	کلدی سعادتله او عالیجناب
اول ید بیضای شریفن همان	وضع ایدوب آتشه طوتدی بر زمان
یقمغی قونارده دوشوب بیچ و تاب	کندیسی سوزنده نار حجاب
ایتدی صلاتیله سلامی تمام	اولدی او نار انلره دار السلام
خیل اقارب دخی ازواجها	جمله سی حاضر ایدی با مصطفا
صیت صلات ایلدیلر حاضرون	طولدی سرور ایله قوم عارفون
ندره [illegible] اوله صلاة و سلام	ایدینه یوز مسکنی دار السلام
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه ونرضی الیه

210 … 215

حضرت آدم یوررایکن روان

بیله یوردرطاشلری ای جانان

هابلی قابل چو شهید ایلدی	کندوبی ایمانه بعید ایلدی
ایتدی فرار اولدی پدردن ایراق	کندوبی تخلیص ایچون ایتدی براق
خوف کلوب آدمه اللهدن	ایتدی حجاب اول اولو درکاهدن
سوزش دل ایله قوبوب هابلی	حضرت آدم ارادی قابلی
شدت وحدتله کیدردی قچن	راهده هرنه وار ایسه صحرادن

220

یاوری

بیله کیدرلر ایدی آدم ایله		دیو آدم پر ایدی نم ایله
قلسه عزیمت حقك عاشقلری		اكا رفاقت ایده جن وپری
خاصه کیم آدم اوله آدمی		سنك سلطانك اوله همدمی	225
صل الهی وتسلم علیه		ارض عن اصحابه وترضی الیه

حضرت احمد دخی اولسه روان
سنك معا مشی ایدر ایدی همان

نبیلرك شاهلرك سروری		یعنی خدانك اولو پیغمبری
بنی قریضه ده غزا ایدیکده		قوندی جبل اوزره سعادتله خوب
دامن کوهی ایدینوب پر جهاد		جیش صحابه کلوب ایتدی قرار	230
نطق محمد ده دم ایتدی ظهور		خطبه مراد ایلدی اول نور نور
سنکلری بربری اوزره همان		واضع اولوب اوسنه چقدی روان
خطبه قراءت ایدوب اصحابه او		دیدی قوا متنه اشجعوا
یعنی شجاعتله ایدك اهتمام		ایلر خدا سزلره نصرت تمام
اولا ولوطا شلرکه عروج ایتدی نور		صخرهٔ صحرایه اولوردی فوز	235
چونکه نبی خطبه سن ایتدی تمام		بنی قریضه حرکت قلدی کام

جیش صحابه که صادق رفیق		جنکه همان عازم اولنجه شفیق
جمله او منبر قلنان سنکها		کتدی رسول ایله غزادن بجا
عاشق محبوب خدا سنکلر		مشیا اکا ایندیلر آهنکلر
سنك وشجر جمله خبردار یار		کورکه نیدر احمدی دیدار	240
دخی نیجه بویله عجایب فعال		ایلدی اظهار او مالك بجا
صل الهی وتسلم علیه		ارض عن اصحابه وترضی الیه

فصل معجزات حضرت ادریس علیه السلام

فصل شریف شرف افزای کام		حضرت ادریس علیه السلام
معجزهٔ انموزجی اولسون بیان		هم شرف احمدك قلسون عیان
حضرت ادریس علیه السلام		لطفا آنك ایله مظفر بکام	245
معجزه سن یازسق اولور بر کتاب		اعجبنی ایلیه انتخاب
ایتمشدی چشمنی حق بی حجاب		کورکده ملك کوردی بی نقاب
اکرم ایدوب حضرت ادریسی حق		ویرمش ایدی درس ازلدن سبق
دیدی سنه جنده ملك هر زمان		کتدی جا ایله اولوردی عیان
حکمت ایله پر ایدی اول عین جان		کلمز ایدی عینینه الا که آن	250

جیش

نور محمد کامهمان ایدی — انوکیچون آن اکا آن ایدی
صل الهی وتسلم علیه — ارض عن اصحابه ورضی الیه
دیدۀ جان عین جهان مصطفا
چند ملك کوررایدی ای کیا
عین جهان نور جنان فخر جهان — حضرت پیغمبر اخر زمان
نظرۀ واحد له کوردی عیان — کندی جمالیله ملك دایکان 255
خاصه کیم حج شریف ایلیلر — خیل ملائك عرفاته انر
صف صف اولوب کلدیکی اول نصیر — عینی ایله کوررایدی بی نظیر
حضرت ابوبکر بنه بردفعه ده — انلری کوستردی عیانا صف زده
کرچه تحمل ایله مزهرولی — کندی جمالیله ملك کورمکی
لیك ابوبکره خدا لطفه ایلدی — نور محمد له اوحالت کیدوب 260
ایتدی تماشای جمال ملك — حضرت سلطانه صلوة ایده رك
حال بوکیم حضرت سلطان دین — حضرت جبرائیلی کوردی یقین
ایکی جهان فخری جنان سروری — درکه حق محرمی خلق مهتری
حضرت جبریلی ایکی دفعه اول — هیکلنه قلدی نظر بو الدی نور

عزری

غیری زمانده کلوررایدی بلی — حضرت انی کوررایدی بلی 265
صورت دحیه ایله کلوب اکثری — حضرت آنی کوررایدی بی مری
دحیه دراصحاب کراملك بری — آکه تمثل له کوررکی سری
سری عیانا کوررایدی رسول — عینی خبرلو ویوررایدی رسول
عاین اعیان وعیان عیون — ما لك املاك ملاك شئون
ایله اناك شرعنه اقدام تام — سا که دخی اوله عیانا خاص وعام 270
صل الهی وتسلم علیه — ارض عن اصحابه ورضی الیه
حضرت ادریس پیامبر هو
صحبت جان ایتدی وکیدر بی را
حضرت ادریسه اول جمیل — لطفنی الله اکا قلدی سبیل
ابرهوا ایله تکلم یوز — کوش ایدرایدی که میه بریری
حضرت ادریس ایدی بوایره خطا — آکه جواب ایلر ایدی هر سحاب 275
نور محمد له بولوب انتباه — طالع ایدی ماه جبینده ماه
ایلدی ادریسه حکمت ظهور — آکه امانت قلنوبدی اونور
صل الهی وتسلم علیه — ارض عن اصحابه ورضی الیه

حضرت شاه نماینده یخی هر سحاب
ویردی ایکی نطقیله شافی جواب

280 هم رنیه گنجینه صدق و صفا | آینهٔ جوهر جان مصطفا
دولت ایله نازل اولوب طائفه | معجزه اظهار ایدر عارفه
ابر سمایه بیورردی ندا | نطقه کلوب سویلردی ابر کا
ینه ندا ایلیجک اول جناب | ویرر ایدی ابر جواب صواب
امر آله ایله جناب سحاب | ایلدیلر صحبت عالیجناب
285 جمله قوم ایلر ایدی استماع | قلبلری بولور ایدی ارتفاع
ذات محمدده خدا ایلدی | آکه جماد ابر هوا سویلدی
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه و رضی الیه

فصل معجزات نوح علیه السلام

فصل نما حضرت نوح نبی | معجزه سنی قلین ایدم یا نبی
تا که اوله توطئه مصطفا | کوش ایدن انک قلبنه ویره صفا
290 ایلدی اخبار صحیح البیان | معجزهٔ حضرت نوحی عیان
کلدی چقین نوح علیه السلام | امر خدا ایله ایدوب اهتمام

کوفه

کوفرده تبلیغ رسالت ایدر | دعوت ایدر خلقی حمایت ایدر
معجزه سن طالب اولوب خلق انک | صحبتنی راغب اولوب خلق انک
معجزه مطلوب ایدینوب اولزمان | دیدیلر آکا اوله قدرت عیان
295 معجزه درخت ایده قبول نما | میوه سن اظهار ایده تا اعلی اولا
بز دخی اکل ایلیلم میوه یی | آکلیلم ایلدیکک شیوه یی
حضرت نوح ایلدی حقدن رجا | بعثته بیّنه ظاهر اولا
ایلدی حق اهلنه اظهار فیض | نوحده ظاهر اوله آثار فیض
کلدی نما کوفرنک اشجارینه | میوه ویروب طعم کلوب بارینه
300 خلق آنی اکل ایلدیلر بیدرنک | قالدیلر اول حالده حیرتده دنک
نور حبیب آنده امانت ایدی | مخزن اسرار عنایت ایدی
دخی نتیجه معجز ایدوب بدایکان | سر خدا اندن اولنده عیان
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه و رضی الیه

حضرت سلطانه دخی شیوه سال
ظاهر اولور کوش قیل ای خوش خصال

305 پس بنیه اول مظهر فیض احد | یعنی محمد نجد معتمد

حضرتنه ایلدی حق التفات | ویردی اکا بنجه بنجه معجزات
اهل قریضه دیدیلر حضرته | معجزه قیل تاکه لم حیرته
جمله شو یابس بولنان نخلها | قدرتنا ایله اید قبول نما
میوه ویره جمله شجرلر بوان | برك ویری اوله مزین همان
بناقن اکل ایلیلم ذوق ایله | ساکه اطاعت ایدهلم شوق ایله 310
ایلدی دعا مفخر هر دو جهان | جمله شجرلر اوله میوه رسان
ویردی خدا قوتی درخته نما | برك ویر ایله پر اولوب نخلها
جنته دوندردی خدا عالمی | خلق جهان اولدی قدر محرمی
نظرهٔ قدرتن کورندی اثر | اولدی قو نخل جهان میوه بر
کوردیلر اول قدری صغیر و کبیر | ایلدی اکل میوه یی میر و فقیر 315
باده هدایتنا سیجات نبیه | آب هدا ایله ویروب میوه لر
روضهٔ دینا بجز سر فراز اولوب | میوهٔ اسلامه دهن باز اولوب
اکل ایدوب اشجار خدادن ثمر | اولدیلر اول حضرته محبوبتر
نطق محمد نه ایمش بیل انی | میوه خور لطف ایدر الله سنی
میوهٔ افضال شب و روز ها | پیشکش رحمت رحمان اکا 320

حب محمد

حب محمد بزه اولسون دوتا | تاکه ظهور ایلیه قلبه نما
صل الهی وتسلم علیه | ارض عن اصحابه و نرضی الیه

نوح نبی زملی عسادن دخی

ایتدی لذیذ اولدی غدا ای نخی

ایلدی دعا نوح نبی العباد | وعدا اولنوب جمله حصول مراد
قهر ایدوب الله اوطا الملری | بحر عذاب ایلدی غرق انلری 325
چونکه تمام ایلدی قهرنی حق | حضرت نوح ایله اونا بجی وق
سالما و غانما عزم ایندیلر | کشتی ایله اول طرفه کتدیلر
کاندن جبل وار ایدی جودی لقب | واردی قوم حضرت نوح ایله هب
طشره چیقوب راحت ایله بولدیلر | قهر الهیدن امان بولدیلر
یوزلرنی یرلره وضع ایلیوب | بابحقه حمد و ثنا سویلیوب 330
حضرت نوحه ایدوب اعتذار | طوتدیلر انکله جبلده قرار
لیك بولر عدن ایدوب اتقا | اسندیلر نوحدن اولدم غدا
دیدیلر ای نوح بزه احسان کرك | طبخ طعام اتمکه درمان کرك
نوح دراز ایلدی دستین همان | یردن الوب دستنه دیك دوان

335 کندیسی اکل ایتدی غدا ایلدی | امّتنه داخی عطا ایلدی
ایلدی تبدیل انی مستعان | نعمت حق اولدی او ریک روان
ویردی قومه طعم لذیذ اول ازل | اولدی او قوم همچو نبات عسل
بلکه الذ قلدی عسلدن خدا | ریک روانی بحق مصطفا
خلق انی اکل ایله غدا ایتدیلر | لذت صدقیله صفا ایتدیلر
340 بعد طعام طبخنه اولدی شروع | اصل اولور اولدی انده فروع
گرچه که نوح ایله ظهور ایتدی بو | نور محمد له ایدی انضوا
صل الهی وتسلّم علیه | ارض عن اصحاب وترضی الیه

حضرت احمدده ده ریک روان
خوب غدا اولدی غیدای جوان

هم بینه اولدی نطق حیات ابد | احمد مختار او سرّ احد
345 برکون ایتدی بو بدر کبیره نزول | وار ایدی یاننده صحابی رسول
حضرت ابوبکر و صهیب و علی | ابن صخر داخی بولر همدمی
گلدی قرار ایتدی او سلطان جان | قدر کفایه یوغ ایدی آب و نان
حضرت صدیق ایله جزوی دقیق | وار ایدی اکل ایتدیلر آنی صدیق

ابن صخر

ابن صخر ایدی نبی دن رجا | دیدی یا حضرت خیر الوری
350 جو عزی ایتمدی منع اول دقیق | لطفکیله بزره سن سن شفیق
حضرت پیغمبر عالی نژاد | قبضهٔ احسانی ایتدی کشاد
ریک روان اولدی زمیننده روان | ویردی صحابی به پیمبر همان
هر بیرینه بر آوج اول ریکدن | ایلدی احسان او خلق حسن
ایتدی ثنا و له اشارت همین | جمله سی اکل ایلدی قومدن یقین
355 جمله سنه ویردی کیلدی حیات | ریک دکل بلکه غبار نبات
شویله لذّت ایلدی او معجزنما | اطعمهٔ جنت ایدی گویا
ذوقله اصحاب صفا ایتدیلر | یثربه دک آنی غدا ایتدیلر
صحبت احمدده اولان حاللر | نقلنه قادر اوله مز قاللر
ایله همان شرعی ایله اتصال | تا که سکا داخی عیان اوله حال
360 صل الهی وتسلّم علیه | ارض عن اصحاب وترضی الیه

نوح نبی نک وار ایدی بر عقیم
دختری کاکه ولد اولدی نعیم

حضرت نوحک وعلیه السلام | وار ایدی دورت دختری صاحب کرام

معجزه‌سن گوش ایلیك اول‌ورد — حکمت باری بری دخترلرك
داء عقیمیت ایله بی حضور — یعنی کشور مزدی ولددن سرور
پس بدر نوحه بکا ایلدی — درده دواسنی رجا ایلدی — 365
نوح رجا ایلدی درگاهدن — وحی ظهور ایلدی الله‌دن
دستنی وضع ایلدی بطن اوزره نوح — ویردی خدا دختره فتح و فتوح
زوجی ایله خیره معامل اولوب — بر ولد کامله حامل اولوب
ایتدی دعا کندی دوا ایله داء — هرکه دعا ایلدی بولدی دواء
سنده بوکا حالنی جال ایله تا — جمله مرادیکی حق ایده عطا — 370
صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحاب وترضی الیه

نطق محمد دخی قلدی اتی
یعنی عقیم اولدی ولددن غنی

محرم حرم سر کبریا — واقف احکام قضا مصطفا
حضرتنه برکشی انصاردن — کلدی تمنا قلوب اولیاردن
دیدی ایا مظهر خیر کثیر — مرحمتك استیو کلدم فقیر — 375
بندن بو عالمده چوق اندم نکاح — بوله مدی برولدن انفتاح

شمدیکی

شمدیکی خاتوندخی بوردالعجوز — قلبمی ویران قیلوب ایدر بوسوز
مرحمت ایتدی اکا فخر زمن — دیدی وار اهلك اتور اولمه حزین
ویردی خدا دردلره هب دوا — خاصه حکیمی که محمد اوله
اهلنه اول شخص ویروب ابتهاج — کلدی و خاتون عجوز المزاج — 380
زوجی معا حضرت پیغمبره — حاضر اولوب کلدیلر اول سوره
حضرت احمد او حکیم آله — ظاهر و باطنده ملك پادشاه
خالقی درگاهنه دوندردی رو — دستنی وضع ایلدی بطن اوزره او
حاجتی عرض ایتدی خدایه رسول — حضرت حق ایتدی او آنده قبول
اول کیجه‌دن اولدی آشفته حال — ایلدیلر حالی با جل عیال — 385
ویردی خدا انلره مقصودنی — کورکه خدا ورسولك جودنی
سنده شفاعت دیله اندن همان — دردیکه درمان ایده اول الله
صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحاب وترضی الیه

نوح نبی شاخ درختی دیکر
هر بیته اول آتدی ویرور میوه‌لر

کشتئ نوح ایردی بامر خدا — ایلدی جودی جبله اتکا — 390

طشره چیقوب قومیله نوح نبی   اولدیلر اول کوهده ارکبی

یابس اولان نخللرك شاخنی   کندی مبارك الی ایله نبی

حالنه ترك ایلدی اصلنی   کوهده زرع ایتدی همان شاخنی

در عقب اول شاخلر اولدی نهال   الدی نما ویردی همان برك و بار

بیخ وبن شاخ ویروب دیك و سناك [?]   ایلدی طاعت رسله بی درنك [?]   395

جمله بو حالات عجیب المقال   فخر جهان حرمتنه اولدی حال

صل الهی و تسلم علیه   ارض عن اصحابه و من ضحّی الیه

حضرت سلطان دخی خرمالری

دیکدیکی ساعتده ویردی بری

حضرت سلطان سریر سرا   معجزه بخش دو جهان مصطفی

حضرت سلمانی ایدوب اشترا   هر نه دیلر صاحبی ویردی اکا   400

صاحبی یوز قیه کومش استدی   اوچیوز عدد نخل ایتسون دیکی

کومش ایدیجك حضرت سلطان دین   ظاهر اولوب غیرت فخر کزین

جزوی کومشی پاره سن آلدی اله   بیضهٔ بیضا قدر انجق اوله

ایتدی اکا شو ایله رزانت اثر   وزن اولنوب کلدی تمام اوله قدر

بعد حبیب حرم کبریا   عرض ایدوب اصحابنه مرحبا [?]   405

جمع اولنوب اوچیوز عدد شاخ نخل   دائرهٔ معجزه یه دوشدی دخل

شاخلر غرس ایلدی نخل صفا   بولدی همان حال نما شاخها

جمله سی عرض ایلدیلر برك و بار   حکمت حقیله اولوب بر ثمار

صاحب سلمانه ویروب انی پاك   چاکر اولوب حضرت سلمان پاك

کیم اوله کیم صورتی انسان اوله   حضرت سلطانه اسیر اولمیا   410

صل الهی و تسلم علیه   ارض عن اصحابه و من ضحّی الیه

نوح نبی کوه بلندی یقین

غیری یره نقلتی کوش ایت همین

دعوت ایدوب نوح عجم خلقنی   ایتدی اذا بعثتك حقنی

معجزه تکلیف ایدر خلق اکا   یعنی کیم اعجازده عاجز اوله

دیدیلر ای نوح نبی پر فتوح   قیل کتب دعوتنه نقل شروح   415

فارس جبالندن اوله بر جبل   حکمتله ایلیه نقل محل

مسکن اوله کوهه عجم عراق   ایدرسن عادتی بو دم الحراق [?]

معجزه سحر ایله مقابل دکل   سحر کبی معجزه باطل دکل

سحر هما نظل خیال المحال　　معجزه اماکه ثبوت المال

420 کوش ایدیجك نوح علیه السلام　　بو بله مقالات محالی تمام

دیدی ایا عالم هر بر مقال　　ایله بو حالات محالاتی حال

فارس جبالندن او کوه عظیم　　نقل ایده امر که سنك ای کریم

بیخ و بن و سنککی ایله بی کسل　　وارو ب عراقده اوله ساکن جبل

ردّ اوله مز هیچ دعای رسول　　ایلدی الله دعاسن قبول

425 قال قدی همان اول جبل پرشکوه　　واردی عراقه و قرار ایتدی کوه

منزل مابین عراق و عجم　　واردی ثلثون دخی ازید نرکیم

وارایدی ما بینی اوتوز مرحله　　داخی زیاد اولسه ده کلمز وله

کورکه خدا نیلر ایدیجه مراد　　طاغلر تحریك ایدر هیچو باد

پس نه وجودك اوله ای مرد کول　　قدرت حقله اوله سن بو الفضول

430 ایتمك امرینه حقك امتثال　　اکه مطیع اولمه دریجه جدال

عجزیکی اظهار ایدوب حضرته　　سعی ایت ارادکله دور شر طاعته

صل الهی و تسلم علیه　　ارض عن اصحابه و ترضی الیه

کوه عقیق نفس مصطفا　　آخره نقل ایتدیکیدر دیکله ها

وارایدی

وارایدی بر موضع فرخ تمام　　شهر تله که عقیق ایدی نام

435 چونکه مدینه ایله جور اوله　　لایق اولان نام اکا جار اوله

همینه وارایدی عقیقه یقین　　بر جبل خوب و مبارك زمین

حضرته عرض ایتدیلر اهل عقیق　　دیدیلر ای مظهر سر دقیق

ایله دعا نقل ایده اشبو جبل　　قرب دمشقه واره بو له محل

استمز قو بهرمزی ضیق ایدر　　آمدورفته مزی تضییق ایدر

440 حضرت سلطان سریر جنان　　ایلدی رجا درکه حقله هان

بعد اشارتله جبل نقل ایدر　　شام حوالیسنه طور کیدر

خلق جهان کوردی آنی رایکان　　هر کشی انکشتین ایدوب بردهان

داخل اولوب نتیجه سی بو امته　　حمد وثنا ایلدیلر حضرته

داعیه حضرت پیغمبری　　ایرسه بو موجوده اولور سروری

445 هر نتیجه نطق ایلر ایسه اول رسول　　هر بریسی آنی ایدرلر قبول

قلب صدیقی ایله کشادایت بصر　　کورکه محمد نلر ایلر نیدر

سنده رجا قیل اوله کیم مصطفا　　کوه وجودی قیله سندن جدا

سن نجه قو قل سنی بند زخلاص　　احمده ایتدی بونیازی خواص

صل الهی وتسلم علیه | ارض عن اصحاب وترضی الیه

فصل معجزات هود علیه السلام مذ بعض

450 فصل شرف هود علیه السلام | معجزهٔ باهره سندن پیام

ایلیلم کوشکی احضار قیل | خاطریکی مجمع اخبار قیل

نور هدا نوریخ هود خدا | ویردی امانت کا ایردی عطا

بعث اولنوب هود علیه السلام | ایلدی دعوتده تمام اهتمام

کلدی بر قوم رجا ایلیه | هود بو مخلوق دعا ایلیه

455 دیدیلر ای جمله مزک رهبری | دینمزک سرّی و پیغمبری

لطفکیله ایله دعا بزلره | خالقمز ایله عطا بزلره

یعنی قیونلر بیاغسی قو | جمله سی ابریشم اوله خوب رو

ایتدی دعا هود علیه السلام | اولدی یدی بیک غنمک بالتمام

موزی ابریشم اولا آنده همان | بولدی غنا جمله کهان ومهان

460 نور معیننه عیان اولدی زنک | نور محمد ایله در بی درنک

صل الهی

صل الهی وتسلم علیه | ارض عن اصحاب وترضی الیه

یشم غنم حضرت احمد دده

جمله سی ابریشم اولورای دده

حضرت سلطان پیمبر سریر | حضرتنه جمله برنا وپیر

حاجتین عرض ایدوب ایدرلر رجا | دائم ایدرلر ایدی اکا التجا

465 ینه حضورینه کلوب بر عرب | دیدی ایا حضرت محبوب رب

مکه ده نم بن سکا کلدم شها | مرد فقیرم بکا ایله عطا

فقرینی ایلدی غایت حقیر | قالدی بو کردابده بیچاره پیر

صنوه ضیا روز لباسم بنم | نور قرشبده لحافیم بنم

کل کرمات ایله بکا بر دعا | ایلیه اغنامه الله عطا

470 بشملری جمله اوله ابریشم | کمی لعل رنک وکیسی یشم

جوش قیلوب شفقت نوز مجاز | ایلدی درکاه خدادن نیاز

اولکشینک جمله قیونجقلری | یونکلری ابریشم اولوب هر بری

کیمیسی سرخ اولدی کیمی سبزه رنک | نطق ایدب ایدی اولور ایدی سه زنک

نظرهٔ واحد ده محمد همیان | ایلدی اول شخصی فقردن امیر

475 نظره سنی سن دخی طالب اولور / نطقنه احسانه راغب اولور

پشم وجودك اوله تا کیم حریر / قالمیه چشمکده ده دکّه ضریر

نور محمّد له اولوب بر ناك / جسمه مشقّع اوله اول جان پاك

صلّ الهی وسلّم علیه / ارض عن اصحاب ورضی الیه

معجزات حضرت صالح علیه السلام

فصل نبی صالح اولنسون بیان / معجزهٔ اشرفی ولسون عیان

480 کیم شرف احمد دخی / بو یلیجه ده ظاهر اوله

نوبت صالح کلیجك بعثنه / امت صالح کلوب اول حضرته

دیدیلر ای مظهر صلح صلاح / بیزه دعا قیل بوله لم انشراح

شهریمزه ما جریان ایلسه / نشو ونماسنی عیان ایلسه

مزرعمز باغمز اولسه صلاح / بولسه بو قوم آب عذب فلاح

485 سنکی یرلر دخی ویرسه نبات / فیض بیزه اولسه قونامیات

حضرت صالح دل وملهم جان / واردی طوافه ایتدی اوجانی روان

چونکه ایدی کرا ایتدی طوافی تمام / فیض خدا ایله کلوب اولدم خرام

چیقدی روان اندن برآب شریف / جاری اولوب ایتدی وجای لطیف

جمله

جمله او موضعلری سیراب ایدوب / سنك ایله خاکی غنا یاب ایدوب

490 وقتی ایله میوه وباغ وغلال / ایتدی او مخلوقی قوی بی ملال

کرچه که صالحده ظهور ایتدی بو / نور محمد له ایدی انصتوا

صلّ الهی وسلّم علیه / ارض عن اصحابه ورضی الیه

وقت محمّده ده ایتدی ظهور

شوره یره آب کلوری وقور

تمرینه عینی له بو نوع فروع / اصل پیمبرده ده بولدی وقوع

495 واردی ایدی بر طائفه بنو النضیر / باغلری بغچه لری هپ قصیر

آیلری اولمغله بو قوم / عینه تا دلك ایتدی کویا که نور

شوره سنك ایتدی مزارع یری / اولمز ایدی باغچه وباغلری

بونا ره ویرمشدی تمام اضطرار / شوره زمین سنك دیمکدن آب

پیش ایدی بنوب حضرت پیغمبری / یرلره رخ سوده اولوب هر بری

500 دیدیلر ای تخت نشین هدا / لطف کیله دردیمزه قیل دوا

مرحمت حضرت سلطان دین / جوش قیلوب ایتدی دعای متین

وحی الهیله بولوب ایتلاف / اول یری قلدی یدی کره طواف

آب روان کوردی اوشاهی روان | عینین آچوب مادخی فدهمان
شوره ایکن سنک ایکن اول اثره | ایندی طاعت نفس زائره
امر آله ایله اولوب خاک پاک | شوره لکی کتدی زمین اولدی خاک 505
ماجرایان ایلدی نما بولدی خاک | پرتو شمس ایله اولوب تابناک
کلزار کولدی کوزل اولدی چمن | کیدی صفا ایله ییشل پیرهن
طاعت ایله تازه تر اولدی شها | عین شرع ذاتکه ویرسون نما
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه و نرضی الیه

حضرت صالح اودی اخریره
صرف قیلوب یاقدی غیدا ذی حسره 510

امت صالح عجب اقوام ایدی | بعضیسی صالح نبی یه رام ایدی
ایتمشدی انا ره حق چوق کرم | بی حد و عد ایدی بهایم غنم
واسع ایدی جاری صحرالری | خیمه ایدی مسکن و ماوالری
انو کیچون حضرت صالح نبی | انلر ایله ایدی همه روز و شبی
منکرینک بری یقرا تشی | منکرک آتشله دراکثر ایشی 515
پس کثوروب آتشی اول حیله کار | خیمه صالحه ایدر پرشرار

یعنی خبیث

یعنی خبیث ایلیه احراق نار | خیمه پیغامبری بی اختیار
دفعنه قادر اوله مز ظن ایدر | بلمدی کیم کندی ایچون فن ایدر
چونکه آنی آکلدی صالح عیان | ایلدی اول ناره اشارت همان
نار رجوع ایتدی با امر خدا | یاقدی او قوم بجره یه خیمه یی 520
اول کشی کیم ناره ویروب التهاب | ایلمشدی او نبیدن حجاب
واردی انک خیمه سنی خرق ایدی | ناری کورک دشمنی فرق ایلدی
خیمه صالحده اونار عظیم | هیچ ضرر ایتمدی اولدی نعیم
کوچه که صالحده ظهور ایتدی بو | نور محمد له ایدی نشو
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه و نرضی الیه 525

یاقدی نار احمدی داخی شها
بالکه واروب یاقدی عدودن سن

حضرت پیغمبره دشمن تمام | بو لهبک و غلی ایدی عتبه نام
ایتدی بو کستاخ و بیدو بی حجاب | مسلک پیغمبره نار التهاب
کتم ایدرا طرافنی هب خاک ایله | ستر ایدر او ستین حسن و حاشاک الله
قابنافق کبی اول آتشی | کیزلدی حضرتدن او غافل کشی 530

بلدی کیم نار جحیمك بیله   مؤمنه جز اطفا ناری دییه

جز یا مؤمن فانّ نورك اطفا ناری

کندی ایچون یاقدی بو ناری سفیه   آکمدی کیم نه اوله ما نحن فیه

یعنی حبیب و جفا مصطفا   وقت کذرده اکا وضع ایدر یا

نوره ضرر ایلیه حاشا او نار   بلدی کیم نیجه اسه روزکار

535 چونکه ایدوب حضرت اوره دن عبور   او شرار اولی نار دولی اولدی نور

امر الهیله اودی روزکار   منزل عتبه‌یله ایدر پر شرار

خانهٔ عتبه طوتشوب حرق اولور   کندی غضب آتشنه غرق اولور

خانه‌یی خاکستر و خاك ایلدی   یاقدی بر اوغلینی هلاك ایلدی

نار تمام ایلدی خدمت اکا   اصلنه وصل ایلدی ناری خدا

540 آتش و ما خاك و هوا بی ریا   جمله‌سی فرمان بر مصطفا

عنصرك اصلی مطیع احمد   فرع اوله سن شاکه دوشرمی دده

قول و فعل جمله قباحت اوله   نفسه اطاعت ایله عادت اوله

لایق اولان ساکه اطاعتدر   مشرب احمد ایله عادتدر

هرکه اطاعت ایده اول احمده   عنصر اکا اوله مطیع ای دده

صل الهی

545 صل الهی و تسلم علیه   ارض عن اصحاب و من ینتمی الیه

سنك مدد ردن بنه صاحب نیاز

برجمل قدرتی اظهار ایدر

صالحه دیدیلر قوم ثمود   پس بوله بر معجزه دخی ورود

ناقه ظهور ایده سیه سنکدن   نقش ایله مستغنی اوله رنکدن

یعنی نیجه رنکی اوله ناقه‌نك   بو قلونی اوله صفاتی آنك

550 مولرینك قاره‌سی غایت سیاه   اوله بیاضی دخی چون نور ماه

نیجه صفتله آنی وصف ایتدیلر   جمله عجز بوللرینه کتدیلر

یعنی بو قوم استدیلر چوق نشان   ناقه‌نك اوسننده کوره لر عیان

جمله سنك نقلی اولنسه بیان   صغمیه بو منتخبه بی کمان

مقصد اصلی بزه احمددر   معجزهٔ پاك محمددر

555 بعضی مفسر رحم الله له   ایلدی تفصیلکه ویر روله

طالب اولان انلره قلسون نظر   انی معالم نیجه تنزیل ایدر

بزینه نقل ایلیه لم ناقه‌یی   صالح ایله معجزهٔ شاقه‌یی

قوم ثمود کلوب او هنکامده   جندع ایکی شاهلری نامده

شاه اودم صالحه ایتدی خطاب / دیدی ای مطلع سرّ عجاب

560 کرچه بو قوم ایلدی تکلیف بار / لیک بن اولوصفه ویرم قرار

سنکدن اولناقه ظهور ایلسون / سائر ایللر کبی عبور ایلسون

لیک صداسی اوله اوناقه‌نك / ایلیه اقرار خدا که سنك

بعثنکه دخی شهادت ایده / ساکه اطاعت ایله عادت ایده

حامله سنکدن ایتسون عدو / چقدغی دم حملنی وضع ایتسون اول

565 کوچکی دخی سکا اقرار ایده / قدرتنی ربّك اظهار ایده

چونکه دیدکشه بو سوزی ناصحه / کلدی عجب صالحه و طالحه

غیرت حق ایتدی اودم ظهور / وحی قیلوب صالحه دیدی او نور

هر نیجه تکلیف قیلورسه ثمود / ایله قبول آنلری اولمه ردود

قوم سکا ایله دعا دیدیلر / ظاهر اولامی بو رجا دیدیلر

570 یوخسه آنی شویله ایدیم عیان / طرفة العین ایچره اولیدی همان

پرتو آلوب بوزردن اولافتا / دونکی ثمود اهلنه قلدی خطا

دیدی بو طاشدن جمل ایتسه عبور / خواهشکز جمله ایتسه ظهور

پس سکا ایمان کتوررز اولزمان / اوله مسز حقه مقرّ مسلمان

دیدیلر

دیدیلر انجق اوله بو معجزه / جمله مز ایمان کتوررز دك سیزه

575 حضرت صالح ایکی رکعت نماز / ایلیوب اول خالقه قلدی نیاز

دیدی الهی نه که مفهوممدر / درکهکه جمله سی معلومدر

سنکه عنایت قیله سن بر قوله / جمله محالات اکا حال اوله

سنکه همان حالی اولوب لرزها / مضطرب اولدقچه ایتدی فزا

حامله عورتله ایدوب اتصاف / ظاهر اولور سنك مدد ده شکاف

580 ماجرا ایلدی اشکافدن / طوتدی او صحرالری اطرافدن

بعد او طاشدن جمل ایتدی طلوع / ایلدی صالحه خضوع و خشوع

نطقه کلوب ناقة الله همان / سویلدی انسان کبی بی کمان

ایتدی ندا ایلدی حقی عیان / بعثنی ایتدی صالحك بیان

ناقه دخی حملنی وضع ایلدی / طوغدی کوچك دخی خوش سویلدی

585 یعنی دیدی برد او پروردکار / خالق خلق دو جهان کردکار

صالحی خلقندن ایدوب انتخاب / ایلدی پیغامبر عالیجناب

چونکه کوچك دیدی کلام حق / کوش قیلور جمله سعید و شقی

خلقه تعجب کلوب اول پادشاه / بولدی بو حالتلر ایله انتباه

بونجه قوم ایله ایدوب انقطاع	ایلدی صالح نبی یه اتباع
شاه و توابع اکا اتصاف ایدر 590	مؤمن اولوب سینه سنی صاف ایدر
قدرت حقیله اولان سینه صاف	مشرب احمد له ایدر اتصاف
قادر و قیوم قدیم القیام	خالق مخلوق و بدیع الیسام
صل الهی و تسلم علیه	ارض عن اصحابه و ترضی الیه

حضرت الله اعز و اجل
وقت شریفنده ده چقدی جمل

شمس ضحا ماه مسا مجتبا 595	معدن اسرار خدا مصطفا
قوم تبوکه کیدوب ایتدی غزا	ایلدی اصحابی اکا اقتدا
مرحله نك بیرنه ایتدی نزول	کلدی صحابی دخی هب مول مول
جمله عباد الله جون اختیار	ایلدیلر اول کیجه انده قرار
چونکه صباح اولدی عدول ایتدیلر	عزم ره راه رسول ایتدیلر
کلدی بری حضرته کوستردی قید 600	دیرلر ایدی که سلیم اوغلی زید
دیدی ایا کاشف هر مشکلات	عارف حلال رموز و نکات
ناقه جمع ضایع اولوب دی کم	قالدی زمین اوزره پیاده تمم

یاکه علاج

یا که علاج ایله غریب اولمیم	سهو ایله محروم و غم اقالیم
کرچه تجسسده ایدوب اهتمام	ایلدك اول ناقه یه اقدام تمام
لیك بولنمادی مبارك عجب 605	حیرته دوشدك رفقا ایله
سید کونین اکا ایتدی دعا	ایلدی درکاه خدادن رجا
برجبل اولجایده حاصل ایدی	حضرت سلطانه مقابل ایدی
امر ایتدیله حبیب خدا	ایتدی اشارت جبله مصطفا
دره دی اول طاغ فزا ایلدی	حامله لر کبی برازا کلدی
بعد جبلدن کوریلوب ترشکاف 610	طولنه شق اولدی جبل مجوکاف
بطن جبلدن جمل ایتدی طلوع	ناقه صالح کبی قلدی خضوع
نطقه کلوب ایلدی صلوه و سلام	عادت ترضیه یی قلدی تمام
کلدی جمل جمله آداب ایله	کوردیلر اول حالتی اصحاب الله
زید آلوب اول ناقه یی اولدی روان	معجزه احمدی قلدی بیان
جمله اصحاب صلوة ایتدیلر 615	حضرت الله یولرینه کیتدیلر
ایله دلا عین بصیرتله عیان	کورکه محمد نلر ایتدی بیان
معجزه سی طاشلری شق ایلدی	باطلی عاطل و حقی حق ایلدی

صلّ الهی وسلّم علیه | ارض عن اصحاب ورضی الیه

معجزات حضرت ابرهیم عم دن بعضی

فصل نبی حضرت ابرهیمی | نقل ایدلم کوش ایدیم کورای عمی
هرنه کیم انلورده ظهور ایلدی | حضرت احمدده وفور ایلدی 620
نظرهٔ حکمتله کوزت راهمی | معجزهٔ حضرت ابراهیمی
حضرت ابرهیم علیه السلام | منقطع اولمشدی عجمدن تمام
اهلی ایله شامه کیدرکن کوی | اوغرادی بر وادیه سنک مدی
جمله سی امرینی قبول اندیلر | گرچه که قومیله نزول ایتدیلر
بولمدیلر طبخ طعامه مجال | همه وهیزمده بولنمق محال 625
عرض ایدوب حالکرین خلق اکا | دیدیلر ایله بزه حقدن رجا
چاره بولوب طبخ طعام ایلیه لم | بعد طوروب همزه کیدهلم
زادهٔ آزر بولره طوتدی سمع | سنکلری ایلدی بر یرده جمع
اوفدی بکا اولدم طوتشو یاندی طاشی | ایلدی اول قوم انکله معاش
عقلکی دیرباشکه اولمه مهیر 630 | اوفدی بسوسا که رسول امین
جدّ محمّد او نبیّ اول کریم | که وفا ایلر علی عظیم

صلّ

صلّ الهی وسلّم علیه | ارض عن اصحابه ورضی الیه

سنکلری حضرت احمد دخی
همه کبی یاقدی غیدری دخی

حضرت سلطان حبیب جهان | قوم تبوکه اولور ایکن روان
جمع صحابله خیل رسول 635 | بر اولو وادیه قلندی نزول
طبخ طعام ایلمکه مؤمنین | همه بولنمادی اولندی حزین
عرض قیلوب حضرت پیغمبره | سویلدی اصحابی کلوب بر یره
نیجه سنکی کتوردی مصطفی | بر یره جمع ایلدی اول باوفا
اوفدی بکا اول سنکلری یاقدی نار | جمله سی سیر ایلدی اغیار و یار
لازم اولنلر آنی اعمال ایدوب 640 | خواهشنه هر کشی اشغال ایدوب
حمد وثنا ایلدیلر خالقه | شکر وسپاس ایلدیلر رازقه
مؤمنی شادان قیلوب بوخصوص | نیجه منافق دخی بولدی خلوص
نور محمّد دن خلق اندی حق | ایلدی ممتاز آنی رب الفلق
اول نفس پاکی اولور نار ده نور | خاصّهٔ انسانه حیات و سرور
صلّ الهی وسلّم علیه 645 | ارض عن اصحابه ورضی الیه

حضرت ابرهیمه حیوانلر
نطقه کلوب سویلدی برهانلر

حضرت ابرهیم علیه السلام | وحی ایله ایتدکلری دم عزم شام
حین مرحلده بلنان وسباع | ایلر ایدی حضرتنه اتباع
انلر ایله صحبت ایدرلر ایدی | جمله سی ابرهیمه سویلر ایدی
انلره حقه متعلق کلام | نطق ایدوب ابرهیم علیه السلام 650
نطقنی تصدیق ایدردی سباع | خیل وهوام اکه اولوردی مطاع
سنده اطاعت بولون حضرته | عزت طاعتده در دامته
حقه خلیل ایدی علیه السلام | عزتنه مظهر ایدی بالتمام
زبدهٔ اجداد محمد ایدی | نور محمد له ممجد ایدی
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه ترضی الیه 655

کاهی بونک کبی بهایم کلور
حضرت احمد له مصاحب اولور

ینه بزم حضرت سلطانمز | بعثتنی صدقا ایله ایمانمز
حضرت صدیق ایله غاره واردر | شب ولیجق غاردنایلر عبور

غار ثوردر

غار ثوردر کا شهرت تمام | اکثر معلوم خواص وعوام
هجرته همتده بیوردی اوشاه | ایتدیلر اول غارده حقی پناه 660
بولدی ظهور ایلین اعجب فعال | نقل اولنور وقتی ایله هر مقال
دولت ایله عزم ایدر ایکن رسول | بیله کیدرلردی وحوش صاغ وصول
جمله سی تصدیقده پیغمبری | نطق ایله در جمله شهادتلری
صحبت ایدرلردی انکله سباع | مشیا ایدرلردی اکا اتباع
نور محمدکیمه کیم یار اوله | وحش انیسه ده بیتشه کفتار اوله 665
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه ترضی الیه

رحلت ابرهیم ایله خانه سی
رایحهٔ مسک ویروردی بسی

معجزه سن حضرت ابرهیمک | بویله ده کوش ایله یاک اول والحمد
ملک عجمدن اولیجق منقطع | اولدیلر اندن عربا منتفع
فارسده کی بیت مکرملری | رایحهٔ مسک ویرور ازوری 670
آمد ورفتنده اوملک آدمی | شم ایدوب اول رایحه حرمی
دیرلر ایدی اکثری صبح ومسا | حیف کیم اول ماهدن اولدق جدا

وقف سنه گتمدی اول رایحه | شم ارنه اولور ایدی لایحه
رایحه اول بیت مکرمده تا | رحلت ابرهیمه ایردی شها
صبح و مساجمله دن ایسون ورود | روح شریفنه هزاران درود 675
صل الهی وتسلم علیه | ارض عن اصحابه وترضی الیه

حضرت احمدده اولدی بودم

خلق عبیر رایحه سن قلدی شم

نور منور امه شعله ور | روح مطهر دخی قلدی سفر
چون شرف تام ایله اولدی روان | هجرت ایله یثربه ایردی جنان
مکده کی خانه لری بر دوام | رایحۀ مسک ویردی تمام 680
خلق دماغینی معطر قیلوب | ایرمش ایدی دولته نیجه قلوب
نیجه سی یثربه کلوب حضرته | مؤمن اولوب ایتدی دخول امته
کتمدی اول رایحۀ خوش مشام | رحلت پیغمبره دک بردوام
سن عجبا رایحۀ حضرتی | آلمغه ایتدکمی اوله دقتی
رایحۀ معنئ حضرت لطیف | هیچ مشام اوکه ایرر می ظریف 685
رایحه مسک اناک شمه سی | لایحۀ از عنبر انک لمه سی

همت ایله

همت ایله محرم اولوب رایحه | قلب لطیف اوکه اوله لایحه
سر محمد سکا اوله بیات | سر و نکات ایلیه قلبک عیان
صل الهی وتسلم علیه | ارض عن اصحابه وترضی الیه

دیلک ابرهیمه نور زیاد

کلدی و کشف اولدی امور عباد 690

حضرت ابرهیم دولت قرار | اولشه جبار دل ایتدی قرار
یعنی که نمرود لعین ایدی اول | قاجدی اندن کوچله بولدی یول
ساره یی ایتمشدی خدا یک جمیل | همسری صندوقه قومشدی خلیل
همسر ایدی ساره سی همسر ایدی | حضرت ابرهیم ایله بر ایدی
مصره کلوب ساره یه ویردی کشاد | یعنی امین اولدی او صدیق داد 695
خلق مصر چون ساره یی کوردیلر | پادشه مصره کیروب کلدیلر
مژده قیلوب ساره یی اول ابتره | مدح و ثنا ایلدی خونخواره
کلدی طمع اولخر لا یفهمه | ایلدی جسارت عمل مبهمه
حضرت ابرهیمه برقاج خری | ایلدی ارسال او حیادن بری
کلدیلر ابرهیمه زور ایتدیلر | ساره خاتونی آلوب کیتدیلر 700

شاه كوردى ساره‌يى تعظيم ايدر — ساره‌ئى سلطانه ال اولمق دلر
امر آله ايله بوزلدى يدى — خوف بو ملعونى عجب بوردى
توبه ايدوب ساره‌يه ايتدى رجا — ساره دخى دستنه قلدى دعا
دستنى صحتده كوربجه همين — ايتدى اوكستاخ اداى لعين
دستنى تكرار قورتدى خدا — عاجز اولوب ايلدى ينه رجا 705
ايتدى جسارت نكا اوچ كره او — ينه كوروب الّدينى قوپ قورو
عاجز اولوب ساره‌يه ويردى كشاد — ساره دونوب كلدى خليلنه شاد
ويردى خدا حضرت ابراهيمه — چشم كشاينده ايله هاضمه
رفع اولوب ايدن حجب ظاهره — كوردى او خاتونى هب طاهره
وضع شه و ساره‌يى سير ايلدى — عاقبت امرينى خير ايلدى 710
دست دراز اوله‌مدى اول لعين — ساره خاتون خداسى معين
معجزهٔ حضرت عاليجناب — اوندى هيچ انلره برشى حجاب
اولسه اكر انلره اشيا حجاب — نيجه ايدرلردى حقه انتساب
ويرمش او سلطانلره حق نور ذات — آنلره حائل اوله مز بر صفات
خاصه كيم نور محمد امين — حقدن امانت اولمغين بر جبين 715

آيينه وش

آيينه وش عكس آلور اشيادن اول — جمله حجابات ايدرلر اوزل
سنده دخى برتو شرع شريف — حقدن اماندر انى طوت اى لطيف
نور محمّددن اثر كورمكى — استه خدادن او مهه ايرمكى
صلّ الهى و بسلّم عليه — ارض عن اصحابه و ترضى اليه
حضرت پيغامبرده اول عاشق
نورينه نسبتله ويرر انكشاف 720
خالقنك امجدى بكزيده‌سى — مفخر مرسل دو جهان ديده‌سى
آينهٔ عالم معنا ايدى — سر بقدم ديدهٔ بينا ايدى
منزل ثالثده او يوم تبوك — كوردى ايدى كلمده قوم خشوك
يعنى كاوردى سفهاى زمين — كوردى ايدى حضرت سلطان دين
موت نجاشيده ده سر آله — اولدى كشاينده ره حار ماه 725
مير نجاشى حبشك مالكى — صدق ايله اولمشدى حقك سالكى
حضرت پيغامبره ايمان ايدوب — طاعت حقله تنى جان ايدوب
آخرته نقل ايدرا اول پهلوان — حضرته جبرائيل ايتدى اولزمان
دركه سلام ايلدى ربك سكا — جمله صحابيله اولوب رهنما

نعش نجاشی یه قیلاسز نماز | بو ایله بیوردی سزه اول بی نیاز 730
جمله صحابی‌یه رسول خدا | یثربک اطرافنه دیر تدی پا
وادی یثربده طوروب صاف صاف | امر الهیله قیلوب اتصاف
ارکشی یه ایلدیلر نیتی | قلدی نماز احمد ایله امتی
ایلدی الله رسوله کرم | کوردی نجاشی‌یی او میر حرم
حضرته تعظیم ایچون اول پادشاه | ایلدی با جمله صحابی تباه 735
جمله صحابی کوزینه اولزمان | جسم نجاشی کوردینوردی عیان
جسم نجاشی اول محلده تمام | وار ایدی دورد آی طریق ایله تام
کورکه محمد نه یه مظهر دردر | معجزه سی نیجه سی اظهر دردر
اکه یقین اولنه دلخی خدا | کوستر اسراری عیاناً شها
سنتنه هر کیم ایده اهتمام | اکه یقین اولکشید رای همام 740
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه وترضی الیه

حق که ترحم ایدر اول احمد
سنکده زیتون بتر ابراهیمه

ایتدی خلیل عزم بامر غنی | شامه واروب دعوت ایدر خلقنی

خلقکا

خلقکا اعجاز ایله تکلیف | سنک مدرده شجر معتبر
سنکده برخوش شجر ایتسون ظهور | میوه ویروب عالمه ویرسون سرور 745
بزده سکا ایلیلم اعتقاد | دینکه کیروب اوله لم برمراد
حضرت ابرهیم ایدوب عزم طور | براولوسنک وزره ایدر عبور
ضرب ایدوب اول صخره‌یه بر بیست پا | ایتدی ظهور اول شجر منتها
میوه ویروب میوه سی زیتون اولور | خلق جهان هپ اکا مفتون اولور
ایلی تواریخ تصحیح ایتدیلر | اول شجره برنجی صحیح ایتدیلر 750
حضرت موسی شجر ایدر بو کیم | قرینه واردقده حق ایتدی کلیم
سبحان من بانه علیه الامور | حکمتکم ما حی منا الغرور
شرع محمد له شرفیاب اولان | میوه حکمتله پر اولمو عیان
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه وترضی الیه

وقت محمدده ده اولدی بو بخت
سنک مدرده بتر عالی درخت 755

طائفه واردقده رسول مبین | معجزه سن طالب اولوب هر برین
حضرتنه دیدیلر ایله دعا | سنکده بتسون شجر منتها

ایلیه بر نخل مبارك ظهور	میوه‌سی خرما اوله‌ای محض نور
حضرت سلطان بدیع البیان	واردی اوطاش اوسننه طوردی همان
حکمله یاپنی ضرب ایلدی	کورکه حبیبنه خدا نیلدی 760
ظاهر اولوب سنکده بر نخل پاك	شاخی ایله برکی ایله میوه‌ناك
خلقه مشاهد اولیجق تو عجب	چوق کشیلر دینی ایتدی طلب
حضرت احمدده دخی چوق اثر	کوردیلر اول طائفهٔ معتبر
شرع محمدده اولان میوه‌لر	لذت جنتده اولور ای بشر
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه ورضی الیه 765

حضرت ابرهیمه اولدی ندا
منزل بنجمدن ایشتدی ندا

حضرت ابرهیمه تعیین حق	شویلیجه امر ایلدی رب الفلق
حضرت اسمعیل ایله هاجری	مکه‌یه ترك ایلیوب اولسون بری
امر الهی‌یه اطاعت قیلوب	حسرت اولاده جسارت قیلوب
مکه زمیننه قیوب انلری	حقه سپارش ایدر اول جانلری 770
کندو لری سارئیه کلدی خلیل	منتظر اولدی نه قیلر اول جلیل

حضرت اسمعیل

حضرت اسمعیل علیه السلام	مضطرب اولدی او صحاره تمام
چاغروب اوج کره دیدی یا بابا	قیدویروب بزه امر خدا
حضرت ابرهیم واسمعیلك	بینلری بش قونق ایدی بیلك
سمعله نطقنی اودم استماع	ایلدی اول لری اطلاع 775
کلدی اجابت قیلوبن دعوته	کوش طوتی ای اهل سمع قدرته
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه ورضی الیه

کوش محمدده دخی کوش ایتدی صوت
معنی سنی اکلیدی اولمادی فوت

چاه حدیبیه‌ده ایدی رسول	کتمش ایدی غزوهٔ مشهوره اول
یثربه اوزرده ربیبی حسن	دده سنه ایلدی صوت حزین 780
جدینه چاغردی دیدی یا حبیب	دردیمزه ایله دوا یا طبیب
مفخر مخلوقه بو صوت حسن	ایردی سکز کونلق یری باهدن
کوش ایدوب اول صوتی صباح جنان	عزت ایله ویردی جواب صواب
کوش ایدر اول حسن صوتی حسن	حضرت زهراده ایشتدی معا
کلدی سرور انلره بالارتفاع	صوتی رسولی ایدیجك استماع 785

نطق محمد ایله حسن سیر اولور	نطق محمد ایشیدن پیر اولور
نطق محمدده اولان نشو نبی	اکله حدیثنده اولان شیوه نبی
سیر ایده معنی سنی ای بوالهوس	اولمیه رهزن سکا جوع بدن
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه وترضی الیه

معجزات حضرت اسمعیل علیه السلام

790	فصلنز اسمعیلی قلسون بیان	معجزنیک بعضنی ولسون عیان
	عینی ایله حضرت زمزنی نخی	ظاهر اولور جمله سی بیل ای اخی
792	معجزه حضرت اسمعیلی	یازدی تواریخ مفصل بلی
	حضرت ابرهیم آنی هاجری	مکه زمیننه قویوب انلری
	کندی کیدوب ساره یی تعظیم ایله	امر خدایی نیجه تکریر ایدر
795	حضرت اسمعیل و هاجر معا	قالدیلر اوجایده مرد ایله زن
	حضرت اسمعیلی غربت تمام	ایلدی مقبول خدای انام
	دخی طفل ایکن او مرد خدا	معجزه انعام قلندی اکا
	جمله معجزدن او مخدوم ملک	یایغی ضرب ایلدو کید ربجانک
	چقدی ظهور ایلدی زمزم همان	آقدی الی الآن اقرا ایکان

نور خدا

800	نور خدا انور نبی ولکر دکار	آنده امانت قومشیدی ای یار
	هر نیجه تعظیم اوله لایقی	نور خدانک اوله جوق عاشقی
	نور محمد ایرشه بر قوله	واقف اولور اول کشی سر اله
	صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه وترضی الیه

یا رسوله دخی خالق ولدی جا

خالک شرف بولدی عیان اولدی ما

805	عزت ایله حضرت فخر جهان	ایردی بنی عامر ایدی دودمان
	قوم قبیله صوبه محتاج ایدی	مالری هب طوزلی ایدی آجی
	قوم کلوب حضرته قلدی رجا	ظاهر اوله انلره بر طتلی ما
	طوردی ایاغ اوزره او ماه منیر	ناظر ایدی حضرت جم عفیر
	اوردی مبارک قدمین خاکه او	اذن خدا ایله ظهور اتدی صو
810	قیندی بر ماکه لذیذ و لطیف	جاری اولوب اقدی او ماء شریف
	اولدی جون احمد ده بو حال عیان	حمد و ثنا ایله پر اولدی جهان
	ذات شریفی بره نعمت تمام	بلکه قوعالمه انعام تام
	خاک تنک آکه ایدوب زیر پا	خاک قدم اولمغه سعی ایله تا

عین سعادت اوله سن دیده عیان   عینکه جاری اوله نور الامان
سر محمد جریاننده سن   جوی کبی اوله سن ای بو الحسن   815
صل الهی وتسلم علیه   ارض عن اصحابه وترضی الیه

حضرت اسمعیله حق آشکار
خاری درخت ایتدی ویروب برك وبار

حضرت اسمعیلی بعث ایتدی حق   کلدی مناخلقته ویردی سبق
چونکه بو خلق اکا دیلر دعوتی   خواهش ایدوب معجزهٔ بعثتی
دیدیلر ای زبدهٔ خلق جهان   شوله دیکنی قیل بزه میوه رسان   820
یعنی نهال اشبو دیکندن ثمار   ایله دعا دعوتکی قیل آشکار
حضرت اسمعیل علیه السلام   ایتدی دعا ظاهر اوله مدعا
ایتدی دعاسینی روا کبریا   خار درختینه کل ایتدی عطا
ظاهر اولوب میوه لطیف و غریب   میوه سنی سیب دیدیلر ادیب
کوردی قو خلق انی اکل ایلدی   جمله بی قدرت خلاقی کورانیلدی   825
خار وجودکده سنك میوه لر   ایده ظهور ای کل نازك ثمر
باغ شریعتده محمد امین   ایتسه دعا باغ اوله روی زمین

خاصه سن

خاصه سن امت اولوب حضرته   صدق ایله بل بغلیه سن خدمته
خار ایسکده سکا مولا تمام   نخل کبی برك ویری ویره تام
صل الهی وتسلم علیه   ارض عن اصحابه وترضی الیه   830

نطق محمدده ده خاری خدا
ایلدی خرما بن عبرت نما

بر کون ایدی کیم اسد اوغلی خلیف   حضرت پیغمبره اولدی الیف
ایتدی رجا دیدی یا خیر خلق   چون سکا چوق قوت عطا ایتدی حق
لطفکیله ایله بزه رایکان   نخل دیکندن اوله بر کلستان
نطفك ایله میوه ویره نخلها   معجزه لطفك اوله آشکار   835
وار ایدی بر خار درختی او دم   نطق ایدر اول خاره ذو الکرم
اذن حقیله دیکن الما ویرور   اصل درختنده دخی علاوه ویره
دخی نیجه درلو ثمار لطیف   ایتدی او دم ظاهر او نخل شریف
کثرت ایله اولدی بو معنا بدیل   لیك دلیل اولدی کثیره قلیل
خار ایسه حق ویریجك میوه لر   سا که نلر ویره خدا کورنلر   840
خار تنك شرعنه تسلیم قیل   شرعنك اسرارینی تعلیم قیل

باغ شریعتده بولورسك نما / میوهٔ علمی حق ایدر اهتدا
نطق محمد له نیچه شاخلر / میوه سنی کوردیلر آکاهلر
غیرت ایدوب بیدیلر ای طالبون / غیرت انسان بومیدر عاشقون
یکیم ایره خار ایکن اکانشوه لر / نخل دیکن ویره کوزل میوه لر 845
آلمیه انسان او نمادن نما / ویرمیمی سا که نمای خدا
ایله همان شرع محمدده جا / تا که ایره قلبه نمای هدا
صل الهی و بسلم علیه / ارض عن اصحابه و نرضی الیه

قصر غنم حضرت اسمعیله
ویردی لبن کلدی سلامت دله

مکه ده چوق زمزم اولوب آشکار / جمله سی نوش ایتدی صغار و کبار 850
نیچه زمان خلق ایدوب انتفاع / اولدیلر اول ما ایله یا ارتفاع
پس نیه بر قوم کلوب نوش ایدر / قلبلری هیچ بحر جوش ایدر
انلری اسمعیل علیه السلام / دعوت ایدر حقه ایدوب اهتمام
قوم اکا بر قصر غنم عرض ایدر / اول غنمك صاغلمه سن فرض ایدر
اشبو غنمدن لبن اولمز محال / صاغ کوره لم ظاهر اولورمی بو حال 855

اندن اجابت

اندن اجابت ایده لم دعوته / مسلم الحاق اوله لم امته
حضرت اسمعیل اومیشی همان / صاغدی روان اولدی سودی رایکان
حضرت اسمعیل اولوب مقتدا / کلدیلر اسلامه ایو قوم بلد
اول غنمك غیری سود بر هر زمان / صاغسلر اولوردی جوی روان
علم و عمل اولمسه جاری چوقند / ستده قصر کبی سن ای دردمند 860
علم شریعتله عمل قیل مدام / سندده جاری اوله نور کرام
نور محمد کیمه کیم یار اوله / یاری آنك حضرت غفار اوله
صل الهی و بسلم علیه / ارض عن اصحابه و نرضی الیه

حضرت فخر دو جهاندن دخی
قصر غنم ویردی لبن ای اخی

فخر جهان نور جهان محض جان / حضرت پیغمبر آخر زمان 865
مکه دن اولدقده شرفله روان / یثربه عزم ایتدی او جان جهان
حضرت بوبکر ایله عامر معا / راهبر عبد الله ایدی ماشیا
اوغرادیلر یولده ام معبده / قونمش ایدی راهده اول عابده
اهل سخا صالحه خاتون ایدی / عقل کیاستله فلاطون ایدی

870 ایردیلر اندن رفقا و رسول — بولدیلر اول خیمه‌یه وقتا وصول

اوغرابجق خیمه‌یه بالاتفاق — لحم ولبن طالبی اولدی رفاق

بولمدیلر لحم ولبندن نشان — قالدی حجاب ایجره اوخاتون جهان

کوردی حبیب حرم محترم — خیمه کنارنده طورور بر غنم

خسته لکندن غایت ضعیف — جسمی دخی مولری کبی نحیف

875 صاغمغه اول شاه ضعیفی رسول — استدی دستور ام معبددن اول

دیدی ایا شعشعهٔ کبریا — اما بو مریولکه اولسون فدا

اول غنمک خسته لکی اشکار — طبعی دخی قصر درای خوش شعار

دیدی رسول اکه ایدم بن دوا — سن بکا دستوریکی ایله روا

دیدی اوخاتون سخاوت رجال — چونکه سزه حال اولیجق محال

880 هر نیجه استرسکز ایلک همان — شاه دکل سزلره قربان جان

اول غنمی صاغدی رسول خدا — آقدی روان اولدی لبن هیچو ما

طبعی لبن طعمی شکردن لذیذ — ما صفتی نشوه سی هیچو نبیذ

حاضر اولان جمله سی نوش ایتدیلر — حمد ایله دریا کبی جوش ایتدیلر

ایتدی وداع حضرت فخر جهان — یثربه یاران ایله اولدی روان

بعدکلوب

885 بعد کلوب زوجهٔ ام معبدک — کلدیکنی بیلدی حبیب احمدک

کوردی لبن وار آنی ایتدی سؤال — بوندن صاغلور غنم اولموق محال

پس دیدیلر بر یوزی شمس منیر — جبهه سی بدر دولی حقدن اخبیر

کلدی بو احوالی و حال ایلدی — اذن ایله تحصیل مال ایلدی

چونکه ابو معبد ایشتدی خبر — آکلدی بو حالنی معجز اثر

890 بلدی کلن حضرت سلطاندر — جمله وجود اهلنه او لجاندر

یثربه پیغمبره کلدی همان — نعمت ایمان الله طویدی اوجان

هر که هوا خسته سیدراه حوان — انده عبادت لبنن او ممه همان

شرع محمد سکا احسان ایدوب — طاعت حقله تنك نجا ایدوب

ایلر بیاک حقه اطاعت تمام — علم شریعت سکا انعام تام

895 پس بوله سن طاعتکک لذتن — اکلیه سن سر ایله کیفیتن

شرع محمد سکا دست اوره تا — علم حقیقتله بولاسن رها

صل الهی وتسلم علیه — ارض عن اصحابه و ترضی الیه

معجزات حضرت لوط علیه السلام

فصل نعم لوط علیه السلام — معجزه سندن ویره لم خوش پیام

نور محمد له چون اولدی نام — معجزه سین کوردی قوم خاص و عام
900 چونکه کلوب لوط علیه السلام — نور محمدّ اکا ایتدی خرام
ایلدی پس حضرت لوطی جد — خدمتنه بعثتنه معتمد
دعوته جای اولدی مدین اکا — دعوت ایدر خلقی خدا دینه کا
دیدیلر اول شاهه بو کون فی سحاب — عالمه باران زیغه بی ارتیاب
ایتدی دعا لوط بامر جناب — یاغدی مطر اولدی جهان جمله آب
905 هر که اطاعت ایده پیغمبره — مظهر ایدر حضرت آنی سرره
قالمیه اول ذاتده غیم و سحاب — سرّ الله آکه اوله بی حجاب
رحمت حق انلره باریده در — کیم سرو پا جمله همان دیده در
نور محمد له منور درون — ظاهر اولور آنده درون برون

بو که معادلینه احمد ده آب
یا غمام غیدرا اولمدین اصلا سحاب

910 کلدی قریشک بنه جاهللری — حضرته تکلیف ایله مائللری
ایلدیلر حضرته تکلیف بار — یعنی که باران اوله آشکار
لیک شو شرطیله سحاب اولیه — هیچ سحاب اولمیه آب اولیه

ایتدی

ایتدی دعا حضرت فخر کبار — ابر سماسز جهه اوبر وردکار
یاغدوروب عالمده مطر یکسر — کوردیلر اول حالتی بیزو جلادن
915 ماء مطر هر بری بر تار ایدی — چنک فلک زمزمه رفتاری
کوردی جهان معجزهٔ احمدی — رحمت رحمانی بیلو اول ابجدی
واصل اولوب حضرت سلطانه هم — اولدیلر ایمان ایله با ادب
رحمت حق جملیه باراندر — مظهر اولان رحمته یاراندر
جمله یاران رسول مبین — اولدیلر اول رحمته حقا قرین
920 صل الهی و تسلم علیه — ارض عن اصحاب و نرضی الیه

حضرت لوطک جسد الطفی
سنکده بر قلدی غیدرای صفی

بر کون ایدی لوط علیه السلام — دعوت ایدوب خلقی ایدردی اهتمام
خلق آنی قتل ایتمکه عزم ایلدی — لوط دخی غیبته جزم ایلدی
اویلجه الهام ایدر حق اکا — کندی سعادتله جبلده یکا
925 حکمت حق عقلله اولمز عیان — حکمته تسلیم کرکدر همان
کوه ده بر سنکه چیقوب یاتدی لوط — جسم شریفین طاشه قلدی منوط

سنك يرايتدى كا با انقاش ... همچو خمير اولدى معقر فواش

جسمه مناسب چقور اولدى هان ... يعنى ايدى راحت وجا جهان

نور محمد له رفيق ايدى لوط ... چوقى اكا ايلسه اشيا ربوط

شرع محمد له هر اولكم رفيق ... سنك وشجر جمله سى كاشفيق 930

صل الهى وسلم عليه ... ارض عن اصحابه ورضى اليه

حضرت سلطانه ده اويدى بو حال

كوش قيل اخبارنى اى خوش خصال

پس نه اولجوهر صفوة اثر ... يعنى محمد اوشه معتبر

دعوت ايدر امتنى حضرت ... غيم مقابل اولور اولصفوة

كوه حرا ايدر واروب اول پاك ذات ... ايلدى بر سنكى فراش صفات 935

هيبت پيغمبر آخر زمان ... ايتدى اثر سنك كبيره همان

نعش شريفينه چقورلندى طاش ... يعنى محمد اوله راحت معاش

سنده اطاعت ايدوب وايردحته ... مظهر اولا اول شريه كيفيته

صل الهى وسلم عليه ... ارض عن اصحابه ورضى اليه

لوطه عيان اولديغى سر غيب 940

ويردى خبر

بركشى

ويردى خبر صحتنى بهمثات وريب

بركشى لوطه كلوب ايدى نيا ... ديدى ايا مظهر هر سروراز

بر ولدم وار ايدى غايبده در ... خيلى زمان قلبم اكا منكدر

لطف ايدوب اندن بكا وير خبر ... صحتى يا فنده لكيدر نااثر

حضرت لوط ايتدى توجه اكا ... ايلدى اظهار آنى كه خدا

كوردى كه يوز فرسخ اومردود ... دور اولوب اولمش برايشه مستند 945

راست خبر سويلدى اول نور عين ... كلديلر ايمانه سان والدين

ساكه باكه اولسه برايش منخسف ... نور محمد اوله اولور منكشف

صل الهى وسلم عليه ... ارض عن اصحابه ورضى اليه

حضرتنه داخى نيجه بويله اثر

واقع اولوراى اثر معتبر

نور عيون ثقلين كزين ... نورينه تعظيم ايله درحور عين 950

حضرتنه نيچه نيچه بويله حال ... واقع اولوب حالا اولوردى محال

زاده فاروق عمر حضرتى ... وار ايدى برناقه سى احسن قتى

ضايع اولوب ايلديلر جستجو ... بولمديلر هيچ اثرين چارسو

اولدی منافقلره سررشته بو	بربرلرینه ایلدیلر گفت و گو
یعنی محمد کوره ایتمز نظر 955	بزه ویرور فوق سمادن خبر
کوکده نه وار جمله کوزر هم بلور	شمدی عمر اوغلی جمل یاو قیلور
اکه خبر ویرمکه قادر دکل	یارینه یار اولمغه حاضر دکل
حضرت احمد بونی ایتدی سماع	همتله اکه ایدوب اطلاع
دیدی فلان طاغده در بو جمل	بند قوشیله طورور بر جبل
بولدیلر اول نافری اول کوهده 960	اولدی منافق جکری سوخته
نور حق ایله نظر ایلر رسول	هیچ اکه حائل اوله ای بوالفضول
ایله همان حضرتنه انتسا	قالمیه سنده دخی نبذ جفا
نظره اولی محمد امین	نور ایدر عالملرك آدملرین
صلی الهی و نسلم علیه	ارض عن اصحابه و نرضی الیه

معجزات حضرت سحاق علیه السلام

فصل ینه حضرت سحاقدن 965 | معجزه اظهارینه یجشوخن
کیم اتی نور رسول خدا | قنده بولندیسه معین اوله
حضرت سحاق نبی نوبجی | نور محمد له بولوب بعثتی

شامده

شامده خلق حقه دعوت قیلور	خلق اکا معجزه خواهش اولور
بردوه بوستنی کتوردی بری	کیم قورومش قفرده قاولمشی دری
دیدی بوکه ایله دعا حی اوله 970	یس ینه اول کی حیاتین بوله
حضرت اسحاق آنی رد ایتمدی	لطف ایدوب عاجز بولنه کیتمدی
دیدی قویوب اول قوری پوسته همان	ایتدی دعا حی اولوب اولدی روان
نیجه دم اول نافری مرد فضول	بار کش ایتدی اکه بولدی وصول
سندخی مملوا اوله کور شعله	ایره شفا جسمله جانیله
نطق محمددن ایره بیلدی حیات 975	کورمیه تن جان او دمله ممات
صلی الهی و نسلم علیه	ارض عن اصحابه و نرضی الیه

جان جهاندن دخی ایتدی ظهور

ویردی حیات بر قورومش پوسته نور

وار ایدی بر شخص بنی کنده دن	سرور قوم ایدی قوبنده دن
کلدی حضورینه رسول اللهك	دیدی ایا جلیه درمانده در
معجزه کوستر بزه کلسون یقین 980	جمله قبیله اوله لر مؤمنین
دیدی اکا مفخر جان مصطفا	سویله نه کونه ایده لم بز دعا

بردوه بوستنی کتوردی همان | دیدی که بوجلده کله جسم و جان
وقت عروریله اولوجسمی خاك | برقوریمش پوست ایدی اول نجلد پاك
جانجهانا باعث حیّ و حیات | رنك ایله برایدی جلدی اول ذات
پا بینه طورغریدی اوجلد بری | ایتدی دعا اول اجل اولدی دری 985
کلدی حیات ایتدی رسوله صلات | کوش قیلوب بیرو جوان کائنات
جوشه کلوب جمله خلق جهان | احمدی ویردی صلوات اول زمان
نیجه زمان اول جملی نطق باك | فیض حیات ایله اولوب تابناك
بارنی تحمیل ایدر هر کشی | هر کشی اتمام ایدر خواهشی
نور شریعتله پر اول قالمه بوست | تا که سنك جانکه جاویره دوست 990
صل الهی و تسلم علیه | ارض عن اصحابه و ترضی لدیه

حضرت سحق برکت و فرتین
ایتدی غنمله بقرك کثرتین

حضرت اسحاق علیه السلام | شام جوارنده ایدوب اهتمام
قرینه بقریه ایدرکن خرام | دعوت ایله خالقه ویردی پیام
قوم قبائل اکا قالدی تعجب | دفعی ایچون معجزه کلدی طلب 995

دیدیلر

دیدیلر ای پاك نهاد بشر | قلت ایله دریزه شاه و بقر
ایله دعا بزلره ویره سون خدا | کثرت ایله شاه و بقر جابجا
حضرت اسحاق نیجه امر ایدر | برغنمی اکه کتوردی نفر
اول اولوردکاهه نیاز ایلدی | دستنی وضع ایلدی شاته بخ
ظهرینی مس ایلدی اوچ دفعه اول | امر حقیله غنم اولدی حمول 1000
هم بنیه وضع ایلدی حملین غنم | یتمش عدد بچه طوغردی ادرم
بر بقری دخی ایدوب بویله | یتمش عدد داولدی ویردی بچه
حق برکاتین ویروب اولقرینه | بی حد و عد اولدی طوارانك
کثرتی بر مرتبه ایتدی وفور | بلدی حسابنی همان اول غفور
نور محمد اکه همرم ایدی | نور محمد ایله پیمبر ایدی 1005
صل الهی و تسلم علیه | ارض عن اصحابه و ترضی الیه

حضرت سلطانه دخی ایتدی دعا
شاة و بقر و فرتی ویردی خدا

حضرت احمد برکات زمین | فخر کزین مظهر سرّ یقین
حضرتنه برکشی ایتدی دجا | بنی تمیم ایدی قبیله اکا

فقر ضروریی قلدی ضعیف	قوم قبیله بنی بلز شریف	1010
یا شرف الناس بکا قیل دعا	شاة و بقر چوق ویره مولا بکا	
امر قیلوب حضرت فخر جهان	وردی کوردی او کشی اولزمان	
برغنم اما که مؤنث صفات	ایتدی دعا که اونطق حیات	
ظهرنی مس ایلدی شاة انک جنبی	حاملة اولغنم اولدی عجیب	
حملنی وضع ایلدی اولدم عنهم	یتمشه بالغ بچه طوغدی اودم	1015
ایلدی حق اول کشی نی مغتنم	بی حد و عد اولدی بقر له غنم	
سنده عرض ایله نیازک کا	ویره خدا وفق ثروت سکا	
سعی قیلوب شرعله قیل اتصاف	تا اوله سن حضرت ایله سینه صاف	
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه ورضی الیه	

حضرت اسحاق ایدرکی کلام

برنجی حیوانلر ایله کلام 1020

حضرت اسحاق دیدی قوم کول	حضرتوکی بزیله لم حق رسول	
لیک تکلم ایدوا انعام ایله	اولدن تکلم قیله اکرام ایله	
حاضر او موضعده ولایدی بری	کرک ایدی دیدیلر اکا اکثری	

ایلدی تصریح

ایلدی تصریح تواریخ یاب	حضرت اسحاق اکا قلدی خطاب	
هر نه خطاب ایتدی اسه کرک او	کرک اکا ویردی جواب نیکو	1025
ایلدی تصدیق نبی حقی	کوش قیلوب جمله سعید و شقی	
ایلدیلر خالق تعجب اکا	قورو فصیح اوله تکلم نما	
نور محمد له اولور جمله بو	ایلر انک حرمتنه محو هو	
نور محمد سکا شرع مبین	فعله کتور شرعنی سن اول امین	
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه ورضی الیه	1030

حضرت سلطانه دخی بوحال

کثرت ایله واقع اولوردی مقال

برکون ایدی حضرت نور عظیم	زمرهٔ اصحاب ایله اولشن نعیم	
سیر ایله بر وادیه قلمش عبور	اکه صلوة ایلر ایدی سار و مور	
قارشولرنه کورینوب بر غبار	انلری دشمن اوله دیدی یار	
قلدی تبسم اکا فخر جهان	پس نظر ایتدیلر اکا یاران	1035
کوردیلر اولدم بچه انعام وود	متحدا قوشو کلور کرک اسد	
جمله سجده ایله ویردی سلام	ایلدیلر حضرته اکرام تام	

جمله صلاة ایلدیلر باللسان   مجمع اصحاب ایشتدی عیان
حضرت ایله نیجه سؤال و جواب   سویلشوبن اکلدیلر خوش خطاب
ایلدیلر نیجه خضوع و خشوع   سو وطن اصله ینه جمله رجوع   1040
بو خبر عالمده بولدی شیوع   اصلنه دوندی نیجه نیجه فروع
سنک خصلتک بیلنور ایله رجوع   محو اوله بالجمله بو فانی فروع
حب وطن اولوب ایمان دن   جنکی دور ایله سن اندن
حب حبیب حر مرکوز کار   اصلکه ایلتر سنی ای خوش شعار
صل الهی وسلم علیه   ارض عن اصحابه ونرضی الیه   1045

معجزات حضرت یعقوب علیه السلام

مفصل ینه حضرت یعقوب بیل   ویردی خبر معجزه خوب بدن
اکه امانت ایدی نور رسول   مطلبنی ربی ایدردی قبول
حضرت یعقوب علیه السلام   ایلدی کنعانه ایلنه اهتمام
دعوت ایدر خلقی یمین و یسار   معجزه طالب اولوراندن شرار
وار ایدی بر بادیه سنک مدر   غرس و زراعت اکه ایتمز اثر   1050
پس دیدیلر بادیه سنکسا   خاک اوله غرس و زراعت ثمار

یعنی آنی مزرعه قابل اوله   غرس اولنوب میوه سی حاصل اوله
حضرت یعقوب علیه السلام   عرض ایدوب اول حالنی حقه تمام
ایتدی تمنا که حجر خاک اوله   مزرعه پاک شجر ناک اوله
حضرت حق ایتدی دعاسن قبول   هیچ خلاف اوله می نطق رسول   1055
جمله اول وادی اولوب خاک پاک   مزرعه و نخل عجب میوه ناک
خلق زراعتله اولوب کامران   اولدی زراعتله اونه گلستان
سنک ایسه ده بر کشنک شیر   آنی نه مرایدن شرع مکبتی
خلق محمد له اوله کامیاب   ایکی جهان حالی اکا مستطاب
صل الهی وسلم علیه   ارض عن اصحابه ونرضی الیه   1060

حضرت احمد دخی ایتدی انی
اکه دخی ویردی آنی اول غنی

نور به بستان معانی رسول   جمله ظهور اندن اصل اصول
ایلر ایکن عزم سفر بر زمان   کلدی براز قوم اکه قوش همان
دیدیلر ای مفخر بای و کدای   لطفله منظور یکز اولسون بو جای
کوردیکه بر بادیه سنک سیا   دیدی که مطلبکز ندر ای سیا   1065

یعنی آنی

دیدیلر اول وادی خاك استرز — سنك مددردن پاك استرز

تاقله لم مزرعه اولجالری — غرس ایده لم نخلهٔ خرمالری

فقر ایله احوالمز اولدی تباه — مرحمت ایله بزه ای پادشاه

ایندی دعا بر تو نوزازل — خاکه مبدل اوله تا اول محل

حضرت حق ایتدی دعاسن روا — خاکه مبدل اولوب اول سنکها 1070

مزرعه قلدیلر آنی دوستان — جمله مسلمان اولوب اول خانمان

سنده نیاز ایله دعای حبیب — خلقك آله خلق خدادن نصیب

صل الهی و سلم علیه — ارض عن اصحابه و ترضی الیه

حضرت یعقوب جبل نقلنی
ایتدکیدر کوش یت آنك نقلنی

موضع کنعان بامر خدا — ایکی جبل بیننه دوشمش قری 1075

یعنی محل تنك ایدی کویا — خلق معاشینه ویردی ازا

حضرت یعقوب ایدرلر رجا — کیم بو جبال اوره نسی واسع اوله

ایله دعا اوله یا امر خدا — ایکی جبل بری برندن جدا

حضرت یعقوب دعا ایلدی — اول اولور درکاهه رجا ایلدی

اولدی حقیقتنده

اولدی حقیقتده بامر معید — ایکی جبل بری برندن بعید 1080

وسعت و فسحت ایله کنعان ایلی — اولدی مفرح چو جنان مبدلی

بزده دخی ایکی جبل وار در — نفس و بدن هر بری درکار در

اولسه حبیبك وجهاندن اثر — اولمیه روح اوزره بدن معتبر

صل الهی و سلم علیه — ارض عن اصحابه و ترضی الیه

حضرت سلطان دخی ایتدی دعا
برجبالك نقلنی قلدی خدا 1085

مفتخر ان طائفه عزم ایلدی — خلقنی حق دعوته جزم ایلدی

انلره ده طائفك اهلی قو — معجزه تکلیفین ایدوب روبرو

ایکی جبل اوله برندن جدا — بینلره وسعت و فسحت بوله

بویله محال آنی تعلیق ایله — عاجز ایدوب حضرتی تضییق ایله

دعوتنه ایتمیه لر التجا — عاجز ایدوب بوله لر اندن رها 1090

حضرت پیغمبر بحر صفا — حضرت اللهدن ایدوب رجا

قدرت حقله ایکی کوه عظیم — بر برینه دور اولوب اولدی مقیم

آنی مشاهده اولوب اول طائفه — برنوا ایمان یرا اولور طائفه

هر کشیده پنجه جبل واردر   روحنی تضیق ایله درکاردر

شرع محمددن ایرنجه اثر   کوه بدن نفس ایله ایلرکزر   1095

صل الهی وتسلم علیه   ارض عن اصحابه وترضی الیه

حضرت یعقوب آتوب آتی
وغلیته ایرشدوکیدرای فتی

حضرت یعقوبه او قادر خدا   ویرمش ایدی اون ایکی فرزندها

بیری یهودا ایدی اشجع مزاج   دشمن ایله ایتمز ایدی امتزاج

وار ایدی علام دینور برکیشی   جنك وجدل ایدی جهانده ایشی   1100

ایتدی یهودا ایله جنك اول عنود   الدی یهودا النه برعمود

جنك ایدر ایکن اکا ایردی قضا   حکمت ایله اولدی شکسته اول عصا

دستی یهودا ده قالدی عصا   ایلدی یعقوبه اودم ندا

دیدی یهودکه یتیش یا ابی   اولمیه مغلوب قوای نبی

یتمش فرسخ ایدی آره سی   حضرت یعقوب جکر پاره سی   1105

کوش ایدوب اول صوت وصداسنی   سجاده سقف اوستنه چیقدی روان

غیری عصا ایلدی انداخته   جنك ایچون اولمش ایدی پرداخته

واردی یهودا

واردی یهودا یدینه اول عصا   ویردی انك ایله اوشخصه فنا

هرکه مدد استیه اللهدن   ایریشه فریادرس اول شاهدن

عشقنه پیغمبرینك اول احد   دوشمنه بیچاره یه ایلر مدد   1110

صل الهی وتسلم علیه   ارض عن اصحابه وترضی الیه

حضرت سلطان دینی سفینی تر
حیدر کراره اودمده یتر

حیدر کراره سفر امر ایدر   امره اطاعت ایله حیدر کیدر

واردی غزقصابینه کافرلره   تیغ وتبر اوردی اومنکرلره

جنك ایچنده کیدر ایکن علی   تیغ قضا ایله قولدی ولی   1115

قوم علی بی کوریجك بی سلاح   کلدی بوملعونلره انشراح

زاغ کبی اوشدیلر اول سروه   یعنی که قصد ایتدی اول ابترلره

چونکه بونی کوردی علی اول زمان   حضرت سلطانی چاغردی همان

حضرت سلطانه یتشدی صدا   کوش قیلوب ایلدی رسول خدا

دولت ایله سقفه عروج ایلدی   بلدی که کفار خروج ایلدی   1120

معجزه دستیله اوشاه جهان   سیفنی انداخته قلدی همان

قوت ایله کندی او سیف شریف — دست علی یه وارب اولدی ردیف
چون اسد الله ایرشدی حسامه — مجمع اعدایی ایدوب قتل عام
تیغ قهر سینه لره چالدی ایدی — سرلری طوپ پولری خاک ایدوب
قلعه یی فتح ایلدی اول دم علی — اول اسد الله ولی علی 1125
دم کدمی ابن صاف البشر — جسم کجسمی یه مصطفی البشر
نور محمدکا همام ملام — برتو احمدکا محرم مدام
صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحابه ورضی الیه
فصل نبی یوسفه معجزه علیه — معجزه سیله قلم ایتسون حرم
ربط اوله تا حضرت سرزنه — کوش ولالم نقلنه اثار نه 1130
حضرت یوسف حسن الوجه وقلب — نور خدا نوری چون قلدی جلب
نوبت بعثتکا اولدی عطا — اولدی مخلوقه اولوب رهنما
عزت ایله برکون عدول ایلدی — مالک صنعایه نزول ایلدی
باغ ایکی منزللری بوستان ایدی — برلک ایله بار ایله کلستان ایدی
یوسف صدیق ایدوب دعوتی — مالکه عرض ایلدی اول بهجتی 1135
مالک صنعا اولدی عار ایدی — معجزه دن صکره یه اقرار ایدی

یعنی

یعنی بو باغ ایچره اولان برکها — جمله حریر اوله بیورش شها
حضرت یوسف او دم ایتدی دعا — بالکی حریر اولدی همان برکها
ایرمش ایدی نور محمدکا — حسن کا اول نور ایله اولدی دوتا
صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحابه ورضی الیه 1140

حضرت نمز ایتدی دیمی حریر
بو دخی عزیدر ولمه ضریر

حضرت سلطان جهان یوم عید — فاطمه یه وردی که عید سعید
فاطمه یی کوردی رسول خدا — حزن ایله آلوده در اول خوش لقا
حکمتنی ایلدی اندن سؤال — دیدی یا مظهر سر جلال
حمد که عید ایلدی بو یوم حق — مکتب شادیده آلندی سبق 1145
سزده حزن نشوه سنی اولقوق عجب — حکمتنی سویله ای عالی نسب
حضرت زهرا دیدی باصدا — سزلره معلوم مدای خاص درب
عید دیوب اولدی ملبس بو ناس — ایکی کوزم نورینه یوقدر لباس
یعنی حسن ایله حسین سعید — کیمه دیلر تازه قبا یوم عید

1150 حضرت محبوب خدا نور جان | امری ایله کلدی ایکی سحبان

اکا دعا ایتدی او حقدن خبیر | سیجتنی ایلدی فاخر حریر

داخی حرام اولمش ایکن حریر | آنی قبا ایلدی ایکی بی نظیر

نطق محمد اثرین کور که تا | بیجه سوریله سن ای خدا

صل الهی وتسلم علیه | ارض عن اصحابه وترضی لدیه

1155 حضرت یوسف دخی کور ایلدی

دیدی اعمی بی بصیر ایلدی

حسن الننك یوسف کنعانی | بلمك ایچون کوردیلر بر صبی

دیدی اعمی ایدی ایچون ضریر | ایلدیلر اکا رجای بصیر

برقع ایله دیدی مستور ایدی | عرض جمال ایتمکه معذور ایدی

حضرت یوسف که امر ایلدی | برقعنی آل یوزکدن دیدی

1160 آلدی صبی برقعنی رو نید | یوسفه عرض ایتدی جمال حسن

حضرت یوسف که ایتدی دعا | منظر حسن خالقه قلدی رجا

برء تمام ایردی صبی به هان | کوردی بصیر اوله بصر ایکاذ

خلق کورب معجزه شکوه | جمله سی ایمانه کلوب اولدی کروه

ایله دعا

ایله دعا حضرت پیغمبره | ساکه خدا چشم بصیر ویره

1165 صل الهی وتسلم علیه | ارض عن اصحابه وترضی لدیه

شته بو نك عینی قلدی عیان

حضرت اعیان اعیان عین آن

نور ده عین جهان چشم جان | دیدهٔ شمس وقمره نور اولان

حضرتنه کلدی هانك بر ایدن | کوزلری اعمی ایدی بریره دن

دیدی ایا پرتو صدق وصفا | بنی سلیم اولدی قبیله بکا

1170 مضطر ایتدی بنی عمیا قتی | چشمم ایچون ایله رجا صحتی

لطف وکرم صاحبی بر شاه سن | مظهر گنجینهٔ الله سن

هرکه کلور حضرتوکه ای کریم | سن اکا اکرام ایدرسن عظیم

کیم که سنك درکهکه ایردیلر | قالمدی محروم کرم کوردیلر

چونکه کرمکار سن ای بطحی | اولمیه محروم بو بنده کجی

1175 حضرت سلطان عظیم المقام | ایلدی خالقه دعای تمام

چشمنه قودی ید بیضاسنی | آچدی همان دیدهٔ بیناسنی

کوردی بصیر اوله بصر هم عنان | عالم اعیانی دخی ایکاذ

سندخی کل شریعنده داد   چشم بصیرتی سکا اولسون کشاد

سر محمد له کورن چشم جان   راست کورر عالم عینی عیان

صل الهی وسلم علیه   ارض عن اصحابه ورضی لیه   1180

بیره زنی ایلدی یوسف نبی

تازه بکارتلی نسا کوکبی

یوسف صدیق علیه السلام   امر زلیخاده ایدوب اهتمام

قویمیشدی کندی اول عالیجناب   روی زلیخایه ادیدن نقاب

ایلدی نهی حق ارتکاب   چکدی اویوزدن نیچه بیک اضطراب

اکثری احواللری معلومدر   سنده بیلورسک نه کمه مفهومدر   1185

چونکه آنی ربی سی شاه ایلدی   حال زلیخای تباه ایلدی

کلدی زلیخایه فقیر یا عمی   بیره زن اولدی کورن ایلرایا

جمله حکایتلری معروفدر   قصه سی آیات ایله مکشوفدر

نحن نقص علیک احسن القصص بما اوحینا الیک

یوسف صدیقه خدای جلیل   ایلدی ارسال ملک جبرائیل

ایلیه تزویج زلیخاسنی   حاصل اید مطلب اعلاسنی   1190

یوسف صدیق

یوسف صدیق چو بقدی اکا   کوردی قوی کوزلری دلخی عیان

کوسببین نقل ایدر ایسم سکا   اطول اولور سنده بیلورسن تمام

ایتدی دعا حضرت اللهدن   دردده دوا استدی اول شاه هدن

حضرت فعال جمیل الفعال   ویردی زلیخایه حسن باکمال

تازه وترقیلدی تن پاکنی   نور قیلوب چشم طربناکنی   1195

زلفنی جادویه ایدوب دامکاه   ایلدی مژکانی سهم سیاه

رخلری زین ایلدی خال سیاه   ایتدی اشارت که بویوز نوسه کاه

کلدی زلیخایه شباب صغار   ایلدی دوشیزه لره افتخار

بعد تزوج اکا پروردکار   اون ایکی فرزند ویروب غمخوار

بیره زنه ویردی خدا چوق ولد   سنده ادا اول ساکه ده ارشد   1200

یوسف صدیق صداقت شعار   ایلر ایدی آنونکیله افتخار

نور محمدله چون اول مه جبین   روی نما اولدی خداسی معین

صل الهی وسلم علیه   ارض عن اصحابه ورضی لیه

بیره زنی حضرت سلطانجان

دلخی بکر ایلدی چون دختران

1205 زبدۀ مخلوق كریم الوفا … حضرت محبوب خدا مصطفا

كلدی خزیمه او كریم كانه … راغب اولوب لطفنه احسانینه

دیدی ایا دردلرك چاره‌سی … ساكه طور عالمك آواره‌سی

بن قولكك زوجه‌سی وار بیره زن … حسن ایله ممتاز ایدی خلق حسن

اصل و نسل صاحبی عالی نسب … عرقی عظیملكله منتسب

1210 راضی و خشنود ایدم اندن تمام … باكه مراعات ایدر ایدی مدام

لیك اناك سنی كثیر و المعیز … طبعمه نفرت كتورر اول قرین

بن قولكه لطف ایدوب ایله دعا … تازه و تر ایلیه آنی خدا

ینچه زمان دخی انكله فقیر … انس قیلم تا كه اولم بنده پیر

جوش قیلوب مرحمت احمدی … ایلدی عالی او مبارك یدی

1215 دیدی ایا خالق پیر و جوان … جمله بیچاره‌یه سن مستعان

وقت جود كرمك ای شها … مهر و مه اولدی مثل نور و ضیا

بو نیجه زمان اولدی كه شمس و قمر … نور ضیا ایله بولور زیب و فر

نو بنو انلاره ویرورسك نشر … بولمدی سنی اول ایكی شخصه ظفر

لطفكیله ایله عطای لطیف … شاد اوله فضلكله شو عبد ضعیف

لطفایت

1220 لطف ایت او خاتونه طراوتلی تن … هم ویره فیضك اكا حسن حسن

ایتدی جبینته كرم كردگار … قلدی او خاتونی طراوت شعار

تازه و تر تن ایدر احسان اكا … جان و تنی اولدی سراپا دوتا

بادیه خلقی كوروب اول حالتی … جمله‌سی تصدیقنی ایدوب حضرتی

حسن و صداقت ایله پیر و جوان … تازه لنوب جمله اولور مسلمان

1225 صل الهی و تسلم علیه … ارض عن اصحابه و ترضی الیه

معجزات حضرت یونس علیه السلام

فضل نبی یونس ذو الاقتدار … معجزه‌سی نقلنه ویردی قرار

تا كه اوله حضرت سلطانمز … معجزه‌سی جان تن و جانمز

حضرت یونس و علیه السرور … نور محمد اكا ایتدی عبور

بعثت ایله اولدی مشرف همان … دعوت ایدر قومیه سن اول اوغلان

1230 خلق آنی تعجیزه جسارت ایدر … هر بری بر حال ایله نظارت ایدر

دیدیلر اكه حشرات زمین … ایلیه تصدیق سنی بالیقین

حضرت یونس دخی ایتدی دعا … حضرت حقدن آنی قلدی رجا

امر الهی یه اطاعت ایدر … جانب كهساره اشارت ایدر

ضبّه لر اولکوه هدیه ویردی　　یعنی کلرلر اوجار ایدی

چونکه اشارت ایدر اول ذات پاک　　جمله جبلده اولان اهل حیات　　1235

امرینه تابع اولوب کلدیلر　　مقصدی بو شرنه ایدی بلدیلر

دیدیلر ای قوم قبیلات عقات　　بو نشه پیغامبر عالی نژاد

لطف خدا ایتدی سزی آدمی　　تا ایله سز لطفی ایله آن دمی

ایلیه سز منزلنه عنایت　　ایکی جهانده اوله سز برمراد

سزلر ایچون دینه بو لطف　　حضرت یونسك الولك سبق　　1240

ایتدی خدا بونی پیغمبری　　تا اوله مخلوقه جهانده رهبری

بویله شهادت ایدن او لضبّه　　نطق و زبان ایله اولوب نکته ور

قدرت اللهه نهایتی وار　　سرّ الهه حد و غایتی وار

ضبّه کلر دینه چونکه　　قدرت حق طاشلری کویاندر

سویله یا نطق کهر صاحبی　　ایله صلوات ایله سلام نبی　　1245

صل الهی و سلم علیه　　ارض عن اصحابه و ترضی الیه

حضرت پیغمبره داخی همان
ضبّه کلر نطقنی قلدی عیان

مفخر عالم

مفخر عالم دل هر با زبان　　نطق سفا بخش فصیح اللسان

حضرتنه قوم عرب کلدیلر　　دعوای پیغمبری ایلدیلر

وار ایدی بر ضبّه لری انلرك　　ضبّه ایسه وحشی ایچون انلرك　　1250

دیدیلر ای مفخر انسان و جان　　ایله بزه آیت معجز بیان

اشبو کلر نطقه کلوب سویلیه　　صحتکی بزه بیان ایلیه

دیدی اودم حضرت نطق جهان　　اول کلره سویله کیم بن عیان

ضبّه همان نطقه کلوب سویلدی　　حضرت سلطانی بیان ایلدی

دیدی که سن حضرت حق دین یقین　　جمله عوالمده رسول مبین　　1255

حضرت پیغمبر عالی جناب　　سن سین ایا باغ نطقه کتاب

دیدی دینی سویلدی بی اشتباه　　نطق شهادتله ویرور انتباه

اشهد ان لا اله الا الله　　و اشهد ان محمداً عبده و رسوله

بویله شهادت ایدیجك اول کلر　　کوش قلوب بو خبر آلدی خبر

جمله سی ایمانه کلوب اول کروه　　اولدیلر اصحاب صفا پرشکوه　　1260

سنده شهادت ایله اقرار قیل　　ذکر حق ایله دلکی یار قیل

ایلدی پیغمبر آخر زمان　　ذکر حقك کثرتنی ارمغان

امننه ذکر حقك کثرتن — امر قیلوب سویلدی کیفیتن
یعنی دیدی کثرت ایله ذکری — ایلدی الله خطردن بری
نعمتنك ایره اکا کثرتی — شکر ایدرنك زائد اوله نعمتی 1265
بویله خبر ویردی رسول مبین — کثرت ذکر حق ایله اول امین

صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحابه و رضی الیه

یونس جان قالدی حدیده ذهب
حاضر اولان کوردی بو حالاتی هب

قوینه ینتوی زعمی کلور — یونسه بر خلقه کنوردی دمور
دیدی نبیسك اکری خوش صفات — ایله تمنا کوره لم معجزات 1270
اشبو دمور خلقه یه ایله نظر — ایده اوکیا نظر اکه اثر
شمس اوله اول خلقه صحیح العیار — اهل اولان داخی ایده اعتبار
سنك محك ایتمیه انی دلیل — تاکه اوله بعثنکه خوش دلیل
حضرت یونس اودم ایتدی دعا — ایلدی مقبول دعاسن خدا
ایتدی حالده ذهبه اول حدید — شمس مصفا که اولمز ندید 1275
ایلدیلر آنی محك امتحان — آندن ده ممشیتی اولدی عیان

شبهه‌سی

شبهه‌سی رفع اولدی قوی عالمك — مرتبه‌سن کلدیلر ادراك
ایلدیلر دینینی جاندن قبول — ایتدیلر اقرار نبی و رسول

صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحابه و رضی الیه

حضرت سلطان نظر کیمیا
ایلدی آلتون دموری بی ریا 1280

کلدی فدك قلعه‌سنك عسکری — استدیلر حضرت پیغمبری
دیلر ایدیلر ای فخر دل مؤمنین — معجزه کوستر بزه کاسون یقین
اشبو فدك قلعه‌سی قرنیه کل — خلقه‌سن التون قیلوبن بدل
خلقیه کیمیا نظر کدن اثر — سیر قیلوب باب بصر وجه بصر
ایلدی اقبال رسول اله — ایلدی اول بابه نظر چون اوشاه 1285
خلقه ایله بابیله التون اولو — امر الهیله ذهب کوردی اولو
شبهه لولر قالدی محك امتحان — جمله بلنکه ذهب در عیان
خالص اولوب قلب ناشدن کدر — بولدیلر اول نور بصردن حضور
سن نجی منظور اوله کوره طالبا — تاکه اوله جان و تنك کیمیا
شرعه اطاعتده اولانکسلر — اولنظر عاکیه بولدی ظفر 1290

خلق محمدله خلوق اولدی بوکی — خالصاً لله اوله سن سرسری

صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحابه ورضی الیه

معجزات حضرت ایوب علیه السلام

فصلمز ایوب صبور انام — معجزه سندن ولنسون کلام

اندن ایکی حضرت نوری نما — صبرینی الله اکا قلدی عیان

حضرت ایوب علیه السلام — کلدی مرضدن اکه صحت تمام 1295

دولت ماضیسی ویرلدی اکا — ایتدی عنایتله تجلی خدا

باشنه الله زر ایتدی نثار — شکلی ملخ زنکی فوج تام عیار

یاغدی چکرکه سرنه شمسلر — خلقه مسرت کتوردی لسان

شکلی فوج قیمتی عین فرح — صورت و معناده مزیل ترح

شرعه اوکیم باش ویره مخلصا — باشنه الله یغه خالصا 1300

کنج معانی یه توصل ایده — حقه حبیبنه توکل ایده

صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحابه ورضی الیه

حضرت سلطان شه کونیندن

بو یله ظهور ایلدی فعل حسن

کلدی سعادتیله

کلدی سعادتله فخر جهان — خانهٔ زهرایه ایدوب نوردان

فاطمه اقبال ایدوب حضرته — ایردی سعادتله اول دولته 1305

دیدی ایا چارهٔ هر جان و تن — علتی جو علیله حسین و حسن

مضطرب الحال دررلر رقیق — لطف قیلوب دفع ایده‌لم اول حالتی

ایتدی دعا حضرت سلطان دین — دیدیلر آمین قمو حاضرین

امر الهیله او لحظه همان — یاغدی سمادن ملخ زر عیان

شکلی چکرکه عددی بی کمان 1310 — اوتوز ایکی دیدیلر اهل بیان

هر برینک وزنی سه مثقال ایدی — صاحب راسی یکی پر و بال ایدی

جمله کوروب خالق بو قدرتلری — کلدیلر ایمانه یدی سرورلری

احمد مختار دعا ایلسه — حضرت الله رجا ایلسه

عین زر اولمق سکا اولمز بعید — هر کیجه قدر اوله و هر روز عید

صل الهی وسلم علیه — ارض عن اصحابه ورضی الیه 1315

حضرت ایوب دعا سنده چون

اصلی بنا طوردغیدر بی سکون

حضرت ایوب صبور اولنجه — خلقنی دعوت ایدیجه نه مشربی

خلق كا عاجز اوله جق شكرى　　ايلدى تكليف كا هر برى
عرض قيلوب كه بو عالى بنا　　ديديلر اويليسه اكر مدعا
قلع ايدن لم قالميه انده ستون　　طوره يينه اشبو بنا بو ستون　　1320
حضرت ايوب بيوردى دعا　　ايلدى مقبول دعاسن خدا
جمله ستونك ايچى اولنا　　طوردى كماكان يينه بر هوا
بو تنوكه چونكه ستوندر قوا　　اولمسه ضعف ايرسه سكا طالبا
شرعنا احمد له قويسينه　　طاعته توحيد مجوسين ينه
صل الهى وسلم عليه　　ارض عن اصحابه ورضى اليه　　1325

حضرت سلطانه دخى بر بنا
ستنى يوق اولمادى اصلا فنا

احمد و محمود و محمد حبيب　　حضرت قيومه حبيب لبيب
مكه‌يى فتح ايتدى با امر اله　　عز ايله تشريفا ايدر اول پادشاه
داخل اولوب بيت ابو سفينه　　كلديلر اصحاب چپ و يمينه
بر اولو چار طاق وار ايدى خانه‌ده　　چار ستون ايله طورردى دده　　1330
حضرت اول استونه اشارت ايلدى　　دورردى دخى كندى يرنده كيدر

قالدى

قالدى او چار طاق يرنده تمام　　طوتدى كماكان درك شرقيام
قنده ايسه يينه ازلكى يرى　　اويمدى چار دكنده برى
حاضر اولنلر چون آنى كورديلر　　جمله سى ايمانه كلوب كورديلر
چار دكن سنده عناصر درر　　جمله يه قيوم قوا ويرور　　1335
تنده اكر ضعف عناصر اوله　　شرعله جان قوتله حاضر اوله
خوى ويرور البنده قواى قوى　　طاعت ايله جان اولور مستوى
صل الهى وسلم عليه　　ارض عن اصحابه ورضى اليه

حضرت ايوب كوننده سراب
اولدو عيد ز نطق دعا ايله آب

حضرت ايوبه قوم كلديلر　　چونكه نبى ايدوكنى بيلديلر　　1340
قويه يانندە وار ايدى بر سراب　　كورنيور ايدى نظر اهلينه آب
پس ديديلر حضرت ايوبه خلق　　ايله دعا تاكه قبول ايده حق
آب اوله صحراده كورينن سراب　　ايله بو لطفيله بزى كامياب
حضرت ايوب قلبنجه دعا　　امر الهيله سراب اولدى ما
سنده عبادتسز اولور ساكر　　هيچ سراب اولميه سن يا پير　　1345

خلق محمد سکا نطق و دعا | جوش و خروش ایله سندن ثنا
صل الهی و سلم علیه | ارض عن اصحابه و نرضی الیه

حضرت پیغمبر بزکا نیاب
ایتدکیدر نمله سرابنی آب

شمس و مه عالم هر ذره هوا | یعنی محمد او شه کامکار
نیت ایدوب دو شمننه حمله | راه گذار اولدی بنی نمله یه 1350
کلدی قبیله رأیسی حضرته | یوز سوروب اول قدم عزته
لطفک ایله شاد اولور اهل جهان | دیدی یا مطلب هر انس و جان
کوچه که دریای مروتده دوز | غایت ایله مایه ضرورتدر بز
حکمتله ور کویزده سراب | نظر ایله کوردیبور ایراقدن آب
لطفکیله ایله دعا ای شریف | اوله سراب امته آب لطیف 1355
بوله حیات آب ایله حیوانمز | ایره مسرتله هپ جانمز
ایشیدیجک اولیر او اصحاب فنی | واردیکه طولاندی آنک اطرافنی
قالدی دعا حضرت سلطان دین | ایتدی اغرایارین اوجایه قرین
آب لطیف اولدی سراب او زمان | کوردی قوم خلق جهان دیکا

مظهر اولوب

مظهر اولوب لطف حبیبه همان | ما کبی صافی اولیکور ای جوان 1360
صل الهی و سلم علیه | ارض عن اصحابه و نرضی الیه

معجزات حضرت شعیب علیه السلام

فصل شعیب ولدی و نور صفا | یردی اکا نوبتله نور خدا
نور محمد له ولنجه بنام | بعثت ایله نور لدقوم قیام
بعثت اولندی چو شعیب همام | حضرتی حقدن اکا بیلک سلام
خلقنی دعوت ایدیجک او کریم | معجزه سن استدیلر خلق عظیم 1365
مدین ایدی چونکه مقر شعیب | واردیکی قوم قومانی بلیشدی عیب
ایلدیلر قومنی یه رجا | اول قومی حق دفع قیله بر بلا
ایتدی دعا حقه شعیب نجی | کرچه دعا در همه روز و شبی
قلدی اشارت قومه حضرتی همان | روح دیدی اکلدریلک روان
امر الهیله عزیمت کنان | غیری یره اولدیلر قوم اولی آن 1370
قوم کبی حد و عدد فکریمز | اولمیه لم واحد اوله ذکریمز
شرعله مشغول اوله لم دائما | تا که کیده طاعت ایله هوا
صل الهی و سلم علیه | ارض عن اصحابه و نرضی الیه

حضرت سلطان دخی ریک روان
یتدکید رغیری محاله روان

بنو سهل طائفه سی کلدیلر	حضرت سلطانه رجا قلدیلر 1375
دیدیلر ای چاره ده چاره جو	دائره مز ریك روان اندر قو
چاریمز یوق بیه حیوانمز	خالك دكل زرع ایدم انسانمز
لطفك ایله ایله دعا بزلره	ریك روان اوله براخر یره
سرور کونین دعا ایلدی	ایتدی اشارت رمله سویلدی
یعنی وار اخر یره ایله مکان	تاکه اوله بو کشیلر شادمان 1380
امر الهی ایله ریك روان	اقدی روان اولدی صو کبی همان
منزل اخرده مکان ایلدی	حق اوی ری هیچو جنان ایلدی
آب کبی همت پیغمبری	قلبکه جاری اوله بول رهبری
فکر جهان ریك روان در سکا	فیض محمد له همان نور اوله
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحاب و نرضی الیه 1385

سنکی شعیب ایلر ایدی مس صاف
خلق انکله اولور ایدی معاف

امر خدا ایله

امر خدا ایله شعیب نبی	عالمه احسان ایدی هر طلبی
سنکاری دستنه آلوب او جان	اکه دعا ایلر ایدی هر زمان
دست شریفنده او سنك مدد	صاف باقر اولور ایدی معتبر
امته احسان ایدردی آنی	ایلر ایدی خیلی فقیری غنی 1390
اهل هوا قلبی قنی سنکدن	حظی همان بو یله زنکدن
لیك بزه لایق اولان ای جوان	شرعه ملازم اوله یوز هچ جان
شرع حبیب حرم کبریا	سنکاری ایلدی چوز مومیا
آدم اولوب اولمیه وز بن طبیع	آدمه لایق اوله ای شفیع
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحاب و نرضی الیه 1395

دست محمد ده ده سنك مدر
اولور ایدی اکثری شمس و قمر

حضرت سلطانه کلوب کاه کاه	طالب اولورلردی و پروردی او شاه
یعنی همان حضرت سلطان دین	سنك مدرن نه بولور سه یقین
دست شریفنیه آلوردی انی	نطق دعا ایله ایدردی غنی
هر نه دیلرسه او شه کامیاب	آنی ایدر خالق عالی الجناب 1400

شمس و قمر مس و حدید اولدی گهر	نیجه دیلر آنی ایدردی رحیم
طالبه مطلوبنی انعام ایدر	هر شئ مطلوبنی آلوب گیدر
سنده خی طالب ایسك ای پر کمال	حق طلب ایله جبیندن آل
سنکه دعا ایلیه او متحقق جود	ساکه نیجون ایتمیه ای باوجود
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه و ترضی لیه

1405

شاه شعیبنه نه جود ایتدرر

طاغلری حقه سجود ایتدرر

خالق شعیبك یانه کلدیلر	جمله حضورنده دعا قلدیلر
دیدیلر ای شاه شکوه عظیم	سجده یه وارسون کوره لم ای کریم
چونکه دعا ایتدی نبی اول زمان	سجده یه ایندردی سرین که همان
سجده قیلوب راست ایدرقدن	جمله نظر ایدی کریم رودنی
سنده خی انصافله کل قیل نظر	سجده یه کل سجده یه ای خیره سر
سجده ایدوب حقه یقین اول همان	اولیجه امر ایلدی حق بی کمان

1410

کلا لا تطعه واسجد واقترب

صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه و ترضی لیه

نیجه جبل وقت محمدده ده

سجده ایدوب خوش سماع ایتدی ده

ینه بزم حضرت مصطفا	روحنه بیك بیك صلوات وصفا
مالك ایدی اولدخی بو دولته	فتنه ایسه ایردی ایدی عزته
یعنی شعیبه بر اولوردی بو حال	بیلك کرا اولوردی حضرته محال
حال بوکیم حضرت پیغامبره	اکثری اولوردی بو حال النزه
عزمه توجه قیله بر کوهه او	سجده تعظیمه یره قوردی رو
قلدی خم ایلر ایدی دایکان	راست اولوردی ینه که در زمان
جمله کوررکوردی عیان عین دید	بویله ایدی حضرت فخر سعید
کورکیمه امت سین ایدوب سعیا	حال ایدین هب سنن مصطفا
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه و ترضی الله

1415

1420

معجزات حضرت موسی علیه السلام

وصل کلیم متکلم نبی	حضرت موسی ایدی حق مطلبی
نور محمد که ایردی چون	بیلدی حق بن دیدیم دکله
حضرت موسی و علیه السلام	اوله اولوا العزم ایدی صاحب نظام

1425

جمله معجزدن اوشاهك عصا | معجزۀ كامله سيد رشها

اژدرا اولوب ينه عصا اولسى | ضربى ايله نيلده يول بولسى

اون ايكى راه اولديغى نيل شريف | قصه سى مشهوردر اى خوش رديف

سنى اولانلر كچديلر اول راهدن | قبطيه اول آب اولور راهزن 1430

سائر احوالى دخى يازديلر | اهل بيان درعددن يزديلر

جمله سنى يازمديغم بو علل | بلكه قليل اوله كثيره دليل

مطلبم مدحت احمد درر | مرتبۀ خالق محمّد درر

حبّ نبى سنده اولورسه عيان | حبّ خدادر ينه اول حب بيان

صل الهى وتسلم عليه | ارض عن اصحابه وترضى اليه 1435

احمده داخى احد ايتدى عطا
ويردى يد پاكنه برخوش عصا

حضرت مولاى حقيقت جناب | احمدنى قيلمش ايدى كامياب

جمله ده الله اكا ويردى قضيب | آنى تعامل ايدر ايكن حبيب

لفظ قضيب اولدى لغتده عيان | اوچ بيله معنا ايله اولدى بيان

سيف اوله يا نخله بلوغ اوله اول | ياخود عصا ايليه آنى رسول 1440

هرنه ديلرسه

هرنه ديلرسه حبيب خدا | اوليجه ايلردى قضيبى قضا

دورلى شكللر مثلا اژدها | گاه اولور سيف وآچر يارها

كاهى آنى دابّه قيلوب رسول | يوك كونوردى ينه حيوانجه اول

باركش اولدقده او نخل شريف | سائر حيوانه اوله مزدر رديف

كاهى ديلر ايسه حبيب كريم | بو يخى نوعنده اولوردى عظيم 1445

آنج كوزوكى كوركه خدايه رسول | بو بيلجه مقبول ايدى الله اول

سن كه مقبول اوله كور اى سعيد | اوليه سن تاكه خدادن بعيد

دست شريعتده بولون دائما | شرع سنى ايليه انسان نما

صل الهى وتسلم عليه | ارض عن اصحابه وترضى اليه

معجز موسى يد بيضا عيان
اكثر معلوم به پير وجوان 1450

حضرت موسى يد بيضا سنى | در بغل ايلردى چقنجه سنى

طشره چيقردقده او دست شريف | نور كبى شعله ويردى لطيف

اعلم ناس اوغلى ديدى بر خبر | حضرت موسى ده يد معتبر

كيجه وكوندزده او دست علا | شمس وقمر كبى ويروردى ضيا

هر دیدیکی یا خود اویدی پرضیا | برق کبی شعله ایدردی ادا | 1455
دست شریفك کوریبو رنکی سکا | اول ید بیضا کبی ای پرضیا
شرع نبی نك ید بیضا اری | مسئله دینده معنا اری
کور کوره مزسك کوزك عیمه دار | کندی هوا و هوسك پرده دار
کندیکی قورتر حجب نفسدن | طاعت ایله ستر ایدین پیرهن
شرع شریفك ید بیضاسنی | تا کوره سن مطلب اعلاسنی | 1460
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه ورضی الیه

اول ید بیضای حبیب خدا
عالمه کشف ایتدوکیدر پرضیا

غزوۀ خندقده حبیب انام | دست شریفنی ایدر نور تمام
امر خدا ایله ایدر آشکار | دست شریفین بکیر کبار
شعله ویرور دست مبارك همان | نور و ضیا عالمی قلدی جنان | 1465
نور ضیا ویردی جهانه عیان | شمس جهان ایتدی حجاب اولزمان
آنی کورب عسکر اعدا قمو | منهزم اولدی طاغیلدی سو بسو
جنك حنینده ایچره او دست شریف | ینه ویرر نور و ضیای لطیف

جسمی ایله

جسم ایله نور ایدی اول جهان | نور علی نور کورندی عیان
نور کورب چونکه جهانه عدو | ظلمته بر قالمدی قاچدی قمو | 1470
نور خدا شعشعه صالمش سکا | حمد خدا ایله شها طور مه
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه ورضی الیه

حضرت موسایه شرف جاه اولور
ضرب عصا ایله بحر راه اولور

حضرت موسای کلیم جلیل | صل نبینا وعلیه ای جمیل
عسکر فرعون چون ایتدی غلو | یعنی دیدی عسکرینه فاقتلوا | 1475
امر ایدر الله کلیمه سفر | امتین آلدی اوشه معتبر
کندیلر اماکه توکندی سبیل | دهلو بینه سد عظیم اولدی نیل
کلدی وحی حضرت حقدن اکا | کاضرب ایا جوهر جان با عصا
یعنی خدا دیدی اکا او زمان | ضرب ایت عصا ایله بو بحره همان
حضرت موسی چو ایدیجك ضرب نیل | هر او روشنده ایچلو بر سبیل | 1480
اون ایکی ضرب ایتدی اودم با عصا | اون ایکی یول ایلدی بحری خدا
طاغ کبی طوردی صولر فوج فوج | ایتمدی اصلا حرکت بحر و موج

جاء الحق وزهق الباطل

امر الهیله کونش روزکار — تیز قورتدی یولی هیچو نهار
حضرت موسی مع امت همان — کتدیلر اول یوللر ایچنده روان
اون ایکی یول بولدیلر الّلهدن — سیل کبی آقدیلر اول راهدن 1485
بو یولك اصحابی برین کورمیوب — بربرینك حالنه عقل ایرمیوب
وهم دوشر جمله اون ایکی فرق — راهه رفیق اولی ثمّ الطریق
مایه امر قلدی خدای جواد — روزنه لر اولدی صو دن بعد اد
قلدی مشبّك صوبی خالق الوری — یعنی که راحت کچه عاشقلری
راحت ایله کچدیلر اول راهدن — امن وامان حضرت اللّهدن 1490
بربرینی کوردیلر مؤمنین — صوت وکلام ایشیدیلوردی یقین
بزده اطاعت ایدلم حضرته — راحت ایله عزم ایدلم جنّته

صلّ الهی وتسلّم علیه
ارض عن اصحابه وترضی الیه

حضرت سلطانه دخی بو حاله — اولمش ایدی انلره ده ماجرا
حضرت محبوب حبیب اله — درکه حقدن امیه پادشاه 1495
انده دخی ایتدی بو معجز ظهور — ایلدی اعزاز که مای طهور

میر حبش

میر حبش یعنی نجاشی کیان — دعوت ایدر حضرت آنی بالجنان
ایلچی یی مکتوب ایله ارسال ایدر — ایلچی نجاشی یه روانه کیدر
ایلچی عقبنده رسول کزین — کندی دخی ایتدی سفر بر زمین
بو یله ظهور ایلدی حکمت سیاق — یوللرینی کسدی بر زقوم عاق 1500
حکمت حق جنك وجدال اولمدی — حکمت حقدانسه سؤال اولمدی
صرف قیلوب راهنی حضرت همان — بحره ایرر راهدی بی کران
چونکه چپ وراست یول اولمدی بحق — جاده یول ویردی حبیبه حق
حضرت بحره اشارت ایدر — شق اولور اول بحر خدا کوزندیر
ایکی طرف طوتدی صولر ریکان — جاده راه اولدی وسطده همان 1505
طاغ کبی ایکی طرف طوردی آب — کچدی صحابه ایله شه مستطاب
حضرته قوت ویرن اللّه احمد — نطقنه قدرت ویرن اللّه احمد
قیده کیم ارضاء محمّد اوله — امتیده اندن سلامت بوله
صلّ الهی وتسلّم علیه — ارض عن اصحابه وترضی الیه

بر بقر عضو یله اورر اول کلیم
قاتلی میت خبر ایلر عظیم 1510

بر کشی قتل ایلدی بر آدمی | کندوسی غیب اولدی کورا اول سرّی

یعنی که ستر ایتدی حکمدن اوزینی | ستر ایله کوسترمدی خلقه یوزینی

ایلدی دعوی آنی وارثلری | بلمدیلر قاتلنی هیچ بری

حضرت موسی‌یه ثنا ایتدیلر | قاتلی بولماغی رجا ایتدیلر

بر بقرک ذبحنی امر ایتدی حق | عضوی ایله اول جسده ایده دق 1515

ایلدی تفصیل آنی قرآن تمام | اندن ایشته ایلریسک اهتمام

عضو بقر ایله جسده اوردیلر | ایردی حیات اول جسده کوردیلر

قاتلی مقبول خبر ایلدی | محیی جان امری ایله سویلدی

حکم قضا هر نه ایسه اولدی | موسی عمران آنی ایتدی عیان

صنمه که ستر اولیه عینی عیان | سرّ یکی پاک ایله ای عاقل هان 1520

نور محمد کیمه کیم یار اوله | یاری آنک حضرت غفار اوله

صل الهی و تسلّم علیه | ارض عن اصحاب و نرضی الیه

معجز موجود علیه السلام | معجزه سیله دخی اولدی تمام

وقت پیمبرده اولدی بو حال | ایکی کشی بینه کیردی قتال

اوردی بری

1525 اوردی بری بیرینی ایتدی شهید | قاتل مقتول نظردن بعید

عاجز اولوب شاهده وارثلری | دیدیلکه نه معجز ایده اول سوری

ایتدی دعا حضرت فخر جهان | اوردی قضیب ایله او جسمی همان

امر خدا ایله کلوب جسمه جان | طوردی یرندن او جسد در زمان

ویردی خبر قاتل ظالمدن اول | حکم قضایی که قلدی رسول

1530 سعی قیل ای عاشق فرخنده جان | حکم قضا ایده خلادن جنان

صل الهی و تسلّم علیه | ارض عن اصحاب و نرضی الیه

حضرت موسی جسد ثابتی | آتشه خرق ایتدی و کیدردی انی

حضرت موسی ایدیجک عزم طور | سامری دیدکلری ملعون عور

قومه ضلال ایچون اولدی ادیب | بر بوزاغو ایلدی جسمی ذهب

1535 حضرت جبریل یرندن مکر | خاک آلوب صقلمش ایدی بیقر

صاچدی بوزاغویه او خاکی همان | عجل ذهب ویردی صدا اول زمان

قومه عجب غلغله دوشدی عجب | تیجه لری طوتدی ضلال تلک

دوشدیلر اول بوزاغو سوداسنه | یعنی پرستشلری غوغاسنه

حضرت موسی کلیمك طوردن / کوردکی قوم طولدی شروشوردن

قصه‌سی مشهوردر انجق همان / معجزه‌سن یاد ایده‌لم رایکان 1540

حق کلیمك زاهق ایدر باطلی / حق بولوب ترك ایده‌لم عاطلی

نار ایله التون نجسك اول کریم / یقدی تراب ایلدی هیچ او کلیم

جسم ذهب یانغه قابل دکل / خارق عادتدر اول ایش شونیله

جسمکی و نفسکی حق وایله / تاپویه سن شر وشروردن دال

نور محمد کیمه کیم یار اوله / یاری آنك حضرت غفار اوله 1545

صل الٰهی و سلم علیه / ارض عن اصحابه و رضی الیه

مفخر کونین دخی یاقدی ذهب
حاضر اولان رؤیتنه ایردی ذهب

مفخر کونین رسول کریم / حضرت احمد شرف اهل دین

حضرتنه حاضر اولوب بر جری / مطلبن اعلام ایدر هر بری

انلر ایله واردی بر التون صنم / ولمشیدی جمله سنه مغتنم 1550

دیدیلر ای ایشی رب العباد / مسلم اولوب ایتمیه‌لم هیچ عناد

لیك بو التون صنمی هیچ عاج / ایله دعا ایله بزه براغاج

قلبمزك شبهه سنی دفع ایده / ظلمتزك ظلمتنی رفع ایده

ایتدی دعا حضرت فخر جهان / پاره عاج اولدی صنم رایکان

آتشه آتدی اوددخی رسول / یاندی صنم آتشی قلدی قبول 1555

ایلدی خاکستر اول آتش آنی / جمله سی مسلم اولوب اولدی سخی

صل الٰهی و سلم علیه / ارض عن اصحابه و رضی الیه

دشمن موسی یه بعون خدا
قان اولور نیل مبارك شها

حضرت موسی او کلیم خدا / ایتدی دعا قان اولوب جمله ما

عسکر فرعونی فلاکت مآب / تشنه لب اما که دم اولشدی آب 1560

مؤمنه ما قبطیه خون اولدی صو / قصه سی مشهور بیلورلر اوقو

ما آلوب ایچرلر ایدی سبطیان / جمله سی محروم ایدی قبطیان

قبطی سی سبطی یه رجا ایلیوب / بر قابی سبطی کتیرمه ایلیوب

بر طرفندن آنی سبطی ایچر / بر طرفندن دخی قبطی ایچر

قبطینك ایچدوکی ینه قان اولور / سبطی یه آب وتنه جان اولور 1565

بر صو مسلمانه اولور نوش جان / اول صو ینه قبطی یه قان اولدی

قلبمزك

معجزهٔ حضرت موسی کبی کور   انده امانت ایدی اولدمده نور
نور محمد کیمه کیم یار اوله   یاری آنك حضرت غفار اوله
صلّ الهی و سلّم علیه   ارض عن اصحابه و ترضی لدیه

حضرت سلطانده خون ولدی آب
عفو قلنجه اوشه مستطاب   1570

ایلر ایکن عزم سفر فخر جهان   حضرت پیغمبر اخر زمان
بنی کلاب کنیه لی بر دودمان   وار ایدی راه اوزره صو بر مکان
جملهٔ اصحابکزین تشنکان   اوغرادیلر استیو آب روان
کلدی خوش ایش بو نادانلره   بخل ایله ماویرمدیلر جانلره
چونکه بولر قدر نبی بیلدی   فخر جهانه دخی خوش کلدی   1575
اینجنوب اوز قومه ایدر انکسار   چشمه لری جمله اولور خون نثار
جملهٔ ارماقلری خون اولور   چاهلری دخی جکر کون اولور
کوردی بو حالاتی کلابکلان   جمله یی محو ایلدی و هم حجاب
توبه قیلوب کلدیلر اول حضره   یوز سوردیلر اودر دولته
قانی کرم ای کرم هر جهان   سز ده بیلورسز که یوق مزقانی قان   1580

جرمله عصیانمز

جرمله عصیانمز اولدی عیان   عفو کیله ایله بزی شادمان
قاندخی ایتمش ایسك ای کریم   آب ترحمله بشوای رحیم
عادت اصحاب کرم دائما   قانی دخی بقیه درجانما
عفو ایدیو اول شاه کریم الخصال   ایتدی دعا چونکه بلندی مآل
حمد الهی سکا بیك بیك ثنا   امتی قلدك بزی ایتدك عطا   1585
صلّ الهی و سلّم علیه   ارض عن اصحابه و ترضی لدیه

معجزات حضرت داود علیه السلام

فصل ملایم دیدی داوددن   ناقل احوال بو دیر کهن
نوطئه در معجزهٔ احمده   کوش قیل ای عاشق محنت زده
حضرت داود علیه السلام   شمع کبی اهنی ایلردی رام
کونده بر درزه دوردی آنی   بیع ایدر ایدی اوکرم سنی   1590
اهل و عیالینه کفایت قدر   ویرور ایدی غیره سنی احسان ایدر
اویله کریر ایدی اومعنایه جان   حالنه حیران اولوردی جهان
نور محمد له ایدوب اتصاف   عندالهده اولدی معاف
نور محمد کیمه کیم یار اوله   یاری آنك حضرت غفار اوله

صل الهی و نسلّم علیه | ارض عن اصحابه و نرضی لدیه

حضرت سلطانده دائم حدید

حکمته رام اولور ایدی ای مرید

صاحب دین رهبر خیل عبید | حضرتنه کلدی کلیب ابن زید

وار ایدی دستنده بر شکسته سیف | خانهٔ قلبنده بیک انکار طیف

سیفی حضورنده حضرتک | دیدی ایا دولتی هر دولتک

بو قلیجم بک چو محبوب ایدی | تیزلک ایله قتی مرغوب ایدی

اولدی شکسته بوکه بر پاره | تا سکا قربان اوله بو جان و دل

تیغی آلوب صاحب محو عیوب | پاره لرین برلرینه وضع ایدوب

دست شریفینکا سوردی دروت | پاره لری بوسبتون اولدی همان

اولدی مسخر دمور اول دم کا | یوق ایدی اولده کسل کوییا

دینه کلوب انده کلیب ابن زید | آهوی ایمانی هما ذایتدی صید

ایلدی اول سیفله چوق غزا | غیری او تیغ اولمدی اصلا فنا

سنده عبادت قلیجین آل الله | ایله غزا طورمه همان نفسله

حضرت سلطان دیدی ایله قبول | نفس ایچون اعدای عدو کدر اول

صل الهی

صل الهی و نسلّم علیه | ارض عن اصحابه و نرضی لدیه

حضرت داوده وحوش و طیور

انس ایدوب بیله ایدردی عبور

حضرت داود ایدیجک عزم باغ | پای مبارکلرین اوپردی طاغ

جمله طیور انس ایدردی اکا | وحشی رفع ایلر ایدی برکا

آلور ایدی جمله سی پیرامنن | ستر ایدینور کوردی آنک دامنن

حضرت داوده طتوب انسها | صحبت ایدرلردی هما کوییا

نور محمد کیمه کیم یار اوله | یاری آنک حضرت غفار اوله

صل الهی و نسلّم علیه | ارض عن اصحابه و نرضی لدیه

فخر من احمد ده دخی طیرها

انس ایله ایلرلر ایدی سیرها

مکه جوارنده با امر قدیر | وار ایدی بر قاچ جبل اسمی ثبیر

عزم ایدوبن شاه ملائک سپاه | وارور ایدی اول جبله گاه گاه

هر نقدر وار ایسه انده طیور | جمله سی عزم ایلر ایدی در حضور

پای مبارکلرینی بوس ایچون | جمعا ایدرلردی صدکونه کون

یای شریفینه قویرکوز سر	آنلری اوخشاردی اول عالی کهر
وحشی ترک ایتمش ایکن وحش وطیر	بلمش ایدی جمله سی ذاتی خبیر
سن نه عجب وحشی ترک ایتمدک	حضرتنک سنتنه کیتمدک
حضرت پیغمبره اولمق یقین	سنتین اجرا ایله دربیل همین
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه وترضی الیه

فصل معجزات سلیمان علیه السلام

فصل سلیمان ندر ای سامعون	کوش قیلوب بنده اولان عالمون
نور محمد له امین ایدی او	دولت کا کلمش ایدی انصتو
قصهٔ مشهور سلیمان نبی	بادایایی صاف ایدی مشربی
جملهٔ مخلوق نبی وامین	اکه مسخر ایدیلر بیل یقین
جنس ایله نوعیله هر خلق حق	اکه اطاعتده ایدی خوشجه تق
خاصه باد آتش وآب ایله خاك	امرینه رام اولمده هب جالاك
مالك ایدی باده اوشاه سرار	هر نیجه استرسه اسر روزکار
قنده که خواهش ایله اول نبی	تخت شریفینی سوررد هوا
معجزهٔ واحدی سی روزکار	آکه اطاعتله ایدر افتخار

نور محمد

نور محمد کیمه کیم یار اوله	یاری انك حضرت غفار اوله
نور محمد سکا یار اولمغی	استه خدادن بو اوله آرزوغی
صل الهی وسلم علیه	ارض عن اصحابه وترضی الیه

حضرت ساطانده دخی روزکار

تابع اولوب ایلر ایدی افتخار

غزوهٔ خندقده رسول کزین	کثرة کفاری چو کوردی یقین
حکمت الله ایله ایردی سرور	اولدی مطیع حضرته باد دبور
شدت ایله اینکه همان روزکار	خاك زمینی کو توزتاروماً
جمله عدو کوزلرینه طولدرر	قاچمیه نك کوزلرنی اولدرر
مالش دیدیلر غریوا ایندیلر	صنك عدو جمله قچوب کتدیلر
راوی آخر دیدی بر خوش خبر	دستنی احد اوشه معتبر
بین بنانندن اوشاهك همان	باد ظهور ایلدی شدتکنان
باد واروب قوم عدو یی صدی	ناصر اید رقلدی حق احمدی
غزوهٔ آخرده اوسلطان دین	ایتمش ایدی معجزهٔ برکزین
یردن آلوب دست شریفینه خاك	صاچدی آنی کاوله عدوسی هلاك

باد الوب خاکی و اوردکافر / ظاهر اولوب معجزهٔ باهره 1650

کوزلرینه صوقدی او خاکی هوا / باشلره درد اولدی او کوزلر شها

باطنی کوردی ایکی قوسی ازل / ظاهری داخی کوردی ایدی بو عمل

صنکی هان قاچدی ایکی شو مشرکین / حضرتنه هر دمده خداسی معین

صل الهی و سلم علیه / ارض عن اصحابه و ترضی لدیه

پادشه ملک سلیمان نبی

خاتم ایدی معجزه سندن بری 1655

حقه امین انس و جنک سروری / خاتم ایدی معجزه سندن بری

پس دیدیلر مهر سلیمان نبی / چار رکن ایدی عناصر کبی

یازمش ایدی قدرت آکا بی قلم / چار طرفندن کلمات اهم

بر طرفی یازدی بو نطقی تمام / کانوکیله عفو اولیسر خاص عام

لا اله الا الله محمد رسول الله

جانب ثانیده بو آیت مه / هالک اولور جمله شی الا وجهه 1660

حکم انک حکمیدر ای طالبون / بنه اولیسر آکا راجعون

کل شیء هالک الا وجهه له الحکم والیه ترجعون

جانب ثالث

جانب ثالثده بو مکتوبدر / ملک و کبر ذاتنه مسلوبدر

عزت ایله سلطنتی اول خدا / ذات شریفنه قلوبدر عطا

له الملک وله الکبریاء / والعزة والسلطان

جانب رابعده او مهر اوزره حق / یازدی بو تحسینی اوقی دکله نو

تبارک الله احسن الخالقین

1665 اشته بو خاتمله سلیمان یقین / خالقک اسرارینه اولدی امین

نور محمد کیمه کیم یار اوله / یاری انک حضرت غفار اوله

صل الهی و سلم علیه / ارض عن اصحابه و ترضی لدیه

حضرت احمدده ده مهر نبی

حکمت ایله ظهرینه مهور ایدی

ختم نبی خاتم هر مرسلین / ختم ایله مختوم شه و صلین

1670 جمله بونک نوری ایله انبیا / اولدیلر عالمده معجزنما

مهری خدا حضرته قالدی کرم / وار ایدی حضرتده ده مهر نعم

ظهرنی مهور قیلوب اول کریم / حاصل ایدی انوکیله هر نعیم

یازمش ایدی قدرت آکا بر کلام / کیم آکا منصور در خاص و عام

جمله انكله بولنیور هر مور / اشبو كلام ایدی او مكتوب نور

لا اله الا الله / محمد رسول الله

آنی مفصل یازر اهل سیر / جمله محدثانی ویردی خبر 1675
خاصه خاتم نبوت كثیر / مهر سلیمانكا اولمز نظیر
جمع قیلور جمله خواص شها / كیمكه كوره داخل جنت اولا
سرینه واصل اولا اهل نظر / سر جمال ایله اولور بابصر
شمه‌ی اكر بر كشی دیر سه سره / كورمك آنی ممكن اولور می بزه
جسم شریفنده ایدی اول اثر / شمه‌ی نیجه كوره آنی هر بصر 1680
اول كشی یه سویله جواب صواب / اولمدی حاشا اوشه مستطاب
خلق شریفین ایدینور بر كشی / سرینه موصول اوله خوش هوشی
چوق صلوتنه ایدم اتكا / سنتی ایله ویره قلبه صفا
عالم رؤیاده ایره دولته / واصل اوله معجزهٔ حضرته
ذاتنه بر حال محال اولمدی / لطفنی انكاره مجال اولمدی 1685
سرینه ایصال آنك ای همام / روح شریفینه صلوة و سلام
صل الهی و نسلم علیه / ارض عن اصحابه و نرضی الیه

تخت ایله كاهیجه

تخت ایله كاهیجه سلیمان عیان / ولور ایدی فوق هوایه روان

مالك الطاف سلیمان نبی / حقه اطاعت ایدی هب مطلبی
دولت دنیا اكه ویرمزدی قید / ایلر ایدی بینه عبادت داصید 1690
آكه یا پلمشدی بر التون تخت / ویر ایدی اكه قرار ایله بخت
حضرت توریتی تلاوت ایدر / اول اولور دركاهه عبادت ابدر
رافع اولوب تخت سمایه كهی / عالمه ترفیع ایدر اول آكهی
نور محمد كیمه كیم یار اوله / یاری آنك حضرت غفار اوله
صل الهی و نسلم علیه / ارض عن اصحابه و نرضی الیه 1695

حضرت سلطان دخی ایتدی عروج / پست قالور جمله عروج و بروج

صاحب عزت سبب هر تول / قوم قریضه ایله ایلدی جدل
قلعه رزمگاهه قریب المقام / جمله یهودی ایدی اول قوم خام
قلعه فرازنده او قوم دنك / طورمه اتوركدی بره چوب و سنك
حضرت پیغمبر اوكوزن انفاق / طوتدی براستر اوزرنده وثاق 1700

باشلدی بو آیت عظمایه او | ایتدی تلاوت علنا انشنو

ماکان ابرهیم یهودیا ولا نصرانیا ولکن کان حنیفا مسلما

چونکه بو نطقی دیدی اول مختار | استر عقنده اولوب بیقرار

حضرت ایله ایتدی هو عروج | بسته قالور قلعه وخلق وبروج

قلعه اهالیسی انی کوردیلر | حضرت پیغمبره یوز اوردیلر

سوره تمامینه دکین ایتدی | کوردی معاقده رسولی جهان 1705

نیجه سی انصاف ایدوب اولدی همان | حضرته ایمانله بولدی جنان

صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه ورضی الیه

چشمه سلیمان دررنجوهری

طاغده ودریاده کوررسرسری

چشمه سلیمان علیه السلام | انور ایدی حرم ایدی دیدتام

قعر بحرده درر دریای او | جوف صدفده کوررایدی قو 1710

کوهده ویرانه ده کنج نهان | جمله سلیمانه اولوردی عیان

دیولره آنی کنوردر ایدی | معدن عالم ذرایله پر ایدی

ایلر ایدی ابنیه عالیه | ذرایلر پیرایه سی جوهر عالیه

نور محمد کیم کیم

نور محمد کیمه کیم یار اوله | یاری انک حضرت غفار اوله

صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه ورضی الیه 1715

حضرت سلطانک کوررسرلری

آکه عیان سر جهان سرسری

حضرت پیغمبر عالیجناب | انلره خود انسبی ایکی فتح باب

محرم انوار ازل ایدی اول | مخزن اسراره دخی بولدی یول

دوردی خدا روی زمینی آکا | شرق ایله غربی آکا ایتدی کتا

بحر وبر وکوه وزمین وزمان | جمله کشاده اولوب اولدی عیان 1720

معدن ومخزن دردریا آکا | کشف اولنور عرض اولنور هر بکا

لیک آکا ایتمدی هیچ التفات | دینی ایچون استدی حقدن ثبات

بلکه همان فقر ایدی خواهشکر | ذاتی ایچون سوسنر ایدی دیلر

ویردی خبر کشف اولان اسراری | قلبنی دور ایتمدی هیچ یاردن

بو یلیجه لطف ایلدی ربی آکا | جمله جهان آکه مسخر اوله 1725

کورکه کیمه امتوزای مسلمان | حمد کرک حمد بزه هر زمان

امت احمدده اولان اعتبار | کورامم سالفه دن کیمده وار

صل الهی وسلّم علیه | ارض عن اصحابه ونرضی الیه
جنّه وشیطانه سلیمان بین
خذمتنی ایتدوررردی یقین

1730

اولمز ایدی امرینه هرکز غنا | سهل ایدی محصول جمیع مراد
نیجه بنا ایتدورر ایدی بنا | هر نه مرادیسه اولوردی روا
ایتدی اکا ربّی بویله کرم | معتبر ایدی اوشه محترم
بویله ایکن حضرت سلطان او | امتی اولماغه ایدر آزروا
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه ونرضی الیه
خیل ملك كلدیلر اول حضرته
امر الهیله طوروب خذمته

1735

مفخر ولجب سببی مکّاد | حضرت محمود جمیل الصفات
جاریه سی ماریه اول حضرته | امّ ولد اکله ایروب دولته
خاصّةً ماریه اول اجود | خانه بنا ایتمکی قلدی مراد
لیك بو حالی او عظیم الوفا | عایشه وحفظه دن ایتدی خفا
حکمتی بو کیم بیلور اول حالی | منتشر نسوانده اولان غیرت

1740

بویله محالرده

بویله محالرده نسا ایلر عار | غیرت ایدر انلری بی اختیار
محکمهٔ حکمنه حاکمدر اول | حکمنه لقماند عالمدر اول
خاطر نسوانی صیانت ایدر | امتّه اول سنّتی عادت ایدر
یعنی انکله بولینور اتحاد | اویمیه هم انه صبر قیل ایتمه عناد

1745

کیجه ایله طولدی رسول اجود | خانه شروعینه ایدر اجتهاد
قادر وقیوم جمیل الفعال | ویردی حبیبنه نعیم کمال
مالك املاك وملائکدر اول | مالك ایکن هم بینه [illegible] اول
نیجه ملك کوندروب اول کیجه حق | یاپدیلر اول خانه یی کردون طبق
جاریه سی ماریه سی بنده سی | امّتی عشاق سرافکنده سی

1750

جمله سی مکرم مدد انك عشقنه | حبّنه محمد مدد انك عشقنه
ماریه اولا وده اولوردی مدام | حضرت ابراهیم ایله بخته خرام
نور خدا احمد مختار در | هر ایشنه حضرت حق یار در
سنده اکا یار اولوا یار یاد | یار حقیقی یه ایرش یار اول
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه ونرضی الیه

فصل معجزات زکریا علیه السلام

1755
فصلمز ایردی ذکریا منه | معجزه دن خبرلر ویردی بزه
نور محمد اکا ایردی یقین | مملکت معجزی ایتدی وطن
نور نبوت ذکریا ایله | اولدی مشرف نبوتیله
حضرت مریم علیها السلام | حضرتنه اولدی کفیل اول همام
بحثنی یازمغی قلدی مراد | کاغد آلوب دستنه اولشاه هم
1760
پرمغیله ایتدی اشارت همان | ایتدی خدا کاغده بحث بیان
یعنی مرکبله یازارکبی اول | کاغده یازلدی او خط رسول
نور محمد کیمه کیم یار اوله | یاری آنک حضرت غفار اوله
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه ونرضی الیه

مفخر عالم دخی ایتدی عجاب
کاغده یازلدی قلمسز کتاب

1765
فخر جهان سرور پیغمبران | روحنه صلوا وعلیه السلام
هند دیارینه او شاه عطا | نامه یازوب ویرمکی قلدی روا
هر نره یه ایلسه مکتوب عرض | یازمسی ایمادینه اولشدی فرض
حیدر کرار یازردی مدام | لازم اولان کاغدی بی اختتام

ختم رسل خاتم ایدردی نشان | حکم حکم بویله بولدی عیان
1770
لیک او کونه هند ایچون کاغدی | یازمغه حیدر دخی بولمادی
کندی الوب دستنه فخر رسل | کاغدی مکتوب کبی بوکدی اول
یازنه توجه ایدوب فکر ایلدی | یازیله جق نسنه ذکر ایلدی
هر نه که فکر ایلدی فخر جهان | کاغده عینیله یازلدی همان
آچدیلر اول کاغدی یازلمش خطلر | هر نه مراد ایتدی ایسه اولمش خطلر
1775
ختمین ایدوب ایلدی ارسال انی | کورنه کرم ایلمش اکه غنی
سنده یقین اولمغه سعی ایت یقینا | ساکه دخی جنتی یازه خدا
صل الهی وسلم علیه | ارض عن اصحابه ونرضی الیه

پس ذکریا صویه اولدی روان
باتمدی صلا صویه اول جسمی جان

اول ذکریا کرمک صاحبی | مظهر اعجاز خداد نبی
1780
آب روان اوزره روان اولسه اول | قعرنه باتمز ایدی چون برک کل
بلکه مبارک قدمینه اول آب | هیچ بولاشمز ایدی هیچ تراب
روح لطیفی تنی قلمش لطیف | جسم لطیفی ایسه جاندن خفیف

ختم رسل خاتم

نور محمد کیمه کیم یار اوله   یاری انك حضرت غفار اوله
صل الهی وسلم علیه   ارض عن اصحابه وترضی لیه

باتمز ایدی حضرت احمد دخی
آبه روان اولسه ایدی ای اخی

1785

فخر جهاندن دخی بو معجزات   اولدی دیدی جمله صحیح الرواة
یعنی دخول ایلدیلر اولزمان   ساحل بحره او نعیم الجنان
بحر اوزرینه یوریکن فخر جهان   باتمدی اصلا قدمی هیچ جان
پای مبارکلری اصلنمدی   آب انك مقدمیته قنمدی
پاینی بوس ایلدی حد بحد آب   غیری اثر ایتمدی ایتدی حجاب

1790

صل الهی وسلم علیه   ارض عن اصحابه وترضی لیه

فصل معجزات یحیی علیه السلام

فصل حیا حضرت یحیی ایلدی   معجزه سی عالمی احیا ایدی
نور محمد له مکرم ایدی   انو کیچون معجز اعظم ایدی
حضرت یحیی نبی علیه السلام   آنی رسول اکلدی چون اهل شام
پس دیدیلر معجزه کوستره   شب علینی ایشلده بلی کوندوزه

1795

نجم ثریا

نجم ثریا و نجوم خفی   اولمیه شمسیله بله مختفی
ضوء مهر یلدزی ستر ایتمیه   هب کوره و ز منظره دن کیتمیه
کیجه نه وجهیله کورینور نجوم   کوندوزین اویله کوره لم نی رسوم
ایتدی دعا حضرت یحیی همان   آنی قبول ایلدی رب جهان
شمس ضیاسیله طورورکن تمام   یلدزی کوستردی خدا انام

1800

سیر قلوب جمله صغیر و کبیر   منصف اولا زدی ایلر الله قدیر
یلدزی ستر ایتمدی شمس ضیا   حضرت یحیی دن ایدرکی حیا
نور محمد کیمه کیم یار اوله   یاری انك حضرت غفار اوله
صل الهی وسلم علیه   ارض عن اصحابه وترضی الیه

حضرت احمد ده مطابق تمام
ایلدی بو معجزه نی ختام

1805

ختم رسل مفخر جمله انام   حضرتنه حارث ابن هشام
کلدی منجم ایدی حارث هشام   نجم ایله اعجاز دیلر صبح و شام
دیدی ایا انور هر انس و جان   ضوء مهر وار ایکن اولسون عیان
کوندز ایکن جمله صغیر و کبیر   کیجه کبی یلدزی کورسون بصیر

ایتدی دعا سرور پیغمبران	اولدی قبول ایلدی الله عیان
کوندز عیان اولدی نجوم سما	شمس ضیا کستر ایکن ای کیا
ذرّه سی شمس ایدی حبیبک عیان	کاهی آنک سرّینی ایلر بیان
سرّ محمّد ندر اکثار مسلک	سنتین اجرا ایله ایکثار مسلک
کوش قیل ای خواجه بو اعجاز هیچ	ایشلمکه خلقت احمد سبب
هی نه سعادت بزه کیم امّتوز	سنتی جان ایله درز متّوز
صلّ الهی وسلّم علیه	ارض عن اصحاب وترضی الیه

1810 … 1815

معجزات حضرت عیسی علیه السلام

فصلمز عیسی یه علیه السلام	کلدی آنی کوش ایده لم ای همام
توطئه اولسون بوده اول حضرته	بعثت اکا هم کله امّته
حضرت عیسی یه کلور چونکه زور	بعثت ایله اولدخی ایلر ظهور
ویردی حق عیسی یه نیجه معجزات	جمله دنیا یرده حیات ممات
دورت عدد کسیه کلدی حیات	نفخ ایدیجک حضرت عیسای ذات
بیرسی عاذر بری ابن العجوز	عاشرک اوغلی بری کلدی بروز
بیری دخی سام درر ابن نوح	نفخهٔ عیسی ایله بولدی فتوح

1820

اشته بودورت

اشته بودورت کیشه ایتدی دعا	حضرت عیسی و حق ایتدی روا
سویلدی تفصیلنی تاریخلر	شمدی محمّد ده در اینجق نظر
نور محمّد کیمه کیم یار اوله	یاری آنک حضرت غفار اوله
صلّ الهی وسلّم علیه	ارض عن اصحاب وترضی الیه

1825

حضرت احمد ده ده کورای لبیب
ایلدی احیای ممات اول حبیب

مظهر منبع حلم وحیا	چارهٔ موت دوس مصطفا
دعوتنه واردی براصحابنک	جابر ایدی اسمی او قابل عالینک
حضرت جابر دخی اکرام ایچون	حضرتی اصحابنی اطعام ایچون
یاقدی تنور ایچنه نار عظیم	تاکه ایده طبخ طعام اول کریم
حکمت حقیله ایکی اوغلی هم	دوشدی تنور ایچنه یاندی بهم
زوجهٔ جابر کوریجک بونلری	تیز چیقاردی اویانوب انلری
لیک ادب ایلدی اول صابره	ایلمدی هیچ فزع ظاهره
جابره اخبار ایدر اول حالنی	اولدخی یاندی بو ایشه کوکنی
کندو دخی جبر ایله صبور ایتدی اول	صبر ایله بوندان دیدی نور ایتدی ولی

1830 … 1835

اورتر قوردی بونلری بر کوشه‌ده   یعنی خبر ایتمیه هیچ احمده
کلمیه طبعینه انك هیچ الم   جملهٔ اصحاب کرام ایله هم
1840 هر نه جفا ایسه چکوب صبر ایدن   اولمیه مهمانی آنی فهم ایده
بلدی او ساعتده فخر جهان   صاقلدوغن جابره قلدی عیان
دیدی ندر قلبکه قوندی غبار   رویکه دوشدی الم و اضطرار
ایله عیان قلبکك اسرارینی   تا کوره سن دینکك آثارینی
دیدی ایا مفخر هر انس و جان   سرّ خدا هب سکا اولدی عیان
1845 ایکی قوزیلك وار ایدی معصوملر   یاندی تنور ایچره او محروملر
ساکه فدا اولدی ولدلرم قو   جمله فدا سنکره خال و عمو
دنیاده سن صاغ اول ای رسول   حمدم اولدر کیم بنی قلدك قبول
قالقدی سعادتله رسول اله   جملهٔ اصحاب ایله قطع ایتدی راه
کلدی او مخدومه‌لرك یانینه   ایتدی دعا خالق و سلطانینه
1850 بر کلیم التنده ایدی ایکی تن   بر کلیم ایکیسنه اولمش کفن
سوردی کلیم اوزره یدین مصطفا   ثنالره جان ینه ویردی خدا
بولدی یانق یاره‌لری بر و تمام   صحت ایله ثنالری اولدی تمام

کلدی حیات اولدی ایکی محرومینه   اولمدی محتاج بولرم دفنه
یالك طوروب ایلدیلر دست بوس   حضرت سلطانه کلوب ایتدی جلوس
1855 ییشدی تمام اولدی طعام اولزمان   جمله طعام بر قیون ایدی همان
نانی دخی اکه کوردی همین   معجزه کلدی اکه اولدی معین
حضرته کلدی وکیدم منزله   وار ایدی اوچیوز قدر اصحاب ایله
دست شریفینی حبیب خدا   وضع ایدوب اول سفره‌یه ایتدی دعا
اکل قیلوب جمله وضیع و شریف   قلدی شبع جمله سنی خوش لطیف
1860 ینه بقیه قالوب اول سفره‌دن   اکل ایله طویدی نیجه جوعی بدن
بیری دخی بولدی کذلك حیات   ساله بوری ایدی بعد الممات
داخی کلوب منزل عیسه نبی   میّت ایکن حیّ ایدی اوچ کیجه‌یی
یازدی مفصل آنی اکثر کتب   قصه‌سی مشهوردر ای اهل حب
ساکه ده ایتسه نفس اولمعتمد   ساکه ده کلوردی حیات ابد
1865 صلّ الهی و نسلم علیه   ارض عن اصحابه و نرضی الیه

عیسی یزدان او سلطان جهان
خلقه دعا ایلر ایدی هر زمان

ابرص اکرکه اولنلر کلور / جمله دعاسی ایله صحت بولور

انده اولان جمله خواص عجم / نور محمد شرفینیدی هب

بعثتی دخی اکا قلدی عطا / احمدینک حرمتنه اول خدا

1870 بلکه همه عالم و آدم تمام / جمله سی عشقینه آنک لاکلام

نور محمد کیمه کیم یار اوله / یاری انک حضرت غفار اوله

صل الهی وسلم علیه / ارض عن اصحابه وترضی الیه

نطق محمد دخی عیسیلری
رفع ایله ایلر ایدی خلق بری

جان جهان جوهر جان مصطفا / موته و امراضه حیات و شفا

1875 بللی طقوز کسه‌یی انصاردن / ایلدی ابرص مرضندن اسن

دخی نیجه سهمی اول خوش خواص / ایلدی جدجد دیدن خلاص

بو جدری کیم مرض عام ایدی / اسمی چیچک توطیه سام ایدی

چونکه دعا ایتدی حبیب خدا / ویردی همان صحتی مولا اکا

یری دخی قالمدی بر آنده / حضرتمز بویله در احسانده

1880 بو دخی مشهور در کیم علی / حضرت دامادی نبی اول ولی

کوزلری

کوزلری اغردی بغایت شدید / بلدی انی حضرت احمد سعید

لب دهانی سوردی جک رسول / ایلدی بر انده صحت قبول

قالمدی هانا اوله مده علتی / کندی وجع بولدی علی صحتی

آه بزم قلبمزک علتی / نفسمزک لذت ایله فتنتی

1885 سنتین اجرا ایله دائم کرک / خلق حبیبیه دل مائل کرک

لازم ایسه علتی دلدن رها / حب محمد له بولنمش شفا

صل الهی وسلم علیه / ارض عن اصحابه وترضی الیه

حضرت عیسی به خدای نهان
ایلر ایدی کزلولری هب عیان

خلق خفی ایشلسلر ایشلرین / کشف ایدر ایدی کهی بر برین

1890 هر کشی کیم اوده طعام ایلیه / نوعی و طعمینی ندر سویلیه

جمله سنی کشف ایدر ایدی همان / قالمز ایدی کسه ده اصلا کمان

نور محمد کیمه کیم یار اوله / یاری انک حضرت غفار اوله

صل الهی وسلم علیه / ارض عن اصحابه وترضی الیه

سروریمز داخی بیلوردی سرار

بلكه كلمزدى كا اضطرار

مفخر كونين محمّد امين — صلّ على روح نبىّ مبين 1895

قرب مدينه ده او فخر كزين — ايلدى بر قريه يه تكليف دين

اهلى ديدى قلبمزك سرلرين — كشف قيلورايله عيان هر برين

ايليلم بزده اطاعت سزه — جمله يقين اوله او حالت بزه

حضرت پيغمبر كامل عيار — سرلرينى ايلدى هب آشكار

جمله سرائر اكا مكشوف ايدى — سرّ خدا ايله او مألوف ايدى 1900

حضرت حقدن اكا مانع حجاب — يوخسه اكا ظاهر ايدى هر غياب

صلّ الهى و سلّم عليه — ارض عن اصحابه و ترضى اليه

حضرت عيسى كلى السه اله

بالچيغى طير ايدر ايدى نفخله

نفخ ايدبجك اكه هم بر نفس — لازم اولوردى اكه اولدم قفص

يعنى حيات ايله بولوردى صفات — قوش اولوب اوچرايدى اول ايا ذات 1905

نور محمّد كيمه كيم يار اوله — يارى انك حضرت غفار اوله

صلّ الهى و سلّم عليه — ارض عن اصحابه و ترضى اليه

طير قيلوب

طير قيلوب بالچيغى احمد دخى
نفخ ايدبجك اوچدى طير اى اخى

صاحب عالم و عليه السلام — صحبت ايدركن بصحابه كرام

كلدى حضورينه بر زجانلر — هب ديديلر ساكه قدسى جان 1910

حضرت عيسى ده پيمبر ايدى — طالب اولان امّته رهبر ايدى

بالچيغى آلسه النه اول غيور — ايلسه اشكالنى شكل طيور

نفخ ايدبجك اكه او سلطان جان — قوش اولور اوچاردى او بالچيق همان

سنده دخى بو معجزه يى قيل بزه — بزده قوتابع اولالم سزه

آلدى همان دستنه فخر جهان — جزئيجه بالچيغى كه قوش اوله همان 1915

قويدى مرغ شكلنه نفخ ايلدى — روح كلوب قوش كبى كل سويلدى

آچدى پر و بالنى اوچدى همان — قدرت حق بويله در ايتمه كمان

بالچيغه احسان اوله روح لطيف — اولميجى آدمه لطف اى شريف

دست محمّد سكا شرع شريف — فعله كتور سنده دخى اول لطيف

عالم علوه طيران ايت تمام — همچو هما همتك ايله همام 1920

معجزهٔ احمد مختار چوق — جمله سنك نقلنه امكان يوق

صل الهی و سلم علیه — ارض عن اصحابه و ترضی علیه

معجزهٔ حضرت عیسی‌یی بول
مائده ایندوردی سمادن نزول

حضرت عیسی‌یه کلوب امتی — مائده‌دن استدیلر نعمتی

مائده اول سفره‌یه دیرلر شها — کیم ایچی نعمت ایله مملو اوله 1925

ایتدی دعا حضرت عیسی همان — دیدی ایا رب زمین و زمان

ربنا انزل علینا مائدة من السماء تکون لنا عیداً لاولنا
واخرنا وآیة منك وارزقنا وانت خیر الرازقین

بو ایله دعاسنی خدای معین — حضرته نقل ایلدی عین الیقین

ایلدیلر فاضل تفسیرلر — معنی بر انوری تعبیرلر

یعنی که عیسی دیدی کای بزم — مائده ایله بزه ویر رزقمز

یعنی سمادن بزه تا اوله عید — اولیمز آخرمز هب سعید 1930

بزی آزقلندر ایا حی و هو — تا که جنابکدن اوله آیت او

سنسن ایا خیر هر اخیره رزق — خیرلسی رزق ویریجیلرك

دیدی مفسر رحمه الله له — کلدی سمادن بولره مائده

واردی

واردی درونده یدی کرده‌لر — هم یدی مطبوخ بالق کوزلر

جمله حضور ایله اولان حاضرلر — هب یدیلر مائده‌دن نانلر 1935

جمله سنه کلدی شبع طویدیلر — لطف الهیدن اثر طویدیلر

کلمدی نقصان او نعمتلره — کتدی سمایه ینه جنتلره

نور محمد کیمه کیم یار اوله — یاری آنك حضرت غفار اوله

صل الهی و سلم علیه — ارض عن اصحابه و ترضی علیه

حضرته ده ویردی خدا مائده
جمله مزه لطفی آنك عائده 1940

نعمت حق مشرب پیغمبران — لذت سماط جهان ملح جان

برکون او مه فاطمه‌نك درانه — نور صاچوب ایردی کوزی نورینه

ایکی کون اولمشدی حسن ایله حسین — ایتمامش افطار او دو ماه جبین

فاطمه عرض ایتدی حبیبه آنی — کیم بکا ویردی بوکون الله سنی

ایکی کون اولدی که حسین و حسن — ایکی ملك کبی طوترلر وطن 1945

ایکی‌یه بر نان دخی کافیدر — کرچه که صومی دخی وافیدر

بو ایکی مخدوم دخی معصوم‌در — هپ سکا معلوم‌در نه که مفهوم‌در

ایتدی دعا سرور پیغمبران — ما حضر احضان قیلور آسمان

نازل اولوب نعمتله بر طبق — بالقی اوزم کیرده نزول ایتدی حق

اول ایکی مخدومک اوکنده قوری — هب یدیلر انی که حاضر ایدی 1950

کلمدی قطعا او طعامه خلل — آنک نه خاصه هو دی عز وجل

حکمنه محکوم زمین آسمان — حق اکا قلمش بو عطایی همان

هرکه دیلر سر محمد امین — کندویه معلوم اوله عین الیقین

شرع شریفنه آنک صبح و شام — ظاهر و باطنله ایده اهتمام

صل الهی و تسلم علیه — وارض عن اصحابه و ترضی الیه 1955

حضرت رسالتپناه علیه افضل الصلاه حضرتلرینک شق قمر معجزه سنده کوستردکلری احوال عجیبه در

سلسله جنبان اعجازها — غلغله انداز نی آوازها

شق قمردن نیجه ویردی خبر — کوش قیل ای هوش ایله معتبر

وار ایدی بر شاه عرب بی نجیب — اسمی حبیب مالک ایدی خوش ادیب

فاضل ایدی کامل ایدی علله — عدل ایله موصوف ایدی جمله

شام حوالیسی انک بنده سی — عقلنه و علمنه افکنده سی 1960

برکون اکا ایردی بر آوازه خبر — شکوه ایدوب دیدیلر ای معتبر

مکه ده بر جان ایدوب ظهور — دیرکه نبی یم بنی بعث ایتدی نور

خارق عادات عمللر قیلور — دیرکه خدادن سزه ویردم خبر

خلق کیمی اینانوب اقرار ایدر — کیمی دلنجی سحره سزاوار ایدر

سن که بزم اعلمز سن شها — سحر ایله اعجازی ایدرسن دوتا 1965

سحر ایسه ثعبان عصا اولنز — معجز ایسه رعنا اولنز

کوش ایدیجک بونکه ما آلت حبیب — فکره واروب قلدی تعجب عجیب

بعد دیدی اکه مقابل اولور — معجزه اظهارینه سائل اولور

کوره بیلمجک معجزه سن رؤیة — اکه حکم ایلرمن زغیبة

بن اکه بر معجزه تکلیف ایدم — وصفنی اعجاز ایله توصیف ایدم 1970

کیم اکه سحر ایله بولنمز ظفر — سحرده اولمرتبه اولمز اثر

سوق عکاظه وار ایدی کعبه ده — ییل باشی بازار طورردی ده

شهری منادیرلر او بازاره نام — بیع و شرا ایتمده در خاص و عام

سوق عکاظه بینه طوردی تمام — جار ایدنلر دیلو هندو شام

شام حوالیسی

دورت بیلك ادمله مهیا اولوب شاه ــ عازم اولوب طوتدی عکاظه راه 1975

وار ایدی بر دختری بی دست و پا ــ چشمی دخی یوق ایدی ذاتی عما

انفی دخی ویرممش الله اکا ــ باری مشام ایله بولیدی صفا

کوشی دخی یوق ایدی کم کوش ایده ــ اغزی دخی یوق ایدی کم نوش ایده

حکمت الله دهندن بدل ــ بر دلوجك ولمشیدی اول محل

نظره اولیدی همان کویا ــ بر طولوم ایدی او قورلمش هوا 1980

پس متعین اکا بر جاریه ــ خدمت ایدردی دختره چون مادیه

آکه غداسنی ویرور صبح و شام ــ دوکر اوسوردی اکه طعام

حکمتی کورینه حیاتی دراز ــ موتدن اولدی ایدر احتراز

کوجیه که بیزار ایدی مالك عجب ــ لیك بولمازدی بو ردده طبیب

دختری بیله کتوردی شاه ــ تا که علاج ایده طبیب اله 1985

چونکه قرار ایلدی عکاظه ده ــ ایلدی ارسال رسول احمده

بو یکادن سرور سلطان دین ــ منتظر ایدی که جبریل امین

امر خدا ایله کلوب جبرئیل ــ دیدی سلام ایتدی سکا اول جلیل

دیدی او کوندر بو که اشیانی ــ اکه مسخر ایدرم جمله

هر نه محمددن اولنسه طلب ــ جمله میسر ایدرم بی سبب 1990

چونکه محمد بکا محبوبدر ــ جمله مراداتی بکا خوبدر

سجدهٔ شکر ایتدی حبیب کرام ــ ربنه ایدردی تواضع مدام

کلدی چو مالك طرفندن رسول ــ دعوت ایدر حضرتی عکاظه اول

معجزهٔ حضرت پیغمبری ــ معجزه اظهار ایده جك کونلری

پرتو حسننده ضیا و فوقی ــ شمسه نظهر اولوردی فوقی 1995

نخل سعادت ایدی محبوب حق ــ یار چهار اکه منوّر ورق

آلدی ابوبکر ایله برنیچه یار ــ عزم عکاظه ایتدی صبح العذار

دعوتی چون کوش قیلدار اول رسول ــ سنتیدر دعوتی قلدی قبول

ایردی سعادتله حبیبه حبیب ــ ایلدی اقبال او شه مستجیب

ایلدی پیغمبره خوش خوش خطاب ــ دیدی صفا کلدی کرای مستطاب 2000

اهلا و سهلا دیدی یا مرحبا ــ محض صفا حوض وفا مصطفا

هی نه سعادت بکا کوردم سنی ــ حقه هدایت ایده سن سن نبی

نیچه بوناك کبی ادای خوشی ــ سر دیدوب اکرام ایدر اول موسی

خیمه سنه آلدی سعادتله ــ کندیسی خدمتده رعایت الله

هر نه محمددن

جونکه ادا اولدی دعایت تمام — عذر و تمنا ایله ایتدی قیام (2005)

دیدی ایا مظهر نور خدا — شمس ضیا گستر هر دو سرا

گرچه جمالك بزه برهان ییر — حسن مقالك دله عرفان ویر

ظاهر فعل ایله ده اولسه اثر — سمع و بصر جمله الورکه خبر

سزدیرمش سزکه بنی بیم سزه — سویله خبر دن نه کتوردك بزه

حضرت پیغمبر امت پناه — ایلدی تقریر امور اله (2010)

حضرت قرآنی قرائت ایدر — امر نهی نهینی حکایت ایدر

شه دیدی احسنت هنرور [?] — گرچه که بو بنده یه گلدی یقین

لیك بو مخلوقه جواب اولمغه — سحر ایله اعجازه حجاب اولمغه

معجزه گزدنیه بر حال اوله — کیم سحره آنی گور[?] لال اوله

شویله بزه معجزه ایدك بیان — بولمیه منکر ده سحره نشان (2015)

حضرت سلطان سعادتنثار — قلدی تبسم دیدی ای قلبی یار

سن دیله بن معجزه اظهار ایدیم — هر نه دیلرسك آنی اینار ایدیم

شاه دیدی دخترینك حالنی — چشم و دهن انف و ید و پایینی

دیدی ایا حکمت حق مظهری — ایله دعا خوش گوره لم دختری

اشته بونی

اشته بونی سحره تحمل محال — سحر ایله موجود اوله مز بو حال (2020)

بردخی سندن دیلروز یارسول — ماهی دو نیمه قیله سن بو نزول

یعنی ربیعك بشید رماهدن — روشن اولور کیجه گرای یادن

ظلمت و فرث دیله الٓلهدن — اوّلی مظلم اوله دهر کهن

صکره طوغوب ماه ظلمات همان — بدر اولوب بتسون حرکت دیکا

ماه بشی بدر اوله مز ماهتاب — اکه مقابل گله مز افتاب (2025)

حالت اعجازاکه قلسون اثر — بدر تمام اوله مه معتبر

گلسون او حالت ایله اقبالکه — ایدم شهادت سنك اخوانکه

سن اکا اصبعله اشارت بیور — اولدخی امرکله دو نیمه اولور

کعبه یی بر ضفی صاغندن طواف — ایلیه بر ضفی صولندن طواف

بعدینه جمع اولوب اولسون تمام — حضرتکه ایده صلوة و سلام (2030)

ینه واروب منزلنه حصر اوله — خدمتینه کا الاوّل قیله

اشته بوده سحر ایله قابل دگل — حضرتك غیری ایده حاصل دگل

لیك سنك ذاتکه نسبت بو حال — اسهل افعالدر ای خوش خصال

چونکه بو حالاتی ایدرسك تمام — جمله قبیلم سکا اولدم غلام

هر کشینك سمعنه ایردی بو قال | جمله سی دیدی که بو اولمز محال

قالقدی ابو جهل لعین اول زمان | دیدی که ای قوم ملك رایکان

چونکه بوکا قادر اوله مصطفا | کیمکه ایناتمایه اوکا وای اوله

شاهد اولك قادر اولورسه بوکا | بن دخی ایمان کتوروم اکا

کوش ایدیجك بونی محمد امین | شمس کبی ویردی ضیا بر زمین

جمله تبسمله معامل ایدی | مشرب فرخنده ده کامل ایدی

کلدی کل آچلدی حجاب ایتدی کل | نطقه کلوب ایتدی او شاه سبل

وار هله دختره آلوب عبرتی | قدرت اللهده کور حکمتی

بعد کیجه ایریشجك ای شاه یار | ساتره داخی قلمه سن انتظار

احسن خلقیله حسندر سوزی | اشرف لطف ایله مزین اوزی

خاصدر رحقه ولی لطفی عام | حضرت پیغمبر عالی مقام

مدت عمرنده او شاه وقار | ایتمدی هیچ کسسه یه رد اشکار

جمله مراد اهلی اولور کامیاب | هر نه سؤال اولسه اولوردی جواب

چونکه دیدی شاهه که کور دخترك | حالنی بیل اکله او سعد اخترك

شب ولیجی ساتر حالنه دخی | ناظر اولوب سیر ایده سن ای اخی

امرینه رام

امرینه رام اولدی همان دم حبیب | کندی حرم چادرینه اولدی نجیب

دخترینك حجرسنه کیردی اول | کور که او دخترده نلر کوروندی

دخترینه حاصل اولوب برء تام | ایلمش انعام منی مولا تمام

ماه جبین نورین ایدر انتشار | حسن زلیخا ایدر افتخار

زلف سمنساسی اولوبی زوال | خم بخم ایتمش آنی سنبل مثال

نیزه مژکانی دل و سینه لر | غمزه سی غماز دل یار خبر

دیدهٔ مخموره سی آهو نکاه | صف زده ابرو کبی همچو سپاه

کاه کهی اولسه کشاده ابرون | طاق کبی هر دیدن طاق بخش جان

قاشلری چین ایلسه کاهی حزین | خط یازیلور جبهه پاکنده چین

رخلری کل کل ایدر انده ادب | یعنی الف میم دهن غنچه لب

قلدی زنخدانی نون مبین | سوره کبی سرخ ایدی زلفی مبین

انفنه سورلر ایتمش چو ها | ها ایدی اما که نه ها دل افا

کوش لطیفی خط تعلیقده | صاد مثال ایکی طرفده برزده

کردنی کافوره ایدر اعتراض | یعنی که بو بیله اولور انشه بیاض

سینهٔ پر انوری صحرای نور | لمعه کان نور ایدر انده عبور

ایکی ترنج ایتمش او صحراده	اول ایکی پستان ایمش انلر شها
اینجه میان موی نزاکت ستان	صاف بدن صوبه طراوت صتان
سیمه لی ایکی قول اولکو بازوان	صفوتنده نکورینور استخوان
ایکی بیلك نور ایله مملو سیم	آلسه اله نبضنی بولمز حکیم
کف صفا پرورنی لطف حق	نور ایدی ایتمش ایدی ایکی طبق
اولدیه موزونه مناسب بنان	یعنی که هر بر مغی بر الف جان
پا یلرین داخی تمام ایلمش	نور ستون اوزره قیام ایلمش
کوردی بو حالاتی چو مالك حسیب	صغمدی علینه بو فوق غریب
جاریه یه دیدی قنی دخترم	یا نره دن کلدی بو سعد اخترم
جاریه حیرت ایله بیهوش ایدی	کوشکی نطقیده خاموش ایدی
نطقه مجال اولمدی ویرسون جواب	واله و حیران نچو مه و آفتاب
رد جواب ایلدی دختر همان	دیدی تعالی آتی آب فرخنده جان
اشته بنم دختر سعد اخترك	کورنه سعادتلره ایردی سرك
معجزه ویردی بکا پاو سری	اکلمدکمی دخی پیغمبری
مظهر کیفیت احمد بنم	معجزهٔ خاص محمد بنم

2065 2070 2075

معجزه سی

معجزه سی بندن ایدوبدر ظهور	ویردی بو حالاتی بکا اول غیور
باکه نظر قیل بکا اولسون دلیل	حضرت سلطانه کلور جبرئیل
حضرت احمد اولو سلطاندر	جمله پیغمبری ذیشاندر
سنده اکر وار ایسه جزؤی کمان	ترك ایدوب ایله یقینی عیان
شاه سماع ایتدی او طوطی وشی	حسن ادا ایله بو نطق خوشی
قنده آنك اول حالی قنی	شمدی آنك حسن مقالی قنی
قنده او بی پا و سر و نطق و کوش	قنده بو خوش لهجه که بهجت فروز
قنده او بالین قیافت جسد	شمدی سرو قدینه ایلر حسد
قنده دهن جاینه سوراخ مور	قنده لب لعل شکر خای حور
قنده او بدچهره همچو طبق	بور بنی کوزی قولغی یوق
قنده بو حسن طرب افزای تام	قدرت حق ایلمش آنی تمام
حسن حسنده نیر تمشسه حق	جمله دختر ده انك متفق
شاه چو سیر ایلدی بو حالتی	حیرته غرق اولدی وجودی
واله و حیران طوروب بر زمان	ایلدی مدح فوق زمین آسمان
جانی روان اولدی همان کوییا	پیشنی لچیق نعش ایدی کور قضا

2080 2085 2090 2093

خیلی زمان اولدی که نطق ایتمدی	فکر و تصور یولنه کیتمدی
بعد کلوب کندویه ایتدی بکا	اغلیوب عزم ایلدی تا مصطفا
کلدی حضورینه نجن کنان	پای شریفینه قویوب باش و جان
دیدی ایا سرو سرافراز جان	یا که یقین اولدی کنشدن عیان
حق بو که پیغمبر ذی شانسن	جسمه جان جانمه جانانسن
کیم اوله خورشیده کل القا ایدن	نار ندر نورکی اطفا ایدن
ذره اکر مهره ایدر ابا	کندی وجودینی ایدر هبا
سن بزه کنجینه اسرارسن	سر خدا سرور ابرارسن
هر نه دیدک حقدر ایا حق رسول	جمله سنی جان ایله قلدم قبول
شاه بونک کبی نجه عذر ایلدی	حضرت اسلام و ادب نذر ایلدی
بویلجه اکرام ایلیا اول سروری	دارینه ارسال ایدر اول داوری
کلدی چون اخشام ارشدی تمام	قلدی نمازینی حبیب کرام
حمزه بنی عباسی ابو بکری اول	آلدی قبیلر وسننه ایتدی دخول
خلق دخی منتظر ایدی اکا	شق قمر انلره برهان اوله
اول که هوا شکر ظلمت ایدی	بعد ظلم نور ایله الفت ایدی

ایتدی دعا

ایتدی دعا حضرت فخر جهان	پس ظلمات ایتدی جهانی نهان
خوف کلوب خلقه عزیو ایتدیلر	جمله سی فریاد ایله ریو ایتدیلر
پس دیدیلر استمز معجزات	خوف ایله قالمدی بزده حیات
بویله تردد ده ایکن خلق عالم	ماه ظهور ایتدی ظلمدن تمام
اولدی کمال ایله زواله قریب	جمله نجوم اهلنی ایتدی غریب
بدر اولوب اولدی او بیده مطیع	چونکه مطیع ایدیمه اولدی رفیع
پس دیدیلر علم نجوم اولدی لال	ماه بشیمه بدر اولمق محال
بونده نه تثلیث نه تسدیس وار	لیك همان قدرت تقدیس وار
شویله تحیرده ایکن خاص و عام	ماه منیر ایردی رفیعه تمام
واردی زوال یرینه بدر تام	مهر کبی انده بولندی تمام
قوپدی یرندن یره اقبال ایدوب	حضرتنه تصلیه ارسال ایدوب
ایردی حضورینه او مه پاره نك	حاصل اولوب مطلبی بیچاره نك
ماه خدا ویردی او شیده لسان	ایتدی صلاتیله سلام بیان
حضرت سلطان جهان اول زمان	ایتدی اشارت بر بنان ایکان
برمعنی ایتدی دراز اولکریم	یعنی دو نیم اولدی دیدی اولدی

امر رسول الثقلین ایله تا — کعبه یه یوز طوتدی بو لو شاه — 2125
نیمهٔ اولی سی صاغندن طواف — نیمهٔ ثانی سی صولندن طواف
ایلدیلر هفت طواف اول دو نیم — ایلدی اقدار آنی رب رحیم
بعد بنه ماه کلوب حضرته — اسعد سعد ایله ایردی دولته
ینه صلوة ایتدی رسوله بنام — بر یره کلدی بنه اولدی تمام
کندی محلّینه بامر آله — کوردیلر ایلدی اول پادشاه — 2130
بویله فعل کلدی بو عالله — کلدی وله جمله بنی آدمه
جمله سی حیران تعجب کنان — باش صالوب خلق اصردی دینان
شاه عرب کیم آدی مالک حبیب — کندیسی فاضل ایدی خلقی نجیب
دختری حالینی کوروب اولا — شوق ایله کوردی کوزی ثانیا
علم و فضل ایلدی بو حالتی — قلبه طلوع ایلدی کیفیتی — 2135
دولت بیلک آدمله هما ایردیلر — خالک در حضرته یوز سوردیلر
جمله سی ایمانه کلوب بالیقین — اولدیلر اول حضرته خدمت گزین
لیک ابو جهل لعین حسد — آتشنه یاندی یانر تا ابد
ایلدی تعجیل سکردوب کلوب — ماکه ایرشدی بو حالی بیلوب

یعنی که

یعنی که نفخ ایلیه اول شاه کلب — معجزهٔ احمدی هب ایلدی سلب — 2140
دیدی که سن شاه عرب سین بوکون — جملهٔ عربانه امیرسین بوکون
هی تعجب تیز اینانندک اکا — عقلکی دیر باشکه نولدی سکا
بویله محمد ده خیال عجیب — کوندز برایکی سی اولور ای نجیب
شویله خیاله نه ویررسک وجود — بویله دیدی عامه کبی و جهود
چونکه ایشتدی بونی مالک حبیب — قلبنه هوم ایتدی شجاعت عجیب — 2145
قبضهٔ تیغه الن اوردی پهلوان — دیدی ایا خائن دین و جنان
وار شو اوردن کیت سنی ای بی لعین — ایکی بچر شمدی شو سیف مبین
سن دیمه دکی بره زن دن ذلیل — کر بو ایشی ایشلر ایسه بو خلیل
کیمکه اینانمایه او کافر اوله — بندخی ایمان کتوردم اکا
جمله بنی اشهاد ایدوب اولدی عدو — کاذب دارین سین ای بدخو د — 2150
سنکه ابو جهل سین ای مرده جان — جاهلک ایشی هپ ظن و کمان
وهم و خیال ایله بو اعجازی سن — اکلیو بیلمزسین ای عبد اوتن
حمد که بن عالم فاضلترم — سحر ایله اعجازی دوتا ایلرم
سن باشیکه ایله نصیحتلرک — طوتدی جهانی بو فضیحتلرک

چونکه ابو جهل لعین اولدی رد — جهل ایله قالدی اکا جهل ابد 2155

کیم که اکا تابع ایدی هب جهول — نار حسدن تنی یکدی افول

لیک او کیم مؤمن و مسلم ایدی — صادق اولوب حضرته صدق دیدی

جمله خلوص ایله مطیع اولدیلر — مرتبهٔ صحبتنی بیلدیلر

اولدیلر اول دولت ایله شادکام — کانلره امت دیدی خیر الانام

شق قمر بویله مفصلدر — حضرتمز جملیه افضلدر 2160

معراج شریف حضرت سرور کائنات

کل ینه ای نطق جمیل الادا — حسن تلفظله دله ویر صفا

احسن تعبیر ایله تعریف قیل — پس ینه بر معجزه تعریف قیل

کیم انی بر قره ده خدا ویرمدی — کیمسه‌یه اول حالته ایرکورمدی

سویله او اعجاز عجیبدن خبر — مادح اول اول حضرته شام و سحر

کیم انی کیجه بر اید رخدا — هژده هزار عالم ارض و سما 2165

آنی دخی کندو بیلدی قلدی حبیب — ایلدی حبیبله عجیبلر عجیب

پس دیدیکی سن اولسه‌یدک اگر — ارض و سما اوله‌می ایدی مکر

یعنی که خلق

یعنی که خلق ایتمز ایدم انلری — اولور ایدی جرم و جسدن بری

لولاک لولاک لما خلقت الافلاک

بویله بونک کبی هزار التفات — ایلیو محبوبنه سویلردی ذات

مرتبه‌سن دائم ایدردی زیاد — برکونه یتمش کی اولوردی مراد 2170

یعنی هر یوم خدای انام — ویرور ایدی حضرته یتمش مقام

گرچه که بالجمله وصالی ایدی — بیر بینه نسبت بری عالی ایدی

بویله ایکن ینه رسول کریم — هضم ایدوب اکرام کبی عظیم

عجز و قصور ایله ایدوب اعتذار — ربنه عرض ایلر ایدی افتقار

جسم شریفی دخی دائما — معتبر ایلردی چو شمس ضحا 2175

ینه مراد ایتدی خدای معین — احمد و محمود و محمد امین

جسمیله بر مرتبه احراز ایده — جسمنه و روحنه اعزاز ایده

عزتیله دعوتیله حضرتی — حسنیه ایرکوره اول حضرتی

ایلدی جبریلنه امر شریف — تاکه کلوب حضرته اوله ردیف

دعوت ایدوب حضرتی اول حضرته — وضع ایده جبریلی دخی حیرته 2180

امر شریف ایله کلوب جبرئیل — صل و سلم و علیه الجمیل

امر حقدر بو كه تسليم ايده‌وب | مژدهٔ معراج ايله تعظيم ايده‌وب
حضرتك صدرينه ايرر انشراح | قلب لطيفينه هزار انفتاح
امر خدا ايريشيجك با قبول | امرينه فرمانبر اولدى رسول
اولدى اطاعتله براقه سوار | ايلدى تشريف بعز و وقار 2185
چونكه سوار اولدى براقه او شاه | نعرهٔ شاباش ايله بر اولدى راه
حضرت جبريل كه اولدى رفيق | راه حقده ره روه نعم الرفيق
كلدى صاغندن اكا صوت و صدا | كيتمه او راهه كيرو دون احمدا
كوشنه يول ويرمدى اكه رسول | ايلمدى قيل ايله قالى قبول
پس ينه صولدن اكه كلدى خطاب | كيتمه او يولدن كيرو كل اى جناب 2190
قويمدى سمعينه آنى داخى اول | ديكلمدى ربى سنه طوتدى يول
پس ينه بر عورت اولوب آشكار | زينتنى عرض قيلادى چون بهار
كوربنجه كيم زينت ايله حسنم | كل بكا كل حسن ايله مستحسنم
كيتمكز اول يوله كه دور و دراز | كل كه بنمله اوله سن جلوه ساز
حضرت سلطان اكا هيچ باقمدى | صوكى اول زينته هيچ اقمدى 2195
حق بو كه ميل ايتمك ايچون اعجاز | حارق عادات ممتاز در

ديجي سي راهنده

ديجي سي راهنده اولوب استوار | سرعت ايدردى او يوله يلدرم
روح قدس ايله قدس با قدر | دعوت قدوس ايله طوتدى انس
قدس شريفه ايريجك بولدى | انده مكث ايلدى اول بولدى
ينه خبر ويردى رسول كزين | حكمت مكثنى سن اكله يقين 2200
حضرت جبريله سؤال ايلدى | صاغدن او منعى بكا كيم سويلدى
حضرت جبريل كه ويردى جواب | ربكه حمد ايله كه اى مستطاب
طورسه ايدك امتك اولوردى يهود | صقلادى پس امتكى اول ودود
پس ديدى كيم صولده ده اولدى صدا | نهى ايله امر ايلدى اول ده بكا
حضرت جبريل ينه حمد ايدوب | سويلدى سلطانه بشارتله خوب 2205
ديدى اكر طورسه ايدك اى نجيب | خلق نصارى اولورسدى غريب
پس ديدى عورت كه مزين ايدى | باكه خطاب ايليوب كل ديدى
ديدى او دنيا ايدى ايتدى ندا | كل ديو زينتله كورندى سكا
رغبت ايديدك اكا اى نازنين | دنيه يه اهل اوله ايدى مؤمنين
حمد و ثنا اول احد و واحده | ويردى غنا جمله ده اول جاهده 2210
نقل بيوردى ينه سلطان جان | صلى و سلم و عليه الامان

ایکی عدد کاسه کلوب دیدیکا	برسی سود برسی خمر صفا
پس دیدی جبریل ایچوک برنی	کندیک ایدوب قفسی تدبیرنی
سوداولانی اجدم ایدوب اختیار	حمد قیلادر حضرت جبریل یار
دیدی اکر خمری ایدیدک طلب	خلق ضلالتده اولورلردی هب
معجزه‌یی انکله که سود نوش ایدر	خمره وکیفنه ایدرمی نظر
کلدی قدومینه قوانبیا	روحلری ایلدی اعزازا کا
سن بونی فهم ایله عزایسک اکر	کیم صقین انکاردن ایله حذر
کلدی مقرب ملکان جلیل	خاصه اسلام بحسن جمیل
کلدی قوحضرتک اقبالنه	ایلدیلر غبطه آنک حالنه
کوش قیلوب آنلر اقامت همام	جمله نمازه ایدتلدی قیام
حضرت ابرهیم دیدی حبیب	ایله امامت بزه سن ای نجیب
حضرت جبریل دیدی احمد	حامد ومحمود وحمید امجد
سنسن امام رسل وانبیا	ساکه یراشور بو امامت شها
اوندیک امامینه قوانبیا	پس ایکی رکعتله اولندی ادا
بعد نماز اول ایکی نور جلیل	بیری محمد برسی جبرئیل

ایله نظر

ایله نظر اول دهه وره روه	ویر صلوات حضرت پیغمبره
ایلدیلر سمت سمایه عروج	مژده ایله طولدی عروج بروج
طرفة العین ایچره ایرشدی رسول	بو فلک اوله قلدی عدول
حضرته تعظیم ایچون کوییا	جرم فلک ایلدی قندیل با
باش قودی پایینه مهر منیر	مشعله طوتدی سرین آیدی
پرتو آلوب دی رخ احمددن اول	پس ینه اول پرتوا کابولدی
لمعه دیداری کورب اختران	ایلدیلر دیدن لرین دیده بان
اهل سما صف صف اولوب کلدیلر	رؤیت حضرتله شرف بولدیلر
بر برینه مژده ایدرلر ایدی	فوج فوج اکا کیدلر ایدی
آدمی کوردم دیدی اندن رسول	آتمی یلدم آکه قلدم دخول
آکه سلام ایلدم الدی سلام	اوغلنه اکرام ایله ایتدی قیام
ایلدی آدم بنم ایله صفا	دیدی کل ای صالح اوغل مرحبا
یچون فلک ثانیه قلدم عروج	عیسی ویحیی یه قلندی ولوج
عزت ایله انلره ویردم سلام	آلدی سلامی بولردی کلام
کوردی عطارد دخی اول عزتی	یازدی قلم برله او کیفیتی

واردی اوچنجی یه ایرشدی رسول | حضرت یوسفله بولندی وصول
حسن طرافیله سلام ایلدی | عزّتری یوسفده خرام ایلدی
بیر بیری حسنیله عدیم المثال | بیری ملاحتله کریم الخصال
کوردی بو جمعیتی زهره همان | دست بچنك اولدی طرب بخش جان 2245
چارمه ایردی ره معشوق جان | حضرت ادریسه کا اولدی عیان
اکه ده تعلیم ایله ویردی سلام | انوکیله دخی کورشدی تمام
شمس ضیاسنه کلوب ابتهاج | باشنه کویا قودی زرین تاج
ایردی بشنجی فلکه رفعتی | انده ده هارونی کورر حضرتی
ویردی سلام اکه حبیب کرام | آلدی سلام اولدی ایدوب احترام 2250
خنجری مریخ نهان ایلدی | لطفله اکرام عیان ایلدی
پس فلك سادسه ایردی یولی | انده ایدی حضرت موسی ولی
حضرت ایله ایلدیلر مرحبا | اهلا و سهلا و علیك الصفا
مشتری اول بزمه کوردی سری | واردی عرض ایتدی اولوب مشتری
سبع سماواته ایریجه مقام | اولدیلر ابراهیم ایله شادکام 2255
انوکیله دخی سلاملشدیلر | صالح اوغل دیدی اکا او خلیل

هب بو منازلده نیجه معجزات | ایلدی اظهار او محبوب ذات
یازدی مفصل کتب سالفه | بیر بیر بیك بیك بیلوب عارفه
برده مشاهد اولنجق بیك جمال | بیکده بری اولدیغی اکلر کمال
لیك جمال شرف انبیا | اکه نظیر ایتمدی اصلا خدا 2260
آه یازاردم او جمالی کمال | اذ نحق اولسه قلم و لسان لال
بعد ایروب سدره یه فخر جهان | حضرت جبریل ایله طوتدی امکان
رفرف ایرشدی اکه تعظیم ایچون | حضرت پیغمبری تکریم ایچون
آلدی رسولی دخی علیا یه اول | عالم لاهوته دکین طوتدی یول
حضرت جبریل قالوب سدره ده | ناظر ایدی کوکبهٔ احمده 2265
حضرت سلطانه کوردی آنی | دیدی ای یار براقه بنی
عذر و تمنا ایله ایتدی نیاز | سن بو رای رفعت ایله سرفراز
بونده نا کر کیدر ایسم یانار | بال و پروم یاندوره هیبت همان
رفرفی دخی قودی کتدی حبیب | حب خدا شامه سنه ویردی طیب
طوردی ایاغ اوزره او حضرت هو | ایلدی تعظیم ایله خدمت هو 2270
محو ایله صحو اولدی او بردم | یازمدی اول مرکزی هرکز قلم

هم بو منازلده

عاشق و معشوق ایله عشق اولدی یار | قالمدی اولدمده جبر اختیار

پس دیدی جبریل بایمای تام | ربکه ایردک اکه ایله سلام

حضرت پیغمبر عالیمقام | خالقنه ایتدی صلاة و سلام

التحیات لله والصلوات والطیبات

یعنی محمد دیدی ای پاک ذات | ساکه تحیات و صلوة طیبات

خلقه حیات اولدی سنکچون کرم | رحمتکه دلنی ثنا ایلرم

جمله ثنا و کلمات لطیف | لطفکه احسانکه اولدی ردیف

بو ایله دیبوب طوردی حبیب خدا | خالقیده لطف ایله دیدی اکا

السلام علیک ایها النبی ورحمة الله وبرکاته

یعنی نقایصدن عیوبدن سنی | جمله امین ایلمشم ای نبی

ساکه امانله سلامت صفات | رحمت و خیر و برکت با حیات

پس ینه احمد دیدی با صد نیاز | باکه سلام ایلدک ای کارساز

السلام علینا وعلی عباد الله الصالحین

بو کرمه داخل اوله صالحین | چون کرمک عامدر ای معین

بو ایله رجا ایتدی حبیب امین | کورشو محلده ایرشن دولتی

لطف و کرم

لطف و کرم ایچون اولور اول اجل | امتنی یاد قله اول محل

کوش ایدیجک حضرت جبریل امین | ایتدی شهادت دیدی حق الیقین

اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله

اهل سموات آنی کوش ایدوب | جمله سی اول شوق ایله جوش ایدوب

حقه شهادتله ایدوب اتفاق | ایلدیلر جبرئیل ایله وفاق

عرشده و سبع سماواتده | کرسیده و عالم حالاتده

حقه مقرب ملکان جلیل | عزت و اکرام ایچون بر خلیل

جمله صلات ایله سلام ایتدیلر | احمده تعظیم مدام ایتدیلر

اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد وسلم

حمد و ثنا ایله صلوات و سلام | ولوله انداز ایدی بر خاص و عام

انده خدا احمده تعظیم ایچون | چوق کرم ایتدی اکا تکریم ایچون

دل آنی تفصیلده عامل دکل | آنی قلم یازمغه قابل دکل

حد و عددن اتلری اولمز محیط | اولمدی اولدمده دوزخ بسیط

حق بیلور اول حالتک احوالنی | عاشق و معشوقک عشق النی

حق طقسان بیک کلمات ایلدی | سری ایله حضرت آنی اکلدی

جنت وناری که عرض ایتدی حق — صوم ونمازدخی فرض ایتدی حق
بونده بیوردی بنه فخر کرین — فرض نمازالی ایدی بیل یقین
چون رجوعم بنه موسی یه بن — واصل اولوب طوتدم انکله وطن
[2300] باکه سؤال ایتدی نمازی دیدم — اللی وقت ایدوکنی سویلدم
دیدی ضعیف اولور ای نازنین — آنی ادا ایلیه من بیل یقین
سن انی تقلیله رجا ایله کل — امتک ایچون بنه دعا ایله کل
بن دخی عرض ایلدم اللهمه — ایلدم ارجا او غنی شاهه
ایلدی لطفا اونی باکه عطا — قرق وقت قالدی نمازای فتا
[2305] حضرت موسی دیدی تقلیل قیل — حقه نیاز ایتمکی تعجیل قیل
امتک آنی ایدمز ادا — باشمه کلدی بنم ای مصطفا
پس بنه درکاهه اولندی نیاز — یعنی که تقلیل قلنسون نماز
اوندخی تقلیل قلوب اول خلیل — قالدی اوتوز وقت نماز ای خلیل
پس بنه موسی دیدی جهد ایت همان — امته تکلیف اوله بی کران
[2310] بنه نیاز ایلدم اون دخی — امتمه قالدی عطا اول سخی
بنه دیدی باکه کلیم خدا — امتک اضعفدر اولمز ادا

ینه رجا ایتدم

ینه رجا ایتدم اون دخی حق — ایلدی اعطا اونی قالدی سبق
ینه رجا ایت دیدی موسی بکا — ینه بشی داخی اولندی عطا
پس بنه موسی دیدی بکم ای خلیل — بو بشی داخی ایدم کورکل قلیل
[2315] بن دیدم ای موسی صاحب کتاب — ایلرم الله دن ارتوق حجاب
قالدی بو بش وقت نماز امته — هرکه ادا ایلیه ایره دولته
قوللرینه حق نه حقیف ایتسون قودی — اللی یه تخفیف ایدوب بش قودی
بعد بنه لطفی تموج ایدوب — حضرته تعظیمی تفوج ایدوب
شویله عطا قلدی حبیبه خدا — کیم دیدی ای فخر جهان مصطفا
[2320] چونکه بو بش وقته اطاعت ایله — ایلدک اقبال رعایت ایله
بن دخی قلدم بو بشه اون عطا — هر برین اون وقته طوتم نی جزا
اللی وقت قیلسه ایدی امتک — اجرین ادا ایلرایدم طاعتک
شمدی بو بش وقتی کیم ایتسه ادا — اللی وقت اجرین ایدم بن اکا
شویلیجه اکرام اولوب حضرته — ایلدی احسان انی حق امته
[2325] امر خدا ایله حبیب کرام — کلدی بنه منزله با احترام
امتنه عرض ایدر اول شوکتی — عقلی اولان آکلدی کیفیتی

حضرتک نقلنی تحقیق ایدر | امتی آنی صدق ایله تصدیق ایدر
مخبر صادق در او پادشاه | که سلام ایتدی انوکچون اله
صلی الله وسلم علیه | رضی عن اصحابه ورضی الیه

مه نیجه اولدیسه رسوله مطیع | 2330
مهر دخی اولدی مطیع شفیع

مرد مخبر که صحابی ایدی | نقل ایدن اول قولی بیوردی دیدی
حضرت اسماء او خیر النساء | بنت عمیس ایکی دیر او لخوشراد
حضرت پیغمبر عالی نژاد | حضرتنه وحی کلوربی عداد
بر کون کاه ارشاد وحی جان | دیدی ظاهردن اولوبک نهان
حضرت حیدر دیزین ایتدی سریر | ایتدی علی دیزینه مهر منیر | 2335
یعنی علی دیزینه وضع ایتدی سر | مظهر وحی اولدی او خیر البشر
قالدی او حالتده غروب ایتدی شمس | ایتمدی اول حضرته هیچ کیمسه لمس
چونکه کلور صحوه رسول مبین | کوردی غروب ایلدی شمس برین
حضرت داماد نه ایتدی سؤال | عصر صلاتنده نیجه اولدی حال
یعنی عصری قلدیمی ایدی ادا | دیدی ادا ایلمه مشدم شها | 2340

حضرت سلطان

حضرت سلطان دعا ایلدی | حضرت الله رجا ایلدی
دیدیکه تحقیق الهی علی | قوللغک ایتمکده علیدر ولی
ساکه و پیغمبریکه بو محل | طاعت و خدمتده ایدی اول اجل
لطفله احسانله شمسی اکا | رد ایدوب اشراق قیل اولسون ضحی
عصر صلاتنی ادا ایلسون | ذاتکه قوللقده وفا ایلسون | 2345
حضرت اسما دیدی کوردم انی | شمس غروب ایتمشکن اول غنی
امر ایله ینه طلوع ایتدی شمس | ارض وجبال اوزره طوب اولدی درس
عصری علی ایلدی اولدم ادا | ظاهر اولوب معجزه مصطفا
دیدی صحابی بو حدیثی ثقات | یازدیلر اثبات ایله دیدی رواة
بو یله ظهور ایلدی بو معجزه | مژده اولور بو یله خبر بزه | 2350
اکله لزومی نمازک سکا | شمس رجوع ایتمکه محتاج اوله
مه نیجه اولدیسه امرینه رام | شمس دخی حضرته رام ایدی تام
اشته بونی داخی سلف انبیا | واقع اولوب ایتمدیلر ظاهرا
شمس و قمر تابع امر رسول | انلره بلدردی خدای قبول
نطقی نبی امر خدادن کلور | دیننک امر نبیدادن کلور | 2355

خالقنك امرنی امر ایلر او	غیری امر ایتمدی هیچ اول اولو
غیری مراد اوله حاشا کیم	امر خدادر سکا تعلیمی بیل
بو که مناسبدر نیجه بیك ود (نکات)	سویلنور ایشیدنه ویرر حیات
جمله ده بر بنی عیان ایده لم	نقل صحیح ایله بیان ایده لم
ناقل تحقیق خداوندکار 2360	قدس سره دیدی برکون سرار
حضرت منصور که حلاج ایدی	چشم و بصر تیرینه آماج ایدی
اهل کراماتدن اولمش ایکن	زبدهٔ حالاتدن اولمش ایکن
برکون انك شمعنه جمع اولدیلر	نطقنی گوش ایتمکه سمع اولدیلر
گوردیکه محرم اولانجانلر	شوق ایله گرمیته گلدی اولدر
حضرت پیغمبره ایدوب صلوة 2365	اکه صلات ایله بولوردی حیات
ایلدی معراج شریفنی نقل	حیرته دوشدی همه ارباب عقل
ربنك عندنده اولان عزتی	نقلی سیاقنده بولوب حیرتی
دیدیکه بر شیئ بنی حیران ایدر	قلبی تعجب قتی ویران ایدر
دیدیلر ای فاضل کامل لقب	حیرته دوشدك اصل نه شیدر عجب
کیم سزه حیرت نره دن یول بولور 2370	یا که تعجب سزی ویران ایدر

حضرت حق

حضرت حق سزه ویرویدر کمال	کشف و کرامت سزه اثبت خیال
مشکلکز اولمق عجبدر بزه	یا نره دن کلدی بو مشکل سزه
کوم ایله منصور دیدی ای کبار	مشکلمی حل ایدن اولمز هیچ کتاب
مشکلم اولدی ولدیکه معراجنه	حضرت پیغمبره اعراجنه
انلره اکرام اولندی قتی 2375	ایلدی اعطا اکه حق خصلتی
امتنی ایتدی رجا اول محل	جمله یی ایتسیك کیدردی کزل
جنك و جدل قالمز ایدی دنیاده	اولمز ایدی خلقده بر همه زده
جمله عبادتده اولورلر ایدی	راه حقده جمله بولورلر ایدی
چونکه بونی سویلدی منصور دار	روح رسول اولدی اودم آشکار
دیدی بنم باشقه مرادممی وار 2380	حقك ارادتنه ویردم قرار
بو نیلمیه ایدی بکا تقدیر رب	ربنه خلاف ایتمکه ایتدم ادب
چونکه بونی دیدی حبیب کرام	کندو دوشوردی او منصور نام
پای شریفنه سوروب روینی	ایتدی نیاز انده عفو خوینی
دیدیکه کستاخلق ایتدم امان	عفوك ایله ایله بنی شادمان
حضرت سلطان اکه دیدی اودم 2385	باشکی ویر تا که سکا صلح الیم

غائب اولوب دیدی منصور دن | کندی مقامینه اوغلو حسن
اغلدی منصور قالوب زار زار | باشی فدا ایتمکه ویردی قرار
نیجه زمان ایتدی جفا اغلدی | نار فراقیله جکر داغلدی
عاقبت اولدی بو دعاسی قبول | اخذ اولنوب دارینه بولدی وصول
ایشی تمنا ایدی لاینقطع | کیم بو جسد دن سر اوله منقطع 2390
بر نفس اول اوله اتا تمام | تا که رسول ایده اکا عفو تام

اقتلونی اقتلونی یا ثقات
ان فی قتلی حیاتا فی حیات

بویلیجه افغان ایله ایدردی آه | ویردی مرادین که لطف اله
اولدی مبین که رسول خدا | جمله حق امرنی ایدردی ادا
کندی مرادین حقه تفویض ایدر | کیمدر اوکیم بو ایشه تعریض ایدر 2395
کیمکه رسول امرنی ایتدی ادا | امر خدادر آنی بلسون شها
انوکیچون هر نه که استر رسول | ایلر آنی حضرت الله قبول
سنده نه فرض و سننی دائما | ایله اداکیم اوله سن منتها
هر نه عمل سنده ایدر ظهور | راضی اوله حق آنی قیل ای وقور

لطف وعطا

لطف وعطا ایله بکا ای اله | هر عمل محض رضا اوله آه 2400
اوله می راضی اوله سن بنده دن | عاصی و بیچاره و افکنده دن
حرمتنه حضرت پیغمبرک | عزت و اکرامنه اول سرورک
بنده که توفیق و عنایات قیل | جمله رضاک اوزره هادیا
رحمتوکه ایله موفق بنی | بر قیل عنایات ایله جان و تنی
حضرت ناصر ایله منصور اولام | سر محمد ایله مسرور اولام 2405
صل الهی و نسلم علیه | وارض عن اصحابه و رضی الیه

یازدی شفا صاحبی قاضی عیاض
حق عوض ایده اکا یوم الریاض

عنعنه دن معجزه ایا تقی | ایلدی تحقیق روایاتنی
صحت اخبارده سعی تمام | ایلدی راویلرینه اهتمام
معجزه احوالنه ایدوب همم | بعد بیوردی اوکریم الشیم 2410
هر رسلک معجزه سی حکمتی | اهل زمان قدر قدرتی
ایتدی عطا خارق عاداتی حق | تا که اوله اهل زمانه سبق
حضرت موسی و علیه السلام | وقتی سحر اولمش ایکن فن تام

انلرك عادتلرینی خرق ایدی | شیئله موسی ده کورندی اثر

انلره قدرتلرینه مشتبه | شیئله موسی وبردی شبیه 2415

معجزه اول قومه مقابل اولور | سحر ده صنعتلری باطل اولور

پس دیدیلر ساحر اولنلر بز | سحرده ممتاز اولنلردنز

کمسه بزه غالب اولمز سحر ایله | سحریمزی ایلیه مز باطله

حق بو که موسی ده اولان معجز | معجزه در اولدی معین بزه

کلدی نیه حضرت عیسی حقی 2420 | طب ایدی اول وقتده خلقه فن

اغلب فن ایدی طبابت اودم | حضرت عیسی کلوب اول زنده دم

ایلدی احیای ممات و اصم | کوشی صحیح اولدی و کستاخی صم

داخی نیجه دائه دوا قلدی بیل | کرچه علاج ایلدی طبی دکل

جمله اطبا یه بو حکمت تمام | خارق عادات اولوب ای همام

منصف اولان ایلدی اقرار تا 2425 | اولدیلر عیسی یه نیجه خلق رام

کلدی چو شاه رسل انبیا | یعنی حبیب احد مصطفا

عصر شریفنده عرب هنر | شعر و بلاغتله کهانت خبر

بونلر ایدی جمله معارفلری | بونلر ایله فخر ایدر عارفلری

پس نیجه

پس نیجه اسرار ایله قرآنی حق | ایلدی انزال بحکم سبق

2430 خارق اولوب جمله معارفلرن | حیرته حصر ایلدی عارفلرن

عین فصاحتده و ایجازده | نطق بلاغتده و ممتازده

شول که نظر ایلدی اسلوبنه | نظم غریبنه و اعجوبنه

حیرت ایدوب انلری اشفته حال | اکلیوب ایلدیلر قیل و قال

اولکه هدایتسوز ایدی کلدی | سبعه ابطنده برین بلدی

2435 کرچه که بلزدی عدوی مبین | معجزه اولماسنی ایلدی یقین

عرضنه تحمیل ایدوب ایناتمدی | آب عنایاته ایروب قانمدی

عرض قودی جهل عناد اسمنی | محو و فنا ایتدی عجب جسمنی

شمس کبی ظاهر ایکن معجزات | کلدی اجسام رمیمه حیات

نور محمد ایریشوب عالمه | قلدی اثر جسم بنی آدمه

2440 انس و ملك جن و پری نامیا | جمله حجر له شجر له نبات

ایلدیلر نور رسولی قبول | قالدی عناد اوزره معذب جهول

حقه هدایاتی رجا ایدلم | لطف عنایاتی رجا ایدلم

جملیه الله هدایت ایده | عین عنایتله حمایت ایده

نور محمددن آلوب پرتوی | ایره وجوده اثر اخروی
شرع محمد بزی تزیین ایده | جنتی حق بزلره تعیین ایده
2445
نور محمد کیمه کیم یار اوله | یاری آنك حضرت غفار اوله
صل الهی و انسلم علیه | ارض عن اصحابه و ترضی لیه

خاتمهٔ کتاب

معجزهٔ حضرت سلطان دین | رؤیتیله اهلنه اولدی یقین
گرچه که اعدادنی یازمق محال | اشهرنی دیدیلر اهل مقال
یوز بیك ایله کیمی دیدی تمام | معجزه ضبط ایتدیلر اهل کرام
2450
بندهٔ بیچاره بو اعجازی هب | یازمدم اما که قیلوب منتخب
عین کفایت قدر ایتدیم بیان | عاقله کافیدر اشارت همان
قصد قیلوب سویلدم اصطلاح | تاکه بوله هر اوقیان انشراح
حمد و ثنا اول احد و واحده | کیم بزی امت قیلوب اول احمده
جمله امم دن بزی قلدی شریف | لطفله فضلیله او فرد لطیف
2455

مناجات

حمد و ثنا بعد دعا باخدا | حضرت اللهه دیجادر رجا

سنك احمدله بزی رب دین | ایلیه تعیین بعین الیقین
ایلیه توفیقنی دائم رفیق | چشمه عیانی اوله حقیقت حقوق
نشوه لرك قفقیسنه ایرسون | قلق امر ایله اثر کورسون
خالق محمدله اولوب مستدام | سنتنین اجرا ایدهلم بردوام
2460
پادشه وقتی عیالی ایله | تابع و متبوع ایله آلی ایله
حضرتنی ایله خطادن امین | عدل و عطا زین اوله دائم زمین
اطول عمر ایله معمر اوله | دشمنی مقهور و مدمر اوله
شاه و گدا جمله مزی کردگار | پرتو پیغمبر ایله ایله یار
دولت دارین و سعادت قرین | آمین یا رب العالمین
2465
روضهٔ اعجاز بولوب اختتام | گرچه تمام اولدی دیدم ای همام
لیك تمام اولمسی ملهوقدر | حضرتنك اقبالنه موقوفدر
ای رسالت خاتمهٔ مصطفا | احمد و محمود و محمد وفا
ایله قبول ای دل فرخ مقال | نطقی قیل لطفکه شبنم مثال
چونکه کرم حضرتکك حاجتی | بنده کك لیقی بو قدر طاقتی
2470
باکه قبول ایله معامل اولوب | همتله بنده‌یی کامل اولوب

سنت احمدله

ساکه کامل ایله ثنالر قیلام	حضرتوکه بنده مقبل اولام
بن بیچاره یه قیل مرحمت	مرحمت ای سر صمد مرحمت
هر نفسده چرخ ایدیجه قیام	روحکه بیك بیك صلاة و سلام
یرده رمل کوکده نجوم ورقا	بلمدی اعدادنی غیر از خدا
اول عددك هر بریته بیك صلاة	ساکه هدیه‌مدر ای خوش صفات
قدرت کامل ویره الله بکا	تاکه صلاة ایله اولام منتها
آلکه اصحابکه هر صبح و شام	اوله صلوة ایله سلام تمام
بعد افندم شرف مولوی	مولویان زمره سنك سروری
نور دل عشق خداوندکار	عاشقه برهان ده و معشوقه یار
حضرتنك روح روانینه هو	ایره مسرتله صفا سو بسو
شیخم عزیزم و صفای دلم	غوثی احمد دده کامل‌ام
خلق محمد ایله مملو ایدی	سنتا احمد ایله مملو ایدی
روح روانینی ایده شاد حق	رحمت ایده جانته رب الفلق
جمله ولی و صلحا زاهدان	رحمت ایده جانلرینه مستعان
ایلیه باقیلری باقی خدا	حضرت پیغمبره ایده عطا

2475 2480 2485

روضۀ اعجازه کیم ایلیه نظر	رحمت ایله یادی ایلیه کر
روضۀ اسراره ده بولسون ظفر	ایکی جهانده حق ایده معتبر
نور محمد ایله منور اوله	طول عمر ایله معمر اوله

2490

صل علی حضرت سلطان دین
احمد محمود و محمد امین

سوده الفقیر علی الوهبی القنوی غفر لهما آمین

سنة احدی و ثلثین و مائتین
و الف من هجرة من له العز
والسعادة و الشرف

1221